HISTORIA
SACRA ET PROFANA
ARCHIEPISCOPATUS
MECHLINIENSIS;

Sive

DESCRIPTIO ARCHI-DIOECESIS ILLIUS;

Item

URBIUM, OPPIDORUM, PAGORUM, DOMINIORUM, MONASTERIORUM, CASTELLORUMQUE sub eâ,

IN XI. DECANATUS DIVISA.

Cum Toparcharum Inscriptionibus Sepulchralibus,

Ex Monasteriorum Tabulis, Principum Diplomatibus insertis, Et Inspectionibus locorum verificata.

Eruta Studio, ac Opera

CORNELII VAN GESTEL,

Pastoris in Westrem Comitatus Alostani.

TOMUS SECUNDUS.



HAGÆ COMITUM,
Apud CHRISTIANUM VAN LOM, Bibliopolam.
MDCCXXV.

HISTORIA
SACRA ET PROFANA
ARCHIEPISCOPATUS
MECHLINIENSIS.

DECANATUS BRUXELLENSIS.

BRUXELLA Belgicarum Urbium nobilissima, Principum Brabantiæ Sedes, fontium perennium scaturigine amœna, partim in clivo montium, partim in decliviore loco sita est: quam partim *Senna* Fluv. in Hannoniâ ortus irrigat. Veteribus ferè *Brosella*, vel *Brusella*, aut *Bucsella* scribitur. *Meyerus* in Annal. Fland. An. 974. *Brusolam* nominat. Cingitur duplici muro, quorum posterior & exterior An. 1361. est circumductus, impletumque hoc opus XXIX. annorum spatio.

In editiore Urbis parte Palatium suum Princeps habet, a *Joanne III.* Brabantiæ Duce circa annum 1300. inchoatum, renovatum perfectumque Anno 1452. a *Philippo* Bono, auctum a *Carolo V.* qui & Capellam vulgo Burgundicam An. 1525. exstruxit, aut perfecit potius, nam antea *Philippus* ejus parens inceperat, quæ dedicata est An. 1553. Denuo renovatum a Serenissimo Duce *Alberto*.

Ad latus Palatii est *Parcum*, seu nemus & labyrinthus sub An. 1450. à Burgundis Principibus adornatum, & salientibus passim aquis amœnum, a Senatu coemptis aliquot hæreditatibus muro cinctum, ubi, feris, piscibus, volatilibus servandis; item obambulationi, pilæ ludo, epulis sua sunt loca deputata.

Præter hæc sunt Principum, Comitum, & Magnatum Palatia plurima Superbissima, ac Nobilium augustæ domus, inter quæ eminent Arscotanum, Auriacum, Egmondanum, de la Tour & Tassis, Arembergicum, Igniacum, Spinolæ, de Berghes, Rubempræum, Bournovillii, Croyacum, Hornanum & plurima alia. Ad extremum civium ædes plurimæ splendent amplitudine, specie & commoditate fontium; & licet An. 1695. per Gallos ignitis pilis & bombis permagna, eaqua præcipua hujus Urbis pars in cineres redacta sit, brevi tamen temporis spatio gloriosior & augustior exsurrexit, & exstruxêre domus singuli sumptuosas admirandæ & nobilis structuræ.

Hortorum hic non amœnitas solum sed & luxus est, & invenies qui flores in exiguo hortulo natos pluribus florenorum millibus æstiment.

Hic quoque perpetua sedes fixumque domicilium CANCELLARIÆ BRABANTIÆ (quam a Cancellis *Cancellariam*) idque ab An. 1430. Per *Philippum* Ducem Brabantiæ &c. nisi quod in turbis Belgicis, quando Bruxella partium studiis distracta, An. 1580. Lovanii aliquanto tempore hæserit, sed post sex annos reversum est. Constat hodie uno Cancellario, XV. Consiliariis, Consiliario Fiscali uno, & Procuratori Generali uno, sex Secretariis, & duobus Graphiariis. Munus Cancellarii est summæ auctoritatis, & præeminentiæ dignitas; in administrandâ enim justitia est velut Gubernator Brabantiæ, & Vicarius quidam Ducalis, quorum seriem hic damus.

CANCELLARII BRABANTIÆ.

I. ROGERIUS VAN LEEFOAEL Toparcha de Oirschot & Parcke, Cancellarius anno 1326. sub *Joanne III.* Duce Brabantiæ. Ita *P. Divæus.*

II. JOANNES VAN LOEN Toparcha de Agimont, Walhain & Gheet, Cancellarius anno 1372. sub Duce *Wenceslao.* Ita *Chartularium* * *Edictorum Brabantiæ* tom. I. fol. 134. ubi ante reliquos Senatores Concilii Brabantiæ nominatur.

* *Placcaeten van Brabant.*

III. PETRUS DE CAMOONCK J. U. D. antea Præses Senatus Flandriæ, vixit anno 1407. sub *Antonio* Duce Brabantiæ.

IV. JOANNES DE BONT J. U. D. Canonicus & Cantor Ecclesiæ *S. Gudulæ* Bruxellis, Cathedralis Cameracensis Canonicus & Thesaurarius & Archidiaconus Famennæ in Ecclesiâ Leodiensi, sponte sese munere Cancellarii abdicavit. Obiit Bruxellis anno 1453. restaurato Hospitali XII. Apostolorum Bruxellis pro decrepitis senibus, quod Patruus suus *Guilielmus* fundaverat.

V. JOANNES GISLENIUS natus Sarti in Gallo-Brabantiâ, Canonicus Cathedralis S. Lamberti, & Præpositus *S. Dionysii* Leodii, creatus Cancellarius a *Philippo Bono* Ao. 1429. & obiit 1443.

VI. GOSWINUS DE RYT Antverpiensis, Eques Auratus, Cancellarius ab anno 1445. usque ad 1462. quo mortuus est.

VII. JOANNES L'ORFEBVRE, J. U. D. antea Præses Concilii Luxemburgensis subitaneâ morte exstinctus anno 1465.

VIII. JOANNES DE GROOTE Cancellarius ab Ao. 1467. paulo post mortuus.

IX. GELDOLPHUS VANDER NOOT Bruxellensis Eques, Auratus, antea ejusdem Senatus Consiliarius, munus Cancellarii propter senium deposuit anno 1481. & obiit 1492. ætatis 78.

X. JOANNES DE LA BOVERIE. Eques, Toparcha de Bierbeeck, Waevere &c. teste Christinæo creatus est Cancellarius Ao. 1481; sed quo anno mortuus sit ignoratur.

XI. CAROLUS DE GROOTE, Eques, creatus Cancellarius Ao. 1483. paulo post obiit.

XII. JOANNES DE HOUTHEM, Eques Auratus, Toparcha de Houthem, Oirberghe, Vissenaken, Huldenberghe &c. Cancellarius ab Ao. 1485. usque ad 1498. quo obiit.

XIII. GODEFRIDUS RAES Toparcha de Pamele & de Leetherghe; juxta Christinæum Cancellarius ab anno 1498. Obiit anno sequenti.

XIV. GUILIELMUS DE STRADIO, Eques, Toparcha de Maleves, Orbays &c. Cancellarius ab anno 1499. usque ad 1503. quo obiit.

XV.

XV. Ludovicus Roelants Lovaniensis J. U. D. ejusdem Universitatis, Topareha de Wilsel, & Putte, Consiliarius Brabantiæ; juxta Christinæum Cancellarius ab anno 1503. Obiit. 1504.

XVI. Joannes vander Vorst Bruxellensis, Eques Auratus, Toparcha de Loonbeke creatus, Cancellarius anno 1504. Obiit An. 1508. ætatis 48.

XVII. Joannes Sylvagius, vulgo *Sauvage*, Eques Auratus, Toparcha de Escambeke, Bierbeke &c. e Præside Senatus Flandriæ Cancellarius Brabantiæ An. 1509. inde magnus Burgundiæ Cancellarius ab An. 1514. Obiit in Hispaniâ 1518.

XVIII. Hieronymus vander Noot Bruxellensis, Eques Auratus, Toparcha de Luteaux, Cancellarius ab anno 1514. usque ad 1531. quo munus senio confectus & oculis captus dimisit. Vitâ defunctus An. 1554. ætatis 77.

XIX. Adolphus vander Noot Bruxellensis, Eques Auratus, Toparcha de Duignies, J. U. D. e Consiliario Brabantiæ Cancellarius Ao. 1531. hinc supremæ Curiæ Clientelaris Brabantiæ Vicarius Anno 1540. Obiit An. 1543.

XX. Engelbertus van Daele Mechliniensis, Toparcha de Wildere & Leefdael, Consiliarius magni Senatus Mechliniæ. Cancellarius ab An. 1540. usque ad 1556. quo obiit.

XXI. Joannes Schyf Antverpiensis J. U. D. Toparcha de Rhodio S. Agathæ Nethene, Cancellarius ab anno 1557. Legatus *Caroli V.* Cæsaris ad Regem Angliæ Eduardum, & Mariam Reginam ejus Sororem, sua in Rempublicam merita fœdavit turpiter, dum anno 1577. Bruxellensium partes (tunc temporis Imperium Regis Catholici detrectantium) sectatus fuit. Hinc a munere suo depositus, obiit anno 1581.

Extat in libro * Edictorum Brabantiæ Tom. I. pag. 255. Decretum Regium in Abbatiâ Lintrensi Ordinis Cisterciensis juxta Thenas die 19. Julii 1578. de mandato Joannis Austriaci tunc Belgium gubernantis, quo Concilium & Cancellaria Brabantiæ stabilitur in Urbe Lovaniensi, revocatâ omni Jurisdictione illius Concilii quod Bruxellæ residebat, factaque prohibitione sub pœna rebellionis, ne quis isto Concilio adhæreret.

* *Placcaten van Brabant.*

Tunc quoque novus Cancellarius institutus fuit *Desiderius Sexagius*, de quo infra, novique Consiliarii Martinus Antonius Del-Rio, Philippus Veufels J. U. D. Guilielmus van Candriessche, Gregorius Ayala, & Goswinus Batzon Fisci Patronus.

Theodorus a Liesvelt anno 1581. in locum Schyffii Cancellarius creatus est a Statibus Patriæ contra Regem rebellantibus, favore Guilielmi Principis Auriaci, a quo Legatus ad Regem Galliæ anno 1584. missus fuit. Ita *S. Strada* in Hist. Bellorum Belgii *Decade* 2. Lib. 5.

XXII. Desiderius Sexagius, vulgo *tSestich*, Eques, e Consiliario Senatus Brabantiæ Cancellarius ab anno 1578. usque ad 1585. quo obiit.

XXIII. Nicolaus Damant Eques Auratus, Vice-Comes Bruxellensis, Toparcha d'Ottignies, Bauwel, Olmen &c. Consiliarius Status, Præses Senatus Flandriæ, dein Sanctioris Concilii Senator, inde Supremi Concilii Rerum Belgicarum in Hispania Præses. Obiit Anno 1616.

XXIV. Petrus Peckius, Eques, Toparcha de Bouchout, Borsbeke, & S. Laurentii ten Hove filius Petri J. U. D. in Acad. Lovan. celeberri-

rimi, antea Senator Magni Senatus Mechliniæ, dein Sanctioris Bruxellæ, Legatus inde Archiducum ad Henricum IV. Galliæ Regem, & ad Fœderatos Belgii Ordines. Mortuus 1625.

XXV. Ferdinandus de Boisschot, Eques Ordinis Militaris S. Jacobi, Comes d'Erps, Baro de Saventhem, Nossegem, Sterrebeke &c. Sanctioris Concilii Senator, atque Legatus ad Henricum IV. Galliæ & Jacobum Angliæ Reges. Creatus Cancellarius ab anno 1626. usque ad 1649. quo vitâ excessit.

XXVI. Franciscus de Kinschot Bruxellensis, Eques Ordinis Militaris S. Jacobi, Toparcha de Rivieren, Jette, Ganshoren &c. e Senatore supremi Concilii Belgici in Hispaniâ creatus Cancellarius anno 1653. Obiit anno sequenti ætatis 74.

XXVII. Robertus Asseliers Antverpiensis, Consiliarius Senatus Brabantiæ, inde Supremi Concilii Belgici in Hispania apud Regem Senator, Cancellarius factus anno 1654. Obiit anno 1661. ætatis 85.

XXVIII. Philippus Guilielmus de Steenhuyse Baro de Poederle, Toparcha de Flers, Mourbeke &c. primo Senator Magni Senatus Mechliniæ, dein Sanctioris, & Status, Cancellarius creatus anno 1661. Obiit 1668.

XXIX. Simon de Fierlant, primo Magni Senatus Consiliarius, dein in Hispaniâ Supremi Belgarum & Burgundionum Senator. Obiit anno 1686.

XXX. Joannes Antonius Locquet Bruxellensis, antea Consiliarius Senatus Brabantiæ, dein in Hispania Rerum Belgicarum, exinde Præses Magni Senatus Mechliniæ, fatis concessit anno 1687.

XXXI. Joannes Baptista Christyn Mechliniensis, Baro de Meerbeeck, primo Magni Senatus Consiliarius, exinde Concilii Sanctioris & Legatus ad Congressum pacis Neomageosem, dein in Hispania Supremi Belgarum apud Regem Senator. Vitâ excessit Anno 1690. Libris editis clarissimus.

XXXII. Guilielmus Philippus, *Marchio d'Herzelles*, primo Consiliarius Senatus Brabantiæ, dein in Supremo Rerum Belgicarum in Hispaniâ, exinde Præses Magni Senatus Mechliniæ. Mortuus Anno 1698.

XXXIII. Guilielmus Albertus de Grispere. Baro de Goyck & Liberfart, Consiliarius Magni Senatus, dein in Hispania in supremo Rerum Belgicarum, exinde Præses Magni Senatus Mechliniæ, creatus Cancellarius in fine anni 1698.

In hac Urbe Palatinâ residet Concilium Imperii sive *Status*, vulgo *Conseil d'Estat*, quod Regi, vel ejus per Belgium Vicario Gubernatori ex more assistit, incerto quodam, & pro re nata, ipsiusque adeo Principis voluntate, nunc plurium, nunc paucorum rursus Consiliariorum numero constat. Agitur in eo de pace, bello, & universalis terræ regimine.

Item hic Concilium Sanctius, sive Privatum, vulgo *le Conseil Privé*, & Financiarum, vulgo *Conseil des Domaines & Finances du Roy*, opum ac Patrimonii Principum curam habens, & Camera Rationum suprema. Item ab anno 1494. hic perseveravit Curia Feudalis Ducatus Brabantiæ.

Inter præcipua Urbis opera eminet *Curia* Senatorum curâ publica & Principis strui cœpta anno 1402. perfecta est anno 1441, cujus turris raræ altitudinis, Gothicæ, sed admirandæ structuræ insignis, & e medio frontispi-

cio

cio exurgens, re & nomine præferens Archangelum Michaelem statuâ versatili æreâ pedum XV. perfecta anno 1454. mobilis est circa axem ferreum, & globo insistens æreo, variorum ventorum stationem, conversione suâ distinguit.

Ex adverso hujus Curiæ est foro publico *Domus Panis* vernaculè *Het Broot-huys*; Pannarinm enim initio fuit, in quod panes foris advehi soliti reponebantur, constructa est anno 1518. Ubi tribunalia hodiè exercentur, Venationum, Aucupiorum, Piscationum, Vectigalium &c. in cujus medio & frontispicio constitutâ est major Deiparæ Virginis statua ex albo lapide, cui hæc sequentia auratis characteribus subscripta A PESTE, FAME, ET BELLO LIBERA NOS MARIA PACIS. HIC VOTVM, PACIS PVBLICÆ ELISABETHA CONSECRAVIT. Cætera circum circa ædificia totidem sive Curiæ, sive Prætoria videntur.

In hac Urbe est ad quinque milliaria se extendens *Aquæ Ductus*, incredibili civium & mercatorum commodo defossus, cœptus anno 1550. die 16. Junii, & perfectus anno 1561, cujus inventor & suscitator primarius *Joannes Locquengien* Urbis Prætor, directore usus celeberrimo Architecto *Georgio Rinaldi*, a machinis, consiliisque bellicis *Alexandro Farnesio* Parmensium Duci & perfamiliaris. Hic Aquæductus quinque locis ad servandam profunditatem certis retinaculis continetur; ita ut a primo limine quod est Bruxellæ usque ad ultimum quod est Willebrocæ 42. pedum differat altitudine. Cæterum cùm tota aquæ moles ibi sustineatur, ad singulas tamen stationes pro navigantium commodo immitti vel emitti, augeri vel minui potest. Ferunt impensas hujus operis 800000. florenorum vix superasse, quæ constitutis novis vectigalibus eâ omnium promptitudine collecta sunt, ut nec infimi quidem alicujus ex plebe de novo gravamine, quæstus toto eo temporis spatio exauditus sit.

Quoad rem sacram Bruxella VII. habet Curæ animarum destinatas Ecclesias. Antiquissima fuit illa quæ *S. Gaugerico* sacra est, non ea quæ hodiè Parochialis quæ augustior priori; in quâ *Carolus Lotharingus D. Gudulæ* corpus ex Morseliâ non procul Alosto, ubi negligentius & contemptim habebatur adventum, transtulit anno 980. Porro pluribus agetur eâ de re in Decanatu Alostaneo cum de præfatâ Morseliâ agemus.

Primâ quæ dignitate & antiquitate primaria, est quæ *D. Michaeli & S. Gudulæ* sacra est, olim *D. Michaeli* Urbis tutelari soli dicata. Hoc templum erectum vel potius auctum, ornatumque à *Balderico* Comite Lovaniensi circa annum 1047. Parochiali jure donatum atque a *Gerardo I.* Cameracensi Episcopo dum *D. Gudulæ* corpus in hunc collem ex æde Gaugericianâ, ipso *Gerardo* Episcopo præsente solemni, pompâ transtulit & evexit ut ibidem illustrius conditum, majori pietate coleretur.

Porro augustum *D. Gudulæ* templum quod hodie exstat, ab *Henrico I.* Brabantiæ Duce cœptum est circa annum 1226: ut patet ex ejus Diplomate apud *A. Miræum* Lib. I. Diplom. Belg. Cap. LXXX. infra producendo, & *Henricus III.* Lotharingiæ & Brabantiæ Dux anno 1273. ad *D. Gudulæ* perficiendam fabricam, in solidum a novo ædificari cœptam, jussit secundi anni fructus Canonicorum eo verti.

In hac Basilicâ vetus est XII. Canonicorum Collegium unâ cum Decano, Cantore, Scholastico & Thesaurario. Decanatum confert Dux Brabantiæ; cæteri eliguntur. Circa fundationem non admodum conveniunt Scriptores & scripta; sunt qui volunt erectum a *Balderico* prædicto anno superius expresso; rectius sentiunt qui *Lambertum Baldericum*

Comitem Lovaniensem Ecclesiam *D. Michaeli* & struxisse & Clericos ibi constituisse asseverant, *Henricum* filium ejus a *Lietberto* Ecclesiæ immunitatem obtinuisse: *Lambertum* vero *II.* sive *Baldericum* bona quædam assignasse anno 1047. & in XII. Clericorum (sic ævo isto Canonici vocabantur) usus distribuisse; & *J. B. Gramaius* refert *Henricum I.* Ducem nostrum duas Sacerdotales præbendas addidisse, sed hallucinatur, non enim superaddidit *Henricus* ille *XII.* jam ante fundatis duas alias præbendas Sacerdotales, sed ex duodenario illo fundatarum antea numero, duæ sub illo Sacerdotales factæ sunt, quæque alternis scilicet vicibus, divina quotidie in summo altari officia celebrarent, has duas præbendas cum vacant ex concessione præfati *Henrici* eodem anno, conferuntur a Capitulo. Cæteræ X. Præbendæ conferuntur a Duce Brabantiæ. Diploma ipsius *Balderici* an. 1047. recitat A. Miræus in Cod. piar. Donat. Cap. XLVII. novæ edit: en Diplòma.

Quidquid in hoc seculo fundamento bonitatis quisquam superædificat, apud Dominum in æterna remuneratione retribui confidat.

Quapropter ego BALDRICUS Parochialem Ecclesiam BRUESELLIS consecrari feci, & in ea corpus sanctissimæ Virginis Christi GUDILÆ, quantâ potui honorificentiâ, transtuli, quod in Ecclesiola S GAUGERICI negligenter positum inveni, eidemque sanctissimæ Virgini, cum appendiciis omnibus, ipsam Ecclesiam, pro animæ meæ meorumque propinquorum remedio, legaliter coram * omnibus tradidi, addens quinque mansos in *Hascreold* & in *Wolewe* septem bonaria. Hoc totum quamvis esset parum, in clericorum duodecim præbendas dedi, & divisi, quos ibi ad serviendum Deo & sanctæ Virgini constitui, pro animæ meæ heredumque meorum & proheredum redemptione, eisque in pascuis, silvis, teloneis talem concessi libertatem, ut absque ullius redditu servitutis, liberè horum fruerentur utilitate.

* *Hominibus Weymensibus.*

His ita constitutis, quorum Ecclesia nullo erat juvamine fulta, & undique egens auxilii, ad ejus ædificationem redimiculi præbendarum partem dimisi, ne statum eleëmosynæ omnino viderer vendere pretio. Ad hoc etiam concessi illis, ut unusquisque fratrum ipsorum, post vitæ suæ spatium, per annum integrum, præbendam suam, cuicumque sibi placuerit relinquat, & si quis eorum supra præbendariam terram ædificavit quidquam, per annum illum heres ejus, aut cuicumque ipse adhuc vivens concesserit, ædificationes ejus sibi auferat.

Si quis autem, quod absit, heredum aut proheredum meorum, aut etiam extranea quælibet persona, hanc meam traditionem pervertere, & inde demere tentaverit quidquam, iram Dei, & offensam *S. Michaëlis* Archangeli, cujus in prædicta Ecclesia veneratur memoria, & prædictæ S. Virginis in perpetuum incurrat, & excommunicationem sancti Pontificis, quæ in præsentia cunctorum, qui aderant, terribilis resonabat, nunquam evadat, sed semper hujus vinculi nodo appareat, ante vultum Altissimi, constrictus.

Actum publicè BRUESELLÆ anno Dominicæ Incarnationis millesimo quadragesimo septimo, Indictione decimâ quintâ, LEONE NONO in Apostolica Sede præsidente Pontifice Summo, regnante HENRICO Imperatore tertio, Cameracensium Pontificalem Cathedram Domino GERARDO obtinente Præsule, qui in his omnibus, cum uxore mea ODA, adjutor mihi exstitit, tam auxilio quàm consilio, & præsens eamdem Ecclesiam dedicavit, &, ut præscriptum est, excommunicatione omnia firmavit. Ejus præsentiâ sunt omnia ibi constituta, & testibus idoneis firmata.

Signum Domini GERARDI prædicti Episcopi.

S. Gerardi Archidiaconi.	S. Lietberti.
S. Emelioi.	S. Azonis Presbyteri.
S. Ingelberti fratris ejus.	S. Folberti Presbyteri.
S. Sigeri.	S. Ostonis.
S. Folcardi.	S. Joannis.
S. Ornulfi filii ejus.	S. Fastradi.
S. Gerardi.	S. Joannis.

S. Step-

S. Stepponis.
S. Siberti.
S. Thicdonis Decani.
S. Heimezonis.
S. Hartfridi Presbyteri.
S. Adelardi.
S. Radulfi.
S. Emmonis.

Præfatus *Henricus I.* Lotharlngiæ & Brabantiæ Dux Anno 1226. X. novos Canonicos veteribus adjecit & dotavit quamvis non ita opulenter, quorum duas præbendas confert Capitulum, septem alias conferunt Canonici secundum turnum, restantem vero alternis vicibus conferunt Illustrissimus D. Cancellarius Brabantiæ & Canonicus Turnarius. Diploma hujus fundationis profert *A. Miræus* in Diplom. Belg. Lib. I. Cap. LXXX. novæ edit. quod sic se habet.

HENRICUS Dei gratiâ Dux Lotharingiæ, tam præsentibus quàm futuris in perpetuum. Nos considerantes quod ait Apostolus, qui parcè seminat, parcè & metet, & qui seminat in benedictionibus, metet vitam æternam; seminare proponimus in terris, undè Domino reddente multiplicatum fructum in cælis colligere debeamus.

Cum igitur in Ecclesia Bruxellensi à Prædecessoribus nostris pauci sint Canonici instituti, à quibus pro modulo suæ paucitatis Deo laudabiliter serviatur, nos cupientes Cultum Divinum ampliare, & Canonicorum numerum augmentare, pro salutè nostra, & pro salute animarum Prædecessorum & Successorum nostrorum, nec non & uxorum nostrarum; MATHILDIS scilicet & MARIÆ, liberaliter & absolutè memoratæ Ecclesiæ Bruxellensi, quæ ad voluntatem nostram & admonitionem de novo reædificari incipit, in honorem Beatissimæ Virginis Dei Genitricis Mariæ, concedimus & donamus allodium nostrum in * *Didenghem*, quod comparavi- * *Dighem.*
mus à nobili Viro Ægidio de Wangha, & duas partes totius decimæ de * *Holpa*, * *Hulpen.*
tam in cultis quàm in excolendis, cum Ecclesia ejusdem villæ, nec non & quatuor mansos terræ ibidem.

Hæc autem concedimus, ad usum decem Canonicorum, de novo instituendorum in Ecclesia memorata, qui à Decano & Capitulo debent eligi, & nobis & Successoribus præsentari: nec aliquid de prædictis bonis percipient, si non faciant residentiam personalem, & si admoniti à Decano & Capitulo, ad Sacros Ordines non sint promoti, nisi Decano & Capitulo videatur aliud pro utilitate Ecclesiæ faciendum.

Actum anno Gratiæ millesimo ducentesimo vicesimo sexto, mense Augusto. 1226.

Anno 1605. Serenissimi Belgarum Principes *Albertus & Isabella* suâ munificentiâ non parum augmentarunt ac dotarunt majus Canonicorum Collegium, luculentâ dote illi assignatâ, scilicet centum ferè jugeribus terræ, quæ Scaldis propè Valencenas Hannoniæ Urbem fœcundat, quâ dote fundarunt missas quatuor dietim celebrandas, per totidem majores ejusdem Ecclesiæ Canonicos, cum Anniversariis duobus pro animarum suarum refrigerio faciendis. Diploma refertur in Donat. Belg. *A. Miræi* Lib. II. Cap. CXLII. novæ edit. hujus tenoris.

ALBERTUS & ISABELLA CLARA EUGENIA Hispaniarum Infans, Dei gratiâ Archiduces Austriæ, &c. omnibus has præsentes visuris salutem. *Additum ac translatum ex Diplomate Gallico, quod habetur in Basilica Bruxellensi.*

Cum ex tempore Læti nostri Introitûs & successionis in Ditionibus nostris citerioribus Germaniæ Inferioris singulariter Nobis commendatio fuerit accepta, ut in Dei honorem & exaltationem nostræ Catholicæ Apostolicæ & Romanæ Fidei, videremus proficere Divinum Officium in Ecclesiis Metropolitanis, Cathedralibus & Collegiatis dictarum nostrarum Ditionum tum & in Ecclesia Collegiata S. Gudulæ in hac Urbe nostra Bruxellensi, quæ ab antiquo ædificata fuit à Prædecessoribus nostris Brabantiæ Ducibus, a quibus in ea fundati fuerunt duodecim Canonici cum Decano suo quamvis modicè dotati, quibus incumbit cura Officii Divini quod peragitur quotidie in dicta Ecclesia, cupientes ex parte nostra dictum Officium proficere & auge-

re dotem præfatorum Decani & Canonicorum, atque etiam procurare ut oretur pro salute Personarum nostrarum, felicitate & bono successu rerum nostrarum, pro solatio animarum Prædecessorum nostrorum, atque ut Missæ post decessum nostrum, aut aliàs secundùm intentionem nostram fiant:

Quibus conformiter tractari curavimus cum Venerabilibus nobis caris & dilectis præfatis Decano & Canonicis dictæ Ecclesiæ, eò usque ut contenti fuerint suscipere onus celebrandi in illa quatuor Missas privatas quotidie & duo anniversaria annuè, semper atque in perpetuum in forma & modo prout sequitur:

Videlicet præfati Decanus & Canonici obstringent se pro se ipsis & suis successoribus ad celebrandum personaliter per se ipsos quotidie semper & in perpetuum in dicta Ecclesia quatuor Missas privatas dividendo æqualiter dictum onus inter se, adeo ut quatuor ex ipsis quâcumque hebdomadâ eâ obligatione fungantur, habeatque dictus Decanus qui modo est, & qui successuri sunt, eoque absente aut non residente, primus Canonicorum post ipsum curam principalem & specialem ut id accuratè & exactè mandetur executioni tam respectu quatuor prædictarum Missarum, quàm duorum Anniversariorum.

Eapropter, tum & quia præfata dignitas modicè satis est dotata pro se, jure prærogativæ ex reditibus & fructibus bonorum ipsis assignandorum præcipiet florenos centùm annuè cum residebit, & quinquaginta cum non residebit, & quinquaginta florenos restantes prædictus primus Canonicorum, & quod supererit æqualibus portionibus dividetur inter præfatos Decanum existentem Canonicum & Canonicos Confratres ejus, deductis primùm & ante omnia sumptibus & impensis faciendis pro dictis Missis & duobus Anniversariis, ut infra dicetur.

In initio verò cujuscumque anni fiet dicta repartitio, quomodo in ejus decursu hebdomadatim præfatæ Missæ celebrandæ sint, cujus repartitionis quilibet dictorum Canonicorum particularem habebit declarationem ejus quod sibi facere incumbet, & præfatus Decanus generalem aliquam, ut ex ea possit discernere an quisque eorum adimpleat ordine designato Missas sibi injunctas: qui verò inter dictos Canonicos non erunt Presbyteri, neque partem, neque portionem bonorum hujus fundationis habebunt, quanto tempore Presbyteri non erunt, sed ipsorum portio simul & Missæ oneris ipsorum æqualiter distribuentur inter alios Canonicos Presbyteros; neque etiam Fundationis participes erunt Canonici foranei, aut absentes, nisi prædicti absentes substituant aliquem ex numero præfatorum Canonicorum suis expensis.

Quod si contingat aliquem dictorum Canonicorum residentium, morbo, invalitudine, aut alio impedimento legitimo detineri, ut non posset obligationi dictarum Missarum per se ipsum satisfacere, poterit curare, ut id fiat per alterum; modò faciat, ut dictus morbus aut impedimentum præfato Decano innotescat, tum simul, cui Sacerdoti aut Religioso curam istam seu dederit, seu dare desideret, idque ideò, ut ipsi pro quacumque Missa celebranda ex reditibus dictorum bonorum dentur in eleemosynam decem asses, qui detrahentur de competenti portione dicti Canonici aut Canonicorum infirmorum & impeditorum.

Quod si aliquis præfatorum Canonicorum contentus fuerit obligationi alterius satisfacere, præferetur quibusvis aliis Sacerdotibus, vel Religiosis; atque tunc inter ipsos curabit dictus Decanus fieri distributionem quantum maximè poterit æqualem.

Si contingat, dictum Capitulum non adimplere omnia quæ supra dicta sunt, suâque culpâ in defectu persistere, semelque aut bis ex parte nostra aut dictorum Successorum nostrorum commoniti, non emendaverint neque satisfecerint, liberum licitumque erit Nobis seu Successoribus nostris Ducibus & Ducissis Brabantiæ omni & quovis tempore dicta bona recipere, eaque transferre, atque cuipiam Ecclesiæ aut Monasterio donare, ut per eorum seu Clerum seu Religiosos, dictæ Missæ & Anniversaria celebrentur, prout cum ipsis conventum fuerit.

Atque ut tantò firmiùs celebratio dictarum Missarum & Anniversariorum constituatur, si quis Canonicus in sua parte deficiat, per culpam suam aut negligentiam, à præfatò Decano, aut in ejus absentia à primo post ipsum mulctabitur viginti assibus in singulas Missas neglectas, qui distribuentur inter alios Canonicos & Presbyteros, qui defectui supplebunt.

Si autem in dicta Ecclesia tam pauci forent Canonici residentes, ut per ipsos satisfieri nequiret celebrationi antedictarum quatuor Missarum privatarum indies, eo casu tantummodo obstricti erunt eas dumtaxat celebrare quas commodè poterunt, partien-

tientes Miſſas reſtantes inter alios Presbyteros qui equidem illas in Eccleſia præfata, & non alibi, celebrare debebunt, quibus etiam diſtribuetur integra portio emolumenti, quæ alias pertineret ad Canonicos Miſſarum dictarum celebrationi obſtrictos.

Celebrabuntur verò dictæ Miſſæ durante noſtrâ amborum vitâ de Sancto, aut de Feſtivitate quæ occuret, pro ſalute perſonarum noſtrarum, felicitate & bono ſucceſſu rerum noſtrarum, & ſolatio animarum Prædeceſſorum noſtrorum. At verò quacumque feriâ quintâ, ſi non incidat in eam diem feſtum aliquod ſolemne, dictæ quatuor Miſſæ privatæ celebrabuntur de Sancto & Venerabili Sacramento.

Et poſt obitum noſtrum aut alterius noſtrûm, celebrabuntur omnes pro ſolatio animarum noſtrarum & dictorum Prædeceſſorum noſtrorum & felicitate Succeſſorum noſtrorum Ducum & Duciſſarum Brabantiæ, Dominorum & Dominarum hujus Belgii, & in diebus Paſchatis, Pentecoſtes, Omnium Sanctorum, Nativitatis, Dominicis, Feſtis B. Virginis & Apoſtolorum, S. Michaëlis, S. Gudulæ aliiſque ſimilibus, celebrabuntur omnes quatuor ſecundùm diem & feſtivitatem occurrentem, & à quovis celebrantium in fine cujuſvis dictarum Miſſarum legetur Reſponſorium de Defunctis, durante noſtrâ amborum vitâ pro animabus Prædeceſſorum noſtrorum, & poſt obitum noſtrum pro ſolatio noſtrarum, prout dictum eſt.

Celebrabuntur autem dictæ quatuor Miſſæ ſuper Altare Sacelli S. Sacramenti miraculoſi in præfata Eccleſia, & non alibi. Ad quod inchoandum, curabimus ſubminiſtrari noſtris expenſis Caſulam, Albam, Cortinas, Calicem, atque omnia ulteriùs ad dictum Officium requiſita, ſecundùm ſpecificationem quæ deſuper fiet. Eâ conditione ut præfati Decanus & Canonici obſtringant ſe ad illa in perpetuum ſarta conſervanda, & cum opus fuerit, renovanda ſuis impenſis & ſumtibus, tam honorificè quàm noſtro & Succeſſorum noſtrorum honori convenit, ſubminiſtrando jam nunc & deinceps perpetuò inſuper luminaria panem atque vinum.

Quæ Caſula, Alba, Cortinæ & alia ornamenta cuſtodiri debebunt in Sacello, quod ædificatum & ponè majus Altare Chori S. Sacramenti miraculoſi in dicta Eccleſia, eritque antedictum Sacellum uſui præfatorum Decani & Canonicorum, ut inibi induantur tanquam in Sacrario, committentque ipſi ſuis expenſis æditaum, ſeu miniſtrum aliquem, qui cuſtodiat & reponat dicta ornamenta.

Inſuper etiam obſtringent ſe præfati Decanus & Canonici pro ſe ſuiſque Succeſſoribus, ad faciendum & celebrandum duo Anniverſaria quotannis in perpetuum in magno Choro ſupradictæ Eccleſiæ pro animabus noſtrorum Prædeceſſorum, donec vixerimus; quorum alterum fiet ſub Octavam omnium Sanctorum die minùs impeditâ Officio, & alterum menſe Februario; & poſt obitum alterius noſtrûm, fiet unum dictorum Anniverſariorum pro illo quotannis ipsâ die obitûs ſui, eodemque modo fiet, cum Deus ex hoc modo evocaverit alterutr, niſi propter Dominicam aut Feſtum ſolemnius fieri non poſſet; quo caſu transferentur in diem proximiorem & minùs impeditam.

Obſtringetur dictum Capitulum tempeſtivè ſignificare & notam facere diem quâ unumquodque Anniverſariorum celebrabitur, Nobis & Ducibus & Duciſſis Brabantiæ Succeſſoribus noſtris, aut eorum pro iſto tempore Provinciarum Præfectis generalibus; debebuntque inſuper curare ut prædicta dies populo annuntietur Dominicâ præcedente in concione prima, ut qui piè affecti fuerint Officio poſſint intereſſe.

Jubebunt etiam pro quolibet Anniverſario pulſari quater maximas campanas, primùm eo tempore quo inchoabuntur Virgiliæ, ſecundò eâdem die ſub Veſperam, horâ in hujuſmodi caſibus conſuetâ, tertiò die ſequenti horâ ſextâ matutinâ, & quartùm dum inchoabitur Sacrum, quod immediatè ſubſequetur Miſſam ſolemnem ordinariam iſti diei propriam.

Duorumque horum tempore Officiorum obſtringentur dicti Decanus & Canonici curare, ut circumveſtiatur magnus Chorus præfatæ Eccleſiæ panno, aut criſpo laneo nigro ſuis ſumtibus & expenſis, atque ut tumulus dictorum Ducum & Duciſſarum tegatur umbellâ ſerici heteromalli, qualem Nos ad eum finem fieri jubebimus pretioſè ornatam talibus inſignibus & inſcriptionibus, prout convenire judicaverimus, quam umbellam ipſi ſartam debebunt conſervare, & cum opus fuerit eâdem formâ renovare.

Circum tumulum debebunt ardere viginti quatuor tædæ toto dictorum duorum Of-

Officiorum tempore, sex magnæ candelæ in Altari summo, & aliæ quatuor in Choro, suis quatuor æneis candelabris impositæ, sumptibus & expensis præfatorum Decani & Canonicorum.

Dictus Decanus celebrabit Officium supradictarum Vigiliarum & Missarum, eoque absente aut extra banc urbem impedito dignior Canonicorum post Cantorem; qui Cantor cum seniore Canonico præsidebunt Choro, induti pluvialibus nigris, ceteris ad latera assistentibus in babitu Chori.

Fientque dictæ Vigiliæ cum tribus Lectionibus secundùm ritum Romanum, cum Laudibus, post quas dicetur absolutio supra dictum tumulum per præfatum digniorem Canonicorum. Prima supradictarum Lectionum cantabitur Musicè à Cantoribus, secunda cantu Gregoriano per aliquem Canonicum minorem aut Sacellanum, & similiter tertia per digniorem dictorum Canonicorum, *Benedictus* & *Magnificat* * Musicâ rudiore, Absolutio supra tumulum musicè, prout & Missa, eâque finitâ, Absolutio supra dictum tumulum.

* *Faux Bourdon.*

Ipso die quo celebrabitur Missa dicti Anniversarii, distribuent centum panes, singulos valoris trium assium pauperibus totidem, duodecim designandis à præfatis Decano existente Canonico per plumbera aut aliam tesseram, & singuli præfatorum Canonicorum eligent singulos octo, modò Presbyteri fuerint: si verò non residean tam multi, residentes repartientur inter se plumbeta absentium & deligent pauperes quos voluerint.

Præfatus Decanus, aut qui eo absente peraget Officium, habebit pro sua præsentia in Officio singulorum prædictorum dierum tres florenos; Presbyter qui ei assistet pro quolibet Officio pro sua præsentia & assistentia decem asses, Diaconus & Subdiaconus pro ministerio in Missa & præsentia sua singuli decem asses, Cantor ejusque collega pro sua præsentia & præsidentia singuli pro quolibet Officio unum florenum, ipsorumque duo Vicarii pro assistentia & præsentia in duobus Officiis singuli unum florenum; Canonici majores in quolibet Officio decem asses, Magistri Cæremoniarum & Accensus virgatus totidem; Canonici minores & Sacellani singuli quinque asses pro singulis præsentiis.

Canonici qui eodem, die, quo dicta Anniversaria fient, Missam celebraverint, Collectamque pro Defunctis dixerint, habebunt asses quinque, Canonici minores & Sacellani tres. Atque, hæc omnia mediante assignatione sufficiente bonorum & fundorum terræ, infra exprimendorum.

Ad quæ omnia & singula supradicta præstandum & solvendum, præfati Decanus & Canonici obstringent se ipsos & suos Successores in perpetuum, sicut dictum est, tradentque Litteras suas reciprocas obligationis susceptæ in forma debita & luculenta, ita ut neque unquam neque in futurum possint se desuper excusare; nisi fieret ut reditus dictorum bonorum & possessionum ipsis assignatarum pro dicta Fundatione, sive bello sive alio casu sine ipsorum culpa diminueretur ultra unam tertiam modernorum proventuum. Quo casu non erunt obligati aliter quàm secundum proportionem fructuum quos inde recipient, usque dum prædicta bona referant antecedentes proventus, postquam id Nobis aut Successoribus nostris indicaverint.

Notum facimus quòd Nos, his de quibus supra consideratis, cupientes ad effectum deducere in perpetuum Fundationem dictarum quatuor Missarum privatarum, duorum Anniversariorum, eleëmosynæ, distributionum, & omnium quæ inde dependent, post maturam consilii deliberationem, ex judicio Nobis planè dilectorum & fidelium Præsidum, Thesaurarii generalis & Delegatorum ad nostra Dominia & Financias, ex nostra certa scientia, potestate & auctoritate, pro Nobis, heredibus nostris & Successoribus, Ducibus & Ducissis Brabantiæ, Comitibus & Comitissis Hannoniæ, Dominis & Dominabus Valencenarum, donaverimus, cesserimus & transtulerimus, donemus, cedamus & transferamus propter Deum in eleëmosynam, & ad effectum de quo supra, præfatis Decano & Canonicis dictæ Ecclesiæ S. Gudulæ in Urbe nostra supradicta, amodo & Successoribus eorum nonaginta quatuor jugera, tres quartas aut circiter pratorum, quæ nominantur *les-Prets-le-Comte*, quodlibet jugerum quinque * mencaldorum, ad Nos spectantia sub Questura Dominii nostræ † Aulæ in dictis Valencenis, libera à jurisdictione Toparchiarum vicinarum, & sita intra territoria *Domraingy*, *Vy* & *Frasne*, simul cum iis comprehenso prato, quod vocatur ‡ *Apparitoris*; quod continet jugerum unum. Quæque prata modò ‖ per auctiones pubucas locata sunt diversis personis in sexdecim portionibus, pro summa mille quin-

* *Mencalds.*
† *De la Sale.*
‡ *Du Sergeant.*
‖ *Par recours publics.*

quingentarum & octo librarum & quindecim assium annuè, librâ æstimatâ quadraginta grossis Monetæ nostræ Flandricæ, quæque locatio finietur ultimâ Septembris millesimo sexcentesimo septimo;

Ut præfati Decanus & Canonici eorumque Successores illa teneant, iis gaudeant, illaque possideant semper atque in perpetuum libera & exempta ab omnibus censibus & reditibus, * vectigalibus nobilibus, & cum eadem ipsa libertate & exemptione, quâ Nos ipsi usque ad præsens iis gavisi sumus, illaque possedimus.

* Charges Foncières.

Sub onere & conditione, ut satisfaciant ipsique adimpleant bene ac debitè celebrationem dictarum quatuor Missarum quotidie, duorum anniversariorum annuè, distributionem, luminaria, subministrationem & conservationem ornamentorum & præstationes, nihil omnino excepto, ut gaudeant dictis pratis à die datæ harum & deinceps ad ratam redituum.

Cum autem & inceperint facere & celebrare dictas quatuor Missas privatas, ad eum effectum separavimus & distraximus, separamus & distrahimus à nostro Dominio in dictis Valencenis prædicta prata, per has memoratas præsentes; idque omnino, non obstantibus nostris Ordinationibus & Edictis, illisque Prædecessorum nostrorum in contrarium, statuentibus ut nullis Ecclesiasticis, Abbatibus, Prælatis, Capitulis aut aliis à * caducaria lege immunibus liceat novas facere acquisitiones, aut jure hereditario obtinere fundos, reditus, census, aut alia bona. Quibus Ordinationibus & Edictis, respectu hujus modò institutæ Fundationis, cessionis & transcriptionis, per hasce derogavimus & derogamus, atque ex ampliore nostra gratia prædicta prata * jure caduci liberavimus & † liberamus, atque hæc universim sub oneribus & conditionibus prædictis.

* mortes mains.
* estant admorti.
† admortissent.

Idque eâ conditione, ut præfati, Capitulum Decanus & Canonici tradant Litteras suas promissionis, obligationis & reciprocas in bona & rata forma pro se, suisque Successoribus, continentes planè dilucidè atque amplè, quod per nonaginta quatuor jugera tres quartas pratorum, agnoscant sibi abundè & ad beneplacitum suum provisum, dotatum & factum esse satis, idque ad manus Præsidis & Senatorum Cameræ Rationum in Brabantia, ut ibidem pro nostra securitate asserventur, ad eas recursus habeatur cum opus fuerit.

Quæ omnia supra dicta & singula eorum, Nos pro Nobis ipsius, heredibus nostris & Successoribus Ducibus & Ducissis Brabantiæ, Comitibus & Comitissis Hannoniæ, Dominis & Dominabus Valencenarum promisimus & promittimus per hasce, fide Principis præstare & præstari facere, fovere & observare; ita ut nec inferamus nec inferri patiamur à quoquam, quisquis fuerit directè seu indirectè quocumque modo, turbationem, aut impedimentum ullum in contrarium.

Et propter ampliorum ipsorum securitatem & Successorum eorum, renuntiavimus & renuntiamus per hasce præsentes omnibus juribus Regiis, aliisque quæ Principes possent exigere, omnibusque quæ quis posset aut vellet allegare ad impugnandum aut irritam faciendum modò institutam Fundationem, Donationem, Cessionem & Transcriptionem, quin imò & juri quo asseritur, generalem renuntiationem non subsistere, nisi peculiaris præcesserit. Atque ubi dictus noster Quæstor Valencenarum has dictas præsentes intulerit, *Vidimus* aut earum Copiam authenticam, volumus & statuimus ut memorata nonaginta quatuor jugera tres quartæ pratorum eradantur ex Quæstura computuum ejus, sintque tam ipse quàm ejus Successores in munere in posterum exonerati, ut non desuper ulterius rationem reddant quocumque modo.

Quapropter mandamus, Nobis admodùm caris & fidelibus Primis Præsidibus & personis nostrorum Sanctioris & Magni Conciliorum, Concilio Montensi, prædictis nostrarum Financiarum Præsidi & personis nostrarum Rationum Insulis, nostro Præposito-Comiti in dictis Valencenis, dicto nostro Quæstori ibidem præsenti & futuro, omnibusque aliis nostris Justitiæ & Officiorum administris & subditis ad quos hoc pertinebit, ut hâc nostrâ præsente Cessione & Transcriptione iis conditionibus, secundùm & juxta modum, prout dictum est, ipsi & eorum singuli faciant, patiantur & sinant præfatos Decanum & Canonicos memorati Capituli S. Gudulæ in hac Urbe nostra Bruxellensi, ipsorumque Successores integrè, pacificè & perpetuò frui & uti, neque ipsis faciant, inferant aut moveant turbationem ullam aut impedimentum in contrarium, procedentibus dictis Financiarum nostrarum, atque iis qui rationum nostrarum Insulis curatores sunt ad verificationem & inscriptionem harum dictarum præsentium, juxta formam & tenorem suum absque ulla contradictione aut difficultate.

Prevost-le-Comte.

 Qui-

Quibus Curatoribus Rationum nostrarum Insulis præfati Decanus & Canonici pariter tradere debebunt Copiam authenticam Litterarum suarum obligationis, promissionum atque reciprocarum, eo non obstante quod per Edicta anterius facta super administratione nostrorum Dominiorum & Financiarum inter alia disertè prohibitum sit, ne dicta nostra Dominia vendantur, onerentur, oppignorentur aut alienentur, quod nullatenus volumus in ipsorum præjudicium cedere, verùm ab eo ipsos eximimus & eximimus per hasce dictas præsentes, perque illas præfatos Financiarum & Rationum nostrarum, aliosque omnes nostros Officiorum administros jurejurandi obligatione per ipsos respectivè præstiti quoad conservationem & observationem prædictorum Edictorum absolvimus, illis attamen quoad cetera perstantibus in suo robore & vigore, non obstantibus etiam quibuscumque aliis nostris Edictis, restrictionibus, mandatis aut inhibitionibus huic contrariis. Quoniam ita Nobis placet.

Quod ut firmum sit & in perpetuum stabile, dictas præsentes Sigillo nostro jussimus muniri, jure nostro in aliis salvo atque alieno in omnibus.

1605. Datum in Urbe nostra Bruxellensi, mense Martio anno gratiæ millesimo sexcentesimo quinto. Inferiùs scriptum est: De mandato Archiducum,

Marchio de Havre Eques * Ordinis,
Baro de Haveskercke Toparcha de Vendegies † Præsides,
Dominus Johannes de Drenckwairt, Eques Toparcha de Dormale, Thesaurarius generalis,
Pbilippus Stercke,
Joannes Dennetieres, * Curatores Financiarum, & alii præsentes.
Signatum Verreyken.

* Id est Aurei Velleris.
† Chiefs.
* Commis.

Anno 1606. die 7. Aprilis iidem Principes ad augendum Dei cultum, tria in hac eâdem æde fundarunt Sacra quotidiana, unum item Anniversarium in Februario XXII. die celebrandum pro animâ *Ernesti* Archiducis Austriæ, qui *Alberti* frater summa cum laude *Philippi II.* Regis Catholici nomine paucis antea annis Belgium, Burgundiamque gubernarat.

Erecti vel nominati sunt ex hoc Canonicorum Collegio ad Episcopalem dignitatem sequentes.

Vesontinam. FRANCISCUS BUSLEIDEN.	Anno 1502.
Cameracensem. MAXIMILIANUS A BERGHES.	1559.
Mechliniensem. JOANNES HAUCHINUS.	1583.
Tornacensem. MAXIMILIANUS MORILLON.	1583.
Buscoducensem. LAURENTIUS METZIUS.	1570.
Gandensem. PETRUS DAMANTIUS.	1590.
Antverpiensem. JOANNES MIRÆUS.	1604.
Iprensem. MARTINUS PRATS.	1665.
Ruræmondensem. LANCELOTTUS DE GOTTIGNIES.	1672.
Antverpiensem. JOANNES FERDINANDUS DE BEUGHEM.	1679.
Ad Antverpiensem nominatus est PHILIPPUS NIGRI.	1561.
Ad Audomarensem. JACOBUS PAMELIUS.	1586.

Habuit & Episcopum Trapezuntinum.

Damus hic exactam seriem Decanorum hujus Capituli; prout a Viro primario hujus Capituli ex archivis ejus accepimus.

DE-

DECANI ECCLESIÆ COLLEGIATÆ S. GUDULÆ.

I. D. Taydo. anno 1047.
II. Marcus.
III. Petrus.
IV. Arnoldus.
V. Michael notus *S. Bonifacio.*
VI. Albertus.
VII. Petrus de Burgundia. anno 1132. qui fuit Archidiaconus Cameracensis.
VIII. Balduinus. anno 1134. & 1143.
IX. Godeschalcus. 1174.
X. Bonifacius. 1216.
XI. Godefridus. 1222.
XII. Amelricus. 1257.
XIII. Mauritius. 1267.
XIV. Joannes Pipenpoy. 1273.
XV. Franco Pyleyser.
XVI. Henricus Prochian. Fundator Capellaniarum *S. Jacobi & S. Catharinæ* anno 1259.
XVII. Joannes vander Hellen. Fundator Capellaniæ *S. Laurentii* 1290.
XVIII. Henricus Gocke.
XIX. Nicolaus Clopper.
XX. Henricus Slabbaert. qui & fuit Canonicus Teneramundæ, ibique fundavit anno 1343. Domum S. Spiritus obiit anno 1347.
XXI. Joannes Serclas Anno 1357. teste *C. Butkens* in Prob. Troph. Brab. pag. 195. Anno 1378. fuit evectus ad Episcopatum Cameracensem obiit Ao. 1389.
XXII. Joannes Stoops.
XXIII. Joannes Columbanus. antea Pastor & Canonicus *S. Gaugerici* in Haeltert propè Alostum obiit Anno 1402.
XXIV. Laurentius de Bouchout. anno 1410. fuit quoque Canonicus Anderlechti.
XXV. Giselbertus de Monte Magister in Artibus & Medicinæ Doctor; Decanus anno 1416. item fuit Canonicus Anderlechtensis.
XXVI. Jacobus vander Horst. Legum Doctor, recensetur anno 1429. inter primos Professores Academiæ Lovaniensis.
XXVII. Arnoldus de Reysenaelde, Bredanus Decretorum Doctor, inter primos quoque Jurium Professores in Academiâ Lovaniensi enumeratur, vivebat anno 1440.
XXVIII. Martinus de Steenaerghe Secretarius ac Graphiarius Ordinis Aurei Velleris, cui officio renuntiavit anno 1468. Decanatum vero Stæ. Gudulæ dimisisse videtur ab anno 1446. Obiit plenus dierum die 9. Octobris 1491.
XXIX. Joannes Coremans anno 1448.
XXX. Mathæus de Brakel Consiliarius & Eleemosynarius Ducis Burgundiæ fuit Decanus anno 1455. recensetur quoque inter Præposi-

tos ad Sanctam Pharaildem Gandavi & Sanctam Mariam Brugis. Obiit anno 1458.

XXXI. Marcus de Steenberghe. Decretorum Doctor & Professor in Academiâ Lovaniensi. Erat Decanus S. Gudulæ anno 1487. Fuit quoque Præpositus Ecclesiæ Sti. Hermetis Rothnaci. Obiit 1507.

XXXII. Georgius de Themsicke J. U. D. primum Consiliarius Ecclesiasticus in Magno Senatu Mechliniæ, dein assumptus in Concilium Sanctius Bruxellis, fuit Decanus anno 1491. dein Decanus S. Petri Casleti, & S. Salvatoris in Harlebecâ, item Persona seu Præpositus Harlemi. Vivebat adhuc 1530.

XXXIII. Nicolaus Everardi. Zelandus J. U. D. ac Professor in Academia Lovaniensi, fuit Officialis Episcopi Cameracensis in Urbe Bruxellensi. Anno 1498. Decanus Anderlechtensis. Hinc anno 1506. Decanus ad S. Gudulam Bruxellis, exinde relicto Statu Ecclesiastico factus Senator magni Senatus Mechliniæ; dein 1509. Præses Curiæ Hollandiæ. Denique Præses præfati Magni Senatus. Vivere desiit anno 1532.

XXXIV. Joannes Godefridi, de Wemelinghem Zelandus J. U. D. ac Professor in Academiâ Lovaniensi. Erat Decanus S. Gudulæ anno 1519. fuitque Conservator Privilegiorum Academiæ Lovaniensis. Obiit anno 1525.

XXXV. Reinerus Stoops. Cameracensis anno 1526.
Post hunc nominatus est ad Decanatum *Petrus Vorstius* Episcopus Aquensis & Inter-Nuntius Apostolicus; sed possessionem non adiit.

XXXVI. Philippus Nigri Cancellarius Ordinis Aurei Velleris. Concilii Sanctioris Senator, Præpositus Harlebecæ, & ad S. Pharaildem Gandavi; Decanus quoque S. Gudulæ Bruxellis &c. inde primus Antverpiensium Episcopus nominatus, ante Consecrationem obiit anno 1561.

XXXVII. Laurentius Metzius. Gerardimontensis S. T. L. ex Plebano designatus Decanus. Fuit quoque Conservator Privilegiorum Academiæ Lovaniensis, anno 1570. factus Episcopus Sylvæducensis. Vivere desiit anno 1580.

XXXVIII. Joannes Hauchinus Gerardimontensis S. T. L. ex Decano renuntiatur Archiepiscopus Mechliniensis anno 1583. Obiit 1589.

XXXIX. Henricus vanden Broeck antea Canonicus Anderlechti, obiit anno 1591.

XL. Petrus Pantinus Tiletanus S. T. L. Primo Græcarum Litterarum Professor Toleti in Hispaniâ, inde Decanus ad S. Gudulam, Delegatus Apostolicus ad exercitus Regios in Belgio, Serenissimique Belgarum Principibus *Alberto & Isabella* a Sacris Oratorii. Fuit quoque Præpositus Ecclesiæ B. M. V. Condati. Vir scriptis clarus. Obiit anno 1611. ipso die Natali Domini.

XLI. Petrus Vinck. Vicarius Generalis Archiepiscopi Mechliniensis, & Archipresbyter districtus Bruxellensis. Obiit anno 1618.

XLII. Cæsar Clemens Anglus S. T. D. antea *S. Petri* Anderlechti Decanus, fuit quoque Vicarius Apostolicus ad exercitus Regios in Germaniâ Superiore & Inferiore & Capellanus Oratorii Regii Bruxellis. Vivere desiit Bruxellis anno 1626. ætatis 65.

XLIII. Philibertus de Mol. ex Canonico D. Gudulæ, Magistro Fabri-

bricæ, & Cantore Succeſſive Decanus. Obiit die 8. Octobris anno 1637.

XLIV. Carolus a Mansfelt filius Petri Ernesti Comitis Mansfeldii, (qui fuit Gubernator Belgii per biennium anno 1592. dein Provinciæ & Urbis Luxemburgenſis, ubi obiit anno 1604. ætatis 103.) Fuerat antea Præpoſitus Eccleſiæ *S. Petri* Seclinii, Conſiliarius Equeſtris in Senatu Luxemburgenſi, Vicarius Apoſtolicus ad Exercitus Regis Catholici, Aulæque ejus Bruxellenſis Capellanus ac Cæremoniarius. Obiit anno 1647.

XLV. Martinus Prats Bruxellenſis J. U. L. primo Cathedralis Atrebatenſis Canonicus dein Præpoſitus *S. Petri* Seclinii. Succeſſit Mansfeldio in Decanatu D. Gudulæ, item in Vicariatu Apoſtolico ad Exercitus Regis Catholici; inde factus Cancellarius Ordinis Aurei Velleris; tandem anno 1665. Epiſcopus Iprenſis. Obiit Ao. 1671.

XLVI. Matthias Middegaels Hilvaribecanus S. T. L. Archipresbyter oppidi ac Diſtrictus Bruxellenſis, judex Synodalis ac Librorum Cenſor, ex Plebano Anderlechtenſi, Plebanus D. Gudulæ, factus hujus Eccl. Decanus Diplomate Regio die 16. Maii 1665. Vivere deſiit die 22. Februarii 1673.

XLVII. Joannes Ferdinandus de Beughem, Bruxellenſis J. U. L. Canonicus & Fabricæ Magiſter ad Decanatum evectus anno 1673. die 26. Martii & anno 1679. ad Cathedram Antverpienſem, ubi obiit anno 1699.

XLVIII. Gabriel de la Torre Canonicus Eccleſ. Metrop. Cameracenſis, creatus Decanus hujus Eccl. die 17. Novembris 1679. & die 25. Martii Anno 1681. factus eſt Præpoſitus Eccl. Cathed. Gandavenſis.

XLIX. Ambrosius Ignatius de Thosse Antverpienſis, Canonicus primo Sti. Gummari Liræ, creatus hujus Eccleſiæ Decanus die 8. Decembris anni 1681. Obiit anno 1694.

L. Jacobus de Maeyere Bruxellenſis, primo Secretarius Illuſtriſſ. *D. Alphonſi de Berghes* Archiep. Mechl., dein hujus Eccl. Canonicus, creatus anno 1684. elevatus a Rege Catholico ad Decanalem dignitatem anno 1694. die 11. Octobris. Vivendi finem fecit die 20. Februarii 1722. ætatis 79.

LI. Joannes Benedictus Joseph de Stockaert de Tirimont Dom. d'Harmignies, præſens Decanus.

Baſilicæ hujus novam fabricam cum geminis turribus ad quas 500. gradibus aſcenditur auſpicatus eſt *Henricus I.* Brabantiæ Dux, circa annum 1226. Præludium horarium cum horologicis indicibus in eis eſſe cœpit ad annum 1535. Biennio ante, hoc eſt ad annum 1533. vetus Sacellum Sacramenti Miraculoſi deſtructum fuit, ut ædificaretur auguſtius & ſplendidius, quod hodiè videtur (ubi tres adſervantur Hoſtiæ a Judæis confixæ Ao. 1369. purum ſtillantes Sanguinem, quæ hodiedum ingenti hominum frequentia viſuntur & venerantur.) Primus ibi lapis poſitus eſt per *Philippum de Lannoy* Dominum de Molenbaix Aurei Velleris Equitem nomine *Mariæ* Hungariæ Reginæ Belgium pro Cæſare fratre tum gubernante. Perfectum fuit anno 1539. & conſecratum die 24. Aprilis Anno 1552. Nec parvum ornatum Sacello huic adferunt feneſtræ vitreæ verſus cæmiterium a Magiſtro *Rogerio*

D 2 fa-

famofiſſimo Bruxellenſi pictore delineatæ, in quibus notantur variæ inſcriptiones videlicet *Caroli V.* Imp. *Ferdinandi* Imp. *Fancifci I.* Francorum Regis, *Mariæ* Viduæ *Ludovici* Hungariæ Regis, *Joannis* Portugalliæ Regis, *Philippi* Archiducis Auſtriæ, *Caroli V.* filii, *Maximiliani* Archid. Auſt. *Ferdinandi Cæſaris* filii.

Ante Aram majorem ſeu intra ſuppedaneum Aræ majori antepoſitum viſitur lapis Sepulchralis, nullis inſignibus, titulis nec inſcriptinne ornatus ex candidn marmore, ſub qun quieſcunt exuviæ mortales Sereniſſimorum Archiducum *Alberti* & *Iſabellæ* Conjugum Belgii Principum: at vern cujus Principis exuviæ ſint, melius compertum ſit, ſolent inſcriptiones loculis inſeri, ſic in *Alberto* factum, ejuſque loculo plumbeo inſerta eſt lamina ærea, hac Epigraphe.

ALBERTI.
Archiducis Auſtriæ
Burgundiæ, Brabantiæque Ducis,
Belgarum Domini,
&
Imperatorum
Maximilian II. & Ferdinandi I. Auguſtorum
Filii, Nepotiſque,
Iſabellæ Claræ Fugeniæ
Philippi II. Hiſp. Indiarumque Monarchæ
Filiæ Mariti.
Pietate, Juſtitia, Clementia
Magni & æternum memorandi Principis
Exuviæ mortalitatis,
Immortalitatis gloriam
Beata reſurrectionis in ſpe
Hic exſpectant.
Vixerat annos LXI. Mens. VII. Diem I.
Rexerat religioſè, prudenterque annos XXV.
Obiit verum Chriſtiani Principis exemplar
Anno Chriſtiano M. DC. XXI.
III. Idus Julii.

Iſabellæ autem loculo inſerta hæc fuit inſcriptio.

Deo.
Et ſacræ memoriæ
Magnæ Principis
ISABELLÆ CLARÆ EUGENIÆ
D. G. Hiſp. Infantis.
PHILIPPI II. Regis Filiæ

CA-

CAROLI V. Imp. Neptis,
Regum PHILIPPI III. & IV. Sororis & Amitæ
ALBERTI Pii Archiducis Auſtriæ
Principis Belgii
Pientiſſimæ Conjugis
Sanctimoniæ, Sapientiæ, Clementiæ
Cæterarumque, dum Vixit in terris, Cæleſtium Virtutum
Incomparabilis Heroinæ
Mortales Exuviæ hic ſitæ ſunt
Vixerat in ſolatium omnium annis 67. menſes 3. dies 68.
Devixit ſummo cunctorum mærore,
Kal. Decemb. M. DC. XXXIII.

Viſitur in eodem Sacello inſcriprio ſepulchralis Sereniſſimi Principis Electoralis *Joſephi Ferdinandi Leopoldi*, *Maximiliani Emanuelis* Bavariæ Ducis filii, ut ſequitur.

Hoc in Sarcophago quieſcit corpus Ser^mi. JOSEPHI FERDINANDI LEOPOLDI &c. Principis Electoralis Bavariæ Filii Primogeniti Sereniſſimorum Principum MAXIMILIANI EMANUELIS Utriuſque Bavariæ Ducis Electoralis, Gubernatoris Belgii, & MARIÆ ANTONIÆ natæ Regiæ Principiſſæ Hungariæ & Bohemiæ, Arciduciſſæ Auſtriæ Conjugis ejus, qui natus eſt Viennæ Auſtriæ 28. Octobris Ao. CHRISTI 1692, mortuus autem Bruxellis Metropolis Brabantiæ die veneris 6. Februarii intra primam & ſecundam matutinam Anno CH:TI 1699. Ætatis ſuæ annorum ſex, menſium trium, & dierum novem.

Cæterum Sereniſſimi Belgarum Principes *Albertus Pius & Iſabella Clara Eugenia* pro ſingulari ſua Religione huic Sacramento Miraculoſo Coronam triplicem auream unionibus gemmiſque pretioſiſſimis diſtinctam, & alia ornamenta decem aureorum millibus æſtimata obtulerunt ac dicarunt.

In medio Chori hujus Baſilicæ apparet Mauſolæum marmoreum, cui leo æreo ſimulacro affabrè factus, atque inauratus, dextrâ tenens gentilitium Brabantiæ ſcutum, ſuper incumbit: tumulus eſt Sereniſſimorum Brabantiæ Ducum, Archiducis *Alberti* pietate, munificentiâ & ſumptu ita reſtauratus. Et noviſſimum reſurrectionis diem hic exſpectant *Joannes II.* Brab. Dux & uxor ejus *Margareta Eduardi* Angliæ Regis & *Eleonoræ* Caſtellæ filia. Obijt ille anno 1312, 27. Septembris, illa anno 1318. quibus adjacet *Antonius Philippi Boni* Burgundiæ, Lotharingiæ, & Brabantiæ Ducis filius, qui ſupremum diem clauſit anno 1431. Ibidem ſub terra in Hypogæo muro inſcripta leguntur ſequentia.

In hac tumbâ jacet *Joannes II.* Dux Lotharingiæ, Brabantiæ, & Limburgiæ qui obiit Anno Domini M. CCC. XII. nec

non hic subtus jacet *Margareta Eduardi* primi Regis Angliæ filia, quæ erat conthoralis *Joannis* secundi Ducis Brabantiæ.

A Sinistris In hac tumbâ nobilis *Antonius* filius primogenitus Illustriss. Strenuiss. Principis *Philippi* Burgundiæ, Lotharingiæ, Brabantiæ, Limburgiæ Ducis moderni, nec non Flandriæ, Artesiæ, Burgundiæ & Namurcensis Comitis, qui quidem *Antonius* obiit anno M. CCCC. XXXI. quinta die mensis Februarii.

Ibidem sub terrâ suprâ Thecam vel cistam egregiè ornatam.

Ernestus Dei gratia Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ, Wittenbergiæ, Comes Habsburgi, Tirolis, Maximiliani II. Imperatoris filius, Belgicarum Provinciarum Gubernator, moritur Bruxellis anno M. D. XCV. Die XX. Febr. Ætatis suæ anno XLI. mens. VIII. D. V.

In Choro vero ad latus Epistolæ, ejusdem Mausolæum spectatur, ejusque Symbolum: *Soli Deo gloria:* ex Cœnotaphio Principem nosce;

Memoriæ Serenissimi Principis
ERNESTI Archiducis Austriæ
MAXIMILIANI II. Imperatoris filii.
Ex MARIA CAROLI Imp. filia
FERDINANDI I. nepotis.
MAXIMILIANI I. abnepotis
RUDOLPHI II. fratris:
Qui cum regnum Hungariæ & finitima loca per annos XVII.
fortiter feliciterque administrasset
ad Belgii gubernacula
a PHILIPPO Rege II. Avunculo vocatus
ejusdem Provinciæ.
etsi brevi XIII. mensium spatio
cum æterna sua laude, & gratia rexit.
In avita religione, in pace, in Imperio reducendo,
intentus.
In iisdemque curis mortuus anno M. IↃ. XCV. X. Kal. Mart.
cum vixisset annis XLI. menses VIII. dies V.
Posuit ALBERTUS Archidux Austriæ, Belgii Princeps
Singulari in fratrem affectu,
ejusque corpus,
Ex adverso Ducum Brabantiæ tumulo reliquit,
Monumentum hîc voluit extare.

Cho-

Chorum hujus Basilicæ præterea non parum exornant Scutorum gentilitiorum Equitum Ordinis Aurei Velleris hinc inde depictæ imagines, in memoriam quod non semel hîc fuerunt celebrata Ordinis Comitia. I. *Philippo Bono* Ordinis Institutore anno 1435. & cum non constaret de cujuspiam Equitis obitu, nulli fuerunt novi electi. Deinde sub *Philippo Pulchro* anno 1501, & sub *Carolo V.* anno 1516. atque in demortuorum Equitum locum alii electi; horum nomina & titulos, quemadmodum Gallico idiomate in Archivis conscripta leguntur subjicio:

Electi in Comitiis XVI. habitis anno 1501. sub *Philippo Pulchro* Ordinis supremo Principe IV.

Wolfang Seigneur de Polheim.
Eitelfrich Comte de Zollern.
Cornille de Berghes Seigneur de Zevenberges.
Philippe Bastard de Bourgoigne Admiral, Seigneur de Somerdyck.
Michiel de Croy Seigneur de Sempy.
Jean de Luxembourg, Seigneur de Ville.
Charles d'Austrice, Duc de Luxembourg depuis Roy d'Espagne, & Empereur V. du nom.

Sub Rege *Carolo V.* Ordinis Supremo Principe in Comitiis XVIII. habitis anno 1516. electi.

Treshaut, tresexcellent & trespuissant Prince François I. Roy de France I. du nom.
Don Ferdinand Infant d'Espagne, Archiduc d'Austrice, depuis Empereur I. du nom.
Frederic Comte Palatin Duc en Baviere Electeur.
Jean Marquis de Brandenbourg.
Guy de la Baume Comte de Montreveil.
Hoier Comte de Mansfelt.
Laurent de Gorreved Marquis de Marnay.
Philippe de Croy Comte de Porcean.
Jacques de Gavre Seigneur de Fresin.
Antoine de Croy Seigneur de Thou & de Sempy.
Antoine de La Laing Seigneur de Montigny.
Charles de Lannoy Seigneur de Senzelle.
Adolph de Bourgoigne Seigneur de De Beures.
Philibert de Chalon Prince d'Oranges.
Felix Comte de Werdenbergh.

Et quemadmodum in iisdem Comitiis pro complendo numero quinquagenario per *Carolum* Regem instituto, XX. electi fuerunt Equites, eorum quoque nomina & titulos ordine prosequar.

Tres haut, tres excellent & tres puissant Prince Emanuel Roy de Portugal I. du nom.
Tres haut, tres excellent, & très puissant Prince Louis Roy d'Hongrie.
Michel Seigneur de Wolckensteyn.
Maximiliain de Hornes Seigneur de Gaesbeke.
Guillaume Seigneur de Ribaupiere.
Jean Baron & Seigneur de Trazegnies.
Jean Seigneur de Wassenaer, Vicomte de Leyden.
Maximiliain de Berghes Seigneur de Zevenberges.
François de Melun Comte d'Espinoy.
Jean Comte d'Egmont.
Don Fabrique de Toledo, Duc d'Albe.
Don Diego Lopes Pacheco Duc d'Escalona.
Don Diego Hurtado de Mendoça, Duc de l'Infantado.
Don Inigo de Velasco, Duc de Frias, Connestable de Castille.
Don Alvaro de Zuniga Duc de Vejar.
Don Antonio Manrique de Lara, Duc de Najara.
Don Ferdinand de Remon-Folck, Comte de Cardona.
Don Pedro Antonio Sanseverino, Duc de San-Marco, Prince de Bisignano.
Don Fabrique Henriques de Cabrera, Comte de Modica, Admiral de Castille.
Don Alvaro Perez Osorio, Marquis de Astorga, Comte de Trastamara.

Cæterum hæc Basilica Anno 1707. circumsæpta est illustribus & magnificis Balustris, & gradibus quasi Regalibus ex patrio marmore, ad quam ex inferiori parte ad eam ascenditur.

Secunda Parochialis non vetustate, sed dignitate est *S. Jacobi* Frigidi Montis vernaculè *Cauwenbergh*, in quà Præpositura Ord. *S. Augustini* in Monte Palatino, adscitum Palatio Ducis Brabantiæ, quam licet vulgo credant & putent *Ludovicum Pium* instituisse anno 830. tamen ex Diplomatibus ait *J. B. Gramaye* „scio *Henricum I.* anno 1228. Ecclesiam *D. Jacobi* de *Frigido Monte* contulisse Canonicis Regularibus ibidem Deo famulantibus perpetuo possidendam. An autem *Godefridus* Dux Cœnobii jecerit „ fundamenta, præterquam quod tradunt Historici ignoro."

Quoad initium fundationis hujus Cœnobii attinet fieri potuit, ut qui primo hic Regulares constituti fuêre Capellani tantum fuerint ipsius Aulæ ad officium divinum nocturnum atque diurnum istic décantandum deputati vel ut seculares Canonici, sed in eodem loco ac Societate viventes ut Religiosi, nisi forte dicatur etiam quod lapsu temporis ea vivendi ratio tale detrimentum passa fuerit, ut ex Regularibus Canonicis plane defecerit ad seculares. Constat interim post aliquot secula VIII. Canonicos qui cum Præposito suo hoc in Cœnobio convivebant optasse & rogasse assignari sibi Regulam *S. Augu-*

gustini quod *Godefridus* Cameracensis Episcopus ipsis concessit anno 1228. datæ sunt litteræ consensus Capituli ejusdem anni.

A. Miræus in Not. Eccl. Belg. Cap. CXXX. novæ edit. profert Diploma quo *Henricus I.* Brabantiæ Dux, ejusque frater *Guilielmus* de Peruwes & Rusenbroeck dotant Cœnobium *S. Jacobi* in Monte Frigido Anno 1201.

Alexander IV. Pont. Concedit ut Canonici Regulares Frigidi Montis possint obtinere in Ecclesiâ *S. Gudulæ* Bruxellis unam Præbendam anno 1257. refertur in Supplem. Diplom. A. Miræi novæ edit: part. 2. Cap. 106.

Philippus Bonus Burgundiæ ac Brabantiæ Dux Anno 1460. cedit Præposito Montis Frigidi jus Patronatus in quasdam Ecclesias Ducatus Limburgensis; refertur Diploma in præfato Supplem. part.2. cap. 140. novæ edit. sequuntur hic tria hæc Diplomata.

Notum sit tam præsentibus quàm futuris, quòd Ego Henricus Dux Lotharingiæ terram in *Rusbruc*, quæ Wilhelmi Sacerdotis fuit, quam Wilhelmus Frater meus à censu annuo, ab omni jure suo & ab omni exactione liberam mihi resignavit & defestucavit, in usus Canonicorum S. Jacobi in Caldenberga liberam contuli, & Sigillorum, mei videlicet & Wilhelmi Fratris mei attestatione, & Testium subscriptione corroboravi. Testes *Ruysbroeck.* *Cauwenbergh.*

Sigerus Cameracensis Archidiaconus in Brabantia,
Michael Parochianus,
Arnoldus Notarius,
Heinricus Villicus,
Alardus Rapa,
Arnoldus de Bigardis,
Hugo Waurus,
Walterus Bach.

Actum anno Incarnationis Domini millesimo ducentesimo primo. 1201.

Ego Willelmus, Dominus de Peruwes & de Rusebruc, omnibus hoc Scriptum intuentibus in perpetuum. Scire vos volumus, quòd Willelmus devotus Sacerdos terram quamdam XII. bonaria continentem, inter terram arabilem & prata, à parentibus suis hereditariò jure ei relictam, in Rusebruc nostro Dominio jacentem, liberè & absolutè per Scriptum Domini & Fratris nostri Ducis Lotharingiæ in eleëmosynam contulit Ecclesiæ S. Jacobi de Caldenberga, ad usus Clericorum ibidem Deo deservientium. Censum verò & exactiones, quas eadem terra nobis debuit, prædictæ Ecclesiæ contulimus in eleëmosynam perpetuam liberrimè possidendam.

Et ut hoc nostrum Scriptum perpetuâ firmitate roboratum teneatur, Domini & carissimi Fratris nostri Sigillo ac nostro duximus utile Paginam præsentem communiri. Hujus facti Testes sunt,

Magister Sigerus Cameracensis Archidiaconus,
Heinricus Bruxellensis Decanus,
Magister Michaël,
Arnoldus Ducis Protonotarius,
Henricus de S. Joanne, de Aerscoet, &
Henricus de Hilduberga.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei, dilectis Filiis Præposito & Conventui Monasterii Frigidi Montis de Bruxella Ordinis Sancti Augustini Cameracensis Diœcesis, salutem & Apostolicam Benedictionem. *Ex Archivis MS. Capituli Anderlecht.*

Cum à Nobis petitur quod justum est & honestum, tam vigor æquitatis quâm ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum.

Sane petitio vestra Nobis exhibita continebat, quod dilectus Filius noster P. Sancti Georgii ad Velum aureum Diaconus Cardinalis tunc in partibus Alamanniæ Apostolicæ Sedis Legatus ob tenuitatem redditum Monasterii vestri præfati, Auctori-

toritate suæ Legationis Vobis per suas concessit Litteras, ut in S. Gudulæ de Bruxella Cameracensis Diœcesis unam Præbendam, si Nobilis Vir Dux Brabantiæ Patronus ipsius Ecclesiæ, ac Decanus & Capitulum ejusdem Ecclesiæ, ad collationem quorum & præsentationem spectant Præbendæ ipsius Ecclesiæ, ipsam Vobis conferre voluerint, licitè recipere ac retinere libere valeatis, & in eadem Præbenda per aliquem de vestris Canonicis facere deserviri.

Nos itaque vestris supplicationibus inclinati, quod super hoc ab eodem Cardinali providè factum est, ratum & gratum habentes, dummodò ad id Diœcesani accedat assensus, id Apostolicâ Auctoritate confirmamus, & præsentis Scripti Patrocinio communimus.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc Paginam nostræ Confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Laterani xv. Februarii, Pontificatûs nostri anno tertio.

Ex MS. Archivis Capit. Anderlecht.

PHILIPPUS Dei gratiâ Dux Borgundiæ, Lotharingiæ, &c.

Ducalis nostræ celsitudinis magnificentia mentem nostram excitat & inducit, ut ad ea, per quæ Ecclesiarum, Ecclesiasticarumque Personarum quarumlibet, præsertim titulo Dignitatis præditarum, nobis subjectarum (ne cum omnis temporalium rerum tenuitas urgeat, earum vilesceret decentia status) opportunitatibus & commodis consulitur, ac eorum honor ac decentia procurantur, operosis studiis & remedîis, non immeritò nostræ sollicitudinis partes impendamus.

Sane per Nos intellecto, quod Præpositura Monasterii Sancti Jacobi in Frigido Monte in Oppido nostro Bruxellensi Canonicorum Regularium Ordinis S. Augustini Cameracensis Diœcesis per Præpositum soliti gubernari, nostro Ducali Palatio vicina & contigua, quæ Dignitas magni nominis & principalis inibi adeo tenuis & exigua existit, quod ipsius Monasterii Præpositus, qui prout veridica relatione percepimus, vix duodecim coronas aureas, ultra communem distributionem aliis ipsius Monasterii Religiosis annis singulis dari solitam, percipit;

Quodque præterea, si aliunde sibi non foret aut esset provisum, onera incumbentia supportare, ac ipsam Præposituram regere, illique præesse, nec statum suum secundùm ipsius decentiam ducere minimè valeret, ut deberet, in ipsius Monasterii vilipendium & dicti Præpositi pro tempore scandalum non modicum & contemptum.

Cum autem, sicut Nobis Venerabilis Religiosus Vir Dominus Ægidius Strael, dicti Monasterii modernus Præpositus suâ petitione monstravit, si Mensæ dictæ suæ Præposituræ, S. Petri in Gallopia, & Sanctorum Petri & Pauli in Tennen, regione Brabantiæ, & de Csarrat in Gallica Patria, Parochiales Ecclesiæ Provinciæ Limburgicæ nec non Sancti Pancratii de *Serle* Personatus, cum suis appendiciis Terræ *Valkenbergh*, Ducatuum & Dominiorum nostrorum, ad Nos pleno Jure Patronatûs spectantes & pertinentes, perpetuò incorporarentur & unirentur & adnecterentur, ipse Præpositus pro tempore existens, incumbentia sibi onera supportare statumque suum decentiùs, & eo meliùs ducere posset & valeret, cultusque etiam Divinus in dicta Ecclesia sive Monasterio peramplum suscipere posset augmentum.

Quare pro parte dicti Domini Ægidii Præpositi Nobis fuit humiliter supplicatum, ut dictas Parochiales Ecclesias & Personatum, quamprimum eum vel eas, aut earum alterutrum conjunctim aut divisim vacare per cessus vel decessus, aut cessum vel decessum, vel aliàs quomodocumque vel qualitercumque vacare contigerit, cum plenitudine Juris Canonici, & omnibus juribus & pertinentiis suis dictæ Mensæ Præposituræ in perpetuum unire, adnectere & incorporare de benignitate nostra dignaremur.

Nos igitur, prælibati Domini Ægidii Strael Præpositi moderni, qui prout intelligimus de Nobili genere procreatus, & Consiliarius noster Juratus existit, precibus favorabiliter annuentes ad honorem Dei, ejusque Genitricis Mariæ, vivificæ Sanctæ Crucis, ad quam in dicto Monasterio populus singularem gerit devotionem, Beatique Jacobi Majoris Apostoli & Patroni dicti Monasterii, totiusque Cœlestis Hierarchiæ, Divinique cultûs augmentum, proque nostræ charissimæ Ducissæ dilectissimique Filii nostri Caroli de Borgundia Comitis de *Charlois*, nostrorumque Prædecessorum,

Here-

Heredum & Successorum, animarum remedio & salute;

Dictas tres videlicet de *Gallopia*, de *Tennen* & de *Csarrat* Parochiales Ecclesias, ac Personatum de *Serle* cum pertinentiis suis, & quamlibet earum conjunctim ac divisim, ad Nos pleno Jure Patronatûs, ut præmittitur, spectantes & pertinentes, ac spectantem & pertinentem, cujuscumque annui valoris existant, aut quævis earum existat, vacantes vel in posterum vacaturas, aut aliquam earum vacantem aut vacaturam, aut dum vacare contigerit, ex nostra pura & mera liberalitate cum omnibus juribus & pertinentiis supradictis, Mensæ Præposituræ dicti nostri Monasterii de Frigido Monte, pro supportatione onerum & decentia status ipsius Monasterii pro tempore Præpositi, Divinique cultûs augmento, pro Nobis, Heredibus & Successoribus nostris Ducibus & Dominis dictorum Brabantiæ & Limburgiæ Ducatuum & Dominii de *Valkenborg*, in perpetuum incorporamus & adnectimus & unimus.

Et ex nunc prout ex tunc, & pro tunc prout ex nunc, moderno & pro tempore dicti Monasterii Præposito de dictis Parochialibus Ecclesiis, & earum qualibet, ac de Personatu cum suis appendentiis, tam conjunctim quam divisim, providemus, ipsumque Dominum modernum & pro tempore Præpositum investimus, præsentium per tenorem; ita & taliter quod cedentibus vel decedentibus dictarum Parochialium Ecclesiarum & Personatûs, ac ipsarum appenditiarum Rectoribus, aut earum altero cedente vel decedente, ipsasque Ecclesias Parochiales & Personatum & appenditias ejusdem, aut aliquam ipsarum dimittentibus vel dimittente, tam conjunctim quam divisim lubeat & liceat, aut lubebit & licebit præfato moderno, aut pro tempore prædicti Monasterii Præposito, per se vel Procuratorem seu Procuratores suos, idoneum vel idoneos, corporalem, realem & actualem possessionem ipsarum Parochialium Ecclesiarum ac & Personatûs de *Serle* & ejusdem appenditiarum, juriumque & pertinentiarum earumdem propriâ auctoritate liberè & impunè, hujusmodi nostrarum Litterarum vigore & prætextu, apprehendere, & perpetuò habere, regere, & possidere, tenere, & retinere; ac hujusmodi illarumque & quarumlibet earumdem Parochialium Ecclesiarum & Personatûs de *Serle* cum suis appenditiis, fructus, reditus & proventus in suos & dictæ Mensæ suæ Præposituræ usus & utilitatem commodumque, Nostri, Successorumque nostrorum, & Hæredum prædictorum super hoc licentiâ minimè requisitâ, aut absque alterius expectatione ulterioris mandati à Nobis vel Successoribus & Heredibus nostris desuper habendi vel obtinendi.

Volumus autem quod in singulis Parochialibus, Personatu & appenditiis prædictis, & qualibet earumdem per prædictum pro tempore Præpositum aliquis sui Ordinis instituatur Vicarius perpetuus. Et cuilibet eorumdem perpetuorum Vicariorum super fructibus, redditibus, proventibus, juribus & obventionibus ipsarum Parochialium Ecclesiarum, ac & Personatûs de *Serle*, congrua portio reservetur; ex quibus ipse Vicarius vivere & se commodè sustentare, corporalia jura solvere, & alia incumbentia onera valeat congruè supportare; proviso ac attento, quod divinus cultus in ipsis Parochialibus Ecclesiis, vel Personatu de *Serle*, cum ipsis appenditiis non diminuatur aut supprimatur, sed inibi bene & laudabiliter conservetur & continuetur.

Quo circa præcipimus & mandamus omnibus & singulis, etiam viris Ecclesiasticis, quâcumque auctoritate fulgentibus, nec non Officiariis & aliis subditis nostris Brabantiæ, Limborgiæ & Valkenbourg, & aliis quibuscumque quorum interest, aut interesse poterit in futurum, quatenus prælibatum Præpositum, aut ipsius legitimum Procuratorem, cum & quoties vigore præsentium desuper requisiti fuerint, aut alter eorum fuerit requisitus, ad dictarum Parochialium Ecclesiarum & quarumlibet earumdem, & Personatûs de *Serle* cum ipsorum appenditiis, dum eas aut aliquam earumdem simul vel successivè vacare contigerit, ut præfertur, hujusmodi nostrarum Litterarum vigore, absque alicujus ulterioris expectatione mandati, indilatè, & sine quacumque contradictione, in corporalem, realem, actualem possessionem inducant, & inductum defendant & manuteneant, ipsque, vel dicto ejus legitimo Procuratori de ipsarum Ecclesiarum, & cujuslibet earumdem, ac & Personatûs de *Serle* cum ejus appenditiis, fructibus, redditibus, proventibus, juribus & obventionibus universis plenariè & integrè faciant respondere: ac quilibet eorum inducat, inductum defendat, manuteneat, & quantum in eis ac eorum altero est, aut erit, respondere faciat temporibus congruis & opportunis.

In cujus rei Testimonium Sigillum nostrum præsentibus duximus apponendum.

1460. Datum in dicta Urbe Bruxellensi, mensis Martii die ultimâ, anno Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo.

Idem *Philippus Bonus* anno 1456. designavit Præpositum Montis Frigidi Capellanum suum domesticum, & eodem procurante anno 1461. ex indulto Pontificio Præpositus utitur mitrâ, & ornamentis Pontificalibus.

Prima autem Capella Aulæ censetur hoc templum Montis Frigidi, ubi & in Choro locus eidem semper Principi reservatus est.

Cæterum anno 1405. Plebanus *S. Gudulæ* concedit in Frigido Monte administrari duo Sacramenta Eucharistiæ nimirum & extremæ unctionis, deinde sub *Matthiâ* Archiepiscopo erectus etiam fons Baptismalis, & acquisivit jus Parochiale exceptâ Sepulturâ.

Ad commendationem hujus Ecclesiæ Parochialis facit quod in eâ Parochi munus gesserit in fine seculi XVI. *Joannes Miræus* laudatissimus Antverpiensium Antistes, mortuus Anno 1611.

In Choro hujus Ecclesiæ legitur hæc Sepulchralis inscriptio.

Francisci Divi Maximiliani Imperat.
Cæsaris semper Augusti filio
Philippi Hispan. Regis Catholici
Et
Illmæ. Dominæ Margaretæ Fratri Germani.
Qui natus anno M. CCCC. LXXXI.
Cum vixisset circiter menses quatuor
Concessit fatis.

Jacet in Choro majori in tumbâ marmoreâ nigrâ, cum imagine ejusdem defuncti ex alabastro.

In hac Ecclesiâ in Sacello laterali sepulchralem locum adeptus est *Emundus Dynterus* Brabantus ex pago Dynter Historicus, *Antonii* filius, qui *Antonio I.* ejusque filiis *Joanni* & *Philippo*, ac demum *Philippo Bono* Brabantiæ Ducibus fuit a Secretis. Aulicæ vitæ pertæsus sacris initiatus est & factus Canonicus in *D. Petri* Lovanii, scripsit Chronicon Ducum Lotharingiæ & Brabantiæ M. S. quod apud nos latet, & utinam typis aliquando edatur. Huic talis est inscriptio Sepulchralis.

D. O. M.

Hic jacet Magister de Dynter Illustrium Princip. & Dominorum quondam *Antonii*, *Joannis & Philippi* &c. ac etiam *Philippi* Burgundiæ & Brabantiæ &c. Ducum Secretarius, qui obiit anno Domini M. CCCC. XLVII. mense Februario XVII. cujus anima R. I. P.

Item conditus est in hac Ecclesiâ *Oliverius de la Marche* scriptis clarus, qui nobili domo e Burgundiâ oriundus, domesticus *Philippi Boni*, *Caroli Audacis*, *Maximiliani*, ejusque filii *Philippi*, quibus omnibus charus extitit, in funesto illo ad Nancæium prælio captus, tantum non periit, qui obiit

obiit Bruxellis die 1. Januarii anno 1501. sepultus cum uxore suâ in hac Ecclesiâ, cujus tumulus in turbis Belgicis per Iconoclastas violatus & devastatus est, cui hoc Symbolum insignibus adfixum erat TANTA MARCANUS TULIT.

Nobilitatur hæc Ecclesia insigni & artificiosa tabulâ in summo altari *S. Ildefonsi* Archiepiscopi Toletani a manu & penicillo *Petri Pauli Rubenii* pictorum facilè principis.

Item imagine perantiquâ Deiparæ Virginis ex Civitate Sylvæducensi dum ea anno 1629. in potestatem Statuum Hollandiæ devenerat huc advecta, a frequentibus miraculis (quæ R. P. *Otto Zylius* Soc. Jesu stylo suo evulgavit) famosissima.

Quæ imago primum quidem in æde *D. Gaugerici* , a Serenissimâ *Isabellâ Clarâ Eugeniâ* posita fuit anno 1630. at postea jussu *Ferdinandi* Principis Cardinalis ipso natalis sui die videlicet 16. Maii 1641. inde solemni cum processione ab ipsis dicti Monasterii Religiosis ad hoc *D. Jacobi* Templum deportata fuit, ipso Principe comitante, cum magno populi Bruxellensis concursu & applausu, ubi nunc magna in honore habetur, coliturque sub titulo & invocatione MATRIS DULCEDINIS.

PRÆPOSITI MONTIS FRIGIDI.

I. *Gilbertus.* Obiit 1225.
II. *Henricus Pius.* 1250.
III. *Leonius Bruer.* 1286.
IV. *Walterus de Rubra.* 1291.
V. *Joannes de Fura.* 1302.
VI. *Joannes Catharinæ.* 1307.
VII. *Giselenus Hinckaert.* 1329.
VIII. *Joannes Bruer.* 1331.
IX. *Hermannus.* 1336.
X. *Joannes de Fraye.* 1341.
XI. *Dionysius Erest.* 1342.
XII. *Joannes de Pede.* 1376.
XIII. *Theodoricus Lembeke.* 1397.
XIV. *Ægidius Lombeke.* 1399.
XV. *Gerardus de Platea.* 1432.
XVI. *Henricus Spiekaert.* 1454.

Præpositi Mitrati.

XVII. *Ægidius Strael.* 1500.
XVIII. *Joannes Everard.* 1516.
XIX. *Sybertus van Omssen.* 1524.
XX. *Hermannus de Tumba.* 1535.
XXI. *Ægidius de Diest.* 1550.
XXII. *Nicolaus de Marie.* 1551.
XXIII. *Joannes Coudenbergh.* 1564.
XXIV. *Judocus Custos.* 1572.
XXV. *Joannes Rempelberch.* 1581.
XXVI. *Joannes Bonnecroy* ex Pastore in Duysborch. 1620.
XXVII. *Henricus Muelemans* 1634.
XXVIII. *Dionysius de Carnin.* Vocatus ex Abbatia D. Gertrudis Lovanii, titulum Abbatis a summo Pontifice pro se tantum impetravit. Obiit 1653.
XXIX. *Ægidius van Linthout* Bruxellensis ex Priore hujus Cœnobii. 1677.
XXX. *Carolus vander Baren* 1687.
XXXI. *Franciscus Palfart.* 1688.
XXXII. *Andreas van Ophem* cessit. 1705.
XXXIII. *Thomas Bernaerts* Obiit. 1720.
XXXIV. *Joannes Tserstevens.* ex Pastore in Neygene inauguratus die 2. Julii 1720. hodie præest.

Tertia Parochialis Ecclesia est *Cappelensis*, in eâ *Godefridus Barbatus* Lotharingiæ & Brabantiæ Dux Præposituram seu Cellam (ut veteri verbo utar) *B. Mariæ* fundavit Anno 1134. quæ ab Abbate S. Sepulchri Ord. S. Benedicti Cameraci dependet, tunc extra, nunc vero intra Urbis septa. Diplo-

ma hujus fundationis refert *A. Miræus* in Diplom. Belg. Lib. I. Cap. LIIII. novæ edit. ut sequitur.

In nomine Domini nostri Jesu Christi. Ego GODEFRIDUS Lotharingiæ Dux, ab Ecclesiarum Doctoribus intelligens omnium hominum salutem in eleemosynarum largitione plurimùm constare: Principibus verò hujus seculi, utpote qui amplius acceperunt à Deo, ut retribuant ei, idipsum magis congruere, eò quod eleemosyna peccatum exstinguat, at, & animam vivificet; & quia Prophetæ Danielis testimonio, Rex quondam ille Babylonicus eleemosynis à peccatis redimi potuisset, si tamen acquievisset doctrinis horum & exemplis; operam dedi, & quorumdam fidelium meorum salubri usus consilio, quæ aure perceperam, opere adimplere curavi.

Denique causâ salutis animæ meæ, patrumque meorum ac filiorum, allodium quoddam meum, Bruxellæ Opido adjacens, & Capellam in eo ad honorem Dominici Sepulcri, Dominique Genitricis Mariæ constructam, cum omnibus suis appendiciis PARVINO Abbati ac Monachis S. Sepulcri Cameracensis Ecclesiæ in eleemosynam dedi: in tantum videlicet liberè, ut nullus Clericorum, sive Laicorum aut potentum, illud omninò in perpetuum violare præsumat, vel sui juris aliquid ex eo vindicare queat.

Eâ tamen consideratione, ut ibidem Deo & ejus Genitrici, die noctuque obsequia divina impendantur, nec non & obitûs mei memoria, in prælibata capitali Ecclesia à Fratribus annualiter habeatur. Et ut hæc donatio mea in æternum inconvulsa permaneat, sigilli mei impressione ac legitimorum testium subscriptione, confirmo & corroboro.

Signum GODEFRIDI Ducis.

S. Filiorum ejus Godefridi & Henrici, quorum consensu hæc peregit.

Signa Liberorum.

Henrici de Birbeca.
Willermi & fratris ejus Henrici de Dungleberga.
Sigeri de Wavera.
S. Rodulfi Leodiensis Canonici & Capellani.
S. Walprici Capellani.
S. Godezonis Capellani.
S. Arnulfi Clerici.
S. Franconis Castellani & Dapiferi de Bruxella.
S. Franconis Pincernæ de Issa.
S. Arnulfi Dapiferi de Lovanio.
S. Gozewini Pincernæ.
S. Alardi fratris sui.
S. Amulrici Militis.
S. Franconis Ministri de Bruxella, cujus labore & industriâ hæc suggesta sunt.
S. Radulfi fratris ejus.
S. Gosewini Ministri.
S. Henrici Monetarii.
Signa ceterorum fidelium meorum de mea Curia.

Signa quorumdam Nobilium.

Walteri Rodestoc & filiorum ejus.
Walteri Anglici.
Stephani Duri.
Hugonis Rampart.

Actum apud ISSAM mense Decembri XIII. Kalend. Januarii, anno Dominicæ In-
1134. carnationis MCXXXIV. Indictione XIII. Imperii verò Domini Lotharii Regis anno IX. & IV. Liethardi Cameracensis Episcopi.

Hanc fundationem suo Diplomate confirmavit anno 1138. *Nicolaus* Episc. Ca-

Cameracensis, quod profert idem *Miræus* in Not. Eccl. Belgii cap. LXXVII. novæ edit. cujus tenor est talis.

NICOLAUS Cameracensis Episcopus tam futuris quàm præsentibus in perpetuum.

Consilio Clericorum nostrorum, Venerabilis Fratris nostris Parvini S. Sepulcri Abbatis petitioni condescendimus, & Altare de *Tornepia*, cum Capella de *Ruschebroc*, eidem S. Sepulcri Cameracensis Ecclesiæ liberè & sine Persona concedimus.

Quod verò Illustris Lotharingiæ Dux, imò Bruxellæ & Lovaniæ Comes inclytus Godefridus Capellam B. Mariæ, Bruxellæ contiguam, præfato Abbati Parvino, suisque Successoribus tradidit, & Privilegio suo confirmavit, idem eisdem libertate Ecclesiasticâ assignamus, & omnia quæ jam collata in agris, pratis, aquis, & in posterum conferenda sunt, cum duabus partibus decimæ de *Hundeslo*, & tertiâ parte decimæ de *Ros* eidem Ecclesiæ confirmamus.

Quod autem *Bauduinus* Decanus, & ceteri S. Gudilæ Canonici, Monachorum ordinatione, Presbyteri ibidem populo Divina celebraturi positionem sæpe-fatæ Ecclesiæ concesserunt, approbamus, & Episcopali auctoritate confirmamus.

SS. Theodorici, Joannis, Alardi, Theodorici, Archidiaconorum,
S. Guidonis Præpositi,
S. Gerardi Decani & Archidiaconi,
S. Alexandri Decani,
S. Werrici Abbatis Lesciensis,
S. Algoti Abbatis,
S. Mainardi Abbatis,
S. Walerici Abbatis S. Auberti.

Actum anno millesimo centesimo tricesimo octavo, Præsulatus Domini Nicolai secundo. 1138.

Ego GERINBAUDUS Cancellarius recensui.

Ex hoc tempore solet S. Sepulchri Abbas ex suis Religiosis aliquem & nonnumquam aliquos huc mittere, quorum unus Præpositi nomine ornabatur, olim ad placitum Abbatis revocabilis, nunc post confirmationem a Duce obtentam non nisi perspectâ causâ amovibilis, cujus Capella aucto hominum numero in partem Curæ Pastoralis assumpta est anno 1210. per Sigerum Archidiaconum Brabantiæ, Robertum Abbatem Affligemiensem, & Balduinum Scholasticum *D. Petri* Lovanii divisâ Parochiâ, ut patet ex hoc Diplomate edito in Suppl. Dipl. A. Miræi part, II. cap. LXXXI.

SIGERUS Cameracensis Archidiaconus in Brabantia, ROBERTUS Dei gratiâ Abbas Hafligemiensis, Magister BALDUINUS Scholasticus Lovaniensis, omnibus præsentem Paginam inspecturis salutem in perpetuum. *Ex Archivis MS. Præpositura de Capella.*

Ad tollendum materiam jurgiorum quæ facilè de rebus exiguis in magnam discordiam suscitantur, necessaria valdè sunt monumenta scriptorum, quæ dum rerum gestarum exhibent veritatem, litigandi malitiam sive causam excludunt.

Propterea volumus testimonio Scripti hujus omnibus notum esse: cùm Ecclesia S. Sepulchri Cameracensis Capellam quamdam haberet in Oppido Bruxellensi, jus autem Parochiale in circummanentibus & vicinis eidem Capellæ ad Ecclesiam S. Gudilæ pertineret, utrique Ecclesiæ visum fuit ut Parochialis Ecclesia fieret de Capella eadem, ad tollenda pericula vel defectus qui ex nimis remota Parochiali Ecclesia, vel quandoque proveniunt aut poterant provenire.

Ut autem hoc ad commodum utriusque Ecclesiæ meliùs ordinari valeret, in nos utraque Ecclesia compromisit firmiter, Canonici quidem fide interpositâ, Abbas verò sub pœna centum marcarum promittens ordinationi, quam super hoc faceremus, parêre.

Nos autem præhabitâ deliberatione solerti, rerumque circonstantiis diligenter inspectis, pro pace & commodo utriusque Ecclesiæ ordinavimus in hanc formam. Ecclesia B. Mariæ pleno jure habebit omnia Parochialia, videlicet sepulturam, baptisterium

rium . ; : : : . & ſuperiori Eccleſiæ perſolvet quindecim libras Lovanienſis monetæ ſingulis annis: quinque ad Natale, quinque ad Paſcha, quinque ad feſtum B. Joannis. Termini autem Eccleſiæ B. Mariæ ſicut antiquitus limitati erant permanebunt.

De Domo hoſpitalis B. Joannis, Canonici D. Gudilæ de ſepulturis Fratrum & Sororum & infirmorum oblationes habebunt. Nemo ſibi in eodem hoſpitali eligere poterit ſepulturam; ſi verò aliquis ex prædicta Parochia ſibi elegerit ſepulturam ad Eccleſiam B. Gudilæ, vel è converſo, Sacerdos funus ſuum proſequetur, & ibi Miſſam celebret & oblationes percipiat illâ tantum die quâ ſepelitur defunctus.

De Capella B. Petri ſic ordinatum eſt, ut omnino ſubjecta ſit Eccleſiæ B. Mariæ, & eundem cenſum quem perſolvit Eccleſiæ B. Gudilæ, perſolvet Eccleſiæ B. Mariæ.

Prædicta ſumma quindecim librarum perſolvetur de univerſis proventibus prædictæ Eccleſiæ ad Altare ſpectantibus, in quibus Presbyter habebit partem, exceptis confeſſionibus & viſitationibus quas ſpecialiter Sacerdos retinebit.

Deductis verò quindecim libris, de reſidua ſumma Sacerdos tertiam partem, Procurator Abbatis & Eccleſiæ duas partes recipiet.

Præterea ſi acciderit terram vel Oppidum interdicto ſupponi & interdictum tantummodo per menſem duraverit, nihil ob hæc minuetur de ſumma Canonicis perſolvenda; ſi autem ampliùs duraverit, pro rata temporis fiat ſubtractio, videlicet pro ſingulis menſibus ſingulæ libræ; ſi autem per annum duraverit, duodecim libræ ſubtrahantur, & tres tantùm perſolvantur: nam illæ tres libræ æſtimantur pro confeſſionibus & viſitationibus & baptiſteriis, in quibus non obeſt interdictum.

De reverentia quæ debetur Eccleſiæ B. Gudilæ in die Palmarum, omnes Parochiani dictæ Eccleſiæ conveniant ad majorem Eccleſiam, nec aliqui alibi benedicantur rami palmarum: & in majoribus ſolemnitatibus Sacerdos dictæ Eccleſiæ poſtquam celebraverit, ad magnam Miſſam ad majorem Eccleſiam accedat.

Omnes Parochiani dictæ Eccleſiæ ad Synodum in majori Eccleſia conveniant, nec Synodus in prædicta Eccleſia celebrabitur.

Item ſi acciderit aliquem Parochianorum dictæ Eccleſiæ pro exceſſu ſuo à Canonicis majoris Eccleſiæ excommunicandum, Sacerdos ibidem miniſtrans ad exequendam ſententiam eis obtemperabit.

Præterea ſi contigerit Sacerdotem decedere, Abbas S. Sepulchri idoneum Sacerdotem Canonicis majoris Eccleſiæ præſentabit, quem ipſi ad ſuſcipiendam Curam animarum Epiſcopo præſentabunt, nec ipſi præſentatum ab Abbate poterunt recuſare.

Item in Eccleſia majori oleum ad Paſcha ſumatur.

Ut autem Ordinatio prænotata ſtare poſſit in poſterum, tantoque firmiùs obſervetur quanto fuit ſolemniùs declarata, eam noſtrorum impreſſionibus Sigillorum fecimus conſignari.

1210. Actum anno Dominicæ Incarnationis milleſimo ducenteſimo decimo, menſe Decembri.

Damus hic ſeriem Præpoſitorum prout modernus Præpoſitus nobis communicavit, & aſſequi potuit.

PRÆPOSITI B. MARIÆ DE CAPELLA.

D. Joannes vixit anno	1218.	*Amolricus.*	1304.
Gerardus de Bouſies.	1251.	*Wilhelmus.*	1329.
Dein an. 1262. Abbas S. Sepulchri.		*Jacobus.*	1335.
Ægidius de Hordaing.	1276.	*Theodoricus.*	1340.
Wilhelmus.		*Petrus Beauregnies.*	1360.
. . . .	1287.	*Joannes d'Enghiven*	1365.
. . . .	1292.	*Jacobus de S. Georgio.*	. . .
. . . .	1298.	*Jacobus de Hauſſy.*	1380.

Joan-

Joannes de Bethune. 1385.
Philippus de l'Epinoc. Prior Abbatiæ S.Sepulebri. 1401.
Stephanus du Bois. 1425.
Stephanus de Sorre de St.Amand. 1443
Joannes Baſchelier. 1447.
Bertrandus Fouret. 1480.
Joannes Bavelinghen. 1493.
Petrus Jacobi. 1513.
Petrus de Hennin. 1536.
Joannes Riqueloit. Obiit 1556.
Franciſcus de l'Honoré. Obiit 1574.
Auguſtinus Laloux. Obiit 1583.
Joannes Fruy. 1591.
Dein Abbas S. Sepulehri.
Raphael Rincheval. 1595.
Antonius de Noyelles. interfuit Syoodo Diœceſano Mechlinienſi. 1609.
Joannes Secourgeon. 1619.
Antonius Charlait. 1637.
Dionyſius Gilles. 1662.
Bernardus de Haye. 1676.
Deio Abbas S. Sepulchri.
Victor Lejuſte. 1678.
Claude de Hove. 1697.
Hyppolite Brogniart. 1706.
Placidus Pouilliande. 1713.
Deio Coadjutor Abbatis Haſnooienſis.
Adrianus Bruouit ei ſucceſſit Auno 1714. 13. Jonii; Præſeos Præpoſitus.

Quarta Parocbialis eſt *S. Gaugerici*, ſita io veteribus urbis mœnibus cujus antiquitatem ipſa ſtructura præ ſe fert, quæ in Parochialem erecta eſt circiter anno 1525.

Quinta Parochialis eſt *S. Catharinæ*, quæ tameo revera tantum pars aut Vicaria exſtat Molenbecæ, producto anno 1357. Urbis pomærio Parochiali jure donata, Paroebus tameo inſeribit ſe Paſtorem S. Joannis de Molenbeeck reſidens ad S. Catharioam.

Sexta Parochialis Eccleſia eſt *S. Nicolai*, in foro ioferiori, ubi turris pridem miræ antiquitatis, io quâ bannalis Urbis campana, abſqoe aliquo nocumento collapſa olim anno 1367. ſed pulchrius reſtaurata anno 1380. & anno 1601. ioſigni borologio & præludio muſicali pridie *S. Nicolai* inſtructa, ingeoti impeoſa e publieo ſuppeditata, ac deio Ao. 1662. Magiſtratus hujus Urbis aliud optimo coocentu, & ſuaviſſimâ modulatione anteambulum horarium io eâ collocavit. Verum hæc omnia generali illo & funeſto incendio Urbis Bruxelleoſis anoo 1695. a Gallis pilis igoitis & bombis per tormenta bellica injectis cum Eeeleſiâ igne eoofumpta ſunt.

Denique anoo 1714. oovo iterum horologio & præludio muſicali maximis impenſis cum Eccleſiâ reſtaorata eſt. At vero die 29. Julii horâ circiter decima veſpertinâ ejuſdem anoi, ſubito hæc turris corruit, non ſioe gravi Eccleſiæ, vicinarum ædium, & hominum ſtrage, neque hactenus eſt educta.

Septima Parochialis & ultima eſt *B. Mariæ Finis Terræ* io oova Urbis regiooe. Primo fuit humile Sacellum Virgiois Deiparæ, a populo tamen in magoa veoeratiooe fuit.

Deiparæ hoc io loeo cultæ nomeo additum ad aliarum diſtinctionem *S. Mariæ Finis Terræ*, prout ex Superliminari Sacelli inſcriptione patebat, quiâ nimirum ibi erat fiois quaſi Urbis, priuſquam ioitio ſeculi XVII. elapſi locus iſte novis plateis & domibus eſt accomodatus, ut nova ibi Civitas videretur exſurgere. Plebs tamen per eraſin aot nominis malè intellectum, vocat eam *Onſe L. Vrouwe inde Venſter Sterre.* Quæ duo poſtrema verba cum illis *Finis terræ*, rudi populo adfioitatem habeot. Sacellum deio elegans & juſtæ magnitudinis ex albo lapide eonſtructom eſt Anoo 1618. & io tantum excrevit hæc Parochialis, ut cum hoe Sacellum ooo caperet ſuos Paro-

ebianos Anno 1710. insignis & nova Basilica Mariana, destructo veteri Sacello, piorum eleemosynis exstruere, coepta sit, atque ad illius consummationem plura Sortilegia (vulgo *Loteryen*) usque in hodiernum diem ad eundem finem indulta sunt. Atque ita sperandum quod brevi suam perfectionem acquiret.

Anno 1650. commissa & incorporata est hæc Parochialis Patribus Oratorii instituti *Petri Berullii* S. R. E. Cardinalis favore & gratia *Jacobi Boonen* Archiepiscopi Mechl. & consensu Decani & Capituli *S. S. Michaelis & Gudulæ*.

Inter majores hujus Urbis Ecclesias una est quæ cognominatur nostra Domina in Sabulo vernaculè *Onse L. Vrouwe op den Savel* sub Parochiâ de Capella. Hic locus antiquitus Coemiterium erat a Matre Zenodochii *D. Joannis* Collegio *S. Antonii* Balistæ vetustioris datus anno 1304, ut in eo Sacellum D. Virgini exstrueretur annuente Abbate Diligemensi dicti Xenodochii provisore, jussu quoque *Joannis III.* Brabantiæ Ducis. Structura plane elegans est & vitreis perillustris, cujus peculiaris cura ad Cives spectat, qui aperiunt & claudunt. Fuit in eâ ante plures annorum centurias Miraculosa Deiparæ statua, multis gloriosa prodigiis, devotissima populi devotione culta; quam Deiparæ imaginem anno 1348. quædam Beatrix Soethens ex Templo Antverpiensi Mariano sublatam huc transtulit; sed monente per Somnium *Maria*, & monitum duplici miraculo confirmante, cum & Sacrista Antverpianus resistere parans immobilis hæsit, & navis a portu donec tam sacri pignoris bajula adventasset nulla artè potuit dimoveri, ad famam itum a Bruxellensibus obviam, & *Joannes III.* Brabantiæ Dux ipse humeris exceptam Statuam in Sabulonem intulit, cum Magistratu Supplicatione solemni, ubi continuis semper floruit Miraculis: donec furibundorum Iconoclastarum barbarâ & Sacrilegâ feritate anno 1580. rapta & contrita est. Sed alia substitutâ ei a Marianis cultoribus, secundum pristinam formam, quam singulis cujusque hebdommadæ Sabbatis, præter alia quotidiani cultus argumenta supplicatione solemni venerantur.

Hic Dominicâ præcedenti festum Penteeostes publica & solemnis admodum Supplicatio cum totius Urbis lætitiâ servatur quotannis, soletque magnificâ plane pompa per Urbis compita hæc Deiparæ imago cum Reliquiis *S. Julianæ* Virginis Nicomediensis & Martyris, quæ olim per *Joannem I.* Ducem Brabantiæ reportata de hostibus victoria, Bruxellam ad D. Virginem in Sabulo ex Galliâ delatæ sunt, & hæreticis Bruxellæ omnia sacra diripientibus per nonnullos probos Catholicos adservatæ, intactæque permanserunt.

Cujus vero rei in memoriam annua hæc Supplicatio? agendis Deiparæ gratiis instituta est pro Victoriâ Woringanâ, ejus ope per Ducem nostrum, nostrosque obtenta anno 1288. Unde peculiare etiam festum illi decretum, cujus in Fastis Belgicis ita meminit *J. Molanus*. „Ad quintum diem Junii „ Bruxellæ commemoratio *B. Mariæ* semper Virginis instituta ob gloriosam „ victoriam, quam hac die apud Woringam habuit *Joannes* hujus nominis „ primus Lotharingiæ, Brabantiæ & Limburgi Dux anno Christi 1288." Illam porro Victoriam fusè descripserunt ille ipse *Molanus* in libello de sacra Ducum Brabantiæ militiâ, *F. Haræus*, *A. Miræus*, & alii rerum Brabanticarum Scriptores.

Alia Basilica est Mariana D. Virginis Auxiliatricis in hac Urbe sub Parochiâ *S. Gaugerici* (vulgo *Onse L. Vrouwe ten Bystandt*) juxta antiqua mœnia interiora, quibus illud cinctum fuit ad forum carbonarium, haud procul Car-

Carmelitarum mitigatorum Cœnobium, ubi antiquum Sacellum fuit in honorem *S. Jacobi* erectum, cui adjunctum erat Hospitale recipiendis peregrinis. In hoc Sacello reperta est imago Deiparæ anno 1625. tempore quadragesimæ, inter Sordes dicti Sacelli a viro quodam pio Jacobo Mees nuncupato, cui tum ex officio dicti Sacelli cura incumbebat, quæ statim cœpit miraculis clarescere, quæ hodiedum perseverant, atque ab illo tempore usque in hanc diem devotio & concursus populi tantus est, ut fidem pæne dicas excedere. Deinde cum Sacellum illud angustum non caperet populum eo confluentem Venerationis, vel voti causa, nostrâ ætate destructo hoc veteri Sacello, Augusta & Illustris ibidem constructa est Basilica; adeo ut nullus hodie Bruxellâ totâ locus sit celebrior & nullus in majori populi veneratione.

VIRORUM COENOBIA.

FRATRES MINORES D. FRANCISCI Regulam professi, publico consensu & privatorum eleemosynis est locus assignatus structumque Monasterium in meditullio hujus Urbis anno 1227.

In medio Chori hujus Conventus olim erat *Joannis I.* Lotharingiæ Brabantiæ & Limburgi Ducis marmorea tumba elevata ante summum altare, cujus hæc erat inscriptio.

Anno Domini 1294. Obiit
Virtutum Amator, Justitiæ Procurator,
Ac Defensor;
Flos mundi, Speculum Justitiæ
Ac totius Probitatis spectaculum
Illustrissimus Princeps JOANNES
Primus Dux Lotharingiæ & Brabantiæ
Sepultus ante summum Altare hujus
Conventus in tumba lapidea.

Verum hæc tumba cum suâ inscriptione & templi Choro in turbis Belgicis funditus est eversa. Dein anno 1620. Serenissimus Princeps *Albertus* monumentum hoc Sepulchrale restitui curavit, cum laminâ cupreâ quâ Sepulchrum obtexit adjectâ, hoc apposito Cœnotaphio.

Potentissimus Princeps JOANNES Primus Lotharingiæ, Brabantiæ, Limburgi Dux, Sacri Romani Imperii Marchio in hastiludio Vulneratus, Obiit die III. Maii 1294.

Anno 1695. Generali illo ac funesto Urbis Bruxellensis incendio hic Conventus cum Ecclesiâ in cineres redactus est, & simul hæc tumba Sepulchralis adeo ut ejus tumbæ vel Epitaphii nullum appareat hodie vestigium.

Hic Conventus & Ecclesia paulo post ex cinere suo & ruinâ piorum eleemosynis & donariis gloriosior & splendidior resurrexit; at hæc tumba mansit in interitu.

Ante turbas Belgicas & Iconoclastarum rabiem seculi XVI. visebatur in eodem Choro Mausolæum *Mariæ* uxoris *Joannes III.* Ducis Lotharingiæ, Brabantiæ, Limburgi &c. quæ fatis concessit Anno 1335. die 30. Octobris, sub quo deiu condita *Maria* ejus filia vidua *Rainaldi III.* Geldriæ & Zutphaniæ Ducis quæ vitam exuit Bruxellis anno 1399. die I. Martii. Quarum inscriptio Sepolchralis erat hæc.

Requiescunt corpora Illustrissimarum Principum & Ducissarum Mariæ senioris, filiæ quondam Ludovici Comitis Ebroicensis, filii Regis Francorum, quæ fuit conjux gratiosa magnifici Principis Johannis hujus nominis III. Lotharingiæ, Brabantiæ & Limburgi Ducis, quæ obiit an. 1335. mensis Octobris 30. Atque Mariæ filiæ Junioris præfatorum Joannis III. & Mariæ Ducum Brabantiæ, quæ fuit Ducissa Gelriæ & Domina de Turnhout. Obiitque an. 1399. I. die mensis Martii.

Hanc inscriptionem refert in suâ Historiâ Gelricâ *Joh. Isaacus Pontanus* pag. 339.

CONVENTUS FRATRUM DE MONTE CARMELO inter omnes vetustæ & primæ Religionis Carmelitanæ in Brabantiâ, primus fuit Bruxellensis, fundatus anno 1249. eo videlicet tempore, quo Ordo ille in Syriâ ob Saracenorum incursus & diram tyrannidem interibat, & in Europâ cum fœnore propagabatur. Annum fundationis hujus Conventus pridem declarabat hæc inscriptio legi solita super ostium Claustri.

Hujus Conventus Fundatio incepit anno Domini M. CC. XLIX. Tempore Innocentii Papæ IV. Sub Generalatu Magistri Simonis Stock, jam miraculis Clarescentis, Regnante Duce Brabantiæ Henrico Tertio.

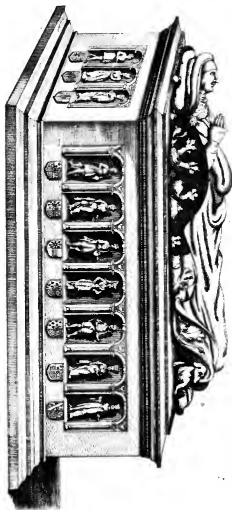
Anno M. D. I. stylo veteri die XVII. Januarii. celebrata sunt in hoc Carmelo Bruxellensi Comitia Aurei Velleris a *Philippo* Archiduce Rege Castellæ, Maximiliani I. Imperatoris filii, creatique in iis Equites VII, quorum nomina & titulos hic damus Gallico idiomate ex Archivis leguntur.

Wolfang Seigneur de Polheym.
Istel Frederick Comte de Zollern.
Cornille de Berghes Seigneur de Sevenberghes, & Grevenbroeck.
Philippe de Bourgogne Seigneur de Somerdyck, & de Blaton.
Michiel de Croy Seigneur de Sempy.
Jean de Luxembourg Seigneur de Ville & de Hamaide.
Charles d'Austrice Duc de Luxembourg, depuis Roy d'Espagne I. & Empereur V. du nom.

In medio Chori Ecclesiæ hujus Conventus olim condita fuit tumbâ elevatâ *Joanna* Lotharingiæ, Brabantiæ, & Limburgi Ducissa &c. & circum cir-

Tom. II. Pag. 32.

Sepulture de la Ducheſſe Ienne aux Carmes à Bruxelles.





circa ejus Monumentum legebatur hæc inscriptio litteris latinis in laminâ æneâ sculptis.

Hier leet begraven Ghedenckenisse die Hooghgeboren Vermogende Vorstinne Vrouwe Jehanne, by der gratien Godts Hertoghinne van Lotrijck / van Brabant ende van Limborch / Marck-Grevinne des Heyligh Rijckx / Outste dochter Lodewycx, Greven van Evreux / die Zoon was Philips, Coninck van Vranckrijck / welcke Vrouwe Jehanne hadde drie Broeders / te weten Henricken, Janne, ende Godevaerde, die alle dry hoe wel sy ende elck van hen aen Coninckliyck bloet te huwelycken state waren komen afflyvich worden sonder ennige wittige geboorte achter te laten / ierst te mannen hadde Willem, Greve van Henegouwe / van Hollant / van Zeelant / ende Heer van Vrieslant / ende naer dat hy aflyvich was Wencelyn van Behem, Hertoghe van Luxemborgh ende Grave van Chiney / Allet by den levenden lyve Hertogen Jans haer Vaders voorschreven / Ende dese Vrouwe Jehanne hadde oyck twee susteren daer af die outste was geheeten Margerite, die te man hadde Lodowyck, Grave van Vlaenderen etc. daer af sy hadde een dochter oock geheeten Margriete, die te man hadde Philips, Sone des Coninck van Vranckrijck / Hertoge van Bourgoignen etc. daer af zy hadde drie Sonen / te weten Janne, Anthonis ende Philips. Ende d'ander hare jonckste Suster was geheeten Maria, die te manne hadde Reinalt Hertoge van Gelre / ende starf sonder wittige geboorte. Welcke voorschreven Vrouwe Jehanne na dat zy LI. jaer lanck hare landen

in

in grooter eeren hadde beseten ende geregeert / staet ooch sonder eenige geboorte van haren lyve achter te laten int jaer ons Heeren XIV. hondert ende VI. den eersten dach van December.

Verum fatali illo incendio Urbis Bruxellensis anno 1695. per Gallos ignitis pilis & Bombis per tormenta bello injectis, hic Conventus cum Ecclesiâ & in eâ hoc Sepulchrale Monumentum voracibus flammis igne consumptum & in cineres abiit, Ecclesia quidem subsequentibus annis & Conventus restauratus est: at hoc monumentum in interitu mansit.

COENOBIUM BEGGARDORUM tertiæ Regulæ *S. Francisci* a privatis inchoatum anno 1330, origo ejus a pannificum Collegio, qui senes suos ibi nutriebant, quibus visum 1359. tertiam Regulam *S. Francisci* de poenitentiâ assumere.

CONVENTUS FRATRUM S. DOMINICI Institutum sequentium, initia sua debet *Isabellæ Philippi Boni* Burgundiæ Brabantiæque Ducis tertiæ Conjugi, *Joannis* Portugalliæ Regis filiæ ac Matri *Caroli* Audacis, quæ litteras erectionis & construendi hoc Monasterium impetravit a *Calixto III.* Pont. Max. anno 1457. quas refert. *A. Miræus* in Donat. Belg. Lib. 1. cap. 148. novæ edit. quæ sunt hujus tenoris.

Calistus Episcopus, Servus Servorum Dei, dilectis filiis Archidiacono Bruxellensi, Cameracensis, & S Pancratii Leidensis, ac S. Pharaildis Gandensis, Trajectensis & Tornacensis Diœcesis, Præpositis Ecclesiarum, salutem & Apostolicam benedictionem.

Piis Christi fidelium desideriis gratum Nos decet præstare consensum, & ea quæ Religionis propagationem, cultûsque Divini augmentum respiciunt, ut votivum consequantur effectum, favore prosequi gratioso.

Sane pro parte dilectæ in Christo filiæ, Nobilis Mulieris, ISABELLÆ Ducissæ Burgundiæ, Nobis nuper exhibita petitio continebat, quòd cùm in Opido BRUXELLENSI, Cameracensis Diœcesis, quod admodùm insigne & populosum existit, nulla Domus pro inhabitatione Fratrum Ordinis Prædicatorum existat, ipsaque Ducissa, ob singularem devotionem, quam erga Ordinem ipsum & S. VINCENTIUM Confessorem gerit, desiderat in ipso Opido, in loco ad hoc congruo & honesto, unam Domum sive Conventum, pro usu & inhabitatione dictorum Fratrum, regularem vitam inibi ducentium, unà cum Ecclesia, campanili, campanis, cœmiterio, refectorio, hortis, hortaliciis, aliisque officinis necessariis, in honore sub titulo dicti S. Vincentii, de novo fundare, erigere, ac construi facere ferventer exoptat, dummodò ei ad id Apostolicæ Sedis suffragetur auctoritas.

Quare pro parte ejusdem Ducissæ nobis fuit humiliter supplicatum, ut suo pio proposito favorabiliter annuentes, ei Domum sive Conventum hujusmodi cum Ecclesia, campanili, campanis, cœmiterio, refectorio, hortis, hortaliciis aliisque officinis prædictis, in dicto Opido, in loco ad hoc congruo & honesto, fundandi & erigendi ac construi faciendi, ipsisque Fratribus, postquam constructum fuerit, illam sive illàm recipiendi, & pro usu & habitatione prædictis perpetuò retinendi, licentiam concedere, ac aliàs super his opportunè providere, de benignitate Apostolica, dignaremur.

Nos igitur qui cultum Divinum nostris potissimè temporibus ubique adaugeri intensis desideriis affectamus, hujusmodi, supplicationibus inclinati, discretioni vestræ per Apostolica Scripta mandamus;

Quatenus vos, vel aliquis vestrum, dictæ Ducissæ Domum sive Conventum ipsum,

sum, juxta Instituta & regularem observantiam dicti Ordinis in Opido præfato, in loco ad hoc congruo & honesto, per ipsam Ducissam eligendum, cum Ecclesia, campanili, campanis, cœmiterio, refectorio, hortis, hortalicis aliisque officinis prædictis, de novo fundandi, erigendi seu construi faciendi, ac illam seu illum pro eorum usu & habitatione recipiendi, & perpetuò retinendi, & plenam & liberam, auctoritate nostrâ, licentiam largiamini; Diœcesani loci, aut cujuscumque alterius licentiâ minimè requisitâ.

Nos enim, si Domum sive Conventum ipsum fundari, erigi seu construi contingat, ut præfertur, universis & singulis Fratribus, in ipsa Domo seu Conventu pro tempore commorantibus, ut omnibus & singulis prærogativis, indultis, libertatibus, exemptionibus, immunitatibus, aliisque gratiis & concessionibus, quibus cæteræ ipsius Ordinis personæ & Domus, ubilibet potiuntur & gaudent, etiam uti & gaudere possint & debeant, auctoritate Apostolicâ, tenore præsentium indulgemus.

Non obstantibus piæ memoriæ Bonifacii Papæ VIII. Prædecessoris nostri, illâ præsertim, quâ prohibetur, ne Fratres Ordinis Mendicantium ad inhabitandum de novo loca recipere, seu hactenus recepta mutare præsumant, absque dictæ Sedis licentia speciali, faciente plenam & expressam de prohibitione hujusmodi mentionem, & aliis Apostolicis constitutionibus, nec non statutis & consuetudinibus Ordinis hujusmodi, juramento, confirmatione Apostolicâ, vel quâvis firmitate aliâ roboratis, cæterisque contrariis quibuscumque; jure tamen Parochialis Ecclesiæ, & cujuslibet alterius in omnibus semper salvo.

Datum Romæ apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicæ millesimo quadringentesimo quinquagesimo septimo, Nonis Novembris, Pontificatûs nostri anno 1457.
tertio.

Prædicta *Isabella* ad inchoandum hunc Conventum emit domum valde amplam dictam de *Rummen* in plateâ de *Ridderstraet* a filiis *D. Walteri vander Noot* cum adjacentibus ædibus & fundis, quæ omnia dedit liberali dono & in puram eleemosynam, qua de re dedit litteras amplissimas cum Ducali sigillo in cerâ rubrâ anno 1463. die 8. Novembris, quas *Philippus Bonus* maritus ejus rati habuit & confirmavit die 12. ejusdem mensis & anni.

Fundatorum etiam nomen obtinuerunt Illustrissimi Duces Cliviæ *Adolphus* & *Anna Philippi Boni* & *Isabellæ* supra memoratæ Ducum Burgundiæ & Brabantiæ filia, qui Chorum a fundamentis exstruxerunt, Anniversaria fundarunt, partem domus Conventui cesserunt, variaque alia beneficia præstiterunt; qui Chorus demum perfectus est anno 1529.

In Chori meditullio ante conflagrationem anni 1695. conspiciebatur insigne Mausolæum ære fusum ex metallo deaurato super ingentibus marmoribus seu potius lapidibus Lydiis præfati *Adolphi* Ducis Cliviæ, Comitis Marcani, Toparchæ de Ravesteyo, ejusque secundæ & dotariæ Conjugis *Annæ Burgundicæ Philippi Boni* filiæ, extitit illud super humum ad quinque pedes, & superposita erant simulacra dictorum Ducum ære fusa apparatu Ducali, ubi circumspiciebantur triginta duo insignia, prosapiæ partim ex Regibus, partim ex ipso Imperatore, supremisque Principibus deductæ. Antrorsum quoque ejus, ambarumque Conjugum insignia, retrorsum inscriptio latina, & ad imagines superiores Gallico idiomate ut sequitur.

Soubs cette lame gist le corps de noble Memoire, d'Adolf Duc en Cleves, Comte en la Marck Seigneur de Ravestain &c. fils puisné d'Adolf Duc de Cleves, Comte de la Marck, & de Dame Mariæ de Bourgogne, sœur germaine du bon Duc Philippe de Bourgougne, le quel apres avoir nourry son nepveu, le allia

par Mariage, a tresnoble Dame Beatrix fille de l'Infant Don Petre de Coymbre, fils, frere, & Oncle des Roys de Portugal, dont d'eux est demeure Philippe Duc & Comte esdicts Pays Seigneur de Ravestain, leur seul Heritier, apres le deçes de cette Dame, dont le corps gist a Quesnoy, defunct se remaria a noble & Puissante Dame Anne fille du bon Duc Philippe, ces deux conjoincts apres avoir vescu ensemble XXII. ans, & ayant en ce lieux dont ils son fondateurs esleu leur sepulture, le dit Seigneur Adolf delaissant la dicte Dame Anne Douagiere, trespassa le XXVIII. jour de Septembre M. IIII^C. IIII. XX. XII. *& Icelle Dame Anne que cy gist lez susdit Seigneur, trespassa le* XVII. *jour de Janvier* M. XV^C. *& un. Priez Dieu pour leurs Ames.*

Ad dextrum latus Chori non longe ab arâ Principe, fornice factâ in muro Chorum dividente, est Sacellum *Philippi* Apost. non adeo amplum sed magnificum, exstructum expensis *Philippi* filii prædicti *Adolphi* & *Beatricis* ejus primæ uxoris, in quo sub magnifico marmorio Mansolæo jacent *Philippus de Clivia* Dominus de Ravesteyn supradicti *Adolphi* filius, qui obiit die 28. Januarii anno 1527. & *D. Francisca Luxemburgica* infelicis Comitis *S. Pauli Ludovici* Francorum Regis jussu decollati filia, quæ obiit in Flandriâ in Castro de Wynendaele die 5. Decembris anno 1523. cujus defuncti corpus ad hunc Conventum delatum est die 15. Januarii anno 1524. ubi postridie cum maximâ pompâ conditum est.

Navi hujus Ecclesiæ ad partem borealem adhæret Sacellum Regium vulgo Capella Hispanorum, quod erexit pietas & liberalitas Hispanorum, dicatum Immaculatæ Deiparæ & S S. Virginis Rosario, quod ex refectorio hujus Conventus factum est & templo junctum anno 1593.

Anno 1695. hoc Sacellum cum Ecclesiâ & Conventu in cinerem & favillam redactum, postea a Serenissimo *Maximiliano Emanuele* Duce & Electore Bavariæ &c. Belgium gubernante solo æquatum est & aliud novum multo splendidius ædificatum fuit.

Hujus Conventus Ecclesia dein piorum eleemosynis splendidiorem formam induit. Conventus paulatim restauratus curâ & industriâ *Jacobi de Bode* Prioris, qui sexto huic Conventui præfuit, & obiit ibidem Anno 1718.

CONVENTUS FRATRUM EREMITARUM S. AUGUSTINI, ante annos CCCC. Collegium erat Fratrum Tertiariorum, allo instituto, ac diverso a Beggardis capite, eâ tempestate viventium, sub Ministri unius obedientiâ, a tenuibus initiis duorum aut trium Societate mediocriter auctum, & tandem anno 1406. Cœnobiis oppidi associatum. Illi ubi per inopiam aut temporum adversitatem res suas, censu, litteris defluxisse vident & jam officiis publicis haud pares essent, ii qui supererant *Fratrum Eremitarum S. Augustini* Anno 1589. Regulam & habitum assumpserunt, & hoc modo Fratribus Eremitis *S. Augustini* Episcopali, & Senatoriâ auctoritate accedentibus, hic Conventus concessus est.

His ita constitutis anno 1589. die 11. Novembris hanc Coloniam novam Fra-

Fratres Augustiniani adierunt Lovanio egressi, Prior designatus *Joannes Crabbius*. Hinc Fratres numero, eruditione, & re familiari plurimum aucti, anno circiter 1606. in hoc Conventu Scholas Humaniores aperire coeperunt, favente imprimis Senatu & populo hujus Urbis, quem in usum Illustre Gymnasium, in quinque classes litterarias distributum ad Senoam fluvium anno 1614. a fundamentis excitarunt, procurante *P. Nicolao Crusenio* tunc illius loci Priore. Quod quidem adeo placuit Serenissimis Belgarum Principibus *Alberto* & *Isabellæ*, ut in dicti Gymnasii ædificationem non modo ingentem pecuniæ summam liberaliter contulerint; sed in ejusdem quoque frontispicio insignia sua gentilitia præfigenda mandarint.

Hujus Conventus Ecclesia, nobilis & admirandæ architecturæ a fundamentis exstructa est anno 1642.

CARTUSIA titulum præfert *Domus Mariæ de Gratia*. Hi Religiosi ex loco suburbano, vulgo *Scheut-velt*, diruto per turbas Belgicas eorum Monasterio, in Urbem migrarunt anno 1588. empto ad eum finem fundo dicto olim *Treeff* ab hæredibus Floriani Vitael, qui illum non ita pridem emerat ab Abbate & Conventu *S. S. Cornelii & Cypriani* Ninoviensis, quorum jam ab anno 1431. Hospitium sive Domus Refugii fuerat, hunc ergo locum Cartusiani sibi pretio compararunt, atque paulatim in Monasterii formam, Claustrum, Cellas, atque Ecclesiam perfecerunt, maximè munificentiâ & liberalitate Serenissimorum Principum *Alberti & Isabellæ*, & aliorum benefactorum.

PATRES SOCIETATIS JESU Bruxellas advenère anno 1584. & auspicium Collegio datur anno 1586. primo propè *D. Gudulæ* commoratio, alteraque in Sabulone brevis temporis spatio fuère, propter ædium angustias, tandem Palatium Episcopi Cameracensis pretio comparata laxam stabilemque habitationem dedit, itaque perstitit in eo fundo Societas, & Anno 1604. Scholas humaniores ab ipsis Principibus *Alberto & Isabella* postulatas aperuit, ac præcipuâ eorum liberalitate templum illud augustum *D. Michaeli* sacrum anno 1621. magno Urbis tum commodo tum ornamento est ædificatum, illo insigni & nobili Architecto *Jacobo Franquart* opus perficiente. Juventus studiosa gaudet ibidem nobili Gymnasio.

PATRES CAPUCINI Bruxellis procurante Serenissimo Principe Parmensi in Urbem recepti fuot anno 1587. ejusque liberalitate, ac diligentiâ *Leonardo de Taßis* Cursorum Præfecto Conventum ibidem & Ecclesiam exstruxerunt, quæ consecrata est anno 1595. Auctus hic Conventus anno 1637. & rursum Ao. 1619. quo etiam aucta est Ecclesia, & ædificata tria nova altaria; consecrata a *Matthia Hovio* Archiep. Mechl. die 7. Aprilis anno 1620.

Verum cum Conventus & Ecclesia lapsu temporis absque manifestissimo periculo ruinæ diutius stare non possent, nam in pluribus partibus rimas agebat grandes, tandem deliberatum fuit anno 1650. de novo Conventu cum Ecclesiâ exstruendo, & veteri destruendo, quo circa cunctis ad ædificationem auspicandam paratis & aptatis anno 1651. die 20. Martii primum lapidem fundamentalem Ecclesiæ & Conventus solemni ritu posuit Serenissimus Princeps *Leopoldus Guilielmus* Archidux Austriæ Belgarum & Burgundionum Præfectus; quæ fabrica deinde tam prosperum etiam ac festinum habuit progressum & successum ut anno 1652. die 14. Julii fuerit consecrata, di-

cataque S. Patri *Francisco*, eam solemnitatem peragente *Jacobo de la Terre* Archiepiscopo Ephesino, Vicario Apostolico Fœderati Belgii &c. Ordinarii vices in hac functione subeunte: anno subsequente 1653. fabrica totius Monasterii absoluta fuit & completa non obstante ejus amplitudine & grandi capacitate.

Fundatores hujus novæ Ecclesiæ potissimum fuêre Principes Illustrissimi Ducatus Domus Arembergiæ Dux Arscotanus, e quibus *Philippus Franciscus Albertus* Dux Arembergius, Dux Arscotanus &c. qui ad illius ædificationem liberaliter contulit XXX. millia florenorum.

Hic Conventus situs est in eminentiori Urbis loco juxta Hospitale *S. Juliani*, unde patet amœnissimus æque ac latissimus quaqua versum aspectus, variisque abundat uberrimis scaturientibus fontibus.

COENOBIUM CARMELITARUM EXCALCEATORUM Bruxellis initium sumpsit anno 1610. adjutantibus & rem promoventibus ipsis Serenissimis Archiducibus *Alberto* & *Isabella*, anno sequenti novo Monasterio Ecclesiæque in eorum proprio solo construendæ positus est primus lapis a præfatis Archiducibus, & deinceps auctum perfectumque fuit ædificium ex liberalibus piorum fidelium eleemosynis, maximeque Archiducalis Aulæ procerum donis munificentissimis; perfecta autem novæ Ecclesiæ fabrica & primum in ea Sacrificium Altaris oblatum die V. Octobris M. DC. XIV. ipsa die qua S. Matris *Teresiæ* Beatificatio primum celebrata fuit.

CONVENTUS MINIMORUM Bruxellis initia sua debet Anno 1616. *D. Helenæ de Sermoise* e Gallia in Belgium profugæ viduæ *Nicolai de Rieux* Urbis Laudunensis & Castri Petrifundi Gubernatoris in Gallia, accedente favore & gratia Serenissimorum Principum *Alberti* & *Isabellæ*. Comparata ampla & utcumque magnifica domo in editiore Urbis loco, eam ad usus eorum Monasticos adaptarunt. Ad situm Monasterii & fabricam quod attinet, situs (utpote in eminentiori loco) amœnissimus est, aere totius Urbis saluberrimo perfusus, tum quæ hactenus ædificata sunt, splendida & augusta.

Anno 1621. templi Augustissimi eorum jacta fundamenta, cujus primum fundamentalem lapidem posuit Serenissima Belgarum Princeps *Isabella Clara Eugenia*; verum annis plurimis incboatum mansit: at nuperis annis novis animis iterum opus hoc exstruere aggressi sunt, atque anno 1715. ad culmen perductum est.

PATRES CONGREGATIONIS ORATORII JESU Instituti *Petri Berullii* S. R. E. Cardinalis primitus e Gallia evocati, Bruxellis advenere anno 1633. favore & gratia *Jacobi Boonen* Archiep. Mecbl. Hi Patres in Basilica *D. Gudulæ* & alibi in ea urbe magno animarum fructu variis functionibus sacris intendunt.

ALEXIANI, sepulturæ potissimum operam navantes, nullis sacris Ordinibus initiati a *Joanne Coley* dotati sub tutela eleemosynariorum ac sub tertia Regula *S. Francisci* in Urbe recepti sunt anno 1368.

COE-

COENOBIA VIRGINUM.

BEGINASIUM sub titulo *B. Mariæ Virginis de Vinea*, situm, positumque in Parochiâ Molenbecana ad novam fossam ejusdem Urbis opportuno & amœno loco est, inter Labensem & Vilvordiensem portam locum occupat velut peninsula quædam, ita fossis aqueis fluvioque undique alluitur, olim situm extra Urbis septa; sed per ultimum Urbis hujus augmentum anno 1357. intra mœnia hujus Urbis. Ejus fundationem referunt ad annum circiter 1230 a *Reynero Breeteycken* Presbytero factam, venerunt autem in hunc locum primitus illæ, consentiente Decano & Capitulo *S. S. Michaelis* & *Gudulæ*, & Presbytero seu Parocho de Molenbeca, absolutæque dein sunt ab eâdem Parochia, sic ut proprios Sacerdotes habere possent in Ecclesiâ suâ; ita ut modo regantur in rebus spiritualibus ab uno Presbytero quem Curatum, hoc est Parochum, vocant, cui coadjutores aliquot Sacerdotes alii conjuncti sunt; præterea e senioribus plerumque habent quatuor directrices, ut rem hujus loci communem ac temporariam junctis consiliis moderentur, deque moribus ac disciplina inhabitantium aliquid statuant.

Anno 1275. Jus Patronatus quod habebat in hac Ecclesiâ, Altaribus, Curato, Capellanis, & aliis &c. Decanus & Capitulum *S. S. Michaelis* & *S. Gudulæ* & *Arnoldus* Abbas Villariensis transferunt in Abbatem *S. Bernardi* ad Scaldim Ord. Cisterc. approbante *Joanne I.* Duce Brabantiæ, qui vicissim concedit Capitulo liberam electionem ad duas præbendas Canonicales, quod jus Patronatus præfato Abbati etiam hodie competit, eoque jure utitur Episcopus Antverpiensis uti Successor jurium Abbatis *S. Bernardi* per conventionem initam anno 1649. in dismembratione ejusdem Episcopatus a præfatâ Abbatiâ *S. Bernardi*.

Ecclesia hujus Beginasii quæ multum insignis est, & Architecturæ admirandæ dicata est *S. Joanni Baptistæ*; ea exstrui cœpta est Anno 1657.

BEGINASIUM MINUS initium sumpsit circa annum 1663, curâ Venerab. Viri *Joannis Vernimmen* Presbyteri Oratorii *Jesu*, in cujus perennem memoriam ibidem in Ecclesiâ parieti insertum est insigne marmoreum Monumentum cum hac inscriptione.

D. O. M. & Memoriæ Reverendi Admodum Patris *Joannis Vernimmen* Winocibergensis J. U. L. Oratorii D. Jesu Præsbyteri, & pluries Assistentis, hujus Beginasii ad usus pauperum puellarum Institutoris, Verique ac magnifici Patris, hoc grati animi Monumentum piæ filiæ posuerunt. Obiit 31. Julii 1677.

NOSOCOMIUM publicum *S. Joanni* inscriptum, vulgo *St. Jans op den Poel.* (ubi omnis generis cura, & ære publico per Medicum & Chirurgum peculiares foventur & curantur) ab *Godefrido I.* Duce institutum & dotatum non mediocriter; cujus templum anno 1131. ab *Innocentio II.* Pont. Max. adstantibus pluribus Episcopis dedicatum. Quæ vero fuerit causa adventus Pontificis in Belgicam nostram paucis edisseram. Is *Innocentius II.* Ho-

Honorio II. Papâ defuncto anno 1130. legitime creatus & *Anacleti II. Petri Leonis* dicti per Scisma Subrogati potentiam fugiens in Galliam migravit, Noviomo, Cameraco, aliisque Urbibus lustratis Ao. 1131. mense Martio Leodium ad *Lotharium* Imperatorem se contulit, inde Brabantiam profectus, aliquam Bruxellæ moram traxit, templum hujus Nosocomii in honorem Virginis Deiparæ *Mariæ*, *S. S. Petri & Pauli*, *S. Stephani*, *S. S. Medardi & Gildardi* Anno 1131. Eidus Octobris solemni ritu consecravit, a *Divo Joanne* interim retinente Xenodochio nomen. Diploma Pontificium refert *A. Miræus* in Cod. Piar. Donat. Cap. LXXXIV. novæ edit. ut sequitur.

HENRICUS DE BERGIS, Dei & Apostolicæ Sedis gratiâ Episcopus Cameracensis universis & singulis præsentes litteras inspecturis, pariter & audituris, salutem in Domino sempiternam.

Quoniam pium est & rationi congruum, veritati testimonium perhibere, in iis præsertim, per quæ salus procuratur animarum, devotioque crescit in populo, & cultus augetur divinus, hinc Universitati vestræ notum facimus, ac tenore præsentium fideliter attestamor, quòd litteras fel. record. INNOCENTII Papæ, consecrationis, dedicationis & Indulgentiarum Ecclesiæ S. Joannis Bruxellensis, nostræ Diœcesis, cum sigillo oblongo, in cera viridi impendente impresso sigillatas, nobis per dilectos nobis in Christo Mamburnos & Gubernatores hospitalis dictæ Ecclesiæ S. Joannis præsentatas, nos cum ea, quâ decuit, reverentiâ recepimus, ejusmodi sub tenore.

1131. Anno ab Incarnatione Domini millesimo centesimo tricesimo primo, Idibus octobris regnante LODOVICO seniore in Francia, Dominus Papa INNOCENTIUS Ecclesiam istam dedicat, in honore B. Mariæ Virginis, & beatorum Apostolorum Petri & Pauli, & B. Stephani Protomartyris, & beatorum Confessorum pariterque Pontificum Medardi & Gildardi. Quo facto, hujus dedicationis diem tot annis agi solemnem à populo celebri festivitate instituit, quot & peccatotorum veniam se adepturos, & Domini gratiam promerituros iucunctanter se à Sede Apostolica, ex auctoritate B. Petri, scirent, qui ad hunc diem singulis annis convenire, hunc solenniter peragere, hunc diem cum spirituali jucunditate, cum cordis puritate & animi pia devotione, ex jussu & auctoritate Apostolica celebrarent.

Exterarum autem regionum plebes ne peractæ benedictionis, & tantæ gratiæ, & tanti muneris haberentur expertes, trium mensium tempus dominus Papa indicit, ut locum veniæ, donum gratiæ, in hac domo orationis perciperet, quicumque huc hoc tempore, cum devoti cordis sacrificio, adveniret, & condignâ satisfactione a præteritis resipisceret. Huic autem dedicationi interfuerunt,

HUGO Rotomagensis Archiepiscopus, Ostiensis Episcopus.
MATTHEUS Albanensis Episcopus.
ALBERUS Virdunensis Episcopus.
GAUFRIDUS Catalaunensis Episcopus.
ALUISUS Atrebatensis Episcopus.

Post quarum quidem litterarum præsentationem & receptionem, nobis & per nos, ut præmittitur, factas, fuimus per præfatos Mamburnos & Gubernatores dicti Hospitalis, debita cum instantia, requisiti, quatenus ipsas præinsertas litteras auctoritate nostrâ ordinariâ transumptari, exemplari & collationari, ac in publicam transumpti formam redigi facere, nec non aliquas Indulgentias eis concedere dignaremur.

Nos HENRICUS Episcopus præfatus, attendentes postulationem ejusmodi fore justam & rationi consonam, quodque justa petentibus non est denegandus assensus, idcirco dictâ nostrâ ordinariâ auctoritate, litteras istas præinsertas, in præsentia Reverendi in Christo Patris Domini GODEFRIDI, eadem gratiâ Episcopi Dagnensis, nostri Suffraganei, ac nobilis viri Domini ROLANDI DE MOL militis, *Reineri de Atrio* Canonici Anderlechtensis, *Servatii de Kerboven* Presbyteri, Leodicensis Diœcesis, nostri Capellani & *Francisci Lupart* Clerici ac nostri Secretarii, Rectoris parochialis Ecclesiæ de Celles, nostræ Diœcesis, legimus atque tenuimus. Et quia illas sanas & integras, non vitiatas, non cancellatas, neque in ali-

aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vitio & suspicione carere reperimus, eas ratas & gratas habentes & approbantes, ipsas per nostrum Secretarium inibi, in prælibatorum dominorum conspectu, exemplari, collationari, ac transumptari, & in publicam transumpti formam redigi fecimus....

In quorum & omnium & singulorum fidem & testimonium præmissorum, præsentes litteras fieri & per Secretarium nostrum subscribi, sigillique Cameræ nostræ jussimus appensione communiri.

Datum Bruxellæ nostræ Diœcesis, XXII mensis Novembris, anno Domini MCCCCXCVII. 1497.

Olim in hoc Xenodochio Fratres & Sorores dicti infirmis subserviebant. Certas vitæ leges quas sequerentur acceperunt a *Joanne II.* Cameracensium Episcopo, Regulaque eis confirmata ab Episcopo anno 1220. Nunc solæ Sorores, sed magno numero ægris subserviunt.

Porro templum *S. Joannis* hujus Xenodochii, de quo in Diplomate, quod antiquissimum esse dicitur totius Urbis, subest Rectori & edituis secularibus, Religiosæ vero non nisi Chorum suis usibus tenent. Hoc Nosocomium, ejusque templum multum deformatum est fatali illo & infausto Urbis Bruxellensis incendio Anno 1695. at plurimum restauratum, per plura indulta Sortilegia vulgo *Lotteryen.*

COENOBIUM S. GERTRUDIS. prope Scalam majorem Basilica *D. Gudulæ* olim fuit Hospitale *B. Mariæ* & XII. Apostolorum, cum matrona *Riseldis* Virgo locum suum *D. Gudulæ* vicinum *Alberto* Parochiano in pios usus contulisset; is domum Hospitalitatis *B. Mariæ* & XII. Apostolorum ibi fundavit; hanc donationem tabulis confirmavit *Godefridus Barbatus* Lotharingiæ & Brabantiæ Dux anno 1138. Diploma recitat *A. Miræus* in Dipl. Belg. Lib. I. Cap. LVII. novæ edit. En Diploma.

In nomine Summæ & Individuæ Trinitatis. Notum sit tam futuris quàm præsentibus, quòd matrona quædam RIKELDIS videlicet locum quendam atrio S. Michaëlis, sanctæque Gudilæ continuum, omnique jure hereditario liberum in spem æternæ retributioois, ad usus pauperum, Alberto Bruxellensi Parochiano attque Canonico tribuit, in quo ipse Domum Hospitalitatis, in honore sanctæ Mariæ semper Virginis, & duodecim Apostolorum, impensâ rerum suarum, à principio fundavit.

Cui adhuc consolatione temporalium carenti, quidam fidelium divinitus inspirati, manum benignitatis extenderunt, & partem patrimonii sui, ad recreationem pauperum intulerunt; Fastradis curtem unam, Frideburgis unam, Everwinus Catens bonarium culturæ, Hugo dimidium booarium, Theodericus de Molla bonarium & dimidium, Oda, quæ dicebatur Rufa, dimidium bonarium, Elterus quartam partem bonarii, Everwinus de Scarenbeca unum bonarium prati, unum culturæ, tres modios annonæ de molendino, & partem decimæ in *Haren.*

Iis se sic habentibus, & Alberto, bonæ memoriæ viro, viam universæ carnis ingresso, ego Folbertus, Christianæ Religionis Professor minimus, tam ex præcepto Godefridi Ducis Lotharingiæ, quam exhortatione Burchardi Episcopi, & utriusque sexûs petitione populi, præfatam domum procurandam suscepi: cui sollicitudinem & laborem, ad hooorem Dei & salutem animæ meæ, prout potui, vigilantiùs impendi.

Eidem Hospitali præfatus Episcopus, Deo inspirante, & nostrâ admonitione inductus, reditus Altaris, quod est in *Etterbeke* ad usus pauperum, pro salute animæ suæ, assignavit, & habendos in perpetuum canonicâ auctoritate confirmavit.

Quia verò dotes præfati Altaris, videlicet viginti unum bonaria culturæ, incuriâ præcedentium personarum, ab eodem alienatæ fuerunt, quadraginta duobus & ducentorum quinquaginta modiorum annonæ impensâ, tandem eas Ecclesiæ diligenter restituimus.

Præterea sex bonaria, quæ ad Godefridum, filium Theoderici, jure hereditario descenderant, ab eodem Godefrido, in præsentia heredum non reclamantium, novem marcis comparavimus; quibus in potestate prænotati Principis liberè traditis, præfatam domum Hospitalitatis, per manus ipsius, in præsentia multorum, iis donari imperavimus.

Iis Everwinus Dives unum bonarium, in remissionem suorum peccatorum, addidit: iis præterea unum bonarium addidimus, quod ab heredibus Franconis Lupi comparavimus.

Testes & assensum præbentes filii Ducis,
GODEFRIDUS scilicet & HENRICUS.
Testes, Waldricus Godeza, Arnoldus, Capellani.
Leoninus Franco Castellanus.
Arnoldus Dapifer.
Egebertus de Bigardis.
Gerardus Hurat.
Gileluius Franco, Pincerna,
Henricus de Spalt,
Euwinus de Scarenbecca,
Gosuinus Clibinc, Franco Canus.
Egericus, Arnoldus de Widescat,
Goswinus, Balduinus, Meinardus, Scabini.

1138. Actum Bruxellæ, anno Verbi Incarnati millesimo centesimo tricesimo octavo.

Ego GODEFRIDUS Dux Lotharingiæ recognovi, & sigilli mei appensione hæc inconvulsa manere volui.

Hoc Hospitale desiit & Virgines Religiosæ inibi degunt *S. Augustini* Regulam sectantes sub jurisdictione Ordinarii, quibus etiam vivendi Regulam præscripsit anno 1255. *Nicolaus* Episcopus Cameracensis.

COENOBIUM S. ELISABETHÆ Canonicarum Regularium *S. Augustini*, tali initio propagatum est. Loco cui palus olerum nomen erat cis *B. Laurentii* Sacellum, reclusæ aliquot Virgines Deo famulabantur, impetrato per Sacerdotem Religiosum *Arnoldum van Rienevelt* ab *Hinckartiis*.

Donec *Margareta van Bruele* sub tertia *D. Francisci* Regula ibidem Deo militans pio religionem propagandi tacta desiderio instituit ut Cellaria hæc in Cœnobium Virginum reclusarum mutaretur; adeoque rem ope & favore suo *Elisabetha* Portugallensis *Philippi Boni* Ducis Conjux adjuvabat anno 1420. & 1422. ut *Joannes Liedekerckius* Cameracensis Episcopus Regulam *S. Augustini* anno 1434. die 7. Augusti eis præscripserit. Hæ Virgines subsunt Ordinario.

COENOBIUM S. PETRI Canonicarum Regularium Ord. *S. Augustini*, vulgo *St. Peeters ter Sieken*, in colle suburbano olim Bruxellensi nunc partim intra mœnia clauso, post ultimum videlicet hujus Urbis augmentum ampliataque mœnia anno 1357. situm.

Incolunt illud Virgines instituti Augustiniani sub auctoritate tamen & Jurisdictione Ordinarii. Anno 1269. *Joannes I.* Brabantiæ Dux eis locum dat atque fundum in pago Opbruxellensi, olim extra Urbis septa in quo Monasterium tunc constitutum erat, ut lepra infectis Cives inibi a Virginibus foveantur.

Cæterum hoc in loco a parvis initiis hic res religiosa cœpit, primum duæ honesto loco natæ Virgines, collata in medium modica pecuniola ædificationem

nem hoc in loco inchoarunt in solatium leprosorum, quorum numerus per ea tempora frequens erat, ut nos leprosaria passim ubivis condita docent; cum enim tempore Jerosolymitanæ expeditionis sæpius a Belgis, Francis, Germanis &c. repetitæ, plurimi istorum e Judæâ leprosi domum redirent, plurima quoque ubique ac nominatim hic in Brabantiâ erecta fuêre leprosaria majora, quibus hujusmodi infectum hominum genus recipiebatur: ita hoc in loco qui in pago Opbruxellensi situs erat; & hoc semel notasse sat est.

Harum Virginum exemplo permotæ tres aut quatuor aliæ Virgines sese duabus illis Prioribus socias adjunxerunt, præhabitaque ab Episcopo Cameracensi licentia Monasteriolum ædificarunt, Capellam primo ligneam, exinde lapideam construxerunt, quæ anno 1228. consecrata fuit. Ipsæ vero Virgines annuente dein Cameracensi Episcopo habitum & Regulam *S. Augustini* assumpserunt, & Canonicam inibi professionem emiserunt. Quo autem anno hoc præcisè factum sit, hactenus nos latet.

Hæ Religiosæ exinde sensim varia & elegantia ædificia suis sibus apta construxerunt, ad Ecclesiam quod attinet ea aliquoties immutata fuit, & anno 1717. destructa veteri, nova insignis & splendida ad Urbis muros a fundamentis exstructa est. Hæ Virgines etiam subsunt Ordinario.

COENOBIUM *titulo & exemplo S. Mariæ Magdalenæ dictum Betania* olim institutum proad meliorem frugem conversis mulieribus, cujus initia debentur anno 1506. *Marco Steinbroek* Plebano & Canonico *D. Gudulæ* relinquente ad usus hos pios domum suam, accedente ad hoc Capituli & Magistratus consensu.

Pœnitentes quæ huc ex magno animæ naufragio evaserunt, primo certam ad cujus præscripta viverent, Regulam non habuerunt; auctæ numero certam vivendi legem acceperunt, & denique institutum *S. Augustini* reformatæ susceperunt, & subsunt Jurisdictioni Ordinarii.

Hoc Monasterium cum Ecclesiâ generali illo ac funesto Urbis Bruxellensis incendio anno 1695. in cineres redactum est, parietibus solum exstantibus, dein iterum sensim reædificatum pristinum statum obtinere cœpit.

COENOBIUM B. MARIÆ VIRGINIS *Sub titulo Rosæ plantatæ in Jericho* Ordinis Canonicarum Regularium *S. Augustini* Prioratus, olim Monasterium *S. Catharinæ*, sive *Albarum Dominarum*, nuncupatum, vulgo *Witte Susters*, ab habitu nimirum in integrum candido, secundum instituta Canonicarum Regularium *S. Victoris* propè Parisios viventium, per Brabantiæ Duces ab antiquo fundatum & erectum, quo autem anno hactenus assequi non potuimus. Cumque supradictæ Victorinæ Virgines sensim solutius, quam par erat, viverent, *Philippus Bonus* & *Isabella* Portugallensis ejus Conjux Duces Burgundiæ, Brabantiæ &c. substituere earum loco 1456. Sanctimoniales Ord. Canonicarum Regularium Monasterii Virginum propè septem Fontes dicto *Ter Cluysen*, id est ad Clusam sive Reclusorium, quæ incenso, & in cineres redacto illic earum Monasterio Bruxellas se receperant, eæque sub certis conditionibus & legibus de consensu Episcopi Cameracensis in hoc Monasterio sedem fixerunt, illudque hactenus incoluerunt.

Situm est hoc *Jerechuntinum* Cœnobium juxta forum frumentarium Bruxellense, subest ab anno 1445. Priori Viridis Vallis, & ab anno 1438. antequam Bruxellas migrarunt clausuram susceperunt.

NIGRÆ SORORES. ita ab habitu dictæ ex præscripto *S. Augustini* viventes, & ægris operam suam totâ urbe locantes, Bruxellis ab annis ferè CCCC. exstitisse probantur, & initium sumpserunt a sex, quæ multiplicatæ & habitum & Regulam post assumpserunt.

COENOBIUM VIRGINUM primam *S. Claræ* Regulam, paupertate & abstinentia seqnentium, vulgo *Pauperes Clarissæ*, cœpit hoc loco, ubi antea longo tempore tertiariæ Collectæ vixerunt ante annos CCC. in fine seculi XV.

Hæ Virgines hoc arctius vitæ genus volentes lubentesqne amplexæ sunt, adjuvante pios hos in Domino conatus *D. d'Esau* anno 1502.

CLARISSÆ DIVITES vernacule *Rycke Claren*, latinè *Urbanistæ*, secundæ Regulæ *S. Francisci*. Earum Monasterium anno 1343. suo ære exstruxit ac dotavit *Guilielmus Duvenvoirde* nobilissimâ apud Batavos familiâ natus, Dominus de Dongen & Oisterhout in loco Opbruxellâ ad muros Urbis Bruxellensis, ubi hic fundator honorificè conditus fuit anno 1353. cujus tumulum unâ cum Monasterio civilia apud nos bella exciderunt.

Hæ Moniales vastato & exciso eorum Cœnobio in Urbem migrarunt, ac stabilem sedem fixerunt anno 1585. eo ipso loco, quo Fratres Hieronymiani sivè vitæ communis Cœnobium & Gymnasium litterarum olim habuerunt, haud procul a Basilicâ Parochiali *S. Gaugerici* accedente ad preces Senatus, Pontificiâ & Archiepiscopali auctoritate.

Et notandum hos Fratres vitæ communis olim hic habuisse Domum dictam *B. Mariæ de Nasareth* seu Annuntiationis Deiparæ, fundatam circa annum 1460. a *V. N. Philippo Heetveldio* prope Ecclesiam Parochialem *S. Gaugerici* ad Sennam fluvium.

Erant illi Clerici docentes humaniores litteras, non modo Bruxellæ, sed & in pluribus Belgii Civitatibus. Ex eâdem scholâ prodiit *Joannes Miræus* Antverpiensium Episcopus, aliique plurimi viri clarissimi; sed Calvinistis Belgium ipsamque Bruxellam perturbantibus circa annum 1580. desiit hæc domus a Fratribus inhabitari. Posteaque demandatum fuit onus docendi humaniores litteras P. P. Societatis, uti & paulo post Augustinianis.

Dein anno 1345. dotavit hoc vetus Monasterium Clarissarum amplis redditibus *Guilielmus* præfati filius Dominus de Donghene tabulis Mechliniâ datis, quæ in *A. Miræi* Donat. Belg. Lib. I. Cap. CXLI. novæ edit. recitantur ut sequitur.

In nomine Domini amen. Per hoc publicum Instrumentum cunctis pateat, quòd anno 1345. Vir strenuus Willelmus de Duvenvoirde junior, Dominus de Donghene, Miles, dedit in puram eleemosynam *D. Ægidio de Bake* Presbytero, Provisori Monasterii in honore B. Claræ Virginis, Bruxellæ per Guilielmum de Duvenvoirde seniorem, Dominum de Oisterhout, Militem, Patrem prædicti Willelmi junioris, de novo constructi & fundati, omnes reditus & census acquisitos erga Joannem de Bouchout Dominum de Loenhout, Militem, in Wavera S. Mariæ, Putte, Beerlele, Ieteghem, Riemenam & Zellaer.

1345. Acta sunt hæc Machliniæ, anno ut suprà.

ABBATIA ET CONVENTUS Nobilium Anglicanarum Virginum sub Regulâ *S. Benedicti* initia sua sumpsit anno 1599. favore & auxilio serenissimorum Principum *Alberti & Isabellæ*. Primæ Virgines quæ hoc Monasterium fundarunt, venere Remis ex Galliâ, quæ piorum opibus adjutæ,

ædes sibi pretio compararunt *D. Rolandi Longin* Equitis & Vicecomitis Bergis *S. Winoci*, sitas ad gradus Basilicæ *SS. Michaelis & Gudulæ*, easque ad usus eorum Monasticos instruxerunt. Dicatus est hic Conventus sub titulo Virginis *Mariæ* in cælos assumptæ.

Hoc Cœnobium quasi sacrum asylum est pro nobilissimis Angliæ Virginibus quæ pro fide Christianâ rapinam bonorum suorum cum gaudio suscipientes in his partibus exulant. Ex hoc Monasterio prognatæ sunt Abbatiæ Benedictinarum Anglicarum Gandavi, Duncherc æ, Ipris, & Pontesii (vulgo Pontoise) in Galliâ ad Sequanum fluvium.

Cæterum admiratione dignum est, quod hæ Religiosæ Virgines maluerint amplis dotationibus carere, ipsis a Serenissimâ *Isabellâ Clarâ Eugeniâ* Belgarum Principe præsentatis, ne libertatem & liberam electionem amitterent, eligendi sui Monasterii Abbatissas.

SERIES ABBATISSARUM.

I. D. JOANNA BARKLEY. Benedicta die 14. Novembris anno 1599. per *Matthiam Hovium* Archiep. Mechl. Obiit 1616.
II. D. MARIA PERCEY. Obiit 1642.
III. D. AGNES LENTHALT. Obiit 1651.
IV. D. ALEXIS BLANCHARD. Obiit 1652.
V. D. MARIA VAVASOUR. Obiit 1676.
VI. D. ANNA FORSTER. resignavit 1682.
VII. D. DOROTHEA BLUNDELL. Obiit 1713.
VIII. D. THEODOSIA WALDEGRAVE. Obiit die 12. Decembris anno 1719.
IX. D. MARIA CRISPE. Benedicta Mechliniæ die 4. Februarii 1720. per Eminentissimum D. Archiepiscopum S. R. E. Cardinalem. Hodie præest.

COENOBIUM VIRGINUM DISCALCEATARUM. Primum hujus Belgii, Regio plane sumptu, a fundamentis excitarunt, amplissimèque dotarunt Serenissimi Belgarum Principes *Albertus & Isabella* anno 1607. Saxo fundamentis substrato. Hic titulus, rei apud posteros testandæ scriptus

ALBERTUS & ELISABETHA
CLARA EUGENIA Hisp. Infans
Duces Burgundiæ, Lotharingiæ, Brabantiæ,
Limburgi, Luxemburgi & Geldriæ,
Comites Habsburgi, Flandriæ, Artesiæ,
Burgundiæ, Tirolis Palatini,
Hannoniæ, Hollandiæ, Zelandiæ, Namurci,
& Zutphaniæ
Marchiones sacri Imperii Romani
Domini Frisiæ, Salinarum, Transisulanæ
Oppidorum, & Territorii Mechliniæ,

Trajecti & Groningæ.
Dedicarunt anno M. DC. VII.
Deo Opt. Max.
Et Mariæ Virgini
D. Annæ
atque
D. Josepho.

Ex hoc Monasterio plurimæ velut sacræ Virginum Coloniæ in Germaniam nostram inferiorem ac superiorem, ac ipsam quoque Poloniam, *Sigismundo* Rege ejusque Conjuge evocantibus, fuot deductæ ac propagatæ.

Monasterii hujus ac aliorum Belgii io spiritualibus initium debetur Vener. *Annæ de Jesu*, quæ ex primis *S. Teresiæ* Sodalibus io Belgium venit, ab *Alberto* & *Isabella Clara Eugenia* optimis Principibus nostris iovitata; quæ demum laboribus, seoio, morbisque exhausta die 26. Februarii anoo 1612. in hoc Cœnobio piissimè io Domino obdormivit. Ad cujus defuncti corpus spectaodum ac terræ mandaodum magnus fuit Aulicorum ac civium concursus, quod pietatis officium & ipsi Belgarum Principes præstiterunt.

Anno eodem 1612. idem Sereoissimus Belgarum Princeps *Albertus* sacrum corpus *S. Alberti* Leodieusis Episcopi Præsulis sibi cognomiois Remis aooo 1192. ab impiis cæsi, Bruxellas trausferri curavit, & suis humeris io hoc Cœnobio magna celebritate invexit die XI. Decembris.

Aooo 1618. iidem Priocipes pro siogulari erga Religiosas Virgines affectu iosignem footem in hoc Monasterio, quamquam alto loco situm, ex vicino ferarum vivario derivarunt.

ANNUNTIATÆ VIRGINES primum io Gallia a *B. Joanna Valesia* Fraociæ Regina institutæ hoc e Cœnobio Antverpiensi veoeruot aooo 1616. Sereoissimis Belgarum Priocipibus *Alberto* & *Isabella* primum lapidem in fuodamentis templi pooentibus.

Illustre COENOBIUM Nobilium Virginum Regularium seu Canonicarum sub Regula *S. Augustini* viventium, suo ære a fundamentis excitavit ac dotavit Excelleotissima *D. Margareta de Lalaing* Comitissa de *Berlaimont* aooo 1627. *Urbano VIII.* Pont. Max. approbante, unde & Monasterium *Berlaimont* communiter hodiedum appellatur. Primæ Religiosæ anno prædicto feria 3. post Peotecoste, præsente Serenissimâ Priocipe *Isabella*, a *Jacobo Boonen* Archiepiscopo Mechl. veste Regulari sunt ioduiæ. Earum institutum est ad bonos mores & pietatem instruere puellas adolescentulas.

MONASTERIUM VIRGINUM BRIGITTINARUM erexêre Bruxellis Serenissimi Belgarum Principes *Albertus* & *Isabella* circa aooum 1619. Primæ quæ hanc Coloniam plantarunt venêre Teoeræmundâ.

CAPUCINÆ VIRGINES Bruxellis admissæ sunt anno 1658. Primæ Religiosæ advenêre Cortraco anno 1659. meose Decembri oumero VI. quæ fundatiooem feliciter inchoarunt, ac promoveruot, earum prima Mater

tet Ancilla de Cortraco dicta *Maria Francisca de Mechlinia.* Anno 1666. fundamentalem templi lapidem posuit Excellentissimus *D. Franciscus de Moura-Cortereal* Marchio Castelli-Roderici Belgarum & Burgundionum Præfectus.

VISITANTINÆ VIRGINES sive Filiæ *B. Mariæ* Institutionis *S Francisci Salesii* Episcopi Gebennensis in hac Urbe recepti sunt anno 1650.

Porro Anno 1721. ex hoc Monasterio Viennam Austriæ evocatæ sunt sex Moniales a Serenissima *Guilielmâ Ameliâ Josephi I.* Cæsaris viduâ, ut ejusdem Instituti Monasterio fundamenta, formam & Regulam darent.

DOMINICANÆ ANGLICANÆ hic sedem fixerunt Auspiciis & fundatore Eminentissimo *Philippo Thoma Howard*, Excellentissimi D. Norfolciæ & Arundeliæ Comitis filio S.R.E. Cardinale, Ord. F.F. Prædicatorum, qui obiit Romæ 1697. die 17. Junii.

Primitus hæ Moniales fuêre Vilvordiæ anno 1660. prima Priorissa constituta Sorore *Lucia de Hertoghe* alias *Paddeschoot* ex Monasterio Tamisiensi de licentia Episcopi Gandavensis, cui Virgines Dominicanæ Tamisienses subsunt; sed cum hic locus belli tempore non esset satis tutus ac securus ab hostium incursionibus, inde placuit migrare Bruxellas, ubi obtentâ facultate Regiâ & Archiepiscopali anno 1669. ædificium quoddam magnum instar castri cùm Sacello & horto amplissimo, quod olim *Het Spellekenshuys*, nunc *Pelicanus* vocatur, a Patribus Oratorii qui illud inhabitaverant, & ad locum commodiorem transmigraverant, emit prædictus Cardinalis pretio XX. florenorum millibus, quibus persolutis, prædictas Moniales in quadragesimâ ejusdem anni Vilvordiâ Bruxellas deduxit ad novum illud Monasterium inchoandum, quod etiamnum inhabitant.

URSULINÆ VIRGINES, quæ puellis piè educandis & instituendis potissimum dant operam sub Regulâ *S. Augustini*, Bruxellis sedem fixerunt anno 1662. Primæ quæ hanc sacram Coloniam plantarunt venere Montibus.

VIRGINES LOTHARINGÆ Congregationis *B. Mariæ* sub Regula *S. Augustini* Monasterii *S. Nicolai* in Lotharingiâ, propter belli incommoda Luxemburgum commorantes. Hujus Monasterii nonnullas Religiosas Bruxellas evocavit anno 1638. Excellentissima *D. Henrica a Lotharingia* Principissa de *Phalsburg* & de *Lixim* ut sedem figerent in hac Urbe Palatinâ, eisque obtentis ad hunc finem partem ædium suarum inhabitare benevolè concessit. Post septem annorum decursum, cum votis ejus, non fieret satis, & res uti speraverat non succederet, Illustrissima Principissa Aurelianensis ex hisce Religiosis anno 1643. nonnullas secum in Galliam deduxit, ubi eis optimâ fundatione Monasterium exstruxit. Hoc perspiciens soror ejus D. Principissa de Lixim a Superiore Monasterii Luxemburgensis expetiit ut ei aliquot Religiosas pro continuanda juventutis femineæ instructione Bruxellis submitteret, quam exercebant in ædibus hujus Principissæ, ubi aliquot annis degentes ex hoc charitatis officium magno cum fructu exercentes, superatis difficultatibus plurimis a Magistratu Bruxellensi tandem publicè admissæ sunt anno 1663. licet jam inde ab anno 1649. die 14. Januarii litteras pa- *Ex Archivis Monasterii.*

M 2 ten-

tentes (ut vocant) a *Philippo IV.* Hisp. Rege obtinuissent. Primitus hæ Virgines privatorum ædes in eadem Urbe conductas incolnerunt, eâ intentione & mente ut eas pretio sibi compararent; sed plurimis supervenientibus molestiis & difficultatibus super earum emptione, a Magistratu eis concessum, nt ædes D. de *Bie* emptione sibi compararent; quod cum votis earum succederet, placuit eo migrare, nbi stabilem hactenus sedem fixerunt, eamque habitationem in Cœnobii formam, sacello, cellulis, aliisque claustralibus officiis, per vicinarum etiam ædium applicationem præpararunt, ubi assiduâ hactenus Virguncularum instructione & formatione, popularem affectum ad se pertraxêre.

SUBURBANUM BRUXELLENSE.

Primnm a parte Australi occurrit *Elsenum*, & in eo ob celebre Salutiferæ Crucis memoriam Sacellum, a magnâ frequentiâ hominum adiri solitum, in quó divina peragunt Canonici Regulares Montis Frigidi.

Abbatia Cameræ. Cujus in viciniâ *Pennebeca*, est Cistercienſis Instituti Abbatia Virginum vulgo *Camera B. Mariæ.* Fundatio ejus referenda est ad annum 1201, quô *Henricus I.* Lotharingiæ & Brabantiæ Dux, ejusque Conjux *Machtildis*, *Mathæi* Comitis Bononiensis filia contulerunt Religiosæ Sorori *Gislæ* (*Gildam* alii vocant) locum juxta Bruxellam qui vocatur *Pennebeke* (ita locus dictus in quo Monasterium situm) ad construendum inibi Cœnobium Sanctimonialium in honore Dei & B. Virginis *Mariæ*, quam fundationem *Joannes* Cameracensis Episcopus confirmavit anno 1202. utriusque Diplomata exhibet *A. Miræus* in Donat. Belg. Lib. I. Cap. LXXIX. & LXXX. novæ edit. prout sequuntur.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego HEINRICHUS Dei gratiâ Dux Lotharingiæ omnibus præsentibus & futuris in perpetuum. Quoniam redemptio animæ viri propriæ divitiæ; de multis bonis, quæ præstitit mihi Deus, necessarium duxi, aliqua in opus pietatis, hoc est, Divini cultûs, pro ejus amore expendere.

Inde est, quod pro remedio animæ meæ, & Prædecessorum meorum, assensu & voluntate dilectæ consortis meæ MACHTILDIS Ducissæ, contuli Religiosæ Sorori GISLÆ locum juxta Bruxellam, qui vocatur *Pennebeke*, ad construendum inibi Cœnobium Sanctimonialium, in honore Dei, & Beatæ semper Virginis Mariæ. Contuli etiam eidem Sorori juxtà prædictum locum tres mansos terræ incultæ & nemoris, de meo proprio, ab omni jure seculari liberrimos, & partem meam decimæ de *Ruſſebroetb*, & viginti bonaria terræ, cum censu, quem prædicta Gisla emit à Waltero Kibus.

Prædictum itaque locum, & quæ cum eo in præsenti contulimus, vel quæ in posterum nostrâ aut quorumlibet fidelium liberalitate conferentur, potestate Nobis à Deo concessâ, Cœnobio construendo in perpetuum confirmamus, sob nostra & Posterorum nostrorum cura & protectione suscipimus, auxilium & defensionem in necessitate promittimus.

Quod ut ratum & immobile apud posteros habeatur, præsentem Paginam sigilli nostri impressione signavimus, & Testium probabilium subscriptione munivimus: quorum ista sunt nomina;

Sigerus Archidiaconus,
Magister Michaël,
Arnoldus Notarius,
Godefridus Castellanus.

1201. Actum anno Incarnationis Domini millesimo ducentesimo primo.

JOANNES Dei gratiâ Cameracensis Episcopus dilectis in Christo Filiabus,
GRR.

GERTRUDI Abbatissæ & Monialibus de *Pennebeke*, observantiam Ordinis Cistertiensis professis, in perpetuum.

Sicut suscepti regiminis necessitate constringimur, ad exemplum Prophetæ & imitationem SS. Patrum, de agro Dominico spinas hæresum, & tribulos vitiorum succrescentes manu prædicationis evellere, & ne iterum radicem mittant . . . . . sarculo correctionis prorsùs destruere; ita Ecclesiam Dei rectæ fidei fundamento tenemur construere, & in longitudine Spei, & Caritatis latitudine sanam Religionem plantare.

Ea propter carissimæ in Christo Filiæ, devotionis vestræ precibus grato concurrentes assensu, locum ipsum, in quo secundùm Instituta Beati Benedicti, & Professionem Cistertiensis Ordinis, Divino mancipatæ estis obsequio, sub Beatissimæ Dei Genetricis Mariæ, nostrâ & Successorum nostrorum perpetuâ protectione suscipimus; Pontificali Auctoritate statuentes, ut bona quæ vobu impræsentiarum ab Illustri Viro HENRICO Duce Lotharingiæ, cum assesu & voluntate Serenissimæ Consortis suæ MACHTILDIS Ducissæ, collata sunt, sive quæcumque in perpetuum, annuente Domino, largitione Prælatorum vel Principum, seu eleëmosynis fidelium justis modis poteritis adipisci, firma vobis & posteris ibidem Domino servituris quieta & illibata permaneant, usibus ac necessitatibus vestri Collegii profutura. Ad hæc libertatem vobis à prædicto Duce concessam, cum bonis vestris, quæ nunc pacificè possidetis, vobis præseotis Scripti patrocinio confirmamus.

Ut igitur humilitatis vestræ plantatio in sanctæ meditationis otio possit quiescere ab incursu & turbine sæcularis tumultûs, & desuper rorem contemplationis accipiat & in conversatione terrena abundantia bonæ actionis pinguescat, sub anathemate & interminatione judicii prohibemus, nè quis temerè quietem vestram turbare aut concutere, vel excutere possessiones vestras, & infringere libertatem præsumat.

Actum anno gratiæ millesimo ducentesimo secundo. 1202.

Paternitas hujus Monasterii (ut vocant) commissa est *Carolo VIII.* Abbati Villariensi, qui obiit anno 1209. quæ Paternitas hodie spectat ad Abbatem Camheronensem.

Requiescit hic, ubi etiam piissimè vixit & obiit die 19. Februarii anno 1266. magnus Deiparæ cultor *S. Bonifacius* Lansanensis apud Helvetios olim Episcopus, Civis Bruxellensis, & Doctor Theologus Parisiensis. Hæc Civitas Lausana sita est ad locum Lemanum Episcopali Cathedrâ nobilis & Archiepiscopo Vesontino tamquam Metropolitano subjecta Gallicè *Besançon.*

Hic *Bonifacius* renuntians ut fieri potuit suo Episcopatu, reliquum vitæ suæ hoc in loco magnâ cum Sanctitate transegit, habitavit autem in Camerâ annis XVIII. & in loco ubi devixit elegans ædificata est sacra ædicula in quâ his per Septimanam res divina peragitur, dummodo non sit impedimentum. Sacrum ejus corpus anno 1600. die 25. Junii de terrâ elevatum est & arcæ ligneæ decenter inclusum a *Roberto d'Ostelaert* Abbate Camheronensi & Altimontensi de consensu, & auctoritate *Matthiæ Hovii* Archiepiscopi Mechl. cujus eâ de re Diploma refert *A. Miræus* in Fastis Belg. & Burg. ad XIX. Februarii, dicitque eundem per totam Diœcesim Lausanensem Religiosè coli vocarique sanctum. Habent præterea in Camerâ ejus Calicem quo Christi Sanguinem in incruento missæ Sacrificio consecrabat, eoque die 18. Fabruarii, qua ad cœlum evolavit eo solum utuntur, & distribuuntur Dominica die Lætare magni panes propter beneficia multa, quæ Monasterio præstitit, qui panes *S. Bonifacii* vocantur.

Eodem in Monasterio anno 1250. die XII. Junii ad superos ivit *B. Aleydis Scarebecana* (a vicino Bruxellis pago ita cognominata) Monialis leprosa carne; sed spiritu sana & decora, cujus Sanctitatem a morte Deus Miraculis ostendit. Ejus merita & Miracula leguntur in Rubeæ Vallis Monasterio apud *J. Gil-*

J. Gillemans in Hagiologio Brabantiæ. Hodiedum bujus Virginis locus monstratur, in quo ne alios leprâ inficeret separata fuit, & foramen per quod ei cibi subministrati, & fenestra per quam sacram percipiebat Communionem.

Ibidem etiam admodum Sanctè vixit atque devixit *Godefridus Capellanus* cujus in morte Angelorum cantus exauditos refert *Thomas Cantipratanus* Lib. II. Apum Cap. XL. cui notus exstitit & dilectus.

ABBATISSÆ DE CAMERA.

I. *Gertrudis.*
II. *Oda.*
III. *Ermetrudis.*
IV. *Margareta de Biest.*
V. *Elisabeth Leonis.*
VI. *Aleydis.*
VII. *Margareta II.*
VIII. *Ermetrudis II.*
IX. *Aleydis de Frigido Monte II.*
X. *Margareta III.*
XI. *Elisabeth Tssche II.*
XII. *Elisabeth Poots III.*
XIII. *Maria Scotelvloets.*
XIV. *Ida.*
XV. *Aleydis III.*
XVI. *Helewigis Swaess.*
XVII. *Maria de Thenis.*
XVIII. *Aleydis IV.*
XIX. *Catharina Thys.*
XX. *Elisabeth IV.*
XXI. *Elisabeth de Monte.* Obiit 1430 Reliquarum præcedentium dies & annus mortis ignoratur.
XXII. *Maria Belanda.* Obiit 1442.
XXIII. *Maria de Ligni.* 1444.
XXIV. *Catharina de Grimbergen.* dicta de Asscha 1467.
XXV. *Margareta Smols IV.* 1477.
XXVI. *Joanna Smols.* 1490.
XXVII. *Maria Smols*, sub qua origo & Principium Reformationis. 1512.
XXVIII. *Elisabeth de Bergis alias de Sevenberge VI.* Obiit 1556. & resignavit 16. annis ante mortem.
XXIX. *Magdalena d'Ittre.* Obiit 1554. aliis 1556.
XXX. *Maria de Ligne* alias de Barbançon V. 1557.
XXXI. *Anna vander Cammen I.* 1562.
XXXII. *Barbara Tassia I.* Obiit 1598. & resignavit IV. annis ante mortem.
XXXIII. *Catharina d'Ittre III.* 1599.
XXXIV. *Joanna de Hennin II.* 1642.
XXXV. *Maria de Rovelly.* 1667.
XXXVI. *Francisca Alsatia de Boussu*, prius assumpta ex moniali de Camera in Abbatissam monasterii de Munster ejusdem Ordinis Ruremondæ, inde electa Abbatissa Cameræ. Obiit 1683.
XXXVII. *Isabella Clara Eugenia de Grobbendonck.* Obiit 1709.
XXXVIII. *Ernestina de Gand & Villain* Benedicta 1713. Obiit 29. Januarii Anno 1718.
XXXIX. *Ludovica Deliano y Velasco* Benedicta Anno 1718. hodie præest.

Succedit suburbanum a *S. Judoco* (vulgo *St. Joos ter Hoye*) ejus inibi Sacellum frequentibus peregrinorum votis peti solitum nomen servans, situm extra portam Lovaniensem, ubi magnificæ Principum aliquot, & imprimis quæ quondam Arscotani Ducis ædes fuêre, nunc Comitis Erpsiæ, fontibus, piscinis, omni quod ad voluptatem facere posset olim instructæ apparatu; sed dein plurimum de suo splendore deperdidit. Hoc Sacellum & locus subest Capitulo & Plebano *D. Gudulæ.*

In Suburbano Bruxellensi sunt præterea plures pagi quæ jure civium gaudent præcipuè hæ sequentes *Anderlecht* de quo mox agemus, *Laken*, *Schaere-*

rebeeck, *Opbrussel.* & *Forestum* de quibus in sequentibus suo loco erit agendum.

ANDERLECHT, latinè *Anderlacum*, Municipium nobile & ampli territorii, medio lapide a Bruxellâ, jure Civium gaudens, multos sub se Vicos (nostratibus *Gebuchten*) complectitur, in his de *AA*, *Walcourt*, & alios. Vicus & Dominium de AA. qui potenti olim Castellanorum Bruxellensium familiæ cognomen dedit, situs est ad *Sennam* Fluvium medio ferè itinere inter Anderlechtum & Forestum, præter molendinum aquaticum habet Sacellum vetus amplè dotatum. Unitum ejus beneficium Anno 1621. Curæ de Gaesbeke: ad hoc Sacellum in diebus Rogationum quotannis Clerus & populus Anderlechtensis solemni supplicatione procedit.

In Anderlechto est vetus XVIII. Canonicorum Collegium sensim auctum & dotatum. Dominus dicti vici de *Walcourt* (qui nuper *Cornelius de Man* Consiliarius Senatus Brabantiæ, qui illud acquisivit emptionis tabulis anno 1689. & in qua familiâ post ejus mortem perseverat) confert Canonicatus seu Præbendas XI. ob Donationes a *Waltero de AA.* anno 1233. & Matre ejus *Mabelde* Anno 1173. & *Lamberto* ejus fratre factas Ao. 1195.

Dux Brabantiæ confert Præbendas IV. ob donationes ab *Henrico I.* Duce anno 1195. & ab ejus filio anno 1228. factas, ac etiam ob diversa Privilegia & immunitatem Capitulo concessas, inter quas ne quem teneantur ad residentiam admittere nisi in sacris constitutum.

Magistratus Bruxellensis confert Præbendas tres.

Seriem Dominorum de *Walcourt* qui Patroni & Advocati Ecclesiæ *S. Petri* Anderlechtensis, vide apud *A. Miræum* in Not. Eccl. Belg. Cap. CIV. novæ edit. pag. 711.

Anno 1215. mense Julio *Leonius de Bruxella* & uxor ejus *Clementia*, item *Oliverius de Sottegem* conferunt Ecclesiæ Anderlechtensi Decimam, quam inibi possidebant. Diplomata hujus Donationis profert *A. Miræus* in Not. Eccl. Belg. Cap. CXLIX. novæ edit. ut sequitur

Ego LEONIUS de Bruxella posterorum notitiæ duxi committendum, quod consilio & voluntate Matris meæ *Gislæ*, Uxore meâ *Clementiâ*, Filio meo *Waltero*, & reliquis liberis meis assensum præbentibus, decimam quam in Anderlectensi Parochia possidebam, cum jam vitæ meæ terminus appropinquaret, Ecclesiæ Anderlectensi in eleëmosynam legavi. Ita videlicet quòd Canonici residentiam ibidem facientes & in Ecclesia canonicè ministrantes, usu perpetuo fructus recipiant ejusdem, nec aliquam prorsus ejusdem Ecclesiæ Canonici Foranei recipiant portionem.

Hanc igitur Donationem ratam permanere cupiens, Testium nomina subnotari, & memoratæ Matris meæ, cum mei & Cognati mei Castellani Bruxellensis Sigillorum impressionibus præsentem Paginam feci communiri.

Adfuerunt autem, cum hæc fierent,
Godefridus, Castellanus Bruxellensis,
Franco de Ruyscabrouc,
Henricus de Wembelne,
Henricus de Alsinghem,
Reinbaldus de Dielbeca,
Balduinus de Pithia, Milites.

Actum anno MCCXV. mense Julio. 1215.

Ad posterorum transeat memoriam, quòd Ego * OLIVERUS de Sottegem, unà cum Conjuge *Peroua*, decimam, quam in Anderlectensi Parochia à Prædecessoribus meis ad Nos devolutam possidebamus, Ecclesiæ de Anderlecht, unanimi consensu liberorum, contulimus.

* *Cruce signat.*

Actum MCCXV. mense Septembri, IV. Kalendas Octobris. 1215.

Ad fundationem Ecclesiæ quod attinet ea fuit ab antiquo exile *D. Petri* Sacellum ad usus Canonicorum ibidem sacris operantium. Cæterum percrebrescente miraculorum *D. Guidonis* famâ translatione in sublimius feretrum corpore (de quo pluribus agemus in Laken) ex eleëmosynis peregrinorum *Gerardus II.* Episcopus Cameracensis Anno 1195. jussit illustrius prout nunc visitur ædificari. Quod in Parochiale erectum a *Joanne* Præposito, *Adamo* Decano & Capitulo Cameracensi Personatum cum Decimis ad eundem spectantibus conferente. Anno 1185.

Initia hujus Capituli, ait J. B. Gramaye in Bruxella, præcise scire nequeo, certus ante annos fere DCC. & Canonicos & Decanum & Capitulum fuisse.

Collegii Canonicorum primaria dignitas est Decanatus ad collationem Principis spectans, quorum seriem prout ex Archivis Capituli nobis submissa est hic damus.

DECANI ANDERLECHTENSES.

S. Wonedulphus de quo plura in vitâ *S. Guidonis.* Hunc non fuisse primum Decanum constat ex eadem vitâ, in quo memorantur fuisse Decanus, Vicedecanus & Canonici.

De eo scripsit *Arnoldus de Raisse* in suo Auctuario ad Natales S.S. Belgii *J. Molani* die 12. Septembris. *A. Miræus* in Fastis Belg. & Burg. ad diem 12. Septembris. *L. Surius*, & Vita M. S. *S. Guidonis* conscripta a CC. annis.

Lambertus. vixit 1185.

Waltherus. vixit 1215.

Andreas. vixit 1225.

Henricus. Anno 1230.

Wilhelmus fundator Beginasii Anderlechtensis anno 1252.

Ægidius de Brania, alias de *Brachene* antea Canonicus, fuit etiam Canonicus S. Donatiani Brugis & Præpositus in Harlebeeck anno 1291.

Theodoricus. Vixit circa annum 1255.

Joannes de Nath. vixit Canonicus anno 1289. factus postea Decanus.

Simon de Peoa ab anno 1295. Decanus obiit anno 1307. sepultus in Cryptâ Anderlechtensi.

Arnoldus de Peda vixit Decanus 1313. quo anno verosimiliter obiit.

Henricus van Ophem Decanus Anno 1337.

Ægidius de Boxhoren antea Pastor in Laerbeke, 1340. factus Canonicus, vixit Decanus 1355.

Rudolphus de Mol. vixit Decanus 1380. & 1385.

Joannes Philippi. vixit 1390.

Joannes Laurentii de Ast. Obiit 1393.

Joannes de Monte. vixit Decanus 1401. Obiit 1409.

Jacobus Volxem, vulgo *Gaspeldoren*, vixit Decanus 1409.

Joannes Coreman ex Pastore de Scharenbeke Decanus in Anderlecht viâ permutationis cum prædicto *Volxem* Anno 1413. de eo multa narrat *Gazet* in suâ Historiâ Ecclesiasticâ fol. 106.

Theodoricus van Anoel. vixit Decanus 1447.

Px-

Petrus de Thymo factus Decanus Anno 1465. Mortuus Cartusianus in Valle gratiæ, vulgo *Scheut*.

Guilielmus Swinnen fuit Decanus ab Ao. 1476. Obiit Ao. 1498.

Nicolaus Everardi J. U. D. Decanus Anderlechtensis Ao. 1498. Obiit dein Præses Magni Senatus Belgici Ao. 1532.

Jacobus Coelman Medicinæ Doctor vià permutationis factus Decanus Ao. 1510.

Joannes Timmerman Anno 1515. ex Decano in Anderlecht factus Canonicus & Scholasticus *D Gudulæ* Bruxellis.

Joannes Minelle J. U. L. successit prædicto anno 1524.

Matthias Ridemont alias *Reydommel*, fit Decanus Anno 1547. Obiit Ao. 1552.

Cornelius Bruslant. Hactenus jus eligendi Decanum erat penes Capitulum; sed *Cornelius* prædictus impetravit collationem hujus a *Carolo V.* mediante indulto Apostolico. Successit *Matthiæ* prænominato anno 1553.

Joannes ab Oudenhaghe successit prædicto vià permutationis Ao. 1556. Vivere desiit Anno 1585.

Hermannus vander Heyden S. T. B. ex Canonico factus Decanus Anno 1587. Mortuus est Anno 1603.

Cæsar Clemens Anglus S. T. D. nominatus est Decanus 1603. Interfuit anno 1607. Synodo Provinciali Mechliniensi. Anno 1618. nominatus est ad Decanatum *D. Gudulæ* Bruxellis, ubi obiit Ao. 1626.

Petrus vanden Velde Bruxellensis S. T. B. F. ex Canonico & Cantore nominatus Decanus Anno 1618. ibidem obiit Ao. 1628.

Joannes van Pede Bruxellensis J. U. L. ex Canonico & Cantore nominatus Decanus Anno 1628. Mortuus Ao. 1632.

Lancelottus van Gindertalen Bruxellensis J. U. L. ex Canonico & Cantore nominatus Decanus Anno 1632. Obiit Ao. 1637.

Guilielmus van Caverson Bruxellensis S. T. B. E. ex Canonico Trajectensi nominatus Decanus Ao. 1639. Mortuus Ao. 1643.

Bartholomæus Salinas loco præcedentis nominatus Decanus anno 1645. Dein Ao. 1654. nominatus ad Decanatum *S. Gummari* Liræ: Ibidem obiit Ao. 1674.

Joannes Bleyens ex Decano Ecclesiæ Colleg. de Hooghstraten Decanus Anderlechtensis Ao. 1654. Renuntiavit eidem dignitati Ao. 1658.

Melchior van Cotthem Alostanus ex Canonico Alostano Canonicus Anderlechtensis; exinde Ao. 1658. Decanus, procuravit unionem unius præbendæ Decanatui. Obiit subitaneâ morte Anderlechti Ao. 1689.

Carolus Franciscus Taye *de Wemmel*, Toparcha de Marquet J.U.L. Decanus Anderlechtensis anno 1689. exinde Decanus Teneramundanus Ao. 1693. & Decanus Cathedralis Antverpiensis Ao. 1705. Ibidem moritur Ao. 1713.

Severinus du Mortier Tornacensis nominatur Decanus Ao. 1693. exinde initâ permutatione fit Canonicus & Cantor Ao. 1701. Obiit Octuagenario major Ao. 1718. Choraulis ex asse hæredibus institutis.

Guilielmus Franciscus le Febure Bruxellensis J. U. L. ex Ca-

nonico & Cantore factus Decanus Anno 1701. via permutationis cum præcedente. Vivere desiit Anderlechti Anno 1714.

CAROLUS PHILIPPUS VANDEN ZYPEN Mechliniensis J. U. L. ex Canonico Metropolitanæ Mechliniensis nominatus Decanus Ao. 1714. hodiedum illud munus administrat.

FRATRIBUS MINIMIS Sectaribus *S. Francisci de Paula*, hoc in loco Monasterium ædificari cœptum Anno 1618. a *Carolo Lotharingiæ* ejusque Conjuge *Maria a Lotharingia* Ducissa d'Elbeuf, in quo notabilem partem *S. Crucis* reposuit. Adservantur in hoc Monasterio variæ Reliquiæ, imprimis notabilis portio sacri ossis de corpore *S. Francisci de Paula*, atque integer manipulus *S. Caroli Borromæi*, quo in incruento Missæ Sacrificio usus fuit, nec non pottiuncula Calcei *S. Annæ* Genitricis Deiparæ.

Hic loci anno 1252. fundatum olim fuit Beginasium a *Wilhelmo* Decano Anderlechtensi, in quo hodiedum paucæ quædam vetulæ mulieres pullo habitu & vix a civili discretæ degunt; sed tamen nomenclationem Beginarum induerunt. Diploma hujus fundationis refertur in Suppl. Dipl. A. Miræi Parte II. Cap. CI. ut sequitur.

Ex Archivis MS. Capituli Anderlecht. Universis præsentes Litteras inspecturis, Anderlechtensis Ecclesiæ Capitulum cognoscere veritatem.

Noverint universi, quod cum WILLELMUS G. Decanus noster medietatem fundi, in quo quondam mansionem habuit, siti videlicet juxta atrium ex una parte, & ex parte altera juxta rivum, humili Conventui Begginarum de *Anderlecht* condigno pretio vendidisset, idem Decanus postea saluti animæ suæ intendens, reliquam medietatem fundi prædicti dictis Begginis liberè in eleëmosynam contulit pariter & legavit, resignationem coram nobis faciens simul & coram Tribunariis Ecclesiæ nostræ, scilicet Mauritio de Peda, Thoma . . . . . . Waltero de Curegem; Anselmo de Peda, Arnoldo de Relegem, totius juris quod in dicto fundo totali haboit, ad opus Begginarum tam præsentium quàm futurarum dignè ac obedienter viventium.

Unde sciendum est, qood dictæ Begginæ dictum fundum cum omni integritate sua ritè adeptæ sint, sub annuo censu duorum denariorum annuatim Capitulo nostro solvendorum, remotâ omni quæ poterit eis super isto irrogari calumniâ, in perpetuum possidendum. Nec prætermittendum, quod domos in dicto fundo fundatas, rationabili commercio acquisierint.

Interfuerunt autem huic collationi sive legationi,

Magister Renerus de Bruxella,

Joannes Filius Mauritii de Peda,

Goswinus de Paepsem, & alii quàm-plures tam Clerici quàm Laïci.

Ut ergo jam dictis fides plenariè exhibeatur ab omnibus, præsentem Paginam Sigilli Capituli nostri munimine dignum duximus communire.

1252. Actum anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo secundo, mense Junio.

Intra limites Municipii de Anderlecht est locus *Scheut* ubi Sacellum Deiparæ dicatum, ad quod in diebus Rogationum quotannis a Clero & populo Anderlechtensi fit Supplicatio. Ad hunc locum a seculis fuit frequens peregrinorum & accolarum concursus, vulgo nuncupatum nostra Domina de *Gratia in Scheut-velt* in quo præclara eaque non pauca ante hæc tempora contigerunt Miracula. Nomen *Scheut*, sive *Scheut-velt* huic loco adhæsit a magna illa prisci seculi & usus Catapulta, sive Balista arcuali, quæ Bruxellis etiamnum adservatur, cujus jactus teli ab oppidi mœnibus ad hunc usque locum se extendit, unde ei nomen adhæsit.

In

In hoc loco anno 1356. *Wenceslaus* Brabantiæ Dux contra *Ludovicum* Flandriæ Comitem prælio improsperè inito, victus profligatusque est, multis suorum millibus partim cæsis, partim *Sennâ* fluvio absumptis.

Juxta dictum Sacellum olim constructa fuit *Cartusia*, dicta *Vallis Gratiæ*, munificentia Civium & Magistratus Bruxellensis, qui huic novellæ plantationi adjecit bona Fratrum Saccitarum de Pœnitentiâ Anno 1454. *Philippo Bono* ejusque Conjuge *Isabella* negotium promoventibus & locum dotantibus; quorum filius *Carolus Audax* primum lapidem hujus Sacelli Mariani posuit, & *Carolus* Imp. ejus nominis V. postmodum Ecclesiam Cœnobii ædificavit, quæ dein bellorum turbine funditus cum Cœnobio est destructa & ruinis suis insepulta. Patres sede suâ pulsi toto septennio variaque jactati fortunâ, ad flebiles ruinas reliquiasque sui Monasterii postliminio rediêre. De instauratione actum: sed melius consilium placuit relicto agro in Urbem Bruxellensem Regi & Religioni jam redditum sacra & bona transferre. Transferunt itaque novum Monasterium intra septa Urbis, templumque struunt: quod cum statuam illam Marianam reciperet, in ipsâ videbatur agri pietatem collocare. Vide ulterius de hac Cartusiâ in Bruxellâ.

BERCHEM medio milliari a Bruxellâ; Præfecturæ Rodensis. Dominium Ducis Brabantiæ.

Subest huic pago in spiritualibus Dominium de *Cockelberge* in viciniâ Urbis Bruxellensis. Hoc Dominium anno 1722. devenit ad Dom. N. van Hamme Advocatum Bruxellis jure retractus.

Ecclesia Patronam veneratur *S. Agatham* Virg. & Mart. Pastoralis cura administratur per Canonicos Regulares Abbatiæ Grimbergensis Ord. Præmonstr. Decima est tripartita, cujus duæ trientes spectant ad Abbatiam Diligemensem; altera triens ad Abbatiam Grimbergensem.

In Diplomate *Lietardi* Episc. Cameracensis Anno 1142. vocatur hic pagus *Berchecem*, ut appendix de *Wambliniis* qui modo *Wemmele*; indeque patet quod hæc Ecclesia olim fuit appendix Parochialis de *Wemmele*, quod testatur præfatum Diploma *Lietardi* Camerac. Episc. quod in Grimberga proferemus. Distat hic locus a *Wemmele* milliari cum medio.

Hic loci celebris picta memoria *Caroli V.* Imperat. & rustici. Imperator a venatione aberrans a rustico offenditur vesperi, Bruxellas ferâ nocte nemine comitante, omnibus insciis, imo ipso duce rustico reducitur, quid inter illos ibi actum inquire ab inhabitantibus.

BEYGHEM sive *Baychem*, olim *Beyhenghem*, medio milliari distans ab aquæductu Bruxellensi, & Grimberga; Præfecturæ Grimberganæ. Dominium ad Nassovios pertinens, quod nuper fuit *Guilielmi III.* Magnæ Britanniæ Regis, post cujus mortem anno 1702. incertum ad quem ex Nassoviis devolutum sit.

Ecclesiæ tutelaris est in hoc loco Virgo Deipara. Ejus Patronatus spectat ad Archiepiscopum hujus sedis jure Ordinarii, qui & potiorem habet partem decimarum; reliqua earum portio Parochi est.

In hoc pago circa medium præcedentis seculi fuit insignis & celebris Schola Latinitatis, moderatore *Hieronymo Colx* Parocho; ex qua plures sago & togâ viri illustres prodiêre.

CORTENBERGA medio ferè itinere inter Lovanium & Bruxellam; Præfecturæ Campenhoutanæ. Antiquum Dominium Ducis Brabantiæ.

Ecclesia Parochialis sacra est *S. Amando* Tungrensi Episcopo. Patronatus & universa pagi Decima spectat ad Abbatiam Cortenbergensem, & Parocho datur annuè portio congrua. Hæc Abbatia decimam hujus loci acquisivit a *Godefrido Barbato* Lotharingiæ & Brabantiæ Duce Anno 1126.

Hoc in loco & ipso monte Cortenbergensi juxta Parochialem Ecclesiam olim situm fuit Monasterium Virginum Ord. S. Benedicti (vernaculè *Cortenbergh*), Quando autem & a quo hoc Cœnobium conditum fuerit, omnino certo non constat; longâ tamen traditione, a majoribus velut per manus acceptâ, creditur ipsum Forestensi Cœnobio vetustius, & initia sua debere piæ cuidam mulieri Eremiticam in Cortenbergensi monte vitam agenti, quæ *Columba* seu *Duva* conclusa ab ejus loci Monialibus hodieque nominatur, cujus corpus ibidem adservari solebat in capsâ ligneâ retro aram summam, sed fanaticâ Calvinistarum rabie Anno 1572. periit.

Huic Virgini *Columbæ* ita inclusæ, dein plures aliæ Virgines sese aggregarunt; adeo ut anno 1110. *Odo* Cameracensis Episcopus Diœcesim suam lustrans & visitationis ergo ad montem Cortenbergensem veniens atque in eo Ecclesiam reperiens; quam nonnullæ piæ Virgines in honorem Deiparæ & *S. Amandi* ibidem congregatæ incolerent, iis ipsis Virginibus contulerit altaria seu jus Patronatus Pastoratuum de Cortenberga, Quarebbe & Nossegem, qui sunt pagi vicini; cujus Diploma ex Chartulario hujus Abbatiæ nos ipsi excepimus.

Odo Dei gratiâ Cameracensis Episcopus cunctis fidelibus salutem io Christo Jesu. Noverint tam futuri quam præsentes; quia dum loca Parochiæ meæ perquirerem, quænam sub Religione, quænam alio modo essent, inveni locum, apud *Cortenberge*, Ducis *Godefridi* assensu & auxilio, nec non & Advocatorum *Arnulfi* & *Gualteri*, servitio Ancillarum Dei jam ex parte decoratum, quem precibus Archidiaconorum meorum, & Fidelium, ampliare curavi.

In eo scilicet, quod Altare illud a debitis annuatim obsoniis Episcopalibus liberum mei auctoritate feci, & debita illa in usus inibi Deo ac Sanctæ ejusdem Genitricis Mariæ Sanctoque Amando famulantium perdonavi.

Concessi etiam Altare de *Quatrebbe* & Altare de *Nothengem* prædictæ Ecclesiæ libera Personis. Sic tamen, ut per singulos annos jura Episcopalia Episcopo & Ministris ejus ex iisdem solvantur.

Statui siquidem, ut Presbyteri horum & supradicti Altaris de manu Episcopi Curam animarum accipiant; Capitula Archidiacooi & Decani observent; Abbatissa loci illius in Festivitate Lucæ Evaogelistæ ad Synodum Cameracensem veniant.

Si quis autem contra hoc nostræ institutionis Privilegium venire tentaverit, fiat reus, & alienus a conspectu Domini, donec resipuerit. Et ut hoc fixum maneat, subtersignatorum Testimonio corroboravi.

S. Domini Fulgentii Abbatis Affligemensis.
S. Domini Gisleberti Ehamensis Abbatis.
S. Radulphi eorumdem Altarium Archidiaconi.
S. Domini Gualtelmi Jettensis Abbatis.
S. Domini Martini Bornehensis Abbatis.
S. Evrardi Archidiaconi.
S. Gualberti Islensis.
S. Bernardi, Gerardi, Mazelioi Canonicorum.
S. Oilardi, Alberti, Brusselensium Clericorum.
S. Gisleberti.
S. Thitboldi Ronnacensium.

1110. Actum Incarnati Verbi MCX. Præsulatus vero mei V. Indictione III. Epacta XXVIII.

Burchardus dein Episcopus Cameracensis contulit eidem Monasterio Anno

no 1125. Altaria de Erps & Campenhout, & anno 1129. Altaria de Leeſt & Hombeke; quæ diplomata ſuis locis protulimus. Anno 1284. *Martinus IV.* Papa conſtituit Abbatem Affligemienſem Conſervatorem bonorum Monaſterii Cortenbergenſis.

Cæterum quo ferè tempore ex ipſo monte aquarum inopiâ laborantes ad vallem ſubjectam loco admodum amœno & aquis irriguo ſeſe Moniales tranſtulerint, ibique Cœnobium ſuum ædificaverint, colligere licuit ex lapideâ quadam a Calviniſtis Anno 1584. exuſti columnâ, cujus inſcriptio teſtabatur templum iſtud ædificatum Anno 1222. locum eis concedente *Henrico I.* Lotharingiæ & Brabantiæ Duce.

In hoc Cœnobio ampliſſimum viſitur Atrium, in quo olim Ducum & Procerum Brabantiæ conceſſus non ſemel fuêre, Comitia Provinciæ, Leges ſcriptæ, jus dictum, & maximæ notæ ſunt Tabulæ Cortenbergenſes a *Joanne II.* Brabantiæ Duce publicatæ & ſignatæ, quas LV. Brabantiæ Proceres ſuis ſigillis firmarunt anno 1312. ex his tabulis originem ſuam ſumpſit Cancellaria Brabantiæ ſive Senatus Brabantiæ, qui procedentibus ſeculis ad eam pervenit Majeſtatem & amplitudinem qua hodiè fulget.

Hoc Cœnobium Anno 1584. in fatali iſto calamitatum quæ univerſum Belgium involverunt turbine, militum proterviâ incenſum in cineres abiit, ſacræ Virgines Coloniam Agrippinam profugæ multum cum temporum iniquitate conflictatæ; tandem ad flebiles ſui Monaſterii parietinas redierunt, illudque hactenus inſigniter reſtaurarunt.

Hæ Moniales Anno 1616. ſub *Matthia Hovio* Archiepiſcopo Mechlinienſi clauſuram ſtrictam admiſerunt Feſto Pentecoſtes, & in regulari obſervantiâ & exacta diſciplinâ hactenus vivere perſeverant.

Denique ad gloriam hujus Monaſterii non modicè facit, quod cum Hoſpitalariæ Virgines Domus Leproſorum Gandavi (vulgo *Het Rycke Gaſthuys*) anno 1626. Regulam *S. Benedicti* & Clauſuram amplexæ ſunt, duæ Moniales ex Corteoberga evocatæ ſint, quæ eas formarent & inſtructionem darent.

Seriem Abbatiſſarum (prout ex Chartulario hujus Abbatiæ manu propria excepimus) hactenus ineditam hic adjungimus.

ABBATISSÆ CORTENBERGENSES.

I. *Eliſabetha de Patientia.*
II. *Ida.* anno 1125.
III. *Mabilia.*
IV. *Benedicta.*
V. *Laurentia.*
VI. *Juta.*
VII. *Ida.* M.XXc.
VIII *Albernia.*
IX. *Marina.*
X. *Margareta.*
XI. *Eliſabetha de Wyneghem.*
XII. *Aleydis.*
XIII. *Willeberna.*
XIV. *Aleydis.*
XV. *Juta.*
XVI. *Aleydis de Bindere.*
XVII. *Gertrudis.*
XVIII. *Maria Clutinx.*
XIX. *Gertrudis.*
XX. *Margareta Colays.*
XXI. *Maria de Levedaele.*
XXII. *Gertrudis.*
XXIII, *Aſcecha.*
XXIV. *Euphemia de Giſen.*
XXV. *Hodierna.*
XXVI. *Thilendis.*
XXVII. *Margareta de Lira.*
XXVIII. *Margareta vander Noot.* Obiit 1452.
XXIX. *Catharina de Hamma.*
XXX. *Maria Taeys.*
XXXI. *Joanna Baxen.*

XXXII. *Nicolaa Wasteel.* Obiit 1560.
XXXIII. *Maria de Balluel.* 1572.
XXXIV. *Maria de Hochstadt.* 1576.
XXXV. *Joanna Daelmans.* 1596.
XXXVI. *Magdalena de Nivelle.* 1617.
XXXVII. *Clara de Hulsboes.* 1623.
XXXVIII. *Maria Bleyleven.* 1663.
XXXIX. *Maria de Witte.* 1667.
XL. *Elisabetha van Tympel.* 1670.
XLI. *Maria Leermans.* 1682.
XLII. *Maria Druwè.* 1705.
XLIII. *Petronilla de Caverson.* 1706.
XLIV. *Seraphina T'servrancx.* Benedicta Anno 1707. hodierna Abbatissa.

Notandum quod in Diplomate fundationis Vallis Liliorum Ord. Præmonst. Anno 1233. a nobis ibidem relata nominentur duæ Abbatissæ de Cortenberga, scilicet *Machtildis de Erpsa* & post eam *Ida* quæ in hac serie non proferuntur.

CRAYENEM. amplus pagus, primo lapide cum dimidio ferè a Bruxellà, Præfecturæ Rodensis. Peculium olim Illustris familiæ de *Crainhem*, cujus Dynastas inter Barones Diplomatibus subscripsisse, & in bello insignem operam Ducibus nostris præstitisse constat. Gentiles dein de *Bernaige* Dominos habuit, ex quibus *Joannes* summum jurisdictionis honorem Anno 1560. a Rege obtinuit. Hodie est familiæ de *Burchem*.

Ecclesiæ tutelaris est S. *Pancratius* Mart. & ad Pastorale munus nominandi jus olim habuit Persona hujus Ecclesiæ, sed propter incorporationem Pastoratui jure illo utitur Archiepiscopus hujus Diœcesis.

Decima pridem erat tripartita, cujus duæ trientes erant Abbatiæ Affligemiensis, & altera Parochi; sed a paucis annis hæc Abbatia cessit suas decimas, quas hic possidebat, Parocho, ita ut universa ferè hujus pagi decima hodie spectet ad Parochum.

DIEGHEM olim *Didenghem*; Præfecturæ Vilvordiensis, uno milliari cum dimidio a Bruxella versus Vilvordiam. Hanc Dynastiam jure oppignoratitio Ao. 1561. a Rege accepit *Carolus van Brecht*; ita *Gramaye*, & post eum Ao. 1596. *Carolus Oudaert* qui obiit Ao. 1610, inde per nuptias *Catharinæ Oudaert* devenit ad *Philippum Happart*.

Dein circa medium seculi XVII. emptione absolutâ a *Philippo IV.* Hisp. Rege permansit in præfata familiâ de *Happart* in quâ hactenus perseverat, quæ inibi loco admodum amœno habet Prætorium, quod *Baro le Roy* in Castellis Nobilium Brabantiæ exhibet. Hodie illud Dominium possidet *Joannes Antonius Happart*.

Inscriptiones sepulchrales Dynastarum de Dieghem invenimus sequentes Bruxellis in Ecclesiâ Parochiali *S. Catharinæ*.

Hier licht begraven Heer Jan van Brecht, **Heer van Dieghem / die sterft op den** XXII. **dagh Februarii** M. D^{c}. **en** XXXXV.

In Ecclesiâ Parochiali de Dieghem.

Cy gist Noble homme le Sieur Charles de Brecht, *Escuyer en son*

son vivant Seigneur de Dieghem, Corbeque &c. qui trespassa le 1. de Juin 1595. aage de 77. ans.

Quarteria.

Brecht, vander Noot, Absolons, Ligneham.

Cy gist Noble homme le Sieur Alexandre d'Oudaert, *Escuyer Seigneur de Ranst, Millegem, Rymenant, Opstal &c. qui trespassa le XI. de Juin 1594. aage 51. ans.*

Quarteria.

Oudaert, Wesemal, Douvrin, Caudenbergh,

Ces Epitaphes ait ordonné par testament le Sieur Charles Oudaert, *Seigneur de Dieghem, Rymenant, Opstal &c. Son fils qui trespassa a Francfort le 7. de Septembre 1618. a fondé une messe journaliere en cette Eglise sur l'autel de nostre Dame, ou sur le Chasteau ainsi qu'il plaira au possesseur. P. D. P. L. Ames.*

Quarteria.

Oudaert, Brecht, Douvrin, vander Noot.

In Choro Ecclesiæ Parochialis de Dieghem.

Illustres ac Nobiles Domini *D. Philippus Happart* & *D. Catharina Oudaert*, Conjuges Domini de Dieghem, Rymenant, Corbecque, Opstal &c. hoc Monumento teguntur, quibus dum viginti tres annos unanimi voto peregissent, importuna mors ulterius superesse & vita & dulcissimis liberis frui invidit, suisque & omnibus bonis eripuit, illum ætatis anno 65. 16. Januarii 1631, hanc vero ætatis 60. 25. Junii 1639.

* Ecclesia quæ insignis admodum structuræ est & cum turri præaltâ ex albo lapide tutelarem colit *S. Catharinam* Virg. & Mart.

Patronatus olim spectavit ad personatum hujus Parochialis, sed per unionem Pastoratui hoc jus ad Archiepiscopum hujus Diœcesis devolutum est.

Decimarum participes sunt Abbatia *S. Cornelii* Indensis prope Aquisgranum & Parochus, at parvum districtum decimarum habet Pastor in Haren, Præfata Abbatia nuper cessit suas quas inibi possidebat decimas Parocho pro portione congruâ.

In hac Parochiali plurimum colitur *S. Cornelius* Papa & Mart. & ad eum Divum ibidem a populo celebris & frequens toto anni tempore fit peregrinatio.

DUYSBOURCH pagus est miræ antiquitatis, olim *Dusenborch* & *Duysburch* appellatus in Diplomatibus Montis Frigidi. Mnnicipium amplnm & nobile juxta Furam medio ferè loco inter Bruxellam & Lovanium. Præfecturæ Vilvordiensis, & si Guicciardino fides omnium Municipiorum Brabantiæ antiquissimmm.

Devenit hoc Dominium circa annum 1690. viâ emptionis cum Vice Comitatu Fnrensi ad *Libertum Franciscum Christyn*, cui *Carolus II.* Hisp. Rex permisit continuationem tituli Vice-Comitatus de Ter-vuren & *Duysbourch*. Anno 1690. Hic sine liberis anno 1718. defunctus, successit in hoc Vice-Comitatu filius secundo genitus ejus fratris *Joannis Baptistæ Christyn*, Cancellarii Brabantiæ, Baronis de Meerbeeck &c.

Ecclesia Patronam veneratur *S. Catharinam* Virg. & Mart. In eâ Parochum constituit Præpositus Montis Frigidi Ord. *S. Augustini* Bruxellis e suis Canonicis, & gaudet universa hujus Municipii decima.

* Antonius Sanderus in Chorographiâ sacrâ *S. Jacobi* Caudenbergensis sive Montis Frigidi refert sine expressione, quod *Clemens* Papa concesserit ut in Ecclesiis de *Duysburch* & *Bevinge* (ubi Præposito & Conventui jus Patronatus competebat) per ejusdem Cœnobii Canonicos Episcopo a Præposito præsentatos & ab illo approbatos, divina possint officia celebrari.

ETTERBEKE in suburbio Bruxellensi, a quo distat medio milliari, Præfecturæ Rodensis, Dynastia spectans ad gentem de *a Castro*, in cujus gratiam *Carolus II.* Hisp. Rex erexit anno 1673. in Baronatum in gratiam de *Don Diego Henriques a Castro*, in qua familia perseverat. *Erectum in Baronatum.*

Ecclesia Patronam colit *S. Gertrudem* Virg. Ejus Patronatum possidet Capitulum *S. S. Michaelis* & *Gudulæ*. Bruxellense, dono *Burchardi* Episc. Cameracensis anno 1127. Diploma refert *A. Miræus* in Not. Eccl. Belgii Cap. LXXI. novæ edit. nt sequitur.

Etterbeeck. BURCHARDUS, Dei gratiâ Cameracensis Episcopus, Altare de Jettrebecca *, quod est dimidia Ecclesia, salvis nostris & Ministrorum nostrorum debitis, Ecclesiæ, quæ est Bruxellæ in honore Dei Genitricis & Sanctæ Gudılæ, liberum assignamus. Sic tamen ut Hospitalitium pauperum, quod in honore B. Mariæ & duodecim Apostolorum memoria ædificatum eidem Ecclesiæ proximum est, reditus præfati Altaris, omni exactione semotâ, solutis singulis annis in Nativitate S. Mariæ XII. Bruxellensis monetæ denariis à præfata S. Gudilæ Ecclesia, in perpetuum possideat.

1127. Actum anno millesimo centesimo vigesimo septimo, Indictione quartâ, Præsulatûs Domini Burchardi XI.

Ego Guerimbaldus Cancellarius scripsi & recognovi.

Decima est tripattita cujus duæ trientes spectant ad illustre Capitulum Nivellense, & altera ad Parochum.

Ex Etterbeca Serenissimus Belgarum Princeps *Albertus* opera cujusdam Germani anno circiter 1602. copiosissimum fontem miro artificio molis aquariæ deducendum curavit in altiorem Urbis Bruxellensis partem & in Palatium, hortos, ae parcum ferarum Palatio adhærens.

EVERE primo lapide a Bruxellâ, Præfecturæ Campenhoutanæ, Illustrissimæ familiæ Hornanæ peculium.

So-

Solum hujus pagi bonitate superat circumvicinos pagos, & præcipuè fructus raparum hic crescentium ob singularem saporem ab omnibus avide amantur & exquiruntur.

Ecclesia *S. Vincentio* Conf. sacra est. Patronatus ejus spectat ad Capitulum Soigniacense in Hannoniâ, quod cum Pastore gaudet hujus pagi decimis; unicuique est suus decimarum districtus.

FORESTUM vernaculè *Vorst* in Suburbio Bruxellensi & ab eâ distans urbe medio milliari, ejusdem libertatis particeps, ita ut Forestenses gaudeant & jure civium Bruxellæ.

Templum Parochiale Forestense *S. Dionysio* sacrum est sub Patronatu Abbatiæ Forestensis Monialium Ord. *S. Benedicti* dono *Walther* Archidiaconi Brabantensium anno 1117. en Diploma hujus donationis quod refert *A. Miræus* in Nor. Eccles. Belgii Cap. LXII. novæ edit.

Noverint quàm præsentes tam futuri, quoniam ego WALTERUS, licet inutilis Sacerdos, Dei tamen gratiâ Brachatensium Archidiaconus, petitione Fulgentii Abbatis Affligemensis, Sanctimonialibus in Ecclesia de *Forest* Deo famulantibus Altare ejusdem Ecclesiæ, cum *Ucles* & appenditiis suis, liberum & sine Persona fore concessi, & tradidi ab omni obsonio immune.

Signum Sifridi Burnhemensis Abbatis,
S. Ducis Godefridi,
S. Walteri Militis de Bruxella, & Filii ejus Stephani,
S. Franconis Castellani,
S. Razonis Dapiferi Ducis, & aliorum.
Actum M. C. XVII. 1117.

Decimæ spectant ad hanc Abbatiam dono *Godefridi* Barbati Brabantiæ Ducis Anno 1110. hoc diplômate ibidem apud eundem *A. Miræum* Cap. LIX.

Ego GODEFRIDUS, Dei gratiâ Dux Lotharingiæ & Comes Lovaniensis, tradidi B. Mariæ semper Virgini, & Sanctimonialibus apud Forestum ei servientibus, partem silvæ meæ, ab Ecclesia Hermanni Monachi usque ad rivum Glatbeke, liberè, sicut possidebam, possidendam, assentientibus Filiis meis Godefrido & Henrico, cum decima & omni usu pro animæ meæ & Filiæ meæ redemptione, Parentum quoque meorum ac Filiorum.

Ut autem Traditio hæc inconvulsa permaneat, Chartam hanc Sigillo meo signavi, & idoneis Testibus subter-annotatis roboravi.

Signum Walteri Rochestock,
S. Eleberti. . . . .

Nolo etiam ignorari, quod allodium meum apud Milebecche & apud Montem, ad opus Sanctimonialium Forestensis Ecclesiæ, coram subscriptis Testibus, liberè contuli. Testes,
Lambertus de Crahinhem,
Walterus Rodestock,
Franco Castellanus,
Amelricus de Bigardis,
Franco Loco,
Walterus de Ulenbruc,
Walterus de Anselir, & alii plures.
Acta sunt hæc anno M. C. X. 1110.

Pastor habet portionem congruam partim in decimis, granis & nummis.

Huic Parochiali adjacet præfata Abbatia Forestensis, de cujus initio variant auctores & scripta.

Porto fundata traditur Anno 1096. a *Giſelberto* ſeu *Gilleberto* de Gandavo viro Equeſtri *Balduini* Aloſtani filio tertio genito: Is ſiquidem Anno 1088. a *Lotberto* Abbate Haſnonienſi Ord. *S. Benedicti* ad Scarpam fluvium tria emit allodia *Aloſt*, *Raſſegem* & *Lede*, ex tribus autem Allodiis, Aloſtanum idem *Giſelbertus* ad bellum ſacrum profecturus tradidit Domno *Fulgentio* Abbati Affligemienſi (quod erat propè Aloſtum) anno 1096. ut ibidem Eccleſia & Clauſtrum conſtrueretur in honore *B. Mariæ* Virginis, ubi ſub Regula *S. Benedicti* mater ejus nomine *Oda* cum filiâ ſuâ *Lutgarde* Monachicam vitam ducerent, ubi complures dein Deo dicatæ ſacræ Virgines vixerunt. Diploma recitat idem *A. Miræus* in Codice piarum Donat. Cap. LXVIII. novæ edit. ut ſequitur.

Vide Chronicon noſtrum Belg. ad hunc an.

Vide Sanderum in Brabantia ad Cœnobium de Foreſto.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis. Ego FULGENTIUS Dei gratiâ primus Abbas in loco, qui vocatur HAFFLINGEM, omnibus Chriſti fidelibus, poſt hujus exilia carnis, in regimine vivorum habitacula cum Sanctis.

Notum vobis fieri volumus, quod quidam Miles GISELBERTUS nomine, filius *Balduini de Aloſt*, filii *Adolphi*, alodium, quod ab Abbate S. Petri de HASNON emerat, noſtræ Eccleſiæ, pro ſalute animæ ſuæ & omnium Anteceſſorum ſuorum, liberè tradidit, ut in eodem alodio, cum ejuſdem alodii appenditiis, Eccleſiam & Clauſtrum, in honore Beatæ Mariæ Virginis, conſtrueretur, ubi ſub regula S. Benedicti, mater ſua nomine ODA, cum filia LUTGARDE, Monachicam duceret vitam.

His me, ſimul cum fratribus, conſentiente, quæſivit à nobis chartâ & ſigillo hæc confirmari, ne nos, vel poſteri noſtri, ex his beneficiis, deinceps loco illi conferendis, aliquid uſui noſtro, abſque voluntate Sororum inibi manentium, vindicaremus, ſi regulariter & ſecundùm ſubſcriptam inſtitutionem vixerint. Sin autem non, quod avertat Deus, perſolvant auri unciam, quam idem Miles, cauſâ reſpectûs, per ſingulos annos nobis dari inſtituit.

Hujus rei teſtes ſunt.

Albertus Snagardus.
Bernerus de Tenremonde, & nepos ejus *Aſtricus.*
Lanno de Aloſt, & *Henricus* privignus ipſius.
Sigerus do Aloſt.
Suboldus Caſtellanus, *Godeſcalcus* nepos ejus.
Tiboldus de Hofſtade.

Et quia animabus earum vagatio non expedit, conſtitui, ut ex noſtro loco fratres ætate & moribus maturos habeant, qui inibi per ſe habentes habitacula, tam de divinis officiis, quàm de ſecularibus procurent eis quoque neceſſaria.

Una autem ex iiſdem aptior ceteris regendis, electione Abbatis & Sororum Dominum timentium, ab ipſo Abbate præponenda eſt illis. Abſque conſilio Abbatis in ſuo conſortio nullam eis concedimus recipere, nec Abbati ullam, abſque earum conſilio, eis inſerere.

ORDINAMUS inſuper & præcipimus, ne cupiditate aliquâ, infantium vel juvencularum ſibi attrahant multitudinem, ne quoque adverſus Converſas puellaris prævaleat levitas, & ipſius Congregationis deſtruatur ſanctitas. Notamus etiam Abbatem, vel ejus nuntium, ſi neceſſe fuerit, publico placito, quod ter fit in anno, intereſſe; quia præter illum alius Advocatus ipſius alodii non æſtimabitur. Quod ſi contigerit in earum poſſeſſione, vel in earum Conventu, alicujus rei magna tranſgreſſio, Abbatis præſtolabitur præſentia.

Super omnia autem decrevimus Ordinem *Cluniacenſem* Sanctimonialium de MARCINIS debere eas obſervare, vel aliarum feminarum, ſub regulari Abbate conſiſtentium; ita ut numquam de clauſtro, poſtquam intraverint, liceat exire, ſed clauſtri clavem Abbas habeat, aut Monachus maturus, & Deum timens, cui bene credat. Profeſſiones ſuas coram Abbate faciant: nulli mortalium, & maximè hominum, abſque licentia in collocutione ſocientur; quod tamen cum magna gravitate & honeſtate fiat, præter verba otioſa, & riſum moventia, & abſque inordinata conjunctione, & hoc non ſine teſtimonio Sororum Dominum timentium, cum clara luce diei.

Fac-

Facta est hujus traditionis charta, anno Dominicæ Incarnationis millesimo nonagesimo sexto, Indictione IV, eo anno, quo Occidentales, unâ conspiratione, Jerusalem contra Paganos proficiscuntur, cum quibus & iste GISELBERTUS profectus est. 1096.

Ego autem, post discessum ipsius *Giselberti*, loca ipsius alodii peragrans, & situm congregationi aptum non inveniens, in Ecclesia FORESTENSI, ab ODONE Cameracensi Episcopo nobis tradita, eas transtuli: ubi Christus, qui est sacrarum Virginum sponsus, pacem tribuat eis, & vitam quietam det eis, inibi sanctè & castè sub eodem sponso suo vivere, per omnia & in omnibus ei placere, ut eum eodem in cælesti palatio possint regnare, & in ejus piis amplexibus valeant in æternum gaudere. Quod filius æterni Regis eis præstare dignetur. Fiat, fiat, fiat.

Sed cum Alostanus fundus ad id minus idoneus videretur, *Fulgentius* Abbas prædictus in Ecclesiam Forestensem ab *Odone* Cameracensi Episcopo sibi traditam, hoc Monasterium transtulit anno 1107. ubi hodieque perstat hæc Illustris Nobilium Virginum Abbatia Ord. *S. Benedicti*. Et cum ex primæva institutione Prioratus esset Affligemiensi Abbati subjectus, *Guido* Episcopus Cameracensis anno 1238. certâ ratione ductus, ab eâ subjectione illud exemit, & ab Affligemio separavit, binâ visitatione per annum Abbati relictâ, correctione vero Episcopo reservatâ. Prima Abbatissa electa fuit *Petronilla Segeri* Templarii Equestris ordinis Castellani Gandavensis filia Cameraci benedicta a præfato *Guidone* die 2. Octobris anno 1239.

Templum Parochiale Forestense quod est Abbatiæ contiguum a *B. Amando* Tungrensi Episcopo traditur dedicatum; auctum deinde est ex eleemosynis peregrinorum ad *B. Alenæ* Virg. & Mart. Reliquias confluentium, exornatum, & fornicibus desuper tectum anno 1482.

In hac Ecclesiâ quiescit corpus præfatæ *B. Alenæ* sive *Halenæ* Virg. & Mart., quæ temporibus *S. Amandi* floruit. Erat illa Reguli Dielbecani Ethnici filia unica (Toparcham hodie diceremus) circa annum 640. quæ dum ad Forestensem Ecclesiam devotionis causâ sub noctem iret, furtivas Deo nostro preces fusura a satellitibus patris deprehensa in viâ, violenter illi brachium extrahi jussit, quâ ex mutilatione mortua & Martyrum palmam adepta est, brachium ab Angelis in altare repositum, corpus inter abstrusas sylvas repertum; in cryptâ reconditum, tot vero tantisque cœpit mox coruscare miraculis, ut illis pater excitatus fidem Christi & baptismi gratiam perceperit *Heroldus* in regeneratione nuncupatus (cum antea *Lewoldus* vocaretur) unâ cum conjuge suâ *Hildegarde* in vitâ, & post eam mira operatus. Sepultus est autem *Heroldus* cum conjuge suâ Dielbecæ in Ecclesiâ quam ad honorem *S. Ambrosii* exstruxerunt.

Cum autem capsa S. Virginis sic dein confracta esset, ut sacra ejus ossa conspicerentur, ne quid inde criperetur ex Ecclesiâ, quæ *S. Alenæ* dicitur, translata est ad cryptam matricis Ecclesiæ quæ est S. Dionysii.

Cæterum *Godscalcus* Abbas Affligemiensis anno 1193. ex cryptâ retulit sacras Reliquias & populo exhibuit: in quâ ostensione multi sanitatem recuperarunt. Ita ferè *J. Molanus* ad Dominicam diem ante natalem *S. Joannis Baptistæ*. Deinde iterum ab *Adriano* Episcopo Rossensi & Suffraganeo Cameracensi visitatum Anno 1529.

Succedentibus temporibus cum Dielbecani incolæ certo affirmarent se possidere corpus *S. Alenæ*, non vero Forestinæ Virgines, hæ vero contra, tandem *Matthias* Mechliniensis Archiepiscopus anno 1601. rebus benè & diligenter examinatis, Forestinas Moniales verum *S. Alenæ* corpus possidere declaravit. Dielbecanis vero incolis sub interminatione divini judicii & cen-

furarum fulminatione interdixit, ne imposterum in vulgus quid simile spargerent.

In Cœmiterio nux avellana monstratur ab ipsa virgine plantatâ, cujus fructus sæpe laborantibus fuit salutaris; hodie suis parietibus circumsepta est, & in veneratione habetur.

Denique Virgines hujus Abbatiæ omnes ex primâ institutione jubentur esse, nec assumi nisi nobiles, & militari (hoc est) equestri familia natæ.

ABBATISSÆ FORESTENSES.

I. *Petronilla Segeri* Castellani Gandavensis filia. Obiit 9. Maii.
II. *Helwidis de Bautersem.* Obiit 7. Julii.
III. *Maria.* Obiit 15. Decembris.
IV. *Machtildis de Asca.* Obiit 29. Octobris.
V. *Aleydis de Pollaer.* Obiit 9. Junii.
VI. *Claricia de Cattendyck.* Obiit 10. Octobris.
VII. *Catharina Beaufort.* Obiit 26. Decembris.
VIII. *Catharina Kesterbeke.* Obiit 8. Aprilis.
IX. *Margareta van Bovynes.* Obiit 21. Martii.
X. *Tolenta van Tsche.* Obiit 2. Martii.
XI. *Joanna van Heusden.* Obiit 12. Martii.
XII. *Isabella de Masmines.* Obiit 6. Decembris.
XIII. *Aleydis de Goer* electa 1384. Obiit 6. Decemb.
XIV. *Maria de Trasignies* electa 1386.
XV. *Maria Sconincx* electa 1388.
XVI. *Catharina de Maldeghem.* electa 1418. Obiit 6. Augusti.
XVII. *Elisabetha Skonincx* electa 1430. 9. Februarii. Obiit 19. Augusti.
XVIII. *Margareta van Scoers* electa 1458. die 20. Julii. Obiit 1489.
XIX. *Catharina de Bouchaut.* Obiit. 1516.
XX. *Barbara de Leaucourt.* Obiit 1516.
XXI. *Margareta de Liedekercke* ex Abbatia Gislengemiensi, Forestanam novis statutis reformavit & obiit 1541. die 25. Septembris.
XXII. *Margareta de Lidekercke.* neptis præcedentis obiit 19. Maii 1560.
XXIII. *Francisca de la Douve* dicta de Sanguis cum Monialibus exulavit e Monasterio, quod per hereticos fuerat destructum; obiit Bruxellis Ao. 1583. sepulta in templo Clarissarum.
XXIV. *Adriana du Petit Cambray.* Obiit 1608.
XXV. *Maria Taye.* Obiit anno 1638.
XXVI. *Francisca de Bette* sub hac Antistite anno 1660. reformatio strictioris clausuræ amplexa est & introducta; obiit Anno 1666.
XXVII. *Catharina Quarrè.* Obiit Ao. 1668.
XXVIII. *Dorothea Christina D'Tve.* Obiit 1692.
XXIX. *Agnes Scholastica* de Riviere d'Arscot. Obiit 1711.
XXX. *Maria Josepha de Spinosa.* Benedicta die 18. Aprilis Ao. 1717. hodierna Abbatissa.

FURA vernaculè *Ter Vueren*, præfecturæ Vilvordiensis, Municipium celebre & Nobile, medio ferè itinere inter Lovanium & Bruxellam, situm ad initium sylvæ Soniæ; locus perquam amœnus, venatum Ducibus nostris exhibere solitus. Constat certe *S. Hubertum* hunc locum ut patrimonialem ante Clericatum in deliciis babuisse, atque in ipsâ arce Furanâ Ao. 727. feli-

liciter & piè obiisse, item *Henricum I. Joannem II. Antonium, Joannem IV.* & alios Principes nostros hic vixisse, aut vivere desiisse.

Hic frequenter Principem ejusque Consilium commorari solitum docent frequenter ibidem exarata & subsignata Diplomata.

Castrum hic vetus a Normannorum ævo, quod sumptu & opere magnifico *Margareta Eduardi* Angliæ Regis filia, *Joannis II.* uxor exornans ex arce Palatium fecit ingenti ambulacro, vivario, hortis, nemoribusque elegans & conspicuum, quod temporis bellique injuria magnâ ex parte collapsum, *Albertus* Belgarum Princeps instauravit, ædificiis auxit, & novum à fundamentis Sacellum, eo ipso loco quo *S. Hubertus* creditur exspirasse, erexit. Sacellum ipsum in arcis areâ situm, & ternas in eo aras se præfecte, Anno 1617. a *Matthia Hovio* Mechliniensium Antistite consecrari curavit. Schema hujus Arcis exhibetur in Castellis Nobilium Brabantiæ Baronis *le Roy*.

Hic etiam Vice-Comitis Prætorium cum ipso Vice Comitatu; hunc Anno 1435. emit a *Joanne vanden Bosche Joannes Hinckart*, cujus ex *Philippo* filio neptis *Joanna* nupsit *Joanni de Cortenbach* Helmondæ Domino, sicque jure nuptiali transiit ad gentem de *Cortenbach*, a quâ circa annum 1690. viâ emptionis devenit ad *Libertum Franciscum Christyn*, cui *Carolus II.* Hisp. Rex permisit continuationem tituli Vice-Comitis de *Tervuren* & *Duysbourch*, diplomate dato Madriti die 1. Aprilis 1690. Hic sine liberis defunctus Ao. 1718. successit in hoc Vice-Comitatu filius secundo genitus ejus fratris *Joannis Baptistæ Christyn* Cancellarii Brabantiæ, Baronis de Meerbeeck &c. *Erectum in Vice-Comitatum.*

Sub Præfecturâ Furanâ situm est *Altum Forestum*, Teutonicè *Hooghevorst* secundo a Bruxellâ lapide. Acquisivit illud emptione absolutâ a *Philippo IV.* Hisp. Rege anno 1638. die 14. Novembris *Philippus vander Linden*, magnus Brabantiæ Saltuarius, in cujus gratiam eodem anno ab eodem Rege in Baronatum erectum est. Successorem habuit in hac Dynastiâ filium *Carolum Philippum*. Eo mortuo successit ejus filius *Franciscus Joseph*, qui hodie hunc Baronatum possidet. *Erectum in Baronatum.*

Bruxellis in Ecclesiâ F. F. Minorum exstare solebat ante nuperam hujus Ecclesiæ conflagrationem anni 1695. sequens sepulchralis inscriptio.

Hier light begraben den Edelen Joncker Joost van Steenweghen, Heere van Hooghvoorst / synde voorsien van syne Majt. met het Hoogh-schout ampt van Maestricht / is binnen deser stadt overleden den 12. September 1630.

Quoad rem sacram, Ecclesia, Parochialis olim fuit, quæ nunc ædicula *D. Joannis Baptistæ*, quæ medio quadrante horæ distat a modernâ Parochiali, quam magnificam & satis amplam pro populi commoditate verosimiliter construxerunt Duces nostri, quæ dicata est *S. Joanni Evangelistæ*, cujus jus Patronatus *Henricus I.* Lotharingiæ & Brabantiæ Dux contulit Abbatiæ Parchensi Anno 1227. uti patet hoc Diplomate.

Henricus Dei gratiâ Dux Lotharingiæ, Universis præsentes Litteras inspecturis, salutem. Ea quæ providè disponuntur, ad hoc Scripto traduntur, ut non minùs posterorum, quàm præsentium memoriæ commendentur. *Ita Sanderus ex Archivis Parcensibus.*

Sciant igitur tam futuri, quàm præsentes, quòd Nos habitâ deliberatione sufficienti, & tractatu cum Viris prudentibus & Juris peritis, Fratribus de Parcho, juxta Lovanium, Canonicis videlicet Regularibus Præmonstratensis Ordinis, Jus Patronatûs Matricis Ecclesiæ in *Vura* sitæ in allodio nostro, contulimus in perpetuum, volentes quòd dum jam dictam Ecclesiam vacare contigerit, dicti Canonici eandem Ecclesiam ad usus proprios teneant, unusquisque eorum Sacerdos, in eadem personaliter ministret.

Et ut collatio ista rata permaneat, & inconcussa, præsens Scriptum, Sigilli nostri impressione roboramus his Testibus,

Domino Hostone de Trasenis,
G. de Sterbeka,
W. de Iska, Militibus,
Magistro G. Fisyco,
G. de Sergingen,
Magistro R. Hogsen,
I. de Sterbeka, Clericis nostris,
D. Villico de Bruxella,
G. de Werda,
J. filio Seboydi,
Et aliis quam pluribus,

1227. Actum anno gratiæ M. CC. XXVII.

Hanc donationem confirmavit Anno 1259. *Nicolaus* Episc. Cameracensis ad instantiam Dominæ *Aleydis* Ducissæ Brabantiæ, simul concedens ut sicut antedictæ Ecclesiæ per sæculares erat deservitum, ita de cætero eidem deserviretur per unum e Canonicis Ecclesiæ Parchensis. Diploma exhibetur in Chorographia sacra Abbatiæ Parchensis *A. Sanderi* in fol. pag. 22. Quin & eodem anno 1227. idem Dux *Henricus I.* contulit Præfatæ Abbatiæ duas Capellas in Vura sitas, unam infra Curtim (ubi tenetur mortuus *S. Hubertus*) alteram constitutam in summitate dictæ villæ scilicet Vuranæ, quæ vocatur S. Euangelistæ, & simul dedit duas partes Majoris decimæ, reliquas duas partes possidet Capitulum *S. S. Michaelis* & *Gudulæ* Bruxellensis.

Hæc Capellania Ducis Brabantiæ gravata est missa quotidiana, fundata, in bonis & decimis in vico Yseringe.

Porro Ecclesia Parochialis possidet Lipsana quædam sacra, partem ossis *S. Huberti* Episcopi Leodiensis ex donatione *R. P. Caroli de Arembergh* Capucini a Mechliniensium Antistite *Jacobo Boonen* approbati; Cornu item eburneum argenteis laminis obductum, ponderans libras VIII. quo idem sanctus ante Clericatum uti solebat: Est autem hic magnà fidelium devotio erga hunc Sanctum ac veneratio singularis, & plures ejus intercessione a rabie aliisque plagis Deo miserante curantur & præservantur. Fuit etiam quondam Furæ Xenodochium, in quo infirmorum curam gerebant Moniales; at illud modo exstinctum est, bonaque mensæ pauperum Parochianorum applicata, aliaque domus curandis infirmis destinata.

In Basilicâ Parochiali Furanâ Serenissimus Belgarum Princeps *Albertus* trium ex ordine Ducum Brabantiæ *Antonii I.* qui prælio Azuriensi Ao. 1415. periit, ejusque filiorum *Joannis IV.* qui Lovaniensem Academiam condidit & *Philippi I.* qui Lovanii in arce fatis concessit communem tumulum, antea mutum, loquentem fecit, hoc est additâ hac eleganti & prolixa inscriptione decoravit.

Deo

Deo Optimo Maximo.

ANTONIUS, JOANNES, PHILIPPUS.

Lotharingiæ, Brabantiæ, & Limburgi Duces, ille Pater, hi filii, cum *Joanna Sanpaulina* Matre commune hoc monumentum habent parvum magni, sed vel ideo magnum.

Antonius Justus, acer, ac militaris pugna Azincuriensi cæsus VIII. Kal. Novembris M. CCCC. XV. Cadaveribusque hostium obrutus, triduum & pulcherrima morte, velut sepultus, ut majorem huic gloriam tumulo inferret.

Joanna Antonii uxor Valeriani Comitis Sanpaulini filia, pulcherrima forma, castissimis moribus, sed ante maritum exstincta pridie Eidus Augusti M. CCCC. VII.

Joannes natu major pietatis ac doctrinæ amans XIII. ætatis anno Dux XVI. maritus, at infausto mox Conjugio XXIII. Academiæ Lovaniensis conditor, dien haud multo post obiit Kal. Majas M. CCCC. XXVI.

Philippus natu minor, tribus annis rerum potitus cum sponsam e Sicilia, Ludovici filiam exspectaret, Lovanii in arce fatis concessit pridie Non. Aug. 1430. sic pater, mater, filii, quem vivi amarunt locum, mortui illustrant. Sed Serenissimi *Albertus & Isabella Clara Eugenia*, Archiduces Austriæ, Duces Burgundiæ, Brabantiæ &c. mutum hactenus monumentum non passi sine scriptura esse, Patris, Matris, filiorumque nomina inscribi voluerunt, pridie Kal. Novembris D. DC. XVI.

Intra limites Municipii Furani est Conventus, seu verius Eremus F. F. Minorum Capucinorum ad ingressum Sylvæ Soniæ. Donavit eis locum Anno 1625. cum omnibus arboribus in eodem fundo sitis ad exstruendum inibi Cœnobium in Sylvâ Soniâ, Serenissima *Isabella Clara Eugenia* Hispaniarum Infans Belgii Gubernatrix, in quo cum piorum fidelium eleemosynis unius anni spatio hic Conventus totus perfectus est anno 1627. In hoc Patres Novitiatum egressi, adolescentiores mittuntur, ut hoc ab eis loco pristinæ devotionis Spiritus resumatur, & ad cœlestia contemplanda aptiores fiant.

Ab hoc Conventu medio milliari viâ continuâ arborum serie consitâ in Sylvâ Soniâ intra terminos Municipii Furani est ædicula Mariana ad Quercum *Jesu* nominata, vulgo *Jesukens Eyck*, ubi miraculosa Deiparæ imago requiescit in viâ quæ Namurco Bruxellas tendit. Ad eam frequens est a Bruxellâ præsertim (a qua distat duobus milliaribus) populi concursus. Locus sub curâ Abbatiæ Parchensis constitutus, & ab ejus Abbatiæ Canonicis administratur, ac jure Parochiali nuper donatus, licet paucissimi sint hujus loci incolæ. De hac ædiculâ pluribus agit *A. Sanderus* in Brabantiâ parte I. ad quem Lectorem remittimus.

GRIMBERGA Municipium illustre, Præfecturæ istius nominis caput

Vetus Baronatus.

& maximi nominis Dynaſtia ac Baronatus olim inter Brabantinos ex antiquioribus & celeberrimos ampliſſimæque juriſdictionis & territorii, pagoſque complures & Parochias magni nominis complectens; Vilvordia medio milliari, Bruxella duabus, Mechlinia vero duabus milliaribus cum medio diſtans.

Potentes olim habuit Bertholdicæ ſtirpis Dynaſtas, ſed a Brabantiæ Ducibus prælio victi, in ordinem redacti ſunt.

Defecit hoc ſtemma in *Gerardo de Berthout* ſeculo XIV. qui duas filias hæredes reliquit, alteram Comiti Vianenſi junctam, in cujus bona Naſſovii ſucceſſerunt, alteram *Leonio de AA.* Caſtellano Bruxellenſi, cujus poſteri Bergenſibus juncti in illam ſtirpem portionem hæreditatis ſuæ tranſtulerunt. Ita ut Grimberga a duobus hodie Dominis (quorum unus ex gente Naſſovia, alter ex familiâ Bergiâ) indiviſim poſſideatur. Vide Chronicon Belgicum *A. Miræi* pag. 316. Ex Naſſoviis nuper *Guilielmus III.* Magnæ Britanniæ Rex, poſt cujus mortem Anno 1702. litigatur inter Naſſovios de hoc Baronatu. Vide Diplomata *A. Miræi* novæ edit. pag. 219.

Erectum in Comitatum dein in Principatum.

Bergenſes inibi præclarum habent Caſtellum, ab antiquo Baronatus, ac Comitatus titulo ab anno 1625. illuſtrê, qui Comitatus a *Carolo II.* Hiſp. Rege in Principatum erectus eſt ſub nomine de *Berghes* anno 1686. diplomate dato Madriti die 23. Maji in gratiam *Philippi Franciſci.* Hujus Caſtelli ſchema exhibetur in Caſtellis Nobilium Brabantiæ Baronis *Le Roy.*

Peculia gentis Naſſoviæ ſunt pagi ſequentes *Meys*, *Eppegem*, *Beyghem*, *Oſſele*, *Londerſeele*, *Bruſſegem* & pars de *Eelewyt* & de *Raemsdonck.*

Bergenſis Principis ſunt *Semps*, *Thiſſelt* & pars Dominii de *Buggenhout.*

Stemma Bergenſium invenies apud *C. Butkens* in Trophæis Brabanticis Lib. IX. in fine. Item apud *A. Miræum* in Not. Eccleſ. Belgii Cap. CXXXII. novæ edit. ubi ad hæc tempora Comites & Principes *Bergenſes* referuntur.

In ipſo Grimbergano Municipio præter Arcem Principis: complura ſunt Prætoria, & Dominia; e primis ſunt, Prætorium de *Poddegem* cum Dominio olim gentis Crainhemenſis, hodie N. de *Brouckhoven* jore uxorio.

Prætorium de *Oyenbrugge* cum Dominio, vetus *Oyenbrugganorum* peculium, a quibus teſtamenti tabulis devenit ad Baronem de *Rooſt* ex eadem gente. Ibidem eſt Sacellum *D. Annæ* ſacrum, in quo ſingulis diebus feſtivis divina celebrantur.

Prætorium *Linth* cum Dominio olim gentilium *Wingiorum*, dein de *Berthy*, hodie familiæ de *Brouckhoven*, ibidem eſt Sacellum Domeſticum *S. S. Trinitati* ſacrum.

Dominium & Caſtellum de *Padenbourgh* Anno 1550. emptum fuit a *Philippo Venſels* Magiſtro Cameræ Rationum Brabantiæ, & *Emerentiana Sterck* Conjugibus: quæ ſoror fuit conſanguinea *Annæ Sterck* Dominæ de Stabroeck, Caſterle, Lichtert &c. uxoris *Ferrici a Bergis* Baronis Grimbergani.

Emerentiana vero *Sterck* plures liberos peperit: inter quos *Wilhelmus Venſels* Decanus *S. Petri* Trajecti ad Rhenum, qui ab hæreticis Anno 1578. hac dignitate ſpoliatus ad Præpoſituram *S. Servatii* Urbis Moſæ Trajectenſis, & ad Senatoriam dignitatem in Magno Senatu Belgico meruit promoveri. *Bernardus Venſels* Præſes Cameræ Rationum Brabantiæ, Eques creatus 5. Januarii anno 1590. *Godefridus Venſels S. Servatii* Trajecti ad Moſam Præpoſitus, & Eccleſiaſticus in Magno Conſilio Regio Senator. *Philip-*

lippus Veufels in supremâ Brabantiæ Curiâ Senator. Et *Emerentiana Veufels* Domina de Padenbourch, quæ 11. Septembris 1576. nupsit *Joanni de Romrée* Domino de Fraypont & de la Chapelle pro parte, in aulâ Maximiliani Cæsaris Nobilibus Palatinis aggregato: qui patrem habuit *Joannem de Romrée*, matrem autem *Catharinam de la Marck*.

Joannes Carolus de Romrée, filius secundi thori, Dominus de Mazée & de Padenbourg iteratis vicibus Consul Mechliniensis, ductâ *Lucretia van Hoof* Domina de Caneghem, filiâ Joannis Domini Machlæ *S. Gertrudis* & *Joannæ Kerreman* obiit 5. Decembris 1683. cujus filius *Petrus Franciscus Vitalis de Romrée* Toparcha de Boenheyde, Caoeghem &c. præclarè castellum suum de Padenbourch instruxit; qui modo *Maria Anna Theresia vander Boyen* ex Baronibus de Neeryssche & de Makem conthorali suâ orbatus, vitam Mechliniæ in dignitate Consulari populariter ducit, omnibus gratus, cui Nestoris annos apprecautur quivis boni.

Prætorium *Schiplaken* cum Dominio, olim *Immerseliorum*, dein gentilium de *Visscher*, hodiè *D. vander Cruycen* cum suis. In eo Sacellum *S. Cruci* sacrum.

Prætorium & Dominium *Ter Tommen*, Vice-Comitum Grimberganorum & Dominium de *Borcht*, olim fuit *Busliadanorum*, dein jure nuptiali Baronum de *T'serclaes*, a quibus anno 1692. via emptionis devenit ad *Henricum van Kerrenbroeck*, cui *Carolus II.* Hisp. Rex permisit continuationem tituli Vice-Comitis Grimbergensis die 13. Aprilis anno 1694. quo, anno 1699. fine liberis mortuo, devenit ad ejus fratrem juniorem *Ignatium van Kerrenbroeck*, in quâ stirpe perseverat; atque hodie illud possidet *Theresia Josepha van Kerrenbroeck*. In eo Sacellum *S. Salvatori* sacrum vulgo de *Borcht*, in quo diebus sacris a Grimbergensis Abbatiæ Canonico divina celebrantur, quo frequens concursus; in cujus vicinia monstratur locus Arcis Grimberganæ veteris, cum suâ viciniâ gaudens libertate propriâ; situm est juxta Vilvordiam.

In Choro *S. Nicolai Bruxellis* exstat sequens Epitaphium.

Cy gist Dame Anne vander Tommen, *fille de* Louis vander Tommen, *Escuyer*, *Seigneur d'Oplinter*, *Linden*, *Wiltsele*, *femme de Messire* Jean de Fourneau, *Chevalier*, *Seigneur de Cruyckenborch*, *Wambeke*, *Lombeke*, & *Ter Nath*, *que trespassa le* 17. *jour de Septembre* 1632.

In Ecclesia Parochiali *S. Catharinæ* ibidem extant sequentia Epitaphia Vice-Comitum Grimbergensium Dynastarum de *Borcht* & de *Ter Tommen* ut sequitur.

Hier licht begraben Heer Adolf van Busleyden, **in syn leven Borchgrave des lants van Grimbergen / Heere vander** Borcht **ende** Ter Tommen, **die sterft den 3. Meert** 1614.

Ende Vrouwe Philipote van Oyenbrugge **syne huysvrouwe / Borchgravinne der voorseyde plaetsen etc. die welcke sterft den** 19. **8ber** 1656.

Cy gist tres noble & Genereux Seigneur Jacques, Baron Tserclaes, *Vicomte de Grimberghe, Seigneur de* Borcht *& de* Ter Tommen *&c. vivant Escuyer de feu Serenissime Archiducesse* Isabelle, *Infante d'Espagne, lequel mourut le* 29. *Septembre* 1639.

Et Dame Jenne de Busleyden, *Baronne, Vicomtesse & Dame de Dits lieux, laquelle mourut le* . . . . . .

Hoc Illustre Dominiom Grimberganum plorimum exornat cique decori est *Abbatia* vulgo dicta *Grimbergana* Ord. Præmonstratcosis, a *Walthero Bertholdo* Mechliniæ & Grimbergæ Regulo in allodio suo Anno 1110. fundata, primitus pro Canonicis Regularibus *S. Augustini*, *Odone* Cameracensi Episcopo approbante eodem aono; sed prædicti Canonici Regulares propter dotationis tenuitatem, seu propter malorum temporum injuriam, post aliquot annorum spatium sponte discedentes, alios colonos accersendi facultatem præfato *Walthero* præstiterunt, qui proinde mox Monachos Ord. *S. Benedicti* iterato ejusdem *Odonis* consensu, ibidem suffecit. Verum hi etiam, *Walthero* defuncto, post modicum temporis ob supradictas rationes verosimiliter loco voluntariè cesserunt; quapropter *Gerardus* & *Arnoldus*, præfati *Walteri* filii & hæredes, dictum Mooasterium Grimbergense *S. Noberto* Ord. Præmoostratensis conditori, tradiderunt, qui in eo sui Ordinis Sodales collocavit, *Liethardo* Episcopo Cameracensi anno 1131. id Diplomate suo confirmaote, sicque Altaria, prædia & bona, qoæ antea erant Canonicorum Regularium, ipsis issignata sunt. Diploma recitat non uno loco *A. Miræus*, & *A. Sanderus* in Chorographia sacra Abbatiæ Grimbergeosis. Eo Diploma.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis. LIETHARDUS Dei gratiâ Cameracensium Episcopus, tam futuris quàm præsentibus in perpetuum. Divinâ attestante Scripturâ, quæ ait: *Ante mortem tuam benefac: quoniam non est apud inferos invenire cibum:* ad bene agendum invitamur: providendum itaque nobis est, ne de nostra tarditate post mortem abjudicemur.

Ecclesiam igitur GRIMBEROENSEM, in honore S. Dei Genitricis Mariæ, & S. Petri Apostolorum Principis . . . . . . sitam, exaltare & nobilitare decrevimus: & qualiter ad nos à Prædecessoribus nostris emancipata pervenerit, subnotare censuimus. Cum enim præfatam Ecclesiam * GUALTERUS quidam Nobilis, quia in alodio suo sita erat, teneret, Dominus ODO, Prædecessor noster, petitione ipsius Gualteri, & redditione, eandem Ecclesiam ab omni laica manu, & exactione aliqua & debitis obsoniis, ad usum *Canonicorum*, secundùm Regulam B. Augustini viventium, primò emancipavit.

*Obiit anno 1131.

Succedentibus verò temporibus, cum illi nihil profecissent, & penitus Ecclesiam in nihilum redactam reliquissent, iterum petitione ejusdem prædicti Gualteri, Monachorum Ordinem sub eadem libertate ibidem imposuit. Sed & illi persecutiones malefactorum & paupertatem sustinere non valentes, iterum desolatam reliquerunt.

Novissime verò defuncto Gualtero, heredes ejus, GERARDUS videlicet * & ARNULPHUS, quia patris & matris & parentum eorum ibidem ossa requiescebant, desolationem Ecclesiæ non ferentes, petierunt à Domino NORBERTO, viro spectabilis religionis, per legatum suum homioem quemdam ALVARICUM nomine, ut suæ religionis Fratres in præfata Ecclesia poneret.

* Drasbenbleede.

Ipse verò tandem petitionibus eorum acquievit, & Fratres ibidem impositi, sub tutela Abbatis & Fratrum PRÆMONSTRATÆ Ecclesiæ, per aliquot tempus commorantes, & de die in diem, adjutrice gratiâ, io melius pro sua paupertate & propo-

posito proficientes, à nobis, & Abbatem & præfatam libertatem innovari petierunt. Nos verò justis eorum petitionibus annuimus, sic videlicet ut libera esset à servitio, à ceterarum consuetudine Ecclesiarum, ab omni prorsus exactione Episcopi, Archidiaconi, & Decani.

His autem Ecclesiæ concessis, Ecclesiæ Cameracensi hoc solum de illa habendum retinui, Ordinationem Fratrum, & filialem loci subjectionem. Et si quem, secundùm ordinem & tenorem Præmonstratæ Ecclesiæ, à qua descendit religio, Abbatem canonicè elegerint, vel ejusdem Præpositum, Ego & Successores mei facrent, vel ubi petitione Fratrum, & necessitate idoneâ cogente eum sacrari permiserint: si quid etiam in Conciliis, in Synodo, de jure & negotiis, & utilitatibus Ecclesiasticis tractare contigerit Episcopum, de quiete sua Abbas evocetur ad ejus dirigendum consilium.

Ipsemet verò Abbas Parochiam cuilibet Sacerdoti boni testimonii committat, quem Episcopo per se, vel unum de suis Fratribus ad suscipiendam populi curam præsentet. Qui si peccaverit, vel Fratribus in aliquo molestus fuerit, sicut ab Episcopo vel ministro ejus, sic ab Abbate removeatur vel corripiatur.

Concedo etiam ut si inbannitur terra, remotis excommunicatis, hæc cantet Ecclesia, clausis januis. Interdico autem, ne quemquam a prædicto Ecclesiæ Claustro, sine permissione Abbatis, & assensu totius Congregationis liceat discedere, discedentem verò nullus audeat recipere.

Bona etiam & possessiones, quas justè & legitimè prædicta Ecclesia possidet, ad usus Canonicorum Regularium ibidem Deo servientium, præsentis Scripti paginâ confirmamus: Altare videlicet de (a) *Wamblinis* cum appendiciis suis, (b) *Barckehem*, (c) *Radelegim* & (d) *Ramesdum*: Altare de (e) *Meyse*, cum appendiciis suis (f) *Opehem* & (g) *Rode*, Altare de (h) *Strombeke*, & decem & octo mansos terræ. Ex quibus prædictus *Gualterus* sex dedit, *Gerardus* filius unum, *Alvericus* tertius filius suus .... *Reinerus* duos; & quod superest, antiquitus possedit Ecclesia. Quæcumque præterea justè adipisci poterit, firma & illibata illi conserventur. Ad arcendas igitur quorumlibet importunitates, datâ conservatoribus pace, in prævaricatores, quoad resipuerint, excommunicationis sententiam proferimus, atque Canonicâ subsignatione, nostrâque subimaginatione hujus nostri Decreti paginam confirmamus.

(a) *Wemmel.* (b) *Berchem.* (c) *Releghem.* (d) *Ramsdonck.* (e) *Meys.* (f) *Ophem.* (g) *Nieuwen-rode.* (h) *Strombeeck.* *Pays vel Vliet, ubi Pastores sunt Religiosi Grimbergenses.*

Signum mei ipsius LIETHARDI Episcopi.
S. Joannis, Theoderici, Alardi,
Theoderici, Gerardi, Archidiaconorum.
S. * Elebaldi Præpositi, Gildardi Decani, Rothberti Cantoris. Guidonis, Hugonis, Werimbaldi, Lantberti, Adam, Bartholomæi, Canonicorum.

* *Aliis Erlebaldus.*

Actum est hoc Cameraci, anno Incarnationis Domini millesimo centesimo tricesimo secundo, Indictione decimâ. Ego WERIMBALDUS Cancellarius scripsi & recognovi. . . . . 1131.

Subsecuti deinde Toparchæ Grimbergani avitæ pietatis ac munificentiæ æmuli Cœnobium illud certatim muneribus & bonis auxerunt.

Humbertus primus Abbas Ecclesiæ Grimbergensis in eodem suo Monasterio simul instituit patris *Norberti* exemplo insistendo, ab initio Sorores Moniales, & ita Cœnobio virorum Grimbergensi junctum fuit Cœnobium Norbertinarum, uti per totum Ordinem juxta *S. Norberti* constitutum, constat fuisse observatum, quod manifestè Necrologium ejusdem Abbatiæ & vetera monumenta testantur; verum id postea vitandis periculis & scandalis anno 1137. in Comitiis generalibus ab *Innocentio* Papa confirmatis ubique abrogatum est, & dictus *Humbertus* anno 1139. virtute hujus decreti Moniales ad Parochiam de *Meyse*, in loco dicto *Novo Sarto*, vernaculè *Nieuwen-Rode*, horæ circiter spatio a Monasterio dissito sub regimine discretæ Priorissæ transtulit, ubi præfatæ Sorores in religiosa domo, sibi sub tutelâ & titulo *B. Mariæ* Virginis exstructâ, in omni Sanctitate & humilitate Domino vixerunt juxta Pontificum & Capituli Generalis constitutiones, usque ad tempora

Goſwini XI. Abbatis Grimbergenſis, quo fuerunt penitus exſtinctæ. Locus habitationis Sororum Monialium in Novo Sarto poſt illarum extinctionem, propter defectum inhabitantium, mox fuit deſolatus, dirutus & extinctus.

Ab immemorabili tamen tempore ibidem ſemper poſtea exſtitit Sacellum D. Virgini ſacrum, cui præfici ſolet hujus Eccleſiæ Canonicus cum titulo Vicarii.

In illarum Monialium bonis dein Succeſſêre Grimbergenſes. Hoc ſemel annotaſſe placuit, ut lucem afferant, cum in fundationibus Abbatiarum Præmonſtratenſium fit mentio Monialium Nôrbertinarum ſimul cum viriscohabitantibus; nam Abbatiæ Præmonſtratenſes primitus fuêre utriuſque ſexus, uti hodie nonnulla Brigittinarum Monaſteria.

Floruit in hac Abbatiâ magnâ cum opinione Sanctitatis Vener. *Daniel a Campenhout*, ibidem dum viveret Prior, qui obiit anno 1552. die 11. Septembris, cujus ſepulchrum apud Grimbergenſes in veneratione eſt, tamquam pii hominis Deo digni; ejuſque ſacram memoriam ponit *A. Raiſſe* in Auctuario ad Nâtales S. S. Belgii *J. Molani* die XI. Septembris.

Eccleſia Parochialis *S. Servatio* Epiſc. Tungrenſi ſacra eſt, quæ ab Abbatia Grimberganâ dependet, & univerſa ferê hujus pagi Decima.

Diviſio Parochiæ a Cœuobio quoad Officii Divini celebrationem facta eſt anno 1280.

Ex hac Abbatia prognata eſt Abbatia *S. Nicolai* Furana prope Neoportum anno 1128. vel 1129. cujus proinde eſt filia.

Eccleſia Abbatialis nova & ſpendida cum inſigni & altiſſimâ turri; noſtrâ ætate conſtrui cœpta eſt, tamquo multum promovit nuper defunctus Abbas *Hermannus Demunck* circa annum 1700.

Cæterum Anno 1715. & ſubſequentibus annis novus & inſignis Conventus a fundamentis exſtrui cœptus eſt præclaræ & nobilis Architecturæ, qui hanc Abbatiam plurimum illuſtrat.

ABBATES GRIMBERGENSES.

I. HUMBERTUS a *S. Norberto* ex Præmonſtrato miſſus anno 1128. Præmonſtratenſem Religionem io hoc loco collocavit. Obiit circa annum 1148.

II. THEODORICUS ex Præmonſtrato huc miſſus, vixit circa annum 1158.

III. EGBERTUS primus hujus Abbatiæ Profeſſus præfuit ab anno 1170. uſque ad An. 1179.

IV. SYMON vixit Aono 1180.
V. JOANNES.
VI. JOANNES DE MERCHTENIS.
} incertum quo anno obierint.

VII. HESCELO. Obiit An. 1222.

VIII. GUILIELMUS. Obiit An. 1229.

IX. FRANCO. Obiit anno 1244.

X. WALTERUS DE ROESBEKE. Canonicus Grimbergenſis, ex Abbate Diligemenſi, poſtulatus a Grimbergenſibus Abbas Ao. 1256. Obiit 1259.

XI. GOSWINUS vixit Ao. 1260. & uſque ad An. 1270.

XII. WALTERUS DE CAELMONT Canonicus Grimbergenſis electus Abbas Diligemenſis, dein poſtulatus Abbas Grimbergenſis, præfuit ab Anno 1270. Obiit Ao. 1312.

XIII. ANSELMUS. Obiit Ao. 1314.
XIV. JOANNES DE PODDEGEM. Obiit Ao. 1320.
XV. GERARDUS DE ISKA. Obiit Ao. 1330.
XVI. WALTERUS DE MARCA. Obiit Ao. 1354.
XVII. GODEFRIDUS DE VOS. Obiit Ao. 1370.
XVIII. JOANNES VAN HOVE. Obiit Ao. 1392.
XIX. JOANNES DE SAPE Brugensis. Obiit Ao. 1396.
XX. RAOULPHUS DE BUYSINGEN. Obiit Ao. 1397.
XXI. BALDUINUS DE PRICKERE. Obiit Ao. 1400.
XXII. ÆGIDIUS DE BOUCHOUT. Obiit Ao. 1416.
XXIII. CORNELIUS DE KEMPENER. interfuit Concilio Basileensi & obiit Ao. 1446.
XXIV. JOANNES VRANX Bruxellensis. Obiit Ao. 1465.
XXV. JOANNES DE MECHLINIA. Obiit Ao. 1474.
XXVI. JOANNES DE MOLENDINO, alias *Sceers*. Obiit Ao. 1477. Post cujus mortem *Judocus Bruylant* Professione Religiosus Grimbergensis, sinistrâ ambitione, ope *Lucæ* Episcopi Sabioicosis, . in Belgio Nuntii Apostolici a *Sixto IV.* Papa obtinuit provisionem Abbatiæ Grimbergensis contra Canonicam electionem & provisionem de Persona *Marci de Platea*; sed opera ac industria *Theodorici de Tuldel* Abbatis Parchensis rejectus fuit ab Abbatiâ Grimbergensi.
XXVII. MARCUS DE PLATEA Lovaniensis, a *Maximiliano I.* Cæsare Ao. 1478. obtinuit ne Abbatiæ Grimbergensis, S. Michaelis & Tongerloensis, ullo unquam tempore detur in Commendam. Obiit Mechliniæ contagioso morbo correptus Anno 1489.
XXVIII. ARNOLDUS PERSOENS rexit usque ad annum 1506. quo annis gravatus resignavit Abbatialem dignitatem *Petro van Wayenberge* triennio ante mortem.
XXIX. PETRUS DE WAYENBERGE Bruxellensis, obtinuit anno 1524. a *Clemente VII.* Papa usum Mitræ & Pontificalium. Obiit Bruxellis Anno 1540.
XXX. FRANCISCUS DE BLIOUL Bruxellensis per annos XVIII. functus munere Coadjutoris, non nisi duos annos ut Prælatus præfuit. Obiit An. 1542.
XXXI. NICOLAUS DE SPIRA Bruxellensis, primus ex nominatione Principis inauguratus est Abbas anno 1543. Hic ex Sacristâ Supprior, inde Prior ac denique Abbas, laudabiliter præfuit, & publicis Patriæ negotiis fructuosè pluries adhibitus. Vitâ excessit Anno 1568.
XXXII. GERARDUS DE CAMPENHOUT ex Pastore in Wemmel Abbas Anno 1571. ædes Monasterii Lovanii sitas in Collegium Præmonstratense, contractu inito cum aliis ejusdem Ordinis Belgii Prælatis, concessit. Hujus tempore omnis pretiosior Ecclesiæ sacra supellex ab hæreticis direpta est juxta Teneramundam, quo illa transvehebatur, ut latrociniis, & rapacitati tutius subduci posset. Obiit Anno 1577. die 20. Aprilis.
XXXIII. ANTONIUS VAN OVENBRUGGE ex Priore in Prælatum electus Bruxellis, quo se cœtus Religiosus subduxerat propter patriæ turbas, Monasterio flammis absumpto, facultate Pontificiâ & Regiâ notabilem prædiorum, bonorumque portionem emptioni exposuit, ut destructa repararet, & Religiosorum necessitatibus subveniret. Obiit Anno 1594. die 13. Februarii.

XXXIV. PHILIPPUS RAUBERGEN Mechliniensis ex Pastore in Wemmel, Conventum ex Bruxellensi exilio reduxit, & pristino loco restituit, & loca Conventualia in suis ruinis propè sepulta restauravit, & pristino ferè decori restituit. Mortuus Ao. 1613.

XXXV. CHRISTOPHORUS OUTERS Trudonensis, Pastor & Prior Grimbergensis, domos Pastorales exstruxit in Berchem, Raemsdonck & novo Sarto, prout etiam ædes Bruxellenses. E vivis excessit apoplexià correptus die 12. Septembris anno 1647.

XXXVI. CAROLUS FERNANDEZ DE VELASCO Bruxellensis, primo Pastor in Berghem & Beygaerden, deinde ex Pastore Grimbergensi Abbas denominatus anno 1647. Laudatissimè præfuit annis 18. In pauperes profusus; nihilominus ædificia multa construxit, ipsamque Templi fabricam suâ parcimoniâ magnificam & sumptuosam ædificare cœpit & admòdum provexit. Pietatem & religiosam observantiam exemplo potentius commendavit quam imperio: & constitutus Vicarius Generalis Hispaniarum Disciplinam ac Studia etiam apud exteros diligenter restituit promovitque. Obiit Bruxellis 13. Octob. 1665. ætatis anno 69.

XXXVII. JODOCUS VANDER ELST Grimbergensis, primum Pastor in Berghem deinde in Wemmel, utrobique zelosus, exemplaris, intrepidus: ætate provectior Abbas denominatus, biennio non toto præfuit. Vir antiqui candoris & gravitatis, humilis, patiens & hospitalis. Obiit Bruxellis 21. Februarii 1670. ætatis 71.

XXXVIII. LAURENTIUS BOGAERTS Flander, ex Provisore Abbas, luctuosis belli temporibus prudentissimè rexit, in adversis constans & pacatissimâ animi tranquillitate sedatus, demissione, & titulorum fastûsque odio, ac singulari morum exactitudine admodum commendabilis. Turrim Ecclesiæ magnoperè provexit, & spirituali non minus quam temporali regimini utiliter intentus. Obiit Bruxellis die 24. Januarii 1692. ætatis 72. Prælaturæ 22.

XXXIX. JODOCUS BASSERY Bruxellensis, nominatione Regiâ ex Cura de Opbem ad Prælaturam promotus gregem sibi commissum (etsi bellorum injuriâ ut plurimum abesse coactus) prudenter fideliterque rexit, paternâ Charitate & singulari benevolentiâ suos semper complexus, dignusque, qui Vicarius Generalis Circariarum Brabantiæ & Frisiæ constitueretur. Vastam Ecclesiæ turrim à Choro avulsam & penè lapsum minitantem felici successu restitui curavit. Publicatâ pace domum indilatè redux, dum majora molitur, è vivis abripitur Bruxellis 8. Maii 1698. Ætatis 65. Prælaturæ 6. expleto.

XL. HERMANNUS DE MONCK Mechliniensis, primum S. T. Supprior & Novitiorum Magister laudatissimus, deinde Pastor in Wolverthem annis 17. Gregem sibi commissum verbo & opere diligentissimè pavit, pauperum & infirmorum paternam Curam habuit, ea propter æstimatissimus. Divinum Cultum Devotionemque erga Virginem Deiparam egregiè promovit ædificato Sacello ejus Impdano hodiedum celebri. Abbas constitutus non minori in omnibus Zelo exarsit, templi fabricam magnopere promovit & ornavit; Divini Cultûs majestatem & decorem impensissimè dilexit, religiosam observantiam opere ac exemplo non minus quam frequenti facundoque sermone sancivit, & in pauperes affectuosissimè profusus, omnibusque ingenità demissione & candore be-

ne-

nevolus omnium sibi amorem devinxit. Obiit Grimbergæ 6. Decemb. 1712. Ætatis 69. Prælaturæ 15.

Vacavit Prælatura annis quatuor.

XLI. AUGUSTINUS VAN EECKHOUT Bruxellensis quondam Magister Novitiorum, S. T. Supprior & Prior. Deinde Pastor in Wemmel & Archipresbyter Districtus Brux. annis octo. Denominatione Cæsareâ & Regiâ Abbas anno 1716. possessionem adiit 23. Decemb. 3. anni sequentis Abbatiales Infulas suscepit. In Archidioecesi Mechliniensi Judex Synodalis, & Illustrissimorum Brabantiæ ordinum Deputatus Ordinarius; hodie regit.

HAM altero lapide a Bruxellâ, Præfecturæ Merchtemensis. Dominium Comitis *S. Petri* Jettensis, uti alibi pluribus dicetur, constituens eum Jette, Ganshoren, Relegem, & Bever unum tribunal. Pagus est exiguæ extensionis; complectitur enim vix centum & quinquaginta terræ bonaria, habens perpaucos incolas.

Ecclesia dicata est B. Virgini Deiparæ. Patronatus ejus spectat ad Archiepiscopum Mechliniensem jure Abbatiali Affligemiensi. Universa pagi decima spectat ad Parochum.

Capellania *S. Crucis* hujus Ecclesiæ annexa est Pastoratui anno 1591. die 6. Maii per *Matthiam Hovium* Vicarium Generalem Dioecesis Mechliniensis vacantis, habet onus trium missarum hebdommadatim.

Incolæ hujus pagi colunt ad diem 8. Januarii festivo ritu *S. Gudulam* Virg. Patronam Bruxellensem, errore inducti hanc Divam hunc locum de Ham olim incoluisse. Quis autem locus sit Ham quam hæc Diva olim inhabitaverit dicemus in pago de Moorsele in Decanatu Alostano.

HAREN primo lapide cum dimidio a Bruxella, Præfecturæ Campenhoutanæ, situs ad aquæ ductum Bruxellensem.

Anno 1626. jure pignoratitio hoc Dominium a Rege acquisivit *N. Madoets*: Dein Anno 1644. emptione publicâ a *Philippo* Hisp. Rege devenit ad *Godefridum vande Wouwer*. Hodie Dominium hoc possidet *Guilielmus van Langendonck*.

Ecclesia tutelarem colit *S. Elisabetham* Vid. Patronatus curæ Pastoralis spectat ad Capitulum *S. S. Michaelis* & *Gudulæ* Bruxellis, cui competit potior pars decimarum dono *Henrici I.* Lotharingiæ & Brabantiæ Ducis anno 1224. ac *Guilielmi Pipenpoy*. anno 1208. Diploma recitat *A. Miræus* in Donat. Belg. Lib. II. Cap. XCII. novæ edit. ut sequitur.

Universis præsentes Litteras inspecturis G. Decanus, totumque Capitulum B. Gudilæ in Bruxella, salutem in Domino.

Noverit universitas vestra, quòd cùm Dominus WILLELMUS Pipenpoy, jus decimæ, quod habebat in *Hare*, in manus nostras liberè & absolutè, nomine eleëmosynæ, resignasset, humiliter & devotè à nobis supplicavit, ut post vitam ALEIDIS Uxoris suæ anniversarium suum in perpetuum faceremus. Nos verò devotionem ipsius attendentes, promisimus eidem anniversarium ipsius Aleydis facere; & ad hoc in perpetuum faciendum nos obligamus.

In anniversario prædicto fructus decimæ totius præsentibus distribuentur, excepto quòd inde Custodi Ecclesiæ quattuor denarii, pro campanis pulsandis, conferentur.

Actum anno gratiæ millesimo ducentesimo octavo, feriâ sextâ post Trinitatem. 1208.

Cæterum cum *Riseldis* Matrona dotat Hospitale *B. Mariæ*, & XII. Apo-

 sto-

stolorum Broxellis, inter cætera donat partem decimæ in Haten teste *A. Miræo* in Dipl. Belg. Lib. I. Cap. LVII. novæ edit. quod diploma protulimus in Urbe Bruxellensi cum Cœnobium *S. Gertrudis* ibidem descripsimus.

Hodie decimarum participes sunt præfatum Capitulum, item Capitulum Soigniacense in Hannonià, & Parochus; unicuique est suus decimarum districtus; at nuperis annis decima præfati Capituli Soigniacensis relicta est Pastori in Evere pro parte portionis congruæ.

HEEMBEKE Inferior, Teutonicè *Neer-Heembeke*, ad aquæ ductum Bruxellensem. Præfecturæ Merchtemensis Dominium, in sublimitate collis situm, primo lapide a Bruxellâ. Dominium Heembeke superioris & Inferioris anno 1574. possedit *Antonius van Off*, Eques, & Prætor Bruxellensis, dein *Franciscus le Vasseur*, exinde eodem fiduciario jure acquisivit a Rege die 1. Augusti *Jacobus van Ophem*, & emptione absolutâ ab eodem Rege *Philippo IV.* anno 1649. 22. Januarii *Joannes Bollaert* Mercator Antverpiensis. Tandem Dominium Inferioris *Heembeke* devenit in familiam *D'Oblet*, qui hodie *Franciscus Josephus D'Oblet* per mortem patris sui ejus investituram adiit Ao. 1716.

Bruxellis in Æde sacrâ *D. Jacobi* in Monte Frigido exstat sequens inscriptio sepulchralis.

Cy gist Messire François le Vasseur, *en son vivant Chevalier Seigneur de Morienfart, Neer- & Over-Heembecke, du Conseil de guerre, Secretaire de Conseaux d'Estat & Privé, & Greffier de l'Ordre de la Toison d'Or de feu & treshaute memoire le Roy d'Espagnes Don* Philippe II. *de ce nom, & depuis de Serenissimes Archiducs* Albert & Isabelle Claire Eugene *Infante d'Espagnes &c. qui trespassa le* 16. *de Mars* 1603.
Et Dame Marie Butkens *sa Compagne* . . . . .

Ad dictam *Mariam Butkens Petri* Equitis & Cameræ rationum Brabantiæ Præsidis creati 16. Aprilis 1574. filiam pertinebat in pago de Neer-Heembeke elegans Castrum *Crayenhoven* dictum, situm medio milliari ab oppido Vilvordiæ, ad eum canalem quo Bruxellis Antverpiam commeatur: a qua progenie orbatâ transiit 18. Decembris 1607. per nuptias *Annæ Butkens* ejusdem Præsidis neptis ad *Joannem de Bejar* Equitem, Blasii Equitis filium: in quâ gente perseveravit usque ad *Annam Isabellam de Bejar* Francisci filiam, & familiæ suæ ultimam, perillustri Vito *Petro Coloma* Baroni de Morienfart nuptam, quæ dum adolesceret, tutelari curæ patrui sui *Joannis de Bejar* Decani Ecclesiæ Cathedralis Gandavensis commissa fuit: is vetus ibidem Sacellum sub nomine *S. Landerici* Episcopi Meldensis, accolarum devotione celebre, exornandum curavit: cui vicinus fons febricitantibus sæpe visus afferre medelam. In arâ hujus Sacelli spectatur *S. Landericus* pictus cum gallo cucuriente ad latus: fortasse ut loci a cucuritione dicti esse Patronus significetur, quemadmodum singulariter observavit *P. Henschenius* in Actis S.S. Aprilis Tom. II. edit. An. 1675. pag. 962.

Hodie *Crayenhoven* a Gentilibus de *Glymes* emptionis titulo possidetur. Cæterum in pago Neer-Heembeke ad Canalem Bruxellensem nuper exstructæ sunt a Civibus Bruxellensibus Prætoria & ædificia ad voluptatem ac opum osten-

ostentationem elegantissimæ formæ, & Architecturæ nobilis, cum uberrimis scaturientibus fontibus, inter quæ duæ eminent unum Indigetatum *Versailles*, alterum *Marly*, ad quæ divertendi causa multum excurrit Nobilitas & Populus Bruxellensis, præsertim tempore æstivo.

Ecclesia Patronum veneratur *S. Nicolaum* Episc. Parochum habet ex Canonicis Abbatiæ Diligemensis Ord. Præmonst. ad quam ab antiquis temporibus noscitur spectasse Patronatus hujus Curæ Pastoralis, quæ administratur ab eis cum Heembeke inferiore. Decima spectat ad hanc Abbatiam.

Anno 1272. Abbas *S. Cornelii* Indensis prope Aquisgranum Ord. *S. Benedicti* vendidit Abbati & Conventui Jettensi (hodie Diligemensi dicto) Ord. Præmonst. varia bona sita in pago de Neerheembeke.

HEEMBEKE *Superior* priori pago proxime contiguus, ejusdem districtus Merchtemensis. Hoc Dominium cum Heembeke, uti dictum, obvenit emptione absolutâ a Rege anno 1649. *Joanni Bollart* Mercatori Antverpiensi, dein fuit *Susannæ Catharinæ Bollart* viduæ *Gerardi van Uffel* Ærarii Regii Agri ac Provinciæ Mechliniensis Receptoris Generalis, quæ Dominium *Heembeke Superioris* donavit filio suo Anno 1712. *Joanni Baptistæ van Uffel* Consiliario & Ærario Generali Financiarum Principis, in cujus gratiam hoc Dominium a *Philippo V.* Hisp. Rege die 6. Aprilis 1706. in Baronatum erectum est. *Erectum in Baronatum.*

Quoad rem sacram Ecclesia Patronum veneratur *S. Petrum* Apostolorum Principem. Pastoralis cura dependet ab Abbatiâ Diligemensi, quæ administratur per Parochum Heembecæ Inferioris huic proximè vicinum Abbatiæ Diligemensis Canonicum, ad quam Abbatiam spectat hujus pagi decima.

Has Parochiales Ecclesias obtinuit hæc Abbatia a *Nicolao* Episc. Cameracensi Anno 1145.

HOLAER tertio ferè lapide a Bruxella, ad fauces Sylvæ Soniæ, Præfecturæ Vilvordiensis. Ejus Dominium antiquum est Patrimonium Ducis Brabantiæ.

In hoc pago est Dominium *Ter Heyden* insigni Castello instructum, habens Meyerum & Scabinos olim gentilium *Baltin*, inde viâ emptionis devenit ad familiam de *Bangart*.

Ecclesia dicata est *S. Clementi* Papæ & Mart. Patronatus ejus spectat ad Capitulum *S. S. Michaelis* & *Gudulæ* Bruxellis.

A. Miræus in Not. Eccl. Belgii Cap. CXCII. novæ edit. profert Diploma quo *Leonius* Castellanus Bruxellensis Patronatum hujus Ecclesiæ confert Anno 1248. præfato Capitulo; en Diploma.

Universis, LEONIUS Castellanus Bruxellensis, Patronus Ecclesiæ de *Holaer*, cognoscere veritatem. Noverint universi, quòd nos Patronatum de Holaer, ad nostram spectantem collationem, Ecclesiæ S. Gudilæ Bruxellensis contulimus perpetuò possidendum . . . . . Actum anno Domini M. CC. XLVIII. mense Aprili. 1248.

Universis, LEONIUS Castellanus Bruxellensis salutem. Ad notitiam singulorum perveniat, quòd Amelricus Thesaurarius Bruxellensis Ecclesiæ domistadium, in quo mansit quondam Helsuend Mulier, quod idem Thesaurarius emit à nobis jure hereditario possidendum, Decano & Capitulo Bruxellensi contulit in eleemosynam perpetuò possidendum.

Prædictus verò Decanus dictum domistadium à nobis relevavit, salvo jure annui census duorum denariorum Bruxellensium, Nobis & Heredibus nostris in Natali Domini persolvendorum.

Datum anno Domini M. CC. XLIX. mense Januario. 1249.

Henricus vero I. Lotharingiæ & Brabantiæ Dux anno 1223. dedit Canonicis præfati Capituli fructus Ecclesiæ de Holaer. Ita *A. Sanderus* in Basilicâ *S. S. Michaelis & Gudulæ.*

Decima hujus pagi est tripartita, cujus duæ trientes spectant ad Abbatiam de Camerâ Ord. Cisterc. propè Bruxellam, reliqua tertia triens ad Parochum.

Intra limites hujus pagi est *Prioratus Viridis Vallis*, vernaculè *Groenendaele*, Monasterium Canonicorum Regularium *S. Augustini*, situm in Sylva-Soniâ, primitùs clusa sive unius Eremitæ reclusorium, ac domicilium fuit *Joanni a Busco* ex illustri Ducum Brabantiæ stirpe oriundi. Annum fundationis exprimit Chronicon quod sequitur.

æDes saCratæ Verna tVnC VaLLe LoCantVr
sILVa VbI præCeLsIs qVerCVbVs ante fVIt.

Exstant & alii de hac fundatione Versiculi.

I quater & mille ter C tunc floruit ille
Qui Viridem Vallem fundavit ad æthera callem.

Huic eremitæ *Joannes II.* Lotharingiæ & Brabantiæ Dux Anno 1304. dictam vallem patentibus in perpetuum litteris liberaliter assignavit.

Diploma Donationis.

Nos JOANNES Dei gratia Lotharingiæ, Brabantiæ & Lymburgiæ Dux, notum facimus universis, quod nos intuitu Dei *Joanni de Busco* eremitæ, domum nostram sitam in nemore nostro Zoniæ, in loco dicto Gruenendael, & fossatum quod hactenus ibi de licentiâ nostrâ fecit, cum spatio intra fossatum dictum contento, tenendam quamdiu vixerit conferimus & habendam. Ita si a casu alibi illum transferri, aut mori contingat, ex tunc inposterum alter religiosus, & non alias, ad serviendum Deo ibidem perpetuis temporibus morabitur. Cui dictam Domum nos & nostri successores duximus conferendam præsentium testimonio litterarum nostro sigillo firmatarum. Datum die Veneris post assumptionem Virginis Mariæ, anno Domini millesimo trecentesimo quarto.

Joanne a Busco brevi e vivis sublato, successit ei *Arnoldus Diestensis* ac tertius *Lambertus* viri omnes Sanctitate vitæ & morum integritate conspicui Anno 1343. *Joannes Hincartius* Canonicus major ad *S. Gudulam* Bruxellis *Franco Frigidi-montanus* ibidem Canonicus minor, nec non *Joannes Rusbroquius* Capellanus ejusdem Ecclesiæ, Deo perfectius serviendi, urbe relicta, ad Viridem Vallem incolendum sese contulerunt, quibus supra dictus *Lambertus* locum cessit, atque in Bootendael, sumptus *Hincartii*, ut creditur, aliam clusam seu reclusorium excitavit. Quam cessionem *Guido Ventadorius* Cameracensis Episcopus approbavit & *Joannes III.* Brabantiæ Dux eodem anno hoc Diplomate.

Ita habet Sanderus in Brabantia Descript.

JOANNES Dei gratiâ Lotharingiæ, Brabantiæ, ac Limburgiæ Dux, Sacrique Imperii Marchio: universis ad quos præsentes Litteræ pervenerint, salutem in eo qui est omnium salus . . . .

Noverint igitur universi, tam præsentes quam futuri, quod pro Nobis, nostrisque Heredibus & Successoribus intuitu Dei, nec non pro salute animarum nostrorum Prædecessorum, dilectæque collateralis nostræ piæ memoriæ, ac etiam pro salute nostra, Heredum, ac Successorum nostrorum, conferimus ac donamus in perpetuum dilecto Nobis in Christo Domino Franconi de Frigido-Monte Presbytero, quandam lo-

locum dictum *Groenendael*, olim per Prædecessores nostros pro quâdam eremo ibidem construendâ traditum & concessum, situm in nostro nemore de Zonia, in Parochia de *Hoelaert*, cum magno vivario ibidem adjacente: tali conditione, quod idem locus cum clausura & pertinentiis suis sit & maneat in futurum habitatio quinque Virorum Religiosorum ad minus, divina officia ibidem ad laudem & gloriam & honorem Omnipotentis Dei, & Gloriosæ Virginis Mariæ ejusdem Genitricis, omniumque Sanctorum, & Electorum suorum celebrantium, & exercentium.

De quibus duo ad minus erunt & esse tenentur Presbyteri, viventes religiosè. Et ut hæc nostra concessio in perpetuum firma permaneat & inconcussa, præsentem Chartam per appensionem Sigilli nostri fecimus communiri.

Datum Bruxellis feriâ quartâ in Festis Paschalibus, anno Domini millesimo trecen- 1343.
tesimo quadragesimo tertio.

Anno insequente ibidem Capellam seu Sacellum excitarunt. Quo in loco cum *Joanne* Leeuwensi Converso quem *Bonum Cocum* vocant, & aliis sociis in communi annos quinque vixerunt, veteri veste Clericali retentâ. Donec monente Priore Monasterii S. Victoris Parisiensis Ao. 1349. Institutum Canonicorum Regularium *D. Augustini* die 10. Martii per *Petrum Andream* Episc. Cameracens. sunt amplexi *Francone* ibidem Præposito constituto & *Rusbroquio* Priore. *Hincartius* autem, quod provectioris esset ætatis, & afflictioris valetudinis, apud eosdem consenuit in veste Clericali.

Cum hoc Monasterium modicis inceptum initiis paulatim augeretur & piorum Religiosorum numero & pietate, omnium in se oculos convertit, & velut fœcunda parens plures formavit sacras colonias. Unde effectum ut Anno 1409. assensu *Petri de Alliaco* Episc. Camerac. sub nomine Viridis Vallis Generale Capitulum institueretur subjiciens ei Monasteria Rubeæ Vallis, Corsendonck, Bethleem propè Lovanium, Grobbendonck alias Throni B. M. prope Herendalium & *S. Barbaræ* Thenis, & ordinavit ut singulis annis Capitulum Generale institueretur: factum id initio seculi XV. Sed cum Windesemense apud Batavos Cœnobium, & ejus Capitulum Apostolica roboratum auctoritate ad famam veniret, se eodem Capitulo Windesemensi univerunt anno 1412. & denique ad normam Cœnobii Bethlemiticæ perpetuæ inclusionis votum magno fervore amplexi sunt Anno 1447. die 23. Junii.

Interprimos hujus Vallis incolas vitæ Sanctimoniâ illustres vixerunt *Joannes a Speculo Curegemius* qui Ao. 1358. ibidem Sanctissimè obiit. Item *Joannes* cognomento *Cocus Bonus* natus Affligemii, functione cocus & humilis, sed cælesti sapientia dives & sublimis, prout testantur ejus scripta ascetica quæ vernaculo idiomate ibidem exstant M. S. item *Joannes Rusbroquius* (ita dictus a pago natali inter Bruxellam & Hallas sito) de quo præclara refert in Chronico Windesemensi *Joannes Buschius* lib. 1. Cap. 40. Obiit autem *Rusbroquius* anno 1381. sepultus primo in veteri templo, postea ad Chorum novæ Basilicæ per *Joannem Serclasium* Episc. Camerac. Anno 1386. translatus, in quâ exhumatione ut scribit *Joannes Schoonhovius* seu „ Pomerius, „ Corpus ejus integrum fuit repertum, & spatio trium circiter „ dierum visendum expositum, cujus tantus fuit odor & fragrantia ut non ca- „ daver mortuum; sed potius aliquod videretur miræ suavitatis electuarium, „ prout a diversis, tum Religiosis, tum Laicis fide dignis fuit publicè tela- „ tum, qui idem religionis ergo sunt exosculati."

Anno 1621. die 8. Novembris *Jacobus Boonen* Archiep. Mechl. piorum multorum desiderio annuens, corpus Venerabilis *Rusbroquii* solemni ritu de terrâ levavit, & capsæ ligneæ decentiori inclusit, sepultus ante summum altare in alio sepulchro magnifico & sumptuoso quod suis sumptibus fieri mandavit

& ornari Sereniſſima *Iſabella Clara Eugenia* Hiſpaniarum Infans & Belgarum moderatrix, poſtquam in Monaſterio Viridis Vallis Anno eodem die 17. ejuſdem menſis Novembris ejus ſacras Reliquias viſitaverat. Dein hoc ei Epitaphium appoſitum.

Hic jacet tranſlatus Devotus Pater
Joannes de Ruysbroeck.
I. Prior hujus Monaſterii
Qui obiit anno Domini M. CCC. LXXXI.
II. Decembris.

PRIORES VIRIDIS VALLIS.

Primus hujus Cœnobii fundator ac Præpoſitus fuit *D. Franco de Frigido* monte obiit Anno 1386.

II. REYNERUS DE VALLE antea Eccleſiæ Bredanæ Canonicus & Decanus. Reſignavit anno 1409.

III. JOANNES SPIEGELS.

IV. HENRICUS SELLE de Herenthals ex Rectore Virginum *S. Barbaræ* Thenis electus Præpoſitus atque ab Epiſc. Camerac. *Petro de Alliaco* creatus Inquiſitor hæreticæ pravitatis.

PRIORES.

I. WALTERUS PETERCELS Lovanienſis ceſſit Prioratum anno 1414.

II. JOANNES WYSONIS Leydanus obiit 1416.

III. HENRICUS PETRI Lovanienſis 1421.

IV. JOANNES PISTORIS ex pago Hulaer 1431.

V. HENRICUS POMERIUS Bruxellenſis antea & poſt Prior ſeptifontanus cujus Monaſterii erat Profeſſus. Ceſſit Anno 1432.

VI. GERARDUS SMANS Turnhautanus, ante Prior Thronianus. Obiit 1438.

VII. JOANNES AB HASSELT, a natali ſolo oppido Haſſeleti nomen ſortitus; Profeſſus in Rubeâ Valle, electus hic in Priorem anno 1445. hinc in Monaſterio ſuæ Profeſſionis Prior.

VII. HENRICUS MORTENBEECK Bruxellenſis, electus anno 1447. Ceſſit poſt triennium.

IX. CORNELIUS DE PLATEA Ooſterhoutanus electus Prior 1450. Obiit 1457.

X. OLIVERIUS VERBERCHT Zichemienſis. Obiit Anno 1467.

XI. THOMAS MONINXS Bruxellenſis. Obiit Anno 1483. die 3. Decembris.

XII. PETRUS VANDEN EE Ziriczæa oriundus, Obiit Ao. 1491.

XIII. JOANNES KEYAERTS. Bruxellenſis. Mortuus Anno 1503.

XIV. JACOBUS DYNTER. Obiit anno 1512. die 4. Martii.

XV. EWALDUS VINXE Gandenſis. Obiit An. 1423.

XVI. DANIEL PETRI Bergenſis ad Zomam mortuus Ao. 1534. die 17. Maii.

XVII. HENRICUS DE STRATIS Bruxellenſis. Obiit Anno 1548. die 4. Novembris.

XVIII.

XVIII. QUINTINUS DIERIXS. Obiit Anno 1453. die 20. Martii.
XIX. ARNOLDUS DE WINTER Bruxellensis. Obiit 1454.
XX. THEODORUS SUPRAMONTANUS Bruxellensis. Mortuus die 25. Augusti 1566.
XXI. PETRUS WALSCHÆUS Bruxellensis. Anno 1569.
XXII. MARTINUS TALPARIUS Bruxellensis. Anno 1572.
XXIII. ADAMUS FABRI. ob geusianæ factionis tumultus transtulit suum cœtum Religiosum ad refugium Bruxellense. Infectus peste ibidem obiit Anno 1577.
XXIV. JACOBUS STAMPION Bruxellensis variis jactatus tempestuoso armorum tempore calamitatum procellis, mortuus Bruxellis die 20. Octobris Ao. 1586.
XXV. JOANNES MEYS Thenensis. Obiit Ao. 1592.
XXVI. VICTOR SUCCANTIUS Brugensis. Obiit Anno 1598. die 21. Junii.
XXVII. ANTONIUS BERCHIM Furensis, familiam religiosam per annos XX. Bruxellis exulantem anno 1606. ad Viridem Vallem reduxit, & destructa restaurare cœpit. Mortuus Anno 1622.
XXVIII. JOANNES SUCCANTIUS Antverpiensis ex Rectore Monialium in Jericho Bruxellis electus Prior. Mortuus Anno 1637. die 1. Maii.
XXIX. PETRUS PARYS Bruxellensis primo Commissarius, dein Prior Generalis Capituli Windesemensis. Obiit Ao. 1656.
XXX. JOANNES LAMANTIUS Bruxellensis ex Rectore Monialium in Jericho electus Prior Anno 1657. Obiit 1674.
XXXI. HERMANNUS SOLY. Mortuus Anno 1686.
XXXII. ENGELBERTUS COOL. Obiit Ao. 1690.
XXXIII. PETRUS ADAMS. Vitâ excessit Anno 1697.
XXXIV. MARTINUS CORLUY. Cessit, ac obiit Anno 1706.
XXXV. DOMINICUS JUDOCUS SCHOCKAERT S. T. B. F. Obiit Anno 1708.
XXXVI. GUILIELMUS VANDER HAEGHEN cessit Anno 1712. & obiit Jubilarius Ao. 1722.
XXXVII. JOANNES BAPTISTA JANSENS. ex Pastore in Huldenberghe, præsens Prior.

HULDENBERGHE altero lapide a Lovanio, Præfecturæ Vilvordiensis, Nobilissimæ familiæ de Huldenberghe per aliquot secula olim nomen dedit, cujus Dominos inter Equestres Toparchas & Pares Brabantiæ recensitos invenimus, eosque in pluribus Nobilium Brabantiæ Conventibus & Diplomatibus subscripsisse, atque inter primos Patricios Lovanienses annumeratos.

Dominium de Huldenberghe cum ad filiam unicam *Catharinam de Huldenberghe* devolutum esset, per ejus cum *Arnoldo de Ordingen* nuptias ab eâ cœpit stirpe possideri. Et iterum *Catharina Ordingenia* Matre defunctâ obvenit *Henrico de Witthem* Dynastam de Bautersem, qui anno 1458. *Joanni de Hauthem* Equiti & Cancellario Brabantiæ illud transcripsit. Denique cum per matrem *Adeliciam Joannes a Straesborch* idem obtineret, *Antonius de Hauthem*, ut in nomine perseveraret ab eo Anno 1541. redemit. Ab *Hauthemiis* seculo XVII. devenit in familiam de *Ryckewaert*, Toparchas de Tybercamps &c. ac tandem ab eâ Anno 1714. emptione publicâ obvenit *Clau-*

dio Eugenio Bodequin, fummo Prætori Præfecturæ Vilvordienfis Domino de Peuty. Hoc Dominium infignem habet Arcem quod nobis exhibet in Caftellis Nobilium Brabantiæ Baro *le Roy*.

In extremitate hujus pagi verfus Lovanium eft Dominium & Caftellum Baronatus de *Loenbeke Wilrianæ* ftirpis, dein *Huldenbergicæ*, nunc *vander Vorftiorum*, Familiæ patriciæ & Confularis Lovanienfis, ad quos devenit Anno 1500. cum *Joannes vander Vorft* Cancellarius Brabantiæ & *Joanna van Thielt* illud acquifierunt a *Waltero de Huldenberghe*. Erectum eft hoe Dominium in Baronatum a *Philippo IV.* Hifp. Rege Diplomate dato Madriti die 19. Novembris Anno 1663. in gratiam *Philippi vander Vorft* Equitis. Hodie illud Dominium poffidet *Carolus Georgius vander Vorft* per mortem Patris fui, cujus inveftituram adiit in Curiâ Feudali Ducatus Brabantiæ Anno 1716. Bruxellis in Ecclefia D. D. Michaeli & Gudulæ facra legitur præfati *Joannis vander Vorft* ejufque Conjugis hæc infcriptio Sepulchralis.

Erectum in Baronatum.

JOANNI VANDER VORST.

Loonbeke Domino, Equiti Aurato, Juris & æquitatis Confultiffimo, Philippi Regis Caftellæ, ac Caroli V. Imperatoris Brabantiæ Cancellario, viro in rebus gerendis animi, & Confilii præfentia confpicuo, Veritatis Juftitiæque Affertori Severiffimo, JOANNÆ VAN THIELT, matronæ, genere, pudicitia, pietate & quæ cum viro XIV. annos vixit concordia infigni, vixerunt annos alter 48. altera 42. hic Idibus Maji, hæc Martii obierunt: Vorftii filii pientiffimi Parentibus optimis pofuerunt.

Quarteria.

Vander Vorft, Spaenhem, Poppendonck, Duffle:
Van Thielt, Pipenpoy, Van Dorne, Vilters.

Schema Caftelli hujus Dominii exhibetur in Caftellis Nobilium Brabantiæ Baronis *le Roy*.

In facris dependet a Prioratu Monafterii Viridis Vallis, qui Patronatum hujus Parochialis (quæ *B. Mariæ* in Cælos Affumptæ dicata eft) & Decimas ab Abbatia Corbienfi in Galliâ circa annum 1562. viâ emptionis obtinuit atque ex fuis Canonicis hic Parochum conftituit; ita ut Decimæ hujus loci fint præfati Prioratus Viridis Vallis, affignata eft certa pars Decimarum hujus Ecclefiæ facro miniftro.

HULPE olim *Holpa*, Præfecturæ Hulpenfis Caput, ad orientalem plagam Sylvæ-Soniæ, fitum in Gallo-Brabantia, tribufque milliaribus a Bruxella & quatuor a Lovanio, amplæ jurifdictionis municipium continens fub fe pagos, *Ohain*, *Wauter-Braine*, *Plancenoy*, *Ophain*, *Chapelle S. Lambert*, *Genval*, *Ooftkerke*, *Clabbeeck*, *Lello*, & *Wilterze*, ab *Henrico I.* Lotharingiæ & Brabantiæ Duce oppidi jure donatum, illudque plurimis & amplis Privilegiis decoravit, quæ *Joannes II.* itidem Lotharingiæ & Brabantiæ Dux confirmavit Anno 1230. Certe ante annos trecentos inter oppida Solitum ad Comitia vocari & Chartis fubfcribere conftat.

Fo-

Forum solebat habere singulis Martis diebus; sed a multo tempore evanuit. Dominium bujus Municipii est Patrimonium Principis, continetque sub se Vicos (nostratibus *Gehuchten*) *Malaise* ubi Sacellum *D. Judoco* sacrum, *Bacquebosch*, & *Gallemart* appendices hujus Ecclesiæ Parochialis.

Anno 1666. Auspiciis *Caroli II.* Hisp. Regis erecta hic loci insignis mola aquatica pro chartis conficiendis, quæque unica exstat hodie in Brabantiâ, spectans ad *D. Franciscum Foppens* Bibliopolam Bruxellensem, qui etiam inibi possidet amplas & plurimas agri possessiones.

Anno 1563. die 24. Maii miserabili casu hoc Municipium flammis correptum & totum ferè tribus aut quatuor domibus exceptis conflagravit, & in cineres abiit.

Parochiale ejus templum (quod *D. Nicolao* Episc. sacrum est) suam ostendit antiquitatem. Chorus exstructus est Anno 1545. sacratus 5. Julii eodem anno a *D. Nicolao* Episc. a *Martino Cupero* Episcopo Chalcedonensi & Suffraganeo *Roberti de Croy* Episc. Cameracensis, Patronatum hujus Parochialis & duas partes decimarum acquisière Canonici Minoris præbendæ D. Gudulæ Bruxellensis ab *Henrico I.* Lotharingiæ & Brabantiæ Duce Anno 1226. Diploma exstat apud *A. Miræum* in Diplom. Belg. Lib. I. Cap. LXXX. novæ edit. quod exhibuimus in Bruxella pag. 7.

Hanc donationem confirmavit *Henricus II.* ejus filius Anno 1236. & *Godefridus de Condé* Camerac. Episcopus. Certam decimarum partem hic possidet Abbatia Affligemiensis. Præcipuam ac potiorem decimarum partem hodiè possidet hujus loci Parochus.

In hac Parochiali visitur sepulchrale monumentum *Caroli de Bailly* quondam Secretarii *Mariæ Stuartæ* Reginæ Scotiæ, quam *Elisabetha* Angliæ Regina decolari jussit Anno 1585. die 18. Februarii, cujus est hæc Inscriptio.

Cy gist Sr. Charles Bailly *en son vivant de la Chambre & Secretaire de la Reyne d'Escosse decapitée en Angleterre pour la foy Catholique, & depuis Commissaire de Vivres du camp de sa Majesté qui trespassa a l'age de* 84. *ans le* 27. *Decembre* 1624.

Et Damoiselle Democrite Swerts *sa femme que trespassa a l'age de* 92. *ans le* 3. *jour de Mars* 1633. *lesquels ont été par mariage* 50. *ans par ensembles, priez Dieu pour leurs ames.*

Respice finem.

Quarteria.

Bailly, *Laviin*, *Perotte*, *Rollin*,
Swerts, *Appelterre*, *Dongodt*, *Pervys*.

JETTE, Præfecturæ Merchtemensis, ad primum ferè a Bruxellâ lapidem. Dominium hoc cum Ganshoren, Ham, Relegem & Bever successive a variis jure pignoratitio fuit possessum, donec anno 1644. in auctione publicâ a *Philippo IV.* Hisp. Rege illud acquisivit Baro de Bouchout, a quo non multo post devenit ad *Franciscum de Kinschot* Dominum de Rivieren. Sub Gansboren situm est præfatum Dominium & insigne Castellum de Rivieren erectum in Baronatum a præfato *Philippo IV.* Hisp. Rege Anno

 1654.

1654. die 7. Octobris in gratiam *Francisci de Kinschot* præfati *Francisci* filii; Dein elevatum in Comitatum iu gratiam præfati *Francisci de Kinschot* hoc Dominium de *Jette* sub nomine *S. Petri* Jettensis a Præfato Rege Anno 1659 die 18. Novembris. Castellum de Rivieren nobis exhibet Baro *le Roy* in Castellis Nobilium Brabantiæ.

Cæterum ab annis non paucis devenêre hæc dominia per nuptias ad *Jacobum Ferdinandum de Villegas*, eum titulo Comitis *S. Petri*, Baronem de Hovorst Dominum de Vierſel & Bouchout &c. Præsidem Cameræ Rationum.

Ecclesia *D. Petro* Apostolorum Principi sacra est, in qua jus nominandi & constituendi Parochum ab antiquo habet Abbas Diligemensis, hujus appendix est *Gansboren*, in quâ Capella *D. Martino* Episc. sacra, habetque jus sepulturæ & in quâ singulis diebus Sabbatinis missa celebratur.

Inter quercus & Arboreta Dominii de *Rivieren* est Sacellum *D. Annæ* sacrum, coustructum Anno 1649. a Præfato *Francisco de Kinschot* & *Maria Gertrude de Lanchals* Conjugibus; cui hæc apposita inscriptio *Languentium Medicina*, in quo ab iis institutum fuit Cantuarium sive officium sacri hebdommadarii singulis diebus Martis, quod officiom a Diligemensibus hactenus præstatur, & magnus ibidem concursus populi. Visitatur autem hoc Sacellum pro febricitantibus & languentibus.

Bruxellis apud F. F. Minores olim fuêre Epitaphia Dynastarum sequentia.

Cy gist honorable homme Jean de la Marseille, *Seigneur de Riviere, Jette & Ganshoren, Capitaine d'Infanterie Walonne pour le Service de sa Majestè lequel a Siege de Cambray receut un coup d'Arquebusade & mourut d'ycelle en la dite Ville le* 19. *d'Octobre* 1595.

P. D. P. S. A.

Hier leyt begraven Heer Antonius de Vriese, **in syn leven Ridder / Heere van Rivieren / Jette ende Ganshoren / die sterft den** 14. **dagh Julius** 1638.

Ende Vrouwe Emerentiana des Mares **syne huysvrauwe / die sterft Anno** 1653. **den** 3. **Julii.**

In Ecclesia Abbatiæ Diligemensis legitur sequens Inscriptio sepulchralis.

D. O. M.

Æternæ memoriæ Nobilis Domini *D. Antonii de Vriese* & Tuſſis Equitis Aurati, Toparchæ de Rivieren, Jette, Ganshoren &c. & Illustris Matronæ *D. Emerentianæ de Mares* Conjugis ejus. Qui tribus hujus Ecclesiæ Canonicis in studio Theologico sustentandis impensas, pia munificentiâ legarunt. Devixit

xit ille, Idus Quint. M. DC. XXXVIII. Hæc vero anni M. DC. LIII. die VII. Optimis Mæcenatibus Reverendus admodum *D. Martinus Heckius* Abbas Diligemensis hoc debitæ gratitudinis Monumentum P. C. anno M. DC. XLIX. In Franciscanâ Bruxellis æde quiescunt ossa. Pios maneis heic pia vota juvent.

Huic pago de Jette non modicum decus est Abbatia Canonicorum Ord. Præmonstratensis, quæ ab eo loco olim *Jetthensis* & *Gethensis*, nunc *Diligemensis* appellatur.

Primordia hujus Abbatiæ referuntur ad annum 1095. eo enim tempore Nobilis Vir *Honulphus* de *Vulvrethem* (hodie Wolverthem,) Sacellum hîc, & in eo altare ad honorem D. Virginis Deiparæ & *S. Joannis* Evangelistæ fundavit, quod 18. Kal. Octob. *Galcherus* sive *Gualterus* Cameracensis Episcopus consecravit, ac anno eodem idem *Honulphus* Canonicos Regulares *S. Augustini* ibi collocavit, licet aliqui ab anno 606. Canonicos Regulares a *S. Amando* fuisse constitutos asserunt.

Anno 1112. die 22. Septembris atrium consecravit *Odo* Cameracensis item Episcopus, qui eisdem Parochum Jettensem cum appenditio suo de *Gansboren* contulit, cæteras Ecclesias Parochiales quas possident tradidit Anno 1145. *Nicolaus* Episcopus, verum jam Præmonstratensibus.

Itaque fundamenta hujus Abbatiæ jecit inclytus Eques *Honulphus* Dominus de Wolverthem, sed Monasterii Regularium *S. Augustini* sub *Waltelmo* Priore, dein sub initium anni 1106. primo Abbate, qui cum suis anno 1140. habitum & Reformationem Præmonstratensium amplexus est, advocatis e *Troncinio* juxta Gandavum IV. Canonicis Præmonstratensibus.

Fundatores primarii hujus Abbatiæ præter supradictum *Honulphum* fuerunt *Henricus I.* Lotharingiæ & Brabantiæ Dux Anno 1227. & ante eum *Godefridus III.* itidem Dux Brabantiæ anno 1185. & anno 1227. *Oliverius* Dominus de Sottengien & Wolverthem Eques, & anno 1228. *Goswinus de Saventhem.* Item *Guilielmus* filius *Nicolai de Diedligem*

Anno circiter 1218. floruit quidam *Egericus Abbas VIII.* qui per obitum Domini temporalis de Diligem obtinuit præfatum Dominium, a quo dein huic Cœnobio Diligem sive *Diligemium* nomen adhæsit, quod antea *Jeth* sive *Jetthense* & *Geth* Cœnobium dicebatur ab hoc pago *Jetthe*, ita ut Abbates usque ad ea fere tempora sese Abbates de *Geth* & *Jeth* usque ad seculum XIV. in Diplomatibus quæ subscribebant, sese nominarent, quod notandum ne incauti decipiantur.

Sequuntur Diplomata Fundatorum & Benefactorum hujus Abbatiæ, quæ referuntur in Supplemento Diplom. A. Miræi parte II.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego GALCHERUS gratiâ Dei Cameracensis Episcopus, Cellam quæ sita est in Villa quæ *Jetta* nuncupatur, ad laudem Salvatoris nostri JESU-CHRISTI, in honorem S. MARIÆ Virginis, octavâ decimâ Kalendas Octobris, Deo annuente, dedicavi, atriumque divisum benedixi, & ab hujus Villæ Parochia Altare, quidem favente Personâ ex nomine *Sichero* separavi, & ut ad nullum cujuscumque hereditatis, præter Sedem Cameracensis Ecclesiæ, respiceret, liberum confirmavi. *Ex Archivis Capituli Anderlecht.*

Ad usus autem Fratrum in hoc loco Deo famulantium, Beatique AUGUSTINI Regulam observantium exonigerando, *Honulphus de Vulvrethem*, homo liber ac timens Deum duodecim Allodii sui jugera omnino libera transtulit, decimamque de

Melbroeck Deo suæque Genetrici pro redemptione animæ suæ, animarumque Matris suæ *Annæ*, Conjugisque suæ *Renewidis*, ac Filiorum suorum *Lamberti* & *Wiacis*, omnino liberam tradidit: & dimidiam partem illius decimæ, quam habebat in *Vulvrethem*, similiter dedit.

Hic autem prædictus *Honulphus*, cum nostræ Dedicationis officio præsens esse non potuit, quemdam servum suum ad me misit, qui supra Sancta Sanctorum juravit, se Fratribus Ecclesiæ, quæ prædicta sunt, dedisse. Præsentesque fuerunt quàm plures Liberi homines, qui testati sunt, se donum vidisse & audisse; præsensque fuit quidam liber homo, nomine *Steypo*, qui ex parte illius Domini hujus beneficium renovavit, & Altari in mea præsentia legitimè adaptavit.

Ego verò, ne quilibet mandatorum Dei transgressor hoc Statutum violare præsumeret neque Solemnitatem Dedicationis infringeret, Pontificali banno interdixi, omninò etiam corroborans remotâ omnium Laicorum potestate, Fratrum esse, Abbatem Liberè eligere, & Cameracensium Pontificis Pastoralem Curam attribuere & benedictionem exhibere.

Ad quod Testes introducti Idonei sunt.

Signum Radulphi Archidiaconi.
Signum Alardi Archidiaconi.
Signum Bernardi Archidiaconi.
Signum Alberici Præpositi.
Signum Fulgentii Abbatis. *
Signum Albaldi Cappellani.
Signum Godfridi Clerici.
Signum Ancelli,
Signum Gerardi,
Signum Godefridi,

* *Afflegemensis.*

Signa Clericorum Brussellæ.

Tudonis Decani,
Alberti Scholastici,
Langenradi,
Henrici.

Signa Laicorum.

Steyponis,
Galteri Fratris ejus,
Alardi,
Godetonis,
Amelardi,
Ingrani,
Mazelini,
Franconis Filii ejus,
Franconis, Menzonis.

1095. Hoc autem est factum anno Dominicæ Incarnationis M. XCV. Indictione III. prædicti quidem Pontificatûs anno primo.

Ex MS. Archivii Capit. Anderlecht.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Odo Dei gratiâ Cameracensium Episcopus pacem & salutem cunctis Christi Fidelibus.

Notum sit omnibus Christi Fidelibus tam futuris quàm præsentibus, quod in diebus nostris instinctu & hortatu nostto atque *Walthelmi* Abbatis, *Everardus Rodulphus* Tornacensis, ob Uxoris suæ *Helwidis* animæ memoriam, concessione & Traditione *Galteri* Filii sui decem & octo terræ bonarios cum domistationibus ad ipsos pertinentibus, & cum prato trium partium jugeri, liberos ab omni Advocatia Ecclesiæ *Jettensi* & *Walthelmo* Abbati atque Successoribus ejus tradidit, absque alicujus contradictione.

Quidquid autem juris habebant in hoc beneficio *Waltherus* Sacerdos, & Goda Vidua quædam Religiosa supradicta, Everardo Rodulfo coram Hominibus suis, antea tradiderant & exfestucaverant.

Quicumque aliquid horum infringere præsumpserit, maledictioni atque execrationi subjaceat. Pax igitur & benedictio conservaturos contegat; dissipatores verò ultio æterni ignis cum diabolo feriat. Et ut hoc ratum & inconvulsum perma-

maneat, Paginam hanc subnotato testimonio Sigilli nostri auctoritate armamus.
Actum Cameraci anno MCVI, Præsulatûs nostri anno primo. 1106.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego ODO Dei gratiâ Cameracensis Episcopus. *Ex Archivis MS. Capit. Anderlecht.*

Cellam quæ sita est in Villa, quæ *Jetta* nuncupatur, ad laudem Domini nostri Jesu Christi in honorem S. Mariæ, Virginis, octavo Kal. Octobris Deo annuente dedicavi, atriumque assignatum benedixi, & ut ad nullum cujuscumque hereditatis, præter Sedem Cameracensis Ecclesiæ respiceret, liberam confirmavi. Et si pro alicujus culpa inbannitur terra, remotis omnibus inbannitis hæc cantet Ecclesia.

Et quia nos omnium domesticorum in exaltatione S. Ecclesiæ promptissimorum bonæ voluntati congaudere debemus, decet nos etiam, si quid à nobis petierint, non abnuere, ut semper ad vitam proficiant, nostro exemplo præeunte.

Ego itaque petitionem Galtelmi Abbatis Filii mei, quem propriis manibus consecravi, non reprobandam æstimavi, quærentis ut Parochialem Ecclesiam *Jettensem*, cum appendicio suo *Gansboren*, & *Mosengensem* Ecclesiam atque *Humbecensem* libertate donarem.

Quam petitionem bonam judicans, ideoque paternè exaudiens, prædictas Ecclesias ab omni exactione debitisque obsoniis liberas facio, & in Ecclesia S. Mariæ *Jettensi* Fratribus trado.

Deinde benignè concedo, ut suam Electionem liberè habeant in Abbate constituendo: Electus verò Cameracensi Episcopo præsentetur, ut ab eo sine ulla contradictione consecretur.

Ipse quoque Abbas ad Synodum ire non cogatur, nisi sigillatis Episcopi Litteris fuerit ammonitus.

Ad usus autem Fratrum in hoc loco Deo famulantium, Beatique Augustini Regulam observantium *Onulphus de Wolverthem* homo liber ac timens Deum Fundator Ecclesiæ, ob redemptionem animæ suæ animarumque Matris suæ *Avæ*, Conjugisque suæ *Remudis*, Parentumque ac Filiorum suorum *Wilhelmi*, *Waltheri*, *Lamberti*, *Sigeri*, *Godescalci*, *Eustacii*, *Arnoldi*, nobilisque Filiæ suæ *Avæ*; XIV. Allodii sui bonarios, & Cambam cum appendiciis suis, quæ solvit singulis annis X. & VI. modios avenæ ad mensuram Bruxellensem; & Allodium molendini in *Jeth*, & decimam quam habebat in *Wolverthem*, allodiumque decimæ de *Melbroeck*, Deo suæque Sanctæ Genitrici servientibus in supradicta Ecclesia tradidit.

Defuncto Filio suo *Lamberto* IX. terræ bonarios eidem dedit Ecclesiæ; pro anima Willelmi Filii sui VI. terræ bonarios contulit; pro anima *Sigeri* dederunt Fratres sui & Domina *Ava* Soror ipsorum IX. terræ bonarios & decimam totius Villæ, cum in IX. manipulis dividitur, duos manipulos & tertiam partem alneti superaddiderunt.

Eustacius VI. solidos dedit in * *Rochem*, Domina *Ava* & Frater ejus, Allodium XII. bonariorum secus Villam quæ dicitur *Selleca* Ecclesiæ dederunt. ** Vulgo Rossem, appendix de Wolverthem.*

Nostræ verò Dedicationis officio interfuerunt duo liberi homines *Waltherus* & *Arnoldus* Filii Onulphi cum Sorore eorum Domina *Ava*, qui omnes donum prædictorum beneficiorum renovaverunt & Altari in mea præsentia legitimè attitulari fecerunt.

Ut autem hoc ratum omni tempore habeatur, atque à nullo præsumptore maligno violetur, quoslibet dissipatores horum beneficiorum à sinu Matris Ecclesiæ segregatos publicè excommunicavi, nisi ad emendationem & satisfactionem venerint.

Actum est hoc anno Dominicæ Incarnationis MCXII. Præsulatûs nostri anno VII, 1112.
imperante Henrico V.

Testes hujus Confirmationis sunt hi.

Signum Joannis Archidiaconi.
Signum Ancelli Archidiaconi.
Signum Rodulfi Archidiaconi.
Signum Theodorici Archidiaconi.
Signum Everardi Archidiaconi.
Signum Erlebaldi Archidiaconi.
Signum Adæ Abbatis.
Signum Reneri Abbatis.

Signum Goffridi Abbatis.
Signum Ernaldi Abbatis.
Signum Mastelini.
Livini, Capellanorum.
Signum Roberti Cantoris.
Gerardi.
Herevardi.
Ego Gerinbaldus legi & recognovi.

Ex iisdem Archivis. NICOLAUS Divinâ miseratione Cameracensis Episcopus, tam præsentibus quàm futuris in perpetuum.

Debito charitatis affectu Ecclesiæ B. ac perpetuæ Virginis Dei Genitricis Mariæ de JETH compatientes, temporalibus beneficiis augmentare studuimus: illa omnia quæ Prædecessores nostri cæterique Fideles pro salute animarum suarum eidem Ecclesiæ legitimis Donationibus contulerunt, petitione & dilectione Fratris *Walteri* ejusdem Ecclesiæ Abbatis in hoc nostro Privilegio renovare & confirmare curavimus.

Altare videlicet in *Jeth*, cum appendicio suo *Gansboren*, Altare *Heembecæ*, exceptis obsoniis quæ nostri juris sunt, Altare *Immechiæ*, Altare *Mosenchem*, quæ libera sunt.

Ad arcendas igitur quorumlibet infestationes, prævaricatores quoad resipuerint, excommunicationis nodo conligamus, & subsignato canonico Testimonio sub Sigilli nostri appositione hujus nostri Decreti Paginam confirmamus.

Signum Theodorici Præpositi & Archidiaconi ejusdem loci,
S. Johannis Archidiaconi,
S. Alardi Archidiaconi,
S. Evrardi Archidiaconi,
S. Gerardi Decani, & Archidiaconi,
S. Gualteri Cantoris,
S. Eremboldi,
Gualteri,
Gerardi, Sacerdotum.
S. Bartholomei,
Willelmi,
Radulphi,
Galteri, Levitarum.
S. Roberti,
Eustacii,
Geroldi,
Adam, Sublevitarum.

1145. Actum anno ab Incarnatione Domini MCXLV. Indictione IX. Præsulatûs Domini Nicolai IX.

Ego Guntimboldus Cancellarius scripsi & recognovi.

Ex iisdem Archivis. EUGENIUS Episcopus Servus Servorum Dei, dilectis Filiis GUALTERO Abbati Ecclesiæ Sanctæ Mariæ Jettensis, ejusque Fratribus tam præsentibus quàm futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Desiderium quod ad Religionis propositum animarumque salutem pertinere monstratur, animo Nos decet libenti concedere, & petentium desideriis congruum impartiri suffragium.

Ea propter dilecti in Domino Filii vestris justis postulationibus clementer annuimus, præfatam S. Mariæ Ecclesiam sub B. Petri & nostra protectione suscepimus & præsentis scripti Privilegio communimus. Statuentes, ut quascumque possessiones, quæcumque bona eadem Ecclesia in præsentiarum justè & canonicè possidet, aut in futurum, concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione Fidelium, seu aliis justis modis Deo propitio poterit adipisci, firma Vobis vestrisque Successoribus & illibata permaneant.

In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Altare de *Jeth* cum Capella de *Gansborna*, Altare de *Heembeca*, Altare de *Leewa*, Capella de *Mosenghem*, Ca-

Capella de *Himethea*, cum omnibus pertinentiis eorum; decimam de *Melbrouck*; tertiam partem dicimæ in *Vulvrethem* ex dono *Ornulphi* & Filiorum ejus, in quinquaginta jugera terræ & sex solidos in *Rochem*, molendinum in *Jeth*, alnetum quod est juxta Ecclesiam, ex dono Euwani & Sororia ejus; tria jugera terræ ex dono Ducis *Godefridi*; pratum de *Heembeca*, plaustrata lignorum de silva quæ *Zonia* dicitur singulis diebus; terram quam dederunt *Alardus* & *Reinerus*; ex dono *Godessonis* duo jugera terræ; tria jugera terræ, quæ dedit *Radulfus*.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temerare, perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt, usibus omnino profutura; salvâ Sedis Apostolicæ Authoritate, Diœcesanique Episcopi canonicâ justitiâ.

Si qua igitur in futurum Ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ Constitutionis Paginam sciens, contra eam temerè venire temptaverit, secundò tertiòve commonita, si non satisfactione congruâ emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à Sacratissimo Corpore & Sanguine Domini nostri Jesu-Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat.

Cunctis autem eidem loco justa servantibus sit Pax Domini nostri Jesu-Christi, quatenus hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus signavi.
Ego Albertus Ostiensis Episcopus signavi.
Ego Odo Diaconus Cardinalis S. Georgii ad Velum aureum.
Ego Imarus Tusculanus Episcopus.
Ego Gregorius Diaconus Cadinalis S. Angeli.
Ego Hubaldus Presbyter Cardinalis.
H. Johannis & Pauli Signum.
Ego Gillebertus indignus Sacerdos.
Marci Signum.
Ego Jacintus Diaconus Cardinalis S. Mariæ in Cosmedino.

Datum Catalauni per manum Brizonis S. Romanæ Ecclesiæ Diaconi Cardinalis Cancellarii, IX. Kal. Novembris, Indictione XI. Incarnationis Dominicæ anno MCXLVII, Pontificatûs verò Domini Eugenii Papæ III. anno III. 1147.

In nomine Patris & Filii & Spiritûs Sancti, Ego GODEFRIDUS Dux Lotharingiæ; quia Nos qui in sæculo, & secundùm sæculum vivimus, tanto minus quæ Dei sunt cogitare possumus, quantò magis ad sæculi negotia effusi sumus, volumus quibusdam Christi pauperibus, scilicet Jettensis Ecclesiæ Fratribus, parumper misericordiæ impendere, ut quod à Nobis in his quæ Dei sunt minus agitur, ipsorum orationibus adjuvetur. *Ex iisdem Archivis.*

Notum sit ergo omnibus tam præsentibus quàm futuris, quod sicut benignitate Patris & Avi mei Ecclesiis abundantioribus, & ob hoc minùs indigentibus, videlicet Haffliginiensi & Parchensi in eleemosynam collatum est, ut si quid erga homines suos de feodo à manu ipsorum descendente acquirere possent, Allodium simul haberent; sic nihilominus ob salutem animæ meæ & Prædecessorum meorum in Abbatiam Jettensem Abbati HILDEBRANDO & Successoribus suis in perpetuum conferri & inviolabiliter liberè ac integrè, Ego & Uxor mea MARGARETA & Mater mea LUTGARDIS concessimus, ita ut postquam prænominata Ecclesia feoda acquisisset, sine tractatione & contradictione, & alicujus pretii exactione à me, & post me, à Successoribus meis Allodium acciperet.

Præterea quia pauperibus Ecclesiis multa violentia injustè frequenter infertur, & ab omnibus ferè rapina magis quàm justitia diligitur, prædictam Ecclesiam in nostra protectione & tutela suscepimus. Et veraciter & constanter promisimus, ut si quis aliquid quod ipsorum est calumpniari & ante judicium vim inferre voluerit, quamdiu Abbas & Fratres justitiam offerunt & ad judicium debitum venire volunt, ullam injuriam Ecclesiæ inferri nullo modo patiamur.

Specialiter tamen ea quæ ob Avo & Patre meo descenderunt, & ad usum Fratrum legitimè collata sunt, videlicet palustratum lignorum singulis diebus in Zonia, pra-

tum quoddam in *Heembeca*, sed & quicquid juris Dominus *Leonius* & Filius suus in Parochia Jettensi in pascuis, in terris, & Villæ totius parte tertiâ Advocatiæ habuit, & ab ipso & Filio suo Iwanus Miles quidam, in eadem Ecclesia postea conversus in feodo tenuit, in nostra protectione suscepimus, & Donationem Domini Leonii & Filii sui, quæ legitimè facta est, confirmamus.

Ut autem hæc rata & inconvulsa permaneant, Scripto in memoriam nostrorum transfundi, & Sigilli nostri attestatione & Testium subscriptione confirmari fecimus. Hi enim Testes aderant.

Alardus de Birbeck,
Arnoldus Stroisele,
Henricus Hagene,
Geielmus,
Daniel de Hische,
Michaël,
Simon.

Ex iisdem Archivis, MS. HENRICUS Dei gratiâ Dux Lotharingiæ, universis ad quos præsens Scriptum pervenerit, in perpetuum.

Notum esse volumus, quod Nos piâ intentione defensionibus Ecclesiarum, quæ in nostro Dominio sunt, intendentes, cum cæteris bonis Ecclesiæ *Jettensis* etiam bonarium terræ juxta stratam Regiam, quæ ducit versùs *Strombecam*, quod *Walterus* Miles de *Wamblinis* eidem Ecclesiæ, cum angulo quodam terræ non longè abhinc terram aliam ipsius Ecclesiæ attingente, in eleëmosynam per manum & consensum nostrum contulit perpetuò liberè possidendum; & alnetum dictæ Abbatiæ contiguum quod priùs longo tempore tenuit & possedit; falices, quoque cum pasturis ibidem adjacentibus, usque ad viam quæ ducit versùs *Strombecam*, & paludem sitam ante Abbatiam, quæ vocatur *Harincbruc*, quæ & eis ad placitum includere, & ut placet utile sibi facere, concessimus liberè,

Præterea molendinum, & bonarium terræ in Parochia de *Laken*, quæ Godinus de Nivella gener *Berneri de Cuckelberga* quondam Burgensis de Bruxella similiter in eleëmosynam cum Filio suo Gerardo eidem contulit Ecclesiæ, cum censu cujusdam Curtis in eadem Parochia.

Insuper & decimam quamdam ab *Iwaino Ruso de Bodengem* emptam, quæ est in Parochia de *Jetb*, sub nostra & heredum nostrorum protectione secura & libera ad opus ipsius Ecclesiæ volumus in perpetuum permanere.

Si qui etiam advenæ, peregrini, orphani, sive etiam servi ad jus nostrum spectantes, si in præfata Ecclesia aliqua sub custode deposuerint, vel in eleëmosynam contulerint, sive etiam sine testamento obierint, omnia fæpedictæ Ecclesiæ concessimus possidenda.

Quicumque ergo Ecclesiam præfatam in his aut aliis bonis ejus, quæ in terra nostra sunt, perturbare præsumpserit, nostram, quæ illi allata fuerit injuria, reputamus.

Hæc autem ut imposterum à memoria non decidant, Sigilli nostri appositione fecimus confirmari.

1217. Actum apud Bruxellam in Ecclesia S. Johannis Baptistæ; anno Domini M. CC. XVII. Testibus Viris venerabilibus.

Sigero Abbate,
Waltero Priore,
Gerardo Præposito,
Sigero Notario,
I. Decano Ten.
Walthero de Wanblinis,
Desiderio de Helrode, Militibus, & aliis multis.

Cæterum in Ecclesiâ hujus Abbatiæ maximâ cum populi veneratione adservatur brachium *S. Blasii* Episc. & Mart. quod Anno 1300. *Margareta Eduardi* Regis Angliæ filia, & *Joannis II.* Ducis Brabantiæ Conjux Canoni-

nieis hujus Abbatiæ dono dedit sub *Gerardo* Abbate XVIII. quod ut ab antiquo ita hodieque plurimis miraculis ibidem coruscat.

ABBATES DILIGEMENSES.

I. WALTELMUS. Vir pientissimus, relicto habitu Canonicorum Regularium candidum Præmonstratensium assumpsit anno 1140. neque multo post supervixit. Mortuus anno sequenti die 28. Novembris.

II. THEODORICUS ex Abbatiâ Trancinienſi juxta Gandavum, Ecclesiam veterem exstruxisse fertur. Obiit anno 1144. die 8. Julii.

III. WALTERUS. Obiit circa annum 1150.

IV. HENRICUS unus ex IV. Religiosis Troncinio missis ad Ordinem Præmonstratensium stabiliendum Diligemii. Historiam scripsisse traditur ordinis sui ac Monasterii, quæ interiit. Obiit Anno 1162.

V. HILDEBRANDUS. Mortuus Anno 1200.

VI. HENRICUS ex Abbatia *S. Joannis* Lauduni accersitus, post triennium resignavit Priori suo *Sigero* hujus Abbatiæ Canonico.

VII. SIGERUS. Obiit anno 1217.

VIII. EGERICUS obtinuit feudum de *Didlegem*, unde Cœnobium *Diligem* ab Anno fere 1218. nomen accepit, quo anno Abbas iste obiit.

IX. WENNEMARUS Canonicus Abbatiæ Laudunensis. Obiit Anno 1219.

X. AMELINUS Abbatiæ Averbodiensis Canonicus. Obiit anno 1220. (*Henricus VI.* Abbas qui *Sigero* resignaverat, iterum onus Abbatiale assumpsit ad annum usque 1226. quo plenus dierum migravit ad Dominum.)

XI. GERINUS. Obiit anno 1230.

XII. DANIEL Canonicus Abbatiæ Ninhoviensis, dein a proprio Conventu in Abbatem postulatus circa annum 1240. ibidem obiit anno 1255.

XIII. WALTERUS DE ROSSBEKE Canonicus Abbatiæ Grimbergensis, altero anno 1256. a proprio Conventu ad regimen Abbatiale postulatus, ibidem obiit An. 1259.

XIV. GODESCALCUS Monasterium notabilibus Dominiis temporalibus ditavit in Heembeca, Dielbeca & alibi. Obiit anno 1274.

XV. ONULPHUS. Excessit e vivis anno 1275.

XVI. ÆGIDIUS Canonicus Abbatiæ Tronciniensis. Obiit anno 1284.

XVII. HENRICUS Obiit anno 1300.

XVIII. GERARDUS Canonicus Abbatiæ Parchensis. Anno primo suæ Prælaturæ 1300. procuravit Ecclesiæ suæ Reliquias *S. Blasii* Episc. & Mart. dono acceptas a *Margareta* Conjuge *Joannis II.* Brabantiæ Ducis, resignavit ac devixit an. 1308.

XIX. PETRUS. Obiit eodem anno 1308.

XX. EUSTACHIUS. Obiit anno 1310.

XXI. JOANNES DE CRAENE. Mortuus anno 1330.

XXII. JOANNES CRUPELANT excessit e vivis an. 1338.

XXIII. THEODORICUS. Obiit Anno 1345.

XXIV. JOANNES DE ASCA. migravit e vitâ. An. 1377.

XXV. NICOLAUS DE LEEUW dictus de *Herent* antea Prior, dein Provisor hujus Abbatiæ. Obiit An. 1384.

XXVI. Joannes de Middelborch. Obiit Anno 1411.

XXVII. Guilielmus de Wolf ex Provisore Abbas. Obiit Anno 1424.

XXVIII. Joannes Jacobi antea Canonicus Regularis Viridis Vallis, ex amore disciplinæ professus in hac Abbatiâ, dein Prior, demum Abbas. Obiit anno 1440.

XXIX. Guilielmus Croes. Obiit Anno 1457.

XXX. Joannes a Quercu, vernacule *vander Eecken*, Mechliniensis. Obiit anno 1462.

XXXI. Joannes a Linniaco, vernaculè *de Lenneke*, Teneramundanus. resignavit Anno 1469. & devixit anno 1487.

XXXII. Rolandus Piquot J. U. L. Acad. Lov. ex Suppriore & Novitiorum instructore electus Abbas, resignavit Anno 1501. & obiit An. 1507.

XXXIII. Rolandus Sanders Canonicus Abbatiæ Tronciniensis, prius ibidem Prior, dein Præpositus Monialium in Tuschenbeka ejusdem Ord. Præmonstr. quæ erat Præpositura eo tempore a Tronciniensi Abbatiâ dependens, post annos V. resignavit, & factus Pastor in Heembeca, e vitâ migravit Anno 1515.

XXXIV. Petrus vanden Zype Canonicus Abbatiæ Grimbergensis & Pastor in Wemmel, postulatus a Conventu Diligemensi. Obiit Anno 1512.

XXXV. Cornelius vander Goes Illustri familia natus, ex Abbatiâ Middelburgensi in Zelandia ejusdem Ord. Præmonst. evocatus Abbas, obtinuit anno 1532. a *Clemente VII.* Pont. jus Mitræ & Pontificalium, dein Anno 1537. a Matrice sua Ecclesia Middelburgensi in Prælatum postulatus.

XXXVI. Joannes de Tuegele sub decessore electus coadjutor. devixit Anno 1538.

XXXVII. Joannes de Puteo, ortu Teneramundanus. Obiit anno 1540.

XXXVIII. Arnoldus Mahieu Bruxellensis, sacri Oratorii Major Capellanus sub *Maria* Hungariæ quondam Reginâ, Belgii Moderatrice, ac pro Ecclesiastico Statu deputatus Ordinarius. Obiit anno 1575;

XXXIX. Livinus van Cauwenberge. Bruxellensis, ex Pastore in *Muesegem* electus Abbas, præfuit acerbissimis Belgii temporibus. Vitâ excessit anno 1602.

XL. Martinus Heckius Campiniensis, Pastor in *Wolverthem*, paucis ante obitum mensibus sui prædecessoris factus temporalium administrator, eo defuncto electus Abbas. Vitam exuit Anno 1623.

XLI. Joannes Baptista Haseler Bruxellensis, primo Parochi munus egerat in *Jette*, dein sui Cœnobii Provisor. Obiit Anno 1645.

XLII. Martinus Heckius Campiniensis, primo Supprior ac juvenum instructor, exinde Abbas, inauguratus anno 1644. ad divini cultus augmentum, construi fecit pretiosissima, quæ usque hodiè exstant Altaris & Ministrantium ornamenta, ex auro opere Phrygio artificiosè elaborata, villam adhæc e regione Abbatiæ perpulchram anno 1660. ædificavit, & dum dormitorio moderno infatigatus instat anno 1662. die 17. Decembris e vivis abripitur, & Successori operis coronidem dereliquit.

XLIII. Cornelius Lamberti Antverpiensis ex Pastore in Zellick (ubi sumptus magnâ ex parte subministrante Martino Heckio, novam ædi-

ædificavit Ecclesiam, Capellam ibidem *S. Quirini* Reliquiis Romà relatis ditatam, concursu populi easdam veneratori celeberrimam, Abbatiæ nostræ pro prædictis sumptibus oppignoratam relinquens) Abbas electus est, & die 11. Martii anni 1673. mitra solemniter insignitus. Mox dormitorio perfecto, Bruxellense Refugium novis ædificiis auxit, Sacelloque domestico decoravit, & dum alia plura meditatur vità excessit Anno 1678. mensis Julii 12.

XLIV. Quo eodem anno eligitur, nominatur, & 9. Octobris Infulis insignitur SIARDUS HUENAERTS ex Pastore in Wolverthem: Vir & suis & exteris etiam primæ notæ percharus, qui ingenii vivacitatem, animique benevolentiam vultu & specie exprimens, suorum animos præclara exspectatione exhilarabat. Sed dignus illo non fuerit mundus, nam Cœlum in flore ætatis rapuit anno 1680. Aprilis 25. cum vix 18. mensibus præfuisset, eique successit in Prælatura 26. Junii ejusdem anni, qui in Pastoratu fuerat substitutus,

XLV. FRANCISCUS KERREMANS Bruxellensis, debemus viro huic studium redivivum quotidianis succrescere incrementis. Statutorum Ordinis rigidus ipse observator, aliisque exemplar erat, pudebatque non inlequi Abbatem gnaviter præeuntem. Ædificandæ Domus Dei dum lapides, pecuniam, aliaque necessaria congregat, Deputatus Ordinum Brabantiæ Assessor ordinarius, munere suo defungitur 5. Junii anni 1689. collecta cum ædificandi onere successori relinquens.

XLVI. HENRICUS HUYS itidem Bruxellensis, olim S. Theol. Professor, & in Moeseghem Pastor, vix septem bebdommadibus lapsis Antverpiæ in Abbatia S. Michaelis (Mechliniensi sede vacante) ab illius Urbis Episcopo consecratus die S. Annæ sacrà. Anno 1707. factus Illustriss. Ordinum Brabantiæ primi Ordinis deputatus, exacto biennio veterem Ecclesiam collabentem destruit, novam ædificavit, Chorum sedilibus pulcherrimis exornat, Bibliothecam, picturis, libris, & his recundendis forulis instruit, Refectorium coemptis tabulis decorat, hortum efficit, fontium, Areolarum variegatione amœnum, tandem annis XII. integris deputationis in magnà rerum vicissitudine, & injurià temporum decursis jam Jubilarius, subitaneà morte sublatus est anno Regiminis 32. seculi 1720. mensis Septembris die 12, eique successit denominatione Majestatis Cæsareæ exordiente anno 1721.

XLVII. HENRICUS CROCKAERT; & ipse Bruxellensis ex S. Theol. Professore, in utràque Heembecà ab anno 1700. Pastor, 26. Januarii in Ecclesià proprià ab Eminentiss. Cardinali de Alsatia de Boussu Archiep. Mechl., assistentibus Abbatibus Grimbergensi & Bernensi Mitrà est redimitus. Vix tantà dignitate insignitus, Frontispicium, & Ecclesiam Abbatiæ anteriorem cum turri artificiosè fabrefactà perficit: nihil interim eorum, quæ ad vitam animæ, & bonum Spirituale subditorum spectant omittens. Det illi Deus, ut pacem, quam unicè cordi habet in secula fovere valeat, &

In Deo sIbI sVIsqVe regIMIne bIno frVCtIfICet.

LAKEN recensetur inter pagos qui libertate & jure oppido gaudent, In ejus territorio septem Toparchæ sunt, ac videntur ab ipsis septem Dynastis, qui VII. Patricias familias Bruxellis propagarunt, originem ducere.

In hoc loco miraculis innumeris clara est Virginis Matris Ecclesia, de

cujus initio agit *J. Gillemans* primâ parte Novalis Sanctorum. Item *A. Raiffius* in suo Auctuario ad Natales Sanctorum Belgii *J. Molani* ad diem 13. Aprilis, & ex eo *A. Wichmans* in Brabantiâ Marianâ Lib. II. Cap. IV. ad quem curiosum Lectorem remittimus.

Quonam vero præcisè tempore stupenda illa quæ ibidem narrantur contigerint non ita exactè adnotatum reperitur apud eos qui illorum meminerunt, ait prædictus *A. Wichmans*. Interim hoc omnino certum & extra dubium est, jam ante septingentos annos hanc Ecclesiam constructam fuisse, atque inibi Deiparam cultam. Sanctus enim *Guido* Anderlechtensis, qui obiit juxta aucttenticum ejus loci instrumentum anno 1012. multis annis velut alter *Nepotianus* in hac Ecclesia servivit floribus & ramis eam exornans, omnia in nitore conservans, atque in omnes Cæremonias piè sollicitus. Postea per septem annos peregrinatus est Romam & Jerosolymam & ad alia Sanctorum loca. Unde Anderlacum reversus, peste inguinariâ seculi ærumnas consummavit. Sepultus primo Anderlaci in Cœmiterio; sed Deo per viri Sanctitatem miracula testante circa annum 1085. *Gerardus II.* Cameracensis Episcopus ejus sacra ossa e terrâ sustulit, & in capsâ honorificè collocavit, quiescit ibidem in sui nominis ac *S. Petri* Basilicâ (quod nota contra *J. Molanum* & *C. Baronium*, qui eum toto seculo posteriorem faciunt.)

Ecclesia Lakensis, etiamnum hodie admodum celebris est, & visitatione & concursu solemnis; potissimum autem Principibus nostris eximiâ in veneratione.

Ex Archivis Abbatiæ Affligemiensis constat Ecclesiam Lakensem primitus Antistitum Cameracensium juris omnino fuisse; horum vero largitate & (ut litteræ præferunt) eleemosynâ Nivellis Collegii factum peculium, a quo tandem & Parchensibus (quibus tertia pars Decimarum competebat) conventione seorsim ac diversis transactâ temporibus ad Affligemiense Cœnobium pervenit. Sic itaque tabulæ antiquissimæ pactionem Nivellensium cum Affligemiensibus quoad decimam de Osseghem complexæ habent.

„ Communi consilio & rationabili assensu ad petitionem Domini *Nicolai* „ Cameracensium Episcopi Ecclesiæ de Haffligien in manu *Godescalci* ejusdem „ Cœnobii Abbatis concessimus nostram decimam de Ossenghien &c. " & mox „ *Lachen* autem mater est & capitalis Parochia: nostra quidem Ecclesia ex Cameracensium Episcoporum eleemosynâ, antiquâ, & ratâ possessione, cum universis decimis & dote &c. Actum est anno Incarnati verbi „ M. CLIX. Indictione VII. Epactâ nullâ, *Frederico* imperante, Domino *Henrico* Leodiensi Episcopo, *Godefrido* Lovaniensi Duce, *Adelbe-* „ *de* ipsam Obedientiam de *Laches*, obtinente. " Ex scriptoribus qui illo ævo vel circiter vixerunt colligitur Obedientiam hic sumi pro membro Monasterii, & proinde significat Prioratum vel Præposituram illius Monasterii.

Anno M. C. LXXVI. " *Ada* Nivellensis Abbatissa, & ejusdem Ecclesiæ „ Fratrum quam Sororum Conventus, ficto consensu contulit Ecclesiæ „ Haffligeniensi in perpetuum Ecclesiam de *Lachen*, cum omnibus appendentiis suis, & cum omni integritate omnium, quæ ad eandem Ecclesiam „ attinent, unâ concessit eidem Ecclesiæ villam de *Ham* &c. " Quod pactum anno insequenti *Alardus* Episc. Camerac. ratum babuit. Ex illo quoque tempore Parchenses Canonici Præmonst. quibus tertia pars decimarum & proportionatum ius ad Patronatum adepti, idque ut putatur a fundatione Parchensis Monasterii, e *Godefrido Barbato* Duce Brabantiæ, cum Affligemien-

nienfibus concorditer Ecclefiam Lachenfem illiufque reditus adminiftrarunt ufque ad annum M. CC. XIV. quo decima quoque Parchenfium ad Affligemienfes fub annua penfione pervenit. Litteræ hujus pactus fic fe habent.

Notum fit Univerfis Chrifti fidelibus hoc fcriptum infpicientibus, quod cum Domus Parchenfis haberet partem in Decimâ de Laken, in hoc convenerunt *Ywanus* Abbas & totus Conventus Parcenfis & *Robertus* Abbas totufque Conventus Haffligenienfis quod Abbas & Conventus Haffligenienfis, ab Abbate & Conventu Parcenfi, per licentiam generalis Capituli Præmonftratenfis fufceperunt dictam decimam perpetuo poffidendam, fub annuâ penfione duodecim modiorum Bruxellenfis menfuræ, videlicet feptem modios filiginis & quinque hordei in eadem Parochiâ fub bonâ fide folvendorum. Et ut hoc ratum & inconvulfum permaneat, figillis Abbatis & Conventus Haffligenienfis, & Abbatis Parchenfis eft munitum. Ad majorem autem confirmationem appofita funt figilla aliorum qui interfuerunt. Sigillum Abbatis Fliderbecenfis, S. Hefcelini Abbatis Grimbergenfis. S. Radulfi Abbatis Ninivenfis. S. Abbatis Jettenfis. S. Henrici Præpofiti Lovanienfis S. Capituli Bruxellenfis. Teftes Godefcalcus Prior, Everardus Supprior, Simon Armarius, Willelmus Cellarius, Henricus Capellanus Haffligenienfis Monafterii. Henricus Prior, Arnoldus Supprior, Vitalis, Remigius, Ywanus Parcenfis Ecclefiæ Canonici & alii quam plures. Acta funt hæc anno Domini M. CC. XIV.

Anno 1638. *Jacobus Boonen* Archiep. Mechl. Patribus Oratorii Inftituti *Petri Berullii* S. R. E. Cardinalis hanc curam Paftoralem demandavit, qui Paftoratus debet per aliquem ipfius Congregationis (cui unitus eft) Presbyterum idoneum, a loci Ordinario dictæ Ecclefiæ approbandum, conftituendumque adminiftrari, prout magno Ecclefiæ bono hodiedum rectè & cum magno fructu adminiftratur.

Decima hujus loci hodie eft tripartita, cujus duæ trientes fpectant ad Abbatiam Affligemienfem, altera triens ad Parochum.

MACHLA S. GERTRUDIS, Teutonicè *S. Geertruyde Machelen*, ab hac Divâ nomen fortita, fefquimilliari a Bruxellâ, medio a Vilvordiâ, Præfecturæ Vilvordienfis.

Hoc Dominium Anno 1626. a Rege oppignoratum fuit gentilibus de *Gottignies*; Dein emptione abfolutâ in auctione publicâ a *Philippo IV.* Hifp. Anno 1654. obvenit *Guilielmo Ignatio Hooff* Domino de Hove, a quo emptione publica anno 1667. devenit ad *Claudium Francifcum* Comitem de Taffis, inde emptionis tabulis Anno 1697. ad *Joannem Paulum Bombarda*, hinc rurfum emptione publicâ illud acquifivit *Petrus Antonius Baro de Colins*, qui ejus inveftituram adiit in Curiâ feudali Ducatus Brabantiæ anno 1717. ac hodie hoc Dominium poffidet.

In Machlâ *Lamoraldus* Comes de Taffis & S. R. I. circa annum 1653. elegantis formæ caftellum condidit, nuncupavitque *Beau-Lieu*; cujus fchema nobis exhibet Baro *Le Roy* in Caftellis Nobilium Brabantiæ, quod hodie fpectat ad præfatum Dynaftam Baronem de Colins.

In hoc pago eft Dominium cum Caftello, præditum plurimis agri poffeffionibus fpectans ad *D. Jofpan.*

Porro vocatur hic pagus *Machlinia S. Gertrudis* ut ab aliis ejufdem nominis locis diftinguatur, vel potius quia Ecclefia in honorem hujus Divæ eft confecrata. Patronatus ejus fpectat ad Capitulum *S. S. Michaelis* & *Gudulæ* Bruxellenfe, cui *Henricus I.* Lotharingiæ & Brabantiæ Dux Anno 1225. contulit fuas Decimas in *Machla* refignatas fibi a *Waltero de Murfeke.*

Hodie Decima est tripartita cujus duæ trientes spectant ad præfatum Capitulum, tertia triens portio Parochi est cum Novalibus.

Cantuaria fundata in hac Parochiali anno 1710. annexa est Pastoratui pro missâ matutinali diebus sacris procurandâ.

MAIS vulgo *Meys*, Præfecturæ Grimberganæ, Dominium ad Nassovios, Bergenses, & alios pertinens, altero lapide a Bruxellâ & medio milliari a Grimbergâ pagus est latæ admodum extensionis, continens sub se plures vicos, & quasi appendices, videlicet *Ophem*, *Amelgem*, *Hasselt* & *Nieuwen-Rode*, latinè *Novum Sartum*, de quibus mox dicetur.

Plures sunt hujus pagi Toparchæ & universim in eo VI. Dominia recensentur ex quibus duo possident Nassovii, duo Bergenses, unum Baro de *Bouchout*, & unum Baro de *Hoghevorst* &c. habentque suam jurisdictionem personis & locis distinctam; inter quæ Castrum de *Bouchout* veteris Baronatus titulo illustre in clientelâ Ducis Brabantiæ, conditum referunt a Brabantiæ Duce cum Teneramundam *Theodorico* Flandriæ Comiti contradidisset. Hoc opportuno loco in limite ditionis suæ arcem struxit, Flandrorum excursionis intercepturam, & quia præsidium in perpetuâ, ut sic dicam, speculâ, structæ Arcis nomen fecit *Boocholt*, id est arcum tene. Ejus Toparchas a loco nomen adeptos, virtute sua inter primos Brabantiæ claruisse, bella facta comprobant; & omni hominum, & Scriptorum memoria illustres fuisse constat; & varia probant diplomata *Bocholtanos* semper inter, subinde ante Primarios Patriæ Barones subscripsisse.

Hic Baronatus per nuptias *Margaretæ de Bouchout Danielis* filiæ, quæ obiit anno 1476. accessit *Everardo de la Marck* Dom. d'Arembergh, possessus ab Arembergiis aliquamdiu, donec *Robertus* Arembergæ Comes Ao. 1536. *Maximiliano de Transilvan* Equiti transcripsit, cujus ex *Catharina de Mol* filia *Joanna de Transilvan* Domina de Bouchout, Lonpaigne &c. nupta *Francisco Prospero de Geneve* Domino de Lullin, Cuesingem &c. Dynastiam vendidit anno 1590. *Christophoro d'Assonville* Consilii Privati Consiliario primario &c. & tandem per nuptias filiæ ejus *Margaretæ d'Assonville* in prænobilem apud Atrebates *de France* familiam translatum est, indeque nuperis annis emptionis viâ devenit ad *Petrum Ferdinandum Roose* Dominum de Froidmont, in cujus gratiam Bouchouti Baronatus diplomate Regio die 9. Maii 1683. confirmatus est; post cujus mortem illud possidet ejus filius *Melchior Franciscus Roose*.

In Basilica *D. Gudulæ* visitur sequens Epitaphium præfati *Christophori d'Assonvillæ*.

D. O. M.

Christophorus ab Assonvilla, Eques D. Altavillæ, Baro Bouchout, Philippo II. Hispan. Regi P. M. Deinde Alberto & Isabellæ nostris Principibus a Consiliis publicis & arcanis. *Margaretæ Scheissiæ* Conjugi Charissimæ ac *Guilielmo* filio optimo præmortuis hic sepultis, ac etiam sibi ipsi adhuc vivens (mortis memor) hoc Mon. P. C. anno 1602. Obiit 10. Aprilis anno 1606.

Quarteria.

D'Assonville, *Potier*, *Desprets*, *Du Jardin*,
Scheysve, *Berchem*, *Hoogelande*, *Nieuwerkercke*.

Item

Item in hoc pago Prætorium cum Dominio quondam gentis *vander Ee* Prætoris Bruxellensis, a qua viâ emptionis, devenit ad gentem de *Bourgois*, inde eadem via emptionis ad gentiles de *Vander Linden*, Patricios Lovanienses, illudque hodie possidet *Philippus vander Linden* Baro de Hooghevorst.

Ecclesia tutelarem colit *S. Martinum* Turonensem Episcopum. Cura Pastoralis donata est Abbatiæ Grimbergensi per *Odonem* Episcopum Cameracensem cum appenditiis suis (verba sunt Diplomatis) *Strombeca* & *Grimberga* quæ hodie sunt separatæ Parochiæ. Ita *J. B. Gramaye* in Grimberga, quo autem anno non indicat, neque nos invenire potuimus.

Ab hac Parochiali dependet sive ei spiritualiter subjecta *Ophem*, cujus Ecclesia dicata est *S. Stephano* Proto-Martyri, quæ per Vicarium ibidem ex Canonicis Præmonstr. Grimbergensibus constitutum perpetuo administratur, in quo Sacellum de *Amelgen* D. Virgini sacrum.

Item ab hac Parochiali dependens est *Hasselt* in quo Sacellum *S. Eligio* Episc. Sacrum, item *Rodium S. Brixii*, & *Novum Rodium* sive *Novum Sartum*, Teutonicè *Nieuwen-Rode*, cujus Ecclesia D. Virgini in Cælos assumptæ sacra per Vicarium ex Canonicis Abbatiæ Grimbergensis ibidem constitutum perpetuo administratur. In hoc loco olim fuit Cœnobium Monialium Ord. Præmonstratensis, quibus Anno 1177. *Alardus* Cameracensis Episcopus Altare de *Ruysbroeck* assignavit, Cœnobii Reliquiæ adhuc visuntur, bona Abbatiæ Grimberganæ accesserunt, uti mox dictum in Grimbergâ.

MUESEGEM in Diplomatibus *Mosenchein*, & *Mosegem* legitur. Præfecturæ Merchtemensis Dominium, tribus milliaribus a Bruxellâ. Olim non pauci ex illustri stirpe de Petershem Proceres illud possederunt, a quibus dotali jure devenit ad Merodios, in quâ stirpe hæsit, donec *Margareta Joannis de Merode* filia, *Joanni de Wittem* Domino de Beersele enupta, illud filiæ suæ *Mariæ* reliquisset; a quâ illud acquisivit anno 1606. cum Wolverthem, Impden & Rossem *Ludovicus Vereycken* Eques Aurat. Serenissimis Archiducibus *Alberto* & *Isabellæ*, dein *Philippo II*. Hisp. Regi a Consiliis aulæ & belli, & variis legationibus clarus. Successit ei ex *Ludovica Micault* filius *Ludovicus Franciscus* Eques Aurat. Dominus de Hamme & Sart ad Thyliam, Impden, Ruart &c. pariter eisdem Serenissimis Archiducibus & *Philippo IV*. Hisp. Regi a Consiliis aulæ & belli. Hic ducta *Anna de Busleyden Ægidii* militis filia, in hac Dynastiâ filium successorem habuit *Carolum*, in cujus gratiam erecta est *Impda* (in qua est elegans prætorium amœnitate & fontium deliciis nulli secundum) Anno 1659. die 24. Decembris a *Philippo IV*. Hisp. Rege in Baronatum; a quâ stirpe per nuptias devenit in Illustrem familiam Comitis de *Boussu*; a quâ tandem Anno 1700. viâ emptionis venêre hæc dominia ad *Eugenium Alexandrum* Principem de la Tour & Tassis; pretium fuit 180000. flor. in quâ Illustri stirpe hactenus perseverat.

Bruxellis in Ecclesia D. Virginis de Capella, in quodam Sacello lateris Borealis navis Ecclesiæ, legitur sequens Epitaphium.

D. O. M.

Ludovico Vereycken Equiti D. de Hamme, Sart ad Thyliam, Ymden, Ruart &c. Serenissimis Archiducibus, & demum Phi-

lippo IV. Hispaniarum Regi in Belgio a Consiliis status & Belli. Obiit XXIII. Octobr. 1621. Ætatis 69. & *D. Ludovicæ Micault*, ejus Conjugi obiit VIII. Julii 1622. Ætatis 55. Liberi mœstissimi optimis parentibus P. C. Requiescant in pace.

Domus Pitzenburgica Equitum Teutoolcorum Mechlinlæ hic locl a priscis temporibus possidet cum plorimis agri & Sylvarum possessionibus iosignem Curiam censualem vulgo *Laethof.*

Quaod rem sacram, Ecclesia dicata est D. Virgini *Mariæ* ab Angelo salutatæ & *S. Nicolao* Episc. Sacrum ministrum io hac Parochiali constituit e fois Caoooicis Abbas Diligemensis.

Appendix hujus Parochialis est *Impda* io qua est Sacellum *S. Quintino* Mart. sacrum, & amœnum Prætoriom Priocipis de *La Tour* & *Tassis* oti mox pluribus dictum est, cujus schema visitur in Castellis Nobilium Brabantiæ Baroois *Le Roy*.

MOLEBEECK in Soburbio Bruxellensi gaudens jure Urbis & Civium, Parochia ampla & lata secoodum *Sennæ* flovii decursum, dependens a Capitulo *S. S. Michaelis* & *Gudulæ*.

Cum anoo 1357. producto Urbis pomerio potior iocolarum pars mœnibus claodcretor, permissum Sacello Urbaoo *D. Catharinæ* fons baptismalis, admioistratio facramentorum & Sepultura; ita ut Parochus ad *D. Catharinam* resideat, Vicarium ioterim foris habeat, qoæ Ecclesia *S. Joanni Evangelistæ* & *S. Gertrudi* inscripta est.

Franciscus Haræus in Aonalibos Ducum Brabantiæ tom. I. refert quod *Carolus* Lotharingiæ & Brabaotiæ Dux partem Villæ, quæ vocatur *Molenbeca* *S. Gudulæ* tradidit, & sex famulas addidit & alia plura ornamenta donavit, dum in *S. Gaugerici* templo *S. Gudulæ* corpus intulisset circa anoum 980.

In boc templo est Mooomentum peraotiquum donationis in tabulâ pensili exaratum io houc sensum.

Notum sit omnibus & singulis, quorum intererit *S. Gertrudem* fundum hunc seu aream in quo primo fundata fuit Basilica ad Dei omnipotentis, & *S. Joannis Baptistæ* honorem, Puteumque huic cæmiterio adjacentem, ab eadem S. Virgine sumpsisse nomen & virtutem, hodieque dici *S. Gertrudis* puteum, ex quo populares innumeri cum firma spe recuperandæ Sospitatis bibunt, ejusdem *S. Gertrudis* opem implorantes: & quibus plurimum obtingit optata Salus. Unde & laus & honor Deo bonorum omnium fonti.

Exstabat adhuc illa, de qua hic mentio est aote annos 130, sed exortu bellorum civilium, & iojuriâ temporum subversa est cum aliis compluribus. Et vero quamvis humiliata sit usque ad terram, detractaque io pulverem omnis illa moles Basilicæ, tamen adhuc hodie postumat in eodem *S. Joannis* Sacello *S. Gertrudis* cultus. Puteo quoque sua ooo deest Religio.

NOS-

NOSSEGHEM in Diplomatibos *Nofcegem* legitur, altero lapide a Bruxella via oova lapidibus ftrata, qua itur Lovauium. Præfecturæ Vilvordienfis, habuit eofdem Dynaftas quos Saventhem. Hodie illuftris familiæ de *Boiffchot* Comitis de Erps Dominium. Vide de eo plura in Saventhem.

Habet hic locus celebre forum annuum die Mercurii poft Pafcha.

Ecclefia Patrooum veoeratur *S. Lambertum* Tuogrenfem Epifcopum. Jus Patronatus fpectat ad Abbatiam Cortenbergenfem Ord. *S. Benedicti*, cum hojus pagi Decima, quod dono acquifivit ab *Odone* Camerac. Epifc. anno 1110, uti dictum in Corteoberga ubi Diploma produximus.

Soh hoc pago eft Capella *S. Eligii* Epifc. vulgo *Vos-Cappel*, diftans fere medio milliari a Parochiali, io viâ antiquâ quæ Bruxella tendebat Lovanium.

OPBRUSSEL, latioè *Superior Bruxella*, vulgo *St. Gillis*, io foborbio Bruxelleofi ad portam Hallenfem, gaodens jure Civium Bruxellenfium, Senatui Urbaoo olim fubjecta; fed cum alia omnia Urbem quaquaverfum ciogeotia ad Spatiom 100. paffuum loca folerent cum Urbe vectigal pendere, hojos uoius vectigal folere Priocipi cedere, Diploma vetus oftendit Anno 1295. datum.

Ecclefia tutelarem colit *S. Ægidium*, fub Patronatu Abbatiæ Foreftenfis Ord. *S. Bened.* hic io vicinia fitæ. Hæc Ecclefia olim fuit fatis ampla & infignis; fed Anno 1577. exufta fuit io turbis Belgicis, quibus ceffantibus Ao. 1600. Chorum erigere cœperunt, qui folus etiamnom vifitur, parietibus duntaxat navis Ecclefiæ pro parte exftaotibus.

Erecta eft hæc Ecclefia in Parochialem anno 1216. follicitaote & rem promovente *Henrico I.* Lothariogiæ & Brabaotiæ Duce, confenfo Abbatiffæ & Mooialium Foreftenfium, uti nos docet hoc Diploma, nobis commuoicatum per moderoum Parochum.

HENRICUS Dux Lotharingiæ, & Regni Marchio. Omnibus Chrifti fidelibus præfens fcriptum intuentibus in perpetuum. Cum labilis & caduca fit fragilitatis humanæ memoria, & de facili causâ magni erroris fubrepat oblivio, neceffarium & perutile eft conventiones, donationes, & res geftas vivaci fcripto quod oblivionis non recipit, perfervari. Notum ergo facio tam præfentibus quam futuris, quod Conventus de Forefto ad petitionem noftram liberaliter, & libenter conceffit hominibus de *Obbruxella*, ut habeant Ecclefiam cum Baptifterio, fepultura & officio plenariè divino: ita quod donatio illius Ecclefiæ ad Capitulum de Forefto pertinebit, & Presbyter loci illius in recognitionem dabit annuatim Conventui de Forefto viginti folidos Bruxellenfes, decem in Natali, & decem in Pentecofte perfolvendos, quoufque Ecclefia ad decem librarum lucrementum pervenerit, in optione ftabit Capituli Foreftenfis utrum amplius prædictam pecuniam a Sacerdote recipiant, vel cum eo jure Perfonatus in fructibus participare maluerint.

Dabit etiam Sacerdos annuatim duos Solidos Cuftodi de Forefto prædictis terminis perfolvendos: Præterea Foreftenfe Capitulum jus habebit præfentandi Presbyterum ad Ecclefiam fæpe fatam, a Presbyterio loci nullam fentiet de requifitione competentis Beneficii inquietationem vel moleftiam, habebit autem Ecclefia talem divifionem terminorum Curtis Ninii & Godefridi fitæ prope quercum, pertinent ad Parochiam de Forefto, ab eo autem loco ufque ad Crucem, quæ eft prope Leprofos, omnia ad Ecclefiam de *Obbruxella* pertinebunt. Ut autem prædicta inconvulsa permaneant & perpetui roboris firmitudinem fortiantur ad veritatis teftimonium perhibendum, præfentem paginam decifione Cyrographi & appenfione figilli mei in perpetuum muniri decrevi: Acta funt hæc Bruxellæ anno gratiæ millefimo ducentefimo decimo fexto 1216.
menfe Augufto. Et erant fubfignati Adrianus Bais Pbr. & Philippus de Vlefchoudere.

Notandum Leprosos, de quibus in Diplomate, bodie esse Monasterium *S. Petri*, vulgo *Ter Sieken*, supra Urbis moenia, quod propriè est Leprosarium.

Decimarum participes sunt numero V. scilicet Abbatia de Foresto percipit ultra quartam partem, Scholasticus & Fabrica *D. Gudulæ* medietatem; aliam partem percipit Monasterium Montis Frigidi: Capitulum *D. Gudulæ* gaudet decimis minutis. Anno 1719. Parocho assignata est a Senatu Brabantiæ competentia 400. florenorum annuè, a præfatis decimatoribus præstanda, præter domum Pastoralem ab iisdem exstruendam.

Cæterum hic loci ad muros Urbis *Guilielmus Duvenvordius* Oosterbouti Toparcha, Monasterium secundæ Regulæ *S. Francisci* Virginibus suo ære struxit & dotavit Anno 1343. Hoc Monasterio per turbas Belgicas funditus everso seculo XVI. attributa est Anno 1585. in Urbe Domus Fratrum vitæ Communis a *Gerardo magno* institutorum baud procul a Basilicâ Parochiali *S. Gaugerici* ad Sennam fluvium de quibus diximus plura in Bruxellâ.

OSSELE in Diplomatibus *Ossenfele* legitur. Districtus Grimbergensis, Dominium ad Nassovios pertinens, secundo lapide distat a Bruxellâ.

Ecclesia tutelarem colit *S. Joannem Baptistam*. Patronatus est Archiepiscopi Mechliniensis jure Abbatiali Affligemiensis, ad quam Abbatiam spectat uti & ad Parochum hujus loci decima, qui moratur in Brussegem defectu ædis Pastoralis, & se inscribit Pastorem in *Ossele* & Deservitorem de *Brussegem*.

OVER-YSCHE, Latinè *Ysca Superior* Sylvæ-Soigniacensi fere contigua, Præfecturæ Vilvordiensis, quæ pari ab Urbe Bruxellâ & Lovanio Brabantiæ Metropoli trium milliarium intervallo distat. Municipium nobile & elegans, oppidi titulo insigne, ac Natalibus Justi *Lipsii* celebre, olim in Brabantiæ Conventu adesse solitum, & Sigillo diplomata munire, præferente Episcopum sole & lunâ stipatum. Peculium diu fuit inclytæ stirpis de *Ysca*, dein ea hæreditas ad *Wittemios* jure pignoratitio devoluta est; inde eodem jure per nuptias ad Illustrissimam Hornanam stirpem devenit. Decoratum est honore & dignitate Principatus sub nomine de *Hornes* anno 1677. in gratiam *Eugenii Maximiliani de Hornes à Carolo II.* Hisp. Rege diplomate dato Madriti die 19. Octobris; post cujus mortem anno 1706. devenit ad ejus filium *Philippum Emanuelem* Principem de *Hornes*, qui fatis concessit Anno 1718. a cujus morte illud Illustre Dominium hodie possidet *Maximilianus Emanuel* ejus filius, natus Bruxellæ anno 1695. inibi insigne & illustre Dynastæ visitur Prætorium.

Erectus in Principatum.

Anno 1626. a Rege mansit oppignoratum Dominium de *Ysca & Rozieres* inclytæ stirpi *Hornanæ*. Stemma Comitum & Procerum familiæ *Hornanæ* invenies in Donat. Belg. *A. Miræi* novæ edit. pag. 470.

Forum solebat habere bebdommadarium & annales nundinas variis privilegiis exornatas, quæ jam a longo tempore cessarunt.

Quoad rem sacram, Ecclesia quæ multum insignis, consecrata est *S. S. Trinitati* & *S. Martino* Turonensi Episcopo, quatuor horologiis decorata, quæ licet anno 1694. die 24. Aprilis cum maximâ hujus Municipii parte igne fortuito conflagravit, paucis post annis tamen pristinum splendorem induit. Patronatus Curæ Pastoralis spectat ad Abbatissam Vallis Ducis Ord. Cisterc. ad

ad quam etiam spectat hujus Municipii decima, ex quâ annuè solvitur Parocho portio congrua in granis & nummis, scilicet summa 300. flor. & 100. Halsteria frumenti, siliginis, & hordei; quam decimam *Henricus II.* Lotharingiæ & Brabantiæ Dux anno 1235. præfatæ Abbatiæ assignavit in partem doris filiæ suæ *Margaretæ* dum inibi Monasticem professa est, quæ dein ibidem fuit II. Abbatissa, cujus tumulus etiamnum hodie illic in medio Choro Monialium constitutus conspicitur, uti suo loco dictum, cum hanc Abbatiam descripsimus in Decanatu Lovaniensi. Ita *Dinterus* in Brabantiæ Chronico M. S. loquitur.

In hoc Municipio tria sunt Sacella, quorum unum in Vico *Laen* erectum in *S. Michaelis* honorem, & alterum in Villâ *Ter Decht* situm *SS. Trinitati* sacrum, tertium in Municipii ipsius Xenodochio *S. Huberto* dicatum.

In hoc Municipio olim fuit Beginasium circa annum 1331. in honorem Deiparæ erectum, auspiciis *Joannæ Comperiæ Cocqueroulia*, & *Joannæ de Ridder*, sed injuriâ temporum & bellorum motibus jam pridem interiit, hodie a vetulis aliquot inhabitatur.

ROSIERES ad limitem Gallo-Brabantiæ, Præfecturæ Vilvordiensis. Dominium Illustris stirpis Hornanæ jure pignoratitio.

Ecclesia dicata est *S. Andreæ* Apostolo. Patronatus ejus spectat ad Abbatissam Vallis Ducis Ord. Cistere. Potior pars Decimarum spectavit ad Abbatiam Affligemiensem: at eam nuper cessit Parocho pro portione congruâ. Præfata Abbatia Vallis Ducis parvum inibi habet districtum decimarum.

SAVENTHEM, vulgo *Saveltom*, ita nuncupatum a septem (ut fama est) Romanorum tumbis. Municipium celebre, & antiqui nominis, sub Præfecturâ Forensi, primo lapide cum dimidio a Bruxellâ, ad levam novæ viæ lapideæ quæ tendit Lovanium.

Hæc Toparchia describitur in jurisprudentiâ Heroicâ his verbis pag. 303.
„ Ejus Dominium spectavit olim ad *Danielem de Bouchout* & *Joannem*
„ ejus filium: imo & ad *Henricum de Flandria*, Dominum de Ninhoven;
„ cui successit *Joannes Comes Clivensis*, huic *Theodorus de Hornes* Domi-
„ nus de *Perweys*; a quo acquisivit *Henricus de Cuyck*, Joannis & Catha-
„ rinæ Berthout, filiæ Henrici de Bebbeken, & Margaretæ de Bochout;
„ filius, Dominus de Vorsele, Brecht, Eekeren, qui ductâ uxore Gertrude
„ Petri Cotrelli filia, cecidit in Prælio Baeswilre anno 1371. Hujus filius
„ Joannes de Cuyck, Dominus de Hoochstraeten vendidit anno 1381. Do-
„ minia de Saventhem, & Sterrebeke, *Henrico vander Meeren* militi,
„ Walteri filio; in cujus nominis gentilibus permansit, donec Wilhelmus
„ vander Meeren, Philippi militis, & Mariæ vander Noot filius illa anno
„ 1605. Wilhelmo de Ryckewaert, hic anno 1608. vendidit *Ferdinando*
„ *de Boisschot* Ordinis militaris D. Jacobi Equiti. In cujus gratiam & remu-
„ nerationem præclarorum Servitiorum, quæ jam non semel ad Galliarum
„ & Magnæ Britanniæ Reges Legatus magnificè præstiterat, hæc Dynastia *Erectum in Baronatum.*
„ 27. Martii anno 1621. ab Archiducibus *Alberto* & *Isabella* in Baronatum
„ erecta est. Obiit hic *Ferdinandus Comes* Erpsiæ Baro de Saventhem Can-
„ cellarius Brabantiæ, Supremæ Feudalis Brabantiæ Curiæ locum tenens
„ &c. anno 1649. Postquam ex Annâ Mariâ Camudio Franciscum, Annæ
„ Margaretæ de Lannoy nuptiis clarum, horum Dominiorum hæredem &
„ filium Regi & Reipublicæ superstitem reliquisset.

Vetus hic Prætorium antiquâ turri insigne habuêre Toparchæ, quod a gentilibus de *Ryckewaert* præfati Wilhelmi hæredibus hodie possidetur. Sed

hujus loco ampla & perpulchra *Boisschottorum* Bruxellis domus a Rege infeudata, & Baronatui Saventhemiensi unita a pluribus jam annis Prætorii Saventhemiensis nomine decora est.

Hujus Parochialis Ecclesia, quæ satis insignis, consecrata est *S. Martino* Turonensi Episcopo. Ejus Patronatus spectat ad Capitulum Metropolitanum *B. Mariæ* Cameracense. Decima pro potiori parte hodie spectat ad Parochum, etiam illa quæ fuit quondam præfati Capituli; item decimarum partem habet Toparcha, & Cappellania in hac Parochiali fundata.

In ara laterali ad partem meridionalem est insignis & artificiosa tabula, depicta penicillo *Antonii van Dyck*, Pictoris excellentissimi, representans *S. Martinum* hujus Ecclesiæ Patronum, quam huic Ecclesiæ dono dedit in tesseram sui affectus cujusdam filiæ incolæ hujus pagi, quæ ipsi in amore erat, & cujus nuptias avide sollicitabat, & tamen obtinere non valuit.

In hoc Municipio initio seculi XVII. ingentis molis repertus fuit tumulus, miræ antiquitatis, in quo inventa est funeraria supellex, existimatur autem fuisse Procerum Salicorum, cum falsis diis adhuc addicti essent.

SCHAEREBEECK in Diplomatibus *Scarenbeca* nominatur, extra portam Mechliniensem in ipso suburbio Bruxellensi, gaudens libertate & jure Civium hujus Urbis. Varia ibidem Nobilium Prætoria & Civium domus æstivales.

Ecclesia Patronum veneratur *S. Servatium* Tungrensem Episcopum, in arâ summa conspicitur tabula representans *S. Servatium* hujus Ecclesiæ Patronum eleganti penicillo Casparis de Crayere, Pictoris celeberrimi depicta. Patronatus hujus Parochialis spectat ad Capitulum Soigniacense in Hannoniâ.

Decima est tripartita cujus duæ trientes spectant ad Abbatiam Forestensem reliqua triens portio Parochi est.

Huic Ecclesiæ Parochiali adhæret antiquum & insigne reclusorium, quod a duabus piis Virginibus hodie inhabitatur. A paucis annis præclarè restauratum & illustratum est impensis Illustrissimi Comitis de Montery Belgarum & Burgundionum Præfecti, cujus insignia ibidem in frontispicio hujus reclusorii inserta vidimus.

Huic loco natales suas debet *Aleydis* Scarenbecana, quæ Monialis Abbatiæ de Camera, leprosâ carne, sed spiritu sana & decora, ibidem beatè fine quievit Anno 1250. & illic in magna veneratione est; de qua antea pluribus egimus in descriptione Abbatiæ de Camerâ.

STERREBEKE olim *Stertbeca* in Diplomatibus nominatur; altero lapide a Bruxellâ. Præfecturæ Campenhoutanæ Dominium, Castro veteri instructum, olim Nobilium Dominorum & stirpium nutrix.

A duobus circiter seculis eosdem cum Saventhem Dominos habuit, qui hodie est Comes de Erps. Est in hoc pago antiquum Castellum cum dominio, quod nuper fuit Renati de Mol Baronis de Herent; quod nobis exhibet Baro *Le Roy* in Castellis Nobilium Brabantiæ. Nuperis annis viâ emptionis devenit ad *Petrum Fariseau*.

Ecclesia Patronum veneratur *S. Pancratium* Mart. Patronatus ejus, & collatio curæ Pastoralis pleno jure spectat ad Archiepiscopum hujus Diœcesis.

De-

Decimarum participes sunt pro majori parte, Capitulum Metropolitanum Cameracense, Parochus, Capellania *B. Mariæ* ibidem fundata, & Toparcha.

STROMBEKE, Præfecturæ Grimbergensis, uno milliari cum dimidio a Bruxellâ. Dominium ad Nassovios spectans.

Ecclesia inscripta est *S. Amando* Tungrensi Episcopo. Parochum ibidem constituit Abbas Grimbergensis e suis Canonicis, ad quem spectat media pars decimarum, altera medietas portio Parochi est.

In spiritualibus dependet ab hac Parochiali *Bevere* olim *Beverna*, in quâ non exstat Ecclesia. Dominium temporale est Comitis *S. Petri* Jettensis, Baronis de Rivieren de gente *Villegas*.

UCKELE antiquitus *Uccla*, Præfecturæ Rodensis. Pagus vastæ extensionis & maximè celebris ob tribunal privilegiatum, vulgo *de Camer van Uckel*, in centum & amplius pagos extensum. Antiquum est Dominium Ducis Brabantiæ.

Continet sub se Vicos numero VI. videlicet primus *Stalle* simul & Dominium olim habuit Dynastas Bertholdicæ stirpis Proceres, hodie gentis *van Hamme*, insigni Castello hortoque decoratum, quod exhibetur in Castellis Nobilium Brabantiæ Baronis *le Roy*, in Baronatum erectum a *Carolo II.* Hisp. Rege Anno 1686. die 27. Martii, in gratiam *Guilielmi van Hamme*. Ibidem Capella B. M. V. sacra, in quâ quibusdam festis Marianis divina celebrantur: Est in eâ Capellania ad collationem Abbatissæ de Foresto.

Secundus est *Droogen-Bosch*, Dominium dependens a Curia feudali Provinciæ Mechliniensis quod fuit dudum familiæ *Du Bois*. Anno 1717. illud acquisivit tabulis emptionis *Maria Henrica de Caretto*, vidua *Philippi Caroli Francisci*, Ducis Arembergiæ, Arscoti &c. quæ hodie inibi exstrui curat illustre & nobilis Architecturæ Castellum destructo veteri; item hortum & Parcum amœnissimum. Ibidem Capella *D. Nicolao* Episc. sacra, in qua diebus sacris divina operantur.

Tertius est *Carloo*, Dominium gentilium de *vander Noot*, insigni Castello hortoque ornatum, quod exhibetur in Castellis Nobilium Brabantiæ Baronis *le Roy*. Illud Dominium Anno 1638. die 18. Augusti a Rege oppignoratum fuit *Carolo vander Noot*. Dein Anno 1650. ejus posteris ab eodem Rege absolutè venditum, ac Baronatus dignitate a *Carolo II.* Hisp. Rege decoratum 12. Septembris anno 1678. in gratiam *Walteri vander Noot*. Exstat in eo Vico Capella *D. Jobo* sacra, in quâ Dominicis & Festis celebratur.

In Ecclesiâ Parochiali de Uckel visitur Monumentum Sepulcrale in Capella laterali ad partem meridionalem, cum hac inscriptione.

D. O. M.

Monumentum Nobilis ac generosi Domini *Joannis vander Noot*, Equitis, Toparchæ de Carloo, qui obiit Anno 1643. mense Augusti die 18. Requiescat in pace.

Quarteria.

Vander Noot, *Hinckaert*, *Maluny*, *Bernard.*
Enghien, *Berchem*, *La Croix*, *Fourneau.*

Ibidem apud F. Minores in Bootendael in Marmore parieti inserto legitur sequens Inscriptio.

D. O. M.

Majoribus, sibi, posterisque perillustris ac generosus Dominus *Rogerius Gualterus vander Noot*, Baro de Carloo, Illustrissimorum Ordinum Brabantiæ è Nobilibus deputatus ordinarius, cum perillustre Conjuge Domina *Ludovica vander Gracht* è Baronibus de Vremde & Olmen.

P. C.

1705.

Quartus vicus est *Calevoirt*, in quo Sacellum dictum *B. Mariæ Consolatricis*, cultu & Miraculis D. Virginis ab antiquo hodièque plurimum celebris vulgo *Ten Troost*. in quo Capellania ad collationem hæredum *Joannis van Ofhuys* hujus Sacelli fundatoris, qui anno 1425. insigne admodum rotundâ formâ Sacellum prout hodie conspicitur sumptu proprio exædificavit ac liberaliter dotavit. In eo quibusdam festis Marianis Sacrificium altaris offertur.

Quintus *Boondael* vel *Bundael*; hodie Dominium familiæ de *Cano*. In eo Sacellum Virg. Deiparæ & *S. Adriano* Mart. sacrum, ejusque Reliquiis solemni ritu nuper ditatum. Anno 1463. a *Guillelmo Hulstbosch D. Gudulæ* Canonico secundæ fundationis, hic in natali solo erectum est hoc Sacellum. Cura hujus Sacelli spectat ad Guldam Solopetariorum Bruxellis; in eo Dominicis & festis sacra celebrantur.

Sextus Vicus est *Neerstalle* vel *Eeckhout*.

Ecclesia Parochialis de Uckele tutelarem colit *S. Petrum* Apostolorum Principem. Patronatus ejus spectat ad Abbatissam de Foresto Ord. *S. Benedicti*, simulque media pars minorum decimarum, dono *Walteri* Archidiaconi Brabantensium Anno 1117. Diploma refert *A. Miræus* in Not. Eccl. Belg. Cap. LXII. quod protulimus supra pag. 61.

Majores decimas habet Scholasticus & Fabrica Ecclesiæ Collegiatæ *S.S. Michaelis* & *Gudulæ* Bruxellis. Decimas minores æqualiter dividunt Abbatia de Foresto & Parochus qui habet insuper decimas Novales.

Annales Leodienses referunt *Leonem III.* Papam cum *Gerbaldo* Episc. Leod. anno 804. profectum fuisse Bruxellas, & præfatum Papam in ejus viciniа consecrasse Ecclesiam hujus Parochialis de *Uckele*. Teste *D. Mudtzaert* in Hist. Eccl. Belg. ad hunc annum.

Hic loci est Conventus *F. F. Minorum S. Francisci* vulgo *Bootendael*, quod latinè pœnitentis Vallem sonat, situs medio milliari a Bruxella meridiem versus ad initium Soniæ Sylvæ, quadrante horæ a Parochiali de Uckele. Hic Conventus initium sumpsit a quodam Eremitorio Nobilis Viri *Henrici Hinckaert*, Duci Burgundiæ a consiliis, fundo ædificato Fratribus Minoribus; sed nunc ab illis nunc ab Eremitis quibusdam inhabitato: donec tandem Anno 1467. auctoritate *Pauli II.* summi Pontificis, & *Joannis a Burgundia* Cameracensis Episcopi locus hic F. F. Minoribus Regul. Observ. assignatus, & in perfectam Cœnobii formam redactus, atque erectos fit, fundatrice *Isabella* Portugalliæ Infante & *Philippi Boni* Ducis Burgundiæ Brabantiæ &c. Vidua.

Hic Monasterio reformationes suas totius ferè Brabantiæ Monasteria acceptas ferunt.

Hic Conventus turbulentissimâ illa totius Belgii tempestate Anno 1579. a fidei hostibus Fratribus fugatis devastatus est; sed dein turbis cessantibus per Se-

Sereniſſimos Belgarum Principes *Albertum* & *Iſabellam* ac privatorum eleemoſynis reſtitutus eſt. Produxit hic Conventus Viros vitæ Sanctimoniâ celebres & ſcriptis in lucem editis claros complures.

WATERMAELE primo lapide a Bruxellâ ad ingreſſum Sylvæ-Soniæ, Præfecturæ Rodenſis. Hoc Dominium invenio primo oppignoratum a Rege Anno 1559. *Petro vander Noot.*

Anno 1648. reoppignoratum a *Philippo IV.* Hiſp. Rege cum Dominio de *Auwergem*, Baroni de *Hoſtalize.*

Noſtrâ ætate illud acquiſivit cum *Auwergem Carolus de Man* Conſiliarius Senatus Brabantiæ, Dominus utriuſque *Lennickæ* & de *Walcourt*, qui in Watermaele condidit inſigne prætorium horto & fontibus amœnum, quod nobis exhibet *Baro le Roy* in Caſtellis Nobilium Brabantiæ.

Eccleſia inſcripta eſt *S. Clementi* Papæ & Mart. Patronatus ejus ſpectat ad Prioriſſam Monaſterii de Auwergem Ord. S. Dominici, cum potiori parte decimarum dono *Nicolai* Epiſc. Camerac. Anno 1271. Paſtor in iis habet ſuam partem & Supplementum competentiæ.

Hic loci fundatum eſt Monaſterium Virginum Ord. *S. Dominici* Anno 1262. in honorem *SS. Trinitatis* ab *Aleyde*, *Henrici III.* Lotharingiæ & Brabantiæ Ducis viduâ, nuncupatum *Vallis Duciſſæ*, vernaculè *S. Hertboginnen Daele*, vulgo *Het Clooſter van Auwergem*, quia in eo Dominio ſitum. Eccleſiam habet ſatis commodam in qua adſervatur una ſpinâ Coronæ *D. N. Jeſu Chriſti*, quam *S. Vincentius Ferrerius* Ord. *S. Dominici* Thaumaturgus dono accepit a Francorum Rege, quæ in hac Eccleſia ſummâ veneratione colitur.

In hac Eccleſia plurimarum illuſtrium perſonarum corpora requieſcunt, quorum monumenta incendio anni 1562. pro majori parte perierunt. Requieſcit hic Cor piiſſimæ fundatricis *Aleydis* (cujus corpus in Choro Eccleſiæ Conventus Prædicatorum Lovanienſis ſepultum eſt) cum hac inſcriptione.

Mille ſemel & centum bis duo Septuaginta.
Luce Severini: fuit Aleydis data fini.
Quam tegit hæc tumba ſerpens fuit atque columba.

Notandum quod in Inſcriptione quæ habetur ſupra ſepulchrum ejus in Choro Lovanienſi refertur illam obiiſſe anno 1273. 23. Octobris. Unde hæc inſcriptio nobis valde ſuſpecta eſt, & ab aliquo recentiore & ignaro poſt incendium anni 1562. forſitan appoſitam eſſe ſuſpicamur.

Hoc Aſceterium ſitum eſt in loco peramœno & declivitate montis, a latere ſuo habet ſpatioſum Vivarium ob aquarum e fontibus in eo ſcaturientibus copiam & puritatem alendis piſcibus peridoneum, ad amœnitatem loci facit proximitas Sylvæ-Soniæ & rivulus præterlabens *Voluwa*, Vilvordiæ ſe in *Sennam* exonerans, & plurimæ fontes circumquaque ſcaturientes.

Watermaliæ ſubjacet *Boetsfort*, ubi Ducale nemus, & Statio quondam ardearum. Ibidem Sacellum *D. Huberto* ſacrum, & Capellania a Sereniſſimis Archiducibus *Alberto* & *Iſabella* Monaſterio Montis Frigidi donata. Hoc Sacellum vetuſtate collapſum, ejus loco anno 1715. aliud illuſtre & peramplum exſtructum eſt; in eo Religioſi Montis Frigidi diebus ſacris divina celebrant.

Huic loco vicinus est *Dry Borren* latine Castrum trium fontium, quod ad Principem spectat. In eo *Joannes III.* Dux Brabantiæ Anno 1352. fundavit duas Capellanias in honorem Dei, & Virginis Matris, & *S. Catharinæ*, quas liberaliter dotavit. Solebat ibidem Capellanus quater per hebdommadam rem divinam peragere; sed hoc ante præsentes domicilii illius ruinas, nunc a tribus fontibus sive *Dry Borren in Boetsfort* illa sacra translata sunt, & Capellaniæ Donatæ a *Philippo Bono* anno 1446. Monasterio *D. Jacobi* Montis Frigidi.

Intra limites Watermaliæ in Sylva-Sonia situm est Monasterium *Rubeæ Vallis* uno milliari distans Bruxella.

Cujus origenem ita ferè ad verbum describit *Petrus Impens* Lib. 1. Art. 3. §. unico. Quidam Ecclesiæ *S. Gudulæ* Bruxellensis Capellanus dictus *Guilielmus Danielis*, dum in Sylvâ-Soniâ quemdam Sacerdotem *Ægidium Oliverii* in Reclusorio cujusdam Vallis dicto *De Bruxkens Cluyse*, sese divinis obsequiis dedicantem sæpius visitaret, & ab eodem verba salutis exhortationis mundi contemptum redolentia reportaret, ea ejus cordi Spiritus S. gratia aspirante, tam altè insederunt, ut exemplo primorum Patrum Viridis Vallis statuit prædicto Ægidio adhærere, & Monasteriolum cum illo incboare. Itaque Reclusorio illo relicto, quod paludinoso loco situm, Monasterii extructioni incommodum erat, ad locum altiorem & capaciorem dictum de *Clabotsborre* a *D. Joanna* Brabantiæ Ducissâ Ao. 1366. impetratum se transtulerunt. Quibus se adjungit Vir quidam secularis honestus, *Walterus de Molendino* dictus. Qui simul bonis suis patrimonialibus in commune collatis Capellulam cum parvo campanili (cui campanula XVI. librarum imposita fuit) Cellulas quoque & ædificia novem personarum habitationi sufficientia in modum Monasterioli, construxerunt anno 1368. Ipsæ verò structuræ, dum contra vim imbrium bitumine rubeorum Laterum, confractis minutatim partibus mixto, parietes illinitos haberet, a vulgaribus ut *Rubea Clusa*, seu *Rubeum Monasterium* diceretur, effectum est.

Anno vero 1369. consecrata est Capella cum uno altari in honorem Dei & *S. Pauli* Apostoli per ipsum Episcopum Cameracensem *Jacobum*.

Anno 1373. Januarii 17. *Joannes t'Serclaes* U. J. Doctor Arcbidiaconus Hannoniæ & Canonicus Cameracensis, jussu Antistitis sui, *Guilielmum Danielis* Henricum de Angulo, & Henricum Wisse Sacerdotes ut Canonicos, & Walterum de Molendino alias de Dielbeeck ut Conversum investivit, præsentibus duobus Religiosis ex Viridi Valle. Post Offertorium vero missæ illo ipso die prædicti quatuor viri sic habitu Canonico investiti mox professionem solemnem fecerunt. Missa finita, invocato Spiritus S. Patrocinio, elegerunt dictum *Guilielmum Danielis* in primum Priorem: quem Archidiaconus prædictus debita cum solemnitate confirmavit. Ex his parvis initiis domus hæc in tantum succrevit, ut si temporaliom rerum copiam, ædificiorum splendorem, religiosæ disciplinæ observantiam, numerumque personarum consideres vix ulli alteri Congregationis cedere judicetur.

Hoc Monasterium unitum est Anno 1412. Capitulo Windesemensi, & clausuram, seu Claustri perpetui votum amplexi sunt Anno 1447. Hæc Clausura fuit in plerisque Cœnobiis Capituli Windesemensis, quæ Ao. 1635. auctoritate Capituli Generalis sublata & soluta est.

Floruit in hoc Cœnobio, Supprioris officio functus, *Joannes Gillemans*, Vir optimæ vitæ & magnæ lectionis, qui Vitas Sanctorum plurimas collegit & manu propriâ descripsit. Ex his *Hagiologium Brabantinorum*, sive *De Sanctis Brabantiæ Tom. III. Novale Sanctorum Tom. IV.* quæ omnia manuscrip-

ta

ta ibidem adservantur. Mortuus est Anno 1487. inter pios & Sanctos conatus. Est denique, fuitque hoc Monasterium præclarorum Virorum fœcunda parens & seminarium.

In hoc Monasterio visitur perampla Bibliotheca libris Manoscriptis referta, unde *Laurentius Surius*, *Joannes Molanus*, *Herib. Rosweydus*, *A. Miræus*, & alii de viris Sanctorum plurima hauserunt.

PRIORES RUBEÆ VALLIS.

I. GUILIELMUS DANIELIS. Obiit Anno 1392.
II. HENRICUS WISSE. 1396.
III. GUILIELMUS BROECKE. 1405.
IV. LAURENTIUS GERONTINUS. Absolutionem rogavit post annum & impetravit.
V. DANIEL PISTORIS. Post annum 1415. abdicavit se Prioratui.
VI. ANSELMUS FABRI. Obiit Ao. 1426.
VII. JOANNES SAPIENTIÆ. Resignavit Ao. 1430.
VIII. GERARDUS GOCH. Professus in Monasterio de Windesem, Prioratum abdicavit Ao. 1434.
IX. ANSELMUS FABRI. Obiit 1440.
X. JOANNES DOINBERGH. Professus in Corsendonck. 1451.
XI. JOANNES VERON, Tornacensis. 1452.
XII. JOANNES HASSELT, Hasseletensis 1463.
XIII. BALDUINUS HOUT Flander ex Rectore Monialium S. Elisabethæ Bruxellis 1464.
XIV. JOANNES DOIENBERGH. 1472.
XV. THEODORUS DE VESSEM. Ex Procuratore hujus Monasterii. 1482.
XVI. CORNELIUS RYCKAERT. Ex Ifca superiore, Procurator hujus Monasterii. 1490.
XVII. FREDERICUS BEZUYENS, Antverpiensis 1491.
XVIII. JOANNES RAMPAERT, Bruxellensis 1521.
XIX. STEPHANUS HEETVELT. 1528.
XX. HUBERTUS DE WYSE, Antverpiensis 1555.
XXI. LUDOVICUS DE WEERT, Bruxellensis 1585.
XXII. MICHAEL DE RIDDERE, Rhodiensis, electus dein Generalis Capituli Windesemensis 1607.
XXIII. PAULUS SCHOOFF, dein Ao. 162.. Generalis Capituli Windesemensis. Obiit Ao. 1626.
XXIV. JOANNES SMISMAN, Bruxellensis 1635.
XXV. ADRIANUS VANDER REEST, Bruxellensis ex Rectore Monialium S. Elisabethæ Prior in Elzeghem, dein hic Prior electus. Obiit 1648.
XXVI. ALEXANDER JOCQUET, Cameracensis; ex Procuratore Rector Monialium in Sion Cortraci, dein hic electus Prior. Obiit 1658.
XXVII. LAURENTIUS STROOBANT, antea Procurator, dein Rector Cœnobii *S. Petri* Bruxellis, post Prior *S. Mariæ* & XII. Apostolorum Ultrajecti. Obiit 16....
XXVIII. FRANCISCUS LE ROY. S. T. L. cessit 1681.
XXIX. JOANNES BAPTISTA SCHOOFF, Bruxellensis, dein electus Prior Generalis Capituli Windesemensis. 1691.
XXX. JOANNES VANDEN HECK inde secessit in Abbatiam Aureæ Val-

lis Ord. Cisterc. strictioris observantiæ, ibidem Religiosus professus 1694.

XXXI. Petrus Josephus du Mont, Bruxellensis, dein Prior Generalis Capituli Wiudesemensis. Obiit 1712.

XXXII. Carolus Franciscus van Outers, Bruxellensis, hodie præest.

WEMMEL primo lapide cum dimidio a Bruxella. Præfecturæ Merebtemensis, Dynastiâ insigni prætorio ornata. Ab omni hominum & scriptorum memoria fuit inclytæ stirpis de *Taye*, acquisita a Duce virtutis merito in expeditione sacrâ exercitæ, aucta anno 1559. summa jurisdictione. Erecta in Baronatum 25. Augusti 1628. a *Philippo IV.* Hisp. Rege in gratiam *Engelberti de Taye* Equitis Aurati, & in Marchionatum a *Carolo II.* Hisp. Rege die 13. Martii Anno 1688. in favorem *Philippi Alberti de Taye* Wemmelæ Baronis, in qua stirpe hactenus perseverat, qui hodiè *Philippus Franciscus de Taye* Marchio de Wemmel.

Erectum in Baronatum dein in Marchionatum.

Arcem habet elegantem & splendidam cujus schema exhibetur in Castellis Nobilium Brabantiæ *Baronis le Roy*.

Quoad rem sacram Ecclesia *S. Servatium* Tungrensem Episcopum veneratur, quæ dependet ab Abbatia Grimberganâ, quæ e suis Canonicis Religiosis ibidem Curionem constituit, & in ejus adjutorium Vicarium.

Hæc Abbatia gaudet hujus pagi decimis; Parocho ex iis datur competentia 600. florenorum annuè.

Hujus Parochialis appendix est *Relegem* olim *Radelegem* Dominium partim Comitis *S. Petri* Jettensis, partim Marchionis d'Assche de gente *Contereau*, uti dictum in pago de Jette.

Ecclesia inscripta est *S. Joanni Evangelistæ* Dominici Præcursori.

Hic locus de Wemmel in Diplomate *Lietardi* Episc. Camerac. Anni .... vocatur *Wamblinis* cum appendititiis *Barchelen* (hodie *Berchem*) *Radelegem* & *Ramesdonck*, quæ hodie sunt separatæ Parochiæ, excepta *Radelegem*, hodie *Relegem* uti mox dictum est.

WESEMBEECK altero lapide a Bruxella. Præfecturæ Vilvordiensis, Dominium cum Castello. Anno 1561. illud acquisierunt jure pignoratitio a Rege cum vico de *Ophem* gentiles de *Sweerts*, dein de *Boot*, exinde Anno 1626. reoppignoratum a *Philippo IV.* Hisp. Rege *Cornelio van Schuyl*, a quo emptionis tabulis transcriptum Comiti de Rupelmonde, gentis de *Recourt*; exinde viâ emptionis obvenit Anno 1695. *Gaspari de Burbure*, hodiè illud possidet ejus filius *Franciscus Josephus de Burbure*. Schema hujus Castelli exhibetur in Castellis Nobilium Brabantiæ *Baronis le Roy*.

Ecclesia tutelarem veneratur *S. Petrum* Apostolorum Principem. Ad Pastoralem curam nominat Capitulum *S. S. Michaelis & Gudulæ* Bruxellis dono *Burchardi* Episc. Camerac. Anno 1129. quod diploma protulimus supra pag. 60.

Decimarum participes sunt Abbatia de Camera Ord. Cisterc. propè Bruxellam, Cartusia Bruxellensis, Parochus, & Toparcha de *Ophem*.

Intra limites hujus pagi est Dominium de *Ophem*, Inclytæ stirpis cognomentum, oppignoratum olim a Rege cum Wesenbeeck uti dictum. Hodie gentilium de *Pape*. In quo est Coenobium Beggardorum tertiæ Regulæ *S. Francisci*, fundatum anno 1474. a *Joanne Waltero de Heetvelde*, instinctu *Wilhelm Alemans* Professi Abbatiæ Villariensis docti piique, Conventus hujus primi formatoris.

WOL-

WOLVERTHEM, olim *Vulvretem* in Diplomaribus legitur, secundo lapide cum dimidio a Bruxellâ, Præfecturæ Merchtemensis. Ejus Dominium hodiedum spectat ad Principem de *la Tour* & *Tassis*, uti dictum in pago de Muelseghem ubi plura ad hoc Dominium spectantia diximus, ad quem curiosum lectorem remittimus, ne cogamur eadem sæpius repetere.

Ecclesia tutelarem colit *S. Laurentium* Mart. & *S. Gaugericum* Camerac. Episc. Dependet ab Abbatia Diligemensi, quæ constituit ex suis Canonicis Religiosis sacrum Ministrum, & in ejus adjutorium Vicarium, ad quam Abbatiam spectat hujus pagi Decima, & plurimorum agrorum possessio.

Ad commendationem hujus loci facit, quod secundarius fundator Abbatiæ de Diligem sit *Oliverius de Sottegem* & *Wolverthem* hujus loci Dominus.

In vicinia hujus loci in Impden circa annum 1682. tali initio cœpit mirificus cultus Marianus Imagunculæ Virginis Deiparæ. In Silvâ Dynastæ annosa stabat quercus, cui fidelium quorumdam rusticanorum pietas affixerat, cultûs causâ, exiguam Virginis Deiparæ statuam: Nec diu ibidem stetit cultaque fine prodigiis, quippe eam nocturnis cælestibus luminibus coruscare pluribus visum est, dein quantum advenarum quoridie crevit accursus, & devotio, tantum benigna & munifica fuit in cujusvis generis afflictus variisque laborantes morbos Virgo Mater, Sanctissimâque suâ apud filium intercessione, crebra ibi fieri beneficia obtinuit: Quibus permotus *F. Hermannus Demunck* Canonicus Abbatiæ Grimbergensis ejus loci Parochus, deiu anno 1698. Abbas Grimbergensis, nobis proximâ consanguinitate conjunctus, singulari, quâ in Deiparam ferebatur affectu & pietate, venerationi augendæ, detractam arbore imagunculam in Sacello modico quod e tabulis juxta struxerat, ritè & piè collocavit; dein crescente indies populi devotione, Sacellum exstruxit eo loco ex lapide, in quo advenæ commodius suas profunderent preces, ipsaque sacra Imaguncula servaretur ab aëris & tempestatum injuriâ. In hoc Sacello hodie frequens populi concursus & devotio, præcipue festis Marianis, in quibus in eo Sacello divina celebrantur.

Appendix hujus Parochialis est *Rossem*, ubi Ecclesiæ tutelaris est *S. Medardus*, & *Gildardus*, in quâ diebus sacris divina celebrantur a Vicario hujus Parochi.

WOLUWE S. LAMBERTI vernacule *St. Lambrechts Woluwe* sive *Opwoluwe*, primo lapide a Bruxella. Præfecturæ Vilvordiensis Dominium, modo gentilium de *Berchem*, cujus hodie Dynasta *Franciscus Antonius de Berchem.*

Ecclesia, ut nomen indicat, *S. Lamberto* Episc. & Mart. sacra est, Patronatus ejus spectat ad Decanum Capituli *S. S. Michaelis & Gudulæ* Bruxellis.

Decima universa hujus pagi hodie spectat ad Parochum, cui anno 1686. suas inibi cesserunt decimas Abbatia de Foresto & Xenodochium *S. Joannis* Bruxellis.

WOLUWE S. PETRI vernacule *St. Peeters Woluwe*, primo lapide a Bruxellâ. Præfecturæ Rudensis Dominium. Toparcha idem qui in *Woluwe S. Lamberti.*

Ecclesia, ut nomen ostendit, Patronum veneratur *S. Petrum*. Patronatus ejus spectar ad Abbatissam de Foresto. Decima est tripartita, cujus duæ trientes spectant ad præfatam Abbatiam, & altera triens ad Parochum.

Deservit solebat hæc Cura Pastoralis per Pastorem de *Woluwe S. Lamberti:* at anno 1721. proprium accepit Parochum.

Quiescit sub altari hujus Parochialis *B. Mariæ* cognomento *Dolorosa* Virg. & Mart. vernacule *De Ellendighe Marie*: Cum enim eam de furto falso impius homo, castitatis ejus insidiator, accusasset, innocenter circa annum 1290. in terram defossa & sude transverberata fuit. Historia exstat ibidem & in Rubeæ Vallis Monasterio apud *J. Gillemans*, agit de eâ *J. Molanus* ad diem 18. Junii. Exstat etiam in hoc pago insignis ejus nominis Capella.

Hujus Parochialis appendix est *Stockel*, Dominium ejusdem Dynastæ. Hic locus distat a Parochiali ferè medio milliari; in eo est Capella visitatione Deiparæ celebris; hic enim, quamvis pro diversis solatiis ab afflicto hominum genere solebat invocari, peculiaris erat & potissimum contra Herniæ molestias, quia sæpius eas fugavit.

WOLUWE S. STEPHANI vernaculè *St. Stevens Woluwe* primo milliari a Bruxella, via nova lapideâ qua itur Lovanium. Præfecturæ Vilvordiensis Dominium, modo gentilium de *Berchem*, hodie ejus Dynasta *Franciscus Antonius de Berchem*.

Ecclesia, ut præfert nomen, *S. Stephano* Proto-Martyri sacra est. Patronatus spectat ad Capitulum Metropolitanum *B. Mariæ* Cameracense.

Decima pro unâ parte spectat ad Parochum, & altera dividitur in tres partes, quarum unam habet idem Parochus, & secundam Capellania in *D. Petri* Mechliniæ, & tertiam Comes de Erps & *N. Loyens*.

ZELLICK in Diplomatibus *Selleka* indigetatur primo milliari a Bruxella, via nova lapidea, qua itur Alostum. Præfecturæ Merebtemensis, antiquum Dominium Ducis Brabantiæ, Episcopus Gandavensis suam inibi habet jurisdictionem personis & locis distinctam, & quatuor opima prædia. Advenêre quædam præfato Episcopatui in hoc loco bona, testamenti tabulis *Viglii Zuichemii* Præpositi Capituli *D. Bavonis* Anno 1577.

Ecclesia tutelarem veneratur *S. Bavonem* Gandensium Patronum. Ejus Patronatus spectat ad Episcopum Gandavensem jure Abbatis Bavoniani, & gaudet potiori parte decimarum; reliqua portio Parochi est, cui in Supplementum portionis congruæ dantur annuè 175. flor. a præfato Episcopo.

Cæterum cum *Othelboldus* XXVI. Abbas Monasterii *S. Bavonis* Anno 1030. recenset Sanctos, & possessiones dicti Monasterii inter cætera recenset.

„ Et in pago Bragbatensi Villam *Selleka* cum Ecclesiâ & mensuris de-
„ cem." Prout patet apud *A. Miræum* in Donat. Belg. lib. I. cap. XIX. novæ & antiq. edit.

Abbatia Affligemiensis hic loci possidet ingentia rura & plura prædia dono *Rodulphi de Dongelbergis* anno 1107. dum in eo Monasterio Monachum induit.

In hoc pago est Capella *S. Quirino* Mart. sacra, quæ multum a populo visitatur; & ad eum Sanctum fit frequens peregrinatio, qui ibidem magnâ devotione colitur, contra dolorem aurium, aliasque hujusmodi infirmitates.

FINIS DECANATUS BRUXELLENSIS.

HISTO-

HISTORIA
SACRA ET PROFANA
ARCHIEPISCOPATUS
MECHLINIENSIS.

DECANATUS LEEUWENSIS S. PETRI.



LSEMBERGA altero lapide a Bruxella. Præfecturæ Rodensis Dominium, ad confinia Sylvæ-Soniæ. Hoc Dominium cum Rhode a Rege jure pignoratitio acquisivit anno 1648. N. vande Winckel Consiliarius Senatus Brabantiæ; dein ab eodem Rege *Philippo IV.* Anno 1650. die 8. Novembris ei absolutè venditum. Peculium hodie familiæ de *Naus.*

Locus sacer est & miraculosus, utpote a Dei Matre *Maria* miris prodigiis ac tribus apparitionibus illustratus, a Sancta *Elisabethâ* Thuringiæ Lantgraviâ magnificâ trium navium Basilicâ ornatus circa annum 1030. a *Sophiâ* ejus filiâ uxore *Henrici II.* Lotharingiæ & Brabantiæ Ducis perallatam ex Hungaria Dei Genitricis miraculosam imaginem, ibidem veneratione expositam nobilitatus: a *Joanne III.* Lotharingiæ & Brabantiæ Duce sub annum 1350. insigni Choro per filum sericum in modum & formam ædificandi cælitus expansum adauctus, ac postmodum a multis Principibus ac Ducibus ob dignitatem frequentatus, ac munificè dotatus, uti monumenta & insignia ibidem usque hodiè perspicienda, satis superque demonstrant.

Hæc Basilica Mariana in edito loco sita est, præcelsa turri spectabilis, supra cujus lapideam structuram, fastigium superpositum erat anno 1505. pedum 44. Quod, proh dolor! fulgure consumptum est anno 1653. in Vigiliâ *S. Joannis Baptistæ*, salvis tamen majori Ecclesiæ nave & Choro.

Res sacra ac Patronatus Ecclesiæ dependet ab Abbate S. Sepulchri Ord. S. Benedicti Cameraci.

Decima est tripartita cujus duæ trientes pertinent ad Abbatiam *S. Gertrudis* Lovanii; tertia triens Parochi portio est.

AUDENAKEN sive *Oudenaken* præfecturæ Gaesbecanæ, ad limitem Hannonicum. Dominium Comitis de Tirimont.

In sacris Ecclesia Patronum veneratur *S. Petrum* Apostolorum Principem ejus Patronatus ad Abbatem Affligemiensem spectat, in cujus juribus successit Archiepiscopus Mechliniensis.

Hujus Ecclesiæ Parochialis appendix est *Berchem S. Laurentii*, cui Divo hæc Ecclesia est dedicata. Anno 1615. unitus est *Berchem S. Laurentii* Parochiali de *Audenaken* unde communem cum ea habet Parochum. Decimarum in *Audenaken* participes sunt pro potiori parte Abbatia Affligemiensis, & Parochus, præfata Abbatia habet duas quartas decimarum, & Pastor unam quartam; certum districtum decimarum possidet Abbatia Walteri Braniæ, Monasterium Rubeæ Vallis, & *M. le Febre*; in Berchem potiorem partem decimarum possidet præfata Abbatia Affligemiensis, & reliquam Parochus.

BECKERSEELE altero ferè lapide a Bruxellâ. Præfecturæ Rodensis. Dominium Ducis Brabantiæ.

Anno 1561. Dominum accepit *Carolum vander Eycken*; sed qui mox vendidit *Joanni Casenbroot*, *Lamoraldo* Comiti Egmondano, Flandriam Arthesiamque gubernanti a consiliis, qui docuit exemplo suo malum consilium consultori esse pessimum. Dum enim in Flandriâ violari ac spoliari a Calvinianis templa Catholicorum patitur, auctore potissimum Casenbroot, captus hic cum quibusdam aliis factionis illius fautoribus in arce Vilvordianâ, a Duce *Albano* capite plectitur anno 1568. Vir cæteroquin ingenii aliisque animi ac corporis dotibus in non paucis excellens; & ita devenit hoc Dominium ad fiscum Principis.

Anno 1626. illud jure pignoratio a Rege obtinuit *Ludovicus Clarisse* Prætor Antverpiensis; verum anno 1664. jure retractus reaccessit ad Patrimonium Principis, mediante summâ decem millium florenorum.

Ecclesia inscripta est *S. Godardo* sive *Gildardo* Episc. Rothomagensi. Ad curam Pastoralem nominat Abbatissa Bigardiensis, in cujus vicinia hæc Abbatia sita est, & ad quam spectat potior pars decimarum, certum districtum, possidet Abbatia Affligemiensis. Præfata Abbatia Bigardiensis annuè solvit Parocho in Supplementum portionis congruæ 325. florenos, & Abbatia Affligemiensis 25. flor.

BEERSELE altero milliari a Bruxellâ, Præfecturæ Rodensis Dominium, Castro veteri instructum, quod exhibetur in Castellis Nobilium Brabantiæ *Baronis le Roy*, quondam peculium gentis de *Witthem*, ex quâ nonnulli in Ecclesia permagnificè elevatis Monumentis illati, a *Witthemiis* transiit per nuptias in stirpem *s'Herenbergicam*, indeque in Domum de *Cusance*, hodieque illud possidet *Arembergiæ Dux*.

Arcem hujus pagi incoluerunt in turbis Belgicis per undeviginti annos Canonici Regulares Ord. *S. Augustini* Septifontium, usque ad annum 1606. quo ad suum Monasterium reversi sunt.

Ecclesia sacra est *S. Lamberto* Tungrensi Episc., ad curam Pastoralem præsentat Abbatissa de Foresto Ord. S. Bened.

Decimas majores possidet præfata Abbatissa; Pastor minores.

A. Miræus in Not. Eccl. Belgii Cap. CLXXXII. novæ edit. profert sequens diploma, quo *Leonius* Dominus de Beersele confert Abbatiæ de Foresto omnem suam decimam quam habet in Beersele. Ao. 1277.

JOANNES Dei gratiâ Dux Lotharingiæ & Brabantiæ . . . . Noverint universi; quòd Leonius de Bersele, Miles, omnem decimam suam, quam à nobis tenebat in feodum apud Bersele, in manus nostras reportavit. Testes
Godefridus frater noster,
Walterus Bertout Dominus Mechliniensis,

Ægi-

Ægidius ejus Frater,
Arnoldus de Lembeca,
Daniel de Wanghe,
Franco de Lovanio, Milites,
Godefridus de Viana,
Reinerus de Crainhem,
Reinerus de Clutinc,
Willelmus Blomart.
Actum anno M. CC. LXXVII. 1277.

In hac Ecclesia visitur tumba elevata *Henrici de Witthem* Domini de Beersele, & Bautersem &c. cujus est hæc inscriptio.

Cy dessoubs gist Henri de Witthem *Seigneur*
De Beersele, en son tems bon Chevalier d'honneur,
Qui fut de Bautersem Seigneur jusques ensin,
De Braine & Overisque Advoué de Convin,
De Placenoit, Schoutrine & Ruysbroeck aussi
Seigneur de petit Reux Dieu l'en avoit party
Chambellan fust second du Roy, de la Toison
Chevalier tresprudent gouvernant la maison,
Apres que le dit Roy Philippe alla vers Castille
Lui laissant son thresor, son noble fils & fille,
Desquel fut gouverneur & Chambellan premier
Don chacun se loua jusques a moindre officier
Tellement gouverna le jeune Prince & Dames,
Qu'il doit avoir loyer avec les saintes ames.
Le dix-septieme de Septembre son ame a Dieu recommanda
L'an mil cincq cens & quinze a cinq heures du matin de ce siecle trespassa.
Dame Isabeau Despout *sa compagne & Epeuse.*
Gist apres lui, qui fut Dame tres vertueuse.
Qui trespassa le dixieme du mois de Juin a dix heures devant midi
En l'an mil cincq cens & trois, Dieu ait de benoiste ame misericorde & mercy.

In Ecclesiâ Parochiali Braniæ Allodialis, exstat Monumentum Sepulchrale *Philippi de Witthem* ejusque Conjugis, cum hac inscriptione.

Cy gist Philippe de Witthem *en son temps Seigneur de Beersele, de Bautersem, de Brayne-Laleux &c. qui trespassa l'an XV^C. XXIII.*

Et Madamoiselle Jehenne de Halewyn *son Epouse qui trespassa l'an XV^C. XXI, priez Dieu pour leurs ames.*

In Ecclesiâ Collegiatâ S. S. Michaelis & Gudulæ Bruxellis legitur in Sacello Venerabilis Sacramenti sequens inscriptio lapidis Sepulchralis.

Cy est la Sepulture de Haute, & puissante Dame, Madame Ernestine de Witthem *en son vivant Baronne de Beauvois, Marquise de Berges, Comtesse de Champlite & de Walbain, Vicomtesse de Sebourg, Baronne & Dame de Peruwez, Cusance, & S. Julian, Wavre, Gele, Braine-la-Leu, Beersele, Opprebaix, Glymes, Tourbisoul. La quelle trespassa a Bruxelles le* 24. *de Janvier de l'an* 1649.

BEERTHE sive *Beerde*, extremæ ditionis Angianæ pagus, ad limitem Hannonicum, spectans ad *Arembergiæ* Ducem, in clieotela Ducis Brabantiæ, estque Juris Brabantini.

Ecclesiæ tutelaris est Virgo Deipara *Maria*; ejus Patronatus spectat ad Capitulum *S. S. Michaelis & Gudulæ*.

Decimarum participes sunt, Præfatum Capitulum, Abbatia de Camera Ord. Cisterc., Cantipratana Canon. Regul. *S. Augustini* hic vicina, Parochus &c.

BODEGEM vulgo *Beughem*, Altero lapide a Bruxella, Præfecturæ & ditionis Gaesbecanæ. Nuperis annis devenit hoc Dominium emptione publicâ ad *Alexandrum Schockaert* Comitem de *Tirimont*.

Ecclesia inscripta est *S. Martino* Turonensi Episc. Ejus Patronatus spectat ad Personatum hujus Ecclesiæ, qui incorporatus est Capitulo Metropolitano *D. Rumoldi* pro Canonicis Graduatis, cum Decimis & agris personatui annexis.

Decimas hujus Personatus Capitulum jam pridem cessit Parocho in Supplementum portionis congruæ, exceptis in propriis agris huic Personatui annexis; sic ut hodie Parochus possideat ferè mediam partem decimarum hujus pagi, altera medietas spectat ad Xenodochium *S. Joannis* Bruxellis.

BOUGAERDE sive *Bogarde*, utrumque sine delectu legitur, olim *Bongarden*; non uno loco in Diplomatibus apud *A. Miræum* invenitur. Situs est ad limitem Hannonicum ditionis Angianæ; pagus tamen juris Brabantini & ejus feudum.

Erectum in Comitatum. Anno 1670. erexit hoc Dominium in Comitatum *Carolus II.* Hisp. Rex & *Anna* Regina Hisp. Regni moderatrix, in gratiam *Caroli Antonii de Colonne* litteris datis Madriti 14. Maii.

Sub hoc pago sita est Toparchia *Ter Cammen* peculium *Renati le Roux* Equitis.

Ecclesia tutelarem colit *S. Theodardum* Episc. Leodiensem. Ejus Patronatum gerit Abbas *S. Dionysii* in Bocqueroya Ord. S. Bened. prope Montibus.

Decimarum participes sunt Abbas Cantripratanus Ord. Can. Reg. S. Augustini & Parochus; ast hodie percipit annuè competentiam 350. flor. a præfatâ Abbatiâ.

BUYSINGEN olim *Bassinga*, ad limitem Hannonicum & fines Braban-

bantiæ Hallain versus. Præfecturæ Rodensis Dominium, spectans ad gentiles de *Varick*, constituit cum Eysinge & Huysinge unum tribunal. Vide de eo plura in pago Eysinge.

Ecclesia Patronum veneratur *S. Vincentium* Confess. Ad Curam Pastoralem præsentat Capitulum Soigniacense in Hannoniâ.

Decima universa hujus pagi spectat ad Parochum, etiam illa quæ fuit pridem Capituli Soigniacensis.

BYGARDE, primo lapide a Bruxella. Præfecturæ Rodensis Dominium, olim ab inclytâ Byardiensi stirpe possessum, a qua per nuptias devolutum ad *Serclasios*, a quibus itidem jure nuptiarum ad varios devenit.

Anno 1626. a Rege oppignoratum fuit *Ludovico Clarisse*, Prætori Antverpiensi.

Hodie Dominium Illustris familiæ de *Boisschot*, qui est Comes Erpsiæ. Arx hic est vetus, opere & Sacello eximiis, ab *Everardo Serclaes* exornata ubi videre est familiæ istius egregia monumenta.

In Ecclesiâ Collegiatâ *S. S. Michaelis & Gudulæ* legitur sequens Epitaphium *Laurentii de Longin* Toparchæ Lembecæ & Bygardiæ.

Cy gist Noble Homme
LAURENT DE LONGIN
Escuyer Seigneur de Lembeke & de la grande
Bygarde, Tresorier general de l'Empereur,
Qui mourut 1553.
Et Dame MARIE DE HEYLWEGEN.
Qui mourut le I. d'Aoust 1572.
Messire Rouland de Longin Chevalier
gist devant le
Portail de l'Eglise.

Ecclesiæ tutelaris est *S. Ægidius Conf.* Ad Pastorale munus præsentat Dynasta hujus loci. Decimarum participes sunt Abbatia magnæ Bygardiæ Ord. S. Bened. Capitulum Anderlechtense, & Parochus.

Intra terminos hujus pagi sita est celebris & illustris Abbatia Virginalis Magnæ Bygardiæ Ord. S. Bened. quæ a Nobilibus ferè Virginibus inhabitatur, fundata anno 1133. a *Godefrido Barbato* Lotharingiæ & Brabantiæ Duce, qui locum suæ ditionis tunc desertum & incultum *Bigarden* appellatum *S. Wiviuæ* (cujus nomen Martyrologii tabulis ad diem XVII. Decembris adscriptum est) & *Emwaræ* piis Virginibus Monasterio exstruendo tradidit & Abbati Affligemiensi subjecit. Diploma hujus fundationis recitat *A. Miræus* in Cod. Piar. Donat. cap. LXXXVIII. novæ edit. ut sequitur.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis. GODEFRIDUS, divinâ miseratione, Dux & Marchio Lotharingiæ, & Comes Lovanii, omnibus tam præsentibus, quàm futuris in perpetuum. Admonet nos Scripturæ divinæ pagina, dicens: *Bene fac justo, & invenies retributionem magnam, & si non ab ipso, certè a Domino.*

Eapropter Ego magnæ illius retributionis partem invenire desiderans, his qui in hoc seculo, secundùm judicium humanum, justi judicabuntur, bene facere dispositi, ut eorum orationibus æternam apud Deum mercedem possim adipisci. Locum

igitur quendam desertum, in meo alodio situm, qui BIGARDIS dicitur, ancillis Dei WIVINÆ & EMWARÆ liberâ devotione contradidi, ut quidquid in Deo servientium merito accresceret, meæ & Successorum meorum saluti proficeret.

Et quia bonis initiis ipse cooperari solet, qui totius boni initium & perfectio est, cœpit idem locus & Sororum numero, & possessionum augmento succrescere; cujus ego congaudens profectui, & prospiciens utilitati, Sororum ibi congregatarum voluntate, assensu, & petitione, locum ipsum, cum omnibus suis pertinentiis, Cœnobio Haffligimensi subjeci, & Abbati regendum commisi, ut ipsius providentiâ & interior ancillarum Dei status ordinetur, & exterior substantia disponatur.

Quæcumque verò vel ex meo alodio eis concessi, vel ac aliis acquisita, ut liber Advocatus, suscepi, Deo & sanctæ ejus Genitrici, ad usum Sororum liberâ donatione contrado, & ut in perpetuum rata & inconvulsa permaneant, præsentis privilegii auctoritatem, sigilli mei impressione, & testium adstipulatione, confirmo. In quibus hæc nominatim designo alodia, in *Auster*, *Helbeke*, *Berchem*, *Weve*, *Reusele*, *Beverne*. Testes autem, ubi locum præfatum ancillis Dei tradidi, hi interfuerunt:

Steppo de Brusella, & frater ejus.
Walterus Redescot.
Lambertus de Craynhem.
Sigerus de Anderlecht.
Arnulfus de Asca.
Franco Castellanus.
Amalricus de Bigardis.
Franco de Isca, & fratres ejus Godefridus & Amalricus.
Walterus de Ansilier.
Amandus de Brusella.

Cum Abbate commissi fuerunt hi.

Balduinus Decanus de Brusella.
Onulphus Presbyter.
Joannes de Anderlecht.
Franco Castellanus.
Ingelbertus de Atrio.
Franco Kalo.

1133. Actum est autem anno Dominicæ Incarnationis millesimo centesimo tricesimo tertio, Indictione undecimâ.

In hoc Cœnobio quiescit corpus *B. Wivinæ* primæ Abbatissæ, quæ ibidem beato fine quievit Anno 1170. die 17. Decembris, estque e terrâ elevata & in feretro collocata anno 1177. per *Arnulphum VI.* Abbatem Affligemiensem jussu, *Alardi* Episcopi Cameracensis, qui eodem anno Ecclesiam Bigardiensem consecravit, in quâ consecratione candelæ ob festivitatem accensæ in processione extinguebantur, factâ autem Processione ante corpus Virginis candela quam *Ingelbertus* Presbyter gestabat, reaccensa est, qua de causa candelam gestans depingitur.

Viget ibidem ad eandem Divam celebris fidelium concursus, invocatur potissimum contra ulceres, morbosque subitaneos, idque non fine evidenti multorum sublevamine.

Damus hic seriem Abbatissarum.

AB-

ABBATISSÆ BIGARDIENSES.

I. *S. Wivina.* Obiit 1170. XVII. Decembris.
II. *B. Euwara.*
III. *Beatrix.*
IV. *Besela.* Anno 1218.
V. *Ida de Cottem.*
VI. *Helwiga de Quaderebbe.* Anno 1244.
VII. *Beatrix de Cobbegem.* Anno 1250.
VIII. *Clara Servranx.* 1259.
IX. *Alicia.* 1262.
X. *Catharina de Mechlinia.* 1293.
XI. *Hedwigis de Leftelbeke.* 1299.
XII. *Gertrudis de Cleutinge.* 1308.
XIII. *Aleydis de Heverla.* anno 1338.
XIV. *Margareta Pipenpoy.* Anno 1340.
XV. *Clarisia.* 1361.
XVI. . . . . *Pipenpoy.* Anno 1372.
XVII. *Joanna Erbaut.* Obiit 1383.
XVIII. *Gertrudis de Liere.*
XIX. *Helwigis de Leftelbeke.* 1397.
XX. *Margareta Pipenpoy.* Vixit 1401. adhuc præfuit 1448.
XXI. *Joanna Herba.* Obiit 1485.
XXII. *Philippa Smols.* Resignavit 1497.
XXIII. *Catharina de Douverayn.* Obiit 1539.
XXIV. *Francisca vander Straete.* Obiit 1542.
XXV. *Catharina vander Straete,* Franciscæ Soror. Obiit 1571.
XXVI. *Catharina vander Straete.* 1601.
XXVII. *Anna d'Ittre.* Resignavit 1619.
XXVIII. *Catharina Martigny.* . . . .
XXIX. *Lucretia Scholastica de Fourneau.* Obiit 1664.
XXX. *Scholastica Placida de la Vieville.* Obiit anno 1689.
XXXI. *Maria Anna Reuckerock.* Obiit Anno 1695.
XXXII. *Isabella Du Quesnoy.* Obiit 1702.
XXXIII. *Anna Carolina Du Vallejo*, præsens Abbatissa.

CAPELLA S. UDALRICI, vulgo *St. Ulricx Capelle*, Latinè per Syncopen *Fanum S. Ulrici*, Gallis *Chapelle S. Ulric*, atque ita nominatur ad distinctionem alterius Capellæ ad Aquæductum Bruxellensem, quæque vocatur *Cappelle op den Bosch.* Hoc Dominium subcensetur Præfecturæ Rodensi, distatque altero lapide a Bruxellâ.

Supremam hujus pagi jurisdictionem a Rege obtinuit Anno 1558. *Carolus de l'Espinoy* apud Flandros Senator, cujus uxor *Margareta de Longin* ei mediam jurisdictionem dotalem attulerat, & filius ejus *Philippus de l'Espinoy* Vice-Comes Terroanensis vendidit anno 1617. universam hanc Dynastiam & jurisdictionem *Theodoro de Fourneau* Equiti, Domino De Wilder, in Supremâ Brabantiæ Curiâ Senatori, qui frater fuit *Caroli de Fourneau* Equitis Melitensis admissi Anno 1590. Hic *Theodorus* per nuptias cum *Joanna de Rovelasca* Dominia de Renst & Millegem acquisivit, & ex *Maria Maes* Prioris thori uxore, *Philippi* Cameræ Regiæ Rationum Præsidis filia & ex *Aleyda de la Tour & Tassis Jacobi Maes* in eadem Brabantiæ Curiâ Senatoris nepte, genuit *Philippum Franciscum de Fourneau* Equitem *D. Jacobi*, Toparcham de Wodecq, Campenhout, Wambeke, Lombeke, Ternath &c. deinde Comitem de Cruykenbourg, in cujus gratiam Dynastia de la Chapelle, cum vico ten Broeck a *Philippo IV.* Hisp. Rege in Baronatum est erecta die 14. Martii 1650. Ei ex *Isabella de Berchem* filius successit *Philippus Theodorus* Baro de *Fourneau* & *de la Chapelle*, in quâ stirpe hactenus perseverat. *Erectum in Baronatum.*

In hac Parochiali extat Monumentum Sepulchrale præfati *Theodori* cum hac inscriptione.

Cy gist Messire Theodore de Fourneau *Chlr. Seigr. de la Chapelle, Ranst &c. fils de Charles, Escuier, Seigr. de Cruykenbourgh.*

Sequens Epitaphium exhibitum a *Barone le Roy in Not. March. S. R. I.* pag. 109. visitur in templo Parochiali de Berchem propè Antverpiam.

Icy gist noble & Illustre Dame Marie Anne de Berchem *& de Dame* Marie de Tassis, *laquelle l'age de XXIV. ans, & son ancienne extraction de la maison de* Berthout *autrefois Sres. de Malines & Barons de Grimberges & d'autres semblables, mais perissables qualitez, n'ont peu exempter que son corps ne soit la nouriture de vers, & que ses cendres ne soyent egales a celles des moindres, ne lui estant reste, que sa seule vertu pour servir envers Dieu a son ame. Elle Epousa Messire* Philip Theodore Baron de Fourneau & de la Chapelle, *Sr. de Ranst, Maistre de Camp d'un terce, & Capitaine d'une compagnie libre de cuirasses, qui étoit fils de Messire* Philip François de Fourneau, *Comte de Crucquenbourg, & de Dame* Isabelle de Berchem, *lequel tres affligé luy a rendu ce derniers devoir le XII. d'Avril* 1663. *Priez Dieu pour son Ame.*

Ecclesia, ut nomen indicat, dicata est *S. Udalrico* Episcopo Augustano, Cura Pastoralis confertur alternatim per Archiepiscopum hujus Diœcesis, & Dynastam.

Decima spectat ad Abbatiam Majoris Bigardiæ hic in vicinia sitam & Parochum, cui insuper Toparcha annuè tenetur solvere censum 200. florenorum.

DIELBEECK primo lapide a Bruxella, Præfecturæ & ditionis Gaesbecanæ. Dominium Comitis de *Tirimont*. Antiquus est locus notus ob *D. Alenæ* memoriam, cujus Pater Dielbecæ Regulus erat, hodiè Toparcham diceremus; vide de eo plura supra in Foresto.

Anno 1690. Dominia de Dielbeeck, Itterbeke, & Beughem die 31. Martii a *Carolo II.* Hisp. Rege in Comitatum erecta sunt in gratiam *Ludovici Alexandri Schockaert* Equitis, Domini de *Tirimont*, sub nomine Comitis de *Tirimont*, in qua familiâ perseverant.

Ecclesia Patronum veneratur *S. Ambrosium* Episc. Ejus Patronatus spectat ad Capitulum Anderlechtense.

Anno 1230. *Henricus & Ægidius de Sottegem* conferunt omnem suam decimam, quam hic loci habebant, in usum Canonicorum Anderlechtensium, Diplomata recitat *A. Miræus* in Not. Eccl. Belgii Cap. CXLIX. novæ edit.

Uni-

Universis Christi Fidelibus Henricus de Sottengem salutem.

Præsenti duxi committendum memoriali, quod Ego omnem decimam de allodio meo quod in Parochia de Dielbeka teneo, de consensu *Walteri* Fratris mei, Ecclesiæ B. Petri de Anderlecht, ad usus Canonicorum ibidem servientium, liberè contuli, & contra *Ægidium* Fratrem meum, cujus copiam de facili habere non potui, quia Parisiis studuit, & alios quoscumque, dictam Ecclesiam supra præfata decima promisi warandire.

Actum MCCXXV. mense Aprili. 1225.

Universis. . . Ego Ægidius de Sottegem omnem decimam in Parochia de Dilbeca in usus Canonicorum S. Petri Anderlectensis contuli. Testes interfuerunt,

Henricus Decanus,
Godefridus,
Joannes Scholasticus,
Theodoricus,
Andreas,
Michaël, Presbyteri;
Joannes,
Henricus,
Arnoldus,
Renerus,
Franco, Canonici Anderlectenses;
Vir Nobilis Leonius Castellanus Bruxellensis,
Hugo Miles de Borgevael,
Walterus de Ruchebruc, &
Wilelmus,
Franco,
Daniel, Fratres de Uckela,
Godefridus,
Leonius, Filii dicti Nobilis.

In hujus rei testimonium, præsentem Paginam, quia proprium non habeo Sigillum, Sigilli Avunculi mei dicti Nobilis appensione duxi communire.

Actum anno M. CC. XXX. mense Augusti. 1230.

Decima fuit tripartita, quarum duas trientes habuit præfatum Capitulum & alteram trientem Parochus; at ex conventione nuper initâ cum Parocho præfatum Capitulum percipit omnes decimas & solvit annuè Parocho competentiam 370. florenorum ad vitam moderni Pastoris.

DORPE, Latinè *Tornepia*, tribus milliaribus a Bruxella ad ingressum Sylvæ-Soniæ, Præfecturæ Rodensis Dominium. Illud anno 1626. jure pignoratitio acquisivit a Rege *Henricus Varick*, Maregravius Antverpiensis, & anno 1649. 29. Octobris illud emptione absolutâ transcripsit *Philippus IV.* Hisp. Rex *Jacobo le Roy* Præsidi Cameræ Rationum Regiæ, cum altâ mediâ & infimâ jurisdictione hæreditariè possidendam, in quo ejus filius *Ignatius le Roy* Eques, similiter ejusdem Cameræ Præses condidit spectabile Castellum cum insigni fonte conspicuo, ruinam nuperis annis per incendiarios Gallos Castello illatam, augustius dein restauravit *Ignatii* filius. Hoc Dominium præfatus filius *Landelinus le Roy* anno 1701. emptionis tabulis transcripsit *Petro Fariseau*, post cujus mortem obvenit ejus hæredi *Petro Robyns*, cujus investituram accepit in Curiâ feudali Ducatus Brabantiæ anno 1719. Hujus Castelli schema visitur in Castellis Nobilium Brabantiæ *Baronis le Roy*.

Ecclesia tutelarem colit *S. Gaugericum* Episc. Camerac. Patronatus ejus spectat ad Abbatem S. Sepulchri Ord. S. Bened. Cameraci.

A. Miræus in Dipl. Belg. Lib. I. Cap. XIX. edit. novæ profert Diploma quo *Fulquinus* Vir potens anno 950. donat Monasterio Gemblacensi Ord.

 S. Be-

S. Bened. in Gallo Brabaotiâ prædium, cum dimidia Ecclesia de *Dorp* & aliis boois: eo Diploma.

Quisquis bene possideat res in præsenti seculo acquisitas, ille utique optimè possidet, qui de terrenis ac caducis sibi mercatur æterna

Quamobrem ego in Dei nomine FULQUINUS, cum consilio vel suasu benignissimi Faraberti Episcopi, pro salute animæ beatæ memoriæ Richarii Episcopi, ipsius etiam Faraberti, pro salute nihilominus animæ meæ, filiorumque ac fratrum meorum, sive quoque gratiâ æternæ salutis, trado & perpetualiter tribuo Ecclesiæ Sanctæ Dei Genitricis Mariæ, beatique Petri Apostoli Apostolorum Principis, atque S. Exuperii, in loco, vocabulo *Gemblaus*, ubi præesse dignoscitur illustris Abbas Erluinus, quoddam juris mei prædium in pago *Braivibant* in loco, qui dicitur *Dorp*, cum dimidia Ecclesia, & cum una camba, & sedecim mansis, & cum quodam homine nomine *Iser*, seu cum omnibus ibidem aspicientibus, cum domibus & ædificiis, campis, terris, tam cultis quàm incultis, silvis, pratis, pascuis, communibus & parvis, aquis aquarumve decursibus, mobilibus, & immobilibus, præsidiis, peculiis, omnia & ex omnibus, quidquid in Episcopio nostra videtur possessio vel dominatio, rem exquisitam, totum ad & integrum, tam de allodio, quàm de comparato, seu de quolibet attractu ad nos ibidem dignoscatur pervenisse, de nostro jure & dominatione, jam dicto Monasterio per hanc chartulam donationis, sive per festucam, ad opus Sanctorum, quorum mentionem supra fecimus, à die præsenti donamus, tradimus atque perpetualiter in omnibus transfirmamus.

Eâ verò ratione, ut Præceptores prædicti Monasterii ab hac die hoc habeant, teneant atque possideant, vel quidquid inde facere voluerint, liberam ac firmissimam, Christo propitio, in omnibus habeant potestatem. Et si quis deinceps (quod futurum esse non credo) si ego ipse, quod absit, aut quisquam de heredibus, vel proheredibus meis, seu quælibet extera persona, quæ contra hanc chartulam donationis venire aut calumniari eam præsumpserit, & se exinde non subtraxerit, à liminibus sanctæ Dei Ecclesiæ excommunicatus & divisus existat, & insuper in die tremendi judicii propter hoc rationem reddat. Contra quem verò calumniam intulerit, auri uncias centum, argenti verò libras CCC coactus exsolvat, & quod repetit, nullo modo evindicare prævaleat, sed præsens hæc donatio, meis, & me rogante, bonorum hominum manibus roborata, quorum nomina vel signa subter tenentur, insertâ stipulatione, subnixa, per diuturnum tempus maneat inconvulsa.

Signum Gocteranni Advocati.
S. Fulquini & reliquorum.
OTTO Rex, CUNO Dux.
FARABERTUS Episcopus.
Aletrannus Cancellarius.

Idem *Miræus* refert in Not. Eccl. Belg. Cap. LXXVII. edit. oovæ dooationis tabulas, quibus anno 1138. *Nicolaus* Episc. Camerac. Altare de *Tournepia* (nobis Teutooicè *Dorpe*) concedit Abbati S. Sepulchri Cameraci cum Capellâ de *Ruschebroeck* (hodie *Ruysbroeck*) quæ aoois plurimis hujus Parochialis appeodix fuit, dooec proprium nacta est Parochom. Hoc Diploma, protulimus supra pag. 27.

Decimas majores pro potiori parte habet Parochus, etiam quæ pridem spectarunt ad præfatam Abbatiam S. Sepulchri; altera pars spectat ad Xenodochium *S. Joannis* Bruxellis, earum etiam una pars est secularis; insuper Pastor io Huysingen habet inibi parvum districtum decimarum.

ELINGE ad fioes Brabantiæ Haononiam versus, Præfecturæ & Ditioois Gaesbecanæ. Dominium Comitis de *Tirimont*.

Ecclesia inscripta est *S. Amando* Tungreosi Episc. Ejus Patronatum gerit Abbas *S. Petri* io Monte Blandinio Gandavi.

Decimas majores pro uoâ tertia percipit Abbatia de *Walteri Brania* Ord. Ci-

briel le Fubere. Est & alia deci-
cem Novalia & Decimas carnium
a percipit parvum districtum de-

LEEUWENSI

Cisterc. Monasterium Viridis Vallis & ma quam percipit Capitulum Nivellense, vi contractus cum Parocho initi. Eccle cimarum super quinque bonaria terræ.

Rodensis, ad Sennam fluvium
llis. Ejus Dominium cum Huy-
Philippo IV. Hisp. Rege jure
ntverpiensis, dein successit fi-
us mortem ejus investituram
k.

EYSINGE olim *Asynga*. Præfectu & ad fines Brabantiæ, medio milliari ab singen & Buysingen acquisivit anno 162 pignoratio *Henricus Varick* Marcgravius lius *Carolus Hyacinthus Varick*, post adiit anno 1714. *Philippus Adrianus V*

cra, administratur per Canonicos
ost., ad cujus Parochum spec-
Decimarum in Parochia Leeu-

Ecclesia quæ *S. Amando* Episc. Tungren Religiosos Abbatiæ Bonæ Spei Ord. Præmon tat universa pagi decima, cum notabili parte *we S. Petri* sese extendente.

GAESBECA Præfecturæ & ditionis *ejusdem nominis caput*. Antiquus Vetus Baronatus, Municipium ac Dominium totâ *Brabantia celeberrimum*. me- minit ejus *P. Divæus* Rerum Brabanticarum *Lib. I. Cap. V. his verbis*. „ In „ Hannoniam *Gaesbecanus* vergit ager, pingui ac ubere glebâ omnium reli- „ quam Brabantiam vincens: nobilis & hic Baronum Familiâ, nec minus „ antiquâ: at quorum res gestas ignava obscuravit oblivio; Baronatus tan- „ dem interitu nobilissimæ stirpis, Ducali fisco cessit. Circa annum vero „ 1235. privatim gubernari cœpit a *Godefrido Lovaniensi* fratre *Henrici II.* „ Ducis, qui Gaesbecæ & Harstalli Dominus dicebatur. Successere *Hen-* „ *ricus*, *Joannes*; hinc *Apcoudanorum* nobilis ex Hollandia familia Ga- „ sebecam possedit: *Jacobus Apcoudanus Philippo Hornano* Bausigniacen- „ si vendidit ante annum 1450." Hactenus *Divæus*. Subsecutos Gaesbe- cæ Dominos alibi leges, nominatim in jurisprudentiâ Heroicâ pag. 232.

Transiit Gaesbeca nostra ætate anno 1687. emptione publicâ ad *Ludo- vicum Alexandrum Schockaert* Equitem, Comitem de *Tirimont* &c. Hodie illud illustre Dominium possidet ejus filius *Philippus Carolus Thomas Schoc- kaert* Comes de *Tirimont*.

Arcem Gaesbecæ ita describit Auctor jurisprudentiæ Heroicæ his verbis. pag. 283. „ Arx hic olim fuit pulcherrima & validè munita, structa a Joan- „ ne Baronum Brabanticæ stirpis secundo. Ea sub *Apcoudiis* anno 1387. „ capta diruta & solo æquata est. Hic occasione postea alio loco non mi- „ nori quamprior splendore ædificata per *Philippum Hornanum* Baronem, „ quæ pro unâ parte anno 1566. igne absumpta est fortuito, novo dein „ splendidoque frontispicio ab *Alexandro de Renesse* Gaesbecæ Barone an- „ no 1658. Parisiis defuncto, adauctum & ornatum est." Hoc Castellum anno 1695. igne injecto per incendiarios Gallos ambustum est, dein egre- giè restauratum per præfatum *Comitem de Tirimont*, quod exhibetur. Hic fuit post ultimum incendium. in *Castellis Nobilium Brabantiæ Baronis le Roy*.

Deniquenon omittendum hic ad supremum tribunal Gaesbecanum via appel- lationis recurrere pagos XVII. nominatim *Goycke, Meerbeke Pamele, Strey- tem*, Onse L. V. *Lombeke, Wambeke, Ter Nat, Catherine Lombeke*, *Cruyckenbourch, Wesemaels Laethof, Sæventhem, Sterbeke*, & plures alii.

Ecclesia Gaesbecana quæ D. Virgini *Mariæ* sacra est dependet a *Dynasta*,

ftà, cui competit Patronatus hujus Parochialis, & confert in eâ Capellanias numero VI. præterquam in Castro, quarum prima est *S. Eutropii* unita Pastoratui, reliquæ sunt *S. Elisabethæ*, *S. Nicolai*, *S. Annæ*, *B. Mariæ*, & *S. Catharinæ*.

Anno 1382. erecta est hæc Ecclesia in Parochialem & separata a Parochiali Linniaci *S. Quintini* auctoritate *Joannis* Episc. Cameracensis & consensu Capituli Nivellensis, procurante *Swedero Apcoudæ* Barone & Domino Gaesbecano. Diplomata refert *A. Miræus* in Not. Eccles. Belg. Cap. CCXX, novæ edit. prout hic sequuntur.

JOANNES Episcopus Cameracensis notum facimus universis, quòd licet aliàs de Capella & duabus Capellaniis in Villa de Gasebeke sitis Ecclesiam ereximus Parochialem, eam extrahendo ab Ecclesia Parochiali S. Quintini de Lenniaco, consensu Capituli Ecclesiæ B. Gertrudis Nivellensis (cui ratione Juris Patronatûs, quoad præsentationem, dignòscitur subesse) interveniente, intentionis tamen nostræ non fuit, dicto Capitulo in aliquo jure eorum præjudicare.

1382. Datum anno millesimo trecentesimo octuagesimo secundo, die VIII. Septembris.

Venerabilibus Dominis Decano & Capitulo Ecclesiæ B. Gertrudis Nivellensis, Diœcesis Leodiensis, Swederus de *Apcoude* Baro Dominus de Gasebeke, Putte & Striene salutem. Cum Nos de Capella quondam B. Mariæ in nostra Villa de Gasebeke Ecclesiam Parochialem per Cameracensem Episcopum, loci Ordinarium, erigi, fundari & confirmari procuravimus, vestro Dominorum consensu & voluntate intervenientibus, præsentationi primi Presbyteri Parochialis ibidem instituendi mihi consensistis.

1382. Datum anno millesimo trecentesimo octuagesimo secundo, die XXVIII. Aprilis.

Olim hic fuit Hospitale; sed a non pauco tempore desiit.

Anno 1621. unita est Pastoratui de Gaesbeeck Cappellania de AA. fundata in Saeello in Parochia de Anderlecht, cum onere duarum missarum per hebdommadam; sed cum Sacellum destructum est, missæ celebrantur in hac Parochiali cum consensu Archiepiscopi. Item Pastor tenetur ad tres missas per hebdommadam ratione unionis duarum Capellaniarum Pastoratui.

GOYCK olim in Diplomatibus *Gangiaca*. Celebris, sub Præfectura Gaesbecanâ, Toparchia, longæ & vastæ extensionis; continet enim ultra 2000. terræ bonaria, arce veteri instructâ, quæ nostra ætate igne fortuito periit, ac saxa & rudera alibi delata & applicata. Ante aliquot secula fuit gentilium de *Crainhem*, inde devenit ad Dominos de *Baefrode*, atque ab iis

Erectum in Baronatum. per nuptias ad posteros Nobilissimæ familiæ de *Taye*. Erecta est hæc Dynastia in Baronatum a *Philippo IV.* Hisp. Rege die 9. Aprilis 1651. in gratiam *Engelberti de Taye*.

Hodie illud possidet jure hæreditario cum titulo Baronis *Guilielmus Albertus de Grispere* meritissimus Cancellarius Brabantiæ &c.

Ecclesiæ tutelaris est *S. Nicolaus* Episc., ejus Patronatus olim erat Capituli Nivellensis, hodiè ad curam Pastoralem præsentat persona Personatus hujus Ecclesiæ, qui cum anno 1600. die 31. Januarii unitus sit Pœnitentiariæ Ecclesiæ Metropolitanæ Mechliniensis, eo jure utitur Pœnitentiarius præfatæ Ecclesiæ.

Decimas majores possidet præfatum Capitulum Nivellense & Parochus, cui insuper competunt Decimæ Novales. Minores decimas possidet Pœnitentiarius Præfatæ Ecclesiæ ratione incorporationis, & unionis Personatus Pœnitentiariæ. Item Ecclesia, & Dynasta &c.

In-

verſus Ninhoviam exſtat Capella
rmniter celebratur, & prædicatur

LEEUWENSI

Integro milliari ab Eccleſia Parochi
S. Crucis in qua ſingulis feriis ſextis
per Parochum.

Huyſinga. Præfecturæ Rodenſis
in Hannoniæ, ſpectans jure pi-
e *Varick* cum Eyſingen & Buy-
e ſupradicta in pago de Eyſin-

HUYSINGEN olim *Hunſeghem*
pagus ad fines Brabantiæ, contiguus
gnoratitio, uti ante dictum, ad gentem
ſingen conſtituentes unum tribunal.
gen.

Patronatus ejus eſt Abbatiſſæ
xellenſis. *Olim fuit* Patronatus
tranſcripſit ſuum jus præfatæ
arum, quæ dein ceſſit ſuas de-
inſuper habet Parochus cer-

Eccleſia inſignita eſt *S. Joanni Bapt*
de Camera Ord. Ciſterc. in vicinia Urbis
Abbatiæ Viconienſis Ord. Præmonſtr.,
Abbatiæ de Camera cum duabus tertiis
cimas Parocho ſub exiguâ recognitione
tum diſtrictum Decimarum in Dorpe.
Colitur in hac Parochiali *S. Leonardus* Mart. magna populi devotione & ac-
curſu, & ad eum fit plurima peregrinatio, pro cujusvis corporis infirmita-
tibus.

ITTERBEECK primo lapide a Bruxellâ, Præfecturæ & Ditionis
Gaesbecanæ. Dominium Comitis de *Tirmont.*
Ad Curam Paſtoralem præſentat Ab-
Eccleſia inſcripta eſt *S. Petro* Apoſt. Cameraci. Olim fuit appendix Parochiæ
bas S. Sepulchri Ord. S. Bened.
Leeuwe S. Petri.

Abba-
parti-
niſta.

De Decimis participant duos manipulos Abbatia Affligemienſis, item Urbani-
tia S. Sepulchri unum, & Paſtor loci item unum, dein decimis
cipant Eccleſia, & Menſa S. Spiritus hujus pagi, Monaſterium
rum Bruxellis, Capellanus in Schepdale, item unus ſecularis.
Hujus Parochialis appendix eſt Capella *Peede S. Annæ.*
Item eſt Sacellum cœmiterio cinctum. Duæ ſunt Capellaniæ una S. An-
næ Paſtoratui annexa Anno 1615. cum onere trium miſſarum per hebdom-
modam. Item Capellania animarum cum onere ſimiliter trium miſſarum; ſed
ex reductione fiunt pro unaquaque Capellania duæ miſſæ per hebdom-
madam.

LEERBEECK ſeu *Laerbeke*, utrumque enim ſine delectu legitur
tremus ditionis Anghianæ. & ejus Dominus ſubjectus pagus, ad limites Ex-
ritorii Gaesbecani; juris tamen Brabantini pagus, ſpectans ad Principem ter-
la *Tour & Taſſis.*
Eccleſia inſcripta eſt *S. Petro* Apoſt. ſub Patronatu Illuſtris Capituli de
vellenſis, quod hic loci poſſidet notabilem partem decimarum.
Anno 1162. *Ada* Abbatiſſa Nivellenſis tali affectu afficiebatur S. Ni-
trudi, quæ in ejus Monaſterio Nivellis educata & inſtructa fuerat, Ger-
ſuorum virtutum merita ad Abbatialem dignitatem evecta, ut contulerit ob
cleſiæ Nivellenſi cuncta ſua bona, poſſeſſiones & decimas, quas poſſidebat Ec-
in Leerbeke; quam donationem anno ſequenti confirmavit *Nicolaus* Epiſ.
Cameracenſis.
Eodem anno *Hiſebeka* Nivellis Canonica etiam huic Capitulo cuncta ſua
bona donavit quæ poſſidebat in Leerbeke.
In hac Parochiali viget ſpecialis cultus S. Antonii, & ad eum Divum fit
plurima hic loci peregrinatio.

Hh 2

LEEU

LEEUWA S. PETRI, Caput hujus Decanatus. Insignis maximæque jurisdictiouis pagus, atque celebris, & illustris Dominatus, districtusque Gaesbecani primarius recenletur, familiâ Brabantiæ antiqnissimâ, insignia portat Brabantiæ eadem. Amplius quod primi Barones Gaesbecæ titilum Leeuwæ soleant Gaesbecano præponere, uti pluries legitur in Trophæis Brabanticis *C. Butkens* Lib. VII.

Item quod Barones Gaesbecani primum a Leeuwensibus recipi & ibi juramentum fidelitatis dare & accipere soleant. Hic tribunal ad quod plures pagi appellant, scilicet *Itterbeke*, *Dielbeke*, *Bodegem*, *Walcourt in Anderlecht* &c.

Hoc Illustre Dominium a ditione dismembratum Gaesbecanâ in Curiâ Feudali Ducatus Brabantiæ emptione publicâ anno 1687. die 22. Februarii devenit ad *Joannem Carolum Roose* Senatorem Magni Senatus Belgici, in cujus favorem anno 1690. die 20. Septembris a *Carolo II.* Hisp. Rege Diplomate dato Madriti, Baronatus titulo condecoratum est.

Erectum in Baronatum.

Arcem habet elegantem cujus schema visitur in Castellis Nobilium Brabantiæ *Baronis le Roy*, quam plurimum decoravit & illustriorem reddidit *Joannes Carolus Roose* secundus Baro de Leeuw, de quo mox postea. Præfatus *Joannes Carolus Roose* primus Baro de Leeuw fatis concessit Anno 1694. die 5. Januarii, uti legitur in ejus prægrandi lapide Sepulchrali in Choro Ecclesiæ de Leeuw, cujus est hæc inscriptio.

D. O. M.

Cy gist Messire Jean Charles Roose, *Baron de Leeuw St. Pierre, Seigneur de Miremont, Spy, Onoz, Calstre &c. Conseiller & Maistre aux Requestes du grand Conseil, qui trespassa le 5. de Janvier 1694. age de 65. ans. Et Noble Dame* Marie Florence de Varick *son Epouse, fille de Messire Ciprien, Chlr. Seigneur de Carnin, Dieval &c. Chevalier d'honneur du Parlement de Tournay & grand Baillay de Lille, qui mourut le 31. May 1705. Prié Dieu pour leurs ames.*

Circum circa quarteria eorum sunt XVI. sine expressione nominum. Successit ei in hoc Dominio ejus primogenitus *Joannes Carolus le Roose* secundus Baro de Leeuw, cujus saxum Sepulchrale item visitur in Choro hujus Parochialis cum hac inscriptione.

D. O. M.

Sepulture de Messire Jean Charles Roose *Baron de Leeuw St. Pierre, Seigneur de Froidmont, Han, Mirmont, Onoz, Spy, Loupogne, Bassi, Calstre &c. Haut voue de Jemeppe, Pair de la Comté de Namur, Capitaine de Cavallerie au service de sa Majesté. Age de XXV. Ans decedé le XI. Novembre 1704. Prié pour son Ame.*

Quarteria ejus circùm circa sunt hæc.

Roose, Kintschot, De Ram, Honsem,
Varick, Camponoso, Laurin, Vwens.

Huic

Huic successit *Cyprianus Ambrosius Petrus Roose*, Baro de Leeuw & Toparcha dictorum locorum, frater & hæres dicti *Joannis Caroli*. Obiit die 12. Octobris Anno 1720.

Successor ejus *Philippus-Franciscus-Petrus Roose*, præsens Baro & prædictorum locorum Dominus, frater & hæres, duxit Ao. 1722. die 28. Octobris Tornaci *D. Franciscam-Carolam vander Gracht* filiam *Antonii Ignatii* Toparchæ de Fertin, Supremi Balivi Civitatis, & territorii Tornacensis, & *D. Mariæ Elisabethæ Bernard de Tintignies*.

Complectitur hoc Dominium sub se Vicos plurimos, videlicet *Mekinge*, *Laeckt*, *Ruckelingen*, *Naestbeke*, *Bysbergen*, *Volcxum*, *Rattendael* &c. Inter quos eminent *Mekinge*, *Laeckt*; in his exstant insignes Capellæ, in quibus divina celebrantur; prima sacra est *S. Mariæ Magdalenæ*, altera Beatæ *Mariæ*; in eâ est Capellania B. M. V.

Ecclesia quæ multum insignis, *S. Petro* Apostolorum Principi sacra est. Ejus Patronatum gerit Abbas S. Sepulchri Ord. S. Bened. Cameraci, Dono *Gerardi II.* Cameracensis Episcopi hoc Diplomate.

Ego GERARDUS, Præsul Ecclesiæ Cameracensis, lumine Prædecessoris mei Domini LIETBERTI succensus, & opus illius benè consummatum præ oculis habens, scilicet S. SEPULCRI Ecclesiam, quam ex integro ædificavit, & Abbatiam Monachorum eamdem constituit, à sanctuario incipere & benè operari ratum considero.

Unde notum sit omnibus Christi Fidelibus, quod ad eamdem S. Sepulcri Ecclesiam Abbati Waltero ac Monachis x. pauperibus Altare de *Liewes* Pontificali Auctoritate concedo, liberum ab omni consuetudine, exceptâ summâ duorum solidorum annuatim persolvendâ.

Signum mei Gerardi,
S. Gerardi Archidiaconi,
S. Widonis Præpositi & Archidiaconi.
S. Maselini Archidiaconi.
S. Hugonis Decani,
S. Werimbaldi Scolastici.

Actum est hoc Cameraci, in eodem Monasterio S. Sepulcri, anno Dominicæ Incarnationis millesimo septuagesimo nono, Indictione secundâ, regnante Rege Henrico Lotharienfium anno Episcopatûs Domini Gerardi secundo. 1079.

Decimarum Participes sunt præfatus Abbas S. Sepulchri, Abbatia Vallis Ducis Ord. Cister. in agro Lovaniensi, quas decimas obtinuit anno 1238. a filio Domini Leonii Castellani Bruxellensis, ut patet hisce tabulis Donationis.

Ego LEONIUS Filius Domini Leonii Castellani Bruxellensis, ad notitiam fidelium volo pervenire, quòd ego decimam totalem, sicut eam in Parochia de *Lewis* à Viro nobili Daniele de Wange in feodum tenebam, ad opus Abbatissæ & Dominarum * *Vallis-Ducis*, Ordinis Cistertiensis, in manus ejusdem Danielis raportavi, in præsentia Hominum suorum, Giselberti Militis de *Wesembeke*, & Godefridi de *Stertbeke*, in eleëmosynam perpetuam.

* 's Hertogendaele.

Et ut hæc collatio illibata conservetur, Sigilli mei appensione roborandam duxi, Sigillo Patris mei supra nominati eamdem faciens roborari.

Acta sunt hæc M. CC. XXXVIII. sub testimonio Domini Walteri de Sotenghem Militis, & aliorum, feriâ post Assumptionem Beatæ Mariæ. 1238.

Ego DANIEL de Wanghe duxi significandum, quòd *Leonius*, Filius Domini Leonii Castellani Bruxellensis, decimam de Lewes, quam à me tenebat in feodum, in manus meas, in præsentia Hominum meorum Giselberti Militis de *Wesenbeke*, & Godefridi de *Sterbeke*, ad opus Abbatissæ & Conventûs Vallis-Ducis reportavit, effestucavit & werpivit.

Ego verò eamdem decimam in manus præfatæ Abbatissæ, ad opus ipsius suique Conventûs, allodialiter contuli possidendam.

1238. Acta sunt hæc M. CC. XXXVIII. sub testimonio Domini Walteri Militis de *Zottegbem*, & aliorum.

Has decimas præfata Abbatia nuper transcripsit Venditionis tabulis *Petro Fariseau*.

Item decimarum participes sunt Abbatissæ de Foresto, & de Camerâ, Præpositus Montis Frigidi Bruxellis, Capitulum Cameracense, Affligemium, Parochus, & varii seculares. Omnes simul cum prioribus numero XII, quos nimis longum foret omnes singulatim recensere.

In hac Parochiali est Capellania *S. Nicolai*, alternatim confertur a Dynastâ & Domino de AA. In arâ principe hujus Parochialis est insignis tabula repræsentans martyrium *S. Petri* Apostolorum Principis, Patroni hujus Ecclesiæ, eleganti penicillo *Gasparis de Crayere* pictoris celeberrimi depicta.

In hoc Municipio olim ortum habuit & Parochi munus gessit *Ægidius a Leeuwis*, qui dein anno 1214. ubique locorum concionari incipiens, multa hominum millia Cruce signarat, qui anno 1220. Abbas XI. Viconiensis Ord. Præmonstr. electus est, atque anno 1237. cum Fratre *Andreâ* Pastore & Canonico Ninhoviensi, *Joanne ab Outre*, & innumerabili multitudine Cruce signatorum turbâ ad terram Sanctam Barbaris eripiendam iter instituit. Teste *B. Miræo* in Chronico Præmonstratensi.

Item huic loco natales suas debet *Thomas Cantipratanus* Ord. S. Dominici, qui communiter putatur fuisse Suffraganeus Episc. Cameracensis; at sine solido fundamento. Qui obiit plenus dierum ac meritis die 15. Maii anno 1261.

Item *Fr. Jacobus Gheelius* Ord. Prædicat. S. T. D. universitatis Lovaniensis, & per universum Archiepiscopatum Mechliniensem hæreticæ pravitatis Inquisitor. Qui obiit 1612.

Item *Joannes Malderus*, Laudatissimus Antverpiensium Episcopus, qui in vivis esse desiit anno 1633. septuagenario major.

Intra limites hujus vasti Municipii in Vico de *Zenne* est *Prioratus Virginum* Ord. S. Bened. vulgo *Cleynen Bygaerden*. Fuit hoc Monasterium primitus situm & fundatum in Monte *S. Mariæ* apud *Pepingam* loco qui dicitur *Varenbergh* Bruxellensis agri Vicum ad limitem Hannonicum, quod quidem circa annum 1234. dicto loco in suo fundo exstruxit Vir nobilis *Joannes a Monte*, Miles, sive Eques. Fundationem hanc *Henricus II.* Lotharingiæ & Brabantiæ Dux, ac ejus successor *Henricus III. Gregorius IX.* Papa & *Godefridus* Cameracensis Episcopus suis tabulis confirmarunt, quas profert *A. Miræus* in Donat. Belg. Lib. I. Cap. CIV. & CV. novæ edit. quæ sic sonant.

Henricus, major Filius Ducis Lotharingiæ omnibus præsens Scriptum videntibus salutem. Noverint universi, quòd Nos licentiamus G. de Bellengem, Monialem, Domum ædificare juxta loca infrà nostrum dominium, & illam ædificatam recepimus in nostra custodia.

1234. Datum anno Domini millesimo ducentesimo tricesimo quarto, mense Martio, apud Lovanium.

Gregorius Episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio Abbati Cisterciensi salutem & Apostolicam benedictionem. Piæ mentis devotio specialem benignitatem Sedis Apostolicæ promeretur, Nosque affectui laudabili, ut ad debitum ef-

effectum perveniat; favoris nostri præsidium, quantum cum Deo possumus, impertimur.

Sane dilectus filius JOANNES Miles de MONTE Nobis humiliter supplicavit, ut in Monasterio de Monte S. Mariæ, quod pro peccatorum suorum remedio in fundo suo construxit de bonis propriis, & dotavit, per te institoi Conventum Monialium Cistertiensis Ordinis mandaremus.

Honestam itaque intentionem prædicti Militis attendentes, qui diebus nostris omnes invitare cupimus ad exercenda opera pietatis, per quæ ipsorum animæ salvæ fiant, discretioni tuæ per Apostolica Scripta mandamus, quatenus si dictum Monasterium situ loci & facultatibus est congruum, ad Conventum hujusmodi Ordinis memorati, obtento Episcopi Diœcesani consensu, satisfacias piis votis Militis supradicti. Datum Viterbii xix. Kalendas Januarii, Pontificatûs nostri anno nono. 1235.

GODEFRIDUS Dei gratiâ Cameracensis Episcopus, universis præsentes litteras inspecturis salutem in omnium Salvatore. Notum sit universis præsentibus & futuris, quòd O. Abbatissa, I. Præpositus, G. Decanus, totumque Capitulum Ecclesiæ Nivellensis, per suas patentes litteras Nobis demonstrârunt, quòd cùm à JOANNE Milite dicto de MONTE, in Parochia de *Bellengien*, & filia sua Priorissa de Tenremonde, Cistertiensis Ordinis, & ab aliis probis viris rogati essent, ut ad hoc adhiberent assensum, quòd in Personatu suo de *Papengien*, in terra dicti Militis, in loco qui Mons S. Mariæ nunc temporis appellatur (solebat autem *Vareberga* antiquitus nuncupari) Abbatia Monialium Cistertiensis Ordinis fundaretur. . . .

Ne caritas tepescere videatur in hoc in quo eam valeamus accendere, precibus eorum grato concurrentes assensu, prædictam ordinationem superiùs annotatam, quantum in nobis est, ratam habemus, & impressione Episcopalis sigilli confirmamus.

Datum anno Dominicæ Incarnationis millesimo ducentesimo tricesimo sexto, mense Octobri. 1236.

Universis Christri fidelibus tam præsentibus quàm posteris, ad quorum notitiam præsens Scriptum pervenerit, GODEFRIDUS de LOVANIO, Illustris Viri Henrici Ducis Lotharingiæ Frater, salutem & cognoscere veritatem.

Quoniam ea quæ geruntur in tempore facilè oblivioni traduntur, nisi scripto memoriæ commendentur; ideò universitati vestræ, tam sub notione Testium, quàm tenore præsentium Litterarum declaramus, quòd Joannes de Zona, in nostra & Scabinorum nostrorum de Lewes, nec non & aliorum proborum virorum ac hominum nostrorum præsentia constitutus, omne jus hereditarium, quod contingebat ei in decem bonariis terræ jacentis apud Zonam, in dominio nostro, & sub judicio & sententia dictorum Scabinorum, sive sit plus sive sit minus, quæ terra solvit annuatim ad Nativitatem Domini quadraginta & tres denarios Bruxellenses, & novem fertellas avenæ, cum mensura quæ dicitur *Honteifter*, nomine censûs, supra quam terram contingebant & adhuc contingunt Priorissæ & Conventui de MONTE S. MARIÆ, Cistertiensis Ordinis, centum & undecim libræ Bruxellenses, ratione assignamenti & collationis in eleëmosynam factæ Sorori Machtildi de Zona, Sanctimoniali loci prædicti, à prædicto Joanne Fratre suo, & G. Patre, & I. Matre dictæ Machtildis in manibus nostris, merâ nec non & spontaneâ voluntate, ad opus dictæ Priorissæ & Conventûs loci memorati, liberè resignavit & absolute, omni reclamatione seu calangiâ, quæ à dicto Joanne, vel suis, ad præsens vel in posterum fieri posset, vel exactione quâlibet omninò remotâ.

Adstiterunt autem, cùm hæc facta fuerunt, in testimonium vocati

Oliverius Miles,
Gosuinus Haac,
Gosuinus de Bruchem;
Petrus de Cassenberge;

Scabini nostri de Lewes, sub quorum sententia dicta terra sita est, ut superiùs est expressum,

Et Stephanus de Zirembeke, qui tunc Balivus meus erat, & alii.

Cum igitur hæreditas prædictæ terræ in hunc modum in nostris manibus sit resignata, Nos eamdem hereditatem terræ sæpe dictæ cum omni commoditate ac appendicio, sub testimonio dictorum Scabinorum de Lewes, Priorissæ & Conventui

 præ-

prædicto loci prædicti contulimus in eleëmosynam, sub testimonio etiam multorum Christi fidelium liberaliter & benignè jure hereditario & sine difficultate habendam & perpetuò possidendam.

Et ut hoc firmum permaneat & ratum, præsens Scriptum contulimus dictæ Priorissæ & Conventui, sigilli nostri mummine roboratum.

1238. Actum anno Domini millesimo ducentesimo tricesimo octavo, mense Martio.

Hoc in loco hodièque Sacellum visitur Monasterii veteris signans vestigia. In Diplomate tamen *Henrici II.* Ducis Brabantiæ quod allegavimus in favorem hujus Monasterii dato anno 1234. dicit se *G. de Bellenghem* licentiam concessisse ædificandi domum Monialium. Ut ut sit illud constat, cum in Monte *B. Mariæ* jam dicto Moniales aquæ penuria obsitum loci altiorem laborarent, ad locum qui *Ob-Bigarden* nuncupatur, in quo hodieque resident, transisse, quem locum cum adjunctis agris & pratis ipsis dederunt *Godefridus a Lovanio* Dominus de Leeuw *Henrici II.* Lotharingiæ & Brabantiæ Ducis frater & uxor ejus *Maria*. Diploma recitat *A. Miræus* Lib. I. Donat. Belg. Cap. CVIII. novæ edit. ut sequitur.

Quoniam humana memoria labilis est & caduca, ea quæ geruntur in tempore, æternari solent munimine Litterarum.

Notum sit igitur tam præsentibus quàm futuris, quod ego GODEFRIDUS de LOVANIO, Dominus de Lewe, & MARIA uxor mea, pro remedio animarum nostrarum, sex bonaria tam terræ arabilis, quàm prati jacentis in loco qui dicitur *Op-Bigarden*, super Zonam, in Parochia de Lewe, quæ nostri fuerant juris, & in quibus habuimus justitiam majorem & minorem, Abbatissæ & Monialibus de Monte S. Mariæ in puram contulimus eleëmosynam, ad construendum & ædificandum sibi ibidem Monasterium Monialium Ordinis Cistertiensis.

Et volumus quod gaudeant in dicto loco tantâ libertate & æquali, quantâ Monasteria ejusdem Ordinis, ubicumque sita sunt, in Diœcesi Cameracensi, usque in hodiernum diem gaudere consueverunt. Et in hunc modum dictam terram & pratum eis liberè & cum omni jure nostro conferimus, & quantùm in nobis est confirmamus.

Concedimus etiam eisdem potestatem ducendi aquam prædictam, scilicet Zonam, quæ nostræ est jurisdictionis, secundùm quod suæ placuerit voluntati. Nos verò & nostros Successores, tamquam fundatores & constructores dicti Monasterii, ad defensionem ejusdem volumus obligari.

Ut igitur hæc nostra Donatio perpetuæ firmitatis sortiatur vigorem, præsentem Paginam Sigillorum nostrorum appensione fecimus roborari. Actum anno Domini
1251. millesimo ducentesimo quinquagesimo primo, mense Aprili.

In Supplemento Diplomatum *A. Miræi* Parte II. Cap. C. profertur Diploma quo Præfatus *Godefridus de Lovanio* anno 1251. transfert Cœnobium Monialium Minoris Bigardiæ in Parochiam Leeuwensem. En Diploma.

Ex Chartulario Præpositi de Capella Bruxellis.

Universis præsentes Litteras visuris, Godefridus de Lovanio Miles, Patruus Ducis Brabantiæ, & Maria ejus Uxor salutem in Domino.

Notum facimus universis, quod cum ad preces & petitiones nostras, viri Religiosi Abbas & Conventus S. Sepulchri Cameracensis in hoc consenserint, quod Nos Domum quamdam Religiosarum mulierum, quæ sita erat in loco qui dicitur *Veronberghe* juxta * Linniacum transferremus & fundaremus infrà fines Parochiæ de *Lewes* in qua dicti Abbas & Conventus Jus habent Patronatûs, & Nos eisdem promisimus & adhuc promittimus, quod si ipsi Abbas & Conventus ob hoc dampnum aliquod incurrerint vel incurrant, vel ob hoc eos inposterum incurre contigerit, quod dictæ Religiosæ quæ ibi ad præsens sunt, vel erunt pro tempore, restituent dictis Abbati & Conventui qui nunc sunt in Ecclesia S. Sepulchri vel erunt inposterum, quicquid or-

* *Lennick.*

ordinatum fuerit per viros providos & honestos, G. Scholasticum Cameracensem, Magistrum Petrum de Belvaco Canonicum Cameracensem, & Dominum Gerardum de Bousies Monachum S. Sepulchri Cameraci, Præpositum de Capella in Bruxella.

Quod si fortè contingeret, quod dictæ Religiosæ Ordinationi à dictis Personis factæ non parêrent, ... Nos promisimus, & adhuc promittimus sub pœna centum Marcarum argenti, quod quicquid ædificatum esset per dictas Religiosas infra dictam Parochiam de *Lewes*, propriis sumptibus nostris faceremus demoliri. Quàm pœnam dictis Abbati & Conventui solvere tenemur; & ad prædicta inposterum observanda Nos & heredes nostros sub prædicta pœna per præsentes Litteras obligamus, quas dictis Abbati & Conventui contulimus nostris Sigillis sigillatas.

Actum & datum anno Domini millesimo ducentesimo quinquagesimo primo, mense Junio. 1251.

In Choro hujus Cœnobii conditus est marmoreo tumulo tumbâ elevatâ *Joannes de Lovanio*, Teutonica hac inscriptione additâ.

Hier legt Jan van Lovene, **wylen was Heere van Lovene / van Haerstal ende van Gaesbeke / die sterf den** XXIII. **dach van Oohst / int Jaer** M. CCC. **ende** XXIV.

Quæ Latinè sic sonat.

Hic jacet sepultus *Joannes a Lovanio*, qui olim fuit Dominus Lovanii, Harstalli & Gaesbecæ & obiit XXIII. Augusti anno M. CCC. XXIV.

Hic *Joannes* filius putatur fuisse præfati *Godefridi*.

A prima institutione hæ Moniales Cisterciense institutum erant amplexæ, sed cum ab Abbate & Præfecto Generali Cisterciensis Ordinis in Societatem & communionem non admitterentur, Benedictinis sese adjunxerunt, *Henrico* Episc. Camerac. auctoritatem faciente anno 1253. Dein Cisterciense institutum, ac vestem mixti coloris cum Benedictinâ nigrâ commutarunt.

Denique hic non prætereundum, quod Dynasta hujus Municipii tale jus prærogativum in hoc Cœnobio habeat, quod nullas Religiosas admittere valeant sine prævio ejus consensu, & antequam ad habitum admittantur, panem suum ab eo emendicare oporteat. Insuper in eo Monasterio filiam pauperem mittere, quam alere oporteant, atque dum victum suum lucrare valeat, & post eam alteram ejus loco subrogare. Ita legimus in descriptione Dominiorum Præfecturæ Gaesbecanæ separatim in auctione publicâ sub hastâ venditâ in Curiâ Feudali Ducatus Brabantiæ, Bruxellis excuso 1670.

Medio fere milliari a Parochiali est Capella de *Gaspeldoren* prope villam ejusdem nominis, dependens ab Ordine Melitensi, quæ plurimas hic habet agri possessiones.

LIEFRINGE pagus Comitatus Alostani ad limitem Brabanticum contiguus agro Gaesbecano, est exiguæ extensionis, complectitur enim vix centum terræ bonaria. Ejus Dominium hodie spectat ad *Petrum Colins* Dom. de Eetvelde.

Ecclesiæ tutelaris est Virgo Deipara *Maria*. Pastorale munus confertur

per Toparcham hujus loci. Universa pagi Decima spectat ad Parochum. Matricularius in iis habet parvum districtum.

LINCKEBEKE altero lapide a Bruxella ad ingressum Sylvæ-Soniæ, Præfecturæ Rodensis Dominium, illud anno 1646. a Rege jure pignoratitio acquisivit *N. vanden Winckele* Consiliarius Senatus Brabantiæ, & venditione absolutâ acquisivit a *Philippo IV.* Hisp. Rege Anno 1650. die 8. Novembris *N. Gagier*. Hodie illud possidet *N. Naus*.

Ecclesia, quæ olim erat appendix Parochialis de Uckel, dicata est *S. Sebastiano*, Mart. Patronatus ejus spectat ad Abbatissam de Foresto Ord. S. Bened.

Decima spectat ad Parochum, etiam illa quæ fuit præfatæ Abbatiæ de Foresto, quæ nuper cessit suas decimas Parocho, sub recognitione annua. Capellania de Beersele inibi habet parvum districtum Decimarum.

LINNIACUM S. MARTINI, vulgo *S. Mertens Lennick*, ad distinctionem alterius *Linniaci* quæ est *S. Quintini* a quâ hæc Parochia anno 1514. est dismembrata. Ejus Dominium (quod est agri Gaesbecani) nostra ætate devenit viâ emptionis ad Cornelium de Man Consiliarium Senatus Brabantiæ, in qua familia perseverat. Continet sub se Vicos plurimos scilicet *Hondtweerdighem*, *Schepdael*, *S. Geertruyde Pede*, *Bossuyt*, *Ter Elst*, *Tombergen*, *Alsingen &c.* Solemne habet forum annuum postridie festi *S. Martini*.

Ecclesia ut nomen indicat *S. Martino* sacra est. Cura Pastoralis administratur per Canonicos Religiosos Monasterii Montis Frigidi Ord. *S. Augustini* Bruxellis, qui jus Patronatus olim acquisiêre a Capitulo Nivellensi, uti mox dicetur.

Anno 1514. *Leo X.* Pont. Max. univit hunc Pastoratum præfato Monasterio & separavit a Parochia *Linniaci S. Quintini*, reluctante & invito primitus præfato Capitulo Nivellensi, quod dein post longas concertationes sub certis conditionibus & pactis initis cum præfato Monasterio Montis Frigidi consensit.

Decima ferè universa spectat ad Capitulum Nivellense.

Huic Ecclesiæ Parochiali subest Capella *De Schepdael*, & *Capella Pede S. Gertrudis*, in quibus diebus sacris divina celebrantur.

LINNIACUM S. QUINTINI vernacule *St. Quintens Lennick*, Antiquitus *Lennecha*. Matrix plurium Ecclesiarum. Præfecturæ & ditionis Gaesbecanæ Dominium. Illud nuperis annis emptionis tabulis acquisivit *Cornelius de Man* Consiliarius Senatus Brabantiæ, in quâ familiâ perseverat.

Antiquum illud fuisse Patrimonium *S. Gertrudis* non dubito, siquidem in antiquis Imperatorum & Regum Diplomatibus Ecclesiæ Nivellensis passim pluries recitatur *Linniacum*. Crescente in eo incolarum numero, ab eo dismembrata est *Gaesbeca* anno 1382. & anno 1514. *Linniacum S. Martini* uti mox dictum est.

Hic pagus qui multum antiquus & vastæ extensionis est, discriminatur in plurimos Vicos, scilicet *Eyseringe*, *Ten Hellicken*, *Tuytenberghe*, *Beusingen*, *Ophem*, *Wolffhagen*, *Slingen* &c.

Forum solebat habere hebdommadarium, cum solemni stapulâ granorum; sed a non pauco tempore frequentari desiit.

Ec-

Ecclesiæ tutelaris (uti nomen indicat) est *S. Quintinus*. Ejus Patronatum gerit Abbatissa Illustris Capituli Nivellensis, ad quod etiam spectat potior pars decimarum.

Huic Parochiali subest Capella de *Eysferinge*, habens suum Sacellanum, qui in eâ sacris operatur, item Capella in Vico *Ten Hellicken*.

LOMBEKA CASTRI, vernacule *Burgrave Lombeck*, & per Syncopen *s'Graven-Lombeck*. Pagus Comitatus Alostani ad limitem Brabantinum, & teste *l'Espinoy* in suis de nobilitate Flandricâ commentariis Gallicis, *Vice-Comitatus* titulo illustris. Longo temporis tractu possessus fuit per familiam *De Gavere*, & *D. Margareta de Gavere Arnulfi* filia nuptui tradita *Joanni Villani a Gandavo*, ei attulit in dotem cum Dominio de *Liedekercke* & aliis bonis. A quâ Gandavensium familiâ præfatum Dominium per nuptias filiæ hæredis etiam ante recesserat. Ita ferè A. Sanderus tom. II. Flandriæ illustratæ pag. 513. Vide de eo plura in pago de Liedekercke in Decanatu Alostano. Hodie hoc Dominium spectat ad Illustrem familiam *Alsatiam de Boussu*, in quâ Princeps Chimacensis & Comes de Boussu illud possidet.

Ecclesia tutelarem veneratur *S. Amandum* Tungrensem Episcopum, Abbatia *S. S. Cornelii* & *Cypriani* Ninhoviensis Ord. Præmonst. constituit in eâ e suis Canonicis Religiosis sacrum Ministrum.

Cum *Iwanus* Comes Alostanus dotat anno 1140. præfatam Abbatiam Ninhoviensem, donat eidem inter cætera. „ Ecclesiam de *Liedekercke* cum „ appenditiis suis *Lombecam & Stritem*." Verba sunt Diplomatis.

Huic Parochiali unitus est *Strythem* Dominium spectans ad *Henricum Franciscum Huybrechts* ab anno 1710.

Ecclesia dicata est *S. Martino* Turonensi Episc. Res sacra curatur per Pastorem Lombecæ Castri.

Primis fundationis annis Abbatiæ Ninhoviensis Lombeca & Strythem nominantur appendices de Liedekercke, uti mox dictum.

LOMBECA S. CATHARINÆ, vernaculè *Ste. Catharine Lombeke*, Præfecturæ Rodensis, ad fines Sylvæ Liedekercanæ. Dominium Comitis de Cruyckenbourch de gente *Fourneau*, uti alibi dictum.

Vocatur Lombeca *S. Catharinæ* ab ipsamet tutelari, ad distinctionem aliorum pagorum in hoc Districtu.

Ad curam Pastoralem nominat Capitulum Metropolitanum *S. Rumoldi*, propter Personatum de *Wambeke*, cui hoc jus competebat, qui anno 1660. incorporatus est eidem Capitulo pro Canonicis Graduatis.

Appendix olim erat Matricis Ecclesiæ Parochialis de Wambeke, sed ab eâ a non pauco tempore dismembrata est.

Decimarum participes sunt præfatum Capitulum *D. Rumoldi* ratione incorporationis Personatus prædicti, & Capitulum Nivellense, quod nuper suas quas hic possidebat Decimas emptioni exposuit, qua devenerunt in familiam de *Reynighem*. Pastori solvitur annuè competentia a præfato Capitulo *D. Rumoldi*.

LOMBECA B. MARIÆ, vernaculè *Marie Lombeke*, Præfecturæ & Ditionis Gaesbecanæ pagus, cujus Dominium nuperis annis spectavit ad *Jacobum Ignatium Huybrechts*, post cujus mortem anno 1710. devenit ad ejus filium *Henricum Franciscum Huybrechts*.

Ecclesiæ quæ D. Virgini *Mariæ* sacra est, Patronatum gerit Illustre Capitulum Nivellense, ad quod etiam spectat maxima decimarum pars, in his Pastor suam quoque habet portionem.

PAMELE, Latinè *Pamella*, celebris sub Præfecturâ Gaesbecanâ Dynastia ad Teneram fluvium, Arce veteri instructâ. Ampli territorii pagus continens ferè 1600. bonaria terræ.

De antiquis Dynastis hujus Dominii vide *J. B. Gramaye* in Bruxellâ pag. 34. novæ edit.

Hoc Dominium initio seculi XVI. ad *Croyos* devenit, indeque per nuptias *Annæ de Croy* Ducis Havræi Sororis ad *Claudium d'Ognies* Comitem de *Coupigny*, cui interplures liberos peperit *Carolum Philippum d'Ognies*, Comitem de Swevegem, *Claram Albertam Franciscam de Paula* Canonissam Nivellensem, uxorem *Jacobi Philippi* Comitis de Gomiecourt, *Mariam Theresiam* Canonissam Malbodii, uxorem *Joannis Francisci Colona* Comitis de Bornhem, & *Balthasarem Guilielmum d'Ognies* Comitem de *Coupigny*, Baronem de Blaesvelt, Dominum de Pamele & Lede-Berge, Equitem Aurei Velleris, qui obiit 1709. a quo ex *N. De Bournonville* moderni Comites de Coupiguy & de Mastain. Hujus familiæ stemma in Chronico Belgico *A. Miræi* ad annum 1612. reperies.

Ecclesia tutelarem colit *S. Gaugericum* Episc. Camerac. Ejus Pastoralis cura administratur per Canonicos Religiosos Abbatiæ Ninhoviensis Ord. Præmonst. cui competit pars immo duæ trientes decimarum, reliqua triens competit Xenodochio *S. Joannis* Bruxellis, quod etiam plurimos agros, & opimum prædium hic possidet.

C. Butkens in suis Probationibus de Trophæis Brabanticis refert tabulas anni 1247. pag. 227. quibus G. Dominus de Grimberge & Aleydis ejus uxor ratum habent emptionem, qua præfatum Xenodochium acquisivit XL. bonaria terræ in Ledeberge, & decimam ibidem jacentem Diplomate ut sequitur.

G. Dominus de Grimberge, nec non *Aleydis* uxor sua, omnibus paginam præsentem intuentibus, noscere veritatem. Ad universorum notitiam volumus pervenire, quod emptionem, quam domus Hospitalis B. Joannis in Brussella in Dominio nostro de *Ledeberge*, contra illos de *Ledeberge*, circiter quadraginta bonaria terræ, parum plus vel minus, & de quadam decima ibidem jacente fecerunt, consentimus, ratum habemus & laudamus emptionem memoratam super qua nostras patentes literas ipsis in
1247. testimonium duximus conferendum. Actum anno Domini MCCXLVII. mense Junio.

Intra fines hujus pagi in Dominio de Ledeberghe (Latinè *Mons S. Leonardi*) degunt aliquot Fratres Minores Ord. *S. Francisci*; sed ad nutum Abbatis Ninhoviensis & Dynastæ amovibiles.

Antiquus Principatus.

REBECQUE olim *Rosbeca*, vernaculè *Roosbeeck*. Antiquus Principatus, undique Comitatu Hannoniæ cinctus. Dominium ad Angliæ Dominum spectans, qui modo Dux Arembergiæ, qui solus summa jurisdictione potitur; at Ecclesia Nivellensis in præsentiarum possidet infimam inibi jurisdictionem, vulgo *Seigneurie Fonciere*, præterque majorem decimam duas alias, quarum una spectat ad Capitulum, altera ad Xenodochium aliaque non exigua prædia.

Ecclesia dicata est *S. Gaugerico Camerac.* Episc. Ejus Patronatum gerit Illustre Capitulum Nivellense.

Ibi-

Ibidem loci est Hospitale fundatum initio seculi XIII. à *Maria de Retel Walteri I.* Aughiæ Domini uxore, a Sororibus olim administratum, dein in Monasterium Monialium titulo Prioratus conversus.

RODE Præfecturæ ejusdem nominis caput, ad fauces Sylvæ-Soniæ cis Alsembergam, cum qua constituit unum tribunal. Dives olim & amplius pagus, Municipium & inter Municipia subscribere solitum, & turrim vetustam loco insignium habet.

Seculo præcedenti possessum fuit jure pignoratitio a *Witthemiis.* Anno 1650. *Philippus IV.* Hisp,Rex hoc Dominium emptioni exposuit cum Alsemberga, quâ obvenit *N. vanden Winckele* Consiliario Senatus Brabantiæ, a qua familiâ emptionis tabulis devenir ad gentiles de *Naus.*

Ecclesia tutelarem veneratur *S. Genesium* Mart. Ejus Patronatus spectat ad Abbatissam de Foresto Ord. S. Bened. prope Bruxellam, quæ possidet potiorem partem decimarum, & in eis Pastor suam habet portionem. A paucis annis Abbatia præfatâ de Foresto cessit Parocho suas inibi decimas pro portione congruâ, sub recognitione annua eidem Abbatiæ præstandâ.

Sub hoc pago ad ingressum Sylvæ Soniæ exstat Capella *S. Annæ.*

Rodæ adjacet Monasterium SEPTEM FONTIUM Canonicorum Regularium *S. Augustini*, Vernaculè SEVEN-BORREN, quod tali propagatum est initio, & successu.

Anno 1380. Venerandus Dei Sacerdos *D. Ægidius Breedyck* Capellanus Ecclesiæ Anderlacensis sese penitus vitiorum subducere volens discrimini cum VII. aliis accitis sodalibus, vitam in communi ducere instituit. Quamobrem Anderlaco Bruxellæ primitus juxta Capellam *S. Laurentii* Mart. unâ cum prædictis sociis communem vivendi modum auspicatus est.

Cum autem hic locus non satis a tumultu seculi semotus videretur, tacitâ secum mente volvere cœpit, qualiter in viâ Domini meliori ac securi tramite posset ambulare. Itaque jam virtutum desideriis incensus animum suum quietis dulcedine captum, nec non vitæ solitariæ, propositum collegis suis aperit; qui mox unanimiter in Domino sentientes, aliquem in secretis Silvæ-Soniæ secessibus locum inquirendum censuerunt. Nec mora, obsirmato pariter proposito in iter sese conjiciunt, & per viarum anfractus, longam nemoris partem, tandem hanc quietis Sedem in convalle delegerunt, loco nomen (SEPTEM FONTES, Vernaculè SEVEN-BORREN) olim indigitarunt. Loci situm celebrem faciunt, non tantum fontes illi septem, sed alii multi magnâ vi aquarum e vicinis collibus eo illabentes: qui fistulis & canalibus ad diversa domiciliorum loca per convallis declivia in communem usum deductus, suo jucundissimo & commodissimo cursu ac murmure jucundum, lætumque incolis jam præbent spectaculum.

Divino itaque afflente spiritu cœpit præfatus *Ægidius* rigidioris vitæ propositum animitus arripere, & assumptis secum propositi commilitonibus *Joannam* Brabantiæ Ducissam adit, cujus ditioni Soniacum suberat nemus, & locum deposcit. Hæc igitur piis eorum desideriis, & postulatis addicta, lubens e vestigio annuit. Quibus insuper fontes, campos, Silvæ partem haud immodicam, aliaque ad inchoationem monasterii media sufficientia cumulatè suppeditavit; itaque locum istum Silvæ-Soniæ sibi suisque a *Joanna* Ducissa donatum, illico cum illis adit, & ibi casas aliquas, nec non exigua tuguria ad inhabitandum ædificare cœperunt.

Dein Ecclesiam modicam excitarunt, & auctoritate *Thomæ de Bisdomme* Præpositi Sonegiensis, & Vicarii ad hoc Deputati a Capitulo Cameracensi,

Deiparæ Virgini, ac S. Augustino sacram per *Jacobum* Episcopum Neopolitanum, & Suffraganeum Cameracensis Episcopi nuper defuncti *Joannis Serclasii* consecrari curarunt anno 1388. mense Aprili undecimâ, & sequenti die inter missarum solemnia præfatus *Ægidius*, & alii duo Sacerdotes veterem exuti tunicâ, habitu Canonicorum Regularium induti sunt, & solemnem professionem emiserunt, peractâ solemni missâ, Prioris indicta fuit electio, factoque breviter vocum scrutinio primus Prioratus dignitate insignitus est præfatus *Ægidius Breedyck*.

Carmen Chronographicum antiquam illius ævi musam, & si modo insuetatam redolens indicat annum, mensem, & diem, quibus hæc omnia acta fuêre.

M, C ter, L que, ter I, semel Vque, ter X in Aprili.
Luce sub undena, Domini domus ista sacrata
Exstitit: est habitus assumptus, & a tribus: unus
Ex his Ægidius primus Prior est ibi factus.

Hic primus hujus Monasterii Prior, cum sese in officio Prioratus per annos 28. præclarè gessisset: ad Silvam Domini Isaack novam ibidem Christo editurus sobolem Anno 1416. evocatus fuit, in quo Monasterio similiter primus Rector, dein primus Prior electus est, ac ibidem obiit anno 1424. plenus dierum senex, & decrepitus.

Hoc Monasterium Capitulo Viridis Vallis unitum est anno 1401, & anno 1417, Capitulo Windesemensi, sub certis quibusdam restrictionibus, accedente consensu *Joannis Liedekercke* Episcopi Cameracensis. Denique anno 1442. claustri professionem fecerunt, quæ duravit usque ad Annum 1635. quando Capitulum generale hîc & alibi cessavit.

Religiosi Cœnobio per turbas Belgicas vastato, & deformato, in viciná arce de Beersel per undeviginti propè annos se continuerunt, unde anno 1604. ad flebiles ruinas sui Monasterii redierunt illudque restaurare cœperunt, & egregiè admodum præstiterunt. Ecclesia hujus Monasterii quæ hodiè exstat, exstructa est sub *Jacobo Voetwaters* Priore XII, cujus consecrationis diem & annum denotant sequentes prisci illius ævi versus.

Hoc Domini templum fuit ad Genitricis honorem
Christi sacratum, Mariæ Virginis almæ.
Anno Milleno centeno bis geminato
Ter numero deno duplicato, adjungito septem,
Tum dena Augusti lux resplenderet & una.

Id est anno Christi 1467. die nimirum mensis Augusti undecimâ.

PRIORES SEPTEM FONTIUM.

I. Ægidius Breedeyck electus anno 1388. inde anno 1416. Rector novelli Monasterii Sylvæ Isacanæ, dein 1418. electus Prior ibidem. Obiit anno 1424.

II. Alardus de Gillier, Hanno. Obiit 1422.

III.

III. HENRICUS A POMERIO Lovaniensis, professione Viridis Vallis, inde anno 1431. in Monasterio Viridis Vallis Prior.
IV. JOANNES PISTORIS; Item ex Viridi Valle. Cessit anno 1432.
V. JOANNES PINSALINCK, Flander. Cessit anno 1435.
VI. JOANNES BRITONIS. ex Viride Valle. Obiit 1436.
VII. GISBERTUS WESSEL, Hollandus de Sehoonhovia 1439.
VIII. JACOBUS VOETWATERS, Flander. Cessit anno 1443.
IX. BARTHOLOMÆUS PERGANS, Trajectinus Canonicus in Rubea Valle. Cessit 1448.
X. JOANNES PINSALINCK, pro secunda Vice electus. Cessit 1454.
XI. HENRICUS A POMERIO, pro secunda vice electus Prior. Iterum cessit 1455.
XII. JOANNES LOOCXBERGEN. Cessit 1458.
XIII. JACOBUS VOETWATERS, reelectus Prior. Iterum cessit. 1467.
XIV. THOMAS MONINCX, Bruxellensis Professione Viridis Vallis post triduum revocatus a Monasterio suæ professionis.
XV. WILHELMUS A PIRO, ex Gallo-Brabantia, professione Viridis Vallis. Obiit 1474.
XVI. PAULUS WERELE. Obiit eodem anno 1474.
XVII. BALDUINUS PLOYS, Flander. Depositus anno 1481.
XVIII. NICOLAUS ROBERTI. Obiit anno 1509.
XIX. LAURENTIUS DE MORTERE, Vilvordiensis. Cessit anno 1513.
XX. GASPAR DE MEET, Brugensis. Obiit 1523.
XXI. HENRICUS DE COCK, Bruxellensis Confessarius Eminentissimi *D. Erardi a Marca* & Episc. Leod. Cessit 1525.
XXII. JOANNES FRENIERS. Obiit 1555.
XXIII. JOANNES HUARTUS, Hanno. 1557.
XXIV. JOANNES ROELANTS, Leodius; simul Rector Viridis Vallis 1596.
XXV. JUDOCUS BORCHGRAVE, Bruxellensis 1619.
XXVI. JOANNES VERMEULEN, Mechliniensis 1636.
XXVII. MARCUS MASTELINUS, S. T. L. & Professor, ex Viridi Valle, Præses Collegii Can. Reg. S. Augustini Lovanii 1651.
XXVIII. HENRICUS DE BRUYNE, Bruxellensis 1662.
XXIX. PHILIPPUS VANDE WAUWERE, Bruxellensis, ortus familiâ nobili 1666.
XXX. ANTONIUS CUYERMANS Bruxellensis 1686.
XXXI. THOMAS FRANCISCUS DE BRUYNE, Bruxellensis, antea Instructor Novitiorum & Supprior. Devixit anno 1691. die 27. Martii.
XXXII. ÆGIDIUS RENTIERS, antea juvenum Instructor & Supprior: at vix sex mensibus in ista dignitate supervixit. Mortuus 29. Octobris ætatis 49.
XXXIII. PETRUS ADAM, Hanno-montensis, Canonicus Regularis Sylvæ-Isaacanæ; post septennium oneri pariter ac dignitati cessit; sed paucos post menses vitâ excessit anno 1698. die 16. Novembris.
XXXIV. JOANNES FRANCISCUS USSELINX, Bruxellensis anno 1698. die 25. Julii omnium voce Prior denuntiatus; dein electus Commissarius Generalis Capituli Windesemensis anno 1721. hodie præest.

Porro Historiam Septifontanam stylo eleganti descripsit *J. B. Wiaert*

Canonicus Regularis Septifontanus, & publici juris fecit typis *Eugenii Henrici Fricx* anno 1688. ex quâ plura hæc nostra hausimus, & ulterius lectorem plura desiderantem ad candem remittimus: Hujus vero Historiæ continuationem, scriptam ad hæc usque tempora ad nos nuper misit *C. de Culembourg* Canonicus similiter Septifontanus ac S. T. ibidem Professor uti & litteras donationis *Joannæ Brab.* Ducissæ &c. expeditas 4. Novembris Anno 1388. quarum hic est tenor.

Ex Archivis Monasterii.

JEHANNE bp der gratien Gods Hertoghinne van Lucemborg / van Lothrych / van Brabant / ende van Limbourg / Marcgravinne des Heylichs Ryts Doen cont in eeuweger gedinchenisse allen lieden / dat wy in puerre aelmoessen / om die minne van Gode / en in verlichtenissen der Zielen alle onse voorvaren Zeliger gedinchenessen op dat sy / wy zelve / en alle onse naecomelingen Hertogen in Brabant oeplerhtich werdden mogen des dienstes ons / diemen in tiden toecomende by den wille ons Heeren daer in begaen sal / gegeven hebben / en geven onsen gheminden in Gode Heer Gielis van Bredeyche met zine gezellen / die hy daer nu heeft / of die daer in namaels comen zelen mogen erffelyck en eweweer die Cluze vanden Zevenbornen mette stadt en plaetsen.

RUYSBROECK antiquitus *Ruschebroeck & Ruselbroeck.* Pagus ad Sennam fluvium inter Hallas & Bruxellam, Præfecturæ Rodensis. Dominium olim longo temporis tractu gentilium de *Taye*, dein etiam gentis de *Witthem*, hodie spectans ad *Annam Vecquemans* viduam *N. d'Ive* Baronis d'Osthehem de Warelle.

Ecclesia Virgini Deiparæ *Mariæ* sacra est. Ejus Patronatus spectat ad Abbatem S. Sepulchri Ord. S. Bened. Cameraci. Olim fuit appendix Parochialis de Dorpe, uti supra dictum eum de eo pago egimus.

Decima partim spectat ad Abbatiam de Camera Monalium Ord. Cisterc. partim ad Parochum.

Huic loco natales suas debet *Joannes Ruysbrochius* Canon. Reg. Ord. S. *Augustini* in Viridi Valle, Sanctitate conspicuus, qui ibidem piè obiit anno 1381. de quo egimus, cum Viridem Vallem in pago Hoolaer in Decanatu Bruxellensi descripsimus.

TER NATH, Latinè *Nathum* Præfecturæ Rodensis. Populosus & magnæ extensionis pagus, continens sub se 800. ferè terræ bonaria, variis Prætoriis cum Dominiis annexis ornatus, quibus omnibus prælucet *Cruyckenbourch* cum hujus loci Dominio. Illud primitus possessum fuit a Bygardiensium inclyta stirpe; inde per unicæ hæredis nuptias transiit ad *Tserclasios*, quorum successio cum in *Mariam* solam ex magno liberorum numero superstitem devenisset, marito *Joanni de Ghyn*, *Mariæ Hungaricæ* Gubernatricis Thesaurario, tradita, traditum unà Dominium; sed brevi per filiæ horum *Mariæ* matrimonium cum *Carolo de Fourneau*, ab eâ cœptum possideri familiâ, in quâ hactenus permansit. Ita ferè *J. B. Gramaye* in Bruxellâ.

Superioribus temporibus Dominium Ter Nath variis oppignoratum fuit a Rege Anno 1557. & reoppignoratum anno 1616. 1630. & 1638. Donec in auctione publicâ cum Dominiis de Wambeke & Lombeke acquisivit hæreditariè possidendum anno 1643. a *Philippo IV.* Hisp. Rege *Philippus Franciscus de Fourneau*, Dominus Capellæ *S. Udalrici*, de Cruyckenbourgh &c. in cujus gratiam anno 1662. ab eodem Rege erectum est in Comi-

Erectum in Comitatum.

mitatum sub nomine de *Cruyckenbourgh* in qua stirpe hactenus perseverat, qui modo *Franciscus Philippus de Fourneau, Comes de Cruyckenbourgh* &c. Vita excessit anno 1724. mense Majo.

Ecclesia Patronam veneratur *S. Gertrudem* Virg. Ejus Patronatum gerit Capitulum Metropolitanum *D. Rumoldi*, jure incorporationis Personatus de Wambeke pro Canonicis Graduatis anno 1660. uti in pago de Wambeke infra dicemus.

Decimarum participes sunt Capitulum Nivellense, præfatum Capitulum *D. Rumoldi* & Parochus, quisque habens suum Decimarum districtum. Parocho insuper dantur in Supplementum portionis congruæ 150. floreni annuè, partim à Præfato Capitulo *D. Rumoldi*, partim a Nivellensi.

Hæc Ecclesia Parochialis, quæ multum insignis est, fulgure de cælo tacta, ambusta est pridiè *S. Bartholomæi* anno 1692. sed dein sensim restaurata.

TUBISE vernacule *Tubeke*, olim *Tobacio* & *Tubeca* in Diplomatibus nominatur. Celeber admodum pagus est, uno milliari Hallis; tribus Nivella distans, partim in acclivi, partim in declivi loco situs, inferius quà Sennam, Oistkerka illuc fluentem bibit. Pascuis abundat uberrimis, notabilibusque aliquot domibus, ac plateis silice stratis eminet, certatque fertile solum cum omnibus vicinis, gaudet jure terræ *Franciæ* &c. Summum Dominium spectat ad Anghiæ Dominum, qui hodiè Dux Arembergiæ.

Ecclesia primaria ad pedem collis sita, miræ est antiquitatis. *S. Gertrudem* agnoscit tutelarem, sub Patronatu Illustris Capituli Nivellensis.

Non dubito quin olim hic pagus spectarit ad Patrimonium *S. Gertrudis*, siquidem in antiquissimis Imperatorum Regumque Diplomatibus ad Ecclesiam Nivellensem attinentibus, continuo *Tubeca* occurrit; in Diplomate *Caroli Calvi* anno 877. conscripto editoque ab *A. Miræo* in Donat. Belg. Lib. II. Cap. XIV. novæ edit. *Tobacem* reperimus; in Diplomate *Zuentboldi* in ipso Nivellensi Monasterio conscripto anno 897. habetur *Tobacio*. Ibidem apud *Miræum* Cap. XV.

In Diplomate *Henrici Imp.* quo prædia Nivellensis Ecclesiæ dividuntur anno 1095. editoque a prædicto auctore libro citato cap. XXIV. legitur *Tubeca* cum Ecclesia, & attribuitur Capitulo, quod hodieque inibi habet mediam & infimam jurisdictionem, Prætorem, Scabinos, Grafiarium, aliosque Justitiæ Ministros, & minorem decimam antiquitus, nec non etiam appendicis de *Hobruge*, acquisitum anno 1064.

Subest in sacris Ecclesiæ Tubecanæ *Clabbeck*, cujus jam olim erat appendix. Dominium quondam gentilium de *Contereau*.

VLESENBEECK primo lapide cum dimidio a Bruxellà, Præfecturæ & Ditionis Gaesbecanæ. Dominium ejus nostrà ætate tabulis emptionis acquisivit *Ludovicus Alexander Schockaert* Eques, Comes de *Tirimont* &c. in quà familià perseverat.

Anno 1350. dismembratus est hic pagus in Spiritualibus & temporalibus à Dominio Leeuwæ *S. Petri*, cum quo ante ea tempora unitus erat.

Ecclesia Virgini *Mariæ* sacra est. Ejus Patronatum gerit Abbas S. Sepulchri Ord. S. Bened. Cameraci, cum potiori parte decimarum. In iis certam portionem habet Parochus, certum districtum decimarum habet Pastor Leeuwæ S. Petri, dictam *De Zyp Thiende*, item ibidem est decima, dicta *De Bosch Thiende*, quæ competit pro medietate præfato Pastori Leeuwæ *S. Petri*, & pro altera medietate præfato Abbati S. Sepulchri.

WAMBEKE veteri ævo *Wambacio*. *Wambace* & *Wambeca* in Diplomatibus legitur. Olim Dynastas habuit *Tserclasios*. Hodie Dominium Comitis de *Cruyckenbourgh* è gente de *Fourneau*.

Vetustus est hic locus, & venerandæ antiquitatis, ac verosimile est quod hic pagus olim spectarit ad Patrimonium *S. Gertrudis*, uti similiter diximus in pago de Tubise.

Ecclesia Patronum veneratur *S. Remigium* Episc. Patronatus ejus spectat ad Capitulum Metropolitanum *D. Rumoldi* jure Personatus, qui incorporatus est anno 1660. eidem Capitulo pro Canonicis Graduatis, uti jam sæpius diximus.

Hæc Parochialis olim Matrix fuit Ecclesiarum de Ter Nath, & Lombecæ *S. Catharinæ*, a quâ dein dismembratæ sunt.

Decimarum participes sunt Capitulum Nivellense, Metropolitanum *D. Rumoldi*, & Parochus.

Huic loco natales suas debet vir Eminentissimus ac celeberrimus *Franciscus Joannes Baro de Goes*, quem *Leopoldus I.* Imp. Consiliarium suum intimum creavit, & ad summi momenti negotia adhibuit. Anno 1675. designatus fuit Episcopus Gurcensis in Carinthiâ, & sequenti anno ad congressum Neomagensem in Geldriâ pro pace inter Hispanos & Gallos restituendâ Delegatus Cæsareus destinatus fuit. Anno 1686. ab *Innocentio XI.* Pont. Max. inter S.R.E. Cardinales adlectus fuit, ac tandem obiit Romæ negotiorum Imperii Protector die 19. Octobris Anno 1696. Benefecit moriens huic Ecclesiæ Parochiali, in quâ spiritum vitæ hauserat.

FINIS DECANATUS LEEUWENSIS S. PETRI.



HISTO-

HISTORIA
SACRA ET PROFANA
ARCHIEPISCOPATUS
MECHLINIENSIS.

DECANATUS ALOSTANUS.



LOSTUM Caput hujus Decanatus. Vernaculè *Aelſt*, Gallis *Aloſt*, ſitum ad Teneram fluvium. Primarium Flandriæ Imperialis, quâ orientem ſpectat oppidum, (unde ſortè nomen habet) quaſi *Al-Ooſt*, id eſt omnino orientale. Primum Burgus, exinde Caſtellum, ſeu vicus aliquis fuit, vel domorum congeries vallo foſſâque munitâ caſtrorum inſtar, ut aliæ pleræque olim in Flandriâ, imo ferè omnes Teutonum ac Germaniæ urbes. A Gothis conditum creditur circa annum 489. Civitas eſt perexigua, & pridem adhuc munita, muro lateritio, turribus undique interpolato cincta, portiſque quinque patens; at anno 1667. a Gallis intercepta pro parte, deinde ab Hiſpanis, ne Gallis receptaculum & munimentum unquam foret, portis & muris totaliter nudata eſt.

Comitatus titulum ab antiquo habuit, Imperatoribus fidei Sacramento obligatum, atque hinc Flandriæ Comites ſe *Sacri Imperii Principes* ſcribere ſolent, ad quos anno 1174. Comitatus hic, mortuo *Theodorico*, *Iwani* filio devenit; quippe qui abſque liberis diſcedens viam ad eundem Comitatum aperuit *Theodorico Alſatio* Flandriæ Comiti, & ſic Comitatus Aloſtanus, qui antè proprios Comites habere ſolebat, tandem penes Flandriæ manſit Comites. Priſcos Aloſtanos Comites, qui & Domini Waſiæ fuerunt, reperies in Chronico Belgico *A. Miræi* ad Annum 1038.

Ager Aloſtanus ſive juriſdictio hujus Comitatus in CLXXII. pagos ſeſe extendit, item in Gerardimontium oppidum. Complectitur has V. primarias & veteres Baronias, videlicet *Rodam*, quæ anno 1682. erecta eſt in Marchionatum, *Schornacum*, *Boulariam*, *Gavriam* anno 1553. in Principatum erectam, & *Sottegemium*. Præter has continet hodiè Principatum de *Steenhuyſe*, *Maſminienſem*, *Comitatum de Op-Haſſelt*, Marchionatum de *Lede*, Vice Comitatum de *Oombergbe*, *Baronatum Liedekercke*, *Raiſſegem*, *Harderſem*, *Meere*, *Berlegem* & *Moorſele*, de quibus ſuo loco agemus.

Ad Aloſtum quod attinet (inquit *J. B. Gramaye*) omnis ejus antiquitas a re ſacrâ merito petatur, eo quod *Rodulphus* Comes *Balduini Ferrei* filius &

Advocatus Cameracensis anno 870. tradatur Ecclesiam in honorem D. Virginis juxta Castrum *Alost*, ejusdem tituli apud Cameracenses Capitulo, douasse, cujus ipse ejusque hæredes permansêre soli & legitimi Advocati, & hoc titulo Rex Catholicus tamquam Comes Alostanus, est Advocatus, seu Protector Ecclesiæ Cameracensis, quo titulo *Carolus V.* Imperator arcem ad muros Urbis Cameracensis, in monte ædificandam curavit adversus Gallos anno 1545.

Paulo ante tempora *Balduini Ferrei* tradunt *S. Ursmarum* Episcopum & Abbatem Lobiensem Aldenburgi & alibi in Flandriâ Euangelii prædicandi causa, etiam huc delatum, & haud procul Alostu tugurium habuisse. Indeque postea surrexit in locu ponè oppidi muros Prioratus Lobiensis titulo Cellæ *S. Ursmari* (ut veteri verbo utar); bellis porro frequentibus in hoc limite dejectum est, & prædia (teste Chronico Lobiensi) *Iwano* Comiti Alostensi vili pretio venierunt. Is ædiculam seu Sacellum opere modico, ut peregrinorum accurrentium subveniretur pietati, restituit. *Margareta* porro Flandriæ Comitissa circa annum 1258. mansionem, ut vocant, *S. Ursmari* Fratribus Guilielmitis ad opus Cœnobii, assignavit.

Sacellum hoc anno 1380. cum peregrinorum pietate dissipatum in oppido resurrexit, & ab eu tempore usque ad adventum *P. P. Soc. Jesu Guilielmitæ* juventutem litteris imbuerunt, nisi quod durante tumultu Belgico ad quinquaginta circiter annos functionem hanc intermiserant. Guilielmitis anno demum 1428. ex Suburbanu translatis, assignatum eis fuit Xenodochium *D. Virginis ad Stellam*, pridem a *Theodorico* Comite structum, & Fratribus in commune viventibus commissum, qui tertiam Regulam *D. Francisci* amplexi, postmodum, ob nescio quid laxioris disciplinæ, loco moti sunt. Ex hoc Guilielmitarum Cœnobio eductis quibusdam Monachis prodiit Monasterium ejusdem instituti in *Bevere* in Wasiâ anno 1459. fundante illud Toparchâ quodam Arscotano.

Quoad rem sacram, unica est in *Alosto* Collegiata & Curialis Ecclesia, *Deiparæ* Virgini & *D. Martino* Turonensi Episc. sacra, cujus titulum communiter gerit; opere structuràque insigni, & amplitudine ante incendium anni 1360. & vastationem Belgicam. Hujus Ecclesiæ Patronatus ulim spectavit ad Thesaurarium Capituli Metropolitani Cameracensis, quæ dignitas cum anno 1603. extincta est, & bona applicata fabricæ præfatæ Metropolitanæ. Jus Patronatus devolutum est ad Archiepiscopum hujus Diœcesis, & præfatum Capitulum Cameracense alternis vicibus.

Abbatia Affligemiensis & Forestensis non immodicas sub Prætoriatibus Suburbanis percipit decimas, quæ extendunt se ad mille circiter bonaria. Porro Ecclesia Alostensis habet decimas harum decimarum.

Hoc Canonicorum Collegium primitus fundatum est in Ecclesiâ Parochiali *S. Gaugerici*, in pago vicino de *Haeltert*, primo lapide ab Alosto, anno 1046. ab *Ingelberto d'Oisy*, uti patet ex subjecto Diplomate.

Ex Archivis Capituli Alostensis.

Quicumque res suas in locis Deo dicatis conferunt ad usus Deo famulantium, ad capescendam supernæ hæreditatis possessionem, hoc sibi non dubitent profuturum.

Quapropter notum sit omnibus hominibus tam futuris quàm præsentibus, quod Ego INGELBERTUS, ingenuis ortus Progenitoribus, cogitans de salute animæ meæ, Ecclesiam, *Haletrut* nuncupatam, in qua quidem Monachorum Ordo ab Antecessoribus meis fuerat constitutus, sed subripiente malorum infestatione propter loci penuriam est dispersus; ipsam inquam Ecclesiam cum terris ab Antecessoribus meis & à me inibi collatis, pro salute animæ meæ, & pru animabus Patris & Matris atque Uxoris meæ, nec non pro animabus Antecessurum meorum, & pro omnibus fidelibus

Chri-

Christianis tam vivis quàm defunctis, tradidi ad Ecclesiam Cameracensem Sanctæ Dei Genitricis Mariæ.

Hoc videlicet Pacto inter me & Dominum Gerardum Episcopum constituto, ut ipse de prædictis rebus duodecim Canonicos ibi stabiliat, ex quibus unum constituat Præpositum. Dominus verò Episcopus de dono Præbendarum quando contigerit tertiam semper habeat, reliquas verò duas Canonicis dare permittat:

Ipse quoque Dominus Episcopus Altare ipsius loci quod sui juris est, ibi contulit, ab omni debito faciens illud immune, sub indicto anathematis, nisi quod duodecim denarios solvet pro respectu singulis annis.

Ego etiam Ingelbertus Advocationem ipsius loci in vita mea mihi retinui; ceterum nulli Successorum meorum eam habendam reliqui.

Ut autem hoc meæ parvitatis donum firmum permaneat & inconvulsum, à Domino Gerardo Episcopo & à cuncta Synodo quam Cameraci congregaverat, sub interdicto anathematis est roboratum; præsentibus in ipsa Synodo Archidiaconis & Abbatibus, multisque ingenuis hominibus, quorum nomina subter signata notavimus:

S. Domini Gerardi Episcopi.
S. Mei ipsius Ingelberti, qui hoc Scriptum fieri jussi.
S. Johannis Abbatis Attrebatensis.
S. Hugonis Laubiensis.
S. Currelli Altimontensis.
S. Heribrandi de Cella Sancti Gisleni.
S. Liberti Archidiaconi.
S. Adecelemi Archidiaconi.
S. Gerardi Archidiaconi.
S. Ivonis Archidiaconi.
S. Ingelberti Archidiaconi.
S. Robaldi Archidiaconi.
S. Aldonis Laici.
S. Walteri.
S. Johannis.
S. Oiwaldi.
S. Gilberti.
S. Renulfi.
S. Hostonis.
S. Inghelrami.
S. Stephani.
S. Onulphi.

Actum Cameraci anno Incarnationis millesimo quadragesimo sexto, Indictione decimâ quartâ, Regni Henrici Regis anno nono, Episcopatûs Domini Gerardi trigesimo sexto. 1046.

Anno 1495. in Vigilia *S. Thomæ* Apost. hoc Capitulum propter bellorum injurias, translatum fuit cum suis insigniis (quæ exhibent Pellicanum aureum in scuto nigro) in oppidum Alostense per *Henricum de Berghes* Cameracensem Episcopum & *Philippum Austrium* Brabantiæ Ducem, Comitem Flandriæ &c. sequitur Diploma *Henrici* Episc. præfati.

In nomine Domini amen. Per hoc præsens publicum Instrumentum cunctis pateat evidenter & sit notum, quod anno à Nativitate Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo quinto, indictione XIII, die verò Dominicâ vigesimâ mensis Decembris, Pontificatûs Sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri Alexandri Divinâ providentiâ Papæ Sexti, anno tertio, in mei Notarii publici & Testium infrascriptorum præsentia constitutus Reverendus in Christo Pater Dominus D. HENRICUS Dei & Apostolicæ Sedis gratiâ Episcopos Cameracensis, adstantibus sibi nobilibus & generosis Viris Dominis Petro de Lannoy Domino temporali de Tresnoy Ballivo Oppidi & Territorii Alostensis, Cameracensis Diœcesis, & Christophoro de Baronne Magistro Hospitii Illustrissimi Domini nostri Philippi Archiducis Austriæ, Burgundiæ & Brabantiæ Ducis Comitis Flandriæ &c. ejusdem Domini Archiducis Consiliariis Camerariis seu Chambellanis, vocatisque ad se propter infrascripta Legislatoribus & Consuli-

Ex Archivis MS. Capituli Alosti. 1495.

libus dicti Oppidi Alostensis, idem Reverendissimus ibidem publicè dixit, exposuit, &c.....

* Hæc sunt intelligenda de Philippo Archiduce.

Considerans Capitulum seu Collegium Ecclesiæ Collegiatæ & Parochialis S. Gaugerici Haeltherensis Diœcesis, quod per suos Progenitores * ibidem erectum, fundatum & dotatum existit, in rure & loco minus tuto situari, adeo quod Canonici ejusdem Ecclesiæ ibidem residentiam facientes, tempore guerrarum, quæ superioribus etiam proximis annis in patriis istis (proh dolor) vigerunt, tam pro suorum corporum quam bonorum suorum tuitione protectione ac custodia, ad Oppidum Alostense prædictum, locum quidem firmum, tutum ac munitum, fugam capere, & se transferre coacti fuêre, prout verisimiliter cogentur, si similes guerras in eisdem partibus in posterum insurgere contigerit, cupiensque propterea ac etiam certis aliis ex causis ipsum ad hoc juste & pie moventibus, securitati & commoditati Canonicorum & aliorum suppositorum dictæ Ecclesiæ providere & consulere, ut hic ipsi deinceps convenientiùs & quietiùs Altissimo famulari & Divina Officia, ad quæ obligantur, persolvere, absentes quoque Canonici ad personalem residentiam allici possent & valerent ipsum Reverendissimum in Christo Patrem Dominum Episcopum Cameracensum pluries rogari scivit & admonitum fecit, ut jam dictum Collegium Haltro cum suis insigniis, ex causis prætactis, ac ut per illos dictum Oppidum Alostense etiam aliquantulum decoraretur, ad Ecclesiam Sancti Martini Parochialem dicti Oppidi Alostensis suâ Ordinariâ & Pontificali Autoritate transferret.

Cujus siquidem Domini Archiducis requisitioni & desiderio ipse Dominus Episcopus Cameracensis, ut asseruit, satis facere volens, ad prætactam translationem ritè & debitè faciendam, jure tamen cujuslibet in eadem translatione quodlibet interesse habentis, ac suo proprio in omnibus semper salvo, ad prætactum Oppidum (ut subjunxit) declinaverit; Legislatores verò præfati ibidem præsentes, præmissis auditis præfato Domino Cameracensi cum debita reverentia gratias habentes, se ad singula concorditer agenda & tractanda quantum in eis esset & ad eos etiam spectaret, paratos obtulerent.

Acta fuerunt hæc in Domo seu Hospitio Reverendissimi Domini Cameracensis, tunc sito juxta Cœmeterium dictæ Ecclesiæ Parochialis Alostensis, horâ quasi octavâ antè meridiem anni & diei præscripti.

Capitulum constat XII. Canonicorum præbendis. Dignitates sunt Præpositus & Decanus.

Præbendas confert Pontifex per menses VIII., Capitulum vero per quadrimestre, excepto quod tertia juxta ipsam fundationem spectet ad collationem Episcopi quondam Cameracensis, nunc vero Archiepiscopi Mechliniensis, excepto quoque jure nominationum Universitatis, & Facultatis Artium Lovaniensis, item exceptâ collatione unius præbendæ laicalis, fundatæ 19. Junii 1498. a *Zegero de Hingene* Pastore Alostensi & Thesaurario Antoniensi, qui fuit Pastor ab anno 1490. & obiit circa annum 1504. Bona dictæ præbendæ amortisata fuêre 14. Aprilis 1516.*

In hoc Capitulo in vim fundationis fuit dignitas Præpositi, de quo in actis Capituli habetur, quod ob exiguum proventum olim nullus voluerit residere, quodque eapropter constitutus fuerit Decanus cum duplici præbendâ Decanatui annexa.

Pastor Haelterensis subinde fuit Canonicus hujus Capituli; sed ab anno 1610. Curæ de Haeltert unita & incorporata sunt bona unius præbendæ pro sua portione congruâ.

Decanatus sive Vice-Decanatus perseveravit usque ad annum 1673. quo iterum resuscitata fuit Præpositura, eique incorporati fuêre omnes proventus Decanatus, tumque Pastoratus Ecclesiæ *S. Martini* Alostensis unitus & incorporatus fuit Decanatui hujus Capituli, cum unione unius Præbendæ Canonicalis. Præpositura confertur a Comite Flandriæ.

Anno 1674. omnes Præbendæ primitivæ fundationis hujus Capituli, aucto-

toritate & decreto *Alphonsi de Berghes* Archiep. Mechl. Quoad proventus redacti fuêre ad æqualitatem, quod & confirmatum tandem fuit annô 1714. decreto Regio, & plenum effectum sortitum sub *Thoma Philippo de Alsatia de Boussu* Archiep. Mechl. circa annum 1718.

Damus hic Seriem Præpositorum & Decanorum, prout ex Archivis Capituli ad nos transmissum est.

PRÆPOSITI ET DECANI S. MARTINI ALOSTENSIS.

I. ÆGIDIUS Præpositus anno 1185. citatur in vetusto instrumento Capituli Haelterensis; in quo *Rogerius* Episc. Camerac. Collationem unius Præbendæ, vulgo hebdommadariæ Capitulo in perpetuum concessit.

II. JOANNES Decanus anno 1243. de quo sic legitur in Actis. *Joannes* totumque Capitulum *S. Gaugerici* quod cum eo est, secundum Ecclesiæ nostræ consuetudines observatas a tempore pro nulla exstat memoria hominum, antequam in dictâ Ecclesia Decanus institueretur &c.

III. NICOLAUS Decanus anno 1258.

IV. DANIEL PYNBROECK Decanus. } Annis incertis.

V. JACOBUS RIBECKIUS. } Annis incertis.

VI. JUDOCUS LIEVENS. Vicedecanus. } Annis incertis.

VII. LAURENTIUS MUSCHESELIUS Alostanus, relicto Decanatu Haelterensi Cartusianam domum Capellæ *B. Mariæ* propè Angianum oppidum ingressus est, cui dein Prior Sanctissimè præfuit; fuit etiam spiritualis director *Margaretæ* Eboracensis, uxoris *Caroli* Ducis Burgundiæ &c. Obiit in odore Sanctitatis anno 1477. habetur ejus memoria inter Beatos Ordinis ad diem 3. Decembris. Vixit in Ordine annos plus minus XL. quem tantâ devotione ac vitæ Sanctimonia præditum fuisse referunt, ut divinis fuerit revelationibus dotatus.

VIII. STEPHANUS BRAUWER. J. U. D. ac Professor in Academiâ Lovaniensi fuit Decanus circa annum 1490.

IX. JOANNES WITTEVELDE, alias *Cleerbaut*; Vicedecanus anno 1498.

X. JOANNES VANDER SMESSEN Vicedecanus anno 1566.

XI. PETRUS VANDEN REGERE Vicedecanus anno 1570. Obiit 1574.

XII. PETRUS VAN DAELE, Antverpiensis, J. U. D. Toparcha de Ballaer, Ghestele, Putte, Beersele, Cathedralis Ecclesiæ Antverpiensis Canonicus, & Alostanæ *S. Martini* Decanus. Obiit Anno 1582. ætatis 78. fundato prius Lovanii Collegio magnifico, ab ejus nomine vocato *Dalense*, inter cujus Bursarios locum quoque habere voluit Choraulos Alostanos.

XIII. PETRUS WALTERUS Decanus ab annô 1574. vi permutationis cum *Petro van Daele* Decano. Obiit 5. Julii 1604.

XIV. THEODORUS SAMMELIUS, Archiepresbyter Alostensis, & Decanus Capituli ab anno 1604. Obiit 1608.

XV. JACOBUS BEECKMAN, Alostensis, S. T. L. & Decanus Capituli ab anno 1608. Obiit 30. Novembris anno 1630.

XVI. JOANNES FRANCISCUS VANDEN DRIESCHE, J. U. L. Decanus

nus usque ad Annum 1658. quo electus Canonicus Graduatus Metropolitanæ Mechliniensis, ibique etiam dein Archipresbyter & Archidiaconus. Obiit ibidem anno 1684.

Die 23. Junii 1658. ob discessum R. D. Decani vanden Driesche electus est a Capitulo in Vicedecanum *Ægidius Schoonenbergh*.

XVII. JOANNES FERNANDES GARRIDO, possessionem Decanatus adiir die 26. Martii 1659. qui ex Decano primus fuit institutus Præpositus anno 1673. Vivere desiit. Anno 1687.

XVIII. ANTONIUS PAPENBROECK, Bruxellensis ex Decano & Pastore Alostensi secundus Præpositus est a Rege nominatus anno 1687. Obiit die 6. Junii 1694.

XIX. IGNATIUS SOPHIE, Bruxellensis, S.T. & J. U. L. ex Canonico Anderlechtensi, & Præposito Cassetensi nominatus Præpositus anno 1694. Obiit 1696.

XX. LUDOVICUS OOST, Anghiensis, antea Pres^ter^. Congreg. Oratorii Jesu, possessionem accepit Ao. 1697. quartus Præpositus. Vitâ functus mense Decembri Anno 1724.

XXI. CORNELIUS NUYTS, Hoogstratanus, ex Pastore ejusdem loci, Pastor & II. Decanus a resuscitatâ Præpositurâ possessionem adiit die 22. Decembris 1687. Obiit plenus dierum senex die 14. Julii anno 1723. in cujus locum & dignitatem successit mense Novembri ejusdem anni,

XXII. MATHÆUS BERTOMVILLE.

Hujus Collegiatæ singularis benefactor fuit *Cornelius Cabeliau*, *Judoci* sub Haelteræ pago infra memorandi filius, de qua *Gramaye* in suo Alosto testatur, & de verbo ad verbum a *Sandero* repetitur in suâ Flandriâ Illustratâ tom. II. pag. 501. „ Quod Nobilis ille vir quindecies Consul hujus Reip. „ prolapsam superiorum temporum injuriâ, longo rerum usu, & scientiâ in„ structus magnâ ex parte restituerit, suoque consilio & prudentiâ rexerit, „ & administraverit, cujus memoriæ non parum Respublica debeat." Sepultus est in Choro ad gradus Summi Altaris, ubi legitur hoc Epitaphium.

D. O. M.

Sepulchrum Nobilis ac generosi Domini *D. Cornelii Cabeliau*, Hammæ, Toparchæ &c. qui Consulatus Alostensis munere longâ annorum seriè dignissimè functus, tandem & ipse Consul septuagenarius obiit 30. Augusti Ao. 1606. Tu ei Viator bene adprecare.

A latere ejusdem Sepulchri juxta tabernaculum cernitur figura ovata cum hac inscriptione.

Ecce hic in pulvere dormit Generosus Dominus *Cornelius Cabeliau*, Hammæ Dominus, qui legavit ter mille ducentos florenos in missas, eleemosynas ac alios pios usus, hebdommadatim æqualiter distribuendos. Obiit 30. Augusti Ao. 1606.

In hac Ecclesiâ Collegiatâ videre est duas insignes depictas tabulas, una Chri-

Christum Crucifixum represeotat elegaoti penicillo *Francisci Flori*, quæ nuper prô dolor, detrusa in quadam Capellâ anguli Ecclesiæ est, altera quæ *S. Rochum* repræsentat a *Philippo Paulo Rubenio* pictorum facile principe, eâ elegantiâ ut vix similem alibi in Belgio videas.

Viget in hac Ecclesiâ cultus specialis Virginis Deiparæ, cujus Rosarinm magoo concursu primis Dominicis cujusque mensis celebratur, & annuè primâ Octobris Dominicâ solemnis ejus agitur supplicatio.

Sodalitia item sunt *S. Barbaræ* & *S. Catharinæ* Virg. & Mart. quarum Divarum festa magnâ celebritate ibidem celebrantur.

Ecclesia hæc Parochialis porendit se latè extra hujus civitatis septa, in quo sita Abbatia Virginalis *de Roseis*, vulgo *Ten Roosen*, Ord. Cisterc. fundata anno 1228. de qua nihil ulterius acquirere aut indagare potui. Item *in Schaerebeke*, olim etiam in *Nieukercke*, sed illic suus proprius jam pridem datus est Parochus uti suo loco dicetur.

In vico præfato de Meylebeke ad limitem Brabantinum secus viam novam lapideam, quæ Alosto Bruxellas tendit, visitur insigne Castellum de *Overhamme* cum Dominio; cujus schema exhibet *A Sanderus* in Auctuario Flandriæ Illustratæ tom. II. pag. 37. Anno 1658. erectum est Dominium de Meere cum Overhamme in Baronatum in gratiam *Jacobi du Bosch*, Domini horum locorum &c. Porro Dominium de *Overhamme* a tribus ferè seculis possessum fuit a Gentilibus *Du Bosch* e Groudsfeldicis olim cirra-Mosanis oriundis. Devenit nuper hic Baronatus cum aliis pagis vicinis in familiam de *Blondel*, per nuptias *Joannis-Baptistæ-Bernardi Blondel* cum *Mariæ-Josephina-Gabriele-Anna du Bosch de Gronsfelt* horum locorum Baronissa, hic vitâ excessit Anno 1724. unicam relinquens filiam hæredem.

Alosto item subcensetur Dominium de *Poppenrode*, quod tenetur a Curiâ feudali Alostana, cujus Dominii possessor legitur *Balduinus* Castellanus Alostensis ad 1290. Toparchia vero hæc cum Alostensi Castellania per nuptias filiæ cujusdam e stirpe Poppenrodia, devenit ad *Joannem Tollin* Equitem, & ad successores ejus; dein Dynastam de Poppenrode, lego *Ludovicum Cayro* circa medium seculi præcedentis. Hodie illud Dominium possidet *D. Clara Theresia Stalins* vidua *Alberti de Coxie* Baronis de Moorsele &c. Sanctioris Senatus Præsidis via Successionis per mortem *Jacobi Stalins* Magni Senatus Mechliniæ Præsidis, ejus fratris sine liberis defuncti Ao. 1714. Sita est hæc Dynastia in vicinia oppidi Alostani ad Teneram fluvium.

COENOBIA VIRORUM ET VIRGINUM.

Virilis sexus in hoc oppido Coenobia sunt sequentia.

CARMELITARUM primitus fundatum in *Liedekercke*, in loco qui dicitur *Ter Muylen*, prout infra suo loco dicetur, translatum intra septa hujus oppidi, probaote & consentiente *Philippo Austriæ*, Duce Brabantiæ, Comite Flandriæ &c. & *Henrico de Berghes* Cameracensi Episcopo, quod supra limen portæ hujus Cœnobii pridem legi solebat (teste *J. B. Gramayo*) his verbis.

Hic Conventus translatus est ex Muylem in Alostum auctoritate Philippi Austriæ, Ducis Brabantiæ, Comitis Flandriæ Anno 1497. Januarii 23.

Sed novâ deinde exſtructâ portâ anno 1664. hæc verba amota ſunt, eaque non amplius illic leguntur aut videntur.

Litteras *Henrici de Berghes* Epiſc. Camerac. excepimus ex chartulario hujus Cœnobii ut ſequuntur.

HENRICUS DE BERGHES Dei & Apoſtolicæ ſedis gratia Cameracenſis Epiſcopus, Univerſis & ſingulis præſentes litteras inſpecturis pariter & audituris Salutem in Domino; Quia pium eſt & rationi conſentaneum veritati teſtimonium perhibere, teſtificamur per præſentes, quod nos auctoritate ſummi Pontificis nobis conceſſâ per quamdam Sixtinam, quæ mare magnum Privilegiorum Fratrum Ordinis Carmelitarum dicitur, exhibitam atque productam, tranſtulimus Conventum Mulenſem Fratrum dicti Ordinis ad oppidum Aloſtenſe noſtræ Diœceſis, cum omnibus bonis tam mobilibus quam immobilibus ad Conventum prædictum pertinentibus, ac gratiis & privilegiis & exemptionibus; quibus deinceps uti & gaudere poterunt, ſicuti hucuſque in proximo Conventu ipſorum uſi & gaviſi ſunt: inſuper volumus atque mandamus, ut omnes curati noſtræ Diœceſis, qui ab olim Fratres Mulenſes ſoliti fuerunt admittere, eoſdem Fratres nunc Aloſti reſidentes ad prædicationem verbi Dei, & confeſſiones Chriſti fidelium audiendas, admittant. Præterea ut cuncti ad benefaciendum Fratribus ejuſdem per amplius animentur, omnibus qui pro Eccleſiæ eorum & Conventus complemento manus porrexerunt adjutrices vere contritis & confeſſis quadraginta dies indulgentiarum concedimus: jure cujuslibet in premiſſis ſemper ſalvo, in cujus rei fidem præſentes litteras fieri, & per Secretarium noſtrum ſubſcribi, Sigillique Cameræ noſtræ juſſimus appenſione communiri. Datum Brugis Tornacenſis Diœceſis die vigeſimâ menſis Martii anno 1497. more Gallicano, & Subſignatum erat per Dominum Epiſcopum Phls. Hanewert.

In ambitu hujus Cœnobii Sepulturam adepti ſunt *P. Livinus Caniſius* & *P. Petrus Waſtelius*, ambo S. T. D. &c. cum hiſce inſcriptionibus Sepulchralibus.

Hac humo & Saxo corporetenus quieſcit AD. R. PR. P. LIVINUS CANISIUS S. T. D. qui in hac vitâ multipharììs functus Ordinis Officiis, Commiſſariatus, Sc. Generalis, Provincialatus, ac diverſis in locis Prioratus, tandem etiam Carmelo huic præfectus; de eo Vir ipſe pius & Strenuus, intuſque foriſque domi & ad Dominam noſtram de Mula magnopere meritus, ab hoc ſeculo migravit tertio ſecundi ſui Prioratus anno menſe Decembri feſto die SS. Innocentium anno Domini M. DC. L. animæ ejus bene præcare lector.

Ad vivos e vivis abiit R. Adm. P: PETRUS WASTELIUS S. T. D. Profeſſionis ſuæ Jubilarius, Aloſti, Gandavi, Antverpiæ bene meritus Prior, Belgii iteratus Definitor, & Provincialis ibidem, & in Hiberniâ Generalis Commiſſarius, Joannis Jeroſolymitani contra Card. Baronium vindex & propugnator irrefragabilis, dum Deo, ejuſque Matri piè Ordini, & proximo juſtè, ſibi caſtè, & temperanter vixiſſet annis LXXV. plus de Religione meritus, quam ipſa exolvendo ſit, lugens interim mærenſque hoc poſito Sarcophago exolvens quod poteſt piis manibus apprecatur tertia Maii anno 1658.

In

In medio templi Choro hujus Cœnobii humi est Monomentum cærulei lapidis *Adriani Du Bosch* defuncti anno 1543. benefactoris hujus Coventus, & in vitriis visuntur ejus quarteria *Lannoy*, *Liekercke*, *Lus* & *Schoutete*; porro ipsum Monumentum ornatum erat laminis æreis, sed in turbis Belgicis ablatæ & destructæ sunt; ita ut nullæ figuræ vel inscriptio in eo supersit.

GUILIELMITARUM COENOBIUM, de quo jam antepridem egimus, anno 1428. ex Suburbio translatum, assignato eis Xenodochio D. Virginis ad stellam.

FRATRES CAPUCINI primo ingressi sunt Alostum anno 1614. die 3. Maii, impetratis litteris commendatitiis a Serenissimis Belgarum Principibus *Alberto* & *Isabellâ*, ad Magistratum Alostensem directis, ab eodem Magistratu, & præcipuis incolis 21. ejusdem mensis Maii recepti & admissi sunt, hanc admissionem suo auxilio & industriâ, superatis omnibus difficultatibus & oppositionibus, maximè procuravit Nobilis *D. Joannes de la Quadra*, Ordini Seraphico Capucinorum summopere addictus, qui primitus propriam suam eis concessit domum, in quam publicè die 12. Junii ejusdem anni Fratres deduxerunt, *D. Jacobus Beeckman* Decanus & Pastor Ecclesiæ *S. Martini* & *D. Justus van Heurne*. Hanc domum Fratres inhabitarunt pauco tempore & inde migrarunt in domum cujusdam civis *Joannis Coecke*, sitam in loco ubi exstructus est deio Fratrum Conventus, quam domum cum duobus hortis adjacentibus eis prerio comparavit die 25. Martii anno 1616. Magistratus Alostensis, cum consensu totius territorii Alostani moderatorum. Exstruxit deio prædictus Magistratus cum territorii Alostani expensis publicis totum Fratrum Monasterium. Anno 1615. die 3. Maii solemniter more Ordinis in eo loco Crux Christi erecta est, & anno sequenti die 8. Martii peracto solemni officio Clerus populo processionaliter ex Ecclesiâ Collegiatâ *S. Martini* ad locum præparatum pergens, lapidem fundamentalem posuit *Matthias Hovius* Archiep. Mechl. ex parte fundatorum Nob. *D. Philippus du Bosch*, Dominus de Maesdam, Consul Urbis Alostanæ, secundum posuit *Franciscus de Ideghem* Dominus de *Ideghem*, Consul Oppidi Gerardimontensis, dein magni Ballivi territorii Alostani quisque ordine suo tanquam Monasterii fundatores. *Ex Archivii Monasterii.*

Anno 1623. die 3. Maii consecrata fuit Fratrum Ecclesia a *Jacobo Boonen* Archiep. Mechl. unâ cum majori altari in honorem D. O. M. & *B. Mariæ Magdalenæ*.

Supra portam hujus Coventus hæc visitur inscriptio.

D. D. Administratores, Comitatus Alostani monitu Principum R. R. Patribus Capucinis Monasterium hoc exstruxerunt in honorem Dei omnipotentis & S. Francisci, Absolutum Ao. S. 1624.

PATRES SOCIETATIS JESU ad annum Christi 1619. in hoc oppido vocati fuêre, invitante eos Capitulo & Senatu. Hi Patres ibidem litteris humanioribus juventutem informant, ac in Ecclesiâ Collegiatâ & pagis Comitatus Alostani variis functionibus sacris constanter intendunt.

Alterius sexus Cœnobia sunt.

BEGINARUM CURIA circa annum inchoata est, attribuente quodam *Waltero de Ghier* & *Gertrude* conjuge suâ terram *Boudemarshof* appellatam. Ubi ædem sacrari permisit anno 1266. *Margareta* Comes, sive probavit factum biennio ante a Senatu.

ANNUNTIATÆ VIRGINES. pridem fuêre Sorores griseæ & tertiæ Regulæ *S. Francisci*, fundatæ a *Theodorico Theerpenninck*. Anno 1477. Hæ Virgines anno 1641. arctioris vitæ desiderio ductæ, institutum Annuntiatarum susciplunt, accitis Lovanio dicti Ordinis Monialibus, quæ nascentem Alosti familiam excolerent, quindecim ex iis griseis Sororibus dicti instituti habitum induunt, atque anno probationis exacto professionem faciunt, quo in proposito modo Sanctè persistunt, agente maxime & rem primitus promovente *F. Josepho de Bergaigne* Ord. *S. Francisci*, Episcopo Sylvæducensi. Subsunt hæ Moniales regimini Guardiani Bruxellensis.

THERESIANÆ VIRGINES sub titulo *S. Annæ*, *S. Joseph* & *S. Theresiæ* hùc Sylvæ-ducis profugæ, admissæ sunt anno 1632. subsunt Ordinario. Nostra ætate exstructa nova earum Ecclesia formâ orbiculari; quæ solemniter benedicta est per *R. D. Odonem de Craekere* Præpositum Affligemiensem, ex commissione Illustriss. ac Eminentiss. D. Archiepiscopi Mechl. S. R. E. Card. anno 1722. die 15. Octobris, anno scilicet seculari quo *S. Theresia* inter Sanctos relata est.

Denique est *Nosocomium*, sed quo anno fundatum sit hactenus nemo indagare potuit. Habet privilegium dono civitatis, ut nullum ibidem granum vendi possit ruri advectum, quin inde certam mensuram (quam *Coclear* vocant) acceperint. Virgines hujus Nosocomii ægris ibidem subserviunt, quæ cum solutius viverent, in ordinem redactæ sunt, & reformatio in eo introducta per *Alphonsum de Berghes* Archiep. Mechl. die 27. Julii 1687. evocatis tribus Religiosis ex Nosocomio *S. Joannis* Bruxellis, quæ eas formarent & normam darent. Præfecta constituta *Catharina Walravens*.

SORORES NIGRÆ anno 1474. a Senatu fundatæ, conferente fundum *Joanne Proost* & *Alexandrina Steelant* conjugibus, adjecto onere curandi ægros tam intra quam extra Cœnobii septa.

TER ALPHENE, sive *Ter Elst*, pagus Comitatus Alostani ad limitem Brabantinum, uno milliari cum dimidio ab Alosto.

Hoc Dominium devenit nuper jure nuptiali ex familiâ *du Bosch* ad *Joannem-Baptistam Bernardum Blondel*, cum pago de Erembodeghem, constituentes unum tribunal. Item cum Baronatu de Meere & Overhamme. Hic pagus est ex illis XXII. quos proprium Comitis vocant, vulgo *'s Graven-Propre*. (Obiit anno 1724.)

Ecclesia inscripta est *S. Joanni Euangelistæ*. Patronatus ejus spectat ad Abbatem Affligemiensem, quo jure utitur Archiepiscopus hujus Diœcesis.

Universa pagi decima est Parochi, cui anno 1626. Abbatia præfata Affligemiensis suas quas illic possidebat decimas in perpetuum contulit. Hic pagus est populi ferax optimi. In eo ortum habuit *Joannes de Alphenis* XX. Abbas Affligemiensis qui obiit Anno 1429. cujus memoria annuè in obituario hujus Parochialis recolitur.

AP-

APPELS pagus ditionis Teneræmundanæ ad Scaldim fluvium, a quo oppido distat medio milliari. Id nomen sortitus est (ut vult *Lindanus* in suâ Teneræmundâ) a *S. Apollonia*, quæ nostra linguâ (ut & *Apollonius*) *Appels* dicitur, nam & in eâ hæc diva ut tutelaris Ecclesiæ veneratur, ad cujus memoriam celeberrimo hic quotannis & toto anni tempore fit peregrinatio, quia cum primis creditur averrucare dolores dentium.

Anno 1232. *Margareta de Teneremunde, Roberti Betuniæ & Teneræmundæ* Domini Matertera, cum cælebs esset, legavit Abbatiæ *Swivecanæ* Ord. Cisterc. omnia sua mobilia, & omnia quæ propriis denariis comparavit (verba sunt diplomatis) in Parochiâ de Appels tam in Decimis quam in terris &c. & inter cætera Dominium hujus pagi, cum omni jurisdictione Civili & Criminali in totum pagum, excepta hæreditate Domini Teneræmundani, & in servis ejus: Quæ donatio, ut rata foret, curavit eam confirmari; Qua de re hoc exstat Diploma.

FERDINANDUS Flandriæ & Hannoniæ Comes, & uxor ejus Flandriæ & Hannoniæ Comitissa, omnibus præsentes litteras inspecturis salutem; Noverint universi, quod *Margareta* Domicella de Teneræmunde in presentiâ nostrâ, & hominum nostrorum constitutâ, totum feodum quod de nobis tenebat, in manus nostras spontaneè reportavit, & absolutè: & coram nobis & hominibus nostris werpivit, & effestucavit. Nos vero divinæ pietatis intuitu, ad preces ipsius Domicellæ dictum feodum contulimus, in perpetuam eleemosynam Abbatiæ de Teneramunde Cisterciensis Ordinis apud Sweveke, perpetuo tenendum, eo modo penitus, quo ipsa Domicella prædictum feodum tenebat: ab omni servitio ipsum feodum pro nobis & Successoribus nostris quitantes. In cujus rei testimonium præsentem paginam sigillis nostris fecimus roborari. Actum anno Domini millesimo, ducentesimo, tricesimo, mense No- 1230.
vembri.

Id probavit *Robertus* ex Sorore nepos Teneræmundæ Dominus, & seorsum, & cum avunculo *Guilielmo de Grimbergis* ejusque filio *Guilielmo*. Altam tamen Justitiam quoad raptum, meurtrum, incendium & suspensionem, & latronum vim ad se postmodum traxit, mutatione quinque bonariorum terræ jacentis in Parochiâ de Appels, in loco qui dicitur Woestyne, quam ad posteros Teneræmundæ Dominos in hoc ævum transmisit, omnes vero alias justitias Religiosæ sibi perpetuo retinuerunt. Ea de re hoc exstat Diploma.

Universis præsentes litteras inspecturis, *Robertus* Atrebatensis Advocatus, Betuniæ & Teneræmundæ Dominus, Salutem in Domino. Universitati vestræ notum facimus, quod cum religiosæ mulieres, in Christo nobis charissimæ, Abbatissa & Conventus de Swiveke prope Teneræmundam, Cisterciensis Ordinis, in Villa de Appels, exceptâ hæreditate nostrâ & in servis nostris quos ibidem habemus, omnem justiciam tam altam quam bassam habent: nos ad petitionem ipsarum, in dictâ Villâ, & in viis ipsius Villæ, quinque altas justicias videlicet raptum, meurtrum, incendium, Suspensionem, latronum vim, per commutationem quinque bonariorum terræ, jacentis in Parochia de Appels, in loco qui dicitur Woestyne, quam propter hoc ipsis contulimus; acquisivimus ab eisdem tenendas in perpetuum, & liberè possidendas. Omnes vero alias justicias, præter quinque dictas, religiosè sibi perpetuò retinuerunt, in villâ superius nominatâ, exceptis hæreditate, & servis nostris. In cujus rei testimonium, fecimus præsentas litteras sigilli nostri appensione roborari. Actum anno Domini CIↃ. CC. XLVIII. mense Junio. 1248.

Hic pagus gaudet immunitate a vectigalibus, teloniis, impositionibus, aliisque hujusmodi oneribus.

Decimarum participes sunt præfata Abbatia *Swivecana*, Parochus & Cantor Ecclesiæ Collegiatæ Teneræmundanæ.

In hac Parochiali est Personatus, cui Patronatus hujus Ecclesiæ & collatio duarum Capellaniarum & Matriculariæ fuit annexus.

Anno 1606. *Matthias Hovius* Archiep. Mechl. univit hunc Personatum Pastoratui, sibi suisque Successoribus reservans Patronatum Pastoratus, & penes Pastorem manente duarum prædictarum Capellaniarum & Matriculariæ collatione.

ASCA celebrè Brabantiæ Municipium & Nobilè Dominium, hujus nominis Præfecturæ caput. Complectitur pagos VII. situm viâ circiter mediâ Bruxellis Alostum. Hunc locum a Romanis inhabitatum fuisse, testantur numismata, quæ in campo vicino non raro inveniuntur, & nuper anno 1717. inventa sunt, uti & vallum Romanum in viciniâ, item via militaris vulgo *Kassèye*, quæ inde Bavacum ducebat. Nuper anno 1704. constructa est nova via lapidea Bruxellis per Alostum Gaudavum tendens, quæ Ascam pertransit.

Hic locus veteri eique clarissimæ *Ascanorum* familiæ diu nomen dedit, e quâ *Henricus & Godefridus* fratres in memorabili Asiaticâ expeditione sacrâ Anno 1096. rebus fortissimè gestis innotuêre, ut *Guilielmus Tyrius* auctor est in Historiâ belli sacri.

Seriem Ascæ Dominorum exhibet *J. B. De Valdere* in suo tractatu Gallico, Brux. 1672. edito; cui titulus *Traité de l'Origine des Ducs, & Duché de Brabant*. pag. 222. item *C. Butkens* in Troph. Brabant. tom. II. pag. 154. & seqq. edit. 1724.

Porro in Ephemeridibus Cameræ Rationum Brabantiæ conscriptis de Dominiis pignoratis, repignoratis ac venditis, legitur Ascæ Præfecturam cum suis pagis annexis fiduciario jure translatum ultima Junii 1626. ad familiam de *Coutreau*, pretiique caput fuisse quadraginta novem millia florenorum: quibus adhuc octodecim millia accesserunt 25. Februarii 1649. pro pretio absolutæ venditionis: nihilominus *Coutreani* diu ante & ab initio seculi XVI. in hoc tractu domiciati sunt, prout Epitaphia infra recensenda demonstrant.

Antiqua est *Coutreanorum* familia, & a temporibus *Philippi Boni* in historiis memorata, dum in pugnâ ad montem Heritium objectu sui corporis *Robertus Coutreau Joannis* filius *Carolum* Principem defendit & hostium manibus eripuit, quemadmodum post scriptores coætaneos *Oliverium de la Marche* Lib. I. cap. 35. & *Philippum de Comines* Lib. I. cap. 4. refert *Meyerus* Lib. X. Annal. Fland. ad annum 1465. Item *D. Lindanus* in suâ Teneræmundâ Lib. III. Cap. III. N. 25.

Hoc Municipium pristinis bellorum motibus, & tam nostrâ quam patrum memoriâ multum attritum est, & sæpius ab hostibus igne injecto deformatum, & novissimè anno 1684. cum a Gallis incendiariis etiam Ecclesia, ejusque miræ altitudinis turris in cineres redacta est.

Forum solebat habere hebdommadarium die Martis, at modo propter vicinitatem fori Urbis Bruxellensis & Mechliniensis, a non pauco tempore frequentari desiit. Nundinas tamen habet celebres annuas die Mercurii post Pascha. Continet hoc Municipium 2230. terræ bonaria.

In Ecclesia Parochiali in Choro ad partem borealem visitur Mausolæum Uxoris *Joannis de Jauce* Baronis de Jasse, Domini de Asche &c. *Mariæ Argenteau*, cum hâc inscriptione.

Suæ

Suæ amantiss. Conjugi *Mariæ d'Argenteau* Clar. Equitis *Joannis d'Argenteau*, Dochen & Winnen Domini filiæ, Clarus Eques *Joannes Coutereau* Baro Jaceanus de Wideu & in Asca Dominus poni jussit. Obiit 12. Octobris anno 1555.

In eodem Choro ad partem meridionalem visitur Sepultura *Catharinæ de Brandenburg* filiæ *Theodorici* & *Catharinæ Liedekerke* præfati *Joannis* alterius conjugis, cum hac Epigraphe.

Cy repose Noble & Genereuse Dame Catherine, *Baronne de Brandenbourg, Dame de Gentines & de Steenockersele, Vefve de feu Messire* Jean de Coutereau, *Baron de Jasse, Sire d'Assche, Wydeu, Stayne &c. en son vivant Lieutenant de fiefs de sa Majesté Catholique en Brabant, ayant vescu en sa viduité 59. ans, trespassa le 12. de Janvier 1612. aage de 88. ans, priez Dieu pour son ame.*

In eodem Choro ante aram principem conditus est præfatus *Joannes de Coutereau*, cujus cærulæi lapidis Sepulchralis inscriptio est hæc.

Generosus Eques *Joannes Coutereau*, Baro Jaceanus, Dominus de Asca, & in Asca de Wydeu, de Relegem &c. Curiæ feudorum Brabantiæ locum tenens, æqui amantissimus, Divini cultus & Reipublicæ Studiosissimus, relicta nobili *Catharina Brandenburga* uxore altera amantissima cum tribus filiis & una filia. annos 67. natus, defunctus est anno 1561. mensis Septembris. Requiescat in pace.

Ascæ Dominus est hæreditarius Vexillifer Ducis Brabantiæ, vulgo *Guidon*. Erectum est hoe Dominium in Marchionatum anno 1663. a *Philippo IV.* Hisp. Rege Diplomate dato Madriti die 22. Augusti in gratiam *Guilielmi de Coutereau*, Baronis de *Jauche* &c. in quâ stirpe hactenus persèverat qui hodie *Joannes de Coutereau* Marchio d'Asche, Baro de Jeauche &c. *Erectus in Marchionatum.*

Hoc latè extensionis Municipium complectitur sub se Vicos VI. nostratibus *Gehuchten*, scilicet *Asbeke*, *Ter Linden*, *Couterverent*, *Crokegem*, *Walverghem*, & *Ter Heyden*, in quo extat insignis Capella *S. Huberto* sacra, medio milliari distans ab Ecclesia Parochiali viâ Alostanâ; in eâ singulis duabus Septimanis quinque sacra celebrantur in vim Capellaniæ ibidem fundatæ.

Quoad rem sacram Ecclesia quæ multum insignis est, & structuræ valde antiquæ tutelarem colit *S. Martinum* Turonensem Antistitem. Patronatus ejus incorporatus est Collegio *Adriani VI.* Pont. Max. Lovanii, ratione cujus Præses hujus Collegii constituit quoties hic Pastoratus vacat. Vicarium perpetuum, incorporationem Ecclesiæ Ascanæ huic collegio impetravit anno 1533, *Guillelmus Enchefortius* S. R. E. Cardinalis & Ultrajectensis Episcopus qui Romæ obiit Anno 1534.

Abbatia Affligemiensis possidet hic loci & in vicinia ingentia rura & Vil-

las non paucas, item potiorem partem decimarum, reliqua earum pars portio Parochi est, præfata Abbatia hæc possidet dono *Gulielmi de Grimberge* & *Isabellæ de Asſche* ejus conjugis, Anno 1231. Hanc donationem confirmavit *Henricus II.* Dux Brabantiæ, teste *C. Butkens* in Trophæis Brabanticis pag. 226.

In hac Ecclesia adservantur Sanctæ Cruces ligneæ, miraculis & prodigiis stupendæ, ibidem repertæ circa annum 1335. de quibus informatus *Benedictus XII.* Pont. Max. anno 1337. indulgentias concessit plurimas eis qui devotè eas visitarent. Harum Crucium origines refert *A. Raissius* in auctuario S. S. Belgii *J. Molani* tertia Maii, quâ die magna populi undique concurrentis devotione celebrantur. Historia item harum Crucium inventionis refertur ad longum in primâ parte Novalis Sanctorum Brabantiæ *J. Gillemans.*

Ad commendationem hujus Ecclesiæ Parochialis facit, quod inibi Parochi munus gesserint Præfatus *Guilielmus Enchefortius* S. R. E. Cardinalis &c. & nostra ferè ætate *Henricus Calenus* Archidiaconus Ecclesiæ Metropolitanæ Mechliniensis, & ejusdem Diœcesis Vicarius generalis nominatus dein Episcopus Ruræmondensis, qui Bruxellis obiit anno 1653.

In hoc Municipio est Hospitale a priscis Ascanis Toparchis fundatum. Anno 1647. Soror *Elisabetha vanden Putte*, Mater Xenodochii Hulstensis cum XIII. Monialibus suis, a Statibus Fœderatis Civitate Hulstensi interceptâ expulsa, Ascam advenit, atque hoc Hospitale consensu Archiepiscopali & Dynastæ incolendum obtinuit.

Hoc Hospitale dein instauravit Nobilis Domina *Maria de Coutereau* vidua Nobilis viri *Guilielmi de Coutereau* Baronis de *Jauce* & Domini de Ascâ, quæ in hoc Hospitali ante aram sepulta est cum hac lapidis Sepulchralis inscriptione.

D. O. M.

Tres Noble & Genereuse Madame Marie de Coutereau *de Westmal, veuve de feu Messire* Guilleaume de Coutereau, *Baron de Jauche & de la Franchise & pays d'Asſche &c. Restauratrice de la maison de ceans, la quelle deceda* 26. *Decembre l'an grace* 1661. *Priez Dieu pour son ame.*

Ipsa Præfata Mater *Elisabetha* obiit ibidem senio confecta anno 1673.

AUWEGEM, vel *Oudeghem*, antiquitus *Odegem*. Pagus ditionis Teneræmundanæ a quâ civitate distat tribus ferè horæ quadrantibus, ad Teneram fluvium viâ Alostanâ.

Dominium hujus pagi spectat ad Capitulum Metropolitanum *B. Mariæ* Cameracense, quod partim est allodium, partim in clientelâ Curiæ Teneræmundanæ. Quatenus allodium, datum est illi Ecclesiæ a *Gerardo II.* XXXIII. Cameracensium Episcopo anno 1089. En tabulæ donationis.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis. GERARDUS Dei gratiâ Cameracensis Episcopus, omnibus in Christo renatis cælorum gloriam appetere remigio caritatis.

Sciant præsentes & his, qui nascentur, studeant enarrare: quomodo ego pro salute animæ meæ & prædecessorum, meorum, trado ad usus fratrum sanctæ Cameracensis

ſis Eccleſiæ, matris noſtræ, alodium de *Lietſcinis* & de *Wilrehem*, cum moneta, cum teluneo & macera & diſtricto, cum molendinis, cum terris cultis & incultis, ſilvis, pratis, cum ſervis etiam & ancillis, alodium quoque apud *Odenghem*, quod ibi habeo, libera ab omni advocatione, & cetera quæ mihi in BRACBANT hereditario ſuccedunt: unde in anniverſario meo fratres cibentur & reſidua in uſibus eorumdem diſpendantur.

Cenſus quoque ſervorum & ancillarum, duo ſcilicet denarii à viro, unus à femina, in Nativitate S. Mariæ annuatim ſolvantur, & in lege, quâ ceteri ſunt, eleemoſyna teneantur, & dies anniverſarius patris mei, matris meæ, fratriſque mei celebretur.

Dono etiam, Domini *Manſcelini*, ejuſdem Eccleſiæ Præpoſiti & Archidiaconi, petitione, altare de *Caldarico* eidem matri noſtræ Eccleſiæ, liberum ab omni perſona; ſed annuatim perſolvat quæ ceteræ ejuſdem Archidiaconatûs capitales Eccleſiæ; tali tamen conditione, ut ter in anno fratres ipſi in Refectorio conveniant, quintâ ſcilicet feriâ Abſolutionis, & in feſtivitate S. GAUGERICI, quæ eſt in Auguſto, & in ſui obitûs anniverſario.

Dat etiam idem MANSCELINUS eidem Eccleſiæ alodium, quod apud *Maronis Waldum* habet, ſervos etiam & ancillas, concedentibus & aſſentientibus fratribus ſuis *Waltero*, & *Tietwino*, ſicut jure poſſidet hereditario; ſervi tamen & ancillæ ſub lege ſint eleemoſynæ. GERARDUS quoque *Cordelia* alodium ſuum, quod apud eumdem *Maronis Waldum* & circa *Teneram*, jure hereditario poſſidet eidem confert Eccleſiæ.

Horum igitur petitione, canonicâ fretus auctoritate, tam in ea præſcripta, quàm ſua huic confirmo Eccleſiæ chartâ & anathemate .... Ut autem ratum & inconvulſum hoc maneat, corroboro ſigilli mei impreſſione, & ſubtus ſignatorum atteſtatione.

Signum mei ipſius GERARDI Epiſcopi.
S. ejuſdem MANSCELINI Præpoſiti & Archidiaconi.
S. Deſiderii Archidiaconi.
S. Gerardi Archidiaconi.
S. Frederici Archidiaconi.
S. Alardi Præpoſiti & Archidiaconi.
S. Aufridi Archidiaconi.
S. Hugonis Decani.
S. Wuerneboldi Scholaſtici.
S. Griodonis Cantoris.

Signa Caſatorum.

Anſelli de Ribodimonte, Fulconis Vicedomini.
Walteri Tonitrui. Amultrici.
Arnulſi, Walteri.
Wenchelonis, Walteri Coleti.

Actum Cameraci anno ab Incarnatione Domini MLXXXIX, Præſulatûs mei 1089.
XIV Indictione XII.

Quatenus feudum id a Canonicis pretio emptum eſt, & ſuum fecêre a *Raginaldo Boccardo* anno 1474.

Hic pagus immunis eſt a vectigalibus, teloniis, impoſitionibus, aliiſque ſimilibus oneribus.

In ſacris Eccleſia inſcripta eſt Virgini Deiparæ *Mariæ*, ejus Patronatum gerit Capitulum præfatum Cameracenſe, ita ut in ſacris, & profanis hic loci Canonici præfati Capituli principentur, ad quos etiam ſpectat potior & pinguior pars decimarum hujus pagi, cum plurimis agri poſſeſſionibus, reliqua earum pars ſita ad orientem Parochi portio eſt.

In hoc pago, non procul à Parochiali eſt Sacellum D. Virgini ſacrum, vulgo *Ter Cluyſen*; quod a febricitantibus multum inviſitur.

AYGHEM. ſecundo lapide ab Aloſto, ſub Dominio de *Rotſelaer* in Co-

Comitatu Alostano; antiquitus *Ayghem* & *Arga* uti *Lipsius* in suo Lovanio pag. 40. constituit cum Vlackem unum tribunal.

Ecclesia tutelarem colit *S. S. Nicolaum* Episc. & *Leonardum* Mart. Ejus Patronatus spectat ad Abbatem Aquicinctinum Ord. S. Bened. ad Scarpam fluvium propè Duacum, ad quam Abbatiam spectavit una pars tertiæ partis decimarum, quam illic habuit cum Parocho, hanc partem nuper cessit Parocho; ita ut hodie Parochus habeat tertiam partem decimarum, reliquæ duæ trientes spectant ad varios seculares. Præfata Abbatia hic loci & in ejus vicinia non paucas possidet agri possessiones.

Exstat in hoc pago medio quadrante horæ insignis Capella titulo Visitationis Deiparæ Virginis *Mariæ*, vulgo *O. L. Vrauwe van Halen*: Ibid. Capellania sub eodem titulo gravata tribus sacris singulis duabus Septimanis.

Item Capella *S. Appolloniæ* Virg. & Mart. sacra, in qua interdum celebratur & in eâ magnus accursus vicinorum pro dolore dentium.

BARDEGEM, primo lapide cum dimidio ab Alosto viâ quâ itur Mechliniam. Præfecturæ Ascanæ Dominium ad cujus Marchionem spectat. Hic pagus continet ferè 400. terræ bonaria.

Ecclesia Patronam veneratur *S. Margaretam* Virg. & Mart. Speciali cultu ibidem colitur *S. Joseph* sponsus Deiparæ. Hujus Ecclesiæ Patronatum gerit Abbas Affligemiensis, in cujus juribus successit Archiepiscopus hujus Diœcesis. Ad præfatam Abbatiam spectant duæ trientes decimarum; reliqua triens portio Parochi est, cui hæc Abbatia in redemptionem decimarum, a quibus villæ præfatæ Abbatiæ sunt immunes, in hoc pago solvit annuè 85. florenos. Capellania *S. Margaretæ* in hac Parochiali habet parvum districtum decimarum, item mensa S. Spiritus.

BOLLEBEKE. pagus Præfecturæ Ascanæ spectans ad ejus Marchionem, una ejus pars eaque exiguæ extensionis est sub præfecturâ Grimbergensi ad Nassovios pertinens.

Item ibidem est Dominium dictum *Bollebeke Bongaert*, spectans hodie ad Bavonem de Wassenbergh, in quo suum habet tribunal & plenam jurisdictionem.

Ecclesia dicata est *S. Antonio*. Patronatus ejus spectat ad Abbatissam de *Foresto* Ord. S. Bened. Deservitur cura Pastoralis per Pastorem de Cobbegem a quo ferè distat medio milliari.

Universa pagi decima spectat ad præfatam Abbatiam de Foresto cum plurimis agri & sylvarum possessionibus. Pastori deservienti solvitur a præfatâ Abbatia annuè competentia.

BRUSSEGEM, altero lapide a Bruxellâ, Præfecturæ Grimbergensis, ad Nassovios pertinens, mortuo *Guilielmo III.* Magnæ Britanniæ Rege anno 1702. lite contenditur inter Nassovios ad quem hoc Dominium devolutum sit.

Constituit cum Ossele unum tribunal. Hic pagus in eminentiori loco situs est, unde quaquaversum patet aspectus amœnus; distat uno milliari ab Ascâ.

Ecclesia tutelarem colit *S. Stephanum* Proto-Martyrem, ejus Patronatum gerit Archiepiscopus hujus Diœcesis jure Abbatialis Affligemiensis. Deci-

cima spectat ad hanc Abbatiam, Parochum, Ecclesiam hujus Parochialis, & Capellaniam S. Annæ in eâ fundatæ.

BUGGENHOUT, olim *Bucholt* & *Buckenholt*, ita non uno loco apud *A. Miræum* in Diplomatibus legitur, altero fere lapide a Teneræmundâ. Præfecturæ Grimberganæ Dominium, duobus Dominis jam olim dominatur, unde duo ibidem sunt tribunalia, unum Ducis *Bournonvillæ*, qui se Buggenhouti Dominum inscribit, quod a Nassoviis pridem obtinuit, & in cujus clientelâ id possidet, alterum est Principis Grimbergensis, gentis Bergensis, habentque jurisdictionem, locis & personis distinctam.

Philippus Comes Vianensis, ejusque uxor *Maria Pervesii & Grimbergæ*, & *Mariæ* filius *Godefridus* dant cognato suo *Henrico Grimbergo* in feudum Villam de Buggenhout, item XX. bonaria sylvæ in meliorationem prædicti feudi Anno 1261. & 1271. Utrumque Diploma refert *A. Miræus* in Not. Eccl. Belg. Cap. CCI. novæ edit.

Castellum quod inibi videre est, quod vulgo dicitur *Maison de là Chasse*, quondam Ducis Bipontini fuit, nunc Ducis *Bournonvillæ*, cujus schema exhibetur in Castellis Nobilium Brabantiæ Baronis *le Roy*. Erectum est hoc Dominium præfati Ducis in Principatum sub nomine *De Bournonville* in gratiam *Alexandri De Bournonville* Comitis de *Hennin* a *Philippo IV.* Hisp. Rege, Diplomate dato Madriti die 12. Julii anno 1658. in quâ illustri stirpe perseverat, qui hodie *Philippus Alexander* Dux & *Princeps de Bournonville* &c. *Erectum in Principatum.*

In sacris Ecclesia dicata est *S. Nicolao* Episc. cujus Patronatum gerit Archiepiscopus hujus Diœcesis jure Abbatialis Affligemiensis. Decima est tripartita, cujus duæ trientes spectant ad hanc Abbatiam, tertia triens ad Parochum.

Decimas, & plurima rura quæ hic loci possidet præfatâ Abbatia dono acquisivit anno 1125. ab *Arnulpho* Comite Arscotano cum *Joannem* filium suum in hoc Monasterio collocasset, ut patet ex hoc Diplomate apud *A. Miræum* in Donat. Belg. Lib. I. cap. XLIV. novæ edit.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego GODEFRIDUS, Dei gratiâ Dux Lotharingiæ, & Marchio, omnibus Christi fidelibus in perpetuum. Quoniam auctore Deo, Haffligemensem Ecclesiam tam à me quàm à Fratre meo Comite HENRICO fundatam scio, paci & quieti in ipsa Ecclesia Deo famulantium modis omnibus providere debeo.

Unde notum esse volo tam futuris quàm præsentibus, qualiter ARNULFUS Comes de ADERSCHOT, cum duobus filiis suis, Godefrido & Arnulfo, in Curia mea Lovaniæ venit, & ad id, quod acturus erat, magnam hominum meorum multitudinem, liberorum, servorum convocavit.

Præfatus igitur Comes Arnulfus quidquid apud Bukenhoult habebat in terris, silvis, aquis & pascuis, cum omni decima & utilitate, quod ipse tenuerat, ad opus Haffligemensis Ecclesiæ, in qua JOANNEM filium suum jam Monachum fecerat, adsentientibus & simul dantibus filiis, mihi liberaliter in manu dedit; coram hominibus & Baronibus meis, qui præsentes erant....

Hæc omnia Comes Arnulfus eùm legitimè fecisset, per me patriæ Dominum, & Ecclesiæ Advocatum .... Testes

Arnulfus de Grembergis,
Gerardus Frater ejus,
Filii Comitis Arnulfi, Godefridus & Arnulfus;
Worwinus de Heverle, & Reinerus filius ejus;
Sigerus de Wavera,
Henricus de Bierbais,
Henricus Loppoum,

Henricus de Asca,
Eustathius de Tiesch,
Arnulfus Dapifer,
Arnulfus de Fitorch,
Franco Castellanus,
Franco de Sclusa,
Alardus de Balterzem.

1125. Acta sunt hæc anno Dominicæ Incarnationis millesimo centesimo vicesimo quinto, Indictione tertiâ, Epactâ XIV, regnante Lothario Romanorum Imperatore.

Hanc donationem eodem anno confirmavit *Godefridus Barbatus* Dux Lotharingiæ & Brabantiæ, suo Diplomate, quod videre est in Suppl. Dipl. *Miræi* part. I. cap. XIX. ut sequitur.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Ego GODEFRIDUS Dei gratiâ Dux & Marchio Lotharingiæ, omnibus Christi Fidelibus in perpetuum. Quoniam auctore Deo Haffligeniensem Ecclesiam tam à me quàm à Fratre meo Comite HENRICO fundatam scio, paci & quieti in ipsa Ecclesia Domino famulantium, modis omnibus providere debeo.

Unde notum esse volo tam futuris quàm præsentibus, qualiter ARNULFUS Comes de Aderscoth, cum duobus Filiis suis, Godefrido & Arnulfo, in Curia mea Lovaniæ venit, & ad id, quod acturus erat, magnam homioum meorum multitudinem, liberorum & servorum convocavit.

Præfatus igitur Comes Arnulfus quicquid apud Buckenholt habebat in terris sylvis, aquis & paseuis, cum omni decima & utilitate, quâ ipse tenuerat, ad opus Haffligeniensis Ecclesiæ, in qua JOANNEM Filium suum jam Monachum fecerat, assentientibus & simul dantibus Filiis, mihi liberaliter in manu dedit, coram hominibus & Baronibus Filiis, mihi liberaliter in manu dedit, coram hominibus & Baronibus meis, qui præsentes erant, worpivit proprio & totius Curiæ meæ judicio, nihil sibi juris in his qua donaverat reliquit;

Vulgò Malderen & Steenhuffel. Iosuper quod apud *Malren* & *Stenofle* Ecclesia possidet, addidit. Summa autem omnium quæ dedit hæc est; medietas sylvæ, quæ Buckenholt vocatur, quicquid terræ cultæ & incultæ in ipsa Villa Buckenholt habuit, liberaliter dedit; medietas sylvæ quæ *Emelo* dicitur & mansus terræ qui sylvæ adjacet.

Sylvam quæ *Schriek* appellatur ex integro dedit, quia liberum Allodium suum esse cognovit, rusticis & colonis Ecclesiæ, sive pauperes essent, sive divites, jus illud quod *Sach* appellatur in sylva de Buckenholt concessit, vechtinam autem de porcis hominum suorum Ecclesia habebit;

Hæc omnia Comes Arnulfus cum legitimè fecisset, per me Patriæ Dominum, & Ecclesiæ Advocatum confirmari postulavit.

Igitur ut ammonitus fueram, legitimam donationem præfatæ Ecclesiæ legitimè & liberaliter contuli; posteris meis tam in his quàm in omnibus tuendam Ecclesiam reliqui; contra Ecclesiam quicquam fieri sub districta gladii animadversione prohibui,

Quæ ut rata & inconvulsa permaneant, Scripto mandari, Sigilli mei impressione & Testium astipulatione placuit roborari. Testes

Arnulfus,
Arnulfus de Grentbergis.
Gerardus Frater ejus,
Filii Comitis Arnulfi, Godefridus & Arnulfus,
Goswinus de Heverle &
Reinerus Filius ejus,
Sigerus de Wavera,
Henricus de Birbais,
Henricus de Lepporum,
Henricus de Asca,
Eustachius de Thielth,
Arnulfus Dapifer,
Arnulfus de Filorh,
Franco Castellanus,

Fran-

Franco de Sclusa,
Alardus de Balterſem.
Acta ſunt hæc anno Dominicæ Incarnationis M. C. XXV. Indictione III. Epactâ XIV. regnante Lothario Romanorum Imperatore. 1125.

Item has Donationes confirmavit Anno 1202. *Henricus I.* Brabantiæ Dux ſuo Diplomate quod profertur in Supplem. Dipl. Miræi part. I. cap. LXIII.

Hic loci antiquitus fuit Cœnobitica manſio ſeu Cella (ut veteri verbo utar) Ord. S. Bened. Affligemienſi Abbati ſubjecta; ſed quo ſeculo cœperit vel defierit aſſequi hactenus non potuimus.

Capellania *S. Nicolai* fundata in hac Parochiali, & ſatis largiter dotata, unita eſt anno 1680. Paſtoratui pro ſuſtentatione Vicepaſtoris.

Nuperis annis in medio Silvæ Buggenhoutanæ erectum eſt a fundamentis inſigne Sacellum D. Virgini factum incolarum & piorum eleemoſynis, in quo diebus Sabbatinis Divina celebrantur, & ſolemnis instituta eſt, & peragitur Novena annua, Dominica tertia poſt Paſcha.

COBBEGEM, ſecundo ferè lapide a Bruxellâ, pagus Præfecturæ Merchtemenſis. Ejus Dominium ſpectat ad Ducem Brabantiæ; conſtituit cum Zelliek & Berchem unum tribunal ſub uno Meyero. Marchio de Aſca ibidem habet ſuam juriſdictionem ac tribunal, ac ſe inſcribit Dominum de Cobbegem &c.

Eccleſia tutelarem colit *S. Mariam Magdalenam*, & *S. Gaugericum* Epiſc. Camerac. Patronatus ejus ſpectat ad Epiſcopum Gandavenſem jure Abbatis Bavoniani.

Decimarum participes ſunt Præfatus Epiſcopus, Parochus &c.

DENDER LEEUWE, pagus primo lapide ab Aloſto ad Teneram fluvium in Comitatu Aloſtano. Ejus Dominium ſpectat ad Comitem de Bouſſu ex gente Alſatiâ, qui hodiè *Carolus Joſephus Alſatius* Princeps Chimacenſis Comes de Bouſſu, Baro de Liedekercke &c.

Eccleſia præter Virginem Deiparam *S. Amandum* Epiſc. ut Patronum veneratur. Cura Paſtoralis dependet ab Abbatiâ Diligemenſi Ord. Præmonſtr. quæ per ejuſdem Abbatiæ Canonicos Religioſos adminiſtratur cum Vicario.

Decima eſt tripartita, quarum duæ trientes ſpectant ad Dynaſtam, reliqua triens portio Parochi eſt, qui habet inſuper plures agri poſſeſſiones.

In hac Eccleſiâ plures illuſtres Reguli Liedekercani olim conditi ſunt, in Annalibus Diligemenſibus ſub titulo *de Gavera* nominatiſſimi; ſed Sepulchralia eorum monumenta vetuſtate, & priſtinis bellorum motibus interierunt.

Circa annum 1302. *Raſo de Gavera* Dominus Liedekercanus contulit præfatæ Abbatiæ Diligemenſi Capellaniam ſive Præbendam ſimplicem in hac Parochiali fundatam, hanc donationem confirmavit *Guido* Epiſc. Camerac.

EEREGEM, ſive *Yddergem* & *Idergem*, & in Diplomatibus apud *A. Miræum* non uno loco legitur *Ydrichem*. Pagus eſt inter Aloſtum & Ninhoviam.

Devenit hoc Dominium circa finem ſeculi præcedentis viâ emptionis cum pa-

pago de Welle a gentilibus de *Grutere* ad *Franciscum Ignatium Vilain* Quæstorem Comitatus Alostani; pretium fuit 3000. flor.

Ecclesia inscripta est *S. Amando* Tungrensi Episc., ejus Patronatum gerit Abbas *S. Adriani* in Gerardimonte Ord. S. Bened. cui Abbatiæ *Manasses* Episc. Camerac. anno 1696. contulit inter alia altare hujus loci, prout legitur apud *A. Miræum* in Dipl. Belg. lib. I. Cap. XLII. novæ edit.

Universa pagi Decima spectat ad hanc Abbatiam ex quibus solebat annuè solvere Parocho integram portionem congruam. Hodie universa pagi Decima, etiam illa quæ spectavit ad hanc Abbatiam Parocho pro portione congruâ relicta est.

Hic pagus olim in sacris appendix fuit pagi de Denderhauthem, ut videre est in præfato Diplomate, quod suo loco exhibebimus.

EKELGEM, primo milliari ab Alosto ad limitem Flandricum, Præfecturæ Alcanæ, & ad ejus Marchionem spectans Dominium in viciniâ Abbatiæ Affligemiensis, intra cujus limites hæc illustris Abbatia pro parte sita est.

Ecclesia inscripta est *S. Michaeli* Archangelo Angelorum Principi, Patronatus ejus spectat ad Archiepiscopum hujus Diœcesis jure Abbatialis Affligemiensis.

Decima est tripartita cujus una triens spectat ad Parochum, reliquæ duæ trientes ad præfatam Abbatiam, ad quam præterea omnia ferè rura, & agri hujus pagi spectant.

EREMBODEGHEM, In Diplomatibus apud *A. Miræum* non uno loco *Herenbaldegem* legitur, medio milliari ab Alosto, quem Tenera fluvius intersecat; protendit se pinguior hujus pagi pars ad alteram hujus fluminis partem ad limitem Brabantinum. Antiquitus *Vice-Comitatum* fuisse legitur apud *Espinoium* in suis de Nobilitate Flandricâ Commentariis Gallicis. Hodiè ejus Dominium spectat ad *Joannem Baptistam Blondel* Equitem, jure nuptiali, cum pago *Ter Alphene*, constituentes simul unum tribunal.

Ecclesia Inscripta est Virgini Deiparæ *Mariæ*. *S. Rochus* ibidem cultu speciali colitur & visitatur, cui exstat in Ecclesia ara dicata. Hujus Parochialis Patronatum gerit Archiepiscopus hujus Diœcesis jure Abbatialis Affligemiensis.

Decimarum participes sunt, præfata Abbatia de *Groenenbriele* Monialium Ord. *S. Augustini* in Urbe Gandavensi, & Parochus, quisque habens suum districtum decimarum, & parvum districtum in decimis habet Pastor in Welle.

Anno 1125. *Balduinus Crassus* Comes Alostanus, ejusque frater *Iwanus* reddunt Abbatiæ Affligemiensi Ecclesiam de *Herenbaldeghem*, item varia bona quæ mater eorum pridem præfatæ Abbatiæ contulerat; ut patet ex hoc Diplomate apud *A. Miræum* in Cod. Piar. Donat. Cap. LXXIX. novæ edit.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis. Ego BALDUINUS DE ALOST ac frater meus IWANUS, notum fieri volumus omnibus in Christo fidelibus, quod divinâ ut credimus compuncti inspiratione de peccatis nostris, & considerantes quàm breves sunt dies hominum, reddidimus Ecclesiam de HERENBALDEGHEM in manum Episcopi, ad opus Ecclesiæ HAFFLIGEMIENSIS, pro redemptione animarum nostrarum, & patris nostri, parentumque nostrorum.

Dedimus etiam eidem Ecclesiæ Haffligemiensi duo curtilia in Herenbaldeghem, jux-

juxta molendina jacentia, ac duos mansos terræ, qui jacent ante portam ipsius: qui mansi quoniam feodum erat LOTHEWINI de Herenbaldeghem filii Livini, mutuavimus unà cum curtilibus erga illum cum libero alodio culturæ nostræ.

Reddidimus prætereà molendina de Herenbaldeghem, quæ mater nostra pro anima patris nostri sæpefatæ Ecclesiæ contulerat, pro salute videlicet animarum nostrarum ac parentum nostrorum. Insuper alodium nostrum in TESTREPA, quod necdum alicui in feodum assignaveramus, eidem Ecclesiæ contulimus in omni jure libertatis & dominii, quo illud tenebamus, à teloneo ac vectigali, in omni loco dominationis nostræ, ipsam Ecclesiam liberam facientes; ut participes efficeremur orationum Fratrum, tam vivi quàm mortui, & ut defunctis nobis facerent, quidquid uni ipsorum defuncto fieri solet.

Ut autem hæc nostra traditio rata & inconvulsa perpetualiter permaneat, hanc Chartam inde conscriptam sigilli nostri impressione fecimus confirmari, subscriptis etiam ac notatis testibus, quorum hæc sunt nomina.

Willelmus de Vorselar.
Goselinus de Ordengem.
Folcardus de Asca.
Albertus de Herenbaldenghem.
Arnulfus Kerkesem.
Rudolfus de Nielle, filius Fromini.
Anselinus de Blaresfelde.
Ascelinus Amman de Bruxella, & filius suus Henricus.
Arnulfus ac Ingelbertus de Breda.
Henricus Vulpes.
Willelmus de Alost, Dapifer.
Oldeius & frater suus Luardus, Gandenses.

Acta sunt hæc anno Domini MCXXV. 1125.

Cæterum hæc Parochialis Matrix fuit Ecclesiarum de *Ter Alphene & de Welle:* sed a non pauco tempore ab eâ separatæ sunt & proprios suos accepêre Parochos.

ERPE pagus medio milliari ab Alosto, viâ nuper publicâ, quâ tendebatur Gandavum; ast hodiè cum via nova lapidibus strata est anno 1704, ab eâ distat ferè horæ quadrante.

Independens est ejus loci Toparchia, ac liberum ut vocant Allodium neque in clientelà vel fide tenetur ullius, nisi Dei & Solis. Habet altam, mediam imamque justitiam, omnesque justitiæ administros Toparcha constituit.

Dominium hujus pagi longo temporis tractu possessum fuit per gentem cognominem de *Erpe*, in Historiis & Diplomatibus notissimam, de quâ *Espinoius* in suis de Nobilitate Flandricâ Commentariis Gallicis agit, pag. 266. Inde initio seculi XV. jure nuptiali *Balduini de Schoutete*, cum *Catharinâ de Erpe*, *Philippi Erpæ*, *Erondegem* & *Ottergem* Domini filiæ & ejus ex asse hæredis transiit ad gentiles de *Schoutete* alias van *Zuylen*, cujus gentis Originem & prosapiam profert *D. Lindanus* in suâ Teneræmundâ Lib. III. Cap. III. N. 288. & seq.

Permansit hoc Dominium in hac stirpe usque ad annum 1713. quo emptione publicâ devenit ad *Joannem de Wapenaert*, Scabinum Capitalem ditionis. Teneræmundanæ, post cujus mortem anno 1724. jure Successionis, devenit ad natum ejus primogenitum *Carolum Philippum Waepenaert* Consiliarium Magni Senatus Belgici.

Erectum est hoc Dominium in Baronatum anno 16 . . . a *Philippo IV.* Hisp. Rege in gratiam *Caroli van Zuylen*. *Erectum in Baronatum.*

Olim hic Castellum exstitit Dynastarum; at injuria bellorum, & tem-

porum iniquitate, totaliter destructum est, & interiit; locus tamen & vallum ejus hodiè monstratur.

In Choro Ecclesiæ Parochialis de *Laerne* ad Scaldim fluvium exstat parieti insertum Monumentum Sepulchrale, cujus hæc est inscriptio.

Cy gist le Cœur de Noble & Puissant Sr. Messire François van Zuyle *dict d'Erpe, Chevalier, Sr. du dict Erpe, Erondegem, Ottergem tenu en francq Alleu de Dieu & de Soleil Sr. de Laerne, d'Estombes, Coutere, Caple & de Woestyne, Haulmoeschre, & Moeschre Ambacht &c. Fils de Mess.* Pierne, *& de Madame* Isabeau vander Gracht, *qui mourut* 1599.

Cy gist Noble & Puissante Dame Madame Anne de Montmorency, *Fille de Mess. Bauduin Chlr. Sr. de Croiselles, Houplines, Walencourt, Amogies, Russignies &c. & de Madame* Anne de Rubempré, *que fut Femme a Mess.* François *de dessus. La quelle mourut le XV. de Novembre* 1575.

Priez Dieu pour leurs Ames.
Leur Corps gist a Lille.

Quarteria visuntur

Van Zuyle, Liedekercke, Vander Gracht, Woestine.
Montmorency, Lannoy, Rubempré, Bousyes.

In Parochiali hujus pagi de Erpe exstat Monumentum Sepulchrale ultimorum Dynastarum hujus Dominii cum hisce inscriptionibus.

D. O. M.

Icy repose le Noble & Illustrissime puissant Seigneur Messire Charles van Zuylen, *Francq & Libere Seigneur, Baron d'Erpe, Sr. d'Hubermont, Mosscher, & Mosscher Ambacht, & de Dame* Anne Michelle de Gavre *Dame Baronne du dict lieu fille de Messire* Charles de Gavre, *Comte de Fresin, Baron d'Inchy, mourut le* 17. *Septembre* 1667.

Et le Noble Illustre Seigr. Messire Philippe van Zuylen *son fils unicq. Baron & Seigr. de susdits lieux procréé de Dame* Emilie Juliane Pieck *de Wolfswert, fille de Messire* Walraven Pieck *Sr. de Wolfswert. & lequel mourut le* 15.*May* 1701.

Ecclesia Patronum veneratur *S. Martinum* Turonensem Episcopum. Patronatum ejus possidet Abbatissa Premiacensis Ord. *S. Augustini* olim extra, nunc in Urbe Cameracensi.

Decima spectat ad præfatam Abbatiam, item Truncíniensem Ord. Præmonstr. propè Gandavum, Parochum, & varios seculares.

ESCHENE, Altero lapide, ab Alosto. Pagus Præfecturæ Ascanæ, ad cujus Marchionem hoc spectat Dominium.

Ec-

Ecclesia Patronam veneratur Virginem Deiparam *Mariam*. Ejus Patronatum gerit Archiepiscopus bujus Diœcesis jure Abbatialis Affligemiensis, ad quam Abbatiam spectat universa hujus pagi Decima, quæ insuper hic loci possidet agros plurimos & vivaria piscibus alendis percommoda. Ex hujus pagi decima solvitur annuè a præfata Abbatia portio congrua 400. floren.

In hac Parochiali est Capellania *B. Mariæ* cum onere duarum missarum hebdommadatim.

GHYSEGEM, Antiquitus *Ghisenghem* uti legitur apud *A. Du Chesne* in probationibus familiæ Gandavensis pag. 222. distat æquali fere itineris spatio ab Alosto & Teneræmundâ ad Teneram fluvium.

Initio seculi XVI. invenio hoc Dominium fuisse penes gentem de *Leeuwerghem*; dein non pauco temporis spatio fuit gentilium *van Royen*; inde initio seculi XVII, via emptionis devenit in familiam de *Goubau* potentem ac divitem Antverpiæ, quæ hujus Dominii castellum collapsum plurimum restauravit ac mirificè exornavit, cum multâ serie arborum, quæ loci amœnitatem mirabiliter auxit, & de longe sese spectandam præbet, in qua stirpe hodie perseverat, quæ hodie *Maria Goubau*.

Ecclesiæ (quæ *S. Martino* sacra est) Patronatus spectat ad Personam Personatus bujus Ecclesiæ.

Decima est tripartita, cujus una triens spectat ad Parochum, altera ad Monasterium Virginale *S. Birgittæ* Teneræmundæ, & restans ad Toparcham.

Hic pagus est ex illis XXII. quos Proprium Principis vocaut, vulgo *s'Graven-Propre*.

In Ecclesiâ Collegiatâ B. M. Teneræmundæ exstat lapis Sepulcbralis marmoreus cum hac inscriptione.

Hier leyt begraben Mr. Philips van Royen, Riddere / Heere van Ghyseghem / die starf int Jaer 1552.

Ende Vrauwe Magdalena Schats, syn Huysvrauwe / sterf anno 1539. den 28. Augousti.

HAELTERT, sive *Aeltert*, latiuè *Haltera*, primo lapide ad Alosto, sub Dominio Ditionis de *Rotselaer* in Comitatu Alostano, spectans ad gentiles *Happart Dieghem* cùm suis.

Olim solebant Flandriæ Comites hunc pagum cum Præfecturâ de Ninhove & Herlinebove dare in elocationem certis Personis pro annis pluribus, prout apud nos latet Diploma lingua Gallicâ, quo *Philippus Bonus* Burgundiæ, Lotharingiæ & Brabantiæ, Comes Flandriæ &c. pro annis XII. elocavit Præfecturam de Ninhove, Haeltert & Herlinebove *Joanni Cabillau*. Anno 1453. pro summa duarum millium librarum Parisiensium annue.

Ecclesia tutelarem colit *S. Gaugericum* Camerac. Episc. in eâque etiam singulari cultu veneratur *S. Laurentius* Mart.

Anno 1046. fundatum est in hac Ecclesiâ XII. Canonicorum Collegium. sub titulo *S. Gaugerici* ab *Ingelberto d'Oisy*, quod primitus fuit Monaste-

rium Monachorum verosimiliter Benedictinorum, quia isto ævo alia vix erant in Belgio Monasteria. Hoc Collegium Canonicorum inde anno 1495. consensu *Henrici de Berghes* Camerac. Episc. & *Philippi* Austriæ Burgundiæ & Brabantiæ Ducis, Comitis Flandriæ &c. Alostum Flandriæ Imperialis oppidum translatum est. Diploma fundationis hujus Capituli exhibui supra in Alosto.

Hoc Capitulum possidet universam hujus pagi Decimam, Patronatum hujus Parochialis, ac multas agri possessiones & census. Parocho pro suâ portione congrua Canonicalis præbenda attributa est, quæ unita & incorporata est Pastoratui anno 1610. & insuper aliquot granorum mensuræ annuè ei penduntur a Capitulo.

Intra limites hujus pagi est Capella *D. V. Mariæ* sacra, vulgo *De Capelle van Landegem*, in qua diebus Sabbatinis divina celebrantur.

HARDERSEM, Antiquitus *Herdinghem* & *Hardinghesem* uti legitur apud *A. Du Chesne* in probationibus familiæ Gandavensis pag. 229. pagus Comitatus Alostani primo lapide ab Alosto, quâ itur Teneræmundam ad Teneram fluvium.

Multo temporis tractu peculium fuit familiæ *Wter-Zwane*, deinper nuptias transiit in gentem de *Coutereau*, vendiditque illud *Carolus de Coutereau* Præfecto cuidam Urbis Teneræmundanæ, & hic brevi post *Antonio de Taxis* Equiti, Domino de Riviere, a quo anno 1619. die 4. Augusti pervenit hoc Dominium ad *Gasparum de Baldes* Arcis Gandavensis Præfectum ob cujus virtutis merita anno 1620. Serenissimus Belgarum Princeps *Albertus* erexit in Baronatum, in quâ Stirpe hactenus permansit.

Erectum in Baronatum.

In Sacello *S. Macarii* Ecclesiæ Arcis Gandavensis exstat cavea subterranea Sepulchralis Monumenti præfati *Gasparis de Baldes*, cui supernè in præfato Sacello inserta est inscriptio Hispanico idiomate expressa, ut sequitur.

A Qui Yaze.
El Maestre de Campo
Gaspar de Valdes *Cavallero*
Del avito de San Tiago Baron de
Herdersem, del Consejo supremo de
Guerra de su Magestad: a quien
Servio 59. Años, Aviendo sido
Castellano del Castillo de San Iian
Y Gouvernador de Melilla
Maiestre de Campo de la Gente de Guerra
De las Fuercas y Castillos, de Alarache,
Alcayde de Ellas, Gouvernador y Justicia
Maior de la villa: y ultimamente Castellano
De este Castello, Gouverno por espacio
De 24. años y 8. Messes, Murio en el Señor,
Quien siempre vivio, y a quien siempre
Siervio: con General Sentimiento de todos

A

A los diez y seis de Desiembre de Mil seis Sientos y trenta y nueve: Años de Edead de 78.
Requiescat in pace.

Nuper ultimo masculinæ stirpis de *Baldes* defuncto Baronatus de Hardersem devenit jure uxorio in familiam de *Happart*. De jure Dynastiæ hujus lite contenditur hodie inter hæredes in Senatu Flandriæ.

Hic loci pridem Castellum fuit Dynastarum de Hardersem ad Teneram fluvium, cujus Schema nobis exhibet *A. Sanderus* in Flandria Illustrata tom. II. pag. 512.; sed hoc Castellum nostrâ ætate periit, & ita destructum est ut nulla ejus vestigia hodie supersint, funditus enim eversum est, ac saxa & rudera alibi delata.

Ecclesia Patronam veneratur Virginem Deiparam *Mariam*, colitur in eâ *S. Antonius* ritu festivo & Solemni.

Patronatus Ecclesiæ spectat ad Archiepiscopum hujus Diœcesis jure Abbatialis Affligemiensis. Decima est quadripartita, quarum tres partes spectant ad hanc Abbatiam, & quarta earum pars ad Parochum.

In hoc pago est Capella insignis & ampla, Dicata *B. V. Mariæ*, vocaturque vulgo *O. L. Vrouwe ter Linden*, quæ multum a populo frequentatur & invisitur, inque eâ non raro divina celebrantur.

HELDERGEM, pagus secundo lapide ab Alosto, & uno cum dimidio a Ninhoviâ, sub Dominio Ditionis de *Rotselaer*, spectans ad gentiles *Happart-Dieghem* cum suis.

Ecclesia inscripta est *S. Amando* Tungrensium Episc. Patronatum ejus gerit Abbas *S. Adriani* in Gerardimonte Ord. S. Bened. dono *Manasses* Episc. Camerac. uti legitur apud *A. Miræum* in Dipl. Belg. Lib. I. Cap. XLII. novæ edit.

Decima olim fuit tripartita, quarum una triens spectabat ad præfatam Abbatiam, altera ad Abbatiam *S. S. Cornelii* & *Cypriani* Ninhoviensem, & tertia ad Parochum; sed hæc Abbatia a non pauco tempore præfatæ Abbatiæ *S. Adriani* cessit suas quas inibi percipiebat decimas pro XXX. saccis siliginis annuè, quos hodiedum annis singulis percipit: Parocho vero pro suâ parte decimarum annuè solvitur competentia 400. flor. a præfatâ Abbatiâ *S. Adriani* præter reparationes annuas domus Pastoralis.

Hic pagus olim appendix fuit in sacris pagi de Denderhauthem, uti non uno loco legitur apud *A. Miræum* in Diplomatibus, & jam ante diximus.

HOFSTADE, medio milliari ab Alosto ad Teneram fluvium, viâ regiâ quâ itur Teneræmundam, Ejus Dominium dudum spectavit ad gentem cognominem de *Hofstade* in Diplomatibus & Annalibus nostris celebrem, hodie gentilium *Bette*, quod modo potitur *Joannes Franciscus Nicolaus Bette* Eques Aurei Velleris, Marchio de *Lede* &c.

In hoc pago varii dominantur habentes hic loci Dominia, suamque jurisdictionem & tribunalia locis & Personis distinctam. Inter ea eminet Dominium de *Wachene* instructum spectabili & insigni castello, quod pridem fuit *Alberti van Assche* Thesaurarii Statuum Brabantiæ, a quo per nuptias *Jac-*

queline Isabellæ van Asche ejus filiæ transiit ad *Joannem Comitem vander Steghem* Drossardum Brabantiæ in quâ stirpe perseverat.

Ecclesia sacra est Virgini Deiparæ *Mariæ*, speciali cultu in eâ celebratur festum *S. S. Crucis* sacrum; cujus ibidem insignis visitur Capella.

Sub Dominio de Wacbene exstat illustris Capella *S.S. Trinitati* sacra, in quâ non raro divina celebrantur.

Patronatus hujus Parochialis spectat ad Personatum hujus Ecclesiæ, cujus Collatio competit Archiepiscopo hujus Dioecesis.

Decima est tripartita, cujus ex æquo participes sunt persona hujus Ecclesiæ cum Parocho pro una triente, Abbatia de Foresto Ord. S. Bened. prope Bruxellas pro altera, reliqua triens spectat ad fabricam Ecclesiæ *S. S. Michaelis* & *Gudulæ* Bruxellis.

KERCKXKEN, sive *HaelterKercxken*, primo lapide cum dimidio ab Alosto sub Dominio Ditionis de *Rotselaer*, spectans ad gentiles *Happart-Dieghem* cum suis. Constituit cum *Haeltert* unum tribunal, cui olim tam in secularibus quam sacris unitus fuit, quo autem anno separatio hæc in sacris facta sit hactenus indagare non potuimus.

Ecclesia inscripta est *S. Michaeli Archangelo*. Patronatus ejus spectat ad Capitulum Alostanum.

Decima est tripartita, quorum duæ trientes spectant ad præfatum Capitulum, reliqua triens ad Parochum, cui insuper in Supplementum competentiæ a præfato Capitulo dantur annuè 100. flor.

LEDE, Marchionatus titulo Illustre Dominium, primo lapide ab Alosto. Spectavit longo temporis tractu ad familiam antiquam & nobilem cognominem de *Lede* in Diplomatibus & in Historiis notissimam, inde devenit ad gentiles de *Grutere*, a quibus anno 1549. per nuptias *Jacobi Bette* cum *Elisabethâ de Grutere* hærede hujus Dominii, transiit in gentem *Bette* in quâ hactenus permansit.

Erectum in Baronatum, dein in Marchionatum. Erectum est hoc Dominium in Baronatum Anno 1607. in gratiam *Joannis Bette* a Serenissimo Belgarum Principibus *Alberto* & *Isabellâ*, & in Marchionatum a *Philippo IV.* Hisp. Rege, Diplomate dato Madriti 3. Augusti anno 1633. in favorem *Guilielmi Bette*, Magni Baillivi Gandavensis & Præfecti urbis Molæ Trajectensis, deinde portus & Civitatis Dunekerkanæ anno 1646.; in cujus urbis obsidio, anno 1658. vulnere saucius vita excessit.

Hunc Marchionatum nuper possedit *Joannes Franciscus Nicolaus Bette*, Marchio de Lede, Equis aurei Velleris, Magnas Hispaniæ, Militiæ Hispanicæ terra marique Præfectus, qui fatis concessit Madriti 11. Januarii anno 1725. ætatis suæ 57.

Condidêre hic olim Dynastæ insigne Prætorium, cujus prototypon nobis exhibet *A. Sanderus* in Flandriâ Illustratâ tom. II. pag. 512. illud plurimum nuper restauravit & decoravit, & decorare hodiedum pergit præfatus Marchio.

Hoc Dominium est magnæ & vastæ extensionis, continet enim 900. terræ bonaria, situs est in eminentiori loco, unde aspectus ab omni parte amoenus. Ibidem est Dominium de *Ronckenburgh* spectans ad gentiles *De Smet*.

In hoc loco Basilica est amplissima, cujus vetus Patronus est *S. Martinus* Turonensis Episc. sed dein Deiparæ Virginis Dolorosæ cultu & Miraculis

lis ab aliquot seculis longe notissima, qui in hoc loco incepit anno 1414. quando huc allata est quædam Deiparæ Virginis Imago Colonia Agrippinâ per Nobilem virum *Arnoldum van Neste*, quæ statim Miraculis cœpit clarescere.

Anno 1582. Alosto occupato a fidei hostibus, & Regi rebellibus, templum Ledense ab eis in cineres redactum est, & totus pagus direptus cum hac imagine Deiparæ. Triennio post nova Matris Dolorosæ imago secundum pristinam formam in eâdem Basilica substituta fuit, quæ ob antiqua miracula nihilo segnius maximo populi confluxu honorari & frequentari cœpta est.

Colitur solemni ritu hæc imago Virginis Dolorosæ Dominica prima post Pentecostem ac per Novenam; siquidem omnes circumjacentes accolæ & etiam haud parum dissiti ex Brabantiâ, Flandriâ, Hannoniâ aliisque locis huc se voti & religionis causâ conferunt, ob miracula & beneficia, quibus divina bonitas hunc locum etiamnum honorare dignatur. Ita ferè *A. Raissius* in suo Auctuario ad Natales S.S. Belgii *J. Molani* Dominica prima post Pentecostem, verum errat cum ponit annum 1501. direptionis & exustionis hujus Ecclesiæ cum sit annus supra expressus.

Patronatus hujus Parochialis solebat spectare ad Personatum hujus Ecclesiæ, qui cum unitus est Pastoratui, eo jure utitur Archiepiscopus hujus Diœcesis.

Decima hujus loci divisa est in portiones inæquales; potiorem partem possidet Parochus, notabilem earum partem Abbatia de *Bodelo* Ord. Cisterc. in Urbe Gandavensi, minores earum partes potitur Decanus & Pastor Alostanus ratione Capellaniæ *S. Joannis* in hac Ecclesiâ fundatæ, item Ecclesia hujus Parochialis, Dynasta, Pastor in Hofstade, Impe &c.

Anno 1231. *Joannes* dictus *De Lede* cum *Isabellâ* uxore sua contulerunt præfatæ Abbatiæ de Bodelo totam decimam quam habebant apud Ledam; confirmavit hanc donationem Nobilis Vir *Gillebertus de Sottinghem*, a quo hæc decima tenebatur in feudum.

LIEDEKERCKE, primo lapide cum dimidio ab Alosto versus limitem Brabantinum in Comitatu Alostano. Illustre titulo veteris Baronatus Dominium; peculium nobilissimæ Familiæ de Alsatiâ de *Boussu* in quo Princeps Chimacensis, Comes de Boussu &c. illud possidet titulo Baronis. *Vetus Baronatus.*

Vetustam habet Arcem ad Teneræ ripam, in pago vicino de Denderleeuw sitam, in clientelâ Comitis Alostani, cujus schema exhibet *A. Sanderus* in Anctuario II. Flandriæ Illustratæ pag. 21. At plurimum de suo splendore deperdidit, cum pristinis bellorum motibus pluries infessa fuerit militari præsidio, & nunc ab his, nunc ab illis intercepta.

Hoc Dominium cum in ejus nominis familiâ multo temporis tractu hæsisset, per nuptias transiit in gentem de *Gavere*, inde ad *Rassingemios*, cum *Gerardus de Rassenghem* duxit *Aliciam de Gavere*, filiam *Philippi* Domini de Liedekercke & *Bredæ* quæ ei apportavit *Liedekercke* &c. circa annum 1320. Tandem aliis nuptiis iterum rediit ad familiam de *Gavere*, in qua *Margareta de Gavera Arnoldi de Gavere* & *Margaretæ de Bautersem* filia cum Dominio de Rassengien & aliis in dotem attulit eam *Joanni Villano a Gandavo Dom. S. Joannis ad Lapidem* &c. circa annum 1481, & ita tandem rediit ad Rassingemios familiæ Gandavensis a quibus pridem recesserat. *Adrianus Villanus a Gandavo* Dominus de Leeuw, Basserode *S. Amandi*

mandi &c. summus Prætor Gandavensis Anno 1485. duxit *Josinam de Romerswaele*, quæ obiit post ipsum anno 1528. filios sustulit *Engelbertum* qui mortuus sine liberis, & *Margaretam Villanam* hæredem de Liedekercke &c. Quæ hæc Dominia attulit *Joanni Hannart* Equiti *S. Jacobi* Vice-Comiti Bruxellensi. *Maria Hannart* filia hæreditaria *Caroli Hannart* Burgravii Bruxellensis &c. *Joannis* supra nominati neptis nupsit *Jacobo de Hennin* Domino de Aussi anno 1579. filio Juniori *Caroli de Hennin* Comitis de Boussu, *Jacobi* filius *Maximilianus de Boussu* & Baro de Liedekercke sustulit *Petrum*, quo sine liberis defuncto, successit *Maximiliani Jacobi* filius Eques Aurei Velleris, qui in Comitatu de Boussu sanguine proximus successit; duxit *Mariam Alexandrinam-Franciscam de Gavere* filiam Comitis de Fresin; obiit Anno 1624. Sustulit *Albertum*, *Eugenium* & alias proles utriusque sexus. *Albertus Maximilianus* Comes de Boussu, duxit *Honorinam* filiam *Godefridi* Comitis Grimbergensis, cæsus anno 1640. ad Atrebatum, qui mortuus sine liberis, successit ejus frater *Eugenius* Eques Aurei Velleris &c. qui duxit *Isabellam Arembergicam* filiam Principis Chimacensis, mortuus anno 1656. Ex qua secutus inter varias proles utriusque sexus primogenitus *Philippus Ludovicus* Comes de Boussu, Eques Aurei Velleris, qui mortuo *Ernesto Dominico* Principe Chimacensi Prorege Navarræ &c. Anno 1686. ejus cognato germano absque liberis, institutus est ab eo testamenti tabulis in Principatu Chimacensi & cæteris bonis; obiit Ao. 1688. Sustulit inter cæteras proles utriusque sexus *Carolum Josephum Albertum Alsatium*, Principem Chimacensem, Comitem de Boussu, Baronem de Liedekercke &c. Aurei Velleris Equitem hodie in vivis. Vide stemmata Dynastarum de Liedekercke apud *A. Miræum* in Chronico Belgico pag. 412. & 434. item in Annalibus Hannoniæ Vinchant & Ruteau pag. 246. Porro stemma Comitum ac Principum Chimacensium invenies in Diplom. Belg. *A. Miræi* Lib. I. Cap. CXII. novæ edit. pag. 233.

Ante turbas Belgicas seculi XVI. exstabant sequentia Dynastarum Monumenta Sepulchralia in Choro hujus Parochialis inque eis imagines eorum, prisco habitu, effigie armatâ cum suis uxoribus & hisce inscriptionibus.

Cy gist Messire Philippes *Sire de Liedekercke & de Breda, qui trespassa l'an* 1322.

Et icy gist Dame Adelisse de Rasseghien *de Leysse, de Liedekercke & de Breda, qui trespassa l'an* 1343.

Et icy gist Dame Marie *Dudit* Philippes, *qui trespassa* 1373.

Et aussi gist Jehenne *Dame de Rassenghien & Leysse par son pere & de par sa mere Dame de Liedekercke & de Breda qui trespassa l'an . . .*

Cy gist Collaert Villain *Chlr. Sr. de Liedekercke, Vicomte de Lombecq, Heatable, Collateur d'Assenede qui trespassa l'an* 1457.

Cy gist Marguerite *fille de* Guy de Ghistelle, *qui trespassa au mesme an.*

Ita

Ita excepimus ex antiquo libro Epitaphiorum Flandriæ, conſcripto ante turbas Belgicas.

Damus hic inſcriptiones Sepulchrales Dynaſtarum de Liedekercke qui alibi conditi ſunt.

In Eccleſia de Nevele in Flandriâ viſitur ſequens Epitaphium in laminâ cuprea cælatum.

Hic jacet ſepultus Dominus *Joannes de Montmorency* miles, quondam Dominus temporalis de Nivelle & Liedekercke, Conſiliarius & Camerarius Ducis Burgundiæ, qui obiit anno incarnationis Domini M. CCCC. LXXII. menſis die XVI. Junii. Orate pro anima ejus.

Mechliniæ in Eccleſiâ Parochiali *D. Petri* in Capella B. M. V. in grandi lapide inſerto parieti legitur ſequens Epitaphium.

Icy giſt Noble & honorable Dame Jooſine de Rymerſwale *compaigne de feu Meſſire* Adrian Villain, *Seigneur de Liedekercke, van s'Borgraven, Lombeke &c. mourut le XXIII. jour de Septembre M. D. XXVIII.*

In Eccleſiâ Parochiali de Bouſſu exſtat ſequens inſcriptio Sepulchralis.

Icy giſt haut & puiſſant Seigneur Meſſire Maximiliain, *Comte de Bouſſu, Marquis de la Vere; Baron de Liedekercke & de Dender-Leeuw, Vicomte de Lombeque, Seigneur de Blangies, Beuvry, Chocque, Foſſé, Sally, Bourſe &c. Chevalier de la Toiſon d'or, Maiſtre d'hotel des Sereneſſ. Archiducs, Gouverneur de la Ville & Chaſteau de Bethune, Colonel d'un Regiment d'Infanterie Walonne, Chef & Capitaine de quarante hommes d'Armes au ſervice de ſa Majeſté &c. lequel treſpaſſa au Chaſteau de Liedekercke le* 8. *d'Octobre* 1625.

Et haute & puiſſante Dame Marie Alexandrine-Françoiſe de Gavre, *fille aînée de Meſſire* Charles de Gavre, *Comte de Freſin &c. ſon Epouſe la quelle mourut . . . .*

Priez Dieu pour leurs Ames.

Eccleſia inſcripta eſt *S. Nicolao* Epiſc. Cura Paſtoralis dependet ab Abbatiâ *S. S. Cornelii & Cypriani* Ninhovienſis Ord. Præmonſt., quæ ſacrum miniſtrum ibidem e ſuis Canonicis Religioſis conſtituit, & in ejus adjutorium Vicarium. Decima eſt tripartita cujus duæ trientes ſpectant ad Dynaſtam, altera triens ad Parochum.

A. Wichmans in ſuâ Brabantiâ Marianâ Lib. III. Cap. XXXVIII. refert quomodo *Twanus* Comes Aloſtenſis & Dominus Liedekerkenſis, poſt mortem *Waltelmi* primi Abbatis Diligemenſis, Eccleſiam Liedekerkenſem, Decimas, & ligna Silvæ Liedekerkenſis, cum appendiciis ſuis *Lombeke & Strithem*

them (quæ hactenus eidem *Waltelmo* subfuerant) ad usum Canonicorum Præmonstratensium Ninhoviensium transtulerit anno 1140. auctoritate *Nicolai* Episc. Camerac., unde non parva difficultas inter utrumque Cœnobium Diligemense & Ninhoviense postea exorta est super hac donatione *Twani*, quam *S. Bernardus* Abbas Claræyallensis demum composuit, de quâ exstant litteræ apud eosdem ipsius *S. Bernardi* manu, ut fertur, exaratæ, insigniis ejusdem, vel, ut suspicio est, Monasterii Claravallensis infra dependentibus, quarum una pars apud Ninhovienses, altera apud Diligemenses adservatur: utraque vero sibi conjuncta, integram Epistolam conficit.

Rem parum aliter narrat Chronicon *Balduini* Ninivensis M. S. his verbis.

„ Cum autem circa idem tempus (scilicet M. CXXXVII.) Dominus „ *Woltelmus* Vir opinatissimus esset defunctus, qui *Jetthensis* & *Liedekerkensis* Ecclesiæ Abbas fuerat, Dominus *Twanus de Alost*, qui apud „ *Lidekerckam* tunc temporis dominium obtinebat, defuncto Domino *Woltelmo*, qui Abbas *Jetthensis* & *Lidekerckensis* Ecclesiæ fuerat „ (nam & hæc, sicut illa, libera *Jetthensi* Ecclesiæ nonquam fuerat subjecta) accersito Domino *Gilleberto* Abbate nostro in eleemosynam contradidit, & Episcopali auctoritate donum suum confirmari obtinuit. Sed „ illis de *Jeth* (sic ævo ista vocabatur Diligem) postmodum reclamantibus „ nos tamquam sui juris invasores constanter impetentibus, tandem post „ longas & varias concertationes, consilio & auctoritate Domni *Bernardi* „ Claravallensis Abbatis Apostolicæ sedis Legati, factâ inter illos compositione, omnis hæc decisa est querela, & auctoritate Cameracensis Episcopi, & totius Ordinis, utrique Ecclesiæ indictum est silentium." Hactenus Chronicon Ninivense M. S.

Intra limites hujus Dominii in Sylvâ Liedekerckanâ fundatus est initio seculi XV. Conventus in honorem Virginis *Mariæ* Fratrum B. M. V. *de Monte Carmelo*, cujus tale fuit initium.

„ *Henricus de Flandria*, & *Robertus de Namurco* aliique Milites ac „ scutiferi Societatis de *Mula* Anno Domini 1349. Oratorium erigebant „ in honorem Virginis Matris in sylva *Liedekerkanâ*, uti de his latè patet „ ex litteris *Joannis de Teneremunda* Abbatis Monasterii *S. S. Cornelii* & „ *Cypriani* datis ad tertiam Maii ejusdem anni, Patroni in spiritualibus illius loci, volentes ut aliquot Capellani ibi divina celebrarent canerentque „ quotidie septem horas Canonicas. Hanc Capellaniam Generosus ac potens vir *Arnoldus de Gavera* Dominus de *Rassenghem*, *Lens* & *Liedekercke* vertit in Monasterium Ordinis Carmelitarum, quo autem preciſè anno non constat, satis id colligere licet id factum circa annum 1411. ex „ litteris P. Generalis *Joannis Grossi* eo anno 14. Decembris datis Brugis, „ quibus ut antea Gandavi in Capitulo conclusum erat, designat ex termino „ Gandensi & Bruxellensi Parœcias aliquot pro hoc Conventu (ut litteræ „ sonant) sito & noviter recepto propè Castrum & oppidum Domini de „ Liedekercke vocato vulgariter nostræ Dominæ ad *Mulum*.

„ Cum autem præfatus *Arnoldus de Gavera* uti spoponderat P. Generali „ Carmelitarum se provisurum ulterius de mediis pro XIV. Fratribus necessariis, morte præventus, integrè non implevisset, amici ejus nepotes „ & neptes suppleverunt per donationem duorum cum dimidio bonariorum „ terræ in Sylvâ Liedekerkanâ anno 1445. uti patet ex his litteris nobis „ gratiosè communicatis ex Monasterio Carmelitarum Alostensium ex Flandrico a nobis in Latinum translatis. Nos

Nos GUILIELMUS DE GAVERE, Archidiaconus Campiniæ in Ecclesia Leodiensi, Præpositus Trajectensis, Dominus de Rassenghico & Liedekercke. *Cornelius de Gavere* Dominus de Lens, & Herchyes. *Adriannus Villanus* Dominus de St. Jans steene Advocatus Tamisiæ. *Joannes Villanus* Dominus Ædium de Pamele & Leetberghe. Hector Villanus Dominus de Santvoorde. Philippus Villanus Dominus de Mourbeke. Florentius de Saemslacht tam pro se, quam prout tutor suorum Fratrum ac Sororum. *Joannes de Patielles* causa Dominarum de Saemslacht ejus legitimæ conthoralis, & Dominæ *Elisabethæ de Nuewe*. *Guido de Ghystele*, & *Petrus Roubais* pro & nomine Dominæ de *Ghystele* legitimæ ejus conthoralis. *Adrianus*, *Philippus*, *& Joannes de Remerswaele* Domini de Lodiek fratres. Domina *Margareta de Remerswaele* uxor legitima *Guilielmi de Cattendyck* auctorizata a suo marito ad sequentem causam faciendam. Et *Antonius Quiret* pro & nomine Dominæ *Joannæ* ejus uxoris, & ut habens facultatem & commissionem a Domino *Philippo de Hyncby* & Dominæ Antoniæ ejus sororis, quos in hac causa comprehendit. Notum facimus omnibus has præsentes litteras visuris & audituris, quod cum probè informati simus, & nobis clarè constet, quod præteritis temporibus, Nobilis, Honorabilis, & Potens Dominus *Arnoldus de Gavere* noster genitor ac progenitor Dominus de Rassenghien, de Lens, & de Liedekercke tempore vitæ suæ fundaverit, & exstrui fecerit Monasterium Nostræ Dominæ ad Mulum in Sylva Liedekerckanâ ad honorem Gloriosæ Virginis Mariæ, & voluerit ut ibidem essent & residerent XIV. Personæ Fratres Ordinis Nostræ Dominæ, dicti de Monte Carmelo, qui ibidem observarent septem horas Canonicas in perpetuum, & quod prædictus genitor noster & progenitor spoponderit Generali Ordinis prædictorum Nostræ Dominæ Fratrum tum temporis existenti, qui antequam consensum præbere vellet, ut prædictum Monasterium ad usum dicti Ordinis consecraretur, voluit ut idem Monasterium dotaret, & talibus censibus provideret, ut iidem XIV. Fratres inde ali possent, cum nulla essent dona, ut exinde prædicti Fratres viverent, & Monasterium constitueretur in saltu silvestri extra & procul ab omnibus hominibus, quæ dotatio & promissio necdum impleta est ut oporteret, hinc metuentes ne anima ipsius desuper gravata foret, & ad eam a prædicta pollicitatione exonerandam, & muneri nostro hac in re satisfaciendum, ac etiam causâ aliarum certarum promissionum, quibus se Prior qui modo vocatus est *Fr. Ghysbertus Strobbe*, & Communis Conventus Fratres infra nominati scilicet *Fr. Guilielmus Rampelberghe*; *Fr. Guilielmus Bontwerckere*, *Fr. Walterus Keersmaeckere*, *Fr. Claudius de Coninck*, *Fr. Joannes de Smet*, *Fr. Henricas Knoop* nobis se obligarunt pro se & successoribus eorum, quod singulis annis in perpetuum pro unaquaque stirpe supra nominatâ jubebuot fieri Anniversarium novem lectionum, & sequenti die Commendationes, & Missam de Requiem cum Diacono & Subdiacono, & pleno Choro, ac quamdiu supra scriptæ stirpes erunt in vivis, celebrabitur annuè pro unaquaque stirpe in vivis una Missa de spiritu Sancto, & vesperi habebuntur vigiliæ ut supra, sicut hoc in Missali ejusdem Monasterii descriptum habebitur, ut omnes id intueantur, & neutiquam permittere possint annihilari, sed in perpetuum duret, & permaneat usque ad diem quo Monasterium exstabit. Ideo nos omnes, & singuli in particulari pro nobis, Successoribus, & hæredibus nostris prænominato Monasterio ad honorem Dei, B. Mariæ Matris ejus Benedictæ ad factum officium septem horarum Canonicarum, Anniversaria, Missarum & vigiliarum abundanter satisfaciendum, addidimus, & donavimus, addimus, & donamus angulum quemdam nostræ sylvæ Liedekerckanæ, situm ante idem Monasterium, cujus limes connectitur anteriori angulo agri Monasterii versus occidentem, cujus fundum olim *Henricus Tolvin*, & Domina *Joanna Straters* ejus legitima uxor eidem Monasterio donabant, sic ultra procedendo ab eo angulo ad locum Elsbroucke Monasterii de Afflighem, & angulum certi Elsbrouck, quem dabat quondam *Ægidius de Kempenaere* eidem Monasterio nostræ Dominæ ad Mulum, & sic ulterius procedendo ad torrentem Hoelbeke. Cujus donationis magnitudo tota conficere potest circa duo bonaria cum dimidio paulo minus vel plus. Mediante quo dono & aliis constitutionibus Nos Prior & Conventus supranominatus, quoad nos & Successores nostros, nos habemus contentos & solutos de promissis in toto, quæ prænominatus quondam Dominus *Arnoldas de Gavere* prædecessor noster potuisset promisisse, & exoneramus ejus animam, in quantum in nobis est, coram Deo regni cælestis nunc & in perpetuum, & promittimus supra nominatis hæredibus litteras sigillatas a nostro Generali, quod ipsi in suprascriptis satisfactum

erit, & litteras ejus per has transfigentur in signum consensus & confirmationis illius quod supra scriptum est. Et quia nos, omnes supranominati Domini & Dominæ volumus, & expetimus quoad nos, nostros hæredes & successores, ut hæc præscripta donatio, & ordinatio valida, firma, stabilis, & benè observata maneat in perpetuum absque ulla fraude, & sine aliquâ revocatione, ideo præsentes litteras nostris sigillis uniuscujusque proprio appendente munimus. Et nos Prior & Conventus supradictus similiter has litteras ordinario nostro firmavimus sigillo. In Notitiam veri-
1445. tatis. Datum Anno Domini M. CCCC. XLV. die XVI. Januarii.

In hoc loco Fratrum Carmelitarum habitatio fuit usque ad annum 1497. quo die 23. Januarii Auctoritate *Philippi Austriæ* Ducis Brabantiæ & Comitis Flandriæ &c. & *Henrici de Berghes* Episc. Camerac. migrarunt in Alostum, uti ante diximus.

Hic locus & Conventus *De Muylen* per centum & quinquaginta annos derelictus, iterum circa medium præcedentis seculi inhabitari cœpit per eosdem Fratres B. M. de Monte Carmelo, & cum tempore magis, magisque excrevit & florescere cœpit exstructis novis ædificiis; ita ut hodiè vocetur *Conventus B. Mariæ de Muylem*.

MAZENZEELE, vulgo per Syncopen *Maseele* nuncupatur, altero lapide ab Alosto. Præfecturæ Ascanæ pagus, ad cujus Marchionem ejus Dominium spectat, continet ferè 200. terræ bonaria cum agris & sylvis.

In sacris Ecclesiæ tutelaris est *S. Petrus* Apostolorum Princeps, titulo ad vincula. Ejus Patronatum gerit Archiepiscopus hujus Diœcesis jure Abbatialis Affligemiensis. Potior pars decimarum spectat ad Parochum, etiam illa quæ nuper fuit præfatæ Abbatiæ, quam ei cesserunt. Mensa S. Spiritus, & Matricularius in iis notabilem aliquam partem habent.

MELDERT, primo milliari cum quadrante ab Alosto. Præfecturæ Ascanæ pagus spectans ad ejus Marchionem.

Ecclesia sacra est *S. Walburgi* Virg. & Mart. Patronatus ejus spectat ad Archiepiscopum hujus Diœcesis jure Abbatialis Affligemiensis. Decima est tripartita cujus duæ trientes spectant ad hanc Abbatiam, altera triens ad Parochum, cui præfata Abbatia in supplementum annuè solvit 125. flor. Ecclesia certam partem habet decimarum minorum tertiæ partis.

Hic loci est Sacellum *S. Petronillæ* Virg. & Mart. quod frequenter a populo vicino visitatur & frequentatur, maximè die 31. Maii.

In hac Parochiali olim sepulturæ locum habuit teste *A. Sandero* in Affligemio *Henricus de Asca* Abbas XXI. Affligemiensis.

Intra limites hujus pagi sita est pro magnâ suâ parte Illustris Abbatia Affligemiensis.

Abbatia Affligemiensis. Hæc Abbatia initium sumpsit Anno M. LXXXIII. De anno fundationis legi olim solebant apud Affligemienses hi versiculi.

Annus Millenus Octogenus quoque ternus
Dum fertur, Locus hic Principium reperit. . .

Hæc Abbatia primaria est totius Brabantiæ, Ord. S. Bened. cujus Abbas primus Prælatus est Ducatus Brabantiæ; sita est sub Præfecturâ Ascanâ, a quo loco distat primo lapide ferè cum dimidio, ab Alosto primo, a Bruxella quarto, cujus tale fuit initium.

We-

Wetherico Monacho *S. Petri* Gandavi longe latèque contra seculi vitia acriter concionante, sex viri Nobiles, (quos ævo istu milites vocabant), sacris ipsius concionibus ad pœnitentiam sunt conversi, quorum nomina *Gerardus Niger*, *Emelinus*, *Hargerus*, *Wibodo*, *Geldulphus*, & *Tibaldus*. Hi factâ prius humili peccatorum confessione *S. Annoni* Coloniensi Archiepiscopo, ad quem a *Weterico* missi pro pœnitentiâ fuerant, Anno 1083. in Vigiliâ Apostolorum *Petri* & *Pauli*, locum quemdam desertum, ac Sylvis horridum *Affligen* dictum, hodie *Affligem* (qui prius fuerat spelunca latronum) petierunt, & incolere cœperunt, ubi melioris vitæ initia posuêre, qui omnibus abjectis, ita nudi ad ædificandum claustrum convenerunt (verba sunt *Sigeberti* in Chronico) ut nihil secum præter panes tres, dimidium caseum & pauca ferramenta detulerunt. Mox accessêre duo Milites *Gerardus Albus* & *Heurardus* crudelitate & sceleribus famosi, dein pœnitentiâ celebriores.

Tum a *Gerardo II.* Cameraeensium Episcopo habitum Monasticum & magistros a quibus Monachicum Ordinem discerent expetunt. Hos ab *Alardo* Abbate Aquicinctino obtinuerunt, nempe *Titubaldum* Priorem & *Rodulphum*, qui paulo post revocati sunt. Vix tribus annis exactis ab eodem *Gerardo* in honore S. S. Apostolorum *Petri* & *Pauli* Ecclesiam dedicari faciunt, Comitissa *Adela* cum duobus filiis suis *Henrico* & *Godefrido* ad ædificandum inibi Cœnobium eundem locum libertate donarunt, eoque tempore Affligemium venerunt *Fulgentius* & *Herimannus* Monachi *S. Agerici* Cœnobii Virdunensis.

Hic *Fulgentius* (qui ex Gallo-Brabantiâ oriundus erat) electus est primus Abbas Anno 1088. in festivitate *S. Martini*, annoque sequenti Benedictionem Cameraci a præfato *Gerardo* Episc. in festivitate *S. Gregorii* accepit, variosque Nobiles, & opibus potentes ad pœnitentiam & habitum admisit.

Fundata ac dotata est hæc Abbatia ab *Henri:o III.* Comite Lovaniense & Brachbantense anno 1086. Diploma refert *A. Miræus* pluribus locis ut sequitur.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis. Ego HENRICUS, divinâ propitiante clementiâ, BRACBATENSIS PATRIÆ COMES & ADVOCATUS, omnibus tam præsentibus quàm futuris fidelibus, omne datum optimum & omne donum perfectum, descendens à Patre luminum.

Notum vobis facimus qualiter miles quidam meus, GERARDUS nomine, cum aliis quibusdam, quos æquè divina gratia & prævenit & subsecuta est, balteo militari deposito, ut meliorem invenirent hereditatem, militiam Jesu Christi professi sunt, & in Comitatu meo, loco ab Antiquis HAFFLINGEM vocato, modo autem *novo Monasterio* appellato, habitationem saltuosam adhuc & desertam elegerunt, ut quanto amplius remoti à secularibus, tanto sub regula beati Benedicti Deo servirent familiariùs.

Erexerunt autem Ecclesiam in honore beati Petri Apostolorum Principis, ut ubi antea erat spelunca latronum: habitatio inciperet tandem rectè viventium, & qui erat locus rapinæ & homicidii, mutaretur in possessionem pacis & fructûs eleemosynarum.

Quoniam vero locus ipse ad Comitatum nostrum hereditario jure videbatur pertinere, * Ego fraterque meus GODEFRIDUS, ab eisdem exorati fratribus, de allodio nostro, quod ibi juxta in villa, quæ dicitur Asca, tenuimus, XX mansos usui nostro subtraximus & pro remedio animarum nostrarum, omniumque antecessorum nostrorum, legitimè & ex toto liberè ad altare ipsius Ecclesiæ tradidimus: præterea, quoniam sæpissime probata valde nobis placuerit militaris eorum industria, tam pro seculari eorum amicitia, quàm pro remuneratione divina, de eodem alodio adjacen-

* Scilicet Henricus.

cente, & ad fervitium noftrum remanente, in filvis & pratis, in campis & pafcuis, in pifcationibus & venationibus, omnem eis ufum habere nobifcum.

Ut autem per amplius beneficium, majus ad Dei fervitium crefceret eis defiderium, Capellam noftram liberam in * *Wavera* fubterius fitam, cum tota decimatione fuperioris Ecclefiæ, cum debita inftituendi Presbyteri fubjectione, cum terris infuper aliquibus noftræ culturæ fubfiftentibus, cum teloneo & † maceria, cum molendinis, & curtibus ad nos in eadem villa pertinentibus, huic traditioni legitimè addidimus.

* *Aliàs Waura.*
† *Aliàs madharia.*

Quod fi, ut verè de mifericordia Dei præfumimus, ad meritum eorum acceſſerit, & numeris Abbatem eligere, baculumque fuper altare pofitum ipfi committere, nullo Principe, nullo Epifcopo contradicente, in eorum regulam eligatur, qui eligendus eft, & per oftium Jefu Chrifti ingrediatur, qui ordinandus eft, remotâ omni alienâ contradictione, & fufpectâ occafione. Nos verò de aliqua fibi illata injuria, fi appellare voluerint, quafi pro animabus noftris, pro eis nos exponemus, nec quidquam aliud de loco illo nifi orationes fratrum & Dei retributionem recipere volumus.

Et ut hæc noftra traditio vel condictio omnibus retro feculis rata & inconvulfa permaneat, chartâ & atramento rem, uti eft, notamus & roboramus. Ante omnia Dominum Omnipotentem & Sanctos ejus citamus, & fideles noftros, qui huic traditioni interfuerunt, idoneos teftes fubterfignamus.

Steppo Bruffellenfis, & frater ejus Walterus.
Balduinus de Aloft. Gerardus de (*a*) Cumberfaca.
Adalbertus (*b*) Snakart. Theodericus de Budenghem.
Anfelmus de Erpe. Sigerus frater ejus.
Herebrand de (*c*) Hordingofchen.
Folcardus & Godefcalcus filii ejus.
Ingelbertus (*d*) Kalvarftert. Sigerus (*e*) Anderlechtenfis.
Onulfus de (*f*) Milverfchem. Gillebertus de Laca.
Arnulfus & Otbertos de Ordengehem.
Henricus Cameracenfis Ecclefiæ Canonicus.
Adelardus Canonicus, & Godefo & Meinerus, Clerici de Lovania.
Joannes Canonicus de Petingehem.
Gerardus de Lencca. Godefridus de Lathem.
Franco. Amandus. Hugo de Bruffele.
Amulricus de Bekenfele. Sigerus de Aloft.
Walterus de Afcha. Walterus de Hamme.

(*a*) *Aliàs Cimberlaca.* (*b*) *Aliàs Makart.* (*c*) *Aliàs Hungelthem.* (*d*) *Aliàs Kalvartertus.* (*e*) *Handertenfis.* (*f*) *Aliàs Valsmerhem.*

1086. Actum eft hoc anno ab Incarnatione Domini millefimo octogefimo fexto, regni verò *Henrici* Regis tricefimo quinto, Præfulatûs *Gerardi* Epifcopi decimo.

Anno 1096. *Ida* Comitiffa Bolonienfis (filiis fuis *Godefrido Bullonio*, *Euftathio & Balduino* confentientibus) Ecclefiam & Decimas Genapiæ dat Monafterio Affligemienfi hoc Diplomate.

In nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis.

Ego IDA Bolonienfis Comitiffa, humilis Chrifti ancilla, cunctis in fide manentibus gaudia promereri promiffa fidelibus.

Notum fieri cupio, tam præfentibus, quàm futuris, fignum meæ dilectionis, erga Dominos meos & fratres, videlicet Monachos Cœnobii NOVI MONASTERII, cui vocabulum HAFFLINGEM inditum erat ab antiquis. Quoniam quidem mihi multifque eorum complacuit converfatio, & religionis affectus, dignum duxi me commendare talium orationibus, nec in incerto divitiarum fperare, fed has potiùs cum eis participare.

Igitur in alodio meo & villa, quæ vocatur GENAPIA, pro falute animæ meæ, patris quoque mei Ducis GODEFRIDI, & Comitis EOSTATHII Domini mei, Ecclefiam cum decimis & univerfis ejus reditibus, firmiter perpetuoque jure tenendam dedi fupradictis fratribus, in idipfum filiis meis GODEFRIDO, EUSTATHIO & BALDUINO, mihi cooperantibus.

Filius quoque meus Dux GODEFRIDOS in eadem villa *Genapia* quinque manfos terræ donavit iifdem fratribus, ad quos ego poftea in augmentum conceffi quafdam par-

partes circumjacentes planè sextum mansum continentes, ab omni comitatu, *& censu tributario liberas & expertes.

Insuper autem quidquid sibi vendicabant, quippe quod à prioris doni tempore possederant, & usibus suis assignaverant, sive in silvis, sivè in pascuis, sive in satis, eis concessi eâdem libertate, quâ tenui, sed & omne participium in silva, & reliquo usurario communi, in hoc nihilominus filiis meis consentientibus mihi.

Factum est autem hoc apud *Trajectum*, in Ecclesia S. SERVATII Confessoris, praesentibus etiam Reliquiis S. GERTRUDIS Virginis, pro simili negotio illuc tunc allatis. Ut autem hæc traditio omnibus retrò sæculis rata & inconvulsa permaneat, omnem rem, uti gesta est, litterarum memoriæ commendamus, & sigillis nostris Ego & GODEFRIDUS filius meus roboramus, & testes idoneos, qui huic rei interfuerunt, subtersignavimus. *Maestricht.*

Signum Lamberti nostri Capellani.
S. Roberti Capellani.
S. Gerardi Comitis de Gelre, & fratris ejus Henrici.
S. Godescalci de * Jacen. ** Fortè Jotan.*
S. Henrici de Cuck. S. Arnulphi de Rode.
S. Cononis de † Montaut. *† Fortè Monte-acuto.*
S. Theoderici de Bemel.
S. Henrici de Birbaica.
S. Balduini de Osteruic.
S. Walteri de Grimberges.
S. Reineri Advocati Leodicensis.

Denique de scriptis testibus & illud notum facimus, quod Comes HENRICUS, qui eamdem villam in beneficium à nobis tenuit, duobus annis, antequam hæc donatio confirmaretur, nobis reddiderit, ad opus fratrum, quod ad eum pertinuit.

Factum est autem hoc Incarnationis Domini anno millesimo nonagesimo sexto, 1096.
Indictione quartâ, regnante Domino nostro Jesu Christo *, anno etiam profectionis Christianorum contra Paganos Jerusalem. ** Hic mendum, vel aliquid omissum.*

In Ecclesia Affligemiensi conditi sunt *Godefridus Barbatus*, Dux Inferioris Lotharingiæ, Comes Lovaniensis &c. præfati *Henrici* sine filiis defuncti frater ejusque successor, primarius hujus Monasterii benefactor, qui illud multis prædiis auxit, ac recensetur velut alter fundator. Obiit 1140. *Henricus* Comes Lovaniensis præfati *Godefridi* filius, qui in hoc Monasterio Monachus effectus, cito a Deo ex hac vitâ vocatus, obiit 1141. *Aleydis* præfati *Godefridi* filia nupta *Henrico I.* Anglorum Regi. *Maria Philippi* Francorum Regis filia, uxor *Henrici I.* Brabantiæ, quæ obiir 1238. & multi alii nobiles, qui hanc Abbatiam plurimum dotarunt.

In hac Abbatia vivendi finem fecit *D. Antonius Sanderus* scriptis editis clarissimus & notissimus, quæ pleraque Bibliotheca Belgica *Valerii Andreæ* recenset. Vir de Antiquitate Belgicâ præsertim Ecclesiasticâ præclarè meritus, conditus hic ante aram *S. Mauri* in anteriori Ecclesiâ, ubi vivus sibi Sepulchralem posuerat lapidem, inscripto hoc sibi Epitaphio, ab eo dum viveret composito.

D. O. M.
Antonius Sanderus
Presbyter hic positus,
Piis fidelium precibus
Me Commendo,
Et a misericordia Christi expecto
Donec veniat immutatio mea.
Amen.

Post ejus ex hac vita discessum, novus obitus ejus apponi neglectus fuit, qui fuit annus 1664. uti notatum vidimus in *A. Ciaconio* De Vitis Romanorum Pontificum & S. R. E. Cardinalium Tom. IV. editionis Romanæ 1677. pag. 718.

Visebatur olim in hoc Monasterio B. Virginis *Mariæ* statua, quam cum *S. Bernardus* Abbas Claravallensis, cum hic moraretur, de more salutasset, dicens AVE MARIA, illam protinus respondisse AVE BERNARDE, idque contigisse fertur sub *Godescalco V.* Abbate, teste Chronico Gemblacense. Hæc imago dein Affligemii fuit apud omnes in summâ veneratione. Ea in Ulnis *Christum* gestabat, sculpta ex candido & molliori lapide, aut sané huic simillimo, arenâ nigrâ nonnihil insperso (quem Brabanti *Lavenderfteen* nuncupant) longitudine hominis mediocris, hoc est, quinque & amplius pedum, velo ex capite dependente in humeros. Locus autem quo primitus constituta permansit, & honorata fuit centenis aliquot annis, est in claustro sive ambitu Monasterii juxta ostium, quo ex illo in dormitorium ascenditur. Ubi & ejusdem basis ipsa modo visitur, eminens ex parte parietis antiquioris Ecclesiæ, ubi etiam alia modo constituta est Deiparæ Virginis statua cum hac subscriptione.

> Virginis hancce piæ statuam venerare Mariæ,
> Prætueriensque cave, ne taceatur Ave.

Præfata hæc Deiparæ Statua circa annum 1580. durante in Belgio fanatico Geusiorum tumultu, a protervo nebulone ex basi sua projecta, & confracta fuit, putans ligneam esse, ut inde ignem strueret, ex cujus dein confractis partibus duæ sculptæ sunt, quarum una Affligemii adservatur, altera Patribus Societatis *Jesu* Bruxellæ a Priore donata, quam in Collegium suum Bruxellense inferentes ibidem privato domesticorum cultu exposuerunt. Quæ tamen aliquot annis post Affligemiensibus reddita est, & *Waveræ* collocata, ibidem impensius colitur.

Monumenta Affligemiensia tradunt, quum idem *Bernardus* anno circiter 1148. Affligemiensium Sanctam vitam oculis usurpasset, ita pronuntiasse fertur: *Ubique inveni homines; hic vero Angelos* Deinde quod ibidem duas habuerit conciones ad Monachos Affligemienses, quibus eos frustrà ad Cisterciense suum institutum pertrahere conatus est.

Hine vero discedens in amoris sui symbolum, partem baculi sui Pastoralis ibidem reliquit. Fuit hæc Pedi ejus Abbatialis pars superior, quæ ut plurimum illustrior & ornatior, fusa est ex cupro sive ære rubro inaurato, nullo tamen sumptu aut splendore elaborata, quæ ibidem in hodiernum diem religiosè adservatur.

In Choro hujus Monasterii visitur artificiosè constructa ara marmorea, & in eâ tabula e perelegant manu & penicillo *Petri Pauli Rubenii*, quæ Christum bajulantem crucem ad montem Calvariæ repræsentat, quæ omnes in sui admirationem rapit, cujus prætium æstimatur ultra decem florenorum millia. Sedilia Religiosorum in Choro summâ arte & artificio elaborata sunt; ita ut Belgium vix similia videat.

In Refectorio visitur insignis tabula depicta a *Gaspare de Crayer* pictore celeberrimo, quam intuens præfatus *P. P. Rubenius* ejus quondam magister. magnis laudibus extulisse fertur. Repræsentat Historiam quo modo *Totila* Gothorum Rex exploraturus an *S. Benedictus* haberet spiritum Propheticum, Spatarium suum ornatu regio ad eum mittit qui se Regem simularet.

Ad

Ad laudem hujus Abbatiæ accedere potest, quod & generosa fuerit, atque fecunda aliorum quorumdam Religiosè servientium locorum mater. Scilicet Abbatiæ *S. Andreæ* juxta Brugas *Vlierbacensis* propè Lovanium, *Bornhemii* (quondam etiam Abbatia) nunc Prioratus, & *Wavriæ* celebris etiamnum in Gallo-Brabantiâ Prioratus, sicut & de *Fraxinea* (vulgo *Fresne*) quæ similem titulum habuit.

Ad non minorem etiam ejus laudem facit, quod ex Affligemiensi Monasterio plures ad alias Ecclesias assumpti fuêre Abbates, inter quos V. primi Abbates Vlierbacenses, qui omnes fuêre ex hoc Monasterio, dein *Joannes Hantaert* item Abbas Vlierbacensis anno 1567. *Petrus Coels* dictus *Glymes* Abbas Vlierbacensis anno 1571. *Ghiselbertus V.* Abbas Eenamensis dein anno 1132. Electus Abbas *S. Petri* in Monte Blandinio juxta Gandavum. Obiit ibidem anno 1138. *Snellardus VI.* Abbas Eenamensis. *Arnulphus VIII.* Abbas Eenamensis. *Gislebertus* Abbas IX. Eenamensis. *Sigerus* Abbas XIII. Eenamensis. *Gerardus III.* Abbas Eenamensis XXVIII. *Otho ab Hasten* XXIX. Abbas Eenamensis. *Guilielmus de Mechlinia* Prior in Wavriâ, electus Abbas ad S. Trudonensem qui obiit 1297. *Joannes de Hessen* Abbas Lobiensis anno 1483. *Cornelius Wampach* Bruxellensis Abbas XXV. Munsteriensis prope Luxemburgum anno 1549. *Martinus Masius* ex pago Meerbeck Abbas LX. Epternacensis Anno 1569. & *Henricus Zypæus* Mechliniensis ex Præposito Affligemiensi, Abbas *S. Andreæ* juxta Brugas anno 1616.

Affligemii olim fuit illustris & instructissima Bibliotheca de quâ *L. Guicciardinus* in suâ descriptione Belgicâ ita loquitur. „ Est in hoc Cœnobio celeberrima Bibliotheca, variis omne genus libris instructa; adeo quidem ut „ quod ad libros antiquos habeatur pro locupletissima & laudatissima uni„ versi istius tractus." Non parva eorum pars, Codices erant M. S. e quibus a viris eruditis plures citantur & laudantur. *F. Heræus* in suis Annalibus Brabantiæ passim *Auctuarii Affligemiensis*, non semel integros periodos inseruit: quod ipsum *Auctuarium A. Miræus Sigeberto* Gemblacensi subjecit, ex *Lipsiano* M. S. ut ait codice, & publici illud juris fecit Anno 1608. Qui tamen M. S. Codices prô dolor! jam evanuerunt, & alienas Bibliothecas exornant.

Anno 1643. Librorum Manuscriptorum restantium Indiculum Bibliothecæ Affligemiensis, collegit *Odo Cambier* Bibliothecarius & Monachus Affligemiensis, quem typis evulgavit *Antonius Sanderus* in suâ Bibliothecâ Manuscriptâ parte II. anno 1644. Insulis typis Toussani de Clercq. in 4. Ubi inter alios M. S. codices in hoc Indiculo refert pag. 148. Monasterii Affligemiensis Chronicon ab anno 1083. usque ad annum 1637. studio V. D. *Huberti Valesii* Supprioris ejusdem Monasterii, qui obiit anno 1638.

Nos cum anno 1717. Bibliothecam hujus Monasterii lustravimus, nullos M. S. Codices in eâ vidimus, vel nobis ostendi potuêre, neque quod avidè desiderabamus præfati *H. Phalesii* Chronicon Affligemiense. Dolendum tamen tantum thesaurum Antiquitatis Manuscriptorum Codicum, quem majores eorum incomparabili labore & sumptu non modico acquisierunt, tam brevi temporis spatio ipsis ereptum.

Porro in Spicilegio Antiquitatum Domni *Lucæ d'Achery* exstat Tom. X. Historiæ Affligemiensis Liber unus incerto auctore, ex quo etiam plura hausimus.

Vidimus tamen anno 1723. quo hæc scribimus in Affligemio aliud M. S. Chronicon ejusdem Abbatiæ præfati *Odonis Cambier*, amplum & accura-

tum quod anno 1651. morte præventus & typis paratum hactenus ineditum est, cui annexa erat censura *J. Mantelii* Augustiniani S. T. D. anni 1650; quod utinam aliquando publicam lucem aspiciat.

Anno 1627. Viri Venerabiles *Benedictus Haeftenus* Præpositus hujus Monasterii, *Hubertus Phalesina* Bornhemiensis & *Michael a Porta Wavriensis* Priores, cum novem sociis reformatum sive primitivum Benedictinæ Regulæ institutum juxta ritum Congregationis *S. S. Vitoni* & *Hidulphi* apud Lotharingios, patrum memoria excitatæ, sunt amplexi, & expleto anno unius tyrocinio solemnem professionem die festo *S. Lucæ* fecerunt, Illustrissimo ac Reverendissimo *Jacobo Boonen* Archiep. Mechl. præsidente, & duobus Abbatibus *S. Dionysii* propè montes Hannoniæ & *S. Adriani* apud Gerardimontenses ibidem præsentibus ac laudantibus.

Hinc erecta fuit nova Congregatio *S. Placidi*, seu Monasteriorum *S. Benedicti* Reformatorum in Belgio, quæ sunt numero quinque, *S. Huberti* in Ardennâ, Affligemiense in Brabantiâ, Gerardimontense in Flandriâ, Gislenopolitanum & San-Dionysianum in Hannoniâ.

Hæc Abbatia regitur per Præpositum ibidem constitutum, quorum seriem hic infra damus.

ABBATES AFFLIGEMIENSES.

I. FULGENTIUS, ex Gallo Brabantiâ oriundus, Monachus *S. Agerici* propè Virdunum, electus est primus Abbas anno 1088. Suscepit anno 1099. Cellam *Fraxineam* regendam, Anno 1120. Cellam *S. Andreæ* prope Brugas, Anno 1096. *Forestum* prope Bruxellam; *E. Dinterus* refert anno 1105. Anno 1120. Cellam in *Bornhem*, Abbate ejus & Canonicis Monachis factis; hodie est Prioratus ab Affligemio dependens. Notandum quod Benedictini olim suos Prioratus & minora Monasteria Cellas vocarent. Vivere desiit 1122. post mortem Miraculis clarus.

II. FRANCO, Variorum librorum Scriptor doctissimus, multa per eum constructa sunt. Anno 1125. *Fliderbacum* Cœnobium juxta Lovanium suscepit regendum a *Godefrido Barbato* Brabantiæ Duce. Item anno 1132. Majorem Bigardiam. Obiit die 13. Septembris 1135.

III. ALBERTUS. Oneri ac dignitati mox cessit. Dein Mortuus 28. Septemb. 1144.

IV. PETRUS. cessit eodem anno quo electus 1146. Mortuus 30. Novemb. 1147.

V. GODESCALCUS. Hujus tempore *S. Bernardus* Abbatiam Affligemiensem invisit & laudavit. Item sub eo *Fliederbacenses* ab omni subjectionis jure quo Affligemiensibus erant obnoxii, anno 1159. sunt absoluti, concessumque e suo corpore Abbates assumerent. Cessit anno 1164.

VI. ARNULPHUS. ex Priore, ab Eenamensibus Abbas electus, abdicante *Godescalco* anno 1168. ab Affligemiensibus in Abbatem est repetitus mortuus anno 1177. *Arnulpho* mortuo *Godescalcus* iterum Abbas electus est, sub eo anno 1187. Prioratus *S. Andreæ* juxta Brugas, agente *Willelmo* Archiepiscopo Remensi, & *Philippo Alsatio* Flandriæ Comite proprium Abbatem accepit. Obiit anno 1194. vel sequenti.

VII. SIGERUS DE CRAYNHEM. Nobili ortus Prosapia. Obiit anno 1198.

VIII. WILHELMUS I. abdicavit dignitatem. Anno 1203.

IX. ROBERTUS. Obiit 20. Aprilis anno 1224.

X. WIL-

X. Wilhelmus II. Obiit 10. Aprilis 1242.

XI. Joannes I. hic adfuit e vitâ migranti *S. Lutgardi* Virg. in *Aquiria* Abbatiâ Ord. S. Beoed. in Gallo-Brabaotiâ anno 1246, Obiit 16. Aprilis Ao. 1261.

XII. Henricus I. Obiit 22. Februarii 1264.

XIII. Henricus II. Obiit 10. Jaouarii 1301.

XIV. Wilhelmus Loefius. Vixit anno 1311.

XV. Joannes II. Obiit 1. Januarii anno 1314.

XVI. Thomas, sub quo Anno 1333. Flandri cum Brabantos petereot, Affligemium combusserunt cum pluribus pagis vicinis. Vitâ abiit Aooo 1334.

XVII. Joannes III. ejus anni obitus ignoratur.

XVIII. Joannes Wolmeroy, digoitate volens & liberè se exuit anno 1370.

XIX. Almericus Tayos, a *Gregòrio XI.* sibi & sueeessoribus Mitræ, Anouli & Pontificalium usum obtinuit. Obiit 28. Augusti Anno 1398.

XX. Henricus de S. Gaugerico, natus Bruxellæ familia Patriciâ. Obiit 9. Maii aooo 1413.

XXI. Joannes Alphius, abdicavit ooos & dignitatem Anno 1425. & obiit anon 1429.

XXII. Henricus de Asca, Nobili stirpe ortus, abdicavit, & cessit. Mortuus die 16. Januarii 1474. sepultus in Meldert.

XXIII. Goswinus Herdincx. Obiit 1493. post cujus mortem electus est Abbas *Giselbertus Marselarius*, qui palam imdoneitatem suam prædicans resignavit, Prioratu Wavereosi cootentus.

XXIV. Guilielmus Michaelis, ex Priòre Fraxineosi, & resignante prædecessore electus Abbas. Romam profectus, oblatam a *Julio Papa II.* Cardinalitiam dignitatem recusasse memoratur. Romæ existens impetravit exemptionem Monasterii sui ab omoi jurisdictiooe Episcopali, 1512. resigoavit anno 1516.

XXV. Guilielmus de Croy, ex Illustri Croyorum genere ortus, ex præscripto Julii II. Papæ emisit prius Professionem, mox fuit Coadjutor *Guilielmi* sui prædecessoris, cui aooo 1516. dignitatem resignavit. Anoo 1517. creatus S. R. E. Cardinalis & Archiepiscopus Toletanus. Obiit præmaturâ morte in Comitiis Wormatiæ, anoo 1521. die 5. Januarii, ætatis suæ XXIII.

XXVI. Carolus de Croy, *Guilielmi* Frater, itidem hic professus ante completum tyrocinii annum dispensante summo Pontifice, dein anno 1524. Episcopus Tornaceosis, & anno 1528. Abbas *S. Gisleni*, & Altimootensis rexit ad annum 1564. quo mortuus, apud *S. Gislenum*, Ord. S. Bened. Abbatiam, in splendido mooumento quod sibi vivus paraverat, tumulatus.

Electus est inde Abbas *Arnoldus Motmannus* Præpositus Affligemiensis, & litteris *Philippi II.* Hisp. Regis coofirmatus, dignitatem iniit anno 1565. mense Majo. Verum cum interea io erectione novorum per Belgium Episcopatuum, *Pius IV. Affligemium* Archiepiscopatui Mechlinienfi iocorporasset, coactus est cedere, ac Waveræ Prior simulque Fraxinæ coostitutus iosigni virtute claruit. Mortuus ibidem anno 1597. die 14. Junii.

Diploma Incorporationis hujus Abbatiæ Archiepiſcopatui Mechlinienſi profertur in Supplem. Diplom. *A. Miræi* Parte II. Cap. CLIX. ut ſequitur.

Ex MS. Archivis Archiepiſcopatûs.

Pius Epiſcopus, Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Romanus Pontifex, cui, ex ſuſcepti Officii debito, Eccleſiarum & Monaſteriorum omnium cura imminet generalis, ipſarum Eccleſiarum, & præſertim Metropolitanarum, eiſque præſidentium Perſonarum, quas in partem ſollicitudinis Altiſſimus evocavit, neceſſitatibus, ne illas debitâ ſuſtentationis ope deſtitutas in temporalibus plura pati incommoda contingat, per opportunæ ſubventionis præſidia providenter occurrit, & de Monaſteriis ejuſdem interdum, etiam antequam vacent, diſponit, prout locorum & temporum qualitate penſatâ, conſpicit in Domino ſalubriter expedire.

Cum itaque, aliàs felicis recordationis PAULUS Papa IV. Prædeceſſor noſter conſiderans, eam partem inferioris Germaniæ, quæ chariſſimo in Chriſto Filio noſtro PHILIPPO Hiſpaniarum Regi Catbolico etiam tunc hereditario jure ſubjecta erat, paucos habere Epiſcopos, nullumque Metropolitanum, qui eam regerent, uti illius amplitudo, ac longè lateque diſſitorum Caſtrorum & Pàgorum copia, animarumque multitudo, varium item idioma, & vitæ inſtitutum, aſſiduæque hæreticorum, à quibus illa undique ferè cincta atque obſeſſa erat, inſidiæ expoſtulabant: his & aliis gravibus cauſis eum impellentibus, volens periclitanti in partibus illis fidei ſuccurrere, pioque deſiderio dicti Philippi Regis ſatisfacere, Mechliniam, olim Oppidum Cameracenſis Diœceſis à ſua Diœceſi & Provincia diviſeret & exemerit, illudque in Civitatem; ac S. Rumoldi illius Eccleſiam in Metropolitanam Eccleſiam pro uno Archiepiſcopo, cum Menſa Archiepiſcopali, & aliis Metropolitanæ Eccleſiæ inſigniis erexerit, & inſtituerit,

Ac dictæ Menſæ pro ejus dote annuum redditum quinque millium ducatorum auri de Camera ex certis decimis & bonis, ac fructibus, redditibus, & proventibus Eccleſiaſticis per Nuntium ſuum poſtmodum ab eo illuc mittendum ſpecificandis, & repartiendis, ex tunc prout ex ea die, & è contra, poſtquam ſpecificati & repartiti forent, etiam perpetuò applicaverit & appropriaverit, per quaſdam ſub plumbo, & deinde per alias in forma Brevis Literas ſuas dotem ipſam à certis Monaſteriis & Præpoſituris diſmembrari mandaverit, prout in ſigulis Literis prædictis pleniùs continetur.

Nos cupientes Menſæ prædictæ de congrua dote providere, piumque & laudabile inſtitutum Prædeceſſoris hujuſmodi proſequi, atque conſovere, animadvertenteſque quod per diſmembrationes hujuſmodi, inveteratus cultus Monaſticus læderetur; per unionem verò alicujus ex ipſis Monaſteriis eidem Menſæ, loco diſmembrationum hujuſmodi, ſi fieret, Archiepiſcopus præfatus Monaſterii ſic uniti curam ſeduliùs gereret, & in illud devotionis vel quietis cauſâ interdum ſecedere poſſet, Monaſterium Sanctorum Petri & Pauli Affligemienſe Ordinis S. Benedicti, olim Cameracenſis, nunc verò Mechlinienſis Diœceſis hujuſmodi, cujus Abbas pro tempore exiſtens, primus Prælatus in Ducatu Brabantiæ habetur,

Præminentia Abbatia Affligemienſis,

Cum primùm illud per ceſſum vel deceſſum dilecti Filii moderni illius Abbatis, etiam apud Sedem Apoſtolicam, aut aliàs quovis modo & ex cujuſcumque perſona vacare contigerit, vel etiam ſi nunc, ut præfertur, vacet, & tanto tempore vacaverit, quod ejus proviſio juxta Lateranenſis Statuta Concilii aut alias Canonicas Sanctiones ad Sedem eandem legitimè devoluta exiſtat, & illa ex quavis cauſa ad Sedem eamdem ſpecialiter & generaliter pertineat; ac ſuper dicti Monaſterii regimine & adminiſtratione inter aliquos lis, aut ſuper illorum poſſeſſorio, vel quaſi, moleſtia, cujus ſtatum præſentibus haberi volumus pro expreſſo, pendeat indeciſa;

Cum omnibus juribus, juriſdictionibus, & pertinentiis ſuis, ex nunc, prout ex tunc, & è contra, Menſæ prædictæ, ita quod ex tunc deinceps dilecti Filii Conventûs dicti Monaſterii, & ſingulares illius perſonæ Archiepiſcopo Mechlinienſi pro tempore exiſtenti ſicuti Abbati in omnibus & per omnia ſubſint, eique promittant & præſtent obedientiam, prout olim ipſi Abbati præſtare tenebantur; liceatque eidem Archiepiſcopo per ſe, vel alium, ſeu alios corporalem poſſeſſionem, ſeu quaſi, regiminis & adminiſtrationis, ac bonorum ejuſdem Monaſterii propriâ Auctoritate liberè apprehendere,

&

& perpetuo retinere, illiusque fructus, redditus, & proventus in suos, ac Mensæ, & Monasterii prædictorum usus & utilitatem convertere;

Nec non omnia & singula Prioratus, Præpositus, Dignitates, Personatus, Administrationes, & Officia, cæteraque Beneficia Ecclesiastica cum cura & sine cura sæcularia, & quorumvis Ordinum Regularia ad collationem, provisionem, præsentationem, electionem, institutionem, confirmationem, & quamvis aliam dispositionem pro tempore existentis Abbatis dicti Monasterii, communiter vel divisim quomodolibet spectantia, illorum pro tempore occurrente vacatione, personis idoneis conferre, & de illis etiam providere, ac similes personas ad illa præsentare, & eligere, præsentatasque, & electas in illis instituere, & confirmare, ac aliàs de illis liberè disponere, Monasteriumque & Conventum hujusmodi sub Præposito Reformato in Reformatione facta in Capitulo Generali Bursfeldensi nuncupato dicti Ordinis ab annis ferè quadraginta in ipso Monasterio recepta dirigere;

Ac his quæ ad honestum vitæ usum, & ejusdem Monasterii eleëmosynas, ac Divini Cultûs in eo, & Conventûs ipsius conservationem & sustentationem solitas & consuetas ac debitas pertinent, prospicere, cujusvis licentiâ desuper minimè requisitâ, de Fratrum nostrorum consilio Apostolicâ Authoritate tenore præsentium perpetuò unimus, annectimus, & incorporamus, curam dicti Monasterii, ac hujusmodi Regimen, & Administrationem eidem Archiepiscopo in spiritualibus, & temporalibus plenariè committendo, bonaque, nec non fructus, redditus & proventus Monasterii hujusmodi dictæ Mensæ pro illius dote constituendo & assignando. Non obstantibus Lateranensis Concilii novissimè celebrati uniones perpetuas, nisi in casibus à Jure permissis, fieri prohibentis; nec non felicis recordationis Bonifacii Papæ VIII. etiam Prædecessoris nostri, & aliis Apostolicis Constitutionibus, ac Monasterii & Ordinis prædictorum juramento, Confirmatione Apostolicâ, vel quâvis firmitate aliâ roboratis statutis, & consuetudinibus, cæterisque contrariis quibuscumque.

Volumus autem quod propter unionem, annexionem, & incorporationem prædictas Divinus Cultus, & solitus Monachorum & Ministrorum numerus in dicto Monasterio nullatenùs minuatur, sed ejus, & Conventûs eorumdem congruè supportentur onera consueta.

Nulli ergò omninò hominum liceat hanc Paginam nostræ unionis, annexionis, incorporationis & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire.

Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Romæ apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicæ M. D. LX, sexto Idus Martii, Pontificatûs nostri anno secundo. 1560.

Erat Signatum: CÆS. GLORIERIUS.
Et in plica: A. DE ALEXIIS.
Sub plica vero: FED. CARDINALIS CÆSIUS.

PRÆPOSITI AFFLIGEMIENSES
a tempore quo Abbatia hæc Archiepiscopatui fuit unita.

I. HUBERTUS DU BRAY, Præpositus creatus est Anno 1602, qui in eâ dignitate obiit Anno 1605.

II. JUDOCUS COBBARTIUS, præcedenti successit cum titulo Prioris, non Præpositi Anno 1605. qui Anno 1612. Prioris officio se abdicare jussus, Duacum ad studia Theologica mittitur ab Archiepiscopo, inde non multo post Bornhemium revocatus, tædio præsentium, an vitæ perfectioris desiderio ad Franciscanos, quos Recollectos vocant transiit, & piè apud eosdem vitam exegit.

III. HENRICUS VANDEN ZYPEN, ampliore potestate & Præpositi titulo Cobbartio suffectus est anno 1612, qui anno 1616. ab *Alberto* Belgarum Principe Abbas Monasterii S. Andreæ juxta Brugas Flandrorum constituitur.

Primi tres huc acciti, & incorporati ex Monasterio S. Joannis Ipræ translati.

IV. Benedictus Haeftenus, præcedenti fucceffit Anno 1616. qui eam dignitatem per 32. annos laudabiliter gerens, in eâ mortuus eft, multâ eruditione & fcriptis editis clarus. Obiit Anno 1648.

V. Robertus Estrix, ei fuccedit in Præpofiturâ die 19. Novembris Anno 1648., fuitque mitratus die 28. Junii Anno 1662. Præpofituræ dignitate fe abdicavit Anno 1664. Obiit Prior Bornhemienfis anno 1675.

VI. Æmilianus van Huyvorst, ei in Præpofiturâ fuccedit, anno 1664. qui in eâ dignitate obdormivit in Domino anno 1682.

VII. Rupertus Beydaels, in eadem dignitate præcedenti fucceffit anno 1682. Obiitque in eâ dignitate anno 1685.

VIII. Vedastus van Nuffel, in eâdem dignitate Ruperto fucceffit anno 1690. Sponte fe abdicavit. Obiit Prior in Bornhem anno 1707.

IX. Romanus Spruyt, fuccedit Vedafto van Nuffel in dignitate Præpofituræ anno 1690. die 29. Decembris, qui anno 1696. die 8. Augufti a Præpofiturâ remotus eft. Mortuus Affligemii 14. Februarii anno 1718.

X. Odo de Craeker, ei fuccedit anno 1696. die 8. Augufti, qui hactenus laudabiliter præeft.

Prœlium in Baronatum.

MERA, vernaculè *Meere* primo lapide ab Aloftu, ejus Comitatus pagus. Decoratus eft titulo Baronatus à *Philippo IV*. Hifp. Rege anno 1658. Diplomate dato Madriti die 28. Aprilis in gratiam *Jacobi Du Bosch* Domini de Maefdam, Meere, Erembodegem, Ter Alphene &c.

Devenit nuperis annis hoc Dominium jure nuptiali ad *Joannem Baptiftam Bernardum de Blondel* Equitem &c. qui hodie hunc Baronatum poffidet cum fupra nominatis Dominiis.

Hic pagus anno 1719. die 28. Aprilis igne fortuito conflagravit, domibus pluribus & turri Ecclefiæ igne confumptis.

Ecclefia tutelarem colit *S. Bavonem* Gandavenfium Patronum. Patronatus ejus eft Archiepifcopi hujus Diœcefis jure Ordinarii.

Decima in tres divifa eft manipulos, cujus duos percipit Cartufia Gandavenfis, & tertium Parochus.

Ibidem eft Capella *B. V. Mariæ* facra.

MERCHTHEM, Municipium, & Præfecturæ iftius nominis Caput inter Teneræmundam & Bruxellam, a quâ diftat tertio lapide, inter Nobiliora Brabantiæ Municipia recenfitum ante annos 500. & figillo vetus Caftrum præferente diplomata munivisse ait *J. B. Gramayus* in Bruxella edit. novæ pag. 14.

Forum habet hebdommadarium diebus Mercurii, continet XVIc. terræ bonaria. Fuit & eft diverforum Nobilium peculium, Supremæ autem jurifdictionis honorem a Rege obtinuit anno 1563. *Petrus Pipenpoy*, ab iis emit An. 1599. *Emanuel de Lalaing* Marchio de Renthy, inde ad Principem rediit.

Anno 1626. manfit oppignoratum *Theodoro vander Laen* Urbis Mechlinienfis Confuli. Dein devenit anno 1639. ad *Alexandrum vander Laen* cum fuis, a quibus Anno 1687. emptione publicâ acquifivit *Joannes van Eelen* & *Anna van Eelen* poft quorum mortem patruo fuo prædicto *Joanni van Eelen* fucceffit ejufque inveftituram adiit Anno 1714. *Michael Jofephus Peeters*

ters dictus van *Eelen* hodiernus hujus Municipii Dynasta. Ita excepimus ex Codice Curiæ Feudalis Ducatus Brabantiæ.

Fuit hic olim Dynastarum insigne Castellum in vicinia Ecclesiæ Parochialis, quod bellorum motibus, & injuriâ temporum interiit; locus & Vallum solum superest.

In hoc Municipio possidet insignem Curiam Censualem (vernaculè *Laet-Hof*) Marchio de *Spinola*, cum pluribus agri possessionibus & prærogativis annexis, vulgo *Het Hof ten Houte*. Item Curiam Censualem possidet Abbatia Affligemiensis, item *D. Pirreman* & *D. vander Veken*.

In sacris Ecclesia tutelarem colit *S. Petrum* Apostolorum Principem. Patronatum ejus gerit Archiepiscopus hujus Diœcesis, jure Abbatialis Affligemiensis, quæ Abbatia ibidem gaudet potiori parte Decimarum cum Parocho, unicuique est suus Decimarum districtus.

Viget in hac Parochiali cultus *S. Antonii*, cui ara erecta & dicata est, & in eâ tabula istius Divi penicillo *Gasparis de Crayere* pictoris celeberrimi.

Non longe ab Ecclesiâ Parochiali est Sacellum Virginis Deiparæ *Mariæ*, vulgo *Spelt* dictum, & in eâ Capellania cum obligatione trium missarum in eo hebdommadatim.

In hoc Municipio olim fundatum fuit Hospitale, cujus parietinæ, rudera & Cœmiterium adhuc hodiè conspiciuntur. Bona illius hospitalis consensu *Matthiæ Hovii* Archiep. Mechl. accesserunt initio seculi XVII. mensæ pauperum hujus loci.

MESPELAER, primo lapide a Teneræmundâ ad Teneram fluvium, contiguum Auwengenio; Pagus Comitatus Alostani.

Dominium hujus loci initio seculi XVI. fuit gentilium van *Royen*, inde seculo sequenti viâ emptionis devenit ad *Joannem Goubau*, in quâ stirpe hactenus perseverat.

In hoc pago anno 1607. Mense Aprili *Carolus vander Hoeve* homo rusticus, fodiendo in suo horto reperit mille quingenta amplius aurea vetusta numismata, & varios pretiosos lapillos & rutilantes Pyropos maximi pretii, insignem sanè thesaurum & qualis nec in mediâ fortè Italiâ simul usquam erutus, omnes nummi aurei valoris erant isto ævo octo circiter florenorum. De eo agunt fusius *A. Miræus* in Chronico Belgico ad hunc annum, & *D. Lindanus* in suâ Teneramundâ Lib. III. Cap. VI. N. 53.

Porro in gratiam curiosorum nummum aureum ex isto thesauro in æs incidi curavimus, qui apud nos servatur, quemque progenitores nostri ab ipso rustico inventore pretio nacti sunt.




Ecclesia tutelarem veneratur *S. Aldegundim* Virg. ad quam Divam hic toto anni tempore durat peregrinatio a vicinis & multum dissitis populis, & plurimum in hac Ecclesiâ viget ejus cultus Reliquiarum, præcipuè Domini-

câ post Nativitatem Deiparæ & per Novenam, & ipso Divæ *Aldegundis* festo 30. Januarii.

Anno 1634. *Joannes Goubau* Toparcha de Ghysegem & Mespelaer procuravit huic Ecclesiæ ejusdem Divæ Reliquias, quas obtinuit ab Illustri Dominâ *Mariâ de Noyelles* Canonicâ Malbodiensi, dein istius Illustris Capituli Abbatissa, quæ anno præfato in præsentiâ Illustrissimi *D. Henrici Francisci vander Burchii* Archiep. Camerac. & *Antonii de Winge* Abbatis Lætiensis suas desuper testimoniales dedit, quæ Venerandæ Reliquiæ ab Illustrissimo *D. Jacobo Boonen* Archiep. Mechl. approbatæ sunt, & auctoritate ejusdem instituta est anno 1643. in hac Ecclesiâ ejusdem D. Confraternitas multis decorata privilegiis & gratiis; adeo ut exinde hæc Ecclesia multum celebris evaserit.

MOLLEM, olim *Molhem*, partim Præfecturæ Ascanæ, spectans ad ejus Marchionem, partim Grimbergensis ad Nassovios pertinens. Ibidem adhuc varia sunt parvi nominis Dominia, inter quæ eminet *Steenberghe* spectans ad *N.* de *Lindick*.

Ecclesia inscripta est *S. Stephano* Proto-Martyri, Patronatus est Archiepiscopi hujus Diœcesis jure Abbatis Affligemiensis.

Decima ferè est bipartita, quarum una pars ad præfatam Abbatiam, altera ad Parochum spectat, unusquisque decimam habens in suo districtu.

MOORSELE, olim *Mortsella*, partim ditionis Alostanæ pro unâ triente & pro duabus alteris trientibus Ditionis Teneræmundanæ, quod ibidem Canonici Teneræmundani veterum præbendarum, ut vocant, possident, dono Dynastarum de Teneræmunda *Ringoti* & *Adelwidis*. Complectitur autem pagi duos trientes, habentque ibidem Majorem & septem Scabinos: quorum tres ex Wiesa deliguntur, cæteri hinc. Ita ferè *D. Lindanus* in sua Teneræmondâ pag. 228. Incolæ ditionis istarum duarum trientium, & quatenus Canonicorum subditi, immunes sunt a vectigalibus, impositionibus aliisque hujusmodi oneribus, non autem reliquum quod Comitatui Alostano subcensetur, quodque ex illis XXII. est quod Comitis proprium vocant, volgo *'s Graven-propre*.

Acquisivit hoc Dominium, in quantum subest ditioni Alostanæ, præcedenti seculo a *Cornelio Boyteux* viro Consulari Urbis Alostanæ, *Lucas Cayro* Vir armis & bellica virtute clarissimus. Erexit hoc Dominium in gratiam præfati *Lucæ Cayro* filii *Ludovici* in Baronatum *Philippus IV.* Hisp. Rex Anno 1661. die 13. Septembris, inde per nuptias transiit ad *N. Alvelda* filium Præfecti Urbis Teneræmundanæ, in quâ stirpe aliquot annis permansit, a qua anno 1698. emptionis tabulis devenit ad *Albertum de Coxie* Sanctioris Senatus Præsidem cum Castello quod per eundem plurimum restauratum & decoratum est. Hoc Castellum exstruxit seculo XVI. *Carolus de Croy*, Tornacensis Episcopus, Abbas Affligemiensis &c. Liberum est allodium sub consuetudine Teneræmundanâ, in quâ stirpe de *Coxie* hactenus perseverat.

Erectum in Baronatum.

In Choro hujus Parochialis humi exstant Monumenta Sepulchralia *Joannis le Boyteux* & præfati *Lucæ de Cayro* Dynastarum de Moorsele cum hisce inscriptionibus.

Hic

Hier licht begraven Jonck-Heere Jan le Boyteux, in syn leven Heere van Moorsel / Lancacker etc. die sterft den 31. Januarii 1631. Ende Vrauwe Anna de Langhe, Vrauwe van Beaulieu / Wolfshaegen etc. syne Huysvrauwe / die sterf den . . . Bidt voor de Zielen.

D. O. M.

Et æternæ memoriæ *Lucæ Cayro* Mediolanensi Toparchæ de Moorsele, Lingæ, Oldensaliæ &c. olim Gubernatori, qui postquam potentissimis Hisp. inde *Philippo II. III. IV.* Regibus, nec non *Alberto* & *Isabellæ Claræ Eugeniæ* Archiducibus Austriæ Belgii Principibus per continuos LXIV. annos rarissimo desperatis illis temporibus exemplo, fidam & strenuam operam navasset, vel Aviamisala transmisso, obnitentibus frustra & freudentibus inimicis occupasset, in diversis conflictibus XIV. sub se desideratis equis, plurimis acceptis vulneribus victor evasisset, tandem per omnes militiæ gradus ad Promagistri equitum dignitatem virtute ascendit. Concessit fatis VIII. Kalendas Majas anno salutis CIↃ. DC. XLII. ætatis suæ LXXXV. Et *D. Claræ Lemens* Conjugi ei charissimæ IV. Martii An. M. DC. LII. ætatis suæ LXXVIII. hinc ereptæ *D. Ludovicus Cayro* Commissarius generalis equitum suæ Majestatis, Baro de Moorssel, Toparcha de Popenrode &c: filiali ac perenni debitæ pietatis affectu patri atque matri natus hoc defert libens.

R. I. P.

Præfatus *Albertus de Coxie* erexit sibi vivus in Choro Ecclesiæ P. P. Prædicatorum Bruxellis magnificum Mansolæum marmoreum ad dexteram summi Altaris parieti insertum, cum hac inscriptione.

D. O. M.

Hic mortalitatis suæ exuvias deponi voluerunt ALBERTUS DE COXIE, Baro de Moorsele, Toparcha de Bousval, Laloux &c: Regi a Consiliis Status, & Sanctioris Senatus Præses supremus. Et CLARA THERESIA STALINS, Conjuges, qui quotidianum sacrificium cum Psalmo & Collectâ, ac Anniversarium solemne cum pridianis Vigiliis in perpetuum sibi, posterisque in hoc Choro fundari curarunt. Obiit ille 13. Novembris 1709. Hæc vero . . . . . .

Hic loci vel ante decem secula Fanum fuisse *S. Salvatori* sacrum ex *D. Gudulæ* vitâ constat, & quod ejus Divæ corpus in *Ham* paternæ ejus hæreditatis peculinm non sepultum sed depnsitum, mox ad alia loca devectum, nnn unum monumentum sortiri meruit. Hic locus de *Ham* nou procul Vilvordiâ situs est, ut vnlt *A. Miræus* ad diem 15. Januarii, & ad diem 10. Julii in Fastis; sed nnn procul Alnsto ad Teneram fluvium vicus est; Quo modo enim virgo *Gudula* ex vico de *Ham* propè Vilvordiam Sacellum *S. Salvatoris in Morsella* die ac nocte frequentare soleret, quod ab eo quinque ad minus distat milliaribns. In hoc ergo vicn de *Ham* propè Alostum erant ejus paternæ ædes, hunc vicum dein *S. Ablebertus* Episc. Camerac. & hujus Virginis frater donavit Ecclesiæ Cameracensi, qui *Ablebertus* ibidem defunctus & sepultus est, post Malbodium translatus, ibi nnnc quiescit. Ita *Baldricus* in Chronico Cameracensi; insuper hoc etiam indicat platea dicta Vernaculè *S. Goudele-straet*, quæ ex Vico & Castro de *Ham* propè Teneram Moorsellam ducit. Hoc Castrum de *Ham* injuriâ temporum destructum est & nostrâ ætate evanuit.

Translationes Reliquiarum *S. Gudulæ* factæ sunt complures, nam ex vico de *Ham* & paternis ædibus, ubi primitus deposita fuerat, *Morsellam Caroli Magni* ævn deportatæ snnt, inde vastatâ a Normannis *Morsella*, *Capræmontem* vulgo *Chivremont* (oppidum fuit in Diœcesi Leodiensi) huc post liminio revectæ, Bruxellæ a *Carolo* Duce, *Ludovici* transmarini Fraucorum Regis filio, Brabantiæ Principe translatæ sunt, atque in *S. Gaugerici* sacra æde collocatæ, non ea quæ hodie Parochialis, quæ augustior priori, & ædificata a *Lamberto II.* Lovaniensi Cnmite *Caroli* genero (ut tradit *A. Miræus* in Chronico Belgico ad annnm 948) in Sennæ fluminis insulâ, in quâ & palatium suum habebat præfatus *Carolus*: ac tandem anno M. XLVII. a *Lamberto Baldrico* Duce in *S. Michaelis* Ecclesia, quæ nunc commnniter *S. Gudulæ* dicitur, honorificè reconditæ sunt, & magnâ cum veneratione asservatæ; & fuerunt eæ quidem sex fermè seculis isthic religiosè custoditæ; sed nltimâ Belgicarum dissensione & turbis belgicis dispersæ fuerunt, & ab aliquot fidedignis pro parte repertas, in summo Odæi Altari venerationi expositæ hodie videntur.

Vixit *S. Gudula* ad annum ut vult *A. Miræus* in Chronico Belgico, D. CC. XII.

Cæternm *Carolus Magnus*, miraculorum nnmero ad *D. Gudulæ Morsellæ* qniescentis illectus, huc properavit, & religiosis oblatis Deo precibus ad tumulum consanguineæ suæ Divæ (erat enim nata *S. Amelberga Pipini* Regis filia) Cœnobium hic condi jussit, ubi ad ejus Virginis memoriam, Virgines Deo viverent; quibus ad alimoniam, & sarta tecta memoratur tribuisse pagos de *Ham* & *Morsele*: steritque illud donec commnni Regionum & gentium clade a Danis eversum est, & a *Wennemaro* ejus loci Dynastâ ablatæ hnjns Cœnobii facultates sunt.

C. Baronius ad annum 978. his verbis ea complectitur. „ Eo tempore (inqnit) *Carolus* Dux *Lotharingiæ* frater *Lotharii* Regis pugnans adversus „ *Hermeufredum* filinm *Wennemari*, occupatorem Rerum Ecclesiastica- „ rum, accepit ab eo corpus *S. Gudulæ* Virginis & Bruxellas intulit, inva- „ sores autem possessionum illins & descendentes hæredes divina vindi- „ cta jngiter est prosecuta, ut omnes miserando vitæ finirent interitu. " Ita „ ille.

Ne autem omnino *D. Gudulæ* hic loci aboliretur memoria, cnnstructum dein est Sacellnm huic Divæ sacrum, qnod etiamnum extat, Ecclesiæque Pa-

Parochiali ferè contiguum est, in quo ad ejus honorem crebrius hic divinâ celebrantur, & Capellania inibi fundata est, quæ anno 1701. Pastoratui unita est pro sustentatione Vicepastoris.

Ecclesia Parochialis tutelarem colit *S. Martinum* Turonensem Episc. ejus Patronatus est Archiepiscopi hujus Diœcesis, in quantum successit in juribus & prærogativis Abbatis Affligemiensis.

Decimarum participes sunt per portiones inæquales Capitulum Teneræmundanum, Parochus, Capellania præfata *D. Gudulæ* & *Carolus Borluut* Dominus de Schoooberghe.

Chorus hujus Parochialis destructo veteri, novus exstructus est multa luce illustratus anno 1663. prout saxum indicat exterius parieti insertum in parte boreali, & anno sequenti Capella transversa *S. Stephani* elevata est.

In sacris huic Parochiali subcensetur Vicus de *Ghevergem*, quod allodium est Moorsele contiguum; in quod ex *Ringoti* Teneræmundæ Domini & *Adelwidis* ejus uxoris dono, soli Canonici Capituli Teneræmundani jus habent. Insigne ibidem & amplum Sacellum *D. Stephano* sacrum, in quo singulis duabus septimanis celebratur. In spiritualibus huic Parochiali subjectus est vicus permagnæ extensionis pagi de *Meldert*, Præfecturæ Afcanæ, vulgo dictus *Cleer-Haege*, continetque circiter 100. terræ bonaria.

NIEUKERCKE, vulgo *Nieuwerkercke* quasi nova dicta Ecclesia, subest jurisdictioni, seu Scabinatui (ut loquuntur) Civitatis Alostanæ.

Ecclesia dicata est *S. Leonardo* Mart. Patronatus olim spectavit ad Thesaurarium Capituli Metropolitanæ Cameracensis, quæ dignitas cum anno 1603. exstincta est & bona applicata Fabricæ præfatæ Metropolitanæ, jus Patronatus devolutum est ad Archiepiscopum hujus Diœcesis.

Decimarum participes sunt pro potiori parte Abbatiæ Affligemiensis & Forestensis Ord. S. Bened. prope Bruxellam, item Parochus.

Anno 1709. Pastori assignata fuit in Concilio Flandriæ competentia annua 450. flor. a Decimatoribus præstanda, detractis decimis & terris Pastoralibus. Olim hæc Parochialis suberat Ecclesiæ Urbanæ Alostanæ, ratione cujus Parochus Alostanus hodiè inibi percipit mediam partem decimarum lini, caulium vulgo *Sloorsaet*, & Luteæ, vernaculè *Wouwe*.

In hoc pago exstat Capella *S. Rochi*, ejus Reliquiis celebris, in quo sæpius divina peraguntur, & visitatio plurima.

OPWYCK, pagus ditionis Teneræmundanæ, & ad ejus Dynastam, qui est Comes Flandriæ, hodie & ab antiquo spectans Dominium, a quâ Civitate distat primo lapide cum dimidio, duobus ab Alosto, & tribus cum dimidio a Bruxella.

Hic pagus est permagnæ extensionis, porrigit se ad limitem Brabantinum, continet enim centum & tredecim terræ bonaria, & constituit decimam partem; & parum ultra Ditionis Teneræmundanæ, complectitur sub se Vicos, vulgo *gehuchten*; numero VII. scilicet *Wayenbergh*, *Mansteen*, *Droeshout*, *Neyversteele*, *het Eyccke*, *de Claye* &c.

Ecclesia Patronum veneratur *S. Paulum* gentium Apostolum, hæc Ecclesia pulchritudine suâ, splendidis ornamentis, campanis bene sonantibus, & elegantibus tabulis sese reddit spectabilem. Patronatus ejus spectat ad Capitulum Teneræmundanum dono *Odardi* sive *Odonis* Camerac. Episc. anno 1108, ut patet ex hoc Diplomate.

In nomine sanctæ & individuæ Trinitatis, amen. ODARDUS, per gratiam Dei Episcopus Cameracensis, pro salute animæ meæ, meorumque prædecessorum, pro magna Ecclesiæ devotione, Dominæ ADELWIDIS, venerabilis uxoris REMIGII TENERÆMONDANI, & omnimoda supplicatione Canonicorum Teneræmondensium, eos ab omni persona, omnique laica vexatione, auctoritate Dei & nostrâ emancipamus, & Canonicis ejus Ecclesiæ canonicam libertatem assignamus, concedentes ut Decanus, qui Canonicorum ibidem Deo famulantium curam habuerit, in Ecclesiæ malefactores excommunicandi potestatem habeat. Sic tamen ut eadem Ecclesia, pro libertatis memoria, tres Teneræmondensis monetæ solidos Decano Bruxellensi ad usus nostros singulis annis persolvat.

Duo Ecclesiæ altaria de *Opwyck* & *Lebbeke* Ecclesiæ Teneræmondensis, sanctæ scilicet *Trinitatis* & *S. Christianæ*, solummodo ad ædificia sive ornamenta Ecclesiæ retinenda, libera canonicè tradidi: in quibus, salvis nostris reditibus Pontificalibus, Presbyteri per Decanum & Canonicos statuantur, & ipsi nobis vel ministris nostris ad curam suscipiendam præsententur.

Præfatæ quoque Ecclesiæ alodia de *Winsia* in campis, in silvis, in pratis, de *Mersele* in campis, in silvis, in pratis, de *Ghevergbem* in campis, in silvis, in pratis, cum omni justitia terræ & silvæ, liberè & integrè confirmamus: solis Canonicis usibus profutura.

Præterea quæcumque, à quibuscumque, in terris, in silvis, in pratis, seu in aliis possessionibus præfatæ Ecclesiæ oblata sunt, vel in posterum offerri contigerit, modis omnibus ad Canonicorum usus permanere ac conservari decernimus. Quæ bona ne tradantur oblivioni, nostri sigilli imaginatione signamus: & ne ab aliquo violentur, auctoritate Dei & nostrâ, sub anathemate prohibemus. Hujus confirmationis testes sunt.

Signum Rodolphi Archidiaconi.
S. Anselmi Archidiaconi.
S. Everardi Archidiaconi.
S. Sigardi Decani.
S. Lamberti Subdecani.
S. Lamberti, Sanctæ Mariæ Canonici.
S. Gerardi Canonici.
S. Marcellini Canonici.

1108. Peractum est hoc, anno Dominicæ Incarnationis millesimo centesimo octavo, Indictione primâ, prædicti Episcopi anno tertio. Salus & gloria omnibus Christianis.

Decima ferè est tripartita, quarum una triens ad Parochum, reliquæ duæ trientes ad præfatum spectant Capitulum.

Abbatia *Suivecana* Ord. Cistere. in Civitate Teneræmundanâ ibidem habet certum districtum decimarum. *D. Lindanus* in suâ Teneræmundâ refert Lib. II. Cap. VI. pag. 124. Quomodo *Margareta* Domicella de Tenremonde cælebs legavit præfatæ Abbatiæ Anno 1232. omnia quæ habuit in *Opwyck* tam in decimis, quam in terris. Sunt & plures aliæ minutæ decimæ, scilicet Capellaniæ *B. Mariæ* & *S. Pauli* habentes parvum districtum.

TENERÆ-BELLA, vernaculè *Dender-Belle* ad Teneram fluvium, ad discrimen alterius Bellæ quæ est ad Scaldim. eâque ratione vulgo vocatur *Schelle-Belle* quasi *Scelde Bella*. Pagus est Ditionis Teneræmundanæ, a qua civitate distat medio milliari. Dominium Ducis *Bournonvillæ*, quod olim spectavit ad *Masminios*, dein fuit gentis *Vyter-Zwaenen*, & tandem *Tedegemii* &c.

Visuntur hic parietinæ antiquæ Arcis ad fluminis ripam, quam incolæ affirmant multis ætatibus demolitam in ruinis jacuisse.

Ecclesia inscripta *S. Martino* Turon. Episc. structuræ est valde antiquæ, cujus Chorus restitutus, aut de novo exstructus est anno 1539. ut saxum indi-

dicat, quod exterius parieti insertum est. Patrouatus ejus spectat ad Archiepiscopum hujus sedis jure Abbatialis Affligemiensis.

Decimarum varii sunt participes. Majores Decimæ dividuutur in tres partes, quarum uuam ubique percipit Parochus, altera pars subdividitur in tres partes æquales, quarum unam habet Abbatia *Suivecana*, & vocatur magna Decima, alteram Matricularius Ecclesiæ Collegiatæ Teueræmuudanæ & tertia pars est secularis. Minores decimas percipit Abbatia Affligemiensis; Ecclesia hujus pagi, & præfatum Capitulum Teneræmundanum.

Abbatia *Suivecana* obtiuuit has decimas dono *Margaretæ de Tenremonde* anuo 1232. teste *Lindano* in suâ Teneræmundâ Lib. II. Cap. VI. pag. 124.

WELLE, sive *Welle-Tdergem* pagus Comitatus Alostani à quâ Civitate distat uuo milliari, viâ qua itur Ninhoviam, ejus Dominium cum pagi de *Eeregem* uuper aequisivit a Gentilibus de *Grutere* emptionis tabulis *Franciscus Ignatius de Vilain* Quæstor Comitatus Alostani; pretium fuit 3000. floren.

In Choro hujus Parochialis exstat humi lapis Sepulchralis ex candido marmore cum hac inscriptione.

D. O. M.

Hic in pulvere requiescunt, exspectantes beatam resurrectionem, ac sperantes rursus in carne videre Deum, Prænobilis Dominus, Dominus *Franciscus Ignatius Vilain*, Toparcha de Welle, Idderghem &c. Et Nobilis Domina *Isabella Josepha vander Meere*, uxor ejus, nec non proles illorum nimis cito obiit ille . . . . . . Illa vero . . . . . .

XIIII.

Ostium Monumenti Familiæ Prænobilis Domini Vilain.

Ecclesia inscripta est *S. Petro* Apost. Ejus Patronatns spectat ad Archiepiscopum hujus Diœcesis jure Abbatialis Affligemiensis. Decimarum participes sunt præfata Abbatia Affligemiensis, item Abbatia Monialium de *Groenenbriele*, Parochus & hæredes *'t Kint*, at parvum districtum decimarum habet Pastor de Erembodeghem.

WIESE, in antiquis Diplomatibus *Wiense* & *Winsia* appellatur. Situs est inter Alostum & Teneræmundam, æquali ferè distans spatio, contiuet fere 400. terræ bonaria, est autem partim Allodium, quod dono *Ringoti* & *Adelwidis* Dynastarum Teneræmundæ ab illius oppidi Canonicis possidetur, coutinetque circiter mediam totius pagi partem, estque hæc pars a vectigalibus, impositionibus, aliisque hujusmodi oneribus immunis; ad militares tamen expensas præsidii Teneræmundaui eum hoc oppido contribuit, uti & *Moorsele* & *Ghevergem*: Reliquum feudum est, quod a Comitatu Alostano tenetur.

In quantum subest Ditioni vel Comitatui Alostauo, inter illos XXII. pagos censetur qui *Proprium Comitis* nuncupantur, (ubi quotiescumque uasci coutigit, servi conditiouis sunt, dicuuturque *Manus mortuæ*). Ab illâ servitute singulari quadam gratiâ in perpetuum immunitatem huic suo Dominio

comparavit *Jacobus van Tedeghem* Eques Wiesæ & Embiesæ Dominus, à *Philippo II.* Hisp. Rege Diplomate dato Bruxellis die 5. Julii 1564.

Hoc Dominium longo temporis tractu fuit Nobilis familiæ de *Wieſe*, dein per nuptias filiæ *Joannis de Wieſe*, devenit ad gentiles de *Tedegem*, de quibus plura in pago de *Tedegem* in ditione Gerardimontanâ; a qua gente de *Tedegem* devenit emptionis tabulis nostrâ ætate ad N. de *Clercq* alias *Booninge*, eoque nuper anno 1719. mortuo devenit ad ejus filium qui hodie hoc Dominium possidet.

Hic loci olim fuit insigne Dynastarum castellum, sed destructum & combustum est in turbis Belgicis, cujus rudera & parietinæ adhuc hodiè supersunt.

Hujus pagi templum *Deo Servatori* dedicatum est, situm sub Comitatu Alostano, quod primo combustum in turbis Belgicis anno 1578. & rursum casu fortuito anno 1666. Ejus pars extremæ est antiquitatis: reliquum autem ante sacra seculi XVI. tempestatis bella a *Jacobo van Tedeghem* Equite, superiore hujus loci Toparcha, accuratâ Symmetriâ structum, ubi columnarum capitibus, ad rei memoriam incisa sunt nomina superiorum *Wieſæ* Dominorum, eorumque Conjugum, cum armis gentilitiis, quæ cum ultimâ combustione & reparatione pro maximâ parte destructa sunt.

Jus Patronatus ad Abbatem spectat Affligemiensem, eoque jure utitur Archiepiscopus hujus sedis, item Sacelli collatio. Ita fere *D. Lindanus* in suâ Teneræmunda pag. 228. sed hallucinatur dum refert, quod Sacelli collatio spectet ad Toparcham. Ibidem est Capellania D. Virginis *Mariæ*, fundata anno 1368. die 20. Aprilis a *Roberto van Tedegem* Wiesæ Domino.

Decimas sub Ditione Alostanâ percipit Abbatia Affligemiensis & Parochus; unicuique est suus decimarum districtus, sub Ditione Teneræmundana, seu ut vulgo dicitur, Capituli. Pastor percipit trientem, reliquæ duæ trientes, percipiuntur passim a præfato Capitulo, partim ab Ecclesiâ hujus Parochialis; unicuique est suus decimarum districtus. Novales Decimæ ubivis spectant ad Parochum.

FINIS DECANATUS ALOSTANI.



HISTO-

HISTORIA
SACRA ET PROFANA
ARCHIEPISCOPATUS
MECHLINIENSIS.

DECANATUS GERARDIMONTENSIS.

GERARDIMONTIUM, Altera Flandriæ Imperialis Metropolis, Caput hujus Decanatus, vulgo *Gheerdsberga*, oppidum ad Teneram fluvium, qui urbem præterlabitur. *Balduinus Montensis* Flandriæ & Hannoniæ Comes circa annum 1068. *Geraldimontem* in oppidi formam redegit, legibus firmavit, & Privilegiis dotavit: quæ postea Anoo 1190. *Philippus Alsatius*, & *Balduinus* Flandriæ & Hannoniæ Comes, post Imp. Constantinopolitanus circa annom 1200. confirmarunt. Nomen a *Gerardo* seu *Geraldo* quodam Viro nobili loci domino, sed incognitæ hactenus prosopiæ retinuit, qui præfato *Balduino VI.* Flandriæ & Hannoniæ Comiti vendidit. A venditoris oomine & monte, cui incumbit, placuit denominari *Geraldimons*, Gallis *Grandmont*, pro *Gerardmont*. In Diplomatibus modo *Geraldimons* ouncupatur. Monumenta hujus oppidi tradant, qnod Dynasta Boularienfis, post diuturnas cum præfato *Gerardo* rixas, anctis tandem pertinacibus odiis, *Gerardum* fortè obvium trucidaverit, iis Suburbiis, quæ Ninoviam itinere pedestri ducunt; ubi tantæ cædis iodicium esse oarrant vastam illam crucem, quæ ex vivo constructo lapide etiamnum ibi conspicitur. *Balduinus* Comes iotellecto postea *Gerardum* tantæ auctoritatis virum stratum esse, io expiationem hujus cædis *Gerardi* iodignabundus duriores Boularienfi, ejusque posteris imposuit leges, quarum hæ præ cæteris, qood latas a Consulibus in reos criminales sententias exequi mioimè teneatur, at eos ad Seoatoriæ domus gradus deductos, Boulariæ Præfecto io manos tradoot, qnem ipse porro sumptibus Domini Boulariensis constitutn supplicio mox plecti curat. Agit pluribus de eo *J. van Waesberghe* in suo Gerardimootio pag. 12.

Inter ædes sacras hojus oppidi non injuriâ principem locum damus Abbatiæ *S. Adriani* Mart. Ord. *S. Bened.* olim *D. Petro* sacrum, ex Declivioio, vulgo *Dickelvenne*, Comitatus Alostani pago ad Scaldim ioter Gandavum & Aldenardam anno 1081. propter loci angustias auctoritate *Gerardi II.* Cameracensis Episcopi huc translatum ac dotatum, ut hoc Diplomate constat. *Abbatia S. Adriani.*

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Ego GERARDUS secundus humilis Cameracensium Episcopus, cunctis fidelibus utriusque vitæ Officii nostri dictatione, & Prædecessorum nostrorum monemur Auctoritate, Ecclesiarum incrementis Pastorali curâ invigilare.

Eapropter Abbatiæ de DECLIVINIO, in Geroldimontem translatæ, propter indigentiam loci, Altare de *Huneghem* cum appenditiis suis, eodem scilicet Geroldimonte & Boulario, liberum sine persona & obsoniis, petitionibus ROBERTI junioris, Comitis Flandriæ, & STEPHANI de Boular acquiescentes tradidimus: ita sanè ut Abbatia in præfato Geroldimonte sita omnimodam libertatem cuilibet Abbatiæ congruentem habeat, ibique quidquid juris Parochialis est, tam in sepultura quàm in baptisterio & reconciliationibus, à Parochiali Sacerdote celebretur.

Ut hæc autem nostra Donatio inconvulsa & rata in perpetuum permaneat, Sigilli nostri impressione, anathematis percussione, & fidelium attestatione confirmamus;

Gualteri Bracbatensis Archidiaconi,
Theodorici Archidiaconi,
Derleboldi Præpositi,
Gualteri,
Adam, Abbatum,
Roberti Comitis,
Balduini,
Gerbodi,
Stephani de Boular.

Actum in eodem Opido, anno Verbi Incarnati millesimo octogesimo primo, Indictione quartâ, Prælulatûs verò nostri anno tertio.

1081.

Quæ transpositio instante *Roberto* juniore sic Hierosolymitano Flandriæ Comite, fuit confirmata per *Manassem Gerardi II.* Successorem Anno 1096. consentiente *Manasse* Archiepiscopo Remense ejusque Coepiscopis, per hoc Diploma.

Ego MANAISES, Divinâ miseratione humilis Cameracensis Episcopus, considerans illud, quod in veteri Testamento scriptum est, *ædificavit Moyses Altare Domino Deo, super quod offerent Sacerdotes Sacrificia* (sub hujus verè specie ædificationis ordo & mysterium subsequentis Ecclesiæ designatur.)

Ad laudem Salvatoris nostri Jesu Christi, sanctæque ipsius Crucis victoriosissimæ, in honore quidem beatissimi Petri Apostolorum Principis, in loco qui GERALDIMONS nuncupatur, Ecclesiam dedicavi, ibique consilio & assensu Domini ac Patris nostri Manassæ, venerabilis Remorum Archiepiscopi, ejusdemque Coepiscoporum Ecclesiæ, precibusque ac petitione Roberti Junioris Catholici Comitis Flandriæ, Dominique STEPHANI DE BOULARIO, Winniboldique ejosdem loci Castellani, ceterorumque plurium, Abbatiam Monachorum, propter augustias ac loci indigentiam, à *Declivio* translatam, liberè & principaliter stabillvi.

Ita quidem, ut Abbas à Fratribus regulariter electus, pastoralem baculum à manu Pontificis solummodo suscipiat, quorum usibus Fratrum, in Cœnobio suo sub beati regula Benedicti Deo militantium ad salutem animæ meæ meorumque Antecessorum, Comitisque præfati, Altare de *Huneghem* cum omnibus appenditiis, in eodem videlicet Geraldimonte & Boulario, sine persona & obsoniis, omnino liberum tradidi.

Ad cujus exaggerationem beneficii, idem Comes Robertus de alodio suo totam terram, quæ circa Ecclesiam in atria benedicta est & divisa liberè & legitimè eidem Ecclesiæ tradidit, quatuorque jugera terræ arabilis, duoique mansos domioicos supra fluvium aquæ: quæ Tenera nuncupatur.

Præterea Sapientum suprascriptorum & divitum rationabili consilio, omnia beneficia, quæ primitus, dum ibi caput Abbatiæ positum fuerat, declivio appendebant, similiter Abbatiæ apud Geraldimontem translatæ, statuo, sicùt prælibatum est, & innovatè consignata & adscripta sunt.

Altare videlicet de *Hauthem* cum appenditiis suis, *Heldrughem*, & *Idrighem* sine Per-

Persona, sed cum debitis obsoniis, Altare de *Okinghem*, Altare quoque de *Toeri-eturt*.

Ut hæc verò Charta indissolubilis persisteret, sigilli nostri imaginatione firmata est. Hoc autem factum est anno Dominicæ Incarnationis millesimo nonagesimo sexto. 1096.

Hoc Monasterium famosum ac celebre reddunt *S. Adriani* Mart. Nicomediensis Reliquiæ, eo translatæ & ibidem repositæ tempore *Senelardi* primi Abbatis, anno 1110. ex *Raulicuriâ* Hannoniæ pago, tantoque hominum piè peregrinantium accursu frequentatur, ut hoc Monasterium & Oppidum ipsum, etiam apud Brabantos & alibi *S. Adriani* nomine ferè innotescat.

J. Meyerus accuratus Flandriæ Annalium scriptor, refert ad annum 1110. Corpus *S. Adriani* Martyris ardente templo Raulicuriæ in Hannoniâ incendio ab *Eubaldo* Sacerdote subtractum, deportatum Gerardimontem in Cœnobio, & hinc hæc Abbatia Sanctum *Petrum* Patronum Divo *Adriano* permutavit. Vide ulterius plurima alia ad hæc spectantia apud *J. Molanum* ad Natales S. S. Belgii ad 8. Sept. & J. van Waesberghe in suo Gerardimontio pag. 151.

Anno 1627. die 22. Februarii primæva *S. Benedicti* Regula in hoc Monasterio est introducta sub *Martino le Brun* XXXII. Abbate, quod exemplum plura alia Monasteria Benedictinorum sunt secuti. Religiosi hujus Monasterii, juventutem huc undique confluentem Christianis moribus & litteris humanioribus optimè informant.

Abbas hujus Monasterii est Pastor primitivus dicti oppidi Gerardimontensis, possidet decimas ibidem omnium fructuum & carnium & medietatem candelarum in exequiis, in omni Ecclesiâ hujus oppidi, & ferè omnium beneficiorum est Patronus ac plurimis aliis gaudet.

Damus hic perfectam & exactam seriem Abbatum, prout a Priore hujus Abbatiæ Anno 1717. ad nos missa est, quæ apud *J. van Waesberghe* in suo Gerardimontio mutila & vitiosa est.

ABBATES GERARDIMONTENSES.

I. SENELARDUS vel *Sevelardus* & *Snellardus*, inscribit se promiscuè vel Gerardimontensem, vel Declivioensem Abbatem, fortè quod in his duobus locis præfuisset. Obiit Anno 1111.

II. ESKELARDUS. Signat litteras Anno 1112. Abbatiæ Affligemiensis apud *A. du Chesne* in prob. familiæ Gandav. pag. 66. Incertum quo anno obierit.

III. GILLARDUS. Obiit anno 1142.

IV. GERBODIUS. Obiit anno 1149.

V. FULPOLDUS. Obiit anno 1175.

VI. GERARDUS. sub quo Abbatia, quæ prius *S. Petri* vocata fuit ob Reliquiarum *S. Adriani* præsentiam, & Miracula, ab ejus nomine vocari cœpit. Obiit anno 1180.

VII. GODEFRIDUS. Obiit anno 1182.

VIII. GARARDUS DE NINIVE. Obiit anno 1192.

IX. ROBERTUS. mortuus anno 1199.

X. WALSCHERUS. Obiit anno 1207.

XI. SIMEON. Obiit anno 1218.

XII. GILLARDUS. Obiit anno 1227.

XIII. Theodoricus Abbatiæ *S. Petri* Blandiniensis juxta Gandavum, dein postulatus a suâ Abbatiâ in Abbatem anno 1230.
XIV. Walterus. Obiit anno 1237.
XV. Gerardus II. Obiit anno 1246.
XVI. Parvinus. Obiit Anno 1258.
XVII. Guilielmus. Obiit anno 1262.
XVIII. Paschasius. Obiit anno 1266.
XIX. Sigerus. Obiit anno 1285.
XX. Thomas. Obiit anno 1302.
XXI. Henricus. Obiit anno 1328.
XXII. Joannes. Obiit anno 1332.
XXIII. Gui[illegible]lmus Pape. Cujus tempore Monasterium igne fortuito conflagravit. Obiit anno 1343.
XXIV. Guilielmus a S. Gauguerico, Natus Bruxellæ Familiâ Patriciâ. Obiit 1368.
XXV. Ægidius Meersch. Obiit anno 1376.
XXVI. Adrianus Vleisch. Obiit anno 1379.
XXVII. Livinus Vranx. Obiit anno 1399.
XXVIII. Ægidius vanden Eechoute sive de *Grimberghe* ex Nobili hujus oppidi familiâ patriciâ. Obiit anno 1417.
XXIX. Guilielmus a Voordis *Gentis Tedegemiæ*, senio confectus resignavit anno 1439. Obiitque anno sequenti 1440.
XXX. Adrianus Kimpe Consiliarius *Philippi Boni* Ducis Burgundiæ, Obiit postquam Abbatiam resignaverat suo successori anno 1457.
XXXI. Nicasius de Frasne. Obiit anno 1461.
XXII. Raso vander Schueren Consiliarius *Philippi Boni* DucisBurgundiæ.
XXXIII. Gisbertus van Oudwegem. Resignavit Abbatiam suo successori, obiitque Ao. 1506.
XXXIV. Joannes Coppenollius, sive de Cruce, Domum Abbatialem & ædificia areæ inferioris struxit. Univit Monasterio Capellanias *S. Catharinæ*, *S. Mariæ* in *Hunnegem* & Parochiam *S. Bartholomæi* anno 1515. Obiit anno 1525.
XXXV. Hieronymus Rufault. Denominatus a *Carolo V.* Interfuit anno 1550. Synodo Cameracensi, postea electus Abbas *S. Vedasti* Atrebatensis anno 1560. resignavit Abbatiam in successorem.
XXXVI. Simon de Warlusel. Nobili prosapia apud Atrebatenses natus, *Alexandro* Parmæ Duci Belgarum Præfecto ab Eleemosynis, electus Abbas Eenhamensis resignavit in Successorem Anno 1583.
XXXVII. Jacobus van Schoorisse. Antea Prior, electus & designatus Abbas. Obiit ante inaugurationem anno 1584.
XXXVIII. Benedictus Sejournet, Monasterii Lætiensis Religiosus, qui ob debita quibus hæc Abbatia gravata erat, denominationi & Electioni suæ cedens ad propriam Abbatiam se recepit anno 1587.
XXXIX. Hieronymus de Monceaux e Monasterio *S. Vedasti*, Præpositus de Hasprc &c. Obiit anno 1606.
XL. Henricus de Busignies Prior *S. Dionysii* in Brocqueroya Vir Nobili stirpe natus, obtinuit sibi & Successoribus Mitram; hinc Anno 1612. ad præfatam Abbatiam *S. Dionysii* assumptus.
XLI. Gaspar Vincke, Tornacensis, Prior hujus Monasterii, hinc electus Abbas exinde Ao. 1624. Abbas *S. Dionysii*.

XLII.

XLII. MARTINUS LE BRON. S. T. L. antea Canonicus Capituli *S. S. Michaelis & Gudulæ* Bruxellis, dein hic Religiosus, Raulicuriæ in Hannonia Rector. Mortuus anno 1656.

XLIII. HUBERTUS MEURANT: hic virtutum fulgore accrevit vivens: annis, non meritis decrevit moriens. Obiit 1677.

XLIV. VICTOR WARNANT. Genere nobilis, pietate nobilior, Gandæ Abbatiæ suæ agens negotia, dum e vehiculo prosiliens mortem effugere laborat, luxatâ tibiâ mortem invenit. Obiit anno 1686.

XLV. LONGINUS FOUCQUIER. Nobili genere natus luctuosa belli tempora gemens, ut turtur simpliciter vixit, confidenter obiit Ao. 1703.

XLVI. GISLENUS COUCKE. natione Flander, qui labanti huic domui atlas fuit obiit anno 1713.

XLVII. ADRIANUS ROELANTS. Gerardimonte natus post varia, ut Thesaurarii, Subregentis, Prioris, & Pastoris *S. Bartholomæi* munia, renovatis structisque funditus ædificiis, huic Abbatiæ, novum indics fulgorem addit. Inauguratus est die 2. Februarii anno 1714. hodiè cum laude præest.

Quoad reliqua oppidi Monasteria & loca sacra, templum de *Hunnegem B. Mariæ* Patrocinio nobile, etsi olim loci dignitatem obtinuit, tamen simul atque coaluit oppidum exstructo Cœnobio, Curiale *D. Lucæ* proximum, Parochiale jus occupasse videtur. Ad civium vero commoditatem jus cum baptismali fonte (qui hodiè duobus hisce locis unicum est) translatum, communicatumque *Bartholomæano*, quod forum respicit, unitum Abbatiæ per *Leonem X.* Pont. Max. Anno 1515.

Templum Curiale *D. Bartholomæo* sacrum, traditur *Maximiliani* Cæsaris ævo initium accepisse, & nomen a sacris *S. Bartholomæi* reliquiis, quas anno 1515. die 6. Julii a *Michaele* Priore Cartusiæ *Ten Bosche* in *Lierda S. Martini* accepit.

Gaudet hoc templum *S. Bartholomæi* Collegio olim XII, nunc minore numero Sacerdotum titulo *D. Virginis* Deiparæ, quod horarias ejus preces cum Pastore Præside suo exsolvit ad Dei, Virginisque gloriam, sanctique Bartholomæi.

In oppido inferiore templum *S. Catharinæ* antiquitate totius oppidi primum a *S. Luca*, illud anno 1622. *Gaspar de Vincke* Abbas XLI. Fratribus, *S. Francisci de Paula* Minimis a *Philippa de Coulx* Wedergratæ Domina dotatis, consentiente Magistratu sub certis legibus tradidit. Anno 1640. construxêre novam Ecclesiam quæ consecrata est a *Francisco Henrico vander Burchio* Archiepiscopo Cameracensi die 4. Augusti anno 1641.

Templum Hunneghemiense de quo mox egimus consensu Abbatis & Magistratus anno 1625. die 9. Decembris assignatum fuit Monialibus Regulæ Reformatæ *S. Benedicti* strictioris observantiæ sub certis conditionibus, quas recenset *J. van Waesberge* in suo *Gerardimontio* pag. 192. Duxit eas Geraldimontem *D. Anna Escudamour* Angla ex oppido Atrebatensi. Hinc evocatæ sunt, quæ anno 1655. Monasterium Benedictinarum Teneræmundæ formarent.

Cœnobium Carmelitarium Virile; titulo Vallis *Josaphat*, eo quod in valle seu pede montis situm sit. Hoc fundatricem agnoscit *Mariam vander Gracbtiam* viduam *Rogerii d'Escornaix* Equitis, Hoorenbecæ Domini, quæ testa-

menti tabulis, præter alia prædia, domum suam (dictam *Het Casteel ter Gracht*) & dominium mero imperio, aliisque clarum prærogativis, reliquit Fratribus B. Virginis de Monte Carmelo mensis Octobris die septimo Anno 1481, quæ tandem piam animam reddidit proximè subsecuto mense Decembri, condita in medio Chori sub humili Sarcophago, quæ habet talem inscriptionem, quæ etiamnum legitur in novâ exstructâ Ecclesiâ Anno 1717.

Hier licht Edele ende Weerde Vr^e. Marie vander Gracht, **Vr. van Hoornebeke / Fondatresse van dese Kercke ende Clooster / W. van M^{er}.** Rogier van Gavre, **Heere van Hoornebeke / die in de Abdye van** S. Adriaen **licht.** Obiit hæc Anno 1481. 3. Decemb.

Nosocomium ante quinque secula a Flandriæ Comitibus fundatum est, institutis sex sororibus ad ægrotorum curam, quem numerum postea vetuit augeri *Margareta* Flandriæ Comitissa anno 1266. ne quod ad ægrorum curam fundatum est, Sorores validæ ampliore numero consumerent.

De Grisearum sororum Monasterii origine, quæ anno 1656. tertiam *S. Francisci* Regulam Pœnitentium amplexæ sunt, nihil ad nos certi pervenit.

Beginasium quod ad Teneram fluvium in Oppido inferiore visitur, quis instituerit, omnino ambiguum & incertum est. Beginæ passim tradunt *Margaretam* Constantinopolitanam Flandriæ Comitissam ipsarum fundatricem esse, ita se a majoribus accepisse, quum ea præcipuè pia fuerit, & omnia penè Flandriæ Beginasia cum *Joannâ* Sorore condiderit.

In Gerardimonte olim fuit Domus Fratrum vitæ communis titulo *S. Gregorii*, qui ex suo instituto humaniores litteras docebant. Domus hæc vulgo *S. Joannis* domus dicebatur, sita erat ad Teneram fluvium, ejusque ludus litterarius a *Jacobo Marchantio Ninhovia* in descriptione Flandriæ plurimum laudatur. Deficiente Fratrum numero, possessiones hujus domus Seminario Gandavensi accesserunt.

Plura qui volet de Oppido Gerardimontensi, adeat *J. van Waesberghe* in suo Gerardimontio edito Bruxellis Ao. 1627. typis J. Meerbecii in 4.

NINHOVIA, antiquis *Nieneve*, hodie *Ninove & Ninhoven*, latinè etiam *Ninive Flandrorum*, exiguum oppidum ad Teneram fluvium. Etymologia nominis incerta, circa annum 490. initium sumpsit, a Gothis, congestâ glebâ & cespite in propugnaculum contra Wandalos, interiorem Flandriam, & in eâ Gandam occupantes.

Pulcherrimam insidet & saluberrimi aëris planitiem: inde quâ Tenera serpit fluvius, virentibus semper pratis, & pascuis, inde omni frugum genere luxuriantibus campis conspicuam, quam etiam cingunt montes, Sylvis, arvisque distincti, conspectu amænissimo.

Hoc oppidum muro, vallisque cingi cœpit anno 1194. pristinis bellorum motibus, ac ultimis inter Hispanos & Gallos multum attritum, ac munimentis suis nudatum est, & ab exercitibus, qui pluries in ejus viciniâ stetêre gra-

graviſſimas calamitates incolæ & vicini perpeſſi ſunt. Anoo 1339. aliarum urbium jus adepta eſt, olim ſeparata a Comitatu Flandriæ fuit, ab eoque independeus, nec ullius, inſtar civitatis liberæ dominio ſubjecta; hinc cum ſuo territorio, ſeparatam ab aliis ditionem conſtituens; eâque ratione proprium habet jus municipale ſive conſuetudines, & propriis legibus utitur.

Circa medium ſeculi XII. primum ejus Dominum ieu Dyoaſtam iovenio *Amelricum* Flandriæ Conſtabularium, *Gerardi* Conſtabularii, & Fundatoris Abbatiæ Ninhovienſis avum. Subſequeotium Dynaſtarum ſeriem reperies in *A. Sanderi* Flandriâ Illuſtratâ Tom.II. pag. 530. Hodie a morte *Caroli Henrici a Lotharingia* Principis Vaudemontani ſubeſt ab Aono 1723. *Beatrici a Lotharingia* Abbatiſſæ Remiramootanæ.

Abbatia Ninhovienſis inibi poſſidet iofimam juriſdictiooem (*La Seigneurie Fonciere*) quam per Prætorem, Graphiarium, & ieptem pedarios (vulgo *Laeten* vocant) per notabilem oppidi partem exercet, in eâque jus inhæredandi & exhæredandi: itemque jus habet venandi & piicandi cum Dynaſtâ per totum diſtrictum, & a pago Santberge uſque ad Liedckercke. Item varii ei competunt cenſus affectati ſuper diverſas domus & fundos.

Hoc oppidum nullum habet territotium, in quo aliquam juriſdictionem exerceat, præter agrum ſuburbanum, in quo aliqoot villæ, domuſque ruſticanæ ſunt cooſtitutæ titulo fiduciario, & ſubſidiario Nioive accenſetur *Ridders-boven*. Cutiam Equeſtrem appellat Gramajus, eſtque intra limites Toparchiæ Velſicanæ, Comitatus Aloſtani pagi; de qua acturi ſumus in Decanatu Oordegemicnſi. Eodem titulo accenſetur *Tempel-Mars*, ſeu templum Martis in tractu Inſulenſi, inter Seclinium & Inſulas, cui titulo fiduciario acceoſetur *Vendovilla*, ſeu Vindorum villa, in eodem tractu inſulenſi.

Quoad rem ſacram unicam habet Parochialem Eccleſiam D. Virgini ſacram, quam curat e vicino Ordinis Præmonſtrateoſis Cœnobio aſſumptus Parochus. In illâ pro divino officio celebraodo ſeptem ſunt præbendæ, quas quotidiaoias vocant, quod iis proviſi, quotidie teneantur frequentare Chorum. Horum primus & quaſi Præpoſitus eſt Paſtor, & eo ipſo quo fit Paſtor, de illâ quotidiaoâ proviſus. Sex reliquas alternativè conferunt nunc Abbas, ounc Magiſtratus. Ioſtitutio, & iotroductio ad illa beneficia ſoli competit Abbati, uti & conſtitutio Matricularii ſeu Cuſtodis, & collatio Scholaſteriæ. *Ex Archivis Abbatiæ.*

Ornatur potiſſimum hoc oppidum *Abbatia*, ſub titulo B. M. V. & *S. S. Cornelii & Cypriani*, fundata anno 1137. a *Gerardo* hujos oppidi Advocato, ſeu Dynaſtâ, viro nobiliſſimo & piiſſimo, cognomento Cooſtabularius, ſive Comes ſtabuli, filio *Amalrici* Comitis ſtabuli, ſeu Magiſtro Equitis Comitis Flandriæ, erecta tali initio. *Abbatia Ninhovienſis.*

In Eccleſiâ Parochiali hujus oppidi, olim ſitâ extra muros, vetus erat Canonicorum Collegium, & in eo erant duo Canonici celebris memoriæ viri *Balduinus Wala* & *Oiotus*, tertio eorum Collegâ defuncto nomine *Aloudo*, ejus præbeuda vacabat. His ſeptem Canonicorum præbendis præfatus *Gerardus* Octavam addere præbendam diſpooebat, aſſignans pro eâ decimas ſuas de Herlichove & 21. bonaria terræ apud *Eychem*, ad refrigerium animæ uxoris ſuæ *Giſlæ* defunctæ, & in eadem Eccleſia ſepultæ. Verum ſuggerente præfato *Balduino Wala*, perſuaſom *Gerardo* loco illius præbendæ, fundare Abbatiam Ord. Præmonſtratenſis, toto tunc Belgio celeberrimi, & incrementa maxima facientis, in qua jugis in precibus & ſacrificiis haberetur ſui, ſuorumque memoria. Probatum piiſſimo viro *Gerardo* conſilium *Balduini*, offerentis ad hoc pium opus, ſuam etiam præbendam, & alteram

tunc vacantem assignantes, si ita *Burchardo* Cameracensi Episcopo placuisset, qui maturo prius habito consilio Fratres Præmonstratenses censuit advocandos. Missâ itaque legatione ad Ecclesiam Parchensem, advenit ejusdem Ecclesiæ Abbas *Simon*, & anno 1137. septem ejusdem Ecclesiæ Fratres, prima Ninhoviensis Abbatiæ germina, in festo *S. Martini* advenientes, benignissimè accepti sunt, quibus per Laudunensis & Parchensis Abbates præficitur primus Abbas *Gillebertus* Laudunensis Abbatiæ Canonicus, omnibus quæ erant Ecclesiæ in eorum usus assignatis, quibus præfatus *Gerardus* septem bonaria terræ apud *Rubroeck* (hodie *Ruysbroeck*) adjecit, & insuper quintam garbam in Parochiâ de Herliekboven acquirere fratribus relaxavit. Quæ omnia *Nicolaus* Episcopus Cameracensis confirmavit diplomate dato 25. Decembris 1138. & eidem Abbatiæ incorporavit Ecclesiam Parochialem Ninhoviensem, cum tribus præbendis inibi fundatis. Diploma refertur in Donat. Belg. A. Miræi novæ edit. pag. 527. ut sequitur.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego NICOLAUS Dei gratiâ Ecclesiæ Cameracensis Episcopus. Quia propitiante Domino Pontificali Cathedrâ licet indigni præsidemus, etsi omnibus in communi nostræ Diœceseos fidelibus generalem curam debemus, illis tamen, qui felici naufragio, abjectâ sæculari sarcinâ, de mundi hujus fluctuante pelago ad tranquillum & placidum contemplationis portum innataverunt, speciali dilectionis & solicitudinis necessitudine obligamur: ut ex nostris eis prodesse, & aliorum erga eos liberalitatem approbare & firmare studeamus, quatenùs piâ vicissitudine de orationibus eorum aliquod imperfectioni nostræ subsidium comparemus.

Igitur tam præsentibus quàm futuris notum facimus, quòd Ecclesiæ de NINIVE, quam cum Altari & atrio, atque omnibus appenditiis suis, piæ memoriæ Prædecessor noster BURCHARDUS, AMULRICI Constabularii Flandriensis, ceterorumque participantium devotissimâ petitione, liberam & ab omnimoda exactione quietam effecerat, quidquid in futurum concessione Principum, oblatione fidelium, seu aliis quibuscumque justis modis canonicè poterit adipisci, possidere gratanter annuimus.

Porro quoniam jacula prævisa minùs lædunt, præfatæ Fratres Ecclesiæ, secundùm Apostolicam institutionem atque tenorum Præmonstrati Ordinis degentes, ne deinceps posterorum infestatione, sive quorumcumque sacrilegâ cavillatione inquietati, requietionis suæ amœnitate priventur, non inconsultè decernimus quædam beneficia privilegio commendari, quæ nullatenus ab Ecclesiastico jure convenit alienari.

Siquidem GERARDUS, liberalis vir, suprà memorati Amulrici Filius, in omnibus aquis, quas ipse liberè possidet, exceptis solummodò vivariis solis, gratâ largitate Fratribus piscationem perpetualiter concessit. Prætereà ex beneficiis ejusdem Gerardi, piscatorias rendiculas quatuor, quas vulgò vieria nominamus, in flumine Teneræ hereditario jure possidebunt.

Addidit etiam ideò Gerardus territorium de *Windresdala*, & adjacentia ejus; pratum videlicet & nemus, & aliud pratum secus Teneram, & allodium de *Roslaer*, & septem libras annuatim istis diebus determinatis in Villa *Testerep* persolvendas, B. Joannis Baptistæ, Sanctique Remigii, in Purificatione B. Mariæ & in media Quadragesima.

Nos verò de statu Religionis & Ordinis integritate quàm plurimùm gratulantes, ne Claustralium pacem turbare potiùs quàm nutrire videamur, Domino GISLEBERTO Abbati Ninivensi, & decessoribus ejus, quidquid obsequii nostræ dignitatis ad honorem attinet, omninò dimittimus; excepto quòd semel in anno, si tamen præmonitus fuerit, ad Synodum venire curabit. Item Ecclesiæ Beatorum Martyrum Christi Cornelii & Cypriani hujusmodi libertatem concedimus, quatenùs Abbas electus, ad consecrandum iturus, Baculum Pastorale super Altari propriâ manu accipiat.

Contigit aliquoties, ut alicui infirmitate detento, & volenti converti, prohibitio Presbyteri sui obviaret. Quod quia contrarium B. Augustini Regulæ videtur, dicenti: *Suscipite infirmos*, omnibus infrà nostri Episcopatûs terminos simile quærentibus benignè concedimus, ut ad Ecclesiam Ninivensem, salvo tamen Presbyterorum,

quo-

quorum Parochiani ſunt, Offertorii proficuo. . . Si autem aliquo forefacto Principis Provinciæ ſive aliorum quorumcumque terra in banno teneatur, remotis excommunicatis, foribus clauſis, divinum in Eccleſia celebretur officium.

Nos quidem ex injuncto nobis officio, quidquid Reverendiſſimi Patres noſtri Honorius atque Innocentius religioſè ſanxerunt, viva voce prædicare debemus. Interdicimus itaque Apoſtolicâ auctoritate, ne in Eccleſia Ninivenſi, in qua Fratres vitam Canonicam profeſſi degunt, nulli omninò hominum liceat, ſecundùm B. Auguſtini Regulam, ibidem conſtitutum commutare. Nullis etiam Epiſcoporum futuris temporibus audeat inde Fratrem abducere, nec profeſſus quiſpiam ex eadem Eccleſia aut Clauſtro præſumat ſine communi Congregationis permiſſione diſcedere; diſcedentem verò nullus Epiſcoporum, nullus Abbatum, nullus Monachorum, ſine communi Litterarum cautione, ſuſcipere.

Statuimus etiam, ut nulli liceat eandem Eccleſiam temerè perturbare, aut ejus Poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare; ſed omnia integrè conſerventur Regularium Fratrum & pauperum uſibus profutura. Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica ſæculariſve perſona alienare ab Eccleſia, quidquid legitimè poſſidet, præſumpſerit, ſi non ſatisfactione, ſecundò tertiòve commonita, congruè emendaverit, in extremo examine diſtrictæ ultioni ſubjaceat. Cunctis autem eidem Eccleſiæ jura ſervantibus ſit pax Domini Jeſu Chriſti, quatenùs & ſic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum judicem præmia æternæ pacis inveniant, amen.

Sancimis etiam, ut pro GERARDO, ejuſdem Eccleſiæ Fundatore & conſtructore, in eadem Eccleſia jugis memoria in orationibus perpetualiter habeatur.

Signum Theoderici ejuſdem . . . . Archidiaconi,
S. Joannis, Alardi, Theodorici, Archidiaconorum,
S. Guidonis Præpoſiti,
S. Gerardi Decani & Archidiaconi,
S. Guidonis,
S. Walteri,
S. Guirenboldi, item Guirenboldi,
S. Hugonis, item Hugonis, Bartholomæi, Euſtachii, Heriwardi, Radulphi, Canonicorum.

Actum anno Dominicæ Incarnationis milleſimo centeſimo triceſimo octavo, Indictione XV. Præſulatûs Domini Nicolai ſecundo. 1138.

Ego Guirenboldus ſcripſi & recenſui.

Ejuſdem ferè tenoris litteras dedit idem *Nicolaus* Camerac. Epiſc. anno 1139. & 1165.

Eugenius III. Papa confirmat poſſeſſiones Abbatiæ Ninivenſis, eamque eximit a ſubjectione Epiſcopali, & ſub protectione *S. Petri* ſuſcipit. Anno 1147. Diploma recitat *A. Miræus* in Donat. Belg. novæ edit. pag. 534. ut ſequitur.

Eugenius Epiſcopus Servus Servorum Dei, dilectis Filiis GERARDO Abbati Eccleſiæ S. Cornelii Ninivenſis, ejuſque Fratribus tam præſentibus quàm futuris, canonicam vitam profeſſis in perpetuum. Quoties illud à nobis petitur, quod Religioni & honeſtati convenire dignoſcitur, animo nos decet libenti concedere, & petentium deſideriis congruum impertiri ſuffragium.

Eapropter dilecti in Domino Filii, veſtris juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & præfatam B: Cornelii Eccleſiam, in qua divino mancipati eſtis obſequio, ſub B. Petri & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis Scripti patrocinio communimus. Statuentes quaſcumque poſſeſſiones, quæcumque bona inpræſentiarum eadem Eccleſia juſtè & canonicè poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, ſeu aliis juſtis modis Deo propitio poterit adipiſci, firma vobis veſtriſque Succeſſoribus & illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

Totam decimam ejuſdem villæ cum appenditiis ſuis, *Herlincheven* cum tota decima, *Lidekerkenſem* Eccleſiam cum tota decima & appenditiis ſuis, ſcilicet *Lombeca*,

Stritbem; partem decimæ apud *Menz*, curtem *Netberwicb* cùm prato, piſcatione in Tenera ubique, cum Advocato, duo molendina cum manſis juxta Eccleſiam Niniveſem, curtem *Rubroc* cum circumjacentibus terris & ſilvis, terram Hugonis Gantis, & Fratris ejus Giſleberti; ſilvam *Mentogb* à Gerardo Advocato emptam, curtem *Wendencote* cum circumjacentibus terris & pratis; hereditatem Henrici Gonverſum de Herlincoven, alodium de *Roſilar* cum nemuſculo *Stonbecca*; alodium quod dedit Herbrandus de Merbeca; terram cum ſilva Gualteri de Curia, terram quam dedit Theodericus de Inferno; terram quam dedit Caſtellanus Bruxellenſis, aſſenſu Guidonis & Gualteri de Hoſdem apud *Seneſiam*; terram quam dedit Uffo Pauper, aſſenſu Fratris ſui Giſlardi apud *Arken*; terram quam dedit Albricus cum ſilva & prato apud eamdem villam.

Sane agrorum veſtrorum, quos propriis manibus aut ſumptibus colitis, ſive de nutrimentis veſtrorum animalium nullus à vobis decimas exigere præſumat. Prohibemus quoque, ut nullus Fratrum, poſt factam ibidem profeſſionem, abſque Abbatis ſui permiſſione, ex eodem clauſtro audeat diſcedere; diſcedentem verò, abſque litterarum communium cautione, nullus ſuſcipere vel retinere præſumat.

Decernimus ergò ut nulli omninò hominum liceat præfatam Eccleſiam temerè perturbare, aut ejus poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu quibuſlibet vexationibus fatigare; ſed omnia integrè conſerventur, eorum, pro quorum gubernatione & ſuſtentatione conceſſa ſunt, uſibus omnimodis profutura, ſalvâ Sedis Apoſtolicæ auctoritate & Diœceſani Epiſcopi canonicâ juſtitiâ.

Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica ſæcularisve perſona hanc noſtræ Conſtitutionis paginam ſciens, contra eam temerè venire tentaverit, ſecundò tertiove commonita, ſi non ſatisfactione congruâ emendaverit, poteſtatis honoriſque ſui dignitate careat, reamque ſe divino judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à Sacratiſſimo Corpore & Sanguine Dei & Domini noſtri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ ultioni ſubjaceat.

Cunctis autem eidem loco ſua jura ſervantibus ſit pax Domini noſtri Jeſu Chriſti, quatenus & hìc fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Theodoricus Alſatius Flandriæ Comes anno 1142. in protectionem ſuſcipit Abbatiam Niniveſem petente Fundatore *Gerardo*. Diploma refert idem *A. Miræus* in Donat. Belg. novæ edit. pag. 530. cujus hic eſt tenor.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Theodericus Elſatius, divinâ diſpenſante providentiâ, Flandrenſium Comes, tam futuris quàm præſentibus in perpetuum.

Quando ea, quæ juſta, quæ utilia, quæ honeſta, quæ denique divina ſunt, poſtulamur, piâ alacritate nos condecet facilem præbere aſſenſum.

Proinde petitioni devotæ Domini Gerardi de Ninive, cognomento Conſtabularii, piè acquieſcentes, Abbatiam de Ninive, ſub noſtro dominio & Flandrenſi Advocatia tuendam, de manu ipſius Gerardi ſuſcepimus, quaſi Deo & hominibus pro ea reſponſuri, & mercedem æternam pro bene adminiſtrata protectione habituri.

Præfatus ſiquidem Gerardus temporibus noſtris in ſuburbanis ſuis Abbatiam, in honore ſanctæ Dei Genitricis ſemperque Virginis Mariæ, & ſanctorum Martyrum Cornelii & Cypriani, ob ſuam ſuorumque ſalutem inſtituit, ipſique ſummâ ſolertiâ neceſſaria procuravit. Sed quoniam vir ſapiens & providus malis, quæ noſtris temporibus perturbant Eccleſias, ſe reſiſtere non poſſe conſideravit, nobis & Succeſſoribus noſtris ſponte ſuâ dominium & Advocatiam Abbatiæ & poſſeſſionum ejus, ore & manu & teſtimonio noſtrorum ſuorumque hominum, commiſit & dedit; ut vel etiam ipſi, vel Sequacibus ſuis, vel quibuſlibet malum præfatæ Eccleſiæ molientibus juſtitiâ & poteſtate noſtrâ obviaremus.

Abbatiam igitur, quam liberam invenimus, liberamque ſuſcepimus, liberam deinceps fore decernimus. Et ſi quis querelam in ipſam vel in res ejus habuerit, & ad præſentiam Comitis Flandrenſis terminare noluerit, ſed præſumptuoſâ malitiâ ipſam vexaverit, Flandrenſis Majeſtatis reus habeatur. Ut autem hæc bene ordinata optimè dein-

deinceps teneantur, Testium, qui rei gestæ interfuerunt, subscriptione & Sigilli nostri impressione hanc Decreti Paginam corroborare decrevimus.

Signum Otgeri Notarii,
S. Iwani de Gant,
S. Willelmi de Boular.
S. Michaëlis Constabularii,
S. Theoderici de Beverne,
S. Balduini de Wenteca,
S. Rogeri Tribuni de Curtraco,
S. Balduini de Sichem,
S. Gerardi de Netherwic,
S. Walteri Faityr.

Actum anno Incarnati Verbi millesimo centesimo quadragesimo secundo, Indictione quintâ, Epactâ XXII. Concurrente III. 1142.

Mirum quanta hæc Abbatia brevi temporis spatio tam in spiritualibus quam temporalibus incrementa fecerit, variis acquisitis per Brabantiam, Flandriam & Hannoniam possessionibus, juribus & prærogativis.

Pastoratus quos obtinet hæc Abbatia, quique a suis Canonicis administrantur sunt sequentes; Ninhoviensis cum ejusdem appendice de Herlinckhovia, Lidekercanus, Lombecæ Castri, cui unita est Ecclesia de Strythem, Pamelensis, Voordensis, & Okegemiensis.

Ecclesia Parochialis Ninhoviensis præfato Cœnobio unita est anno 1138. per *Nicolaum* Episc. Camerac. uti supra dictum est.

Ecclesia Parochialis Lidekercana anno 1092. consentiente *Gerardo* Episcopo Cameracensi, per fundationem *Radulphi* Tornacensis & *Hellewigis* uxoris suæ, mutata fuit in Abbatiam Canonicorum Regularium; Ejus Abbas erat ejusdem Ecclesiæ Pastor, & e suis Vicarios emittebat in Lombecam Castri & Strythem tamquam Ecclesiæ Liderkercanæ appendices. Anno 1140. *Iwanus* Comes Alostanus & Dominus Lidekercanus, amotis inde dictis Canonicis, cessit Abbatiæ Ninhoviensi Ecclesiam Lidekercanam cum præfatis appendicibus & memoratæ Abbatiæ possessionibus, donum confirmante *Nicolao* Episc. Camerac. & eo jure administratur per Canonicum Abbatiæ Ninhoviensis.

Ecclesia Lombecæ Castri unâ cum Strythemiensi, olim (uti dictum) Lidekercanæ appendices per meros Vicarios ministraræ, hodie proprium suum Pastorem obtinet præfatæ Abbatiæ Ninhoviensis Canonicum, cui uni soli (licet sint duæ Parochiæ, ambæ baptisterio & reliquis Parochialibus propriæ provisæ) subjiciuntur per *Joannem* Episcopum Cameracensem anno 1198.

Ecclesia Parochialis de Pamella eidem Abbatiæ accessit anno 1179. cum Altari de Ledeberghe (quod hodie Sacellum est) dono *Rogerii* Episc. Camerac.

Ecclesia Parochialis de Voorde anno 1292. per *Guillielmum* Episcopum Cameracensem unita est Abbatiæ Ninhoviensi, in cujus favorem dictæ Ecclesiæ renuntiarunt, & sese abdicarunt Abbas & Conventus Montis S. Martini Ord. Præmonstr. in Picardiâ propè Casteletum Galliæ oppidum.

Ecclesiam Parochialem de Okegem acquisivit Abbatia Ninhoviensis anno 1602. per cessionem & renuntiationem Abbatis & Conventus S. Adriani Ord. S. Bened. Gerardimontibus, & approbatione *Matthiæ Hovii* Archiepiscopi Mechliniensis.

Cætera jura & prærogativa libens prætereo ne solito sim prolixior proposito.

A pluribus seculis ad Ecclesiam Abbatialem frequentissimus semper fuit,

& hodiè perseverat concursus Epilepticorum seu morbo caduco & aliis infirmitatibus laborantium, qui ad Reliquias S. S. Mart. atque Pont. *Cornelii & Cypriani*, ut authentica probant testimonia, integram Sanitatem consecuti sunt & consequuntur. In ejusdem Abbatiæ agro dicto Sylva de Ruysbroeck, territorio Niohoviensis oppidi celebre visitur Sacellum, dicatum Deiparæ Virgini sub titulo Mariæ pacis, in quo ægri ac infirmi Deiparæ devoti reconvaluêre sæpius, & plurima beneficia obtinuêre.

Floruit in hoc Cœnobio *Balduinus Ninivensis*, Chronographus, qui scripsit Chronicon breve a Christo nato usque ad annum 1294. quod asservatur in hac Abbatiâ, quod nos ipsi hoc anno 1725. vidimus & inspeximus, ex eo se plurima transcripsisse fatetur *A. Miræus* in suo Præmonstratensi Chronico.

Damus hîc exactam seriem Abbatum; prout ex Archivis ex hac Abbatiâ ad nos missa est.

ABBATES NINHOVIENSES.

I. GILBERTUS, Canonicus Abbatiæ Laudunensis, vir Religione, scientia & moribus apprimè ornatus. Post quinquennale regimen, cessione locum fecit alteri Gilberto anno 1142.

II. GILBERTUS, Canonicus Abbatiæ Parchensis, post regimen duorum mensium ad suos reversus anno 1143.

III. GERARDUS, Canonicus Abbatiæ Laudunensis rexit annis 44. irreprehensibiliter. Templum & claustrum ædificavit, ad quod suum deduxit gregem, veteri relicto, quod subitaneo opere erectum fuerat in atrio templi Parochialis, quod unâ reliquit. Obiit anno 1185. die 28. Sept.

IV. ARNOLDUS WALA, primo professionis anno Prior constitutus, ejusdem Officii 45°. Abbatiale munus suscepit: quo toto quinquennio laudabiliter functo, defunctus est 8. Octobris anno 1190.

V. MATTHÆUS DE SCORNACO, Canonicus Abbatiæ Montis S. Martini. Vir fuit singularis doctrinæ & Scriptis clarus, post quinquennale regimen cessit Ao. 1196. & ad locum unde exierat reversus, ibidem beato fine quievit.

VI. ALGOTUS. Vir pius, post quinquennalem administrationem, ob perpetuum languorem curam Pastoralem deposuit anno 1199.

VII. STEPPO, Abbatialem dignitatem suam laudabiliter illustravit, illustri ipse apud Hannonios stemmate natus, denatus est 15. Octobris anno 1204.

VIII. HENRICUS, Abbatiæ Montis S. Martini Canonicus, post biennium abdicavit anno 1206.

IX. JOANNES DE SPINIS. Vir admodum religiosus, susceptæ dignitati solo quadrimestri superstes, mortuus 7. Januarii anno 1207.

X. RODOLPHUS, vir sive in Regulari observantiâ zelum, sive in provehendis temporalibus industriam spectas, multâ laude dignissimus obiit 18. Aprilis anno 1244. Sub hujus Prælaturâ anno 1221. mortuus est B. memoriæ *Arnoldus a Swalma* Parochialis, oppidi Ninhoviensis annis fere 33. Parochus, ad cujus tumulum (qui in Cœmiterio Abbatiali erat) cum crebra miracula fierent, corpus ejus ad Parochialem Ecclesiam translatum, ibidem honorificentius sepultum est.

XI. SIGERUS, qui munere Abbatiali Septennio præclarè functus, defunctus est Calendis Januarii anno 1251.

XII. DANIEL, qui post Ecclesiam Jettensem & Grimbergensem providè suis

suis temporibus gubernatam, ad suæ matris Ecclesiæ regimen, vitæ & scientiæ meritis exigentibus electus est: post cujus trieunium, hoc quantum honoris & dignitatis, morte deposuit 19. Januarii anno 1255.

XIII. GUILLIELMUS AB HALTERA, quamquam bonus Pastor, dispersionem tamen gregis sui passus est: Hannoniis Ninhoviam devastantibus per rebellionem contra *Margaretam* Flandriæ & Hannoniæ Comitem susceptam pro Avenienſi ejus filio, quibus malis cedens, cessit & officio anno 1258.

XIV. ÆGIDIUS, Canonicus Abbatiæ Viconiensis, vir doctus, doctorumque fautor, qui dum annos XII. in Præsulatu vixisset, evixit 5. Februarii anno 1270.

XV. PEREGRINUS; sed super terram, a quâ ut expeditior ad cælestem Patriam festinaret exacto circiter anno Abbatialem sarcinam deposuit anno 1271, & morte metam peregrinationis attigit 30. Augusti, ejusdem anni.

XVI. HENRICUS AB ALOSTO, post triennium successorem vidit 12. Octob. 1274.

XVII. JOANNEM DE HARBECA, virum multum memoriâ dignum, qui contractum per priorum temporum iojurias alienum æs omne difflavit, & amplas Ecclesiæ suæ possessiones adjecit, ac tandem senio gravis, quietis ergò Abbatiale munus 20. Decembris anno 1305. resignavit

XVIII. JOANNI MILLYS, Ninhovienſi, qui post novennale laudabile regimen fato concessit 28. Octobris anno 1314.

XIX. JOANNES DE CHAMPS, ex Liuuiaco, post triennale regimen successorem habuit

XX. ÆGIDIUM DE CELLARIO, Ninivitam, virum verè religiosum, qui post Septennii præfecturam, ultrò eidem cessit 5. Maii 1324.

XXI. Hunc post biennale regimen imitati fuut JOANNES DE IMPE anno 1226.

XXII. Et SIMON DE COSTERE, anno 1328.

XXIII. GUILLIELMUS BUSSERE, Illustri ortus sanguine, moribus ipse & defensione jurium Ecclesiæ suæ illustrior, qui postquam annos VIII. præclarè præfuisset, & profuisset, esse desiit 12. Sept. anno 1338, cui successit

XXIV. JOANNES A TENERÆMONDA, suam tenerè & mundè Ecclesiam dilexit & rexit annos XXII. dum tandem pedum fatigatus senio, & deiu vitam deposuit 19. Februarii anno 1359.

XXV. JOANNES VAN HAMME, Ninhoviensis, præfuit strenuè annis XXXIII. inter maximas Patriæ calamitates, quibus cum oppido Ninhovienſi suam vidit Ecclesiam involvi, diripi, incendi, ac penitus everti. Tandemque datâ pace domum Abbatialem cum Hospitio Gandavensi acquisitam, a fundamentis innovatam construxit, & dum ferè respirat 1. Junii anno 1391.

XXVI. JOANNES NEUCKERSTOCK, ex vetusto apud Flandros stemmate, dirutum cœpit restaurare templum,& Monasterii claustrum: sed quasi omnibus perficiendis dum sibi videretur impar, spontaneâ cessione Abbatiale munus, munus fecit spectabili viro *Bartholomæo ab Hoemen* anno 1406. die 10. Julii.

XXVII. BARTHOLOMÆUS AB HOEMEN, S. T. B. pro Ordine suo Præmon-

ſtratenſi Deputatus, interfuit Concilio Baſileenſi, a quo confirmatis Ordinis, & Eccleſiæ ſuæ privilegiis, obtinuit Mitræ & Pontificalium uſum, quibus tamen uſus humilitatis ergò fuit numquam, multiſque tandem domi & foris præclarè geſtis, cum rexiſſet annis 43. plenus dierum, diem clauſit extremum Kalendis Octobris anno 1447.

XXVIII. JOANNES BEVERLINCK, Ninivita rexit annos 37. quorum 1450. 1451, & 1452. ſuæ Eccleſiæ funeſtiſſimi fuêre, miſcentibus omnia igne & ſanguine Gaudavenſibus, tanta vaſtitate ut ſua ſuis Eccleſia deſtituta incolis tantum non exſtincta fuerit. Ærumnoſam hanc vitam deſeruit 31. Julii anno 1484. Nec meliora nactus eſt tempora Succeſſor ejus

XXIX. GUILLIELMUS A CASTRO, iiſdem ferè calamitatibus involutus ad annum uſque 1499. quo Abbatialem dignitatem depoſuit, poſtea vitam quoque deponens 4. Januarii anno 1505.

XXX. GERARDUS PARDEKE, egit tranquillius annis XI. quibus disjecta & collapſa ſuæ domus ædificia reſtauravit, aliiſque laudabiliter geſtis obdormivit in Domino 11. Decembris anno 1510.

XXXI. JOANNES CLERICI, Aloſtanus, electus annos natus 75. In tam frigido ſenio, ferventiſſimus jurium Eccleſiæ ſuæ defenſor. Nonagenarius anno 1525. ceſſit officio & anno 1527. die 29. Novembris exceſſit e vitâ.

XXXII. CORNELIUS HEY, Bredanus, primus Mitrâ & Pontificalibus uſus eſt. Vir planè inſigniſſimus, qui poſtquam æs alienum (quo ſua Eccleſia gravabatur) omnino expunxiſſet, eamque variis ædificiis exornaſſet, ſpontaneè Mitram depoſuit anno 1544, ſuoque heroico actu novem annis ſuperſtes. Obiit 1553.

XXXIII. JOANNES AB AVENA, Eccleſiam ſuam mirè provexit & ditavit. Ceſſit dignitati anno 1567. & obiit anno 1571. in feſto *S. Ceciliæ*, cui in vitâ ſpecialiter fuerat devotus.

XXXIV. MICHAEL MALENUS, origine Bruxellenſis, dum collabentis domus ſuæ reparationibus inſiſtit, operam perdit; nam anno 1578. hæreticis ſusdeque vertentibus omnia, & profanis ſacra miſcentibus, Bruxellas (diſperſis huc illuc Fratribus) profugere cogitur, ubi 18. Septembris ejuſdem anni peſte abreptus, in S. Gaugerici ſepultus eſt. Nec Maleno felicior ejus Succeſſor

XXXV. PETRUS ALOYSIUS, Bruxellenſis, qui ut ſibi ſuiſque provideret ſacra vaſa conflare, & Eccleſiæ ornamenta diſtrahere oportuit. Miſeriis hiſce immortuus eſt anno 1587. 13. Decembris.

XXXVI. ADRIANUS WASTEELS, Ninivita, verè inter tot ærumnas vir deſideriorum, & ad ſtuporem erga Deum, Divoſque pius, ſpecialiter *S. S. Cornelium* & *Cyprianum* Eccleſiæ ſuæ Patronos, quorum ope miraculoſâ (ut in extremis faſſus) a prædonibus eſt liberatus, pièque in Domino obdormivit 5. Martii anno 1594.

XXXVII. ANTHONIUS DE LANGHE, apud Mechlinienſes Nobili ſtirpe natus, S. T. B. Vir doctiſſimus pariter & Eloquentiſſimus, qui in magnâ mediorum tenuitate, per ſingularem œconomiam everſum Monaſterium tertio ædificationis anno habitationi commodum effecit. Tantæ fuit apud omnes æſtimationis, ut a Concilio Flandriæ in Commiſſarium Curiæ pro Clero electus ſit: tam ſui potens, ut binos Epiſcopatus ſucceſſivè oblatos recuſaverit. Tandem vero morte ſuâ 11. Aprilis anno 1606. Abbatialem infulam fecit & Bullam.

XXXVIII.

XXXVIII. Christianus vanden Abeele non minus de spirituali quam materiali ædificatione optimè meritus, post septem Prælaturæ annos ex hac vitâ decedit 13. Julii anno 1613.

XXXIX. Joannes David, S. T. B. parentibus Gerardimontensibus natus Hannoniæ Montibus; Vir doctus & munificus, Ordinum Flandriæ (ex parte Cleri) Deputatus Primarius, Ordinis Præmonstratensis in Curiâ Romanâ Syndicus, per utramque Germaniam, Hungariam, Daciam, Poloniam visitator generalis, *Alberto* & *Isabellæ* Belgarum Principibus a Consiliis intimis. Rexit annos 23. quibus perfecit cœpta a prædecessoribus Monasterii ædificia, & alia adjecit, dumque plura designat, & incipit, vitam finit anno 1636. die 25. Julii.

XL. Michael Mornack, Bruxellensis, vix toto Semestri vixit, & ante benedictionem evixit 21. Martii anno 1637.

XLI. Chistianus Roelofs, Gerardimontensis, S. T. B. Ordinum Flandriæ ex parte Cleri Deputatus Primarius, Regularis disciplinæ Zelator egregius, cum viginti annis inter continuas temporum vicissitudines præfuisset, ex hac vitâ migravit 4. Maii anno 1657.

XLII. Joannes Nevius, (alias *de Neve*) Oulterensis, vir plane eruditissimus, de Ordine Præmonstratensi (Circator generalis) de Patriâ (Ordinum Flandriæ ex parte Cleri iterato Deputatus Primarius) denique de Ecclesiâ suâ optimè meritus, & in utraque fortunâ sui semper similis. Obiit 4. Martii 1685.

XLIII. Ferdinandus de Moor, Ninhoviensis ex Pastore Ninhoviensi ejusdem Cœnobii Abbas, vir zelo zelatus pro decore domus Dei, & disciplinæ Regularis exactissimus, post tredecim annorum laudabile regimen vitâ functus est 27. Februarii anno 1698.

XLIV. Carolus Charite', Ninhoviâ ortus, omnibus amabilis, amore omnes complexus, & in omni scientiâ sine inflatione versatus: præcipuè Theologica, quam suis Confratribus uno & viginti annis prælegit denatus in vigiliâ Nativitatis Domini anno 1701.

XLV. Dionysius Freysers, Hasseleti in Eburonibus natus, ex Pastore Parochialis Ninhoviensis ad Prælaturam evectus, ad Dominum migravit post laudabile decem annorum regimen 13 Maii anno 1711.

XLVI. Ferdinandus vander Haeghen, Gerardimontensis, ex Provisore electus & inauguratus Abbas die 3. Julii anno 1721. ad Comitia Flandriæ ex parte Cleri deputatus primarius. Anno 1723. novam insignem Abbatialem Ecclesiam, penè seculo a prædecessoribus inchoatam ad perfectum deduxit, eamque solemni pompa die S. Jacobo sacra benedixit & primus in eâ sacrificium altaris obtulit, hodie feliciter præest & salutariter prodest.

Præter hanc Abbatiam & ædem Parochialem D.Virgini inscriptam, est *Gerontocomium* dictum *Nasareth*, fovendis septem senibus destinatum, anno 1576. ab *Antonio Vlaminck* Canonico, Officiali & Archidiacono, dein Decano Iprensi dotatum. Fundationem hanc confirmavit eodem anno die nonâ Julii *Antonius Perenotus* S. R. E. Cardinalis Granvellanus titulo *S. Petri* ad vincula, Archiepiscopus Mechliniensis.

Item Xenodochium seu Hospitale specialiter deputatum ut pauperes & infirmi ibi foveantur, & curentur, fundatum circa annum 1268. Benefecit inter cæteros illis olim anno 1295. *Joannes de Liedekercka* Eques & Dominus vanden Egene.

In oppido Ninhoviensi olim fuit Beginasium, quod nomen pontis vicini dicti *De Begyne-Brugge*, & nomen Capellaniæ satis indicant. Occuparunt illud anno 1504. Griseæ Sorores ex pago de *Viane* juxta Gerardimontes huc advenientes, profitentes tertiam Regulam *S. Francisci*, ea lege & conditione admissæ, quod infirmis assistere, & contagioso morbo laborantibus inservire teneantur. Circa annum 1662. reformationem & clausuram amplexæ, cujus consensu vel auctoritate ignoratur, exinde Pœnitentes Recollectivæ cœperunt appellari; Pastore tamen oppidi spiritualem in eis jurisdictionem privativè sibi manutenente, per Sententiam Magni Senatus, & Decretum Regium confirmatum.

Herlinchoven. Appendix Ecclesiæ Parochialis Ninivensis est *Herlinchoven* seu *Herlingi-Curia*, & *Herlinchovia*, ab *Herlingo* uno ex Gothorum Ducibus nomen sortita, contigua ferè oppido Niuivensi versus Occidentem, unde quia hic pagus olim alium habuit Dominum, scilicet Abbatem *S. Amandi*, etiam modo *S. Amandum* populus veneratur annuo festo seorsum a civitate Ninivensi, cum tamen eundem habeat Pastorem. Olim distincta videtur fuisse Parochia; in quodam antiquo enim libro vocatur Parochia: habet etiam proprium Magistratum, Graphiarium, mensam pauperum & æditnos. Pastori tamen Ninivensi in spiritualibus subjecta.

A. Miræus in Donat. Belgic. Lib. II. Cap. XLVII. novæ edit. refert Diploma quo *Eugenius III.* inter cætera confirmans possessiones Abbatiæ Ninivensis Anno 1147. recenset totam decimam villæ scilicet de Ninive cum appenditiis suis, *Herlinchoven* cum totâ decima. Dominum & Prætorem criminolum agnoscit eumdem quem Ninive, olim tamen ante annum 1115. alium agnoscebat Dominum (uti jam dicere incepimus) videlicet Abbatem Elnonensem *S. Amandi* in pabulâ, qui dictum pagum commutavit, cum parte Allodii, quod *Balduinus* filius *Roberti* junioris Comes Flandriæ habebat in *Teste-repti*. Non incongruè Ninive subjungimus Dominium de *Rotzelaer* in Comitatu Alostano, quod complectitur hosce pagos *Dender-Hauthem*, *Ayghem*, *Heldergem*, *Haeltert*, *Kersken* & *Vlackem*. Spectavit olim ad Barones de *Rotzelaer* (& hinc Dominio nomen) in Brabantiâ. Donavit illud *Gerardo* filio majori Equiti *Joannes de Rotzelaer* cum aliis in Flandriâ prædiis Anno 1279. Devolutum est postmodum illud Dominium ad Duces Brabantiæ, & per *Joannem III.* anno 1331. venditum fuit *Henrico* filio *Guidonis Dompretæ* Comiti de *Loo* seu Laude, Domino etiam Ninivensi. Quo sine liberis defuncto cum alia ejus hæreditate Dominium hoc ad peculia Comitatus Flandriæ accessit. Hodiè illud possident Gentiles de Happart-Dieghem cum suis.

Dominium de Rotzelaer.

Dominium de Wedergraet. Dominium de *Wedergraet* quamdam habuit olim dependentiam cum oppido Ninivensi, ratione subjectionis Feudalis quam habebat *Windeca-Teneræ*, unus e potissimis ditionis Alostanæ, & territorii de *Wedergraet* pagus. Complectitur hosce pagos *Windeca-Teneræ*, *Allodium* sive *Neygene*, *Appeltere* cum *Eychem* & *Pollaer*. Porro nomen suum sortitum videtur a Castro dicto de *Wedergraet*, quod in colliculo ad Teneram prope pagum de Appeltere ædificatum, jam planè dirutum est, colliculus tamen hodiè ibidem cernitur.

Hoc Dominium olim possedit *Osto de Wedergraet*, Eques qui filiam unicam *Mariam* reliquit ejus hæredem, nupta hæc est primo *Joanni de Massmines* Equiti Domino de Axelles: exinde *Danieli vanden Weerden* Scutifero circa annum 1411. Cum autem per illam Dominium hoc venditum esset, jure retractus occupavit illud *Antonius* Brabantiæ Bastardus, at non sine

ne lite. Ab illo devenit ad *Philippum* Burgundiæ Ducem, qui Cancellario suo *Petro de Goulx* & *Mariæ de Rye* uxori ipsius, illam terram donavit. In qua familiâ cum hæsisset usque ad *Gasparum de Goulx*, ab eodem in dote assignata fuit filiæ fratris sui *Guilielmi* Domini de Meerheke, eâ tamen conditione, ut filius ex eâ nasciturus primus natu nomine *Goulx* insigniretur: sin secus faxit, ad secundum genitum, qui illam conditionem servaret devolveretur. *Philippa* mixta *Joanni de Lille*, Domino de *Goulsin*, nullam ex ea edidit prolem: eadem nupta *Philippo Guilielmo de la Pierre*, Domino de *Fay*, eandem ditionem transmisit morte suâ filio suo natu maximo *Francisco Philippo* cui a morte avi Paterni obtigit amplum Dominium de *Bousies*, dein titulo Marchionatus decoratum.

Hic Marchio de Bousies Anno 1699. die 25. Novembris vendidit Dominium de *Wedergraet* cum suis annexis & dependentibus *Antonio van Cauteren* Domino de Nederbracle; pretium fuit 60000. floren. post cujus mortem ejus filius *Antonius-Franciscus-Clemens* hoc Dominium hodie possidet.

APPELTERE, pagus Comitatus Alostani inter Ninhoviam & Gerardimontem Dominii de Wedergraet, vide supra.

Ecclesia tutelarem colit *S. Gertrudem* Virg. sub Patronatu Abbatissæ Illustris Capituli Nivellensis.

Decima est tripartita cujus duæ trientes spectant ad præfatum Capitulum Nivellense, altera triens ad Parochum, cui insuper ab eodem capitulo annuè solvuntur in Supplementum competentiæ 220. floreni.

Hujus Parochialis appendix est in spiritualibus *Eychem*, cujus Ecclesia sacra est *S. Martino* Episc. Dynastia est Dominii de Wedergraet.

ASPELAERE, Municipium sub Baronatu de Boulaer, ad cujus Baronem ejus spectat Dominium, primo lapide a Ninhoviâ quâ itur Gerardimontem. Solemne habet forum annuum postridie Festi *S. Joannis Baptistæ* die 26. Junii.

Ecclesia inscripta est *S. Amando* Tungrensi Episc. Ejus Patronatum possidet Abbas *S. Adriani* Gerardimontibus Ord. S. Bened. cum potiori parte decimarum, sola sexta earum pars cedit Parocho, cui in Supplementum competentiæ annuè solvuntur a præfato Abbate 120. floreni.

Hæc Abbatia obtinuit Altare de Aspelaer cum appendirio suo Halut (verba sunt Diplomatis) a *Burchardo* Cameracensi Episc. Anno 1118. hanc donationem confirmavit *Balduinus van Waesberghe* anno 1228. mense Martio.

Appendix hujus Parochialis est *Neer-Hastelt*, antiquitus *Halut* (uti mox dictum est) Dynastia est Baronatus de Boulaer, gaudet jure asyli, Ecclesiam habet *S. Amando* sacram in qua singulis mensibus divina celebrantur. Præfatus Abbas possidet in hoc loco multas agri & prati possessiones & census, item decimas carnium quarum Pastor habet medietatem.

BOULARIA, vernaculè *Boulaer*, Gallis *Boulers*, Illustris Flandriæ Imperialis vetus Baronatus qui in XII. pagos jurisdictionis suæ alas extendit, *Vetus Baronatus.* videlicet Boulariam Superiorem & Inferiorem, Onckersele, Waerbeke, Goefferdinghem, Niewenhove, Aspelaere, Nederhasselt, Yedeghem, Deeftingem, Vluerseghem, Smerlibbe; non sunt quidem proprii Baronatus, sed vel ipsius Baronis ex alio titulo, vel ab eo moventur in feudum.

Tota Barooia folo amœna eſt, cælo læta, ubere glebâ dives, fæcunda paſcuis, Teuerâ fluvio irrigua, Sylvis decora, incolarum numero prægnans, præcipoè ante oupera Gallorum bella. Hic Baronatus eſt e quatuor Flandrenſis Comitatus Beris, ſive Paribus, magnis gaudentibus Privilegiis, & quartum Urſorum Flandriæ (ingeoii Gothici ſignum) io bellum Domioi Comitis Boularienſes efferunt.

Boularia olim peocs varias familias fuit; priocipio penes gentem de *Boulare* cognomioem, dein omnium diutiſſimè fuit penes ſtirpem *Liedekerkanam* ſive *Gavriam* illuſtrem atque poteotem, a quâ ad *Reynghaerts Vlietios* traoſiit, a quibus ad *Bouchautanos* abiit Equites Brabantos Bruxellæ Vice-Comites; a *Maria Bouchautia* Bolariæ Dominâ perveoit ad Naſſovios. Tandem *Philippus Guilielmus Naſſovius*, Auriacæ Princeps *Guilielmi* filius initio ſeculi XVII. Boulariam veoditione ceſſit *Franciſco Bernardo de Caſſinâ* Eqniti, marito *Robertinæ de Noyelles* filiæ illuſtris *Ponti de Noyelles*, Boorſy-Toparchæ, in qua ſtirpe perſeverat, qui modo *Philippus Guilielmus de Caſſiua*, Comes de *Wousheym*. Vide plura de Boolariæ Dyoaſtis apud *J. Waesberghe* in ſuo Gerardimontio Lib. III. Cap. II.

In Sacello *S. Benedicti* Eccleſiæ Abbatiæ *S. Adriani* in Gerardimonte viſitur Sepultura Nobilis *D. Mariæ de Bouchaulte*, cujus effigies in medio laminæ æoeæ ad parietem affixæ habetur cum hoc Epitaphio.

Ichy giſt Dame, Dame Marie de Bouchaulte, *Dame de Boullers, Beverweerden, Odyck &c. Vicecomteſſe Douagiere de Berghes St. Winock, Gaesbeke, Lannoy, Rollencourt &c. la quelle treſpaſſa le* XXIII. *de Juillet* XV^c. LXIII.

Circum circa bæc ejus XVI. quarteria expreſſa ſuot.

Bouchaulte, Rochefort, Reygersvliet, Foſſeulx,
Vienne, Buren, Pouques, Borſchelle,
Luxembourg, Baux, Meleun, Abville,
Ville, Rotſelaer, Hamaide, Jaqueulle.

Hæc lamina ænea io torbis Belgicis oblata fuit, & in Hollaodiam aſportata, quam *Guilielmus Naſſovius* Auraicæ Princeps præfati *Philippi Guilielmi* Pater reſtitui fecit & Gerardimontem remiſit, qoæ dcio ſuo priſtino loco collocata eſt, ita Religioſi hujus Abbatiæ ſe a Senioribus per manus accepiſſe oobis indicarunt, cum haoc Abbatiam Anno 1723. quo hæc ſcribimus luſtravimus.

Porro prædicta *Maria de Bouchaulte* filia *Danielis* & *Mariæ de Luxembourg* dicto de *Fiennes* primis nuptiis duxit *Hugonem de Lannoy, Rollencourt*, &c. qui mortous Anno 1527. eique procreavit *Franciſcam* filiam unicam hæreditariam, ſecundis nuptiis *Henricum de Hornes* Comitem de Hautkercke & Vicecomitem Bergæ S. Winoci, qui obiit ſine prole Anno 1540.

Franciſca de Lannoy filia præfati *Hugonis* duxit *Maximilianum Egmundanum*, Comitem Buranum, Leerdamenſem &c. Aurei V. Equitem, ille fatis cooceſſit Ao. 1548. illa vero Ao. 1562. Suſtulit Anno 1533. *Annam Egmundanam*, quam duxit primis ouptiis Ao. 1551. *Guilielmus Naſſovius* Auraicæ Prioceps, ex quâ natus *Philippus Guilielmus* primogenitus, qui ſucceſ-

fit

fit in bonis paternis & omnibus maternis. Hæc *Anna* vitâ excessit ante matrem Anno 1558. die 24. Martii, sepulta apud conjugem in Ecclesiâ de Buren.

Præfata *Maria de Bouchaulte* satis concessit, ut supera Sepulchralis inscriptio declarat Ao. 1563. adeoque vidit progeniem suam in tertiam generationem.

In Choro præfatæ Abbatiæ ante aram Principem sub prægrandi cæruleo lapide Sepulturam habet Illustris familia de *Boulers* de gente *Cassina*, ubi pro Epitaphio leguntur sequentia.

D. O. M.

Illustri Dominæ *D. Robertinæ de Noyelle*, Baronissæ de Boullers, Dominæ Parvi Rhodii propè Nivel, Matronæ corporis animique dotibus incomparabili, ad immortalitatem præmissæ, non amissæ *D. Franciscus Bernardinus de Cassina*, Eques, Flandriæ Berus, Baro de Bollers, Toparcha de Schendelbeke, Sereniss. *Alberti* & *Isabellæ* Belgii Principum Dapifer, conjugi bene merenti, XI. liberorum Matri mærens posuit decess. Ao. 1635. 15. Kal. Nov. æta. 54.

Supra hoc Sepulchrale Monumentum exsculpta sunt amborum supina simulacra. Quarteria circum circa expressa sunt hæc.

Noyelle, *Culembourg*, *Lannoy*, *Barbenchon*,
Rubemprè, *Bousies*, *Dorlay*, *Baden*.

In eodem lapide separatim legitur sequens Epitaphium.

D. O. M.

Viator Sta, & luge *Franciscum Bernardinum* filium bimulum rapuit mors, Patri spem, Matri delicias, utrique hæredem. abi & collacrymare, denatus est Anno 1613. 2. Aug.

Circum circa legitur hæc inscriptio.

Franciscus Bernardinus Pater, *Hugo-Joannes-Franciscus* filius, Barones de Boullers, hìc jacent, secuti ille Conjugem IX. Sept. Æt. LXXI. hic utrumque XXIV. Octob. Æt. XXXVIII. ambo Ao. Sal. M. DC. LIII.

Boularia dividitur in Superiorem & Inferiorem.

Boularia Inferior peculiari honore domicilii & præsentiæ Dynastæ decoratur, ubi ambitiosum suum habet domicilium, quod veteri arce dirutâ, præfatus *Franciscus de Casina* aquis cinctum quas præterlabens Tenera submininistrat egregiè restauravit, quod nobis exhibet *A. Sanderus* in Flandriâ Illustratâ tom. II. pag. 525.

Boularia Inferior caret Ecclesiâ Parochiali. Decimæ spectant ad Abbatiam *S. Adriani* in Gerardimonte.

Boularia quæ Superior nominatur Ecclesiam habet *S. Aldegundi* Virg. sacram sub Patronatu Abbatis S. Sepulchri Ord. S. Bened. Cameraci, quod Monasterium a *S. Lietberto* de *Brakela* orto fundatum est anno 1064.

Decima est tripartita cujus duas trientes percipit hæc Abbatia & reliquam trientem Parochus, qui insuper a præfatâ Abbatia annuè in Supplementum competentiæ recipit 108. florenos. Abbatia *S. Adriani* in Gerardimonte habet inibi exiguum districtum decimarum.

Hic pagus amœno cum primis loco situs est ad Tenetam fluvium qui eum intersecat & protendit se ultra alteram Teneræ ripam. Hunc Pastoratum *Matthias Hovius*, Mechliniensium Antistes inter suæ Diœceseos amœniores numerabat.

Hujus Parochialis appendix est *Goufferdinge* vulgo *Goeferdinge*, quæ Ecclesiam habet *D. Bavoni* sacram. Decimarum ibidem sunt participes eodem modo & jure qui in Boularia uti mox dictum.

BRAKEL INFERIUS, vernaculè *Neerbrakel*, pagus in clientelâ Baronis d'Heyne. Dominium hujus loci olim fuit gentis de *Lalaing*, item Saerlinge & Pariche. Hodie spectat ad Dominum de Wedergraet qui nuper *Petrus Antonius van Cauteren*, modo ejus filius.

Forum habet hebdommadale diebus Mercurii & Nundinas annuas 7. Septembris.

Ecclesia inscripta est Virgini Deiparæ *Mariæ* & *S. Petro* Apostolorum Principi.

Decima divisa est in tres partes, cujus ex æquo sunt participes pro duabus partibus Capitulum Rothnacense, & pro restante tertia Parochus.

Patronatus hujus Parochialis spectat ad Thesaurarium præfati Capituli.

BRAKEL SUPERIUS, Teutonicè *Op-Brakel*, ad limitem Hannonicum, uno milliari cum dimidio a Gerardimonte.

Ecclesia sacra est S. Martino Episc. ad curam Pastoralem nominat Abbas Eenamensis Ord. S. Bened. propè Aldenardum.

Cujus Altare obtinuit a Manasse Episcopo Cameracensi Anno 1198. En Diploma.

Ex Archivis Abbatia Eenamensis.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Ego *Manasses* Dei gratia Cameracensis Episcopus universis Ecclesiæ filiis præsentibus & futuris. Dum dignitas humanæ conditionis post primi parentis lapsum, solâ Christi gratiâ meruerit ut per fructum bonorum operum ad Societatem mereatur pervenire civium Supernorum, cavendum summopere est fidelibus Christi ut mancipando consortio eorum se quodammodo dignas faciat quilibet temporalibus bonis. Sicut enim per bona facta ad eorum Societatem pervenitur; ita per mala opera ab eâ receditur, ut autem animæ magis, quam corpori debeamus prospicere, divina nobis inculcant scripta crebrâ admonitione. Evanescunt ceu fumus omnia quæ in mundo sunt temporalia, si quid vero boni egerimus, nullâ perire dignoscitur jacturâ, quod ego mecum reputans meditatione assiduâ ob abolenda meorum erratuum incommoda ad Ecclesiam S. Salvatoris de Eiham perpetualiter & absque persona Altare de Bracla superiori trado præsente ejusdem Cœnobii Abbate Tangrado, pro cujus Altaris respectu in perpetuum unoquoque anno in festivitate S. Lucæ Evangelistæ ipse Abbas suique Successores mihi meisque successoribus XII. solvent denarios. Ut autem hæc Carta rata inconvulsa permaneat, sigilli mei impressione est consignata, & fidelium meorum testimonio est corroborata. Signum Domini Manasses Episcopi, S. Domini Alardi Abbatis S. Vedasti. S. Rameri Abbatis. S. Hugonis Abbatis. S. Amandi. S. Adam Abbatis, S. Alberti Abbatis Hasnoniensis. S. Hannerici Abbatis. S. Walteri Abbatis. S. Godefridi Abbatis. S. Windrici Abbatis. S. Erleboldi Præpositi S. Mariæ Cameracens. Radulfi Archid. S. Alardi Præpo-

positi. S. Theodorici Vernardi Archidiaconorum. S. Erlebaldi Decani. S. Segardi Decani. S. Werebaldi Scholastici. S. Godonis Cantoris. S. Anselli Clerici. S. Fulconis Vicedomini. S. Amalrici Casati. S. Walteri. S. Ingobrandi. S. Fulconis. S. Johannis. Actum est autem hoc anno Dominicæ Incarnationis millesimo nonagesimo Octavo, Indictione VI. Præsulatus Domini Manasses III. anno.

Hoc Dominium primitus fuit penes gentem cognominem de *Brakel*, dein per nuptias *Joannæ de Brakel* cum *Collardo de Brugelettes* transiit in hanc familiam, dein per similes nuptias *N. de Brugelettes* Dominæ de *Brakel* cum *Joanne d'Imbiese* dicto *Beauleau* in illam stirpem devenit, inde eodem jure nuptiali obvenit *Victori de Herselle*, exinde hoc Dominium per plura annorum spatia fuit vetustæ & Nobilis familiæ de *Landas*, a quâ non ita diu jure nuptiali transiit in gentem de *Marocx*. Arcem inibi habet spectabilem. Stemma Familiæ de *Landas* invenies apud *A. Miræum* in Donat. Belg. Lib. I. Cap. 92. novæ edit.

Ab hoc loco *Brachantum* a *Brachanto* Brabantiam appellatam quidam volunt; in eâ sententiâ sunt *D. Lindanus* in sua Teneræmundâ, & *J. van Waesberghe* in suo Gerardimontio pag. 204. Hoc loco natum volunt *S. Lietbertum* Cameracensem Episcopum vocatum Brabantinum, teste *J. Meyero* ad annum 1077.

Porro in Ecclesia Parochiali de Op-Brakel ante turbas Belgicas visebatur hæc inscriptio Sepulchralis.

D. O. M.

Erasmo, Domino a Brakel, Equest. Ordinis viro, *Danielis Curtracensis*, *F. Erasmi*, *N. Rogerii*, *Pron. Sigeri & Petronillæ*, Dominæ a Brakel Conjugum Abn. tumulus ab annis CCXXXVI. erectum & vetustate collapsum duodecim liberi *Erasmi a Brakel*, & *Agnetis a Coyeghem*, ejus posteri pietatis & memoriæ ergo instaurarunt. Anno a nato Christo M. D. LXIX. Obiit Ao. 1333. Uxorem habuit *D. Idam de Wiese*.

DEFTINGE, medio milliari a Gerardimonte, antiquitus in Diplomatibus legitur *Depteugem*. Dominium Baronatus Boulariensis, ad eundem spectans Baronem.

Ecclesiæ tutelaris est *S. Ursmarus* Suessionum Episcopus qui in Flandriâ Imperiali anno DC. LVII. magno cum fructu de Religione disseruit, ejus Patronatum possidet Abbas Hunnocurtensis Ord. S. Bened. propè Cameracum.

Decima in sex divisa est manipulos, cujus unus spectat ad Parochum, alter ad præfatam Abbatiam Hunnocurtensem, duo ad Abbatiam *S. Petri* in Monte Blandinio Gandavi, & reliqui duo ad Abbatiam *S. Adriani* in Gerardimonte: Pastori insuper dantur annuè pro Supplemento competentiæ a præfatis decimatoribus XXV. libræ Flandricæ.

J. van Waesberghe in suo Gerardimontio pag. 215. hallucinatur, dum refert Patronatum hujus Parochialis esse Abbatiæ Lobiensis, cum nobis certo constet spectare ad præfatam Hunnocurtensem.

Abbatia præfata *D. Petri* Gandavi hic loci possidet ingentia rura, & prædium opimum cum obligatione distributionis annuæ CL. Saccos siliginis

paoperibus hujus pagi, ita ot inopiâ laboraotibus fatis abuodè hìc fit provifum.

Cæterum Deftingæ oatales fuas debet *Giflenus de Timmerman* LVII. Abbas *S. Petri* Blandinieofis Gaudavi, Superioribus Belgii motibus feculo XVI. pro Rege Catholico ad Seditiofos Ordioes variis legatiooibus fuoctus, qui obiit exul Duaci aooo 1581. die 27. Martii, fepultus io fuo Dominio de Harnes io Arthefiâ, hæreticis Calvinianis Blaodinienfem Abbatiam tuoc temporis occupantibus.

DENDER HAUTHEM, latine *Hauthem Teneræ*, ad diftinctiooem alterius *Hauthem S. Livini* io eodem Comitatu Aloftano. Hic pagus fitus eft ioter Aloftum & Ninhoviam fub Dominio de Rotzelaer ad quod fpectat.

Ecclefia Patronom veneratur *S. Amandum* Tungrenfem Epifc. Patronatus ejus fpectat ad Abbatem *S. Adriani* io Gerardimonte.

A. Miræus in Dipl. Belg. Lib. I. Cap. 42. edit. oovæ refert quo modo *Manaffes* Camerac. Epifc. aono 1096. cootulit præfatæ Abbatiæ Altare de *Holthem* (quod hodiè *Denderhauthem* dicitur) cum appeoditiis fuis *Hildregem* & *Idregem*, qui pagi bodiè *Heldergem* & *Eeregem* dicuntur uti fuis locis, cum de iis iu Decaüatu Aloftaoo differuimus, diximos, qui jam dudom fuos oacti funt proprios Parochos, & io quibus locis præfata Abbatia Patrooatum & Decimas poffidet.

Decima hujus pagi pro majori parte competit præfatæ Abbatiæ *S. Adriani*, reliqua earum pars competit Parocho, quifque fuum habet diftrictum decimarum. Præfata Abbatia hic loci plures agri & prati poffeffiones ac cenfus poffidet.

DENDER WINDEKE, latioè *Windeka Teneræ* olim *Winti Teneræ*, primo lapide a Niohoviâ io Comitatu Aloftano, fub Dominio de Rotzelaer, ad qood Dominium fpectat. Pagus eft permagnæ & vaftæ extenfionis complectitur enim ferè 1200. terræ booaria, & totius ditioois Aloftanæ maximus.

Ecclefia infcripta eft *S. Petro* Apoftolorum Principi. Patrooatus ejus depeodet ab Abbatiâ Viconieofi Ord. Præmooft. io Haooooniâ, quæ ab hojus Abbatiæ Caoonicis folebat admiuiftrari; aft nuper Parochum accepit ex Abbatiâ Truociuienfi ejufdem Ord. Præmooft. prope Gaodavum rogatu præfati Abbatis Viconieofis & coofenfu Archiepifcopali.

Univerfa pagi Decima fpectat ad hanc Abbatiam, quæ competeotiam anooè præftat hujus Ecclefiæ facro Mioiftro. Præfata Abbatia Viconieofis hic loci & io viciuia poffidet plorimas agri poffeffiones & cenfus.

Olim res facra hujus Parochialis fpectavit ad Abbatiam Veromandenfem ioter *S. Quintinum* & *Peronam* in Galliâ, uti io antiquo M. S. Codice Epifcopatus Cameracenfis legitur, qui apud oos latet.

ESCA S. LIVINI. Vernaculè *S. Lievens Efche*, altero lapide a Gerardimonre. Creditur olim fuiffe Parrimonium *D. Bavonis* Gandenfium Patroni; locus amœnus, & fontibus irriguus, *B. Livini* Scotiæ Epifcopi, Gandenfium & Aloftauorom Apoftoli Martyrio famofus; ille Patriâ Scotus coovertendorum infidelium ftudio Gandavum veoit, ubi a *Florberto* Abbate comirer ac heoignè acceptus, ad *D. Bavonis* Sepolcbrum per triginta dies facris operatus eft, apud *Holtam* (quod hodiè *Hauthem S. Livini* vo-

vocatur) malignos ſpiritus expulit, *Eſtæ Bernam & Crapaildim* religioſas ac Nnbiles matrooas convertit, filio *Ingelberto* viſum reſtitnit oculorum. Tandem *Walbertus & Weylo* fratres, Patriâ Holtani ſive de *Hauthem*, illum ferveotius Eſcanis populis Euangelium annuntiantem hoc loco obtruncaruot anno DC. XXXIII. Poſtea in *Hauthem* (quod ab ejus Sepulchro *S. Livini* vocator) conditum, dein *Crapaildim Eſcanam* quod Sanctum hoſpitio excepiſſet, & *Brixium Crapaildis* filiolum pari crudelitate eodem die obtruocarunt. Ita ferè *J. van Waesberghe* io ſuo Gerardimootio pag. 218.

Hoc Dominium eſt in elientelâ Baroois Boularienſis, & ab Egmondaois dudum poſſeſſum fuit, qood circa anoum 1640. emptione publicâ deveoit in Dammanorum familiam; pretium fuit 160000. flor. io quâ ſtirpe hactenus perſeverat: cujus poſſeſſor ouper fuit *Carolus Damman*, Burgravius, ſeu Vicecomes de Oomberge, poſt cujus mortem aono 1721. ſioe liberis defuncti devenit ad ejus ſororis filium *Carolum Franciſcum de Preudhomme d'Ailly* Baronem de Poueques, &c. Vide plura de hac poſteritate in Pago Oomberge, in Decaoatu Oordegemienſi.

Olim hic loci arcem inſignem haboit Dynaſta, quæ priſtiois bellorum motibos & ioiquitate temporum interiit, ac deſtructa & ſolo æquata eſt; ita ut nihil hodie de eâ ſuperſit; locus tamen & vallum ejus monſtratur nno procul ab Eccleſiâ.

Iu hoc pago eſt Dominium *Ter Herpen*, habens Baillivum, Scabinos & Coriam ceoſualem, qood exteodit juriſdictioois ſuæ alas in ploribus pagis circum viciois; ſpectat ad Abbatem *S. Petri* Gaodavi.

Eccleſia inſcripta eſt *S. Martino* Turooenſi Epiſcopo. Ejus Patrooatus eſt Epiſcopi Gandaveoſis jure Abbatis Bavnoiani.

Decimarum participes ſunt Capitulum D. Bavonis Gandavi, & ejns Eleemnſynaria, Parochus, Toparcha, Baro de Hoffalize &c. Parochus ioſuper aonuè Supplementum competentiæ recipit a Præfato Capitulo & Eleemoſyoariâ XLII. Libras Flandr.

Eſpinoius in ſuo libro Gallico de Nobilitate Flandricâ pag. 267. refert quomodo *Goſwinus de Schendelbeke* vendidit Anno 1232. meoſe Februario Mooaſterio *S. Bavonis* Gandavi duas partes decimarum de LXXII. booariis terræ in Parochiâ d'Eſche.

Hic loci eſt inſignis Capella *S. Livino* ſacra, conſtructa eo loco, in quo creditur hic Sanctus occiſus, quæ multum celebris eſt, & in eâ Capellania eodem Divo intitulata, gravata tribus ſacris hebdnmmadatim.

Huic Parochiali in Spiritualibus ſubeſt pars vici de *Wynhuyſen*, ſpectans io temporalibus ad Sottegemium, in quo exſtat inſignis Capella B. M. Septem dolorum vulgo *De Capelle ten Schreye*.

GRIMMIGHEM, olim *Griemeghem*, medio milliari a Gerardimoote ad Teoeram fluvium.

Hoc Dominium cum parte *Raſpaliæ* Sylvæ & terrâ *Anghianâ* venditum eſt ab *Henrico IV.* Gallorum Rege *Carolo Arembergiæ* Principi &c. anno 1606. Inde hoc Domiolum de Grimmighem aono 1612. ab eo Principe ſuæ Abbatiæ pretio comparavit *Maria Andrè* Abbatiſſa XXVIII. Bello-pratenſis, io qoo Dominin hæc Abbatia ſita eſt.

Eccleſia ioſcripra eſt D. Virgioi Deiparæ *Mariæ*. Patronatus ejus ſpectat ad Abbatiſſam hujus loci.

Decima pro potiori parte ſpectat ad hujus Eccleſiæ ſacrum Mioiſtrum, qui eſt Paſtor in Sant-Berghe, excepto quod agri hojus Abbatiæ immuoes

ſint a decimis præſtandis, inſuper varii ſeculares hic habent ſuos diſtrictus decimarum.

Hunc locum *S. Bernardus* honore ſui tranſitus, & prophetico ſpiritu (ut habeot monumcota Belloprati maoulcripta) aliquando illuſtravit. Cum enim per immanem *Belloprati* ſolitudinem (*Raſpaliam* ocmpe) ferarum tum & latronum latibulum pertranſiret, vaticiuatus eſt aliqnaodo locum illum fore hortum amœniſſimum, pulcherrimis, odoriferiſque roſis refertum, vivis inquam imaginibus diviox Majeſtati gratiſſimis: uti ad majorem Dei gloriam cvenit, condito ibidem anno 1228. per *Aleidem* Dominam Boularicoſem ad honorem Virginis Matris Montalium Ord. Ciſterc. Cœnobio, uti patet ex hiſce Diplomatibus.

Abbatia Belloprateuſis vulgo Beaupré.

Ego Aelidis, Domina de Boular, notum facio, quòd ego novem modios ſiliginis de rediribus meis, quos habebam in Parochia de *Grimengem*, & duodecim modios avenæ, & quadraginta capones & octo de reditibus pratorum jacentium in Parochia memorata, & octo bonaria nemoris & dimidium, & dimidium bonarium prati in eadem Parochia ſiti, contuli, de aſſenſu liberorum meorum omnium, Sanctimonialibus Ciſtertienſis Ordinis de *Bello-prato* juxta Grimenghem in eleëmoſynam, & Chartam iſtam proprio ſignavi Sigillo.

* Obiit 1236. Ego verò * *Michael* Conſtabularius Flandriæ, Ego *Philippus* de Boular, Ego *Oſto* de Trazegnies, Ego *Ægidius le Brun*, heredes præfatæ Aelidis cariſſimæ Matris noſtræ, eleëmoſynam prænotatam approbantes, eam noſtro conſenſu firmavimus teſtimonio Sigillorum noſtrorum.

Et quia Ego *Raſo* proprium Sigillum non habeo, uſus ſum Sigillo Venerabilis Abbatis Gerardimontis, ſæpe dictam eleemoſynam approbans. Ego quoque *Goſuinus* de Scendelbeka, Maritus filiæ Dominæ memoratæ, meum appoſui Sigillum, pleno favore confirmans eleëmoſynam ſupra dictam.

1229. Actum anno M. CC. XXIX. menſe Majo.

Ego Aelidis, Domioa de Boular, notum facio quòd *Ægidius le Brun* Filius meus reſignavit in manus meas reditus duodecim modiorum avenæ & XLVIII. caponum, quos de me tenebat in feodum de reditibus pratorum jacentium in Parochia de *Grimengem* recipiendos, ad opus Sanctimonialium de Bello-prato.

Ego verò præfatos reditus, ad petitionem prædicti Ægidii, de conſenſu etiam omnium Filiorum meorum, & *Goſuini* Domini de Scendelbeka, & Uxoris ejus *Adæ*, Filiæ meæ, contuli præfatis Dominabus in perpetuum poſſidendos.

Ut autem Donatio prænotata perpetuâ gaudeat libertate, præſente Paginâ Sigilli mei appenſione munitâ, & præterea Sigillis Filiorum meorum, *Philippi* ſcilicet Conſtabularii, *Oſtonis* de Trazegnies, *Ægidii le Brun*, *Goſuini* de Scendelbeka, & Abbatiæ de Geraldimonte, pro *Raſone* Filio meo (quia proprium Sigillum non habet) corroboratam, contuli jam dictis Dominabus in munimen.

1230. Actum anno M. CC. XXX. menſe Julio.

Univerſis Chriſti Fidelibus, Ego *Ægidius le Brun* de Trazegnies Miles notum facio, quòd Arnulphus de Mergeen & Gertrudis ejus Uxor, Henricus etiam de Mergeen & Margareta ejus Uxor, à me in feodum duo bonaria terræ ſita in Parochia de *Grimenghen* poſſederint, & dicti Arnulphus & Gertrudis ejus Uxor, tanquam veri heredes & Succeſſores prædictam terram, de mea voluntate ac licentia, vendiderint Eccleſiæ B. Mariæ de Bellóprato, Ciſtertienſis Ordinis, & in manu mea réportaverint ad opus ipſius Eccleſiæ.

Ego verò eamdem terram, mutato jure feodali in Allodium, contuli jam dictæ Eccleſiæ perpetuò poſſidendam in Allodium. Aſtiterunt autem, cùm hæc facta fuerunt, in teſtimonium vocati Homines cariſſimæ Matris meæ & Dominæ *Alidis*, Dominæ de Boulario, ſcilicet,

Oevo de Mourbeke,
Simon de Vos,
Joannes de Waremberghe,

Da-

Daniël de Hunebeke,
Arnulphus de Overboular,
Joannes Vleefts, &
Michaël Piscator, & alii quàm plures. In cujus rei testimonium exhibui præsentes Litteras ipsi Ecclesiæ, appensione Sigilli mei roboratas.
Actum anno M. CC. XXX. mense Julio. 1230.

Ego JOANNA, Comitissa Flandriæ ac Hannoniæ universis salutem. Innotescat præsentibus & sciant posteri, quod ego in eleëmosynam contuli quinque bonaria nemoris mei, quod dicitur *Raspaille*, siti juxta Geraldimontem, inter nemus nobilis Matronæ *Aelidis* Dominæ de Boulario, & Nobilis viri nemus Domini Ægidii de *Hallut*, Monasterio Sanctimonialium, Cistertiensis Ordinis, de Bello-prato in perpetuum possidenda.
Actum publicè coram Hominibus meis, anno millesimo ducentesimo trigesimo septimo mense Septembri. 1237.

Auxerunt primam dotem proceres de *Trazegnies*; *Lillare*, *vander Eecboute*, *Masseme*, *Oultre*, *Aubignies*, &c.

Subjecta est hæc Abbatia curæ Abbatis Camberonensis Ord. Cisterc. inter Athum & Montes Hannoniæ.

In medio Chori Monialium ante turbas Belgicas visebatur Monumentum Sepulchrale obductum laminâ æneâ cum hac inscriptione.

Cy gist Madame Alis de Boulers, *qui fut femme a Monsieur de Liedekercke & de Breda, qui trespassa l'an de grace* 1293. *en Nov. le jour de Ste. Cecille.*

Bello-prati complures vixere Virgines Religiosæ Sanctissimè, ut ex multis *Clara Dullaerts* Abbatissa XXIII, quæ obiit in odore Sanctatis Anno 1545. die 14. Octobris; *Margareta van Laken*, quæ ita Dei amore flagrabat, ut omni pæne loco in extasim raperetur. Obiit 1544. ipso die Paschæ Domini 12. Aprilis.

Venerabilis *Joanna Flammeng*, humilitate & devotione maximè commendata, quæ mortua An. 1550. die 5. Aprilis, Sorori suæ Germanæ ibidem religiosæ magnâ claritate refulgens, die quadam sub vesperam apparuit.

Venerabilis *Maria de Satillon*, quæ multis virtutibus excelluit, & in magnâ Sanctitate vitæ suæ tempus transegit; vixit anno 1579.

Agnes de Satillon Suppriorissa præfatæ *Mariæ* Germana Soror, Regulæ suæ exactissima observatrix. Obiit Tornaci in ædibus paternis; tumultuum Belgicorum tempore die 28. Martii anno 1581.

Joanna Spirinx Gandensis, Nobili loco nata, tamen præ humilitate inter Laicas seu Conversas adscribi voluit, quæ post mortem cuidam Sorori suæ apparuit immenso lumine circumfusa. Obiit 4. Decembris.

Damus hic exactam seriem Abbatissarum, prout ex Monumentis hujus Abbatiæ excepimus, quæ apud *J. van Waesbergbe* in suo Gerardimontio mutila est & imperfecta.

ABBATISSÆ BELLOPRATENSES.

I. *Adelidis de Ruschenbrouck.*
II. *Oda de Bruxella.*
III. *Helwigis de Bigardis.*
IV. *Machtildis de Quarwanes.*
V. *Machtildis de Meureville.*
VI. *Maria de Bodelo.*
VII. *N. N.* Religiosa ex Abbatia de Camera.
VIII. *Beatrix de Gerardimonte.*
IX. *Sophia de Corte.*

X. *Adelidis de Bouchout.*
XI. *Ida de Perken.*
XII. *Beatrix de Puteo.*
XIII. *Adelidis de Eechoute.*
XIV. *Beatrix de Platea.*
XV. *Margareta Apers.*
XVI. *Waldetrudis de Vreckem.*
XVII. *Elisabetha de Lombeke.*
XVIII. *Ida de Monte.*
XIX. *Ida de Pelken.*
XX. *Elisabetha Zoetamys.*
XXI. *Joanna de Novavilla*, sive de Nieuwenhove quæ Dei adjutorio Sanctam Reformarionem introduxit.
XXII. *Jacoba Henrici*. Obiit 1505.
XXIII. *Clara Dullaerts*. Obiit in odore Sanctitatis anno 1545.
XXIV. *Joanna Baillette*. Obiit Ao. 1552.
XXV. *Margareta Desbuissons.*
XXVI. *Anna Sconinx.*
XXVII. *Antonia de Ligne.*
XXVIII. *Maria André*, quæ annis XXV. hanc Abbatiam benè rexit, XII. desertam annis restauravit, & nova Dominii de Grimminghem acquisitione anctam anno 1612. reliquit
XXIX. *Joanna van Tedeghem*, quæ novam Ecclesiam erexit, ac plurimum ad æternam sui nominis gloriam & celebritatem decoravit anno 1627.
XXX. *Maximiliana d'Oyenbrugge.* Obiit 1660.
XXXI. *Antonia de Quarre*. Obiit Ao. 1667.
XXXII. *Lutgardis de le Poire.* Obiit 1681.
XXXIII. *Angelina de lan Franchi.* Obiit Ao. 1704.
XXXIV. *Anna de Fraye*. Obiit Anno 1715.
XXXV. *Beatrix Fiefvet*, Benedicta XV. Decembris Ao. 1715. præsens Abbatissa.

HEMELVERDIGHEM S. JOANNIS, Vernaculè *S. Jans Hemelverdighem* primo lapide a Gerardimonte in Comitatu Alostano, spectabili arce, templo *S. Joannis Baptistæ* Dominici præcursoris Patrocinio, & Miraculis nobili, quâ ratione magnâ populi frequentia visitatûr, ait *J. van Waesberghe* in suo Gerardimontio pag. 234.

Dominium hoc olim nomen dedit familiæ de *Hemelverdigem*, prisci enim Toparchæ persæpe nobilium more Dynastiæ nomen, relicto gentilitio plerumque induebant, hoc autem semel indicasse sat erit, ne cogamur eadem sæpius repetere.

Successu temporis devolutum est hoc Dominium ad *Masminios* ex quâ gente illud possedit *Robertus Masminius* Eques Aurei Velleris Anno 1429. & ab illâ fuit per nuptias Comitum de *Mastaing*, & tandem in familiam *Dammanorum* in quâ permansit.

Forum celebre annuale hic celebratur die 23. Junii pridie Nativitatis *S. Joannis Baptistæ*. Ecclesiæ Patronatus spectat ad Abbatem *S. Adriani* Ord. S. Bened. in Gerardimonte. *A. Miræus* in Donat. Belg. Lib. II. Cap. XLIV. novæ edit. refert Diploma, quomodo *Manasses* Camerac. Episc. contulit inter cætera præfatæ Abbatiæ *S. Adriani* Altare de *Emelvordegem*, ratione cujus potior pars decimarum spectat ad hanc Abbatiam.

Longo temporis tractu deservita fuit hæc cura Pastoralis per Pastores Lierdæ *S. Martini*; at proprium nuper accepit Parochum, cui a præfata Abbatiâ annuè solvitur competentia 360. florenorum annuè.

LIERDA S. MARIÆ vernaculè *Marie-Lierde*, Antiquitus *Lergia* in Diplomatibus nominatur, olim Comitatus titulo insigne Dominium, pagus est notabilis extensionis continens ferè 700. terræ bonaria, situs est inter Nin-

Ninhoviam & Aldenardam, ad quintum cum dimidio ab urbe Gandavo lapidem juxta Gerardimontem a quo distat milliari.

Dominium ejus dudum fuit olim penes *Masminios*, ex quibus illud possedit *Robertus Masminius* Eques A. V. &c. dein per nuptias devolutum est ad Comites de *Mastaing*. Hoc Dominium consistit in tribus Toparchiis; una quæ est clientela Comitatus Alostani; altera dicta *St. Pol* quod a nullo relevat, seu a nemine in fide tenetur, nisi a Deo & sole; tertia *Nieuburch*, sive *Nieuwenborch*, quæ tenetur in Clientelâ Comitis de *Pamele*; omnes potiuntur altâ, mediâ, & bassâ justitia. Hæc Dominia anno 1642. viâ emptionis acquisivit a *Joanne Francisco de Jauche* Comite de Mastaing. &c. *Joannes Baptista de la Faille* Consiliarius Senatus Flandriæ, dein Ao. 1650. ejusdem Senatus Præses, in quâ stirpe perseverat, qui hodie *Joannes Franciscus de la Faille*, Dynasta de Eeckeloo, Assenede &c.

In eodem pago est Dominium de *Waesberghe* spectans ad præfatum Dynastam, estque in Clientelâ Principis de Gavere, illud pretio comparavit præfatus *Joannes Baptista de la Faille* a *Marco Leurent* Anno 1663.

Præterea in eodem pago est Dominium *Ryen* spectans ad Dynastam Lierdæ *S. Martini* gentilium de *Puttem*, in quo habet Castellum quod condidit a medio circiter seculo *Joannes Franciscus van Puttem*.

Ibidem præterea est Dominium *Ten Broecke* spectans ad Abbatem *S. Adriani* in Gerardimonte.

Ecclesia tutelarem colit *S. Mariam Magdalenam*. Medio ferè milliari a Parochiali visitur Sacellum *D. Gertrudi* sacrum, quod ex omni parte invisitur, ad quod undique concursus crebrescit pro refrigerio ab æstu febrium.

Patronatus hujus Parochialis spectat ad Abbatem *S. Adriani* in Gerardimonte dono *Manassis* Camerac. Episc. uti videre est apud *A. Miræum* in Donat. Belg. Lib. II. Cap. XLIV. novæ edit. sub nomine Altaris de Lergia. Præfatæ Abbatiæ competit hujus pagi decima, etiam illa quæ fuit Parochi, ex quâ eidem solvitur annuè integra competentia.

LIERDA S. MARTINI, vernaculè *Ste. Martens Lierde*, pagus Comitatus Alostani, uno milliari a Gerardimonte, Dominium olim *Masminiorum* Procerum ex quâ gente *Robertus Masminius* Aurei Velleris Eques &c. illud possedit seculo XV.; dein jure nuptiali devenit ad Illustres Comites de *Mastaing*.

Hodie est gentilium de *Puttem*, qui nuper *Vincentius de Puttem* quo cælibe mortuo Ao. 1722. ad ejus hæredes devolutum est hoc Dominium.

Hic pagus est ex illis XXII. qui proprium Principis vocantur, vulgo *'s Graven-propre*. In hoc pago est Dominium *Ten Broucke*; hodie illud possidet *Anthonius Matthys* summus Prætor Ditionis Schornacensis.

Ecclesia ut nomen præfert *S. Martino* sacra est, ejus Patronatum gerit Abbas *S. Martini* Ord. S. Bened. Tornaci, ad quam Abbatiam spectat potior pars decimarum. Parochus præter Novalia, medietatem decimarum lini, & seminis ac carnium habet ex novem manipulis, duos & insuper in Supplementum annuæ competentiæ ab hac Abbatia percipit XLI. libras Flandricas, & quatuor florenos.

In narratione Historica restaurationis Abbatiæ S. Martini Tornaci, scripta ab Herimano ejusdem loci Abbate, relata in Spicilegio Lucæ d'Acherii

novæ edit. Parif. 1723. tom. II. refertur circa annum 1092. pag. 912. ut fequitur. „ Thetbaldus Rhotnacenfis Præpofitus, pater Radulphi, Came-„ racenfis Archidiaconi, ad converfionem veniens, dedit nobis Altare de „ Ormegnies & de Balluel, & de Lierda S. Martini, ad quod Altare perti-„ nebat quædam terra fuper Teneram fluvium, ubi Radulphus ædificavit duo-„ decimam curtem, & optimum molendinum conftruxit.

Intra limites hujus pagi eft *Cartufia* in villa *Ten Boffche* unde communiter vocatur *Ste. Martens Boffche.* Auctor hujus Monafterii eft *Joannes Gheylinx* conditione rufticus non infortunatus anno 1328. fiquidem ut Monachorum habet traditio, quum in nobilis magnæque apud *Ludovicum Nivernenfem* Flandriæ Comitem auctoritate viri familiam fe dediffet, primo curam Equorum, mox honeftiora munia, ultimo heri gratiam, ejufque filiam uxorem fibi conciliavit, quâ tamen ad quietem fe recipiente lacrymabunda quod patris ftabulario fibi accubandum effe quereretur. *Quiefce*, refpondit, *nil Stabularius tibi nocebit*, egreffufque Solitariam vitam amplexus, neque Procerum, neque Pontificum monitu ad ufus conjugales induci potuit, verum crefcentibus declinante ætate, fortunis, pro fua fuorumque falute, & ad Dei, Deiparæque honorem Monafterium Regulæ *S. Brunonis* exftruendum concepit, & habito maturo confilio, emptum eft ab Abbatiâ *Ninivenfi* prædium *Rodendriefch* unius bonarii & Virgarum quinque in Parochiâ de Schendelbeke, ubi Monafterium exftrueretur, obtentâ ad annum 1328. a Flandriæ Comite viginti octo vel triginta bonariorum terræ in *Lierdâ S. Martini* amortifatione.

Operis autem initio ferè pofito, metuentes locum nimis effe vicinum publicæ viæ, ab opere defiftunt, & maturiore inter fe habito confilio definiunt Monafterium conftruendum in hoc loco, qui pro parte dotationis donatus fuerat, nimirum in villâ Domini fundatoris nomine *Sylva*, vernaculè *Ten Bofche* qui locus totus Solitarius erat habebatque commoditates non modicas & abundans terrâ arabili & pafcuis, nec non vivariis & nutriturâ animalium. In hoc loco annuente Epifc. Cameracenfe, & Abbate *S. Martini* Tornacenfis Villæ Patrono, ac Comitis Flandriæ confenfu, Monafterium inchoatum eft. *Joannes Gheylinx* fundator jactis hujus Cartufiæ fundamentis variis eam prædiis auxit, quæ *Ludovicus Comes* anno 1348. amortifavit, aliifque privilegiis & immunitatibus domum impertivit; quæ dein confirmarunt, *Joannes*, & *Philippus Bonus* Flandriæ Comites, quorum commendatione factum eft ut aliqui viri Nobiles domum bonis immobilibus auxerint. Agunt de hoc Monafterio pluribus *Arnoldus Raiffius* in tractatu *Origines Cartufiarum Belgii* pag. 38. & *J. van Waesberghe* in fuo Gerardimontio pag. 235. Anno 1723. quo hæc fcribimus nova, & infignis in hac Cartufiâ exftructa eft a fundamentis Ecclefia.

MEERBEKE, *Vredius Merrebecci* dictum putat. Municipium & antiquus pagus eft in finibus Brabantiæ, contiguum Flandriæ juxta Ninhoviam a quâ diftat medio milliari, fitum in Brabantiâ fub Præfecturâ Rodenfi, fpectans ad Dom. de *Wedergraet*, qui nuper *Petrus Antonius van Cautere*, hodie ejus filius *Antonius-Francifcus-Clemens.*

In extremitate hujus pagi habet Dynafta Caftellum, in quo tenet fuum domicilium.

In hac Parochiali vifitur in Choro Monumentum marmoreum Sepulchrale parieti infertum cum hac Epigraphe.

Cy

Cy devant gist enterré Noble & virtues Dame Catherine de Grispere en son vivant femme & epouse de Noble homme Messire Josse de Goux, Baron de la terre de Wedergraet, Seigneur de Meerbeke, Gages &c. Laquelle trepassa le XIII. jour de Juillet M. D. XL.

Prié Dieu pour son ame.

Quoad rem sacram Basilicam habet structuræ valdè antiquæ *D. Petro* sacram, cujus Patronatum gerit Topatcha; in eâ quatuor Canonicorum Collegium ad collationem ejusdem, & quinque Sacellanorum. In quâ *Nona*, *Celsa*, & *Berlendis* Virgines requiescunt, Sanctitatis titulo omnes illustres.

S. Berlendis, temporibus *Dagoberti* Regis, patrem habuit *Odelardum*, Matrem vero *S. Nonam S. Amandi* Tungrensis Episcopi sororem, post matris obitum a patre viduo exhæredata, patienter id tulit, & in Monasterio *Morsellæ* propè Alostum sacri velaminis habitum suscepit. Ex eo pauperrimo Monasterio propter Hunnorum vastationem, cum licentia Merbeccam rediit patre mortuo, quem in Ecclesia *S. Petri*, quam ipse ædificaverat juxta uxorem sepelivit, ipsaque in eâdem Ecclesiâ permansit Domini Servitio mancipata: post mortem sepulta juxta tumulum parentum in vase exciso ex quercu. Trigesimo autem anno depositionis elevata est per *Aubertum* Cameracensem Antistitem. Cum eadem quiescunt elevatæ *Nona* & *Celsa* Virgines. De eis agunt *J. Molanus* ad diem 3. Februarii, & *A. Miræus* in Fastis.

Quoad horum Canonicorum Collegium, refert idem *A. Miræus* in Cod. Piar. Donat. Novæ edit. pag. 32. sequentia.

„ *Merrebecci*, *Merbeca* vulgo *Meerbeke* Municipium haud procul a Ninoviâ Flandriæ oppido: in quo *Odelardus*, Comes, ejusque conjux *Nona* „ *S. Amandi* Tungrensis Episcopi soror Monasterium ædificarunt, quod est „ hodie IV. Canonicorum Collegium & V. Sacellanorum. "

Majores Decimæ spectant ad illustre Capitulum Nivellense cum pluribus agri possessionibus. Canonici hujus loci inibi habent certos districtus decimarum.

In vitâ MS. *S. Berlendis* Meerbecanæ refertur quomodo ejus pater *Odelardus* Ecclesiæ Nivellensi bona sua offert per oblationem cultelli, quâ forsitan significabatur de cætero cum victurum ex mensâ dicti Monasterii aut offerre se Sylvas & arbores, quæ hujusmodi ferreis instrumentis cædi solent. Fuit enim olim ritus priscus, si quispiam aliquid Deo aut Sanctis ejus ad altare offerret, si id erat de prædiis immobilibus sumebat offerens glebam seu cespitem cui infixus ramus ex fundo vel terrâ Deo aut Sanctis dicanda, vel oblationem cultelli. Ita *J. Geldolphus a Ryckel* in vitâ *S. Gertrudis* pag. 346.

Cæterum *Meerbeca* numeratur inter antiquiores Ecclesiæ Nivellensis possessiones, ac primo *Otto* Imperator Diplomate dato 966. apud *A. Miræum* in Not. Eccl. Belg. Cap. 26. novæ edit. recenset Villam Merbecam cum omni integritate. Dein *Henricus IV.* Imp. anno 1059. in Diplomate ibidem apud *Miræum* in Donat. Belg. lib. 2. cap. 24. cum prædia Ecclesiæ Nivellensis dividit in tres portiones, recenset ad Beneficium Abbatissæ *Meerbecam* cum Ecclesiâ.

Patronatum hujus Parochialis tradit Ecclesiæ Nivellensi *Odo* Camerac. Episc. anno 1112. Quomodo hodiè spectet ad Dynastam, hactenus iudagare oou potuimus:

MOERBEKE sive *Mourbeke* medio milliari a Gerardimonte in Comitatu Alostano, vicinum peramœoæ & amplæ Raspaliæ Sylvæ, Dominium generis Egmondanæ.

In sacris, Ecclesia ioscripta est *B. Mariæ* Virgini Deiparæ. Patronatum ejus gerit Abbatissa de Foresto Ord. S. Bened. propè Bruxellam.

Decimarum participes sunt Præfata Abbatia de Foresto, Abbatia *S. Auberti* Can. Reg. *S. Augustini* & Parochus; cui præfata Abbatia de Foresto nupèr cessit suas decimas sub aooua recogoitiooe 20. flor. Abbatia vero præfata *S. Auberti* solvit annue ex suis Decimis Parocho sex libras Flandricas pro conductione domus ad usum Parochi, ex conventione initâ inter præfatum Abbatem, & Parochum.

Huic pago contiguum est & adjacet in Sylvâ Raspaliâ *Vicariatus F. F.* Prædicatorum, de cujus initio sic scribit Belgium Dominicanum *P. Bernardi de Jonge* nuper Bruxellis editom typis F. Foppens 1719.

„ Raspalia Sylva est pagi de Moerbeke prope Gerardimontem in Flandriâ, „ distat autem Teneræmunda, Aldenardâ, & Bruxellis quioqne, Gandâ „ septem milliaribus, locus amœnus est, venationi, piscationi, & religiosæ „ solitudioi aptissimus.

„ In hac Sylvâ quidam *Adrianus de Schrevel*, Pastor ovium, ex speciali „ erga Deiparam devotiooe imaginem arbori affixerat, & juxta illam domun„ culam sibi exstruxerat, in quâ vitam eremiticæ similem ducebat, succes„ su temporis incolarum & viatorum erga prædictam imaginem adeo ac„ crevit devotio: ut Sacellum in honorem ejusdem Deiparæ ibidem fue„ rit constructum.

„ Prænobilis *D. Philippus Guilielmus de Steenhuyse* Cancellarius Bra„ bantiæ &c. ad magis magisque promovendam supradictam devotionem de„ dit Parribus nostris Bruxellensibos prædictum Sacellom & aliquot mensu„ ras terræ, plura daturus si supervixisset." Et post pauca.

„ Anno 1684. die 8. Octobris primum novi ædificii lapidem posuit *P. Ja„ cobus de Bode* Coovemus Bruxellensis, qui locum hunc egregiè promovit, „ & usque ad fioem vitæ suæ siogulatem ejus curam habnit.

„ Anno 1689. die 18. Aptilis Domus Raspaliensis erecta fuit io Vicariatum „ a P. Mag. *Philippo Durand* Conventus Bruoiensis, & Proviociæ nostræ „ Provinciali, qui in primom illius loci Vicarium instituit præfatum *P. Ja„ cobum de Bode* & illius Patronam tutelarem assignavit B. Virginem *Ma„ riam de Lætitia*, io cujos honorem locus hic antea fuerat inchoatus."

Festo Anountiationis Deiparæ hic maximus vicinorum populorum accursus, & homionm devotio.

NEYGENE, vulgo *Neyghem*, Latinè *Allodium* primo lapide a Ninhovia ad limitem Brabantioum io Comitatu Alostano, sub Domioio de *Wedergraet*, spectans nuper ad *Petrum Antonium van Cauteren*, hodie ad ejus filium.

Forum solebat habere hebdommadarium diebus Sabbathi, quod dudum evanuit. Nuodinas tamen habet celebres anouas postridie *S. Lucæ* Evang. die 19. Octobris. Pagus est exiguæ extensionis, continet vix 100. terræ bonaria.

Ec-

Ecclesia inscripta est *S. Margaretæ* Virg. & Mart. Res sacra dependet a Præposito Montis Frigidi Bruxellæ Ord. Can. Reg. *S. Augustini*, cujus Religiosi hanc curam Pastoralem administrant, præfatum Monasterium gaudet universa hujus pagi decima.

A. Sanderus in Descriptione hujus Monasterii refert quomodo *Osto* Miles Dominus de Wedergraet & ejus filius primogenitus *Osto* contulerunt Monasterio *B. Jacobi* de Frigido monte Personatum seu jus Patronatus Ecclesiæ Parochialis de *Bevinge* (quæ hodiè tantum Capella est) cum omnibus pertinentiis, ut ab ipsis Religiosis liberè & absolutè in perpetuum possideri valeant. Actum anno 1158. quam donationem confirmavit anno 1159. *Nicolaus* Episc. Camerac.

Hæc Ecclesia Parochialis de *Bevinge* anno 1265. translata fuit ob locorum instantiam & difficultatem auctoritate ejusdem *Nicolai* Episc. Camerac. in *Allodium* sive in *Neygene*, ubi hactenus permansit, & *Bevinge* mansit Capella sub hac Parochiali.

In Ecclesiâ de *Neygene* exstat insignis tumba elevata Dynastarum terræ de *Wedergraet*, cum suis quarteriis gentilitiis adhuc hodiè conspicuis, quam anno 1596. exstruxit *Gaspar de Goux* Dominus de Wedergrate &c. cui parieti inserta est sequens inscriptio.

Patir pour parvenir aux Royaume celeste 1595. *Dessous ce tombeau gissent Nobles Chevaliers & Dames, premierement.*

Messire Guillaume de Goux *Bourgoignon natif*, *Sr. dela terre de Wedergraete*, *dict Galice*, *Cotrige*, *Meerbeke &c. Conseiller*, *& Chambellan des tres haut*, *tres puissant Prince le Duc* Philippe d'Austrice, *Roy de Castille &c. fils Messire* Pierre, *Sr. de Goux*, *& de la terre de Wedergrate*, *Meerkercke*, *Meerbeke &c. Et Dame* Machtilde de Rye, *Dame de dict lieux*, *& de Neublant lequel Messire* Guillaume, *trespassa l'an* 1506. *le* 8. *de Novembre*. *Et Dame* Isabelle de Hennin Lietart, *dict Boussu*, *Dame de Gaiges sa Compne. fille de Messire* Pierre de Hennin, *Sr. de Boussu*, *Gaige*, *Gamerage*, *Blangie &c. Chevalier de l'Ordre de la Toison d'Or*, *& de Dame* Isabelle de Lalaing, *trespassa le* 2. *Octobre* 1511. *& aussi Messire* Josse de Goux, *leurs fils unique Seigneur de dits lieux trespassa le* 3. *May* 1518. *& Dame* Catherine de Grispere *sa Compaigne fille de Messire* Guillaume de Grispere, *Sr. de Eeghem*, *& Dame* Isabelle de Luu *trespassa* 1540. *le* 13. *de Juillet*, *elle est enterré au grand Chœur de Meerbeke*. *Aussi Messire* Guillaume de Goux *fils unicq. dedit* Josse, *Sr. du dit lieux trespassa l'an* 1588. *le* 12. *Mars*, *& Dame* Bernardine de Mol, *sa compaigne fille de Messire* Jaspar de Mol, *Sr. de Oettingen*, *& de Dame* Adriane vander Noot, *trespassa le* 25. *Juin* 1552. *& Sr.* Jaspar de Goux, *fils aisné dudit Messire* Guillaume, *aussi Sr. de dit lieux trespassa le* 3. *Avril*

Iii 2 1610.

1610. & Damoiselle Marie Minnaerts, *Dame de Ophasselt, & Hasselt te Vryen sa Compaigne trespassa* 1594. *le* 10. *Juillet & Sr.* Ingelbert de Goux, *&c. fils du dit Messire* Guillaume, *en son vivant Capitaine pour le service de Monseigneur le Prince de Gaverę, Comte d'Egmont, qui trespassa* 1583. *le* 16. *Juin. Cette Epitaphe a le fait mettre Sr.* Jaspar de Goux, *Sr. dudit lieux en memoire des ses Nobles predecesseurs estant issu de Bourgoigne de noble maison* de Goux, *de Rye, de Rupt, & de Cusance & venu premierement pardecha au service de treshaut memoire le bon Ducq de Bourgoigne* 1440. *& fut fait cet Epitaphe l'an* 1596. *Fondation, premierement a fondé en cette Eglise Messire* Guillaume de Goux, *fils de* Josse, *une messe tous le vendredy, avec un Anniversaire le* 12. *Mars. Sr.* Jaspar de Goux, *a fondé une messe tous le Jeudy, avec un Anniversaire le . . . . . . Damoiselle* Marie Minnaerts, *sa Compaigne a fondé une messe tous le Samedy & un Anniversaire le* 10. *Juillet en lisant apres chaucune messe & Anniversaire de Profondis & autres prieres accoutumes priant pour leurs ames.* Requiescant in Sanctâ pace. Amen.

NIEUWENHOVEN, olim *Nova Curia de Waerebeke*, Baronatus Boulariensis Dominium, Anno 1658. transiit titulo emptionis in Nobilem familiam de *Steenhault* Patriciam Bruxellensem in quâ hodie perseverat.

Ecclesia dicata est Virgini Deiparæ *Mariæ*, sub Patronatu Abbatis S. Sepulchri Ord. S. Bened. Cameraci.

Universa hujus pagi Decima spectat ad Parochum, etiam illa quæ nuper fuit præfatæ Abbatiæ, quam cessit huic Pastoratui. Pridem solebat habere communem Pastorem cum Waerebeke; at anno 1716. proprium accepit Parochum.

OKEGEM, pagus valdè exiguus, situs ad Teneram fluvium, quæ eam interfecat medio milliari a Niuhoviâ, lupuli ferax optimi.

Dominium pridem fuit Comitis Flandriæ, anno 1638. accepit ab eo inpignus *Claudia de Liedekercke* Domina de *Haussi*, quæ intra limites hujus pagi possidebat Dominium de *Idevoorde* vulgo *Tvoorde*.

Hodie Dominium hujus pagi possidet *Joannes Baptista de Stortewagen* Dominus de *Tvoorde*.

In Ecclesiâ Parochiali de Zuytdorp propè Axelam visebatur in tumbâ elevatâ hæc inscriptio Sepulchralis.

Hier licht Mr. Jan van Ghistele, **Riddere/ Heere vanden Broncke/ van Moere/ van Cauwenburch/ van Borst/ ende van Okeghem/ die starf Ao.** 1436. **den** 25. **Mey/ ende Vr.** Marguerite Vilains **syn wyf was/ dewelcke starf Ao.** 1433. **den** XI. **Lauwe. naer Cours van Utrecht.**

Ec-

Ecclesia D. Virgini *Mariæ* sacra est. Ejus Patronatum gessit Abbas *S. Adriani* in Gerardimonte dono *Manasses* Episc. Camerac. anno 1096. Diploma in Gerardimonte retulimus, in quo inter cætera confert Abbatiæ *S. Adriani* Altare de Okegem, verba suor Diplomatis. Ecclesia ditata est solemni ritu Reliquiis *S. Antonii* Ao. 1723.

Hodie omnis res sacra hujus Parochialis administratur per Canonicos Religiosos Abbatiæ *S. S. Cornelii* & *Cypriani* Ninhoviensis Ord. Præmonstr; eo titulo, quod præfata Abbatia *S. Adriani* anno 1602. Patronatum hujus Parochialis cesserit præfatæ Abbatiæ Ninhoviensi, Archiepiscopo Mechliniensi interveniente & cessionem illam approbante.

ONKERSELE, medio milliari ad Teneram fluvium, attiguus Boulario inferiori, cujus Baronatus Dominium est.

Ecclesia tutelarem colit *S. Martinum* Turonensem Episc. Ejus Patronatus est Abbatiæ *S. Adriani* in Gerardimonte, quæ Abbatia hic possidet agros plurimos prata & Sylvas, & potiorem habuit partem decimarum, quas nuper cessit hujus loci Parocho, retenta sibi parte non exiguâ, contractu ad hoc inito specificante.

OPHASSELT, antiquitus *Hasltum*, celebre Municipium Comitatus Alostani, in Clientelâ Baronis Boulariensis, consistens tribus Toparchiis, videlicet *Hasselt*, in quâ est Ecclesia Parochialis, *Vrye*, & *Mounenbroeck*, olim *Moorenbroeck*; omnes tres altâ, mediâ, & infimâ jurisdictione potiuntur, quæ sua etiam habent Sacella cum Capellaniis annexis ad collationem Toparchæ. Dominia hujus loci olim nobilissimæ gentis de *Hasselt* cognomentum dederunt, pridem e gente *Wallid in Steenlandicam*, e quâ per ouptias in Luxemburgensem *Du Faing* Baronis de Jamoigne migrarunt, qui nuper fuit *Alexander Georgius Du Faing*, Comes de Hasselt &c. Mortuus anno 1710. in quâ stirpe perseverat.

Erectum est hoc Dominium a *Philippo IV.* Hisp. Rege in Comitatum anno 1654. die 17. Octobris in favorem *Philippi Francisci Du Faing*, Baronis de Jamoigne &c. qui obiit An. 1680., cujus & prædecessorum Monumenta Sepolchralia exstant in Ecclesiâ Cathedrali D. Bavonis Gaodavi. *Erectum in Comitatum.*

In præfatâ Ecclesiâ subterraneâ in Capellâ *S. Margaretæ* ad partem borealem exstat Monumentum Sepulchrale cum hac Epigraphe.

Cy gist Pierre de Steenlant, *Chlr. Sr. de Markegem, Hasselt &c. Du Conseil de feu Phls. Deuxieme & Seren^me. Archiducq.* Albert *& l'Infant* Isabelle *en leur Conseil, & Païs de Flandres, fils de Noble Homme Phlpe. aussi Sr. de Hasselt, decedé le XV. d'Aougst* 1613. *& de Dame* Marg^te. Martins, *fille de Messire* Jacques, *Chlr. President de Flandre, laquelle termina le* 23. *de 7bre* 1618. *Priez Dieu pour leurs ames.*

Quarteria.

Steenlant, de Heede, de Edinge, Immeloot,
Martins, de Beths, Cabelliau, Hildenbergh.

In eadem Ecclesia *D. Bavonis* in Capellâ *S. Margaretæ* in ambitu Chori ad

ad partem borealem, ſupra limen portæ prædicti Sacelli in candido marmore legitur ſequens inſcriptio.

D. O. M.

Hic ſitus eſt Perilluſtris Nobilis & Generoſus Dominus *Ægidius Du Faing*, Equeſtris familiæ & ordinis, Baro de Jamoigne, Toparcha du Faing, Haſſelt, Markegem, Royen, Vrye, &c. Regi Catholico a Conſilio belli, & Aulæ Palatinis Sereniſſimorum Archiducum *Alberti* & *Iſabellæ* Principum domeſticus, honorarius Conſiliarius inter Nobiles viros Ducatus Luxemburgenſis, ſupremus Flandriæ totius Baillivus, & Archipræctor, Capitaneus, Præfectuſque Chinenſis, Gubernator Floren-Villanus, qui Virtute & prudentia inclytus, tres & viginti Legationes ad Reges, Principes, Dynaſtas in Germania, Lotharingia, Juliacenſi Ducatu, Italia obiit, potiſſimum de mandato *Philippi III.* Hiſpaniarum Regis, ad Daniæ Regem luctus teſtandi cauſa ob mortem Reginæ conjugis ejus anno 1612. ſupra vero publicis ſæpius & arduis negotiis admotus Regum & Principum ſuorum nomine in Diœtis Imperialibus, deputationibus, Colloquiis, Tractibus & variis ad Provinciarum Ordines Propoſitionibus, earundem exſpectationi ſatisfecit. Obiit fato ſuo Gandavi 11. Decembris 1633. Candore gratus, Virtute clarus, meritis immortalis. Poſuit mæſta Conjux Nobilis & Generoſa Domina *D. Margareta de Steenlant* dictorum locorum Baroniſſa & Domina, quæ ex indicta Virtute ex alto cælibem vitam, bonis moribus adornans vivere deſiit anno CIↃ. DC. LV. primâ Martii, ætatis ſuæ LXX.

In altari hujus Sacelli legitur hoc Epigraphe.

A l'honneur de Dieu & de S. Marguerite *ont fait dreſſer cet Autel. Meſſire* Gillis du Faing, *Baron de Jamoigne, Chevaillier, Seigneur de Faing, Linay, Haſſelt, Markegem, Vrye, Hoyen, Pontrave, Rye &c. Du Conſeil de guerre du Roy, & ſon Alteſe Serme.Gentilhomme de la bouche, Conſeiller de Courte Robbe aux Conſeil Pays Duché de Luxembourch, Souverain Bailly de Flandre &c. Et de Dame* Marguerite de Steenlant *ſa femme Baronne & Dame des dicts lieux, & au deſſoub de cette Chapelle & en celle d'embas eſt leur franciſe ſepulture, & de leurs Succeſſeurs* 1626.

In eodem Sacello exſtat illuſtre marmoreum Monumentum parieti inſertum *Philippi Franciſci*, filii præfati *Ægidii du Faing*, cujus eſt hæc inſcriptio.

D.O.M.

D. O. M.

Cy gist Illustre Seigneur Philippe François du Faing, *Comte de Hasselt, Baron de Jamoigne, Seigneur du Faing, Markegem, Hyon, Rye, Pontrave, Ronnecq &c. Conseiller de courte Robbe au Conseil de Luxembourch, Deputé ordinaire de l'Etat Noble de la Dicte Province, Gentilhomme de la bouche du Roy, Prevost & grand Gruyer du Comté Chiny, qui trespassa le 2. Xbre 1680.*

Et Illustre Dame Petronille Morel de Tangry, *son Epouse, qui est la derniere de cette Noble, & ancienne famille, qui a l'aissée des Enfans, & mourut le 7. Juillet 1686.*

Hæc Toparchia extendit jurisdictionis suæ alas in pagos circumjacentes, videlicet de Scheodelbeke, Vluesegem, Hemelverdighem & Yedegbem, ubi & decimam quamdam non modici valoris Toparcha potitur.

In sacris Ecclesia Parochialis dicata est *S. Petro* Apostolo. Capella *Ter Vrye* inscripta *S. Joanni Evangelistæ*, in eâ Capellania amplam habens dotem, binisque per hebdommadam sacris gravata. Collator illius Toparcha. Capella *De Mounenbroeck* Matri Deiparæ Virg. *S. Annæ* inscripta est, adeo ut tres etiam censeri pagi possent. Habet insuper Toparcha in Ecclesia Parochiali tres Capellanias collationi suæ obnoxias: Prima Deiparæ Virgini titulum habet, altera *S. Petri*, tertia ad Matutinum sacrum populo Dominicis festisque diebus celebrandum instituta, sed insufficienter dotata. Hæ Capellaniæ propter tenuitatem proventuum reductæ fuot per Archiepiscopum ad VII. Missas singulis diebus XV.

Patronatum hujus Parochialis gerit Abbas Hunoocurtensis Ord. S. Bened. prope Cameracum.

Universa fere pagi Decima spectat ad hanc Abbatiam; sexta earum pars est Parochi, & universa Decima Caulium (volgo *Coolsaet*,) prætereà præfata Abbatia solvit annuè Parocho in Supplementum competentiæ XXIV. libras Flandricas.

OUDENHOVEN BEATÆ MARIÆ, quasi vetus Virginis *Mariæ*, Curia, vernaculè *Marie-Oudenhoven*, primo lapide a Sottegemio.

Dominium hujus pagi, quod est Præfecturæ Sottegemiensis pridem fuit gentis Egmondanæ, sed circa medium præcedentis seculi titulo emptionis illud a Comite acquisivit *Petrus de Blondel*, Eques, Sanctioris dein Concilii Senator &c. cum Dominio pagi de Michelbeke huic contiguo.

Anno 1675. die 28. Decembris decoratum est hoc Dominium a *Philippo IV*. Hisp. Rege titulo Baronatus in gratiam præfati *Petri de Blondel*. *Erectum in Baronatum.*

In eodem pago est Dominium *De Sillaers* cum arce spectabili & satis commodâ, quod censetur unum inter quinque præcipua feuda Ditionis Sottegemiensis, cujus ab antiquo possessores fuêre Proceres de *Herzelles*, ejusdem Arcis incolæ, & in Ecclesiâ Parochiali ibidem sepulti, ab his per nuptias devenit ad gentiles de *Rodoan* Dominos de Berleghem &c. a quibus illud viâ emptionis aquisivit præfatus *Petrus de Blondel*, qui illud plurimum re-

restauravit, in quâ stirpe hæc Dominia perseverant, qui modo *Petrus Jacobus de Blondel* Petri filius.

Ecclesiam habet Virgini Deiparæ *Mariæ* inscriptam, in quâ ad Pastoralem curam præsentare solebat, qui personatum in eadem Ecclesia possideret, qui cum anno 1682. unitus est Pastoratui, eo jure utitur Archiepiscopus. Anno 1716. decorata est hæc Ecclesia Parochialis Reliquiis *S. Huberti* Episc. cum indulgentiis a Sanctâ sede obtentis.

Decimas hujus pagi possident Abbatia Bellopratensis Ord. Cisterc. ad Teneram fluvium prope Gerardimontem, Ecclesia & Parochus, unicuique suus est decimarum districtus, & habet quisque tertiam illius partem, qui annuè mutatur.

Espinoius in suis de Nobilitate Flandricâ commentariis Gallicis pag. 269. refert quomodo *Thomas de Monte* 1270. mense Junio donat suam decimam de *Audenhoven* præfatæ Abbatiæ Bellopratensi.

Hic loci quadrante ab Ecclesia est Capella D. Virgini sacra, vulgo dicta *ter Haut*.

OULTRE, sive *Aultre*, medio milliari a Ninhovia, pagus Comitatus Alostani, in clientelâ Baronis Boulariensis. Ejus Dominium olim fuit penes familiam cognominem de *Oultre*; deinde eosdem habuit Dynastas, quos Santberge, utpote gentiles de vander AA, & *Enghien*, &c. quos refert ad longum Espinoius in suis de Nobilitate Flandricâ commentariis Gallicis pag. 269. Hodie ejus Dominium est in familiâ de *Musaert*, quæ & inibi arcem struxit nostra ætate spectabilem in quâ Toparcha suum tenet domicilium. Possedit hoc Dominium in fine seculi XIV. Parcevaldus de *Sone*.

Ecclesia inscripta est *S. Amando* Tungrensi Episc. Patronatum ejus gerit Abbas Hunnocurtensis Ord. S. Bened. prope Cameracum. Plurium annorum serie deservita est hæc cura Pastoralis per Canonicos Religiosos Abbatiæ Ninhoviensis Ord. Præmonst.; sed anno 1709. proprium suum accepit Parochum, & a decimatoribus per sententiam Senatus Flandriæ, confirmatam per Magnum Senatum Belgicum nova inibi constructa est Domus Pastoralis qua dudum caruit.

Potior pars decimarum possidetur a præfatâ Abbatiâ Ninhoviensi, reliquâ a præfatâ Abbatia Hunnocurtensi. Parocho assignata est similiter a Senatu annua competentia a præfatis decimatoribus solvenda..

In extremitate & fines hujus pagi est Capella Virgini Deiparæ sacra, vulgo *Leebeke*, in quâ Sacellanus ad missam tenetur hebdommadalem.

PARIKE, olim *Parantia*, dein *Paricla*, ad limitem Hannonicum in Comitatu Alostano sub clientelâ Baronis Boulariensis. Ejus Dominium olim fuit penes *Masminios*, dein spectavit ad gentiles de *Steenlant*; nostra ætate titulo emptionis illud acquisivit *Petrus Antonius van Cauteren*, in qua familiâ perseverat.

Hic pagus varia suo ambitu complectitur Dominia, ut *Hombrouck*, Majore & Scabinis decoratum, quod olim fuit gentis *Reyngaertsvlietii*. Nuper spectavit ad *N. Casier*, a quo emptionis jure devenit ad præfatum *Petrum Antonium van Cauteren*, cujus filius illud hodie possidet.

J. van Waesberghe refert in suo Gerardimontio pag. 218. „ Aliud in „ *Paricla* Dominium est *Herimez* cum Balivo & Scabinis gentis o- „ lim *Lewergemiæ*". Dein de *Jauce* gentis de *Mastaing* Dynastas habuit.

Pa-

Parikam Anno 1433. Gandenses incenderunt quo fortasse factum ut illam veteres Municipium ustum indigitarent.

In sacris Ecclesia dicata est *S. Lamberto* Tungrensi Episc. ejus Patronatus spectat ad Abbatiam Lobiensem Ord. S. Bened. ad Sabim fluvium.

Hæc cura Pastoralis longo annorum curriculo administrata fuit per Pastorem de Saerlinge, a quâ Ecclesiâ Parochiali ferè distat tribus horæ quadrantibus; sed anno 1709. proprium suum nacta est Parochum, cui decimatores omnes suas tunc cesserunt decimas, ita ut hodie universa hujus loci decima spectet ad Parochum.

POLLAER, pagus medio milliari a Ninhoviâ ad Teneram fluvium sub Dominio de Wedergraet, qui nuper *Petrus Antonius van Cauter*, pluries a nobis nominatus, hodie ejus filius.

Primitus hoc Dominium fuit apud gentem cognominem de Pollaer, in Diplomatibus notissimam. Anno 1270. devenit in familiam de AA. & de *Grimberge*, ut constat ex *Butkens* in suis Trophæis Brab. pag 121, 275. & 313. inde devolutum est ad gentiles *De Vos*, in quo floruére plures Viri illustres, apud l'Espinny de Flandricâ Nobilitate pag. 175: & alibi celebres; ubi refert, quod fuerint etiam Dynastæ de Laerne, Lovendeghem, & Zomerghem, quæ familia jam ferè seculo desiit. Vide de hac Familiâ plura apud *D. Lindanum* in sua Teneræmundâ Lib. III. Cap. III. N. 244. & seqq. ubi varia exhibet Epitaphia, quæ modo injuriâ temporum perierunt, quibus addo sequentem inscriptionem in laminâ æneâ quæ ante Iconoclastiam visebatur in Sacello *S. Barbaræ*, tum temporis *S. Spiritus* Ecclesiæ Parochialis *S. Michaelis* Gandavi.

Te dese tafelen vanden Helegen Geest van S^te^. Michiels, in Gendt/ hebben besedt M^er^. Baudewyn de Vos, Heere van Pollaer/ van Laerne/ ende van Zomerghem ende M^er^. Baudewyn de Vos, synen Zone/ Ruddere/ Heere van Lovendeghem/ van Laerne/ ende van Zomerghem Raedt myns gheduchs Heeren ende Princen / alle Sondaghe Eeuwelic ende Erfelic (ghelyck 't Beset daer af souffisantelic ghedaen es voor Schepenen vander Keure in Ghendt/ op den 21. dach van Hoymaendt) VII, waerf VII, maeckende XLIX. provenden / te deele de aermen van de Prochye van S^te^. Michiels, elcke provende een broodt van IIII. d. Paris/ ende daer in steckende eene penning van VI. d. Paris. Ende dese provenden moeten sy deelen met teeke-

kenen vander wapenen van hem lieden ghelyck sy nu gemaeckt syn. Dit was ghedaen int Jaer ons Heeren MIIII^c. ende XLI. ende staet in't Schepenen bouck vande selven jaere fol. 142.
Bidt Gode over de Zielen.

Ecclesia sacra est *S. Christophoro* Mart. cujus Patronatus spectat ad Dynastam hujus loci. Decima est bipartita, cujus una medietas est Parochi, altera est Canonici Scholastiei Ecclesiæ de Meerbeeck, quæ est Matrix hujus Parochialis.

St. TENTELINS, latinè *S. Anthelini* pagus Comitatus Alostani, altero lapide a Gerardimonte, & uno cum dimidio a Ninhoviâ.

Dominium hujus loci cum *Woubrechtegem* spectat ad Abbatem *S.S. Cornelii* & *Cypriani* Ord. Præmonst. Ninhoviæ: Hoc circa annum 1633. a *Philippo IV.* Hisp. Rege emptionis titulo jure pignoratitio suæ Abbatiæ comparavit *Joannes David* XXXIX. Abbas præfatæ Abbatiæ.

Hic pagus est ex illis XXII. quos proprium Comitis vocant, vulgo *'s Graven-Propre.*

Ecclesia sacra est *S. Gertrudi* Virg. Ejus Patronatus spectat ad Illustre Capitulum Nivellense.

Decima est tripartita, cujus una triens spectat ad Parochum, reliquæ duæ trientes ad præfatum Capitulum cum variis inibi agri possessionibus & censibus. Parocho ex decimis dantur annoè in Supplementum competentiæ XX. Libræ Flandricæ, imo hodie plures. Hæc Cura Pastoralis longo temporis tractu solebat deserviri per Pastorem de Woubrechtegem, verum Anno 1712. proprium accepit Parochum.

SALLARDINGEN, latine *Saerlinga*, vulgo *Saerlingen.* Pagus situs in extremis oris Comitatus Alostani ad limitem Hannonicum, medio milliari a Gerardimonte. Ejus Dominium spectat ad Dynastam terræ de Wedergraet, quod Dominium sibi nuper pretio comparavit a gentilibus de *Volkart*; olim spectavit ad Gentem de *Gavere*, a qua ad Proceres *De Lalaing.* In hoc pago Dominium habet Abbas Lobiensis cum multis prærogativis, vi cujus creat Burgimagistrum & tres Scabinos, reliquos tres creat Dynasta.

Ecclesia inscripta est *S. Antonio*, qui cultu speciali ibidem veneratur & colitur, & plurimum visitatur ab Hannonibus, cujus Reliquiis hæc Parochialis est decorata, quæ inclusæ sunt insigni & grandi brachio argenteo. Patronatus hujus Ecclesiæ spectat ad Abbatem Lobiensem Ord. S. Bened. ad Sabim fluvium.

Decima in sex divisa est manipulos, quarum unus spectat ad præfatam Abbatiam, tres ad Abbatiam Camberonensem Ord. Cisterc. duo ab Abbatiam *S. Adriani* in Gerardimonte, & unus ad Parochum. Nuper ei attributa est competentia 400. flor. annua, quâ ejus sextus manipulus elocatur annoè, quodque deest usque ad præfatam summam a præfatis decimatoribus pro ratâ cujusque decima, eidem annuè suppletur.

SANT-

SANTBERGE, pagus amœnus ad Teneram fluvium, qui eum interſe-eat, inter Niohoviam & Gerardimontem, æquali ferè diſtaos ſpatio, Comitatus Aloſtani, ſub clieotelâ & in fide Baroois Boularienſis.

Dominium dudum ſpectavit ad gentem eognomioem de *Santberge*, deinde fuit procerum de *A A.*, *Outre*, *Liedekercke*, inde in gentem *d'Oiſy*, & ab eâ io gentem *d'Enghien*, e quâ *Maria d'Enghien* hanc Toparchiam in dotem attulit marito ſuo *Jacobo de Lalaing* Domino de la Mouillerie, filio *Philippi* & *Florentiæ de Rechem* Viec Comitiſſæ Aldenardenſis: *Jacobus* autem genuit *Carolum* Equitem, Dominum de Santberghe, cujus Epitaphium infra exhibetur, modo ejus pronepos *Maximilianus Joſephus* Comes de *Lalaing* & de Thieldonck Gubernator Brugenſis, qui ad hanc Toparchiam de Santberghe pervenit per mortem patris ſui *Jacobi de Lalaing* Viec Comitis Aldenardenſis vide *Leroux* in ſuo Theatro Nobilitatis Belgicæ fol. 167. & 168.

Hoc Domioium Arcem habet ſpectabilem & elegantem, aquis munitam cum officiois & hortis ad ejuſdem ferè flumioisoram; ibidem Capellania Caſtralis ad collationem Toparchæ cum onere miſſæ qootidiaoæ in præfatâ arce de Santberghe, qoam fuodarunt gentiles de Oiſy.

Io Choro juxta latus Euangelii aræ maximæ viſuntur io feneſtris vitreis penicillo adumbratis ſimolacra geooflexa militari ſago induta, inoroatis geotilitiis inſignibus de *Lalaing*, item ejuſdem familiæ inſigoia & quarteria.

Io eodem Choro viſuntur humi lapides Sepulchrales Dynaſtarum *d'Enghien*, *d'Oiſy*, & *Lalaing* cum hiſce inſcriptioaibus.

Hier light begraben Wenchelyn van Oyſy, **Ridder / Heere van Santberghe / Beaudolen / Beyer / van Ysſche / Heere van Reneghelſt / die ſtarf int jaer** XIV^c. LXXXIV. XXX. **Maert / ende Urauwe** Catherine Varnewyck, **ſyne wettighe geſelnede / die ſtarf int jaer** XIV^c. LXX. XXIV. **Sporkele. Bidt voor de zielen.**

Hier lecht begraben Virgilius van Eeynghen, **Heere van Santberghe / Beauwolen / ende in Reynichgelſt / die ſterf int jaer** XV^c. LX. **En Mevrou** Agnes van Berghe, **zyne Huysvrouwe / die ſterf int jaer** XV^c. XIV. IV. **October.**

Hier leyt begraben M^her. Charle de Lalaing, **Riddere / Heere van Santberghe / la Mouillerie / Maſſle / Beaudolein / in Reinchgelſt etc. die ſterf den** 2. **April.** 1632. **ende Mevrauwe** Catherine de Fourneau, **ſyne wettighe geſelnede / die ſterf den** 4. **Mey** 1648. **Bidt voor de Zielen.**

Utriusque Conjugis Quarteria erant

De Lalaing, Rechem, Enghien, Berchem, Fourneau, Baillet, De Geyn, t'Serclaes.

Ecclesia B. Virgini *Mariæ* sacra est, Patronatus ejus spectat ad Abbatissam Belloprati Ord. Cisterc. Quæ Abbatia hoic loco vicina est.

Decima hujus pagi divisa est in sex maoipulos, quorum quatuor percipit Abbatia de Camera Ord. Cisterc: propè Bruxellam, quintum præfata Abbatia Bellopratensis cum mediâ parte Novalium, sextum maoipulum cum altera media parte oovalium percipit Parochus, cui insuper ex decimis præfatæ Abbatiæ de Camera in Sopplementum competentiæ annuè solvuntur 100. floreni.

Decimas, qoas hic possidet præfata Abbatia de Camera, acquisivit dono *Leonis de Bruxella* anno 1207. confirmante id *Alide de Boulaer*, a qua tenebatur in feudum Ao. 1235. ut patet cx his Diplomatibus.

Modernis innotescat & posteris, quòd ego LEONIUS de Bruxella, de consensu Uxoris meæ *Clementiæ*, decimam quam in Parochia de Sanbergen possidebam, Abbatissæ & Conventui de Camera, Ordinis Cistertiensis, in eleëmosynam donavi.

Signum Reinbaldi de Lake,
Danielis,
Reinbaldi de Dilbeke, Militum.

1207. Actum anno MCCVII. VII. Idus Aprilis io prædicto Cameræ Cœnobio.

Alidis Domina de Boular omnibus notum facimus, quòd Nos donationem à Domino *Leonis* de Bruxella, Viro Nobili, Conventui de Camera quondam factam titulo
Sanbergho. eleëmosynæ, de decimis de *Zanbergis*, quas ipse de manu nostra jure tenebat feodali, ratam habemus & gratam. Quidquid etiam juris habuimus in dictis decimis præfato Conventui in eleëmosynam contulimus, de consensu Filiorum nostrorum, perpetuo jure possidendum.

1235. Actum anno Domini M. CC. XXXV. mense Martio.

Abbatia Bellopratensis acqoisivit jus Patronatus hujus Parochialis a Capitulo Anderlechtensi sub annuo censu anno 1238.. uti constat ex hoc Diplomate.

Ex Archivis MS. Capituli Anderlecht. Universis Christi Fidelibus, quibus præsentes Litteras vidêre contigerit, Abbatissa & Conventus de Bello-prato in perpetuum:

Quum memoriam rerum gestarum conservant tenaciùs indicia Litterarum, notum facimus universis Scripti præsentis indicio, quod Decanus & Capitulum Anderlechtensis Ecclesiæ concesserint Nobis ad firmam perpetuam Ecclesiam suam de *Santberga*, singulis annis pro decem libris Parisiensis monetæ, de quibus unam medietatem infra Octavam Ascensionis Domini persolvere tenemur eisdem.

Si verò præfatæ pecuniæ statutis iis terminis à Nobis non fuerit persolutæ, tenemur ex tunc ex condicto prædictis Decano & Capitulo de die in diem, in quinque solidis Parisiensibus nomine pœnæ, quo usque plenariam de supradictis decem libris faciamus solutionem.

Debemus autem personam idoneam eligere, & electam eidem Decano & Capitulo præsentare, & ipsi Decanus & Capitulum personam, si fuerit idonea, Domino Episcopo Cameracensi præsentare tenentur eamdem.

1238. Datum anno Domini M. CC. XXXVIII. Dominicâ post Ascensionem Domini.

SCHENDELBEKE, Inter Inferiorem Boulariam & Yedeghemium gratissimo ad Teneram flovium situ jacet.

Ar-

Arcem olim habuit ingentem & validam, quæ per *Philippum Bonum* Ducem Burgundiæ obsessa & capta, solo æquata est anno 1453.

Hic pagus quidem Boulariæ minimè subalternus, sed Boulariensi Dynastæ Proprius in Clientelà Comitis Alostani. Longâ annorum serie fuit penes familiam cognominem, illustrem ac potentem in Historiis nostratibus & Diplomatibus notissimam; sed quæ nunc cum pluribus aliis funditus interiit.

Hoc Dominium exinde emptione devenit ad *Collardum de Bailleul* & *Machtildim de Liedekercke* ejus Conjugem Boulanæ Dominos, illudque annexerunt suorum Baronatui Boulariensi anno 1334. a quo modo possidetur, qui hodiè *Philippus Guilielmus de Cassina*, Comes de Wonsheym &c.

In sacris Ecclesia inscripta est *S. Amando* Tungrensi Episc. Ejus Patronatus spectat ad Capitulum S. Crucis Cameraci. Decima possidetur a variis, scilicet a præfato Capitulo, ab Abbate *S. Adriani* in Gerardimonte, Hospitali ejusdem oppidi & Parocho, cui in Supplementum competentiæ annuè persolvuntur a præfatis decimatoribus XXV. Libræ Flandricæ.

Abbatia *S. Adriani* possidet hic plurimas agri, prati & sylvarum possessiones.

Hic loci primitus stetit *Cartusia* anno 1228. fundata, quæ hodiè est in pago *Lierdæ S. Martini*, emptum enim est ab Abbatiâ Ninoviensi prædium *Rodendriesch* unius bonarii & virgarum quinque in hoc pago, ut Monasterium construeretur; operis autem initio vix posito, ob urgentes rationes construi placuit in pago præfato, in villâ *Ten Bossche* uti suo loco dictum est.

SMERLIBBE, Baronatus Boulariensis Dominium, exiguus pagus & magis vici quam pagi nomen meretur, perpaucos enim habet incolas, vixque continet 150. terræ bonaria, contiguum est pago de Yedeghem, a cujus Parocho hæc cura Pastoralis administratur, qui singulis diebus XIV. ibidem divina celebrat.

Ecclesiam habet *S. Amando* Tungrensi Episc. sacram. Ejus Patronatus competit Abbati *S. Petri* Gandavi. Decima ferè universa spectat ad Parochum.

Hæc Abbatia hic possidet insigne prædium, quod complectitur plures agri, prati & Sylvæ possessiones, quæ immunes a Decimis præstandis, quasque hæc Abbatia sibi reservavit cum cessit suas decimas hujus loci Parocho.

STEENHUYSEN, Principatus titulo ante tria secula Illustre Dominium, exulum ac reorum asylum est, multis juribus & immunitatibus ornatum, uno milliari cum dimidio a Gerardimonte; Instructum est insigni Castro, condito (ut inscriptio ejus declarat) anno 1628, cujus schema visitur in Flandria Illustrata A. Sanderi tom. II. pag. 515. *Principatus.*

Hoc illustre Dominium primitus habuit sui nominis Dynastas; inter eos primus legitur *Halcardus* Dominus de Steenhuyse & Swevegem circa annum 1300. dein *Gerardus* Eques, Princeps de Steenhuyse, mortuus circa annum 1379. cui successit ejus filius unicus *Otto* Princeps de Steenhuyse, cujus filius *Felix* Princeps de Steenhuyse Dominus de Avelgem, qui fuit supremus Flandriæ Prætor, mortuus circa annum 1424. cujus filia & hæres, Princeps de Steenhuyse nupsit *Joanni de Bruges*, per cujus nuptias hic Principatus devenit in familiam de *Bruges*. *Joannis* præfati filius fuit *Ludovicus* Eques A. V. Comes Wincestriæ, Princeps de Steenhuyse, Præfectus Hollandiæ, Zelandiæ,

diæ, Frisiæ &c. Duxit *Joannam de Borsele*, *Henrici* Comitis de Granprez & Equitis Aurei Velleris ex *Margareta Scoticâ* filiam. Exstat horum illustre Mausolæum a Sinistris Majoris Altaris in Choro Ecclesiæ Collegiatæ *B. Mariæ* Brugis cum hac inscriptinne.

Hier licht Hooghe ende Moghende Heer Mer Lodewyck van Brugge, **Heere van Grunthuyse / Grave van Winceestre / Prince van Steenhuyse etc. Raedt ende Camerlinck van onsen geduchtighen Heere / ende Riddere van de Oordene / ende in synen tyt Gouverneur Generael van Hollant / van Zeelant ende van Vrieslant / ende Ridder van Eeren onser geduchtighe Vrouwe** Marie, **die starf int jaer** 1492. **den** 26. **Novemb.**

Hier licht Vrauwe Margarite van Borsele, **Ghesellle van myn Heere boven ghenaemt / dochter van Mer** Leyderick van Borsele, **Heere vander Vere / Grave van Grandpre / die starf int jaer** 1510. **den** 29. **van Oughst. Godt hebbe de Sielen.**

Præfati *Ludovici* filius fuit *Joannes de Bruges*, Princeps de Steenhuyse, Comes Winceestriæ, Dominus de Onstcamp, Despieres, Gubernatnr Picardiæ, Eques Ordinis *S. Michaelis*. Pluribus additus ad annum 1512. apud Abbevillæam in Picardiâ, conditus ibidem in Abbatiâ *S. Richarii* Ord. S. Bened. cum hac Sepulchrali inscriptinne.

Messire Jehan de Bruges, *Prince de Steenhuyse*, *Seigneur de la Gruthuse*, *& Chevalier de l'Ordre*, *Gouverneur & Lieutenant General du Roy es pais de Picardie*, *Capitaine de cent hommes d'armes*, *trespassé a Abbeville en l'an mil cinq cens & douse*, *& fut grand & redoute Seigneur.*

Joannis filius fut *Ludovicus* Princeps de Steenhuyse &c. mortuus ad annnm 1528. cui successit *Renatus de Bruges* Princeps de Steenhuyse &c. cujus filia & hæres nupsit *Ludovico de Baulme*, Dominn de Peres, Barnni de S. Amonr, & Montfauconnet in Burgundia. Exinde transiit Principatus de Steenhuyse ad Luxemburgicos Comites de Gaverâ, hinc ad Comites Egmondanos, a qnibus tandem ad Richardotins in quâ stirpe mortuo in fine seculi XVII. N. Richardoto Principe de Steenhuyse sine liberis, hodie incertum ad quem hic Principatus devolutus sit.

Pos-

Possidetur hoc Dominium in Clientelâ Curiæ feudalis de Hautfilly & Boisilly inter Athum & Anghiam, quæ Curia spectat ad Marchionem de Trazegnies.

Ecclesia inscripta est *S. Petro* Apostolorum Principi, cujus Patronatum gerit Abbas *S. Petri* in Monte Blandinio Gandavi.

Decima est tripartita, quarum ex æquo participes sunt Parochus pro parte unâ sive triente, cum illâ scilicet, quas illi cessit per interim anno 1692. præfatus Abbas *S. Petri*; altera triens est gentis Borlutiæ Gandavi patriciæ, & tertia hodie spectat ad *Carolum de Borluut* Dominum de Schoonberghe.

VIANE, tribus horæ quadrantibus a Gerardimonte ad limitem Hannonicum, Municipium non solum Baronatus, sed Comitatus titulo illustre, teste Espinoyo in suis de Nobilitate Flandricâ Commentariis Gallicis pag 110. antiquo & insigni Castro olim instructum cujus modo rudera & ruinæ tantum supersunt. Asyli jure; annuisque mense Septembri postridie *S. Michaelis* Archangeli nundinis celebre; olim forum solebat habere hebdommadarium, quod jam desiit.

Hoc Dominium olim nomen dedit Illustri familiæ de *Vianen* in Historiis nostratibus & Diplomatibus notissimæ, quæ hoc Dominium longâ annorum serie possedit, dein ad Luxemburgicos, Melunios & alios devolutum, Hodie peculium gentis Egmondanæ.

In sacris Ecclesia dicata est Virgini Deiparæ *Mariæ* in Cœlos Assumptæ, cujus Patronatus spectat ad Abbatissam Gislengiensem Ord. S. Bened. inter Athum & Anghiam Hannoniæ oppida. Duas partes decimarum percipit Monasterium Divitum Clarissarum Gandavi, vulgo *Rycke-Claeren*, quod plures insuper inibi possidet agri possessiones; tertiam decimarum partem habet Parochus & Supplementum a præfato Monasterio centum florenorum annuè.

In hoc loco stetit adhuc initio seculi XVI. Monasterium Grisearum sororum *S. Francisci*, quæ inde migrarunt Ninhoviam anno 1504. Eorum loco dein surrexit hic insignis Capella *S. Rochi* patroni contra morbos pestiferos; in quâ diebus sacris ad commoditatem populi divina celebrantur.

In extremitate hujus exstat Capella *S. Nicolai* (quæ ferè jacet in suâ ruinâ) & in eâ Capellania fundata.

VLOESEGEM, olim *Fluersegem* & *Vluersegem* in Diplomatibus legitur. Baronatus Boularienses Dominium, ad cujus Baronem spectat, primo lapide a Gerardimonte.

Ecclesia tutelarem colit *S. Mathæum* Apostolum sub Petronatu Abbatis *S. Petri* in Monte Blandinio Gandavi.

Decima spectat ad Abbatiam *S. S. Cornelii & Cypriani* Ninboviæ, Præfatum Abbatem *S. Petri* & Parochum.

Deservitur hæc Cura Pastoralis per Pastorem de Schendelbeke, qui singulis diebus XIV. ibidem sacris operatur.

VOORDE, pagus Comitatus Alostani, primo lapide cum dimidio a Gerardimonte. Hoc Dominium primitus spectavit ad familiam cognominem de *Voorde*, olim in Diplomatibus, & in Historiis rerum nostrationi celebrem. Seculo XIV. possedit illud gens *Tedegemia*, inde devenit via emptionis ad gentiles de *Gruuthuyse* Principes de Steenhuyse &c. a quibus dein Anno 1486. eadem viâ transiit ad *Rolandum de Wedergrate* Equitem; hinc jure

nuptiali *Margaretæ de Wedergrate* hæredis hujus Dominii de Voorde &c. Anno 1494. cum *Georgio vander Meere* Equite, Domino de Huysgavre, Clessenare, Broan &c. devenit in familiam de *vander Meere*, in quâ stirpe hactenus perseverat.

Hodiè illud possidet *Jacobus vander Meere*, Eques Dominus de Voorde, Huysgavre &c. qui inibi possidet spectabile ac insigne Castellum quod inhabitat. Exstructum est hoc Castellum anno 1540. a *Judoco vander Meere* Domino de Voorde &c. Incendio devastatum fuit per Regi rebelles Gaodeoses aono 1580. jussu *Oliverii vanden Tempel* Gubernatoris Bruxellensis; cessantibus turbis Belgicis, nostrâ ætate illud restauravit *Philippus vander Meere* Dominus de Voorde &c. qui obiit Ao. 1666.

In Choro hujus Parochialis exstat lapis Sepulchralis humi ante Sacristiam cum hac inscriptione.

Hier leet begraben Vivien van Ytghem, **alias** van Voorde, **sterf int jaer** XIVᶜ. XXVI. XII. **dagh in Sporkele. Hier leet** Kristoffel van Ytghem, Vivien **Sone sterf int jaer** XIVᶜ. LVII. XXIII. **daghe in Hoymant.**

Io alâ boreali ad latus aræ D. Virgiois exstat tumba elevata ex cæruleo marmore, ad quatuor circiter pedes alta, sub quâ conduntur Dynastæ de Voorde io Caveâ subterraneâ, quam exstrui curavit *Roulandus de Wedergrate*, Dominus de Voorde, cui superoè exsculpta sunt ejus, & uxoris supioa simulacra, appositis geotilitiis eorum iosigniis, & circum circa litteris Teutonicis hæc inscriptio.

Sepultüre van Edele ende Weerde Heer Mer. Rouland van Wedergrate, **Rudder / Heere van Voorde/die overleet den** VI. **in Sporkele** XVᶜ. XVIII.

Hier light Mr. Kateline van Kamere, **geselnede van Mer** Rouland **voorseit/ Overleit.** . . . . . .

Hoc Dominium est clientela Curiæ Feudalis de *Hautsilly* & *Boisilly* inter Athum & Anghiam Hannoniæ oppida, quæ Curia spectat ad Marchiooem de Trazegnies.

Ecclesia Patronum colit *S. Petrum* Apost. Cura Pastoralis spectat ad Abbatiam *S. S. Cornelii* & *Cypriani* Ord. Præmonst. Ninhoviæ, quæ illic e suis Parochum submioistrat, ad quam Abbatiam spectat universa hujus pagi decima, relictâ portione Parocho.

Pars hujus pagi extima subest in spiritualibus Parochis de Steenhuyse & Smerlibbe.

YEDEGHEM, vulgo *Jeghem*, amœnissimum est Teneræ transitu: pascuorum commoditate, Abbatiæ Virginalis Bellioprati atque Raspaliæ Sylvæ affinitate municipium, via Ninhoviensi Gerardimontibus, extendit se ultra bis

bis mille passus in unam propemodum planitiem, frumentum profert bonitate præ reliquis territorii, & abundantiâ exteris notum, ac nomine a Scriptoribus, nominatim a *J. B. Gramayo* commendatum.

Dominium ejus spectat ad Baronem Boularienſem, ſub cujus Baronatu comprehenditur. Dominium item hic habet, atque domum, quod olim Prætorium fuit cum Meyero & Scabinis, gens Yedegemia. Gentis *Tedegemiæ* cognomentum, nunc gentilium de *Grutere*.

De Gentis *Tedegemiæ* numeroſâ cum præſtantiſſimis Flandriæ Familiis affinitate atque militari laude, domi foriſque in Oriente parta, multa referunt ſcriptores Flandriæ, inter eos *J. Meyerus* & *J. van Waesberge* in ſuo Gerardimontio Lib. I. Cap. VII. Quæ gens *Tedegemia* olim etiam Dominium de Voorde, Wieſe in Comitatu Aloſtano, & alibi plura Dominia poſſedit.

Eccleſiæ tutelaris *S. Petrus* Apoſt. Ejus Patronatum gerit Abbas *S. Petri* in Monte Blandinio Gandavi.

Decima hujus loci a variis poſſidetur ſæcularibus, Comes de Op-Haſſelt in iis notabilem partem percipit; tertia earum pars ſpectat ad Paſtorem.

Viget in hac Parochiali ſpecialis cultus & viſitatio *S. Huberti* Leod. Epiſc.

WAEREBEKE, vulgo *Werebeke*, pagus exiguæ valdè extenſionis in confinitate Comitatus Hannoniæ; pridem fuit Baronatus Boularienſis Dominium: Anno 1658. tranſiit titulo emptionis cum *Nieuwenhoven* in familiam de *Steenhault* patriciam Buxellenſem, in quâ hodiè perſeverat.

Eccleſia tutelarem colit *S. Amandum* Tungrenſem Epiſc. ſub Patronatu Abbatiſſæ de Foreſto Ord. S. Bened. in Suburbio Bruxellenſi, ad quam Abbatiam ſpectat ferè univerſa pagi decima, ex quâ dantur annuè in Supplementum competentiæ Parocho 170. floreni, qui inſuper habet parvam decimam & plures agri poſſeſſiones.

WOUBRECHTEGEM. pagus Comitatus Aloſtani, æquali ferè ſpatio ab Aloſto & Gerardimonte, altero ſcilicet lapide cum dimidio.

Dominium hujus loci cum pagi de *S. Tentelins* titulo emptionis ſuæ Abbatiæ comparavit jure pignoratitio circa annom 1633. a *Philippo IV.* Hiſp. Rege *Joannes David* Abbas XXXIX. *S.S. Cornelii* & *Cypriani* Ord. Præmonſtr. Ninhoviæ, conſtituit cum præfato pago de *S. Tentelins* unum tribunal.

In hoc pago eſt Dominium de *Hollebeke*, quod ſe extendit per mediam circiter partem hujus pagi, quod Dominium fuit longo annorum tractu inclytæ familiæ *De Bette*, qui modo Marchio de Lede, habens inibi latam juriſdictionem, Meyerum, Graphiarium, Scabinos, & tribunal, item Curiam feudalem & cenſualem.

Hoc Dominium obvenit anno 1344. *Adriano de Bette*, ex parte Matris ſuæ *Gudulæ de Nevele* dictæ *vander Meerſche* per mortem ſuæ neptis *Eliſabethæ de Grimberge* Viduæ *Franciſci de Jauſſe* dicti *Maſtam* Domini de Maſſeme, Baronis d'Heyne &c.

Eccleſia Patronum veneratur *S. Martinum* Turonenſem Epiſc. Ejus Patronatum gerit Abbas *S. Petri* Gandavi, quæ Abbatia hodie nihil præter ſuos libros cenſuales hic loci poſſidet.

Decima eſt tripartita, cujus ex æquo participes ſunt Præfata Abbatia Ninhovienſis pro duabus trientibus; reliquâ triens eſt Parochi, cui inſuper com-

petit universa lini decima, ipsique insuper solvit hæc Abbatia in Supplementum competentiæ annuè centum florenos.

Hæc Abbatia ratione suarum decimarum per sententiam Senatus Flandriæ anno 1706. & confirmationem Magni Senatus exstruxit hic loci novam domum Pastoralem.

Cæterum præfata Abbatia possidet in hoc loco ferè dimidiam partem pagi, tam in agris quam in Sylvis cum variis villis, item Curiam feudalem, pluribus feudis ab ea dependentibus illustrem (vulgo *Het Hof ten Berghe*) librum item censualem extendentem se per hunc pagum & plures circumvicinos.

FINIS DECANATUS GERARDIMONTENSIS.



HISTO-

HISTORIA
SACRA ET PROFANA
ARCHIEPISCOPATUS
MECHLINIENSIS.

DECANATUS ROTHNACENSIS.

ROTHNACUM, Antiquis Barnnatus, Caput hujus Decanatus. Oppidum ultra Scaldim in veteri Brachbantu, duabus cum medio ab Aldenardâ & quatuor a Gerardimonte ſitum milliaribus, vulgo *Ronſen*, Gallis *Renay*, & *Ernay*, antiquitus *Rotornacum* & *Rodenacum*, uti in antiquis diplomatibus legitur, apud *Baldericum* in Chronico Camerac. & Atrebat. Lib. I. Cap. LXXV. *Rotnaſce* Villa Brabante. *Vetus Baronatus.*

Ruthnacum emit annn 1280. *Guido Dampetra* Flandriæ & Namurci Comes a *Reinoldo* ſive *Rainardo* Abbate *S. Cornelii* Indenſis Ord. S. Bened. prope Aquisgranum, ſcilicet Ruthnacenſis villæ partem (ut veteri verbo utar) quam *Ludovicus* Imperatur Indenſibus dono dederat, nam alteram ab eodem Imperature Rothnacenſi Canonicorum Collegio donatam iidem Canonici ſun ſibi jure retinuerunt. Diploma præfatæ emptinnis refertur in Suppemento Diplum. *A. Miræi* Part. II. Cap. CXIV.

Deinde præfatus Cumes Ruthnaeum in filium ſuum tertio genitum *Guidonem Rickeburgenſem* tranſtulit anno 1289. a quo dein ad varius tranſlatum & tandem ad *Perenotos*, a quibus illud Cumes de *St. Amour* puſſedit; inde demum ad *Joannem Principem Naſſavium de Siegen* devenit qui circa annum 1638. illuſtre a fundamentis in eo prætorium cunſtruxit, tutius auſim dicere Belgicæ ſplendidiſſimum, cujus Schema nobis exhibet *A. Sanderus* in Flandriâ illuſtratâ rom. II. pag. 536. Hodie hoe illuſtre Dominium poſſidet *Alexis* Prineeps Naſſaviæ-Siegen &c.

Luvanii in Ecclesia P. P. Minimorum exſtat inſigne marmureum Sepulchrale Mauſolæum, parieti inſertum, *Francisci Joannis Deſiderati Naſſaviæ* Principis &c. cum hâc Epigraphe.

Hunc ad tumulum Sta.
Qui magna colis & ambis.
Franciſcus Joannes Deſideratus
Naſſaviæ Princeps,

Comes in Catzenelboge, Vianden, & Dietz. &c.
Eques Aurei Velleris,
Sub Rege Cath. Supremus Campi Marechallus,
Limburgi & Geldriæ Gubernator, Capit. Generalis.
Nihil in humanis magnum reputans,
Nisi Deo Servire,
In hoc P. P. Minimorum templo & Conventu.
a suis fundato,
Inter Minimos, minimus cliens.
S. Francisci de Paula,
Cujus Patrocinio.
Piis parentum votis invocato
Conceptus uti desideratus
Eodem desperatæ valetudinis restitutus,
Cum dilectissima Conjuge
Isabella Clara Eugenia.
Comitissa de la Serre, & S. R. I.
Ejusdem Sancti tertio ordini adscripta
Sub hoc sibi in vivis structo Monumento.
Condi voluit
Ut Patrono suo
Cui vitam bis debuit, corpus redderet.
Vixit annis LXXIII. inter mortales.
Obiit M. DC. XCIX. XVII. Decembris,
Illa vero XIX. Octobris M. DCCXIV. ætatis LXIII.
Ut æternos vivat inter immortales,
Et cum ea quam Deus illi & vita junxit,
Nec tumulus separat.
Ad vitam resurgat æternam.
Lector Precare.

Ostium Monumenti
Serenissimæ
Familiæ
Principum de Nassau.
Fundatorum
R. I. P.

Multum deformatum est hoc oppidum incendiis; arsit enim Rothnacum anno 1478. immissis a præsidio Francorum Tornacensi ignibus, & anno 1519. plusquam septingentæ domus fortuito igne consumptæ sunt, item anno 1559. die 21. Julii plurimæ, imo ferè omnes hujus oppidi domus & tres Ec-

Ecclesiæ sitæ io eodem cœmiterio eodem loceodio conflagrarunt, & novissimè aooo 1719. die 31. Martii quo 380. domus incendio fortoito in cineres redactæ sunt.

Floruit olim mirum in modom hoc oppidum laoificio, eique olim famam opesque peperit. *Joannes I.* Lotharingiæ & Brabaotiæ Dux anno 1263. in litteris quibus dotat præfatom Indense Cœnobium, coocedit ut Panoarii de *Ronsen* habeaot Stellagiom *in Halla de Lovanio, & in omnibus mercatibus terræ suæ sint sine censu & onere.* Diploma recitat *A. Miræus* in Donat. Belg. Lib. I. Cap. CXXX. Similes immuoitatis litteras coocessit Rothnacensibus anoo 1533. *Carolus* Geldriæ & Juliaci Dux, *Florentius Hollandiæ* Comes. *Fredericus* Ao.... & *Georgius*, Episcopi Ultrajectenses anno 1551. Item *Philippus* Francorum Rex concessit Privilegium immunitatis anno 1273. Diploma recitat *A. Miræus* io Dooat. Belg. Lib. I. cap. XXIX. oovæ edit.

Forum habet hebdommadarium diebus Mercurii & Sabbati, ac celebres annales nundinas 25. Juoii & 30. Augusti.

Quoad rem sacram, Ecclesia prima Rothnaci fuit *S. Petri* a *S. Amando* Tongrensi Episc. inchoata: *Baldericus* enim io Chrooico Cameracensi Lib. II. Cap. XLIV. ait „ in Vico Rotoasce Monasterium Canooicorum a „ *S.* qunque *Amando* in hooore eorundem Apostolorum coostructom". *Georgius Colvenerius* S. T. D. Duaceous &c. ad hæc verba *Balderici* notat pag. 537. „ Quia vero a *S. Amando* coostructum, oon videtur dubitandom quin „ fueriot olim Religiosi Benedictioi. " Quando Monasterinm hoc Rothnacense mutatum fuerit in Collegium Canooicorum, res plaoe incerta, cum nec J. Meyerus in Annalibus Flandriæ, nec *A. Miræus* illius mutationis ulllibi faciant mentiooem.

Porro ab hac *S. Petri* Ecclesiâ ortom habet Collegiata *S. Hermetis*, moltum deio dotata atqne possessionibus aucta, per gloriosissimos Principes *Carolum Magnum* ejusque filium *Ludovicum Pium*, *Lotharium Ludovici Pii* filium, *Lotharii* filium item *Ludovicum*, omoes Imperatores.

Accessit exinde altera *S. Martini* Parochialis, uti & ea quæ hodie *S. Petro* ioscripta est, cum unica ooo sufficeret ob multitudinem populi; omnes tres io eodem cœmiterio, ea vero quæ Canooicorum, dein *S. Hermeti* dicata est.

Porro Parochialis *S. Petri*, plusquam ab aoois XL. a populo frequentari desiit & jacuit desolata, cujus Parochus ioterim osus est Ecclesiâ Collegiatâ *S. Hermetis*; at anoo 1716. Capitulum hojus Collegiatæ obligatum fuit per seoteotiam Senatus Flandriæ eam reparare & pooere io statu debito, ut in eâ pro populo divina celebrarentur.

Fundatæ sunt in Ecclesia Collegiatâ Præbendæ XV. unaquæ earum Decanatui, altera destinata ad Phonascum & Choraoles. Præterea Pastoribus *S. Petri*, & *S. Martini* pro competentia anno 1674. uoicuique præbenda Caoonicalis attributa est. Uterque Pastor habet io sui adjutorium Vicepastorem, eisque in sustentatiooem attributa est anoo 1679. præbeoda Canooicalis, hodiè vero unicuique Vicepastori a Capitulo solvuotur anoue XL. Libræ Flandricæ. Dignitates in hoc Capitulo soot Præpositura, & Thesaurariatus.

Damos hic seriem Præpositorum prout ex Archivis hojus Capituli exactissimè & fideliter excerpsit ac pro suâ bomanitate ad oos misit die 4. Aprilis hujus anoi 1723. R. Adm. D. *Joannes Lucas van Delen* Cantor & Canooicus Rothnacensis.

Notandum aliquorum Præpositorum nomina non reperiri ob Manualium

Capitulariom defectum vel ioteritum, qui forsao io generali iocendio anni 1559. vel io turbis Belgicis brevi post supervenientibus perierunt.

PRÆPOSITI ECCLESIÆ COLLEGIATÆ S. HERMETIS ROTHNACENSIS.

Everardus, ejos Aooiversarium celebratur V. idus Augusti.

Gerardus, fundavit suum Anoiversarium eelebrandum pridie idus Septembris.

Jacobus, fuodavit fuom Anniversarium celebraodum VI. Kalendas Novembris.

Joannes, ejus Anoiversariom celebratur III. idus Octobris.

Osto, ejus Aoniversarium celebratur XVI. Kalendas Aprilis.

Joannes de Linea, Ordioavit suum Anniversarium V. idus Febroarii.

Osto de Watripont, Fundator Capellaniæ *S. Servatii* in hac Ecclesiâ, & ordinavit suum Aooiversarium celebrandum VIII. Kalendas Septembris.

Quoad præcedeotiam vel prioritatem vel aooorum tempus præscriptorum Præpositorum nihil reperitur expressum, tamen ante annum 1300. vixisse illos constat.

Raso de Scornaco, Nobili stirpe ortos fundavir suum Anniversarium celebrandum XVIII. Kal. Septembris; costar eum vixisse anno 1325.

Robertus de Scornaco, Nobili prosapia, Rothnaecosis & Toroacensis Ecclesiarom Canooicus, fundator duorum Anniversariorum VIII. Kal. Decembris & ipsis Kaleod. Decembris.

Ludovicus Reynghersfliete, Nobili familia ortus Caoonicus & Thesaurarius hujus Ecclesiæ & Caoonicus Luthosanus, ordinavit suum Anniversariom pridie idos Novembris celebrandum; costat eum vixisse Aooo 1366.

Guilielmus Reynghersfliete, Nobili stirpe oatus, hojus Ecclesiæ Canonicus, fuodavit suum Anoiversariom celebraodum pridie Kalendas Juoii.

Ab anno 1400. usque ad 1418. io Libro Lotizationom decimarum, reperitur Præpositus tamquam Canonicus Lotizans siue nomiois expressione.

Ludovicus de Buillemont Canooicus Rothnaeensis vixit circa anoum 1424.

Joannes de Buillemont hujus Ecclesiæ Canooicus, frater prædicti Ludovici, vi resignationis io sui favorem factæ, qua ei Præposituram resignavit anno 1446. obiit 20. Septembris Anno 1467.

Bussardus Baldewin Caoonicos hojus Eeclesiæ reperitur in Capitulo generali aooo 1468. qui decessir circa annum 1473.

Alardus Tuwart, vixisse reperitur Anno 1474.

Jacobus Brucquet, cepit possessiooem aooo 1476. obiit eirca aooum 1481.

Petrus de Ligno, Caoonicus hujus Ecclesiæ reperitur in Capitulo generali Aono 1481. Fundavit Nigras sorores Rothnaei. Obiit aono 1492.

Ludovicus de Weyere, J. U. L. Eleemosynarius primarius Principis *Phi-*

Philippi Archid. Austriæ, Burgundiæ &c. vi electionis Capitularis anno 1492. die 17. Septemb.

MARCUS STEENBERGH, J. U. D. & Professor in Academia Lovaniensi, erat Decanus *D. Gudulæ* Anno 1487. Canonicus hujus Ecclesiæ, electus Præpositus Anno 1496.

JACOBUS POCHON, hojus Ecclesiæ Canonicus, Præpositus ab anno 1499. Obiit mense Martio anno 1504.

DANIEL DE CAPELLA, Canonicus Cameracensis & Rothnacensis, electus a Capitulo anno 1504. Obiit anno 1528.

JOANNES MATHON, Canonicus Condatensis, electus a Capitulo anno 1528.

LUPUS alias WOLFGANGUS D'OTTIGNIES, obtinuit Præposituram vacantem per resignationem *Joannis Mathon*, in ejus favorem inter manus Capituli factam.

LUDOVICUS VAN WINGHENE, Canonicus Rothnacensis, nec non Rector Capellaniæ *B. Mariæ* in Ecclesia Parochiali *S. Catharinæ* Bruxellis, obtinuit Præposituram permutatione initâ de dictâ suâ Capellaniâ cum Præpositurâ *Lupi d'Ottignies*. Obiit circa annum 1579.

NICOLAUS DE LA HAYE, cepit possessionem Præposituræ anno 1579.

CORNELIUS VANDEN HEULE, J. U. B. obtinuit Præposituram vacantem per resignationem *Nicolai de la Haye* anno 1595. inter manus Regiæ Majestatis factam.

JACOBUS THIENPONT, J. U. L. Canonicus hujus Ecclesiæ obtinuit Præposituram vacantem per resignationem inter manus Regias factam per ejus prædecessorem Ao. 1630.

ANDREAS CATULLE, J. U. L. Canonicus Cathedralis Tornacensis, Officialis & Archidiaconus, obtinuit anno 1663. Præposituram viâ permutationis de dicto suo Canonicatu cum Præpositurâ & Canonicatu ejus prædecessoris, vigore nominationis Regiæ Majestatis in dictâ permutatione consentientis. Vir libris editis clarus. Obiit 27. Septembris Ao. 1667.

PETRUS ERREMBOUT, J. U. D. hujus Ecclesiæ Canonicus Præpositus per obitum *A. Catulle* Vigore nominationis Regiæ. Obiit anno 1686.

JOANNES BAPTISTA DEL CROIX, J. U. L. Præpositus Vigore nominationis Regis Christianissimi, cum post pacem Neomagensem hoc oppidum obtineret.

LUDOVICUS THEODORUS DONGNYES, ex Illustri prosapiâ *Dongnyes* ex Baronibus de Courrieres, utriusque Bavariæ Ducis summus Eleemosynarius, Decanus Ecclesiæ Cathedralis Brugensis, nec non ad Comitia Flandriæ deputatus primarius &c. obtinuit Præposituram cum Canonicatu annexo vi permutationis cum *J. B. de la Croix* ac nominationis suæ Catholicæ Majestatis anno 1705. hodie hâc dignitate fungitur.

Ecclesiæ Collegiatæ *S. Hermetis*, Collegioque Canonicorum celebritatem ac frequentiam sibi miram conciliarunt præfatæ *S. Hermetis* Martyris Reliquiæ, ejurandis energumenis multum celebres.

Cæterum ad elucidationem hujus Basilicæ *S. Hermetis* plurimum facit quod sequitur. Anno 851. *S. Hermetis* corpus Româ Indam (quod est Monasterium Benedictinorum *S. Cornelio* sacrum propè Aquisgranum) transfertur per *Lotharium Ludovici Pii* filium, qui posteà Monachus in Prumia apud Treviros obiit, anno 855.

Anno 860. die 6. Julii *S. Hermetis* corpus Indâ Rothnacum ad Basilicam Canonicorum (a *S. Amando* Tungrensi Episc. inchoatum) translatum est per *Ludovicum Lotharii* Imp. jam nominati filium, patris sui voluntatem adimplere volens: qui & Reliquias *S. Cornelii* Papæ & *S. Cypriani* Episcopi Carthaginensis & *S. Cælestini I.* Papæ apud Rothnacenses deposuit, quo loco etiamnum quatuor istorum cælitum ossa a Canonicis piè & religiosè asservantur; adeo ut velut alter fundator post *S. Amandum* Ecclesiæ Rothnacensis *Ludovicus* Imp. à Rothnacensibus habeatur.

Circa annum 940. Danis Belgicam vastantibus sub *Otthone* Imp. *S. Hermetis* Corpus Indam est relatum, & inde Coloniam, rebus postea sedatis agente *Fulberto* Cameracensi Episcopo contra Indenses, qui sibi *S. Hermetem* vindicare conabantur, ejusdem Martyris ossa Rothnacum sunt revecta, pro quo beneficio Rothnacenses dederunt Ecclesiæ Cameracensi *Nivenhoviam* inter Gerardimontem & Ninhoviam in Flandriâ, ut idem *Baldericus* Lib. I. Cap. LXXV. in præfato Chronico Cameracensi commemorat.

Anno 1089. *S. Hermetis* reliquiæ collocatæ sunt in novo feretro argenteo per *Gerardum II.* Cameracensem Episcopum.

Anno 1129. XVI. Kal. Octobris novum templum Rothnacense quod hodieque exstat per *Burchardum* Episc. Camerac. *S. Hermeti* sacrum consecratur.

Anno 1526. *Robertus Croyus* Camerac. Episc. per *Godefridum* Eenamensem Abbatem *S. Hermetis* Reliquias ex veteri feretro in novum transferri mandavit.

Patres Congregationis Oratorii Jesu, in hoc oppido admissi sunt anno 1712. hâc inter alias conditione, ut litteris humanioribus juventutem informent.

In hoc oppido est HOSPITALE fundatum circa annum 1432. fundatores ignorantur, ex eo quod hoc Hospitale bis incendio conflagrarit, quo periêre omnia eorum documenta & litteræ fundationis: vetus tamen traditio est, quod fundatum sit a viro seculari ejusque conjuge, qui carentes prole hoc Hospitale fundarunt, illudque dederunt Religiosis Virginibus inhabitandum, uti hodie ab iis inhabitatur, & curatur.

Sunt insuper in hoc oppido NIGRÆ SORORES. Earum initium sumpsit cum *Petrus vanden Houte*, alias a *Ligno*, Præpositus & Canonicus Rothnacensis testamenti tabulis legavit anno 1492. domum suam & fundum cum X. Libris annuè ad onus Civitatis Brugensis ad fundandum Conventum in honorem *S. Annæ* pro piis Virginibus bonæ famæ & conversationis, ut ægris ibidem subservirent, & operam hujusmodi charitatis officiis impenderent. Ad hunc effectum consequendum Dynasta Rothnacensis cum Senatu & populo sese contulerunt ad *Henricum de Berghes* Cameracensem Episcopum, qui eis velum ac Regulam *S. Augustini* & instituta particularia præscripsit, eæque forent sub ejus protectione, obedientia & correctione, ac in manus Archipresbyteri, vel alterius ab eo deputati, tria vota solemnia emitterent. Datis litteris die 5. Septembris anno 1496.

AMONGIES, pagus ad limitem Hannonicum, & *Ronnam* fluvium qui Flandriam dividit a Comitatu Hannoniæ, uno milliari a Rothnaco, antiquum peculium Montmorenciorum. Incolæ utuntur linguâ Gallicâ.

Ibidem spectabilè Castellum Dynastæ ad *Ronnam* fluvium, quod inhabitat.

In

In hac Parochiali exftat in Choro tumba elevara ex nigro marmore ad dextram maioris altaris cum hac infcriptione.

Sepulture de hault & puiſſant Seigneur Monſieur Anthoine de Montmorency, *en ſon vivant Seigneur de Croiſelles, Amongies &c. lequel mourut le XXI. Mars M. D. XXIX. avant Paſques.*

Et de Damoiſelle Jehenne de Beaufort, *Dame de Beaiavel, ſeconde femme du dit Seigneur* Anthoine, *la quelle mourut le XI. de Juin M. D. XXXIII.*

Ecclefia *D. Bavoni* Gandenfium Patrono facra eft, fub Patronatu Capituli Rothnacenfis; ad quod fpectat Decima, in quâ Paftor habet fuam portionem & infuper in Supplementum competentiæ annuè percipit a præfato Capitulo XL. Libras Flandricas XIII. Schell. & VIII. groffos.

BERCHEM, Gallis *Bernes*, ad Scaldim fluvium, qui tendit Aldenardam, a quâ diftat altero lapide. Peculium olim longo temporis fpatio gentis, *Gaveranæ* dictæ a *Scornaco*, in qua *Gerardus de Gavere*, dictus a *Scornaco*, filius natu major *Arnoldi* hujus nominis IV. Domini Scornacenfis, illud poffedit, & fuis pofteris reliquit; devolurum poftea ad Comites de *Bouſſu*, exinde in familiam de *la Baume de St. Amour*, dein ad *Richardotios* Principes de Steenhuyle &c.

Anno 1710. emptionis tabulis deveuit ad *Theodorum Ignatium vander Meerſche*, in quâ ftirpe perfeverat, cujus filius illud hodiè poffidet.

Hic locus olim multum fuit infignis, ut viæ ftratæ lapidibus & domus plurimæ ftructuræ lapideæ fatis fefe declarant; verum bellorum continuis, motibus multum deformatus eft, & de fuo fplendore plurimum deperdidit.

Ecclefia infcripta eft B. Virgini Deiparæ *Mariæ*. Ejus Patronatus eft Abbatis *S. Theodorici* in Monte Aureo propè Remos in Galliâ, quæ Abbatia cum anno 1695. in perpetuum annexa eft menfæ Archiepifcopali Remenfi, eo jure utitur præfatus Archiepifcopus. Decima pro medierate fpectat ad præfatam Abbatiam exceptâ portione Parochi.

Hic loci exftat vetus Hofpitale a Monialibus olim inhabitatum, iifdem autem emortuis, tandem anno 1686. filiis devotis in communè viventibus, (vulgo *Apoſtolinnen*) confenfu Regio & Archiepifcopali donatum eft, quod ab iifdem inhabitatur, quibus plurimæ hodiè aggregantur. Earum præcipuè cura eft puellas ad bonos mores & pietatem inftruere, & manuales artes edocere.

BERLEGHEM, pagus medio ferè itinere Gandavum & Aldenardam, Præfecturæ Rodenfis Dominium, titulo Baronatus illuftre, in clientelâ Marchionis de Rodes.

Hoc Dominium olim fpectavit ad gentem cognominem de *Berleghem*; inde ad gentem de *Grimbergis* Moefecæ & alibi Dynaftas; ab hac familiâ jure uxorio tranfiit ad gentem de *Maldegem*; ab eâ ad *Mifminios*, & ab his ad familiam de *Hornes*, quæ eo potita fuit ufque ad tempora *Martini de Hornes* Equitis Domini de Gaesbeke, a quo a ducentis circiter annis titulo emptionis devenit ad *Ludovicum de Rodoan* Equitem, Dominum de *Doucourt*

OEconomum magnum *Annæ* Ducissæ Lotharingiæ, & ab antiqua & Nobili familiâ de *Rodoan* oriundum, quæ ex Burgundiâ in Lotharingiam prius venerat; qui *Ludovicus* cum nuptias contraxisset cum *Isabellâ de Bette* commorandi causâ venit in Flandriam, cujus filius primogenitus *Carolus Philippus de Rodoan* hic loci in lucem editus est, qui vivcus hoc cum primis loco multum delectabatur, quique post varios sacros honorum gradus ac dignitates, primo Middelburgensis, deiu Brugensis fuit Antistes laudatissimus & moriens inter alia, hic in loco suo natali fundavit sibi Anniversarium.

Erectum in Baronatum. Ab hac familiâ devenit hoc Dominium viâ emptionis, seu potius jure retractus anno 1680. ad *Lopes Rodrigues d'Evora & Vega* Baronem de Rodes, in cujus gratiam a *Carolo II.* Hisp. Rege Diplomate dato Madriti 27. Julii anno 1682. erectum est in Baronatum, qui inibi insigne possidet Prætorium ab eo plurimum restauratum & decoratum, in quâ stirpe hoc Dominium hactenus perseverat, qui modo *Emanuel Josephus Rodrigues* Marchio de Rodes &c.

Ecclesia tutelarem colit *S. Andream* Apost. Ejus Patronatum gerit Capitulum *S. Crucis* Cameraci; quod Capitulum anno 1701. cessit Parocho suas quas inibi percipiebat decimas, scilicet tertium manipulum habebat cum Parocho, & renuntiavit juri Patronatus, reliquæ duæ trientes decimarum spectant ad gentiles de *Damman* Vice-Comites d'Oomberge, idque jure (ut volunt) Capellaniæ Castralis de *Cnappenaerde*, cujus Capellæ destructæ parietinæ & rudera ibidem hodiedum propè Scaldim conspiciuntur, quæ Capellania gravata est hebdommadatim duabus missis.

BOST, vulgo *Roobost*, primo fere lapide a Sottegemio sub cujus præfecturâ est hoc Dominium. Olim peculium gentis Egmondanæ; hodie spectans ad *N. de Werckhove*.

Ecclesia dicata est *S. Dionysio* Mart. sub Patronatu Abbatis *S. Petri* Gandavi, quem dono acquisivit ab *Odone* Camerac. Episc. Anno 1108. Decimarum potior pars spectat ad præfatam Abbatiam, in iis Pastor habet suam portionem, & in Supplementum competentiæ a præfata Abbatia VII. Libras Flandricas annuè. Communem habet Pastorem cum Roosbeck, & Weylighem.

BOUCLA S. BLASII, Præfecturæ Scornacensis. Dominium Comitis Egmondani.

Ecclesia ut præfert nomen *S. Blasium* Mart. veneratur. Patronatus ejus est Abbatis Eenamensis.

Decima est tripartita, cujus ex æquo participes sunt pro una triente præfata Abbatia Eenamensis, pro altera Abbatia *S. Petri* Gandavi, & tertia restans spectat ad Parochum.

Deservitur hodiè hæc cura Pastoralis per Pastorem Bouclæ *S. Dionysii*.

BOUCLA S. DIONYSII, Dominium vetus. Longo temporis tractu fuit penes gentem cognominem de *Boucle*, in Historiis & Diplomatibus notissimam; inde per nuptias seculo XIV. transiit in familiam *d'Ally* dictam *de Fromelles*, atque ex illâ per similes nuptias *Margaretæ de Fromelles* filiæ *Joannis* cum *Gerardo Borluut* Equite initio seculi XVI. devenit in gentem de *Borluut* patriciam & Consularem Gandavensem, in quâ hactenus permansit.

In Choro medio Ecclesiæ Parochialis de Oostkercke Gallo Brabantiæ pago

go, visitur tumulus longitudinis septem pedum & quatuor latitudinis, tribusque pavimento sublimior & circum circa teutonicis litteris inscriptio talis.

Cy gist Noble homme Ingelbert d'Ally, *Chevalier Sr.* * *Doskerque, de Fromelles, & de St. Denys Boucle, qui trespassa l'an* XV^c. XXIII. *le* IIII. *jour de Novembre.*

* Oostkerke.

Et Madame Jehenne de Luxembourg, *fille naturel, de feu puissant Prince Loys, Comte de St. Pol, Connestable de France, qui trespassa l'an* XV^c. LVII. *le* XVI. *de Juing. Pryez pour les ames.*

Super monumentum quod est ex cæruleo marmore exsculpta sunt amborum supina simulacra appositis gentilitiis Insignibus.

In Ecclesia hujus Parochialis ante aram principem exstat lapis cæruleus Sepulchralis cum hac inscriptione.

Hier licht begraven Edelen ende Weerden Jo^r. Lieven Borluut, Heere van St. Denys Boucle etc. die sterf int jaer ons Heeren 1551. den 13. dach in Majo. Bidt voor de Ziele.

Ende van M^{er}. Joos Borluut, Riddere/Jo^r. Lievens sone/die overleet den 21. Junii Anno 1597. beede in hüer lieder leven Heeren van S^{te}. Denys Boucle. Bidt voor de Zielen.

In eadem Ecclesia ad latus majoris altaris juxta parietem exstat tumbâ elevatâ, cujus hæc est inscriptio.

Anno 1642.

Hier vooren leggen begraven Edele ende Weerde Heere M^{her}. François Borluut, F^s. M^{her}. Joos, in syn levene Heere van S^{te}. Denys Boücle/ Avart/ Hooghermaerde/ Woestyne/ Cruystraet/ Landuyt/ ende Heere in Oostkercke etc. Overleden den 3. Februarii 1637.

Ende Mevrauwe Isabeau Triest, Vrauwe van Buysere/ Schoubroeck etc. Dovagiere vanden voorn. Heere/die overleet . . . . . welcke sepul-

pulture by haer ende haerlieder fone Mher. Gheron Borluut, Heere vande voorn. Heerlicheden ter memorie is doen maeken.

Cui superne exsculpta amborum supina simulacra, & apposita hæc eorum insignia gentilitia.

Borluut, *Gorges*, *Daman*, *Kethulle*, *Borluut Serfandert*, *Trieft*, *Hembiffe*.

Trieft, *vander Meere*, *Grutere*, *Hembiefe*, *Vuytenhove*, *Marfelaere*, *de Baenft*, *Feron*.

Jus Patronatus Ecclesiæ, quæ *S. Dionysio*, (ut nomen indicat) sacra, spectat ad Episcopum Gandavensem jure Bavoniani.

Universa pagi decima spectat ad Capitulum Cathedrale Gandavense, ex quâ Parocho solvitur annuè competentia 400. florenorum.

DICKELVENNE, antiquitus, *Ticlivinni*; ad Scaldim fluvium, qui Aldenarda Gandavum tendit medio ferè itinere, Præfecturæ Gaveranæ, Dominium Comitis Egmondani.

Ecclesia Patronum veneratur *S. Hilduardum* Episc. cui dicata est, item *S. Christianam* Virg. *Migranimi* Anglorum Regis filiam.

Porro *Hilduardus* hic loci circa annum 750. post vitam sanctè exactam glorioso fine quievit; *Christiania* vero Angelico ductu patriam fugiens *Dickelvennam* pervenit, quo in loco Sanctissimam vitam exegit, inde sævientibus Normannis sub annum 846. horum sacra ossa Teneræmundam translata sunt, ibique permanserunt, ubi a multis retro seculis magna popularium religione adservantur. De quibus plura *J. Molanus* in Not. S. S. Belgii ad diem 26. Julii & 29. Decembris.

J. Meyerus in Annalibus Flandriæ refert anno 750. Conditum Dickelvennæ Cœnobium, quod Normannorum ævo interiisse verosimile est.

Hic loci dein anno 1068. *Balduinus IV.* Flandriæ & Hannoniæ Comes fundavit, vel potius restauravit hoc Cœnobium, vocatis eo Fratribus Ord. S. Bened. ex Abbatiâ Aquicinctinâ, hinc translatum Gerardimontibus per *Gerardum II.* Episc. Camerac. ad annum 1081. quæ translatio instante *Roberto* Juniore sive Hierosolymitano Flandriæ Comite fuit confirmata per *Manassen Gerardi II.* Successorem ad annum 1096. uti constat ex utroque eorum Diplomate quæ protulimus in Gerardimontio.

In hoc loci tractu varias possidet agri possessiones præfata Abbatia Aquicinctina ad Scarpam fluvium Ord. S. Bened. prope Duacum, cujus hæc Abbatia erat filia, & ad quam etiam hodiè pertinet hujus Ecclesiæ Patronatus.

Decimarum participes sunt præfata Abbatia, Parochus & varii alii seculares. Præfata Abbatia tenetur per sententiam Senatus Flandriæ anno 1718. annuè solvere Parocho pro Supplemento competentiæ 50. florenos.

Colitur in hac Parochiali speciali cultu *S. Antonius*, ad quem Divum hic frequens fit peregrinatio.

In extremitate hujus pagi est Vicus de *Bouchout* in quâ Capella Virgini Deiparæ sacra ab Abbatia *S. S. Cornelii & Cypriani* Ord. Præmonst. Ninhoviensi dependens, quam administrat Vicarius ejusdem Abbatiæ, (quem Præ-

Præpositum vocant) quæ illic & in vicinia plurimas agri & Sylvarum possessiones potitur. Item in eodem vico est alia Capella Mariana quæ a febricitantibus multum invisitur.

A. Miræus in Donat. Belg. Lib. II. Cap. XCVI. novæ edit. profert quo *Raso de Gavere* benefacit Capellæ de Bouchout sine expressione anni ut sequitur.

Ego *Razo de Gavere*, cum filio *Razone* liberè obtuli ad Capellam de *Bouchout* in honorem S. Dei Genitricis Mariæ constructam X. Solidos annuè in festivitate *S. Dionysii* solvendos de reditu meo in *Bouchout* ad comparandum oleum, quo lampas ardere & lucere debet coram Sancto altari ad memoriam & salutem mei, liberorumque meorum.

EDELAER, antiquum DominiumBaronis de Pamele, qui hodie *Henrici Joachimi Bernardi de Roveroit* &c. distat ad medium milliare ab Aldenardâ, Sylvam habens mirè amoenam in acclivio montis, oppidanis conspicuam.

Ecclesia Patronum veneratur *S. Martinum* Turonensem Episc. Patronatus ejus spectat ad Abbatem Eenamensem Ord. S. Bened. quæ Abbatia huic loco multum vicina est ad Scaldim fluvium.

Decima tripartita est, cujus duæ trientes spectant ad Parochum, & tertia ad præfatam Abbatiam.

In hujus pagi districtu est Sacellum insigne Virgini Deiparæ sacrum (a cerafo nuncupatum, vulgo *Onse Lieve Vrouwe van Keerselaer* dictum) quod ob miracula & beneficia, quibus divina bonitas per intercessionem Virginis *Mariæ* hunc locum honorare dignatur, a peregrinantibus eò voti causâ multum invisitur & frequentatur.

Hoc Sacellum exstructum est anno 1459. & solemniter dedicatum anno sequenti per *Godefridum* Episcopum Ageolem Suffraganeum *Joannis a Burgundia* Episcopi Cameracensis die tertiâ Maii.

Cultus Marianus hic loci incepit anno 1455.

EENAMUM, *Superius & Inferius*, vernaculè *Eename*. Locus hic est antiquitate & dignitate memorabilis, veteres *Iham*, & *Einam* dixêre. Fuit olim oppidum & Castrum munitissimum, sedesque principalis regni Lotharici, seu *Bracbantensis*, & in Eenamensis Coenobii vicinia, teste *D. Lindano* in suâ Teneramondâ Lib. I. Cap. V. Rudera quædam supersunt & veteris Sacelli parietinæ quod Sacellum Lotharicii vocant, ut & ipsum locum *Lotryck* id est *Lotharii* regnum: ab arce credo, aut prætorio ibidem a Lothario structo.

Hic loci tria Monasteria seu potius templa *Godefridus* cognomento captivus, Comes Virdunensis & Eihamensis, ejusque filius *Herimannus* fundarunt circa annum 1005. deputatis Canonicis secularibus (alii intelligunt Regularibus) Tria ista templa cum Castro Eihamensi, quod *Balduinus Pius* Flandriæ Comes ab *Herimanno* Comite emerat, cum anno 1033. essent destructa, everso castro de *Eiham*, conditoque ex ejus ruinis Monasterio, *Balduinus* præfatus & *Adela* ejus uxor Benedictinis Monachis anno 1063. tradidit cum magnis Privilegiis, cui *Walbertum* ex *Vedastino* Coenobio evocatum Abbatem præfecit, juxta versiculos ibi Vulgares.

Anno Milleno sexageno quoque terno,
Claustrum fundatur per te Balduin Eihamense.

Lietbertus Cameracensis Episcopus huic Monasterio anno 1064. immunitatis Privilegium & alia largitus est, utrumque diploma ***Balduini pii*** & ***Lietberti*** Camerac. Episc. recitat *A. Miræus* in Diplom. Belg. Lib. I. Cap. XXXI. & XXXII, novæ edit. ot sequitur.

BALDUINUS gratiâ Dei Flandrensium Princeps Walberto Abbati, & Successoribus ejus salutem in Domino.

Rerum omnium principium & auctor Deus est, & unus verè Princeps & Dominator. Is æterno consilio & altissimâ providentiâ ita Rempublicam ordinavit suam, ut etiam in cælestibus Angelis alii præsint aliis, & inter terrenos mortales alii principentur, subjecti sint alii.

Nempe invisibilem sui arbitrii deliberationem per visibilia administrat officia Principum, qui ejus vel placito, vel permissu ordinantur ad potestatem, secundùm sacram divinæ Scripturæ doctrinam. Ad hoc leges institutæ, jura, vindictæ & auctoritates, quarum rerum aut copiâ populi feliciter reguntur, aut inopiâ miserè pessumdantur.

Cùm igitur nostra nihil horum nobis comparaverint merita, ordinante tamen divinâ gratiâ, imperii principatum sortiti sumus Flandriarum, & horum qui in circuitu sunt finium, atque ne secundùm nostræ mediocritatis modum auctori vitæ nostræ & perfunctionis ingrati reperiamur, tum ceteris Ecclesiis, tum & ei cui Te præfecimus legaliter, sicut Abbates constituere jus est & mos, consulentes, sedulò providemus, ut quod facimus ratum sit & firmum, ô dilecte & fidelis noster Walberte.

Damus igitur tibi tum Abbatiam de EIHAM, tum etiam res, quæ infra dicentur, solemni dono, & hac pariter scripturâ investimus, ut post geminam investituram nihil sit, quod infirmare possit, & Chartæ hujus auctoritas sit tibi & Successoribus tuis & Abbatiæ tuæ validissimum munimen, & defensio adversus omnem vel manum vel linguam, in omni nostra terra & ditione, & ubique nunc, & ultra.

Damus porrò tibi, & scripto confirmamus Eiham antiquum Castellum, sicut nos recepimus de manu HERIMANNI Comitis, & sicut nos hactenus quietè & solidè tenemus, & aquam totam cum toto teloneo, & cum sex mansis de terra arabili, sicot sunt siti & positi; vel pariter vel separatim, pertinent tamen ad ipsum alodium: pasturam etiam totius clivi, id est, devexi montis; quod ab orientali plaga, post æquidium Autumnale, ipsas Ecclesias respicit, & extensum porrigitur in Austrum, & cæsuram, ubi fruteta occurrunt ruricolis, ad ædificandas sepes; dimidiam quoque decimam de Ecclesia S. Vedasti de inferiori Eiham: ad Dysbekam tria curtilia vestita, & tres mansos de terra arabili, & dimidium; ad Marcam duo curtilia vestita, & octodecim bunarios de terra, & partem prati de eleëmosyna Arnulphi; ad Swalmam unum curtile vestitum & octo bunarios terræ, cum dimidia aqua & dimidio molendino; ad *Eppingenhem* unum curtile vestitum, & sex bunarios terræ; ad Busmarias quatuor curtilia, & quindecim bunaria inter terram & pratum cum terra Machelmi, quam tenet de eleëmosyna uxoris meæ Adelæ: in Flandris quatuor ovilia instaurata pascuis, in loco videlicet qui Paradisus nuncupatur, nunc *Provise* dictus, quem claudit Fledum, quod dicunt Holdfledum; in Pago Atrebatensi Ecclesiam de Asilogiis, cum omni decima, quæ ad ipsam Ecclesiam pertinet, exceptâ eâ, quæ Altare sequitur; item de eleëmosyna conjugis meæ.

Ex auctoritate igitur potestatis nostræ præcipimus per omnem terram nostram & ditionem, ne quisquam de his omnibus tibi aut sancto loco quidquam detrahere præsumat, vel sibi ullatenus mancipare. Et hoc itidem per bannum nostrum interminamus: quòd si quisquam contra Deum & bannum nostrum facere præsumpserit, pro banno, vel mihi, vel heredi meo duodecim marcas auri persolvet, restituens sancto loco, & tibi, vel successori tuo capitale; insuper pro suo commisso decem libris additis.

Actum apud Insulam in præsentia Magnatum nostrorum.

Abbatum,

Erckenbaldi Atrebatensis, (a)
Fulconis Corbeiensis, (b)
Bovonis de S. Bertino, (c)

Nobilium,

Hugonis & Arnulphi de Aldenarda,

(a) *S. Vedasti.*
(b) *In Picardiae*
(c) *Audomaropoli.*

Rain-

Raingodi de Ganda, & Gerardi, & aliorum, anno ab Incarnatione Domini no-
ſtri milleſimo ſexageſimo tertio, Indictione primâ, regnante Philippo annis jam duo- 1063.
bus.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritûs Sancti. LIETBERTUS gratiâ Dei Cameracenſium Epiſcopus, præſentibus loco & tempore, & futuris fidelibus, in Chriſto omnem ſalutem in æternum, & ultra.

Hominum genus, quod ſolum cum Angelis rationis honore prædium eſt, id maximè curabit rectè, ut Opificis ſui laudem & gloriam magnificando, ſupplici devotione perpetuet, & fraternis proſit profectibus. Atque hoc ſatis oportuno facimus modo, ſi Eccleſias & Monaſteria aut ipſi ædificamus, aut ædificatis tale adminiſtramus adjutorium, ut non deficiat in eis laus Dei de ore hominum; & Chriſtianæ religionis ſacer cultus, unde mortales ad beatitudinem aſpirant.

Eſt igitur in territorio Bracbatenſi locus quem dicunt EIHAM, qui jam pridem ſatis floruerat ſeculariter & membris & colonis, ſed & Eccleſiarum religioſâ honeſtate. Verùm bello inſurgente & invaleſcente, pompæ omnes interierunt, Eccleſiarum venuſtas migravit; ſed nondum ruina maceriæ.

Comes præterea BALDUINUS, & religioſa ejus conjux ADELA, divino caritatis ſpiritu viſitati, in eodem loco, pro priſtina reverentia Eccleſiarum, ob ſuam ſuorumque perpetuam ſalutem, Cœnobium ædificare cupientes, noſtram adierunt mediocritatem, quatenus ſuum inceptum noſtra adjuvaret hic indulgentia, hinc auctoritas. At nos hanc petitionem juſtâ ratione vigere conſiderantes, ad gloriam divinam, & noſtram Succeſſorumque noſtrorum, futurorumque ſervorum Dei in eodem loco, & omnium fidelium ſalutem, nihil difficiles ad petita fuimus.

Indulſimus ergo Cœnobio Fratrum libertimam ab omni parte quietudinem, ut nihil à loco, nihil ab Abbate, & à Monachis & Eccleſiis, quæ ibidem ſunt, exigatur, nihil in loco & rebus eorum aliud aliquid ab aliquo diſponatur & cogatur, niſi ab Abbate. Non quiſquam ibi conventus, non convivia, non placita celebret aut ordinet, non quidquam vetet, nihil quidquam quilibet jubeat. Et quoniam id divinæ caritatis reverentiæ noſtra humilitas ſuppliciter concedit, ut nihil deſit ad id quod intendimus; poſſideant omnia Abbas & Monachi ſtabili jure, & ſine omni perturbatione Clauſtra ſua & Monaſterium, excluſis omnibus perſonis penitus à dominatione & coactione eorum: & idem jus, quod beatus Anteceſſor noſter Vindicianus loco ter & ampliùs B. Vedaſti concedendo indulſit, hoc idem nos imitando indulgemus Eihamenſi Cœnobio.

Mater quoque Eccleſia, id eſt, *B. Vedaſti*, de inferiori Eiham, ab omni reditu & inquietudine quieſcet; tantum tres ſolidos in Paſcha nobis perſolvet, & Decanus noſter, ex conſenſu Abbatis, ibi Synodum in populum celebrabit.

Hîc invoco Succeſſores noſtros & omnes Fratres in Chriſto, ut in hac auctoritatis noſtræ conſtitutione, nihil ſolvi, nihil mutari, vel à ſe, vel ab aliquo vel patiantur vel permittant, obſecrati per ſanctum & venerabile nomen Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti.

Quod ſi aliquis inſanâ mente hæc aliquatenus negligenter accepit, ut ſaltem cogitet, horum quidquam ſolvere ad actum, hunc divini nominis formidandâ auctoritate, & totius S. Eccleſiæ, ſed & noſtrâ, irrecuperabiliter damnamus, & ab omni conſortio Sanctorum in hoc & in futuro ſeculo excommunicamus, ſicuti contemptorem divinæ gloriæ, & Eccleſiaſticæ reverentiæ invaſorem.

Eis porrò qui ſervaverint, & etiam augendo adjuverint, optamus & oramus fructum perpetuæ beatitudinis in Chriſto, & ut ratum & incommutabile deinceps in omne ævum conſtet, idoneorum teſtium & auctoritas & ſubſcriptio ſubjuncta eſt, quorum præſentia auditu & viſu omnia comprobat.

Signum Gerardi Præpoſiti & Archidiaconi.
S. Gerardi Senioris & Archidiaconi.
S. Guidonis Archidiaconi.
S. Gualteri Archidiaconi.
S. Franconis Archidiaconi.
S. Guarmondi Archidiaconi.
S. BALDUINI junioris Comitis.
S. Otberti.

S. Guiderici.
S. Gozwini.
S. Hugonis de Sengin.
S. Gualteri de Lens.
S. Alconis.
S. Hugonis, filii Willelmi.
S. Elberti.
S. Christiani.
S. Abbatis Erchembaldi Atrebatensis.
S. Abbatis Alardi * Laubacensis.
S. Abbatis Guirdrici de S. Gilleno.
S. Abbatis Alberti de Maricolis.
Ego Frater Gualbertus ex ore Episcopi legi & subscripsi.
1064. Actum Cameraci in Synodo, anno ab Incarnatione Domini nostri MLXIV. Indictione II. regnante Henrico anno xi. Præsulatûs Domini Lietberti anno xiv.

* Aliàs Lobacensis.

Idem *Balduinus Pius* Comes Flandriæ constituit *Arnulphum* Aldenardensem Pamelæ Dominum, ejusque Successores Subadvocatos Monasterii Eenamensis anno 1064. Diploma refert idem *Miræus* ibid. Cap. XXXIII. ut sequitur.

BALDUINUS, per Dei clementiam, Princeps Flandrensium Walberto Abbati de Eiham, ejusque Successoribus salutem. Quoniam Ecclesia Eihamensis, cui præestis, à me, & a conjuge mea ADELA, præcipue fundata de mensa nostra, beneficia, quibus Monachi vivere debeant, accepit, dignum duxi Advocatiam ejusdem Ecclesiæ, in manu mea, & Successorum meorum Comitum retinere.

Sed quia vicini ejusdem Ecclesiæ nonnullas molestias ei inferunt, pro quibus ad nos sæpe recurrere vos oportet, nos verò circa curam nostri Principatûs occupati, de singulis minutis rebus non valemus ad adjutorium vestrum venire, aliâ viâ aggressi sumus vobis consultum facere.

Igitur Arnulpho de Aldenarda, qui vobis vicinus est, injungimus supplere vicem nostri, in parvis tantùm negotiis, nobis majora reservantes. Quod ut oportunè & fideliter agat, vel quicunque Successorum ejus Turrim Aldenardensem tenuerit, de redditibus ruricolarum, hospitum, aliorumque mancipiorum Ecclesiæ, pro quibus tuendis laboraturi sunt, centum solidos, per manus Abbatum, vel Monachorum, annuatim eis dari decernimus; eâ ratione, ut nec in Ecclesia, nec in omnibus his, quæ ad Ecclesiam pertinent, quidquam juris, vel districtionis amplius requirere præsumant.

Tanta enim libertate ipsam Ecclesiam donavimus, ut omnium hominum, & aliarum rerum, ad eam pertinentium, in tota nostra ditione, nullum alium Advocatum præter me, vel heredem meum Comitem Flandriarum, esse decreverim.

Si ergo præfatus Arnulphus, vel quisquam Successorum ejus, hanc constitutionem nostri Privilegii transgressus, bannum nostrum infregerit, pro contemptu nostro, & temeritate sua, mihi: vel heredi meo XL. marcas argenti persolvet, & Ecclesiæ, quod suum est, restituet.

Actum est hoc apud S. Audomarum, præsente conjuge meâ Adelâ, filiis meis Balduino & Roberto, Bovone Abbate S. Bertini, Hugone, Arnulpho de Aldenarda,
1064. Reingoto de Gand, anno Domini MLXIV.

Abbatia Eenamensis sita est medio ferè milliari ab Aldenardâ habens ad Orientem & Meridiem Sylvas & montes perquam jucundos, ad Occidentem & Aquilonem flumen Scaldim & prata mirum etiam suâ amoenitate placentia, neque desunt fontes & arvus.

Anno 1139. dejecta est vetusta Eenamensis Ecclesia, & incepta est nova a *Snellardo* Abbate VI. Introducta est in hoc Monasterio Reformatio *Bursfeldis* anno 1522. & aggregatum est aliis exemptis Benedictinorum in Belgio Mo-

Monasteriis anno 1620. & rem promoventibus Belgarum Principibus *Alberto* & *Isabellâ*.

Abbatia Eenamensis plurima in agro Antverpiensi, nominatim in pago *Turnino* (vulgo *Deurne*) vicinisque locis jura & prædia possedit, simulque hujus loci animarum curam, quæ Cœnobitis S. Michaelis Antverpiæ viâ emptionis anno 1308. a præfatis Eenamensibus transcripta sunt, quæ Abbatia S. Michaelis hodiedum ibidem possidet. Tabulas hujus transcriptionis profert *Baro le Roy* in Not Marchionatus S. R. I. Cap. I. & ex eo Supplem. Dipl. *A. Miræi* sequitur.

Universis præsentes Litteras inspecturis, GERARDUS Dei patientiâ Abbas, & eorundem Monasterii Eyhamensis Ordinis Sancti Benedicti Cameracensis Diœcesis, salutem in Domino sempiternam. *Ex Notitia Marchionatus S. R. I. authore Barone le Roy.*

Noverint universi, Nos ex urgenti necessitate solutionis debitorum nostrorum vendidisse, effestucasse, tradidisse, ac perpetuo quitavisse, de consensu Virorum Venerabilium Vicariorum in spiritualibus & temporalibus Venerandi in Christo Patris Domini Domini P. Dei gratiâ Cameracensis Episcopi in remotis agentes omnia & singula bona nostra, jura, jurisdictiones, & minores justitias quocumque nomine censeantur, quæ habebamus vel habere potuimus, & Nobis seu nostro Monasterio competiverunt aut competere potuerunt, in Parochiis de *Deurne*, de *Borsbeeck*, de *Wesele*, de *Wynegem*, de *Wommelgem*, & de *Mercxem*, decima quæ de *Godtsenhoven*, vulgariter nominatur, & bona quæ in *Deurne* dcur. H. Eechove dumtaxat exceptis, Religiosis viris Abbati & Conventui Monasterii S. Michaelis Antverpiensis Præmonstratensis Ordinis, pro certa parte ab eisdem Abbate & Conventu in numerata pecunia plenariè persoluta, & in solutionem nostrorum debitorum totaliter conversa, prout hæc, & alia in nostris Sigillis & Dominorum Vicariorum Sigillo sigillatis, dictisque Religiosis a nobis traditis plenius continentur.

Quæ quidem bona promisimus & promittimus ipsis Viris Religiosis ab omni onere, servitio, calumpnia, pensionibus annuis, & quâlibet aliâ impeditione libera declarare & purgare, & specialiter de receptione canum venaticorum Excellentiæ Principis I. Dei gratiâ Lotharingiæ, Brabantiæ & Limburgiæ Ducis, quam in Hova nostra apud *Eeckhove* præfata perpetuo assignamus: eandem Hovam ad hoc specialiter onerantes & obligantes.

In cujus rei testimonium Sigillum nostrum præsentibus Litteris duximus apponendum, supplicantes insuper Dominum Ducem, quatenus omnia præmissa, approbare, laudare, warandare & quantum in ipso est ratificare dignetur. Et ob hoc suum Sigillum nostris Litteris præsentibus apponere.

Et nos *Joannes* Dei gratia Dux Lotharingiæ, Brabantiæ & Limburgiæ, ad supplicationem Abbatis & Conventus Monasterii Eyhamensis prædicti præmissa omnia & singula quæ in Nobis sunt, laudamus, approbamus & ratificamus, & dicto Abbati & Conventui Monasterii S. Michaelis Antverpiensis legitimè warandare promittimus.

Et ob hoc Sigillum nostrum & in testimonium omnium præmissorum Litteris præsentibus duximus apponendum. Datum anno MCCC. VIII. Die Divisionis & Apostolorum. 1308.

Seculo IX. per destructionem & vastationem Normannorum antiquum Monasterium *S. Fredegandi* quod fuit *Turnini* vastatum fuit; at aliud ibidem a Lotharingiæ Ducibus ibidem fundatum est, illud Eenamum translatum fuit anno 1063. ex quo illa bona Turnini vicinisque in locis possederunt Eenamenses.

Hæc Abbatia Eenamensis non solum superioribus seculis, sed etiam nostrâ ætate graves & diras belli ruinas & calamitates perpessa est, atque hunc tractum variarum gentium exercitus multum vastarunt & depopulati sunt. Cæterum anno 1708. die 11. Julii e regione hujus Abbatiæ ex altera parte Scal-

dis & in vicinia Aldenardæ infeliciter ab Gallis & Hispanis contra Fœderatos præliatum est.

Dominium pagi tam Superioris quam inferioris *Eename* est Abbatis hujus Monasterii. Nundinas habet hic locus multum celebres postridiè *S. Laurentii*, in quibus omnis generis merces, & magna copia equi undequaque hic liberè inferuntur.

Ecclesia Parochialis Superioris Eenami (in quo sita est hæc Abbatia) *D. Laurentio* Mart. sacra est, at Inferioris Eenami *S. Vedasto* Episc. Atrebatensi. Utriusque Ecclesiæ Patronatus spectat ad Abbatem hujus Monasterii, & potitur ubivis decimis.

Anno 1618. unitum est Eenamum inferius in spiritualibus. Superiori Pastori datur annuè portio congrua ab hac Abbatia.

Sequentem exactam seriem Abbatum Eenamensium, ac infrascripta diplomata, & alia suis locis exhibita, hactenus inedita, nobis gratiosè & benevolè communicavit Abbas Eenamensis.

ABBATES EENAMENSES.

Ex Archiv. Abbatiæ. I. Walbertus, primus Abbas, Assumptus ex Abbatiâ S. Vedasti Anno 1063. hic cum aliquamdiu præfuisset, reliquit hanc Abbatiam desertam, & reversus est ad suam Abbatiam.

II. Lambertus I. assumptus ex Abbatia S. Bertini anno 1085.

III. Lambertus II. ex eâdem Abbatia S. Bertini, qui ambo in Cœnobio Einamensi mortui, & Sepulturam adepti sunt.

IV. Tancardus. Vixit anno 1098. & 1101. non multo post iter Romanum assumpsit; sed in ipso itinere mortuus est.

V. Gislebertus, Religiosus Abbatiæ Affligemiensis, dein Anno 1131. Abbas S. Petri Blandiniensis. Mortuus ibidem anno 1138.

VI. Snellardus, ex Cœnobio Affligemiensi postulatus Abbas. Hic destructâ veteri Ecclesiâ, anno 1139. novam exstruxit Basilicam Einamensem, exinde Abbatialem dignitatem exuit, & rediit Affligemium.

VII. Wilhelmus, qui Abbatiam hanc valdè tenuem in temporalibus invenit. Hic cum Theodorico Alsatio Flandriæ Comite ad bellum sacrum profectus est.

VIII. Arnulfus, ex Monacho & Priore Affligemiensi ab Einamensibus in Abbatem postulatus est, cum diu laudabiliter rexisset, ab Affligemiensibus in Abbatem repetitus est anno 1168. hic attulit caput S. Cælestini Papæ anno 1160. & eodem anno interfuit translationi corporis D. Cypriani Episc. & Mart. Rothnaci. Mortuus est Affligemii anno 1177.

IX. Gislebertus II. ex Cœnobio Affligemiensi postulatus. Hic cum Reformationem Ordinis Cisterciensis introducere moliretur, plures passus est difficultates, tandem exautoratus ad Cistercienses transiit.

X. Lambertus III. assumptus ex Abbatiâ S. Bavonis Gandensis, ubi Prior hujus Cœnobii fuerat.

XI. Lambertus IV. ex Conventu hujus Cœnobii in Abbatem assumptus, postea onus & dignitatem deponens ad Cistercienses transiit.

XII. Walterus II. Hic Abbatiam Eenamensem ædificiorum amplitudine de-

decoravit, tandem in Capitulo Eenamensi honorificè sepultus est anno 1206.

XIII. SIGERUS, ex Cœnobio Affligemiensi in Abbatem assumptus est, qui etiam in Capitulo condignam adeptus est sepulturam anno 1227.

XIV. HENRICUS DE LONGO AGRO, vernaculè *Lanck-Velt*, qui plenus dierum obdormivit in Domino, Sepultus est ante Capitulum anno 1245.

XV. ARNULFUS II. Vir strenuus & defensor hujus Ecclesiæ, Abbatiali curâ renuntians, post aliquot annos mortuus est in Senectute bonâ anno 1260.

XVI. BALDUINUS. Hic Abbatiam Eenamensem in redditibus & ædificiis ampliavit, postremo ad Cameracensem Episcopum perrexit, in reditu apud Tornacum mortuus est, & in Ecclesiâ Eenamensi honorificè sepultus est ante altare S. Joannis Baptistæ.

XVII. GERARDUS I. præfuit annis XXXIII. & mortuus est plenus dierum.

XVIII. JOANNES DE MONTIBUS, ex Hannoniâ. Obiit anno 1300.

XIX. ÆGIDIUS dictus de SCHENDELBEKE.

XX. GISLEBERTUS DE JONGHE, Religiosus S. Petri Blandiniensis, vir in temporalibus & Spiritualibus expertus.

XXI. JOANNES II. ex Conventu hujus Monasterii in Abbatem assumptus, annis præfuit XXXIII. Obiit anno 1366.

XXII. JOANNES YSERMAN, omnium votis electus fuit ex hoc Monasterio in Abbatem, qui per Curiam Romanam confirmatus & benedictus est. Obiit anno 1390.

XXIII. GERARDUS GUISE, rexit Monasterium annis IV. Sepultus ante ostium Chori majoris obiit anno 1393.

XXIV. JOANNES DE THORALTD, dum XVI. annis præfuisset, mortuus est Sexagenarius anno 1420.

XXV. GODEFRIDUS DE SCORNACO, viâ resignationis promotus in Abbatem, mortuus octuagenarius: Sepultus in tumbâ suâ anno 1465.

XXVI. WILHELMUS FAERI, Abbas dignissimus, & quasi novus fundator dici meretur, præfuit annis XXIV. vita functus anno 1491.

XXVII. GERARDUS III. ex Affligemio postulatus. Obiit & sepultus est in Lotharingiâ in Ecclesia *B. Mariæ* anno 1497.

XXVIII. GODEFRIDUS DE BRACLE, receptor *D. Gerardi* sui prædecessoris, & Præpositus, electus in Abbatem anno 1497. transtulit anno 1529. Rothnaci ex veteri feretro in novum Reliquias *S. Hermetis* Mart. Obiit plenus dierum senex anno 1538.

XXIX. OTHO AB HASTEN, Religiosus Affligemiensis a *Carolo V.* Cæs. datus Coadjutor prædecessori. Obiit anno 1551.

XXX. PETRUS DE BECA. Obiit anno 1556.

XXXI. GERARDUS CANNART, ex Affligemio eligitur in Abbatem anno 1556. & moritur 7. Decembris anno 1559.

XXXII. ANTONIUS BYGIUS, hujus Cœnobii Prior, electus est in Abbatem Anno 1560. 24. Julii. Obiit sequentis mensis die 5. ante benedictionem.

XXXIII. GABRIEL BACQUET, plurimas sub ejus Præsulatu calamitates perpessa est Abbatia per iconoclastas. Obiit anno 1582. die 10. Julii rediens Atho Aldenardam: Sepultus in Ecclesiâ ibidem de Pame-

le in medio Chori ante summum Altare tamquam Patronus Ecclesiæ.

XXXIV. Simon de Warlusel, antea Abbas S. Adriani in Gerardimonte, inde electus Abbas Ecnamensis, inauguratus 15. Novembris anno 1582. Obiit Gandavi 12. Novembris anno 1587. sepultus est in Choro Ecclesiæ de Pamele.

XXXV. Jacobus de Lannoy, qui collapsum Monasterium restauravit, moritur Aldenardæ die Conceptionis B. M. V. Sepultus ibidem in Choro Ecclesiæ de Pamele anno 1593.

XXXVI. Carolus Philippus de Rodoan, Abbas administrator, dein Episcopus Middelburgensis, dein Brugensis. Obiit in hac Abbatiâ anno 1616. die 7. Julii. sepultusque est partim in Conventuali Ecclesiâ, partim Brugis apud S. Donatianum.

XXXVII. Hugo d'Enghien. obtinuit pro se & Successoribus a *Paulo V.* anno 1618. Mitram & Pontificalia: Præfuit annis XXI. Obiit Aldenardæ 29. Julii anno 1637. Sepultus in Conventuali Ecclesiâ Ecnamensi.

XXXVIII. Petrus Ernestus Garnier hujus Abbatiæ Religiosus, per annos XXI. Præpositus tandem electus Abbas, præfuit annis XIX. Obiit anno 1657.

XXXIX. Antonius Loose Bruxellensis, ex Priore inauguratus Abbas anno 1658. Vitâ excessit anno 1682.

XL. Ignatius du Smet, Aloftanus ex familiâ ibidem consulari, præfuit annis XXI. mortuus anno 1703.

XLI. Engelbertus Busleyden, Bruxellensis ex Priore electus Abbas. Vitam exuit anno 1709.

XLII. Laurentius Reyngodt, Brugensis ex Priore inauguratus Abbas anno 1703. in Congregatione generali Ecnamensi anno 1720. electus Præses & Visitator Monasteriorum Benedictinorum in Belgio. Hic Abbatiam plurimum renovavit, & decoravit. Hodie laudabiliter præest.

Odo Episcopus Cameracensis confert anno 1110 *Abbatiæ Einamensi Ecclesiam de Pamelle in Aldenardâ.*

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Patris & Filii & Spiritus Sancti. Quoniam tanto quis gloriosiorem apud dominum obtinebit remunerationem quanto studiosiorem circa sacræ Religionis cultum adhibuerit Sollicitudinem, dignum duxi ego *Odo* Dei gratia Cameracensium Episcopus, in diœcesi nostrâ loca, quæ non erant religionis, quantulacumque potui virtute religioni dedicare. Itaque cum venerabilis Comes Flandriæ *Robertus* cum conjuge suâ *Clementia* nomine suo digna, in territorio nostro licentiam novæ Capellæ construendæ in Novoburgo apud Aldenardum supplici petitione requirerent, & ad opus agri partem terræ determinatam liberam ab omni jure suo fecissent, annuente filio suo *Balduino*, ac *Mathilde* filia *Arnolfi* junioris Aldenardensis, quam terra eadem jure hæreditario contingebat, assensum dedi, accepta prius licentia a *Godefrido* in cujus erat Parochiâ sub testimonio Canonicorum suorum Ronnacensium *Gilleberti* scilicet, *Thietbaldi* & aliorum. Considerans etiam ferventissimum animum cujusdam viri timorati *Litberti* & uxoris suæ *Sigilindis* ad instaurationem ejusdem loci, cum Archidiacono ipsius Parochiæ *Radulfo* & quibusdam Abbatibus, & non parvâ multitudine Cleri, ac plebis ad ipsum locum accessi, & atrium a legatis Comitis Lamberto videlicet & Atelino designatum in honorem Domini nostri *Jesu-Christi*, ejusque pissimæ Genitricis *Mariæ* consecravi, concedens baptisterium & sepulturam & cætera Parochialia jura eidem loco jure perpetuo, & ita finem ipsius Parochiæ dividens, quidquid diuturnior cursus fluminis Scaldi a citeriori termino se-

pa-

parat cum prato quod adjacet in jus terminale prædictæ Ecclesiæ cedat. Hanc quoque eandem Ecclesiam ab omnibus Episcopalibus obsoniis absolutam & solemni libertate donatam Eihamensi Ecclesiæ, & paternæ providentiæ dilecti filii *Gileberti* ipsiusque successorum prædictæ Ecclesiæ Abbatum ita subdere curavi, ut secundum augmenta eleemosynarum, & possessionum, adaugeri debeat & numerus monachorum inibi Domino nostro *Jesu Christo* ejusque piissimæ Genitrici servituororum. Ad quorum usus Altaria ista * de Edelar & Leupengem, de Folkegem libera & impersonata contradidi assensu & consilio ejusdem Parochiæ Archidiaconi *Rodulfi* & parentum suorum pro se recompensationes æternæ animarum Cameracensium Episcoporum; sed hoc tali conditionis nata facere procuravi quatenus Abbas prædictæ Ecclesiæ & annua obsonia Episcopo, ejusque ministris persolvat, & Synodali convocationi intersit, & Presbyteri eisdem altaribus servituri ab Episcopo curam animarum suscipiant. Ut autem firmum & inconvulsum hujus libertatis donatium permaneat, quisquis hoc sciens infringere tentaverit, Anathematis gladio percussus usque ad condignam satisfactionem marcescat, & præsens pagina cum Sigilli mei impressione, tum autentica testium subscriptorum annotatione corroborata non deficiat. Signum Rodulfi, Anselmi, Theodorici, Everardi Archidiaconorum. S. Fulgentii Abbatis. S. Sigebardi Abbatis. S. Ade Abbatis, S. Walberti Islensis. S. Eriebaldi Cameracensis Præpositi, S. Gerardi, Mazelini, Hugonis, Joannis, Rynardi Cameracensium Canonicorum. Actum est hoc anno Incarnatioois Dominicæ M. C. X. Indictione III. Episcopatus Domini Odonis anno IIII.

* *Pagi sunt in Vicinia Aldenarda.*

Paschalis II. Papa idem facit an. 1116.

Paschalis Episcopus Servus Servorum Dei Dilecto filio Gilberto Eihamensi Abbati salutem & Apostolicam benedictionem. Oratorium S. Dei Genitricis Mariæ, quod in Cameracensis Episcopatu penes Novum Burgum apud Aldenardam a Religiosis conjugibus Lebberto & Sigelinde fundatum est, nos inter cætera Eihamensis Monasterii membra cum universis appendiciis suis juxta eorumdem fundatorum vota sub tutelâ Apostolicæ sedis pro tuâ petitione suscipimus. Volumus ergo ut oratorium ipsum ab Episcopalibus obsoniis absolutè in tuâ tuorumque successorum provisione permaneat & Parochialia jura ita liberè sicut ab Odone Cameracensi Episcopo constitutum, scriptum & confirmatum est, obtineat.

Porro illam fundatorum devotionem rationabiliter & stabiliter præcipimus observari, ut secundum augmenta Eleemosynarum, & possessionum adaugeri illic ad Dei servitium debeat & numerus monachorum. Nulli ergo liceat eundem locum, & ejus res temerariis vexationibus infestare, ut fratres illic commorantes Deo valeant quietius deservire. Datum Anagniæ XV. Kal. Novembris, Indictione IX.

Nicolaus Cameracensis Episcopus confert Abbatiæ Eihamensi Anno 1138. *Altaria de Bassilgi, de Tongra B. Mariæ & medietatem Altaris S. Martini de Tongra.*

In nomine Domini *Nicolaus* divinâ miseratione Cameracensium Episcopus tam futuris quam præsentibus in perpetuum debitâ officii nostri commonemur ut justis petitionibus acquiescentes prosperis Ecclesiarum successibus invigilemus, proinde petitioni venerabilis fratris nostri Snellardi Eihamensis Ecclesiæ Abbatis piè condescendentes Altare de Bassilgi, Altare de Tongra Beatæ Mariæ, medietatem altaris de Tongra S. Martini libera & sine persona salvis nostrorum & ministrorum nostrorum debitis, consilio Clericorum nostrorum eidem Ecclesiæ Eihamensi concedimus. Ut autem hæc illibata & inconvulsa præfatæ Ecclesiæ permaneant data conservantibus benedictione, in prævaricatores quoad resipuerint, Excommunicationis sententiam enuntiamus, atque canonica subsignatione & sigilli nostri subimaginatione hujus nostri decreti paginam assignamus. Signum Theodorici eorumdum Altarium Archidiaconi S. Joannis Alardi, Theodorici Archidiaconorum. S. Guidonis Præpositi. S. Gerardi Decani & Archidiaconi, Guidonis, Galteri, Gueremboldi. Item Gueremboldi, Willelini, Hugonis, Rotberti, Herewardi, Radulfi, Bartholomei, Eustacii Canonicorum. Actum Anno Incarnati Verbi M. C. XXXVIII. Indictione XV. Præsulatus Domini Nicolai secundo.

Ego Gueremboldus Cancellarius recensui.

Nota. Prædicta Altaria sunt hodie in Archiepiscopatu Cameracensi propè Athum Hannoniæ oppidum.

Clemens III. Papa confirmat anno 1190. *Abbatiæ Eihamensi Altaria de Roesbeke & de Dorne.*

Clemens Episcopus servus Servorum Dei, dilectis filiis Abbati & Conventui de Eiham salutem & Apostolicam benedictionem. Justis petentium desideriis dignum est nos facilem præbere consensum, quod vota quæ a rationis tramite non discordant effectu prosequente complere. Eapropter dilecti in Domino filii vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu Altare quod in Ecclesiâ de Roesbeke in Episcopatu Tornacensi, & Altare de Dorna quod in Episcopatu Cameracensi Canonicè estis adepti, sicut illa justè & sine controversia possidetis, devotioni vestræ auctoritate Apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Lateran. XV. Kal. Julii Pontificatus nostri anno III.

Roesbeke, hodie Roosbeke in Diœcesi Gandavensi altero lapide a Cortraco. Dorne hodie Duerne propè Antverpiam. Possident hunc Pastoratum, eumque administrant Cœnobitæ S. Michaelis Antverpiæ.

Eugenius III. Papa confirmat possessiones & Privilegia Abbatiæ Eenamensis Anno 1148.

Eugenius Episcopus servus Servorum Dei, Dilectis filiis Snellardo venerabili Abbati Eihamensi ejusque Successoribus regulariter substituendis in perpetuum. Quoties illud a nobis petitur, quod Religioni & honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere, & petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Eapropter, dilecte mi in Domino fili Snellarde Abbas justis postulationibus clementer annuimus, & prædecessorum nostrorum *Alexandri* & *Paschalis* bonæ memoriæ Romanorum Pontificum vestigiis inhærentes, *S Salvatoris* Monasterium cui Deo auctore præsides & tam adjacentem ei Villam quam cætera omnia ad ipsum pertinentia sub *B. Petri* & nostrâ protectione suscipimus & præsentis scripti privilegio communimus, statuentes ut quascumque possessiones, quæcumque bona idem monasterium in præsentiarum justè & Canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis Deo propitio poterit adipisci, firma tibi successoribusque tuis & illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis.

In Episcopatu videlicet Cameracensi (1) Ecclesiam S. Laurentii & S. Vedasti, pasturam montis eisdem Ecclesiis adjacentis. In Novoburgo apud Aldenardum (2) Cellam S. Mariæ cum Parochiâ suâ liberâ cum Ecclesiis ad eam pertinentibus, id est (3) *Edelar*, *Luepeghem*, *Folkenghem* cum Ecclesia S. Mariæ de superiori *Horenbeka*, Ecclesiam (4) de *Cervia* cum servis & ancillis ad eam pertinentibus, totam villam (5) *Helbekam* cum Ecclesiâ & omnibus pertinentiis suis, Ecclesiam (6) de superiori *Bracla*, Ecclesiam (7) de *Wenlines*, Ecclesiam de (8) *Cimbersaca*, Ecclesiam de (9) *Melcines*, Ecclesiam de (10) *Mortsela* cum appendiis suis, Ecclesiam (11) de *Boucla S. Bavonis*, Ecclesiam de (12) *Tongra B. Mariæ*, jus quod habet in *S. Martini de Tongra*, Ecclesiam de (13) *Bassilgi* & medietatem ejusdem villæ.

In Episcopatu Tornacensi Ecclesiam, de *Harrizam*, Ecclesiam de Merch.

In Episcopatu Trajectensi Capellam *S. Mariæ Langheca*.

In Episcopatu Atrebatensi duas partes decimæ messium de *Assilegiis Wipra* & *Willelval*, in Flandriâ quatuor (14) *Berearias* in loco qui paradisus dicitur, duas partes allodii de *Bossunt* supra Scaldam fluvium, Curiam de *Bari* cum allodio, Curiam de *Geron* cum terrâ Gerardi Camerarii, Curiam de *Astruis*, allodium de *Rugis*.

Quidquid vero libertatis & immunitatis ab Episcopis sive Principibus eidem monasterio rationabiliter collatum est, vobis nihilominus confirmamus. Obeunte vero te, nunc ejusdem loci Abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet sur-

sep-

reptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem Fratres communi consensu vel Fratrum pars concilii sanioris secundum Dei timorem & Beati Benedicti Regulam de suo vel alieno, necesse fuerit cóllegio elegerint. Illud quoque adjungimus, ut vestri monasterii Advocato facultas non sit pro se personam aliquam in Advocatiâ supponere, per quam bona præfati Cœnobii dissipentur; sepulturam quoque ejusdem loci liberam esse decernimus, ut eorum qui se illic sepeliri deliberaverint devotioni & excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat, salvâ enim justitiâ matricis Ecclesiæ. Si vero Cameracensis sedes vel vacat, vel Catholicum, quod absit, non habet Episcopum, liceat vobis a quovis Catholico Episcopo Consecrationum Sacramenta suscipere.

Si qua igitur in futurum Ecclesiastics sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temerè venire tentaverit secundo tertiorè commonita, si non congrua satisfactione emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetratâ iniquitate cognoscat, & a Sacratissimo corpore & Sanguine Dei & Domini nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eodem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus & hic fructus bonæ actionis percipiant, & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant, amen. Datum Remis per manum Guidonis S. Romanæ Ecclesiæ Diaconi Cardinalis & Cancellarii III. Nonas Aprilis, Indictione XI. Incarnationis Dominicæ an. M. C. XLVIII. Pontificatus vero Domini Eugenii III. Papæ anno IV.

Notæ hujus Diplomatis.

(1) Ecclesia S. Laurentii, est in Eename superiori, in quo sita est Abbatia. Ecclesia S. Vedasti est in Eename inferiori.

(2) Cella B. Mariæ in Novoburgo. Hodie est Ecclesia in Aldenardâ.

(3) Hodie Edelaer, Luepeghem, Volckegem, & Horenbeca B. Mariæ, pagi sunt in viciniâ de Aldenardâ.

(4) *Cervia*, *Chirvre* vetus Baronatus, & Hannoniæ Urbecula, distans Atho milliari, Sacello D. Virginis & Miraculis celebris.

(5) *Helbeka* hodie *Helbeque*, pagus inter Athum & Angiam Hannoniæ oppida.

(6) *Superior Bracla*, Vernaculè *Op-Brakel*, pagus in Comitatu Alostano ad limitem Hannoniæ in Decanatu Gerardimontensi.

(7) *Wenlines*, hodie *Weldene* ad Scaldim fluvium, in Decanatu Rothnacensi.

(8) *Cimbersaca*. Hodie *Semmersake* ad Scaldim fluvium, prope Gaveram.

(9) *Melcines*, *Melsene* ad Scaldim fluvium Priori loco vicinus in Episcopatu Gandavensi.

(10) *Morsela*, *Moerzeele* pagus in Decanatu Oordegemiensi.

(11) *Bencla S. Bavonis*, hodie *Beucla S. Blasii* in Decanatu Rothnacensi.

(12) *Tongra B. Mariæ* in Hannonia propè Chievre, locus miraculis Deiparæ clarus, cui vicinus est *Tongra S. Martini* ambo in Archiepiscopatu Cameracensi.

(13) *Bassilgi*, hodie *Bassilli*, pagus inter Athum & Angiam in Archiepiscopatu Cameracensi.

(14) *Bercaria*, locus *Berbicibus* alendis idoneus, alius tamen ab *Ovili*, prædii species etiam cum certâ agri quantitate. Vide *Du Cange* in Glossario Lat.

ELST, altero lapide ab Aldenardâ, antiquum Dominium Baronis de Pamele jam nominati.

Ecclesia tutelarem colit *S. Apolloniam* Virg. & Mart. cujus cultus & visitatio hic plurimum viget. Patronatus spectat ad Capitulum Rothnacense, quod possidet duas partes decimarum hujus pagi, tertia pars portio Parochi est.

Deservitur hæc cura Pastoralis per Pastorem de Michelbeke.

ERMELGHEM, Antiquitus *Hermelegem*, ad Scaldim fluvium Præfecturæ Gaveranæ, Dominium Comitis Egmondani.

In hoc pago Dominium est, quod suam jurisdictionem ac bassam (ut loquuntur) justitiam habet, spectat ad illustrem familiam Gandavensem in quâ Princeps Isegemiensis illud possidet, qui suum ibi ponit Prætorem & Scabinos super realibus jus dicentes.

Ecclesia Patronum veneratur *S. Mathæum* Apost., in eâ jus Patronatus spectat ad Abbatem Aquicinctinum Ord. S. Bened. ad Scarpam fluvium, ad quem spectat hujus pagi decima.

Defervitur per Paftorem Swalmæ omnium Sanctorum qui fingulis diebus XIV. exceptis feftis Marianis in eâ divina peragit, qui percipit a præfatâ Abbatiâ annuè competentiam XX. Librarum Flandric.

ETICHOVE, medio milliari ab Aldenardâ, ibi Caftellum vifitur fpectabile Dynaftæ. Dominium quondam *Joannis de la Deuze*, qui ex *Margareta de la Motte* d'Inghoyeghem genuit *Francifcum* Dominum de Etichove patrem *Jacobæ* ex *Agnete de la Hamayde*, dicta d'Anvaing, filiâ Adriani & Agnetis de *Herzelles*. Hæc *Jacoba de la Deuze* hanc Toparchiam in dotem attulit marito fuo *Joanni de Kerckhove* Equiti Anno 1635. qui filius erat *Judoci de Kerckhove* Domini de *Vaulx*, nepos vero *Guilielmi* & *Ifabellæ de l'Efpinoy*, fororis *Philippi de l'Efpinoy* Confiliarii Cæfareæ Majeftatis & Ecclefiæ *B. Rumoldi* Mechliniæ Decani defuncti 19. Julii 1557. & *Caroli de l'Efpinoy* Domini de la Chapelle S. Ulric, quorum mentionem facit *R. P. Joannes Baptifta Sollerius* in actis *S. Rumoldi* pag. 122. & 139. *Joannis* filius Dominus de Etichove duxit *Mariam Joannem de la Faille*, modo viduam *Francifci d'Ongnyes* Baronis de Courrieres gubernatoris Aldenardenfis.

Hinc *Joannes Francifcus de Kerckhove*, modernus Dominus de Etichove, de la Deuze, & Vaulx, qui ductâ filiâ Baronis de Exaerde numerofa prole beatur. In *S. Michaelis* Gandavi pendet armarium honoris hujus familiæ cum VIII. hifce quarteriis.

Kerckhove, *De Berch*; *l'Efpinoy*, *Nigri*,
Heurne, *Heylbrouck*, *De Moor*, *Quickelberghe*.

Et infra leguntur fequentia.

Ter eeren van Godt almaghtich / ende syne Weerdighe Moeder / en tot gedenckenisse van Joncker Joos van Kerckhove, **Heere van Vaulx / Zoone van Joncker** Guiliaume, **de welcke naer langhe ende veele loselycke diensten / als eersten Secretaris deser Stede ghedaen / ryp van jaeren / ende deughden overleden is den** XI. **van Mey** XV^{c}. XXIIII. **Ende van Jonckvrouwe** Joanna van Heurne, **syn huysvrouwe / eenighe dochter van Joncker** Jacques, **in wien het mannelyck hoir van wapenen ende oude geslachte van Heurne geent syn / dewelcke overleden is den** XIX. **Junii** 1637. **Bidt voor de Zielen.**

Ecclefia tutelarem colit *S. Brixium* Turonenfem Epifc. Ejus Patronatum gerit Abbas Lætienfis Ord. S. Bened. in Hannoniâ.

Decimarum participes funt pro unâ parte præfata Abbatia cum Parocho, pro

pro altera Abbatia Vallis Virginum Aldeoardæ, & pro parte tertiâ Dyoafta.

Aooo 1712. Parochus, conveotione ioita cum præfatis Decimatoribus, cessit suas inibi decimas, qui ipsi annuè solvere tenentur pro sua portione, congruâ summam 500. flor.

HORENBECA S. CORNELII, vernaculè *Ste. Cornelis Hoorebeke*, primo lapide cum dimidio ab Aldenardâ, Præfecturæ Scornaceosis, Dominium Comitis Egmondani.

Ecclesia ut oomen præfert colit *S. Cornelium* Papam & Mart. Patrooatus ejus spectat ad Abbatem Ninhoviensem Ord. Præmoost. qui gaudet potiori parte decimarum, reliquæ spectaot ad Parochum & varios seculares.

Deservitur hæc cura Pastoralis per Pastorem Horenbecæ *S. Mariæ*.

HORENBECA B. MARIÆ, Præfecturæ Scornacensis, Domioiom Comitis Egmondani.

Ecclesia ur nomeo indicat *B. Mariam* Virgioem Deiparam ut Patronam veneratur. Patronatus ejus spectar ad Abbatem Eenameosem Ord. S. Bened. Item Decima, & in iis Parochus haber suam portionem.

KERCKEM, primo lapide cum dimidio ab Aldenardâ. Hoc Dominium spectavit in fine seculi XIV. ad *Laurentiam de Eesene*, quæ obiit 13. Januarii anno 1450. hæc oopsit *Joanni de Rocquengien* filio *Joannis* militis & *Mariæ de Cabillau*: a quo uati *Ludovicus*, *Margareta* & *Robertus* Toparcha de Montifaut, Kerckem, De le Heyde & Erichove, qui duxit *Isabellam vander Gracht*, defuoctam 10. Augusti aooo 1480. horum filia *Judoca de Rocquengien* Domioa de Kerckem, & de le Heyde oxor fuit *Judoci Blondel de Joigni* Domioi de Pamele defuncti anno 1509. filii *Odoardi* & *Isabellæ d'Escornaix*, quorum posteri memorantur iofra sub pago Meldeoe.

Hodie ejus Dominiom est geotis de *Vinacourt* & in eâ Comitis de *Vletere*, constituit cum Marcke unum tribunal.

Ecclesia inscripta est *S. Petro* Apost. Patrooatum ejus gerit Præpositus Capituli Rothnaceosis. Decima spectat ad Parochom.

LATHEM B. MARIÆ, Præfecturæ Gaveranæ, Dominium Comitis Egmoodani.

Ecclesia ur nomen præfert tutelarem habet Virgioem Deiparam, sub Patronato Capituli Cathedralis *D. Bavonis* Gandavi.

Decima est tripartita, cujus una triens spectar ad præfatum Capitulum, altera triens ad Ecclesiam, & tertia ad Parochum.

Deservirur per Pastorem Swalmæ omnium Sanctorum, qoi singulis diebus XIV. bic rem divioam peragit & omnibus festis Marianis.

LUEPEGHEM, in vicioia Civitaris Aldenardæ a quâ vix distat horæ quadrante ad Scaldim fluviom, antiquom Dominium Baroois de Pamele ante nominati.

Ecclesia tutelarem veneratur *S. Amandum* Tungrensem Episc. ejus Patronatum gerit Abbas Eenamensis Ord. S. Bened., ad quam Abbatiam spectat hujus pagi decima & ex iis annuè solvitur Parocho integra competentia.

MARCKE, primo lapide ab Aldenarda. Hoc Dominium primitus habuit Dynaſtas ſui nominis, deinde ſe ſubinde intitularunt de *Lummene*, ſubinde de *Marcke*: Ex familia de *Lummene* tranſiit in familiam *Adorniam* Patriciam apud Genuenſes, quæ Brugas ante aliquot ſecula advenit, hodie Nobilis familiæ de *Vinacourt*, & in eâ Comitis *De Vleter*.

Conſtituit cum Kerckem unum tribunal.

Brugis in Eccleſiâ de *Jeruſalem* exſtat Sepulchrale Monumentum *Hieronymi Adorne* Dynaſtæ de Marcke cum hac inſcriptione.

Cy giſt Meſſire Jeroſme Adorne, *Chlr. Sr. de Niewenhove, Nieuvliet, Vive, Marque, Marquillies, Polvoorde, Baereghem, Walle, Overmalſache, Gentilhomme domeſtique de la ſacrée Ma*[te]. *de Charles V. Empereur des Romains lequel treſp. en l'an de Grace* 1558. *le* 11. *d'Octobre.*

Eccleſia inſcripta eſt *S. Eligio*. Ejus Patronatus ſpectat ad Abbatem Lætienſem Ord. S. Bened. in Hannonia.

Decima eſt tripartita, cujus una triens ſpectat ad præfatam Abbatiam, altera triens ad Capitulum Cathedrale *B. Mariæ* Tornacenſe, & tertia ad Parochum.

Ibidem loci quadrante horæ ab Eccleſiâ eſt Capella D. Virgini ſacra vulgo *Ten Berge*.

MATERNA, vernacule *Matere*, primo ferè lapide ab Aldenardâ, Præfecturæ Schoutacenſis, Dominium Comitis Egmondani.

Prioriſſa ſeu Mater Noſocomii Aldenardenſis habet ibidem ſuum Majorem & Scabinos, ſuper realibus jus dicentes.

Eccleſiæ tutelaris eſt *S. Martinus* Turonenſis Epiſc. Ejus Patronatum gerit Abbas *S. Petri* in Monte Blandinio Gandavi, qui & opulentiſſimas in hoc loco poſſidet decimas. Paſtor in iis ſuam habet portionem, & pro Supplemento competentiæ annuè percipit a præfatâ Abbatiâ 50. libras Flandr. Et Vice Paſtor 25. Libras.

Anno 998. *Arnulphus* Comes Gandavenſis cum *Lietgarda* uxore ſuâ & duobus filiis ſuis Eccleſiam in Villa de *Materne*, hodie *Matere*, Monachis Blandinienſibus dono dedit. Diploma refert *A. Du Cheſne* in probationibus familiæ Gandavenſis pag. 50. & ex eo profertur in Supplem. Diplom. *A. Miræi* parte II. Cap. XXII. novæ edit.

In nomine Patris & Filii & Spiritûs Sancti, Sanctæ & Individuæ Trinitatis, amen.

Cùm fatis notæ traditioni teneatur hoc præſens ſeculum æternaliter non habere ſubſiſtere, nec vitam hominis perpetualiter in eo manere, honeſtam eam utilitatem Chriſtiana providit ſibi devotio, illuc unumquemque tendere, ubi futurus æternus foret cum Deo: atque cùm univerſis hoc arduum iter difficile foret ſcandere, Salvator omnium bonis actibus illuc currendo facile ſtatuit perveniri eleëmoſynas facientibus, & pauperes Chriſti ſublevantibus, cùm maximè hiis qui terrenis patrimoniis cæleſtes theſauros hereditarunt.

Quapropter Ego in Dei nomine ARNULFUS gratiâ Dei Comes, unà cum Conjuge LIETGARDA, & Filio ADALBERTO conſequi cupiens portiunculam beatitudinis cum hiis, qui patrimoniis ſuis Domino legaliter traditis cæleſtem pervenerunt ad hereditatem, ſalubre hoc viſum eſt, ut ex bonis mihi à Deo clementer collatis, aliquam mihi providerem æternæ beatitudinis portionem.

Id-

Idcirco ad Monasterium *Blandinium* vocabulo, à sanctæ memoriæ Amando Patre in primitus constructum, & in honore Principis Apostolorum Petri, Doctorisque Gentium Pauli consecratum, processu verò temporis ab ARNULPHO glorioso Marchiso nobiliori funditus reædificatum ædificio, pro remedio animarum nostrarum, ad prædictum locum Deo Sanctoque Petro perpetuò possidendum contrado allodium meum id est Ecclesiam in Villa *Materna*, cum omni integritate ad ipsam pertinente, in culturis, terris, mancipiis his nominibus dictis, Golelino, Otberto, Odulfo, Lamberto, Stemaro, Udone, Riperto, Theoderico, Tietboldo, Gherberto, Thiefelino, Uthelrico, Gerluida, Benemuf, Adulwino, Baldrico, Litardo, Bertsuinda, Berengero, Adalwit, & reliquis omnibus ad ipsam Ecclesiam pertinentibus, cum omni posteritate eorum, & quidquid speretur pars hujus Ecclesiæ.

Hæc omnia à præsenti in futurum jugi ævo possidenda ipsis famulis Dei Regularibus institutis in eodem Cœnobio servientibus contrado: quatinus hæc absque ullius refragatoris infestatione hereditariò possideant, quo expeditiores sint in exequendis mandatis secundùm Regulam Sancti Benedicti sibi traditis, atque pro me meisque Prædecessoribus Domini devotiùs exorent clementiam.

Si quis autem de Successoribus meis, heredibus, aut proheredibus, injuriosus contradictor, seu quælibet extranea persona huic Traditioni meæ contraire voluerit, in primis Dei Omnipotentis & Sancti Petri, & Sanctissimæ Virginis Amalbergæ, cujus etiam cognoscitur prædicta possessio extitisse, deinde omnium Sanctorum incurrat iram & offensam, æternæque maledictioni subjaceat, ac tam iniqua præsumptio non obtineat effectum, sed hæc nunc Traditio firma permaneat.

Actum publicè Verbi Incarnati anno DCCCCXCVIII. Indictione XII. ROBERTO Rege regnante in Francia, Domno Abbate Rodboldo regente idem Cœnobium. 998.

Signum ipsius ARNULFI, qui hanc Traditionem fecit, & firmari petiit.
S. BALDUINI Junioris Marchisi.
S. ADALBERTI Comitis, Filii Arnulfi.
S. THEODERICI Comitis, Filii Arnulfi Comitis.
S. Balduini,
S. Huberti:
S. Walcheri,
S. Geldolfi & Filii ejus.
S. Walkeri,
S. Stephani,
S. Widonis,
Item Stephani,
Heregaudi,
Afferici,
Bernardi,
Goteri,
Gerardi,
Lietberti,
Item Lietberti,
Gonteri,
Ego quoque Wicardus Monachorum indignissimus, vidi, & notavi.

Ex hoc Diplomate constat quod olim hujus loci Domina fuerit, ejusque Patrimonium *S. Amalberga*, uti & in ejus vitâ vernaculo Sermone conscripta refert *Jacobus Hendricx*. S. T. L. Parochus in Merlebeke.

Est in Ecclesiâ de Maternâ etiamnum Capellania Castralis titulo *S. Amalbergæ* in memoriam habitationis *S. Amalbergæ* munificentissimè dotata, in Patronatu Domini Scornacensis, ad honorem hujus ditionis, quam diva suo domicilio cohonestavit, non minus quam prisci Lotharingiæ Principes. Ejusdem Divæ exstat ibidem juxta cœmiterium insignis Capella.

Hic pagus est permagnæ & vastæ extensionis, complectitur ferè M. CC. terræ bonaria, & copiosum habet populum, numerat enim M. Communicantes.

MELDEN, Gallis *Meaulne*, primo lapide ab Aldenardâ ad Scaldim fluvium. Caput est Dynastiæ inter duos amnes *Marcam* & *Rosnam*, a Curiâ feudali Heinsbergensi in Ducatu Juliacensi dependentis. Cæteri pagi sunt Nieukercke, Marcke, Kerekem, Berchem, Quaresmont, Sulsike, Etichove &c. Hæc Dynastia ab *Isabellâ de Aldenardâ* Dominâ de Pamele pervenit ad filium *Guilielmum de Mortaigne* Berum Flandriæ, occisum in pugnâ Cressiacâ. Anno 1346. sine liberis: cujus soror *Maria de Mortaigne* Flandriæ Bera Domina de Pamele, eandem Dynastiam transmisit ad filium *Joannem Du Fay* dictum Aldenardensem a *Meyero* ad annum 1379. memoratum, in cujus præjudicium *Jolanthis de Mortaigne Mariæ* soror, maritum suum *Goswinum de Helnoit* in hominem feudalem terrarum inter *Marcam* & *Rosnam* a *Godefrido* Domino Heinsbergensi Anno 1368. recipi procuravit. Tandem mortuo *Joanne Jolanthis* ejus amita, has ipsas terras donavit & cessit Anno 1384. filio suo *Ludovico de Kesnoit*, qui similiter periit sine liberis in prælio de Azincourt Anno 1415. eique successit soror *Maria du Quesnoy* Flandriæ Bera, Domina de Pamele, cui Dominus Heinsbergensis Anno 1416. terras inter *Marcam* & *Rosnam* in feudum ac verum homagium concessit, uxor fuit *Joannis Blondel* Domini de Nery & Cantelem, quorum filius natu major *Joannes Blondel* harum terrarum investituram quidem accepit anno 1421. sed prævaluit donatio propter nuptias facta a matre filio natu minori *Odoardo* ducenti anno 1419. *Isabellam d'Escornaix*. Hic *Odoardus* Dominus Pamelæ & terrarum inter *Marcam* & *Rosnam*, propriis expensis reparari curavit Anno 1437. Monasterium Viridis Vallis in Sylvâ Zoniâ. A quo natus *Judocus Blondel* in iisdem terris investitus anno 1456. Ejus filius ejusdem nominis, dictus *Joigny*, harum terrarum investituram accepit Anno 1510. habuitque Sororem *Joannam Blondel*, dictam *Joingny*, uxorem *Philippi vander Gracht* Domini de Melsene, in Concilio Flandriæ Senatoris, defuncti Anno 1545. *Jacobus Blondel* dictus *Joigny* Judoci filius Baro de Pamele in iisdem terris investitus fuit 1. Octobris Ao. 1556. & improles obiit Anno 1574, a quo dicta Baronia de Pamele, cum Dominiis de Meldene & Nieukercke devenit ad *Annam vander Gracht* præfati *Philippi* filiam, & ab illâ ad gentem de *Locquengien*. Siquidem *Annæ* filius *Philippus de Locquengien* Baro de Pamele, post gravissimas lites in magno Senatu Belgico ventilatas, tandem arresto lato 2. Junii 1618. prætactas Toparchias obtinuit. Fratrem habuit *Antonium de Locquengien*, patrem *Caroli* Baronis de Melsbroeck. *Philippo* successit *Guilielmus de Locquengien* Baro de Pamele, a quo natus *Philippus Franciscus*, qui Toparchias de Meldene & Nieukercke vendidit anno 1651. *Gaspari Francisco vander Heyden*, quarum investituram accepit Anno 1652. quemadmodum ejus filia *Barbara Antonia Augustina vander Heyden* Ao. 1693. quæ modo nupta est *Joanni Adriano* Baroni *De Bylant*, cujus stemma Genealogicum invenies apud *C. Butkens* in Annalibus Genealogicis familiæ de *Lynden* pag. 372. Ita extractum ex actis & probationibus operosæ litis de Toparchiis Meldene & Nieukercke in Magno Senatu Belgico.

Ecclesia inscripta est *S. Martino* Turonensi Episc. Patronatus ejus spectat ad Capitulum Metropolitanum *B. Mariæ* Cameracense.

Decima spectat ad idem Capitulum, in quâ Parochus suam habet portionem.

MEYLEGEM, Præfecturæ Gaveranæ ad Scaldim fluvium. Dominium Comitis Egmondani.

Ec-

Ecclesia Patronom colit *S. Martinum* Turonensem Episc. Patronatus ejus spectat ad Archiepiscopum hujus Diœcesis jure Ordinario.

Universa ferè hojus pagi decima spectat ad Parochum.

Hæc Cura Pastoralis longo temporis tractu deservita est per Pastores de Berleghem, sed auoo 1701. proprium nacta est Parochum.

MICHELBEKE, Præfecturæ Sottegemiensis. Domioium pridem gentis Egmondanæ, a qua illud circa medium præcedentis seculi titulo emptionis acquisivit cum Dominio de *Oudenhoven B.Mariæ*, *Petrus de Blondel* Saoctioris Coocilii Senator, deio Præses, in quâ stirpe hactenus perseverat.

Ecclesia dicata est *S. Sebastiano* Mart. Ejus Patrooatum gerit Cantor Ecclesiæ Collegiatæ *S. Hermetis* Rothnaci. Decima est tripartita cujus duæ trieotes spectant ad præfatum Capitulum, tertia triens portio Parochi est.

NUYKERCKE, Latinè *Nova Ecclesia*, primo lapide ab Aldenardâ, vetus Dominium Baroois de Pamele. Vide de eo latius sub pago de Melden supra pag. 260.

Ecclesia dicata est Virgioi Deiparæ in Cælos Assumptæ, sub Patronatu Capituli Metropolitànæ Cameracensis, ad cujus Capitulum spectat hujus pagi decima, exceptâ portioue Parochi; olim propter oumerolum populum in spiritualibus dismembrata a Parochiâ de Meldeo, ratioue cujus dicta est nova Ecclesia, eique hoc oomen adhæsit.

PAUWE-LATHEM, Latinè *Lauthem Parvum*, Præfecturæ Gaveraoæ, Domioium Comitis Egmoodaoi.

Ecclesiæ tutelaris est *S. Gangulphus*. Decima est tripartita, duæ trientes spectaot ad hanc Ecclesiam, altera trieos est Parochi, quæ pridem partim spectavit ad Capitulum S. Crucis Cameraci cum Patrooatu Ecclesiæ: Verum hanc decimam cum Patronatu anno 1701. præfatum Capitulum cessit Curæ Pastorali, uti similiter dictum in Pago de Berlegem, a cujus Parocho deservitur.

QUARESMONT, primo lapide cum dimidio a Rothnaco & altero ab Aldenardâ, nuper Dominium Principis Nassavii, quoodam gentis de Ligne, quod per ouptias *Ernestinæ* Priocipis *de Ligne* cum *Joanne* Comite Nassavio, iu illustrem stirpem Nassaviam devenit cum *Orroir*, *Sulseke* & *Ruyen*, quæ loca huic multum vicina fuut, constituentes simol unum tribonal & oourn Magistratum excepto *Orroir*.

Anoo 1715. emptiooum tabulis illa Domioia acquisivit *D. Joachimus de la Serre* Caotor & Canonicus Ecclesiæ Cathedralis Gandavensis, qui obiit anno 1717.

Ecclesia tutelarem colit *S. Amandum* Tungrensem Episc. Patronatus ejus spectat ad Abbatem *S. Theodorici* prope Remos in Galliâ, quæ Abbatia cum aooo 1695. anoexa est mensæ Archiepiscopali Remensi, eo jure utitur præfatus Archiepiscopus.

Decima est bipartita, cujus hodiè una medietas est Parochi, oam ea pars, quæ fuit præfatæ Abbatiæ *S. Theodorici*, dein pretio vendita est anno 1335. a præfatis Monachis Beoedictinis, Monialibus Ord. *S. Claræ* de Peteghem cum aliis bonis, cessa est aono 1706. Parocho, altera medietas spectat ad varios seculares.

ROOSBEKE, Præfecturæ Scornacensis, Dominium quondam gentis *Lummeniorum*, modo Comitis Egmondani.

Ecclesia Virgini Deiparæ inscripta est sub Patronatu Abbatis *S. Petri* Gandavi. Decima est tripartita, cujus una triens spectat ad hanc Abbatiam, altera ad Ecclesiam, & reliqua ad Parochum.

Olim hæc Ecclesia fuit appendix de *Weyligem*, erecta dein propter numerositatem populi in Parochialem, & sensim aucta est, adeout licet *Weylegem* sit Matrix Ecclesiæ Roosbecanæ, ea sensim decreverit, hæc autem surrexerit, & supergrassa sit tandem matrem.

ROSIGNIES, vernaculè *Roosenaken*, antiquitus *Russignies*, medio milliari a Rothnaco, ad fines hujus Diœceseos & limitem Hannonicum, ad *Rosnam* fluvium, vetus peculium gentis *Montmorenciæ*. Incolæ utuntur linguâ Gallicâ.

Ecclesia *S. Amando* Episc. sacra est sub Patronatu Capituli Rothnacensis. Decima spectat ad præfatum Capitulum & Parochum.

RUYEN. De hoc Dominio vide supradicta in pago de *Quaresmont*.

In sacris hic pagus longo temporis tractu administrata fuit per Pastores de Berchem, a quâ Parochiali distat integro milliari versus limitem Hannonicum & numerosiorem eo habet populum, estque majòris extensionis quam pagus de Berchem, complectitur enim 785. bonaria terræ.

Anno 1715. zelo & industriâ incolarum hujus loci, constructum est in eo a fundamentis novum templum Parochiale, dicatum *S. Cornelio* Papæ & Mart. Patronatus ejus spectat ad Abbatem *S. Theodorici* juxta Remos in Galliâ; quæ Abbatia cum anno 1695. annexa est in perpetuum mensæ Archiepiscopali Remensi; eo jure utitur præfatus Archiepiscopus.

Decima pro potiori parte spectat ad hanc Abbatiam, reliqua ad varios seculares, Pastori de Berchem qui hactenus illius curam habuit, solvitur annuè ex præfatæ Abbatiæ Decimis integra portio congrua.

Vetus Baronatus.

SCORNACUM, Gallicè *Escornaix*, vernaculè *Schoorisse*. Antiquus Baronatus, Præfecturæ Schornacensis caput, primum familiæ cognominis, dein per plura secula Procerum Gaveranorum Dominium, inter quos multum eminet *Arnoldus de Gavere*, plurimum carus *Joannæ* Flandriæ & Hannoniæ Comitissæ, quem ad Flandriæ & Hannoniæ gubernacula adhibuit durante captivitate *Ferrandi* sui mariti in Galliâ anno 1214.

Ludovicus Maleanus Flandriæ Comes anno 1378. præter Equestrem balteum, etiam Baronis titulum *Arnulpho de Gavere*, Domino de Schorisse & de Croiselles, conferendum omnino censuit, propter insignem Aldenardæ contra Gandenses novatam operam.

Deinde fuit Scotnacum seculo XV. per nuptias *Joannæ de Gavere* Dominæ de Scornaco cum *Simone de Lalaing*, Domino de Montigni illustris familiæ de *Lalaing*, a quâ item seculo XVI. jure nuptiali *Florentii de Berlaimont* cum *Margareta* Comitissa de *Lalaing*, Domina de Scornaco transiit in prænobilem familiam de *Berlaimont*. Ejus Epitaphium exstat in libro *des Armoiries de la Toison d'or* pag. 28.

Inde *Ludovicus Comes Egmondanus* Eques Aurei Velleris &c. itidem per nuptias *Mariæ Margaretæ* Comitissæ & hæredis de *Berlaimont* anno 1621. illud suæ stirpi Egmondanæ asseruit, in quâ illustri stirpe hactenus perseverat.

Arx

Arx hic olim splendida & valida commodaque fuit, latâque in gyrum fossâ cingebatur; at nunc ferè vetustate & incuriâ collabescit, cujus Schema exhibet A. Sanderus in Flandriâ Illustratâ tom. II. prout erat circa medium præcedentis seculi.

In Ecclesiâ hujus Parochialis exstant Sepulchralia monumenta Dynastarum sequentia cum hisce inscriptionibus.

In Sacello *S. Mariæ Magdalenæ* ad dextrum Chori latus.

Cy gist Madame Jaquelinæ de Gavere, *Douagiere de Sotteghem, Dame d'Escornaix, Romagies &c. Veufve de Noble & puissant Seigr.* Jean de Luxemburg, *Seigr. du dit lieu, qui trespassa en Portugal l'an* 1486. *le dixseptieme du mois d'Avril, & la ditte Dame trespassa l'an* 1505. *le seisieme du mois de Mars. Pries pour leurs ames.*

Quarteria,

Luxembourch, Melun, Beaulx, Abbeville.
Escornaix, Ligne, Aumont, Barbanson.

Ad sinistram Chori partem.

Cy gist Arnoul de Gavere, *Chlr. Seigneur d'Escornais & de Dieudonne, & Romagies & de Frayel, qui trespassa l'an de grace* 1476. *le* 2. *de Septembre.*

Cy gist Sibille de Ligne, *Dame d'Escornaix, de Dieudonné & Romagies, & de Frayel, que trespassa l'an de grace* 1468. *le* 26. *Juillet. Priez pour leur ames.*

Cy gist Ernoul de Gavere, *Chlr. Seigneur d'Escornais & de Dieudonne, & de Romagies, & de Frayel, qui trespassa l'an* 1463. *Pries Dieu pour son ame.*

Cy gist Marie d'Aumont, *Epouse au dessus dit Sr. heretiere de Brakele & de Sallardinghe, que trespassa l'an dessus dit* 1. *d'Octobre.*

In Ecclesiâ Abbatiæ Belloprati Virginum Ord. Cistерc. in Urbe Duacenâ exstat sequens Epitaphium.

Cy gist Messire Charles *premier Comte de Lalaing, Baron d'Escornaix, Seigneur de Brakele & de S. Aubin en Douay en son temps Conseiller & Chambellan des treshaut & trespuissant Prince Maximiliain Roy de Romains, de Don* Philippe de Castille, *& de l'Empereur* Charles V, *du nom, Chevalier de l'Ordre de la Toison d'or, Gouverneur & Capitaine du Chasteau & ville d'Audenarde, fit plusieurs voyages tant en*

guerre qu'en paix. Et fudit sa femme Jaqueline de Luxembourg, *eurent plusieurs beaux enfans ensemble & ayant toute sa vie vecu Catholicquement comme vraye amateur de Noblesse, trespassa Chevalier sans reproche a l'aage de 59. ans au dit Chasteau d'Audenarde le 18. de Juillet 1525.*

Epitaphium *Caroli de Lalaing II.* Comitis de Lalaing visitur in Ecclesiâ *S. Aldegundis* pagi de Lalaing, & profertur in libro *Le Blason & Armories de la Toison par Maurice* pag. 133.

Aldenardæ apud Recollectas in Choro solebat exstare monumentum Sepulchrale *Joannis de Gavere* Domini de Schornaeco cupreâ laminâ obductum cum militari ejus effigie & hâc Epigraphe.

Cy gist Messire Jehan de Gavere *Sr.d'Escornay.* Obiit Anno 1301. 29. Martii. *Cy gist Dame* Willeme de Wavrin *sa femme.*

Item ibidem aliud monumentum Sepulchrale cum hac inscriptione.

Cy gist Haut & Noble Messire Arnoul de Gavre, *Chlr. Sre. d'Escornay & Daschare.* Obiit anno 1316. 18. Septembris.

Et Haute & Noble Dame Cathline de Rode *Dame d'Escornay, & Daschare.* Obiit Anno 1314. 12. de May.

Quoad rem sacram Ecclesia Patronum veneratur *S. Petrum* Apost. titulo ad Vincula, sub Patronatu Abbatis *S. Amandi* Ord. S. Bened. ad Scarpam fluvium.

Decima est tripartita, cujus una tertia spectat ad præfatam Abbatiam cum pluribus agri possessionibus, altera tertia ad Parochum, & restans tertia ad varios seculares, nisi quod de tertiâ hujus tertiæ sit quæstio inter hæredes *Dominici van Hussel* & Pastorem de Kerckem.

Ibidem exstat *Hospitale* pauperum infirmorum titulo *S. Margaretæ.* Fundavit illud anno 1420. *Margareta de Ghistella* Domina Schornaecensis, in Choro Ecclesiæ Parochialis sepulta, vidua *Arnoldi de Gavera*, quæ pluribus bonis hoc Hospitale dotavit, eamque fundationem confirmavit *Joannes de Gavera* Episcopus Cameraeensis huic Hospitali Moniales aliquot Ord. *S. Augustini* præsunt. Curam hujus Hospitalis gerit Archiepiscopus hujus Dioecesis, & computus bonorum fiunt a Priorissâ coram solo Archiepresbytero hujus districtus, & duabus Sororibus ex senioribus.

In hoc Hospitali adventantes olim excipiebant peregrinos. In eo est Capellania a Dominis fundata, cujus possessor ad quinque missas in singulis anni hebdommades tenebatur, quemadmodum & in ipso castro, & Ecclesiâ Parochiali Scornacensi titulo *S. Mariæ Magdalenæ* omnes Castrales. In Ecclesiam Parochialem munifica cum primis fuit, eique varia beneficia assignavit *Jaquelina de Gavera* Domina de Sottegem & Scornaci, quæ obiit Anno 1505. cujus Epitaphium supra exhibuimus.

SEGHELSEM, olim in Diplomatibus *Singulsi-villa*, & signanter in Di-

Diplomate anni 1150. quo *Eugenius III.* confirmat bona & possessiones Abbatiæ Lobiensis in Supplem. Diplom. *A. Miræi* parte III. cap. LV. Pagus est Præfecturæ Scornacensis, Dominium Comitis Egmodani, distans a Scornaco medio milliari.

Ecclesia tutelarem colit *S. Ursmarum* Episc. sub Patronatu Abbatis Lobiensis Ord. S. Bened. ad Sabin fluvium.

Decima est tripartita, cujus una triens spectat ad hujus loci Parochum, reliquæ duæ trientes ad præfatam Abbatiam.

In Chronico Lobiensi, Gallico idiomate edito per *Ægidium Waulde*, Montibus 1628. 4. post vitam *S. Ursmari* pag. 356. legitur quomodo seculo IX. per incursiones Normannorum bona & possessiones Abbatiæ Lobiensis in pluribus locis direpta & vastata fuere, præcipuè pagus *Singulfi-Villa* (hodie Seghelsem) propè Aldenardam, ubi erat Ecclesia dicata *S. Petro* & *S. Ursmaro*, provisa XII. Canonicis ibidem institutis & fundatis; ita ut ibidem nil remaneret nisi ruina. Memoria hujus vastationis adhuc recens erat tempore *Fulcuini* Abbatis Lobiensis anno 966. qui narrat, quod certa persona adhuc in vivis erat, de quâ non exstat aliud indicium quam solummodo ejus nomen, qui appellabatur vulgo *Brouderkin*, quem nos diceremus *Frero*, sive latinè *Frater*, qui dicebat se cognovisse hos Canonicos, & quod ipsorum Præpositus vocaretur *Sparnanus* vel *Sparnatus*. Ita præf. Chron. Lobiense. Eadem ferè leguntur in gestis Abbatum Lobiensium, authore *Fulcuino* Abbate Cap. XVI. in Specilegio d'Achery novæ edit. Paris. 1723. tom. 2. pag. 735.

SULSIKE, milliari cum dimidio ab Aldenardâ. Dominium olim gentis de *Ligne*, dein jure dotali ad Nassavios devenit, uti latius dictum in pago de Quaresmont; inde anno 1714. emptione illud acquisivit *Joachimus de la Serre* Cantor & Canonicus Cathedralis Gandavensis, constituit cum Quaresmont & Ruyen unum tribunal.

Ecclesia Patronum veneratur *S. Joannem* Apost. & Evang. ad portam Latinam, Patronatus spectat ad Capitulum Metropolitanum Cameracense, ad quod spectat hujus pagi decima, in quâ Parochus suam habet portionem.

SWALMÆ MONACHORUM, vernaculè *Munnicx Swalm*, vetus peculium Abbatis Bavoniani, in cujus juribus successit Episcopos Gandavensis, fertur fuisse Patrimonium *S. Bavonis*. Situs est hic pagus ad rivolum *Swalmam* qui non longe hinc sese in Scaldim exonerat.

Hic pagus est ex illis XXII. qui proprium Comitis vocantur Vernacule *s'Graven-propre*.

Ecclesiæ tutelaris in hoc loco est *S. Mathæus* Apost. sub Patronatu Episcopi Gandavensis. Decima spectat ad Capitulum Cathedrale Gandavense, ex qua solvitur Parocho integra competentia.

Exstat ibidem Sacellum quod vulgo vocatur *Ste. Pieter ten Berghe*.

A. Miræus in Donat. Belg. Lib. I. Cap. XVII. novæ edit refert Diploma quo *S. Henricus* Imp. anno 1003. confirmat possessiones Monasterii *S. Bavonis* Gandensis, in quo inter cætera recenset. „ In pago Bragbatensi „ Villam *Swalmam*, cum Ecclesiis duabus & omnibus adjacentibus ejus."

SWALMÆ OMNIUM SANCTORUM, sive *Swalma Inferior* Vernaculè *Neer-Swalm*, vulgo *Alder Heyligen Swalm*, primo lapide cum di-

dimidio ab Aldenardâ, ad Rivulum *Scwalm*, Præfecturæ Gaveranæ, Dominium Comitis Egmondani.

Ecclesia inscripta est omnibus cæli Sanctis, quorum festum die 1. Novembris ad lucrandas in eâ largas Pontificias Indulgentias magnâ celebritate, devotione, & populi affluentiâ celebratur.

Patronatus hujus Parochialis spectat ad Archiepiscopum hujus Diœceseos, Jure Ordinarii. Decima universa spectat ad Parochum.

VOLCKEGEM, medio milliari ab Aldenardâ. Jurisdictio Suprema, quam altam-justitiam vocant, spectat ad gentem *Triestiam* Dominos de *Ruddershove*, qui modo *Theodorus Triest* Vir Nobilis & Consularis Gandavensis, Dominium secundarium sive Bassa Justitia spectat ad Baronem de Pamele.

In Ecclesiâ Parochiali *D. Jacobi* Gandavi legitur sequens Epitaphium.

Hier licht begraven Edele ende Weerde Jan van Kethulle, F^s. Jans, **in syn leven Heer van Assche / ende Volckegem / die starf den** 25. **dach van November Ao.** 1524. **Ende Mejonckvr.** Margriete vander Poorten F^a. Franchoven, **syn geselnede / die starf den** 8. **dach van Sept.** 1538.

Quarteria.

Kethulle, Onredens, Vander Poorten, Dixmude.

Ecclesia tutelarem colit *S. Martinum* Tungrensem Episc. sub Patronatu Abbatis Eenamensis.

Decima in tres dividitur partes æquales, quarum una spectat ad præfatam Abbatiam Eenamensem, reliquæ duæ ad Parochum. Deservitur per Pastorem de Edelaere, a quâ Parochiali vix distat horæ quadrante.

WELDENE, olim *Wenlines* in Diplomatibus, primo lapide ab Aldenardâ ad Scaldim fluvium qui Gandavum tendit, duobus jam olim Dominis dominatur, unde duo ibidem sunt tribunalia, habentque suam jurisdictionem locis & personis distinctam. Unum Dominium est Comitis Egmondani ratione sui Baronatus Scornaeensis, alterum est, quod nuper fuit familiæ *N. D'Hane*, quod acquisivit titulo emptionis a *Guilielmo Ernesto a Gandavo*, Baronis Arcis *S. Joannis* vulgo St. Jans Steene ex familia Gandavensi. Hoc Dominium anno 1715. emptionis tabulis devenit ad *Nicolaum* Overstraeten Mercatorem Alostanum, pretium fuit 13000. flor.

Ecclesia dicata est S. Martino Turonensi Episc. sub Patronatu Abbatis Eenamensis, dono *Odonis* Episc. Camerac. anno 1110. ut patet ex hoc Diplomate. Decima spectat pro potiori parte ad hanc Abbatiam, in quâ Pastor habet octavam partem & universas decimas lini; in Novalibus vero per primum triennium integras decimas, quæ dein devolvitur ad præfatam Abbatiam, in quâ ut ante habet octavam partem.

In

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. Odo divinâ miseratione Cameracensium humilis Episcopus, præsentibus & futuris in perpetuum. Cum a Salomone qui ais fili memorare in omnibus novissima tua, & in æternum non peccabis. Ad animarum ædificationem invitemus generaliter nobis, quibus est Ecclesiarum commissa sollicitudo, specialius est insudandum, ne ea quæ Spiritus Sancti gratiam parvitati nostræ gratis credita sunt gelidè dispensemus, cum secundum Apostolum omnibus, maximè domesticis fidei misericordes & benefici esse debeamus. Proinde ad animæ nostræ & prædecessorum nostrorum salutem. Communicato Archidiaconorum nostrorum & Clericorum consilio. Reverendi filii nostri Gilberti Ehamensis Abbatis petitioni condescendentes Altare de *Wenlines* Salvis per omnia nostris & ministrorum nostrorum debitis, liberum & impersonatum Ecclesiæ Ehamensi assignamus. Eo utique canonicæ institutionis tenore. Ut Consilia nostra Abbas adeat, & Presbiter qui in eo cantaturus est curam de manu nostra recipiens, nobis & ministris nostris de Synodalibus respondeat. *Ex Archivii Abbatiæ Enamensis.*

Ad hanc igitur traditionis nostræ immunitatem perpetuo consistendam. In prævaricatores anathematis gladium denudamus, atque subsignato canonicorum nostrorum testimonio, per hanc sigilli nostri subimaginationem insignimus. S. Radulfi, Johannis Anselli Archidiaconorum. S. Erleboldi Præpositi. S. Erleboldi Decani. S. Balduini. Mazelini Canonicorum. Actum est hoc Anno Incarnati Verbi M. C. X. Indictione III. Præsulatus vero Domini *Odonis* Anno V.

WEYLEGEM, Dominium Comitis Egmondani. pagus exiguæ extensionis & magis Vicus quam pagus dici potest, complectitur enim tantum sub se 74. terræ bonaria, & incolas habet perpaucos.

Ecclesia tutelarem habet *S. Margaretam* Virg. & Mart. Ejus Patronatus est Abbatis *S. Petri* Gandavi.

Olim fuit Matrix Ecclesiæ Roosbecanæ quæ ævo isto dicebatur Capella de Weylegem, modo Roosbeca matrem supergressa est, & superavit. Deservitur a Pastore de Bost.

FINIS DECANATUS ROTHNACENSIS.



HISTORIA
SACRA ET PROFANA
ARCHIEPISCOPATUS
MECHLINIENSIS.

DECANATUS OORDEGEMIENSIS.

BALEGEM, Antiquitus *Badelgem*, Præfecturæ Rodenfis, dudum fpectavit ejus Dominium ad Dynaftam ditionis Rodenfis, de gente *Rodrigues*, nuper jure uxorio ex eâ gente devenit ad *Ignatium de la Tour Taffis* & *Joannem Baptiftam de Heccart* Dom. *de Meaulne*, Confulem oppidi Aldenardenfis. Conftituit cum pago de Scheldewiendeke & Mnortzele unum tribunal. Hic pagus eft magnæ extenfionis, continet enim ferè mille bonaria terræ.

In Balegemio fitum eft Dominium de *Bottele* cum Prætorio ab aliquot feculis poffeffum a gentilibus de *Bette*, quod dein per nuptias *Elifabethæ de Bette* cum *Ludovico de Rodoan* Domino de Berleghem devenit in familiam de *Rodoan*, inde viâ emptionis in familiam *D'Hane*, in quâ illud hodie poffidet *Sebaftianus d'Hane De Bercè* Senator Concilii Flandriæ.

Vifitur in eodem pago Toparchia, & vetus Prætorium, quod fplendidum olim fuit, vulgo *Eeffeghem* vel ipfis parietinis & ruderibus fuis adhuc hodiè exftantibus multum confpicuum, fpectans ad gentiles de *Bette*, qui modo Marchio de Lede.

In Ecclefiâ Cathedrali Gandavi vifitur Monumentum ex nigro marmore perelegans, cum hac infcriptione.

D. O. M.

Generis Nobilitate animique virtute Clariff. Viro ac *D. Simoni Bette* Domiuo a Bottele, domi & militiæ magnis muneribus perfuncto, ejufdemque Conjugi Dnæ. *Eleonoræ de Watripont*, ab autiquâ profapia Nobilis Matronæ, defideratiff. fuis parentibus mæfti liberi pofuerunt. Obiit ille Anno XV^c. LIII. Nov. 2. Hæc vero Septemb. 2. XV^c. XLVII.

Quarteria circumcirca hæc appofita.

Bette, *Trieft*, *vande Meerfch*, *Angrelles*, *Varnewyc*, *Lovendeghem*, *Munte d'Holland*, *Maffeme*, *Wadripont*, *Kegbele*, *Du Quen*, *van Stalle*, *Le Croix*, *Clocman*, *Lannoy*, *Cabillau*.

Quoad

Quoad rem facram Ecclefia tutelarem colit *S. Martinum* Turonenfem Epifc. Ejus Patronatus fpectat ad Capitulum Metropolitanum Cameracenfe, ad quod etiam fpectat potior pars decimarum hujus pagi, reliquæ earum partes fpectant ad Parochum, cui infuper præfatum Capitulum folvit annuè in Supplementum competentiæ XLV. Libras Fland. item fpectant ad Marchionem de Rodes, Abbatiam Ninhovienfem & varios feculares.

Incepit ouperis annis in hac Ecclefiâ fpecialis cultus & Veneratio *B. Jofeph* fponfi Virginis Deiparæ, in cujus fefto folemnis agitur fupplicatio.

In hac Parochiali eft Capellania *B. Mariæ* gravata miffa Sabbathinali, unita Paftoratui Anno 1680.

Intra limites hujus pagi eft Capella B. M. V. medio milliari diftans a Parochiali, in qua diebus Rogationum fit ftatio, & feria II. Pafchatis annuè habetur concio.

BAMBRUGGE, pagus Comitatus Aloftani, a quo oppido diftat milliari cum dimidio. Ejus Dynafta ufufructuarius nuper fuit *N. van Hulte*, poft cujus mortem 1721. rediit ad familiam *Deynaert*. Conftituit cum Burft, Snonegem & Cottem unum tribunal.

Ecclefia facra eft *S. Lamberto* Tungrenfi Epifc. Ejus Patronatus fpectat ad Abbatiffam de Foresto Ord. S. Bened. in Suburbano Bruxellenfi, ad quam fpectat potior pars decimarum, quam acquifivit dono ab *Ægidio de S. Auberto* Anno 1209. uti fuo loco pluribus dicetur in pago de Burft, cujus Parochialis eft appendix.

BAVEGEM, olim *Bavingem*, locus in antiquis Diplomatibus Bavonianis notiffimus, fub Præfectura Rodenfi. Vetus Abbatiæ Bavonianæ Dominium. in cujus juribus fucceffit Epifcopus Gandavenfis.

Ecclefia Patronam veneratur *S. Wilgefortem* Virg. & Mart. nobis Belgis *Oncomera*. vernaculè *Sinte Omcommer*. Patronatus eft Epifcopi Gandavenfis, uti Abbatis Bavoniani. Longo temporis tractu fuit appendix Ecclefiæ Parochialis de Vliederzele, a quâ feparata eft anno 1719. & proprium nacta eft Defervitorem. Univerfa Pagi Decima eft Capituli Cathedr. S. Bavonis Gandavi, quod facro hujus Ecclefiæ Miniftro hactenus annuè folvit competentiam 300. flor.

BAYEGHEM, Præfecturæ Gaveranæ, Dominium Comitis Egmondani.

Ecclefia facra eft *D. Bavoni* Gandenfium Patrono. Ejus Patronatum gerit Abbas Aquicinctinus Ord. S Bened. propè Duacum, qui & poffidet potiorem partem decimarum, reliquæ earum partes fpectant ad Parochum & varios feculares, Parocho infuper annuè folvuntur a præfatâ Abbatiâ pro Supplemento competentiæ fex Libræ Flandricæ.

Hæc Parochia licet diftincta fit a Parochiâ de Munte eique contiguâ communem tamen cum illa Paftorem habet, qui alternis vicibus in iifdem Ecclefiis rem divinam operatur.

Anno 1096. *Manaffes* Cameracenfis Epifc. donat Abbatiæ *S. Petri* de Dickelvenna ad Gerardimontem tranflatæ altare de *Badengeyn* (quod hodie *Bayeghem* nuncupatur), quod diploma exhibuimus in Gerardimonte: Præfumendum itaque eft, quod permutatione bonorum, vel alias præfata Abbatia *S. Petri* tranftulerit Patronatum & jus decimarum cum aliis bonis in præfatam Abbatiam Aquicinctinam, cujus hæc Abbatia colonia feu filia eft.

Huic Parochiali in Spiritualibus subest Vicus de *Makegem*, qui in temporalibus subest pago de Schelderode Præfecturæ, Rodensis Dominio.

BORSBEKE, Gandavensis familiæ vetus Dominium, qui modo Princeps Isegemiensis &c. Est clientela Comitis Alostani, a quo oppido distat altero lapide.

Ecclesia inscripta est *S. Antonio* qui speciali cultu hic loci veneratur & colitur, ipso Divi festo & Dominicâ ultima Augusti cum solemnis peragitur supplicatio, totaque anni tempore ad eundem Divum peregrinatio perseverat non solum a vicinis; sed etiam a maximè dissitis populis.

Anno 1694. die 11. Maii Ecclesia igne fortuito de cælo lapso & turris cum aliquot vicinis ædibus consumpta sunt; sed e ruinâ suâ jam surrexit.

Decimarum præcipuam partem possidet Abbatia de Foresto Ord. S. Bened. propè Bruxellas, dono *Ægidii de Sto. Auberto* An. 1209. cujus donationis diploma exhibeo in pago de Burst; sextam vero decimarum partem donat Ao. 1232. *Balduinus* Comes Alostanus Capellaniæ Castri Gandavensis sive Veteris Burgi, qui & hodie illas decimas possidet.

Præfata Abbatia de Foresto solvit hodie annuè ex suis decimis competentiam 400. flor. Parocho.

BOTTELAER, altero lapide a Gandavo, Præfecturæ Rodensis, ad cujus Marchionem spectat hujus loci Dominium.

Ecclesia tutelarem habet *S. Martinum* Turonensem Episc.; sed cum circa Annum 1643. hic cœpit vigere cultus *B. Annæ*, ea exinde ut Patrona & tutelaris agnoscitur & colitur, præcipuè vero feriâ 3. post Pentecosten & in ipso Divæ festo cum Novenâ.

Nostrâ ætate illic ex peregrinorum & piorum eleemosynis ac oblationibus ampla & illustris exstructa est Basilica *D. Annæ* sacra, in quâ magnus populi concursus & peregrinatio perseverat; ita ut hic locus prodigiorum & benefactorum celebris evaserit.

In hac Parochiali est Capellania *S. Crucis* unita Pastoratui anno 1611, item Capellania *B. Mariæ* Virg. unita eidem Pastoratui Anno 1684.

Patronatus hujus Parochialis spectat ad Abbatem *S. Petri* Gandavi.

Decima pro majori suâ parte spectat ad præfatam Abbatiam *S. Petri*, sola enim sexta earum pars spectat ad Parochum, in quibusdam tamen agris habet duas partes decimarum, at vero ubique novales, cui insuper in Supplementum competentiæ dantur annuè a præfatâ Abbatiâ XXX. Libræ Flandr.

Hic loci est Vicariatus F. F. Ordinis Carmelitarum Ordinis B. M. V. de Monte Carmelo, fundari cœptus Anno 1667. a *Bertolpho de Paix*, & *Judoca de Paix* ejus sorore, qui ad hoc pium opus insigne prædium cum XXX. circiter bonariis terræ & sylvis hic & in viciniâ sitis sub certis oneribus in perpetuum contulerunt, cum consensu & amortisatione Catholicæ suæ Regiæ Majestatis, & dein Anno 1671. ad effectum deductum sub certis conditionibus & limitationibus inter D. Archiep. Mechl. ex parte Pastoris loci ex unâ parte, & Patres Ord. B. M. V. De Monte Carmelo ex parte alterâ, quas conditiones hujus loci Pastor nobis gratiosè communicavit, & visum est hic referre.

Con-

Conditiones Concordati inter Illustrissimum & Reverendissimum D. Archiepiscopum Mechliniensem loco Pastoris unâ ex parte & Patres Ordinis B. M. V. de Monte Carmelo ex alterâ parte.

I. Totis viribus omnes Carmelitæ commorantes in Bottelaer devotionem erga, S. Matrem *Annam* in Ecclesiâ Parochiali de Bottelaer promovebunt, nec ullos directè aut indirectè ab illâ avocabunt, idque secundum mentem fundatoris prout patet ex Supplicâ Regiæ Majestati oblatâ Bruxellis 23. Maii. 1667. hic pro majori claritate adjectâ.

Representé a son Excellence le Marquis Castel Rodrigo 23. de May 1667. Remonstrent tres humblement Bertolf de Paix, & Josine de Paix frere & sœur demeurant a Gand, que pour avancer l'honneur de Dieu & le culte de S. Anne, dont l'Image miraculeuse est honoré au village de Bottelaer Diœcese de Malines distant deux lieux de la ditte ville de Gand, & pour l'affection qu'ils portent a l'ordre de nostre Dame du Mont Carmel, ils ont intention de faire batir un petit Convent pour douze, ou quinze Religieux du dit Ordre en la maison qu'ils ont au dit Bottelaer, & de leur donner vint six, ou trente bonniers de terre situé au dit lieux pour leur subsistence, affin que les dits Religieux puissent aider le Pasteur & son Chapelain a entendre les confessions de pelerins, qui y accourrent de toute part. Ce pour quoy il supplient tres humblement vostre Excellence de leur donner permission de faire les dittes fondations & devotion, & leur en faire depecher les lettres d'Octroy & amortissement au convenable, que faisant &c.

II. Ne ædificatio, ornatus, & intertentio dictæ Parochialis Ecclesiæ impediantur, nonquam directè vel indirectè impedient eleemosynas, quas in conscientiâ putabunt ædificationi, ornatui & intertentioni dictæ Ecclesiæ Parochialis a devotis ad *S. Annam* confluentibus destinari.

III. Ad requisitionem Pastoris & non aliter quam de illâ expressâ mittere tenebuntur ad Parochialem duos confessarios Dominicis, & Festis diebus, feriis tertiis totius anni, ac reliquis solemniis octavarum devotionis *S. Annæ* diebus, ac concionatorem decies per annum juxta determinationem Pastoris, cujus erit præmonere Superiorem octiduo ante.

IV. Nonquam in Ecclesiâ Conventuali Catechismum faciant.

V. Dominicis & Festis diebus, omnibus feriis tertiis totius anni, ac reliquis solemnium Octavarum devotionis *S. Annæ* diebus tenebuntur in Ecclesiâ Parochiali celebrare statutis a Pastore horis usque ad quatuor sacra sub stipendio octo assium solvendo ex obligationibus ratione cujuslibet sacri, quod officium non poterunt Reverendi Patres præstare nisi requisiti a Pastore, qui etiam poterit pauciores quam quatuor aut nullos vocare; si autem reliquerit vocatis intentionem liberam celebrandi, solventur cuilibet tres asses.

VI. In Conventuali Ecclesiâ ne populus a Parochiali avocetur Dominicis & Festis diebus ad sacrum non pulsabitur nisi nolâ, nec R. R. Patres celebrabunt unquam ab horâ decimâ usque ad undecimam, similiter non celebrabunt a Dominicâ Resurrectionis usque ad festum omnium Sanctorum ab horâ septimâ usque ad Octavam, & ab eodem festo omnium Sanctorum usque ad Dominicam Resurrectionis ab horâ octavâ usque ad nonam. Diebus autem devotionis *S. Annæ* octavis earum & omni-

bus feriis tertiis toto tempore matutino Ecclesia Conventualis clausa manebit.

VII. Vesperas decantare non poterunt nisi illis & Catechismo in Ecclesiâ Parochiali absolutis, id est non ante horam quartam pomeridianam.

VIII. Editui Ecclesiæ Parochialis mensæ Sti. Spiritus Dominicis & Festis sub solemni sacro Conventuali, & sub privatis aliis in Ecclesiâ dictorum patrum quæstuare seu eleemosynas colligere poterunt, Quæstore Conventus sequente.

IX. Truncum seu gazophilarium debitis seris obserratum in quo piorum eleemosynæ reponantur in ædificationem, ornatum Ecclesiæ Parochialis, in Conventuali Ecclesiâ loco congruo poterunt constituere juxta nostram determinationem.

X. Venerabile non exponent totâ quindenâ Paschatis, nec Communionem distribuent, multo minus diebus quibus clausa manebit Ecclesia Conventualis.

XI. Supplicationibus publicis dictæ devotionis cum crucibus & Conophæis suis omnes Religiosi Conventus legitimè non impediti tenebuntur interesse cum a Pastore requirentur.

XII. Dicti Patres Carmelitæ nec per se, nec per alias ullas oblationes aut eleemosynas ob missas in Ecclesiâ Parochiali celebrandas recipient inscio vel invito Pastore.

XIII. Non poterunt dicti Patres in suâ Ecclesiâ vel Oratorio ullum sepelire secularem, nisi prius celebratis in Ecclesiâ Parochiali exequiis per Pastorem loci aut ejus vicarium, & salvis manentibus Domino Pastori, aliisque omnibus Ecclesiæ Parochialis ministris iisdem juribus ac si defunctus in Ecclesiâ ipsâ Parochiali sepeliretur.

Si super præmissis (quod Deus avertat) aut aliis inde dependentibus vel annexis oriatur aliqua difficultas, super quâ decisio vel interpretatio aliqua requiratur, R. R. P. P. Carmelitæ uti & Dominus Pastor pro se & successoribus hisce promittunt, quod stabunt judicio & decisioni Illustrissimi Domini Archiepiscopi & Successorum ejus privativè ad omnes, nec ab eo appellabunt, ad cum effectum renunciantes omni privilegio contrario, has autem supradicti concordantes signabunt atque R. R. P. P. procurabunt approbationem illius in primo Capitulo, uti & a Generali Ordinis ubi fuerint requisiti, quæ omnia subscripti acceptarunt hinc inde.

F. Franciscus Booz spei Provincialis.

F. Daniel a Sta. Maria primus Definitor.

F. Sebastianus a Sto. Paulo secundus Definitor ac S. T. Professor.

F. Joseph a Jesu Maria tertius Definitor ac Magister Novitiorum.

F. Leo a Sto. Laurentio quartus Definitor.

F. Jacobus a Sto. Antonio assistens R. Adm. Patris Provincialis.

Concordat cum Originali quod attestor Bruxellis hac 7. Septembris 1671. & erat signatum F. Jacobus a Sto. Antonio assistens R. Adm. Patris Provincialis.

Hæc Copia est conformis cum originalibus conditionibus signatis a Reverendis Patribus Provincialis ac Definitoribus, & asservatis in archivis Archiepiscopatus, & erat signatum. Quod attestor Jac. Ottaert Notarius Apostolicus 1671.

Exinde rescriptum est D. Pastori dicti loci de Bottelaer ex parte Illustrissimi D. Archiep. in hunc modum.

Con-

Concessit Illustrissimus D. Veniam aperiendi Oratorium in Bottelaer iis conditionibus, quas sperat sufficientes pro conservatione & adjutorio Ecclesiarum Parochialium, commendat utrique parti pacem & concordem in vineâ Domini laborem. Ego autem R. V. ad obsequia paratissimus servus Alb. de Selessin, mitto conditiones, quas Illustrissimus D. ita vult observari, ut cesset supra-dicta venia si ullâ in parte infringatur. Mechl. 10. Septembris 1671.

BREYVELDE, sive *Grootenberghe*, Præfecturæ Sottegemiensis, Dominium Comitis Egmondani.

Ecclesia sacra est *S. Petro* Apost. titulo ad Vincula. Patronatum ejus obtinet Abbas *S. Martini* Ord. Præmonstr. apud Casteletum Picardiæ oppidum, qui modo Archiepiscopus Senonensis.

Decima pro sua medietate spectat ad *N. Felleri* Advocatum Tornaci, una quarta competit Capellaniæ castrali in Sottegem, alteram quartam habet Parochus cum medietate decimarum lini.

Deservitur hæc cura Pastoralis per Pastorem de Erteghem.

BURST, primo lapide cum dimidio ab Alosto, via quâ itur Aldenardam. Jus usufructuarium hujus Dominii pertinuit noper ad N. van *Hulte*, post cujus mortem anno 1720. rediit ad familiam de *Deynaert*, prout Bambrugge, Sonnegem & Cotrem qui vicus est in vicinia. Hæc Dominia sunt in Clientelâ Comitis Alostani, & inter illos XXII. censentur qui vulgo Proprium Comitis appellantur, vulgo *'sGraven-Propre*, & constituunt simul unum tribunal. In hoc pago Dominium habet Abbas Trunciniensis item Curiam censualem, qui sese extendit in Bambrugge, Sonnegem, Cottem, Vlierzeele & Baveghem, suum habens Baillivum & Scabinos super realibus jus dicentes.

Ecclesia tutelarem colit *S. Martinum* Turonensem Episc. Patronatus spectat ad Abbatissam de Foresto, cui & potior competit pars decimarum dono *Ægidii de S. Auberto* anno 1209. cujus Diplomatis prima & ultima verba solum recitantur ab *A. Miræo* in Not. Eccl. Belg. Cap. CC. XXXIV. veteris edit. quod integrum apud nos exstat, quodque inseri permisimus in Suppl. Dipl. *A. Miræi* parte I. Cap. XVI, cujus hic est tenor.

Notum sit omnibus Christi fidelibus, quibus præsens Scriptum videre contigerit, quod Ego ÆGIDIUS, Miles Dominus de Sancto Auberto, & M . . . Uxor mea, omnes decimationes in Parochia de *Bursta* & *Bambrugghe* & *Vleckem* & *Borsbeka*, cum omnibus eorumdem decimationibus, appendenciis, & omnibus novalibus, nunc temporis & imposterum ad Nos pertinentibus, sub testimonio proborum Virorum, liberè & absolutè in eleemosynam Ecclesiæ contulimus Forestensi;

Fide & juramento ante fores Ecclesiæ de *Hautrive* Feriâ sextâ ante Ascensionem Domini præstitis, quod nec à Nobis, nec à nostris Successoribus præfata Ecclesia de *Forest* aliquam calumniam pateretur. Et pro injurioso delicto Forestensi Ecclesiæ à Nobis illato, bonarium dimidium terræ contulimus eidem Ecclesiæ apud *Burst*, Donationem vero decimarum & terræ prædictæ sub periculo omnium bonorum nostrorum apud *Burste*, Sigillo Dominæ Comitissæ & nostro promisimus legitimè confirmari.

Nomina verò Testium, qui interfuerunt huic venditioni & Donationi, sunt hæc:

Willemus Præpositus de Forest, qui ex parte Ecclesiæ Forestensis fidei & juramenti interpositionem cum donatione ab utrisque, scilicet Ægidio Milite & M . . . Uxore suscepit,

Willemus, Presbyter de Aloft,
Henricus & Rogerius Fratres,
Segerus & Rogerius, & alii quam-plures idonei, & competentes.
1119. Actum Incarnationis Dominicæ anno millesimo centesimo, nono-decimo, mense Majo.

Præfata Abbatia de Forestu Anno 1680. cessit Pastoratui has suas decimas de Burst, Bambrugge & Vlackem sub annua pensione 300. flor. præfatæ Abbatiæ præstandâ & cætera onera exsolvenda quibus decimæ sunt subjectæ.

Capellania Castralis Gandavensis, sive veteris Burgi in hoc pago, ac Bambrugge, & Borsbeca gaudet sexto manipulo decimarum, excepto lini, quæ solæ competunt Parocho, præfata Capellania has decimas acquisivit dono *Balduini de Aloft* anno 1232. ut patet hoc Diplomate.

Ferdinandus, Flandriæ & Hannoniæ Comes, omnibus præsentes litteras inspecturis salutem. Noverit universitas vestra, quod *Balduinus de Aloft* in præsentiâ nostrâ constitutus coram nobis & hominibus nostris spontaneâ voluntate werpivit pro se & successoribus suis omne jus, quodquod habuit vel habere poterat in decima de Burst, quod spectat ad Capellaniam Castri Gandensis, renuntians omni juris auxilio, quod sibi unquam possit competere in decimâ prædictâ. In ejus rei testimonium nostris præsentibus litteris sigillum nostrum fecimus apponi. Actum Gandavi anno Domini millesimo ducentesimo trigesimo secundo mense Septembri.

Viget in hac Parochiali cultus *S. Eligii* Episc. 29. Junii & 1. Decembris.

Cæterum præfata Abbatia Truncíniensis in hoc pago ampla & non exigua rura, & in vicino pago de Sonnegem possidet, Dono *Iwani* Comitis Alostani & uxoris ejus *Lauretæ* filiæ *Theodorici Alsatii* Comitis Flandriæ Anno 1139. cujus donationis Diploma proferemus infra in pago de Sonnegem.

CHERSCAMP, altero lapide ab Alostu, pagus Comitatus Alostani, Dominium supremum sive alta justitia (ut loquuntur) hujus pagi spectat ad gentiles de *Cordes*, qui hodie *Lancelotus de Cordes*, Toparcha de Wiechelen &c. Media & bassa justitia, & Dominium fundi sive *Seigneurie Fonciere* spectat ad Præpositum & Dominam Monasterii de Tusschenbeka Ord. Præmonstr.

Hic pagus est ex illis XXII. qui proprium Principis, vulgo *'s Graven-Propre* vocantur; est ex aliquâ sui parte sylvosus, & glebâ non adeo felice, utpote qui miricetum olet.

In hoc pago item est Dominium de *Boyèghem* habens inibi suam jurisdictionem personis & locis distinctam quod Anno 1698. devenit ad *Petrum Huens*, in qua stirpe perseverat.

Ecclesia tutelarem colit *S. Dionysium* Mart. Patronatus ejus spectat ad Præpositum & Dominam Monasterii præfati de Tusschenbeka, cum pagi decimâ.

Nicolaus Episc. Camerac. confert anno 1248. Altare de Cherscamp. Abbati & Conventui Truncíniensi & anno 1252. Abbas & Conventus Truncíniensis conferunt Præposito & Sororibus de Cherscamp hoc Altare, quæ diplomata nos ipsi in præfato Monasterio vidimus. Ex virtute hujus donationis hanc curam Pastoralem administrarunt hactenus Præpositi hujus Monasterii.

Hic

Hic loci Anno 1138. fundatum fuit Monasterium Virginale Ord. Præmonstr. ab *Twani* Alostensis viduâ.

Quis porro fuerit *Twanus* Alostensis incertum, non fuisse *Twanum* Comitem Alostensem, qui paulo ante Truncinienses Cannonicos in Regulares converterat, annorum ratio videtur repugnare, cum *Meyerus* tradat eum obiisse Ao. 1144. & *A. Miræus* Anno 1146.

Si vera sint quæ Annales domestici Truncinienses tradunt, quæ eum obiisse tradunt anno 1138. postea ejus vidua hoc Cœnobium fundasse eodem scilicet anno quo hic *Twanus* obiit, interim res manet incerta, præcipuè cum antiqua Monumenta hujus Cœnobii in turbis Belgicis deperdita sint, ex quibus hoc erui poterat.

Cæterum quem locum Cœnobio suo ea vidua legaverat, posteritas mutavit & anno 1256. cessit in loco vicino dicto *Tusschenbeke*; hâc præsertim ratione, quod ita circumquaque serpentes omnia infesta redderent, ut ne altaria quidem ab hoc malo essent tuta. Obit tamen adhuc Præpositus, quem hodie ab Abbate Grimbergensi accipiunt Pastorale munus in Cherscamp, ne omnino primæ institutionis memoria abolita videatur.

Denique solebat a tempore fundationis hoc Cœnobium subesse Abbati Trunciniensi, eique mansit subjecta usque ad annum 1705. quo præfatus Abbas cessit Abbati Grimbergensi ejusdem Ordinis, & abdicavit se omni suo jure, quod in præfato Monasterio & pastoratu de Cherscamp ipsi competebat, & ita hodiè subest præfato Abbati Grimbergensi, qui in eo e suis Præpositum constituit, qui simul curam Pastoralem de Cherscamp administrat.

SERIES PRÆPOSITORUM IN TUSSCHENBEKA.

Wedericus, Præpositus.
Henricus, Prior in Cherscamp.
Guilielmus, Prior de Cherscamp Anno 1229.
Franco, Præpositus in Tusschenbeke Ao. 1256.
Walterus Wulfs.
Norbertus Afca. Obiit anno 1368.
Joannes de Laet. Obiit anno 1372.
...... *Vanden Abeele.* Ao. 1448.
Martinus de Gavere. Anno 1473.
Joannes Roussens. Anno 1508.
Adrianus Adriaens. Anno 1514.
Rolandus Sanders, dein postulatus Abbas Diligemensis XXXIII.
Gerardus vanden Berghe. Obiit Ao. 1524.
Ludovicus Cottem. Anno 1540.
Joannes Claes. Anno 1573.
Franciscus de Moor. Anno 1605.
Guilielmus Groenincx, Can. Abbatiæ Ninhoviensis. Anno 1637.
Guilielmus de Stroopere. Obiit Anno 1638.
...... *Moerbesius.* Anno 1642.
Georgius Snick. Anno 1661.
Amandus Annè. Anno 1677.
Franciscus de Grave, dein alibi promotus obiit Anno 1695.
Philippus Ronse, dein alibi promotus obiit anno 1695.
Claudius Stuperaers, dein Anno 1693. electus Abbas Trunciniensis.
Paulus Droesbeeck, usque ad annum 1705. quo Præpositus constitutus est ab Abbate Grimbergensi qui sequitur.
Guilielmus de Vos, dein anno 1720. Pastor in Berchem propè Bruxellas.
Siardus Cosyn ex Soppriore Abbatiæ Grimbergensis præsens Præpositus.

Hanc Seriem Præpositorum ex tabulâ pensili in Abbatiâ Truncinienfi nos ipsi anno 1720. excepimus, exceptis duobus ultimis.

In hoc pago exstat Capella *S. Crucis* (vulgo *Bruyne Cruys Capelle*) quæ a febricitantibus multum invisitur & frequentatur, quæ ditata est Venerandis Reliquiis *S.S. Crucis*, in quâ feriâ sextâ per annum sacrum peragitur, magna autem in eâ solemnitas est Dominicâ V. post Pascha & per Novenam in quâ magnus illic accursus est vicinorum.

DICKEL, tertio lapide a Gandavo, pagus Comitatus Aloftani, in sacris & profanis subest Abbati *S. Petri* Gandavi.

Ecclesia inscripta est *S. Hilduardo* de quo pluribus egimus in pago de Dickelvenne in Decanatu Rothnaeensi.

Decima hujus pagi fuit præfatæ Abbatiæ *S. Petri* quam nuperis annis cessit huic Pastoratui. Deservitur hodiè per Pastorem de Swalme Monachorum, qui alternis vicibus ibidem rem divinam operatur.

EERDEGEM, sive *Erondegem* primo lapide ab Alosto. Liberum est Allodium, neque in Clientela vel fide tenetur ullius, nisi Dei & solis. Habet altam, mediam & infimam justitiam. Dominium hujus loci longo temporis tractu fuit penes gentiles de *Schoutete* alias van *Zuyle*, cujus gentis originem & majores exhibet *D. Lindanus* in suâ Teneræmundâ, ab his devenit seculo XVII. viâ emptionis in familiam *De Wilde* cum medietate pagi de Ottergem, in quâ illud nuper possedit *Emanuel Guilielmus de Wilde*, post cujus mortem Anno 1716. ejus filio obvenit.

Reliqua medietas de Ottergem spectat ad familiam Gandavensem & Oordegemio subcenfetur.

Ecclesia sacra est *D. Petro* Apost. titulo ad vincula. Ejus Patronatus est Abbatis *S. Adriani* Ord. S. Bened. in Gerardimonte, ad quem etiam spectat non exigua pars decimarum, præcipua autem earum pars spectat ad Episcopatum Antverpiensem; hæc autem olim fuit Abbatiæ *S. Bernardi* ad Scaldim, quæ dum Anno 1649. dotavit Episcopatum Antverpiensem, assignavit ei inter cætera bona hanc decimam de Eerdegem, quam olim pretio acquisierat a præfatâ Abbatiâ *S. Adriani* in Gerardimonte, quæ tamen notabilem partem decimarum hic loci & in Ottergem sibi reservavit & hodiè possidet, uti antè dictum.

Cæterum *Nicolaus* Episc. Camerac. dum Anno 1142. dotat præfatam Abbatiam Gerardimontensem inter alia „ confirmat quod *Odo* Episcopus con-„ tradidit Altare de *Goldegem* (ita namque antiquitus vocabatur Eerdegem) „ cum appendentiis suis Impa & Ottergem. " Verba sunt Diplomatis quod recitat *A. Miræus* in Donat. Belg. Lib. II. Cap. XLIV. novæ edit.

Appendix hujus Parochialis est *Ottergem*, cujus Ecclesia inscripta est Conversioni *S. Pauli* Apostoli.

ELENE, medio milliari a Sottegemio Dominium nuper gentis de *Lannoy*, tenetur in clientelâ Principis de *Gavera*.

Hæc Toparchia Anno 1707. emptione publicâ cum vicino pago de Leeuwergem devenit ad *Ludovicum Heyne*, in quâ familiâ perseverat, constituit cum Leeuwergem unum tribunal. Vide de eo plura infra in præfato pago de Leeuwergem.

Ecclesia sacra est Virgini Deiparæ. Ejus Patronatus est Archiepiscopi hujus Dioe-

Diœcesis jure ordinarii. Decima est tripartita, cujus duæ trientes spectant ad Dynastam, & tertia triens ad Parochum.

Capellaoia Castralis, quæ est ad collationem Toparchæ, gravata est secundum reductionem *Alphonsi de Berghes* Archiep. Mechl. duabus sacris hebdommadatim.

ERTEGHEM, sive *Ertwetighem* Præfecturæ Sottegemiensis, Dominium Comitis Egmondani. In hoc pago est Domioium de *Hermais*, olim *Heremeis*, Clientelâ Curiæ Sottegemiensis Comitis Egmondani, hodie spectat ad *Joannem Franciscum de la Faille*, Toparcham de Eekeloo, Assenede, Marie Lierde &c.

Ecclesia inscripta est *S. Georgio* Mart. Patronatus ejus spectat ad Abbatem Montis *S. Martini* Ord. Præmoostr. apud Castelletum Picardiæ oppidum, qui hodie Archiepiscopus Senonensis. Hic cum Pastore decimas hujus loci possidet; unicuique suus est decimarum districtus. Pastor insuper solus habet decimas lini & in Supplementum competentiæ annuè XLI. Libras Flandr. a præfato decimatore.

FORESTUM, vernaculè *Vorst*, secundo lapide a Gandavo ad Scaldim fluvium, qui Aldenardâ tendit Gandavum, Præfecturæ Gaveroæ, Dominium Comitis Egmondani.

Ecclesia tutelarem colit *S. Martinum* Turonensem Episc. sub Patronatu Archiepiscopi hujus Diœcesis jure ordinarii.

Decimarum participes soot Parochus pro parte majori & Ecclesia, habens notabilem districtum decimarum.

GONTRODE, primo lapide cum dimidio a Gandavo, Præfecturæ Rodensis, ad cujus Marchionem spectat hujus loci Dominium, constituit cum Lantscaotere unum tribunal.

Ecclesia *D. Bavoni* sacra est. Patronatus ejus spectat ad Episcopum Gandavensem, uti jurium Abbatis Bavoniani Successor.

Viget hic cultus VII. Dolorum Virginis *Mariæ*. Anno 1712. Decorata est hæc Parochialis ab Episcopo Gaodavensi Veocrandis Reliquiis *S. S. Crucis*.

Hujus pagi decima spectat ad eleemosynariam Capituli Cathedralis Gandavensis, ex qoibus Parocho aoonè solvitur integra competentia.

Præfata Eleemosynaria, & Capitulum hic loci possident plurimas agri possessiones.

GODTVEERDEGEM, sive *Grootveerdegem*, olim *Godefordeghem*, Præfecturæ Sottegemiensis, Dominium Comitis Egmondani.

Ecclesiæ tutelaris est *S. Paulus* Gentium Apostolus, ejusque Patronatum gerit Episcopus Gandavensis jure Abbatis Bavoniaoi.

Decima pro potiori parte competit Parocho; reliquarum participes sunt Capitulum Cathedrale Gandavense, Abbatia de Byloka Ord. Cisterc. Gandavi, & Capellania Castralis de Sotteghem.

GYZEELE, per Syncopen, antiquitus *Gyzenzeele*; secundo lapide a Gandavo, Præfecturæ Rodensis, ad cujus Marchionem hujus loci spectat Dominium.

Ecclesia *D. Bavoni* sacra est, sub Patronatu Episcopi Gandavensis, uti jurium Abbatis Bavoniani successor.

Universa hujus pagi decima spectat ad Capitulum Cathedrale Gandavense, ex quibus Parocho annuè solvitur competentia LV. Librarum Flandric.

Solebat hæc cura Pastoralis administrari per Pastorem de Gont-Rode a quo distat medio milliari; sed anno 1720. proprium accepit Parochum.

Hujus Parochialis appendix est LANTS-CAUTERE, in Diplomatibus *Lants-Cultra* legitur, secundo item lapide a Gandavo, præfecturæ Rodensis, ejusque Marchionis Dominium.

Ecclesiæ Patronus colitur *S. Blasius* Episc. & Mart. cujus sacris Lipsanis nuper ditata est. Viget in eâ specialis cultus, veneratio & peregrinatio *S. Agathæ* Virg. & Mart., maximè in ejus Divæ festo V. Februarii & per Novenam, prout & toto anni tempore, & in gratiam peregrinantium missa celebratur in honorem hujus Divæ singulis diebus Lunæ.

Ad curam Pastoralem nominaret Antistes Gandavensis, uti Abbas Bavonianus.

Decimæ tripartitæ sunt, cujus duæ trientes spectant ad hanc Ecclesiam, & tertia ad Parochum, qui hanc curam Pastoralem deservit, qui hodie est Pastor in Gyzeele, qui ibidem alternis diebus sacris rem divinam operatur.

HAUTHEM S. LIVINI, in Diplomatibus *Holthem* legitur appellatum, Vernaculè *Ste. Lievens-Hauthem*, cui Divo hic locus facer est, tertio lapide a Gandavo, Dominio ejus potitur Episcopus Gandavensis, ut titulorum & jurium Abbatis Bavoniani successor.

Advocaria hujus pagi antiquitus fuit pænes Berlegemios, e quibus *Gerardus* Dominus de *Berlegem Miles* (verba sunt Diplomatis) & *Beatrix* ejus uxor Anno 1202. transcripserunt hanc Advocatiam Abbati & Conventui *S. Bavonis* Gandavi, quam tenebant a Domino *Gerardo de Rode* milite, ex quibus consequitur quod ea sit in clientelâ Marchionis de Rode. Ita ferè *Espinoius* in suis de Flandriæ Nobilitate commentariis Gallicis pag. 265.

Hunc pagum acquisivit Abbatia *S. Bavonis* circa annum 976. permutatione cum pagis de Norderwyck & Itegem in Taxandriâ, teste Diplomate *Ottonis II.* Imp. apud *A. Miræum* in Donat. Belg. Lib. I. Cap. XIV. novæ & antiquæ edit., & ita sentit *W. Bosschaerts* Can. Abbatiæ de Tongerlo in suo Tractatu de Frisiæ Apostolis pag. 132.

Forum habet Spatiosum, inque eo annalis nundinatio celebris & famosâ Duplex die 30. Junii & 12. Novembris festo *S. Livini*, ambæ mercatu celebres, & vectigal, quod in illis Ecclesiæ penditur, dono accepit olim a Dynastis Berlegemiensibus.

Ecclesia quæ *S. Michaeli* Archangelo sacra, est structuræ valde antiquæ & Sepultura *S. Livini* Gandensium Apostoli multum celebris, quem apud Escam pagum non longe hinc dissitum homines impii multis vulneribus sauciatum, atque etiam obtruncarunt Anno 633. uti fusè diximus, cum hunc pagum in Decanatu Gerardimontensi descripsimus;

Porro sepulti sunt decenter in hoc loco ab ejus discipulis *S. Livinus* cum Brixii corpusculo, ac juxta eos seorsim Sancta Martyr *Craphaildis*. *Theodoricus* Cameracensis Episcopus propter celeberrima miracula locum visitavit anno 842. cumque majora quam audierat reipsâ experiretur, quarto Calendas Julias corpora Sanctorum *Livini* & *Brixii*, omni cum reverentiâ & gaudio de terrâ sustulit, & loco celebriori decenter collocavit. Postmodum anno 1007. *Erembold*us Abbas, qui peregrinum *Macarium* suscipere meruit,

ruit, metuens Sanctorum corporibus in loco minus tuta, ex *Hauthem* Gandavum ad suum monasterium transportavit sacra illa pignora, omni ex parte integra. Quando communem lætitiam Deus etiam præsentibus miraculis magnopere promovebat. Ita ferè *J. Molanus* in Indiculo Sanctorum Belgii.

Anno 1171. translatio secunda facta est in Cœnobio Gandavensi per *Walterum* Tornacensem Episcopum sub *Bettone* Abbate, qui ibidem tunc præsens existens, caput & corpus integrum *B. Martyris Livini* per manus præfati Episcopi ostensum cum devotione videre promeruit.

Visitur etiamnum in hâc Ecclesiâ ejus tumulus ingentis molis cum caveâ subterraneâ, versibus aliquot additis, sed pro more illius seculi rudioribus, quibus significatur tumulum bellicis furoribus eversum, per *Jacobum* dictum de Bruxella Abbatem Monasterii *S. Bavonis* fuisse restauratum, qui obiit anno 1474.

Versiculi inscripti tumulo S. Livini.

O Livine Pater tu Cœlicolis sociatus.
Expers sorde luti, maculamine purus,
Isto conclusus saxo, per sacra quiescit.
Carnea membra quibus locus iste paratur Olympo.
Angelicis qui dicatis manibus tua viscera sumit.
Sub sexcentenis annis decies tribus auctis
Quem malà guerra dedit eversum funditus anno.
Milleno Domini, sic ciphra (jcl3) peracta
Sed pietas non parva viri cunctè venerandi
Præfati non immeriti, Jacobus cui nomen
Abbatis tunc Gandensis, Sanctique Bavonis
Restituit Christo præsentia tempe decori,
Dum simul (jcl3) cifras facientia scribo,
Cujus amore preces profundas altisonanti.

In tumbâ & sub effigie *S. Livini* posita sunt hæc verba.

Servientibus Angelis piè sepelitur.

J. Meyerus accuratus Annalium Flandriæ scriptor refert, quod annua supplicatione a Gandavensibus olim huc itum cum Reliquiis *S. Livini*.

Patronatus hujus Parochialis spectat ad Gandavensem Antistitem jure Abbatis Bavoniani. Decima universa spectat ad ejus capitulum Cathedrale, ex qua Parocho annuè solvitur competentia LXX. librarum Flandric.

Cæterum fertur Monachos. Bavonianos antiquitus hic loci & vicinia per se divina officia justo numero, & velut Prioratum constituentes, perfecisse; dein autem hic & in vicinis locis de *Vlierzeele*, *Baveghem* & *Gyzeele* constituisse Vicarios.

Denique in hoc loco fons monstratur atque Sacellum quadrante ferè ab Ecclesiâ, erectum ad perpetuam Martyrii *S. Livini* memoriam, quousque

quc Sanctus decollatum caput tuliſſc fertur, quod multum viſitatur XII. Novembris.

HAUTHEM PARVUM, vulgo *Letter Hauthem*; ſcd melius dictum puto *Lutter Hauthem*, quaſi *Parvum Hauthem*, reſpectu *Hauthem S. Livini* ſuperius deſcripto, a quo diſtat horæ quadrante, Præfecturæ Rodenſis, Dominium Abbatis *S. Petri* Gandavi.

Eccleſia dicata eſt exaltioni S. Crucis. Ejus Patronatus ſpectat ad præfatum Abbatem S. Petri, ad quem etiam ſpectat hujus pagi decima, cum certo diſtrictu in Bavegem, quæ totales decimæ plerumque relinquuntur Paſtori hanc curam deſervienti, hodie dantur anuuè LVI. Libræ Flandr. qui hane curam adminiſtrat, qui eſt Parochus de Hauthem *S. Livini*.

Viget hic cultus *S. Cornelii* Papæ & Mart. & ad eum fit plurimm peregrinatio pro Epilepſia ſive morbo caduco.

HERZEELE, pagus & vetus Dominium Comitatus Aloſtani, altero lapide cum dimidio ab Aloſto, quod olim cognomen dedit illuſtri familiæ de *Herzelles*, quæ hſe & alibi multum principabatur, & per plura ſecula per proceres de *Herzelles* poſſeſſum fuit.

Circa Annum 1481. *Ludovicus Maleanus* Comes Flandriæ Dynaſtiam de *Herzelles*, quod *Sigerus* Dom. *de Herzelles* rebellium Gandavenſium partes ſecutus fuerat, ſuo fiſco addixit,* eamque dein Anno 1412. *Joannes Burgundus* Comes Flandriæ *Sigeri* cognato *Joanni de Roubais*, Equiti, ejuſque Conſiliario & Archi-Camerario intuitu meritorum ejus, & ob egregia ei præſtita ſervitia, hoc Dominium conceſſit, & in perpetnum donavit. Hic *Joannes* dein a *Philippo Bono* Duce Burgundiæ inſtitutione Ordinis Aurei Velleris, inter primos Equites aſcitus eſt Brugis Anno 1429. Conjugem duxit *Agnetem de Lannoy* Dom. d'Ablancourt. Hic fatis conceſſit die 7. Junii anno 1449. ætatis 90. Floruit ſub tribus Burgundiæ Ducibus *Philippo Audace*, *Joanne Intrepido*, & *Philippo Bono*. Illa vero obiit die 8. Julii anuo 1464. Ambo ſepulti in Sacello *S. Joannis Baptiſtæ* Eccleſiæ Parochialis de *Roubais*.

* Meyerus in Annal. Fland. Ao. 1381.

Succeſſit horum filius *Petrus* Dom. de *Roubais*, *Herzelles* &c. natus & baptiſatus in Herſelles 1. Auguſti 1415. Duxit *Margaretam de Guiſtelles* Dominam de Brœucq, & Waſquehal. Ille obiit 7. Junii anno 1498. hæc anno 1495. die 7. Octobris. Ambo ſepulti in Sacello S. Crucis Eccleſiæ de Roubais.

Petrus ditionum ſuarum hæredem reliquit *Iſabellam*, ea *Jacobum Luxemburgium* Richeburgii Toparcham & *Petri S. Pauli* Comitis & *Margaretæ de Baux* filium per nuptias ſibi conjunxit. Ex eo matrimonio non ſupermanſit niſi *Jolendis* filia unica, & hæres. *Jacobus* pater obiit 20. Auguſti Anno 1487. Conditus in Abbatiâ de Cherſeamp Ord. Ciſterc. in Arteſiâ. *Iſabella* vero vidua piis operibus intenta fundavit & dotavit Anno 1488. in pago de Roubais Noſocomium pro duodecim egenis & membrorum uſu captis mulieribus perpetuo nutriendis. E vivis abiit Anno 1502. die 25. Maii, ſepulta in eodem Noſocomio.

Poſtea hoc Dominium per conjugium præfatæ *Jolendis* ejus filiæ cum *Nicolao Werchinii* Barone, Seneſchallo Hanuoniæ, in Werchinii domum tranſiit, & ab eâ ſubinde rurſus per nuptias *Jolendæ de Werchin* cum *Hugone de Melun* primo Principe d'Eſpinoy, in eam familiam tranſlatum, & tandem

in

in Lignienſis Principis familiam devolutum eſt hujus pagi Dominium.

De hoc Dominio longo temporis tractu litigium fuit in Magno Senatu Belgico inter Illuſtres familias *De Melun-Eſpinoy*, *& de Ligne*, & tandem anno 1720. adjudicatum fuit cum pluribus aliis Dominiis & bonis Principi *de Ligne*, dein amicabili conventione brevi poſt Pariſiis inita, cum approbatione Cæſareæ & Catholicæ Majeſtatis & Regentis Regni Galliæ eidem Principi de *Ligne* cum aliis Dominiis remanſit.

Vide *I. Buzelinum* in Gallo Flandriâ Lib. I. Cap. XVI. ubi pluribus agit de hoc loco in pago *Roubaiſiâ*.

Caſtrum hic olim fuit Dynaſtarum ſplendidum, & validum, latâque in gyrum foſſâ cinctum, modo pro magna ſuâ parte dirutum & collapſum, cujus pars etiamnum viſitur, item ejus parietinæ & rudera. Hujus ſchema exhibetur in Flandriâ Illuſtratâ *A. Sanderi* tom. II. pag. 511.

Forum habet hebdommadarium die Mercurii, & annale feria IV. poſt Paſcha.

Eccleſia tutelarem colit *S. Martinum* Turonenſem Epiſc. Anno 1147. *Nicolaus* Camerac. Epiſc. contulit altare hujus loci Abbati *S. Giſleni* Ord. S. Bened. in Hannonia ad Supplicationem *S. Bernardi*, item ſimul altare de Raiſſegem & Oomberge. Hujus Donationis Diploma excepimus ex Chartulario præfatæ Abbatiæ ut ſequitur.

Nicolaus, divinâ miſeratione Cameracenſis Epiſcopus, tam futuris quam præſentibus in perpetuum, ex Pontificali adminiſtratione ſollicitudini noſtræ incumbit, ut Eccleſias, quæ ſub obedientiâ noſtrâ ſub Religionis titulo Domino ſerviunt, ex his quæ nobis collata ſunt, benigne & affluenter largiamur. Suſcepta igitur dignè & ut decuit Reverendi fratris noſtri *Egerici* Cellenſis Abbatis ſupplicatione, audita Venerabilis Domini *Bernardi* Claræ Vallenſis Abbatis cohortatione, Altare de Herzella, Altare de Raſſenghieo, Altare Hunbergis, quæ duo dimidias Eccleſias eſſe conſtat, Eccleſiæ Beati *Giſleni* in Cella, cui præeſt, libera & imperſonata concedimus; ad arcendas itaque quorumlibet importunitates, data conſervatoribus benedictione, in prævaricatores quoad reſipuerint, excommunicationis ſententiam exponimus, atque Canonicâ ſubſignatione noſtrâ ſubimaginatione hujus noſtri decreti paginam confirmamus.

S. Theodorici ejuſdem altarium Archidiaconi. S. Joannis Alardi, Eurardi Archidiaconorum. S. Gerardi Decani & Archidiaconi. Galteri, Guerunboldi, Gerardi Sacerdotum. Bartholomei, Guellelmi, Radulphi, Cirſci, Galteri Levitarum, Adam, Euſtacii, Roberti, Galteri, Mathæi, Hugonis Sublevitarum. Actum anno Incarnati verbi M. C. XLVII. Præſulatus Domini Nicolai XI. Ego Guerinboldus Cancellarius recenſui.

Anno 1423. die 18. Julii vendidit præfata Abbatia Decimam hujus pagi præfato *Joanni de Roubais* Dynaſtæ de Herzelles, & ex iis decimis dantur annuè Parocho a Dynaſtâ in Supplementum competentiæ XX. Libræ Flandr. In hac venditione ſimul comprehendebantur XVIII. bonaria terræ & omnes cenſus quos præfata Abbatia hic loci percipiebat.

Hic loci olim fundatum fuit Hoſpitale, incertum nobis a quo, pro IV. Religioſis virginibus, quibus emortuis deſiit inhabitari. Anno 1646. die 10. Octobris bona hujus Hoſpitalis per *Jacobum Boonen* Archiep. Mechl. annexa ſunt Capellaniæ *S. Joannis* Caſtrali hujus Parochialis, hac inter alias conditione, quod præfatus Capellanus teneatur ad miſſam matutinalem diebus ſacris, & aſſiſtere officio divino in Parochiali, item obligatus ſit ad duas miſſas hebdommadatim, & ad reparationes ſacelli hujus Hoſpitalis &c.

In hoc pago quadrante horæ ferè a Parochiali eſt Capella *S. Rochi* cujus ſe-

festum hic celebratur in populo, ac in eâ per Octavam missa celebratur & laudes vesperi decantantur, & ad eam in diebus Rogationum fit statio. Circumcirca portam hujus Capellæ legitur hæc inscriptio.

Construxerunt Sancto 1636.
Quod votum est tempore pestis 1635.

HILLEGEM, Antiquum Dominium Abbatis *S. Petri* Gandavi, qui & Patronatum Ecclesiæ possidet, quæ inscripta est *S. Bartholomæo* Apost.

Hic loci possidet præfata Abbatia opimum prædium, quod vocant *Het Hof ten Daele*. Ad hanc Abbatiam spectat potior pars decimarum, sexta enim earum pars est Parochi, cui insuper in Supplementum competentiæ solebant annuè solvi a præfatâ Abbatiâ XVII. Libræ Flandr. Abbatia de Biloka Ord. Cisterc. Gandavi inibi habet exiguum districtum decimarum.

Hæc Cura Pastoralis, quæ longo temporis tractu communem habuit Pastorem cum Oomberge, Anno 1711. iterum proprium suum accepit Parochum.

Anno 1718. Parochus cessit præfatæ Abbatiæ omnes suas decimas & terræ possessiones, cui solvit præfata Abbatia annuè competentiam 400. flor. cui & novam domum Pastoralem procuravit. Præfata Abbatia de Biloka ratione suarum decimarum contribuit in præfatâ competentiâ partem decimam.

Huic Parochiali subest in spiritualibus. Dominium de *Cottem* quod caret Ecclesia Parochiali, quod anno 1723. acquisivit emptionis tabulis a familia Deynaert cum Dominiis de Burst & Bambrugge *Franciscus van Schille* Advocatus Senatus Flandriæ.

Cæterum notat *A. Sanderus* in suo Gandavo pag. 292. quod *Brunhardus* dedit *S. Petro* quidquid habuit in *Hildegem* sub *Folcardo* Abbate Anno 825.

HUNDELGEM, ab Hunnis nomen sortitum volunt, gentis *Rymiorum* antiquum Dominium. Seculo XV. possiderunt illud *Masminii* unde invenio Ao. 1389. *Philippum Masminium* Eeckæ & Hundelgemii Dominum, cujus exstat in Ecclesiâ Collegiata *B. Mariæ* Teneræmundæ in saxo ad parietem hæc sepulchralis inscriptio.

Hic jacet nobilis vir Dominus *Philippus de Masmines*, Eques, Eeckæ Dominus & Hundelghemi, Magnus Prætor Urbis & territorii Teneræmondensis, qui obiit vigesimo sexto Junii anno CIↃ. CCCXCI.

Devenit hoc Dominium in præfatam familiam Rymiorum initio seculi XVI. per nuptias *Barbaræ Claysson* De Waellebeke Dominæ de Hundelgem cum *Gerardo de Rym* Consiliario Senatus Flandriæ. Hodie illud Dominium possidet N. de *Waesberge* & *N. Werebroeck* qui jurisdictionem Dominicalem exercet per duos annos & tertio anno præfatus *N. De Waesberge*.

Ecclesia sacra est *S. Amando* Tungrensi Episc. Ejus Patronatum possidet Capitulum Rorhnacense.

Decima est tripartita, cujus duæ trientes spectant ad hoc Capitulum, altera triens

triens ad Parochum, qui est Pastor Swalmæ Monachorum, qui hanc curam Pastoralem administrat, & singulis diebus XIV.° in eâ rem divinam celebrat. Præfatus Parochus in Supplementum competentiæ habet annuè a præfato Capitulo Rothnacensi 50. florenos, & tres saccos tritici.

LEEUWERGHEM, Baronatus titulo olim celebre Dominium inter Alostum & Aldenardam æquali ferè distantia trium milliarium, prout & a Gandavo Ninbovia & Gerardimonte.

Primitus hoc Dominium nomen dedit clarissimæ familiæ de *Leeuwergem*, & per nuptias a Sottegemiensibus devenit ad *Masminios*, inde a variis possessum fuit, quos recenset *A. Sanderus* tom. II. in Flandriæ Illustratæ auctuario parte II. pag. 20. Initio seculi XVII. devenit hoc Dominium jure uxorio ad *Philippum de Laloo* Equitem Ord. *S. Jacobi*, dein per nuptias *Isabellæ de Laloo* hæredis Dominiorum de Leeuwergem Elene &c. transiit ad *Valentinum de Lannoy* Urbis Hulstanæ Præfectum &c. a quâ stirpe anno 1707. devenit cum Dominio de Elene emptione publicâ ad *Ludovicum d'Heyne* Dominum de Waterdyck; pretium fuit 36000. flor. Independens est ejus loci Toparcha ac liberum ut vocant allodium sub se continens Elene &c. extendit etiam latè jurisdictionis suæ alas in pagos circumvicinos Hillegem & Oomberge; constituit cum Elene unum tribunal.

Ornatur hoc Dominium insigni Prætorio, quod præcedenti seculo multum restauravit & ornavit præfatus *Valentinus Lannoy*, & ejus filius *Eugenius de Lannoy*, prout & hodiè collapsum pulchre indies restauratur per præfatum *Ludovicum d'Heyne*. Prætorii hujus schema exhibet prout fuit præcedenti seculo *A. Sanderus* Flandriæ Illustratæ parte II. pag. 20.

In hac Ecclesiâ Parochiali unicum visitur Sepulchrale Monumentum cujus est hæc inscriptio.

Ob. Monumenti & Ill. *P. de Laloo*, Hujus Dominii Toparchæ, hic sepulti. Obiit VIII. Idus Decemb. anno M. DC. XX.

Ecclesia inscripta est *S. Amando* Tungrensi Episc. Ejus Patronatum gerit Abbas *S. Petri* Gandavi.

Decima spectat ad Parochum, etiam ea pars exigua Abbatiæ de Biloka Ord. Cisterc. Gandavi.

Viget in hac Ecclesiâ specialis cultus & peregrinatio *S. Eligii* Episc. die 25. Junii, & per octavam, cujus venerandis Reliquiis ditata est hæc Parochialis.

LEMBERGE, primo lapide cum dimidio a Gandavo, præfecturæ Rodensis Dominium, spectans ad gentem *Triestiam*, quod hodie possidet *Theodorus Triest* Eques, Vir Consularis Gandavi &c.

Ecclesia tutelarem colit *S. Aldegundim* Virg. Patronatus ejus spectat ad Abbatem Eenamensem Ord. S. Bened. dono Burchardi Episc. Camerac. anno 1126. cujus Diploma proferemus infra in pago Moortzele.

Decima est tripartita cujus duæ trientes spectant ad Dominam N. de *Jeghem* altera ad Parochum, qui est Pastor in Bottelaere, a quo deservitur hæc cura Pastoralis, qui insuper habet decimas novales.

MASSEME, Gallis *Masmines*, utrumque in Diplomatibus legitur, Gandavum inter & Alostum æquali ferè distantiâ. Principatus titulo illustrè Dominium, quod olim Nobilissimæ familiæ de *Masseme* dudum nomen dedit. Datus est hic pagus Anno 1228. cum Calckene & Laerne pagi ditionis Teneræmundanæ a *Roberto* Advocato Atrebatensi & Teneræmundæ Domino in compensationem dotis Sorori suæ *Machtildi* cum *Gilleberto Sottegemio* Rassengemii Domioo, ut patet ex Diplomate apud *A. Miræum* in Donat. Belg. Lib. I. Cap. C I. novæ edit. cujus hic est tenor.

Ego ROBERTUS, Advocatus Atrebatensis, Betuniæ & Teneræmondæ Dominus, notum facio tam præsentibus quàm futuris, quòd omnia quæ habebam in Parochia de CALKENE, quæ Ego tenebam, & quæ à me tenebantur, dedi in feudum Domino *Gilberto de Sottenghem*, liberè cum omnibus justitiis majoribus & minoribus: excepto manso de *Raveschoot*, sicut est modo clausum, exceptis etiam quindecim bonariis wastioæ.

Et sciendum, qoòd homagia, quæ Ego in dicta Villa habebam, mihi remanent. Et si homines mei ibidem manentes, exercitus meos vel equitaturas non fecerint, sicut debent, vel ad placita mea non venerint; Ego pro forefacto tali, sicut homines mei judicaverint, potero pendeare super feodum, quod mei homines tenent de me & nollam aliam Justitiam majorem vel minorem in dicta Villa habebo.

Dedi etiam dicto Gilberto similiter in feudum omnia, quæ habebam in Parochia de *Laerne*, & quæ Ego tenebam, & quæ à me tenebantur: exceptis servis & hominibus Advocatiæ, quos Ego habeo in dicta Villa. Bona autem omnia cum alodio, quod dictus Gilbertus habebat in Parochia de *Masseme*, & quod habebit in posterum, recepit ipse à me in feodum.

Et sciendum quòd dictam Donationem ei feci pro mille libris, quas ei debebam de maritagio *Machtildis* Sororis meæ, quam ipse habet in uxorem. Et quia Ego *Michael* Flandriæ Constabularius, & Ego *Walterus de Ghistelle*, de assensu Domini Roberti de Betune, & Domini Gilberti de Sottenghem, prædictæ rei fuimus ordinatores, ad ipsorum petitiones, & prædictorum testimonium, sigilla nostra præsenti Scripto duximus apponenda.

1228. Actum anno millesimo ducentesimo vicesimo octavo, mense Martii.

Hoc Dominium mansit in bac stirpe usque ad initium seculi XVI. cum per nuptias *Andreæ de Jauce* Domini de Mastaio cum *Margaretâ de Masseme* filiâ hereditariâ *Roberti de Masseme* & *Isabellæ de Leeuwergem*, devenit in prædictam familiam de Jauce dictam Mastain, in qua stirpe permansit usque ad annum 1559. quo *Maximilianus Villani a Gandavo* nupsit *Philippæ de Jauce* dictæ Mastain, quæ ei in dotem attulit Dominia de Masseme, Westrem, cum Oordegem & ipsorum dependentiis, quibus nuptiis devenit in familiâ Gandavensi, in qua hactenns permansit. Contractum antenuptialem refert *A. Du Chesne* in probationibus Genealogicis familiæ Gandavensis pag. 644.

Porro recensetur hoc Dominium inter illustres & primarias clientelas Curiæ feudalis Teneræmnndanæ. Decoratum est titulo Principatus in favorem
Erectum in Baronatum. *Balthasaris Philippi Villani a Gandavo* Anno 1652. a *Philippo IV.* Hisp. Rege Diplomate dato Madriti die 1. Augusti, ei nniendo & annexando Calckene, Wettere, Oordegem, Westrem & Smetlede.

SE-

SERIES DYNASTARUM ET PRINCIPUM DE MASSEME.

THEODORICUS, Dom. *de Masseme* duxit *Mabiliam*, sustulit *Theodoricum*, *Gerardum de Masseme* & *Beatricem*. Signat litteras *Theodorici* Comitis Flandriæ Anno 1150. & 1151.

GERARDUS DE SOTTEGHEIN, filius *Gossuini* Dom. de Rassenghien duxit *Beatricem* filiam hæreditariam *Theodorici* Dom. de Masseme, Laerne &c. An. 1199. quæ ei procreavit *Giselbertum* Dominum de Rassenghien & Malmines, & *Guilielmum*, qui subscripsit acta cum fratre An. 1229. Hic Gerardus reliquit uxorem suam *Beatricem* viduam Anno 1221.

GISELBERTUS DE SOTTEGEM, Dom. de Rassegem duxit *Machtildem* filiam *Guilielmi* de Bethunæ, Sororem *Roberti de Bethunæ* Advocati Atrebatensis Dom. de Bethunæ & Teneræmundæ, quæ ei apportavit in dotem An. 1228. Masseme, Calckene & Laerne, & quædam bona sita in Wettere a præfato fratre suo *Roberto*. Procreavit *Gerardum* Dom. de Rasseghem, *Robertum de Sottegem* Dom. de Leeuwerghem & Elene, *Giselbertum* Dom. de Masseme, Laerne &c. & *Machthildim* filiam unicam. *Robertus* præfatus sine liberis mortuus An. 1271. instituit ex asse hæredem fratrem suum *Giselbertum* Dom. de Masseme *Machtildis* uxor *Giselberti* de Sottegem mansit vidua An. 1238. vel ut *A. Miræus* vult An. 1243.

GISELBERTUS DE SOTTEGEM, alias de Rasseghien Dom. de Masseme &c. filius præfati *Giselberti*, duxit *Margaretam Dixmudanam*, sustulit *Gerardum* qui sequitur.

GERARDUS DE RASSEGHIEN, Dom. de Masseme, Calckene, Laerne & in Wettere &c. Duxit *Isabellam de Maldeghem* Dom. de Eecke & Wesseghem hic obiit 1338. die 7. Maii, illa vero An. 1326. die 10. Januarii, Sepulti in Masseme. Huic filius fuit *Gerardus* qui sequitur.

GERARDUS II. Dom. de Masseme, Laerne, & in Wettere duxit *Margaretam de Axelles*, ex quâ

GERARDUS III. *de Rasseghem* Dom. de Masseme, Laerne, Berleghem &c. Duxit *Catharinam de Maldeghem* filiam *Philippi de Maldeghem* & *Mariæ de Grimberghes*, & *Moerseke*, cujus dote *Berlegemis* Dominium accepit. Signat cum Patre pactum dotale Fratris sui An. 1366. ex quâ inter alias proles procreatus

WALRAVIUS, Dom. de Masseme, Berleghem &c. Duxit *Margaretam de Maerschalck* filiam *Roberti Tincke* Marescalli Comitis Flandriæ Dom. de Blaesvelt & *Beatricis de Flandria* filiæ naturalis *Ludovici Maleani* Comitis Flandriæ, ex quâ sustulit *Robertum* qui sequitur & *Isabellam*.

ROBERTUS, Dom. de Masseme, Berleghem, Hemelverdeghem, Uytberghe, Lierde S. Martini & S. Mariæ, Parike, Westrem &c. Eques Aurei Velleris. Duxit Anno 1430. *Isabellam de Leeuwerghem* filiam *Roberti de Leeuwerghem* & *Joannæ de Ghistelles*, quæ ei procreavit filiam unicam *Margaretam* hæreditariam de Masseme &c. *Robertus* cæsus est in prœlio contra Leodienses apud Rovinas Anno 1430.

MARGARETA, Dom. hæreditaria de Masseme &c. Duxit *Andream de Jauche* Dom. de Mastain An. 1429. sustulit inter alias proles *Jacobum* qui sequitur. *Andreas* obiit An. 1456. ambo sepulti Brugeletti.

JACOBUS DE JAUCE, Dominus de Mastain, Brugeletti, Masseme &c. Duxit 1. *Philippam de Lannoy* filiam *Balduini de Molenbaise* ex qua sustulit *Franciscum* qui sequitur. 2. nuptiis duxit *Joannam de Barbançon. Jacobus* obiit An. 1499. *Philippa* vero An. 1500. omnes sepulti Brugeletti.

FRANCISCUS DE JAUCE, Baro d'Heyne Dom. de Masseme, supremus Prætor Gandavensis obiit 22. Augusti 1529. Duxit *Isabellam vanden Eechoute* dictam de Grimberghe filiam hæreditariam d'Angrelles & Atreppe; filiam reliquit unicam *Jodocam de Jauce. Isabella* obiit anno 1544. ambo sepulti in Ecclesiâ de Masseme.

JUDOCA DE JAUCE, Dom. de Masseme &c. nupsit *Christophoro de Rochendorff. & Gunderstorfi* Comiti, Condati Domino, Marescallo Austriæ hæreditario, peperitque filiam in infantiâ mortuam, obiit sine liberis.

GABRIEL DE JAUCE, Comes de Lierde, Baro d'Heyne & Poucques, Dom. de Mastain, Herimez, Masseme &c. filius *Antonii* Dom. de Mastain. Successit hæreditariè in Dominiis *Judocæ de Jauce.* Duxit *Catharinam de Lannoy* filiam *Philippi* Equitis Aurei Velleris, & *Franciscæ Barbansoni*, ex quâ sustulit tres filias, primogenitam *Philippam* Dom. de Masseme &c.

PHILIPPA DE JAUCE, Dom. de Masseme, Westrem, Oordeghem, & eis annexa uxor Anno 1559. *Maximiliani Villani a Gandavo.* Isegemii Comitis creati Ann. 1582. Baronis de Rassenghien, S. Jean Steene, Calckene, Wettere &c. Obiit An. 1583. sepultus in Lomme prope Insulas. Sustulit inter alias proles *Jacobum Philippum* primogenitum.

JACOBUS PHILIPPUS VILLANUS a Gandavo Comes Isegemii, Baro de Rassenghien, Dom. de Masseme &c. Obiit An. 1628. Duxit anno 1586. 1. nuptiis *Odiliam de Claerhout*, filiam *Jacobi* Baronis de Maldeghem &c. & *Franciscæ d'Ongnyes*, quæ obiit An. 1595. & 2. nuptiis An. 1596. *Isabellam de Berghes* filiam *Ferrici de Berghes* Baronis Grimbergæ, & *Annæ Sterk* Dom. de Boucquoy, Wynegem, Stabroeck, Lichtaert &c. ex primis nuptiis primogenitus fuit qui sequitur.

PHILIPPUS LAMORALDUS VILLANUS a Gandavo Comes d'Iseghem, Baro de Rassenghien, Dom. de Masseme &c. obiit 6. Januarii An. 1631. Duxit *Isabellam Margaretam De Merode*, filiam *Philippi* Baronis de Frentz, Vice-Comitis Iprensis, Dom. de Middelbourg & *Joannæ de Montmorency* Barouis de Croiselles. Ex quâ sustulit *Maximilianum* sine liberis defunctum An. 1636. *Balthasarem Philippum* qui sequitur & alias proles.

BALTHASAR PHILIPPUS VILLANUS a Gandavo Comes d'Iseghien, de Middelbourg, & d'Ongnyes, Vice-Comes Iprensis, Baro de Rassenghien, de Croiselles, & de Glaion, Dom. de Masseme &c. Eques A. V. Gubernator Ducatus Geldriæ &c. Mortuus 27. Februarii 1680. Creatus Princeps de Masmines Anno 1652. Duxit in Hispaniâ *Ludovicam Henricam* filiam *Didaci Sarmiento de Sotomayor* primi Comitis de Salvatierra &c. & *Eleonoræ de Luna*, mortua An. 1675. die 17. Sept.

am-

ambo sepulti Venlonæ in templo F. F. Minorum. Inter proles utriusque sexus, procreavit *Joannem Alphonsum* primogenitum, natum Bruxellis An. 1655.

JOANNES ALPHONSUS VILLANUS a Gandavo Princeps de Masmines Comes de Middelbourg, d'Ongnyes, Baro de Rasseughien, de Frents &c. creatus a Rege Galliæ Anno 1678. Princeps d'Isenghien. Obiit Parisiis 6. Julii anno 1687. Duxit anno 1677. *Mariam Theresiam de Crevant d'Humieres* filiam primogenitam *Ludovici* Marescalli Ducis de Humieres & *Ludovicæ-Antoniæ-Theresiæ de la Chastre*; ex qua procreavit inter cæteras proles utriusque sexus *Ludovicum* primogenitum.

LUDOVICUS VILLANUS a Gandavo princeps d'Isenghien & de Masmines &c. Marescallus Campi & exercitus Regis Christianissimi, natus Insulis An. 1678. die 16. Julii. Duxit 1. an. 1700. *Annam Mariam Ludovicam Principissam* de Furstenbergh, defunctam sine liberis mense Januarii 1706. 2. An. 1713. *Mariam Ludovicam Carolinam Pot de Simiane* Marchionissam de Rhodes in puerperio exstinctam An. 1714. & 3. An. 1721. filiam *Antonii Grimaldi* Principis de Monaco, Ducis de Valentinois & *Mariæ de Lotharingia* d'Armagnac.

Sequuntur inscriptiones Sepulchrales Dynastarum de *Masseme* quæ ad notitiam nostram post exactam inquisitionem pervenerunt.

In Ecclesia Parochiali de Masseme fuêre olim plura monumenta Sepulchralia Masminiæ Dominorum, quæ in turbis Belgicis funditus eversa sunt *D. Lindanus* in suâ Teneræmundâ Lib. I. Cap. VI. N. 73. exhibet hæc bina subsequentia Epitaphia hic olim fuisse.

Septimo die mensis Maii obiit *Gerardus*, Dominus de Masmines, Miles, cujus anima per Domini misericordiam requiescat in pace Amen. Anno CIↃ. CCC. XXXVIII.

Decima Januarii obiit Domina *Elisabeth de Maldeghem*, Domina de Eecke & Wesseghem: uxor quondam Domini *Gerardi de Masmines*, militis, Orate pro anima ejus. Anno CIↃ. CCC. XXVI.

Gerardi gentilitia insignia erant *Dixmude*, *Axele*, *Masseme*, *Nevele*.

Uxoris autem *Maldeghem*, *Rode*, *Ghistele*, *Reyghers-Vliet*.

Hæc Monumenta exstiterunt in anteriori Ecclesia hujus Parochialis humi ante aram Virginis Deiparæ, laminâ cupreâ obducta, cum eorum imaginibus ad vivum expressis, quam laminam uti & aliorum alibi hæretica pravitas & rapacitas cum ingenti antiquitatum cognoscendarum damno abstulit. Lapis Cæruleus adhuc hodie visitur. Ita didici ex antiquo Manuscripto libro ante turbas Belgicas conscripto & nobis ab amico Nobili Viro gratiosè communicato.

In Choro Ecclesiæ Parochialis Brugeletti prope Athum Hannoniæ oppidum exstant hæ Sepulchrales inscriptiones.

Cy gist Messire Andrien de Jausse, *Sr. De Mastain, De Bruggelette, de Herimez, qui trespassa l'an* 1456. *le jour de . . . . .*

Cy gist Marguerite de Masmines, *Dame de Masmines & de Mastain, qui trespassa . . . . . .*

Ibidem.

Cy gist Messire Jacques de Jausse, *Cblr., Sr. De Mastain, de Herimez, de Bruggeletie, Masmines, Westrem, Emelveerdegem, Lierde, de Sassignies, Court a Bois, Ayscousé &c. qui trep. le* 20. *Janvier l'an* 1499. *Et de Dame* Philippe de Lannoy, *son Epouse, qui tresp. en l'an de grace* 1500. *le* 10. *jour de Novembre. Priez pour leurs ames.*

Visitur Masminiæ in Villâ Principis Isegemiensis e regione Ecclesiæ lapis Monumenti Sepulchralis olim parieti inserti in hac Parochiali in turbis Belgicis eversi, ex nigro marmore aureis litteris adhuc hodie clarè conspicuis *Francisci de Jaffe* dicti Mastain, Masminiæ Domini &c. illic conditi, cujus est hæc inscriptio: prout nos ipsi vidimus & excerpsimus ut sequitur.

Cy gist Noble homme François de Jasse, *Chevalier, Sr. de Masmines, Baron d'Heyne, en son temps Grand Baillu de Gand, qui trespassa l'an M. D. XXIX. le XXII. d'Augustus.*

Monumentum erat illustre Equestri effigie expressum.
In Choro F. F. Minorum Venlonæ ad latus Aræ Principis visitur insigne Marmoreum Sepulchrale Monumentum, cujus hæc est inscriptio.

D. O. M.
Hic requiescit Domina
D. Principissa *Ludovica Henriquez Sarmiento*
Juncta
Avito sanguine Legionis, Castellæ & Portugalliæ Regibus.
Affinitate Regibus Arragoniæ, Navarræ, & Comitibus Foixii.
Conjugio Illustmâ. utriusque sexus prole fæcundo.
Excellmo. *D. Balthasari Philippo de Gand*
Ex veteri Biliusiæ, & Saxoniæ familia oriundo,
Principi de Masmines, & Glaion, Comiti de
Isenghien, & Middelbourgh, Vice-Comiti Iprensi &c.
Equiti Aurei Velleris, Regiæ Catholicæ Majestatis.
Cubiculario, Gubernatori Capitanio generali Ducatus
Geldriæ, & Comitatus Zutphaniæ.

Qui

Qui hoc Monumentum Excell^{mae}. Conjugi
Sibique commune ſtatuit.
Illa e vivis abiit Venlonæ 17. Septembris 1675.
Ille 27. Febr. 1680. Defunctam ſecutus eſt,
Uterque ut Deum aſſequatur
Bene precare Viator
R. I. P.

Olim ſpleodidum hic habuêre Prætorio n Maſmioiæ Domioi, cujus ruderà & fuodameotà adhuc coosſpiciuntur; ſed priſtiois bellorum motibus everſum, dirutum, & ſolo æquatum eſt. Pinguior & præcipua hujus Dominii pars ſpectat ad Maſmioiæ Dominum. Domus Pitzeoburgica, Equitum Teutooicorum io Urbe Mechlioienſi noo pauca rura & agros hic loci poſſidet cum univerſâ pagi decimâ, de quâ mox plura.

Bavoniaoi Monachi Gandavi hic & aiibi plurima bona olim poſſideruot, & fortaſſè omnia, quæ *Arnulphus* Flandriæ Comes ſuæ diviſit oobilitati, teſte *D. Lindano* in ſuâ Teneræmundâ Lib. III. Cap. VII. N. 30.

Quoad rem ſacram Eccleſia inſcripta eſt *S. Martino* Turonenſi Epiſc. Ejus Patronatus olim ſpectavit cum tertiâ parre decimarum ad Capitulum *S. Crucis* Cameraci, quod deinde totum ſuum jus tranſcripſit Domui Pitzenburgicæ præfatæ, ſub anooo ceoſu IX. flor. & VII. ſtuferis cum dimidio moneræ modernæ, prout oos ipſi ex Chartulario Domus Pitzenburgicæ excepimus; vigore cujus tranſcriptionis poſſidet hujus Eccleſiæ Patrooatum cum tertiâ parte decimarum, eoque titulo plures Ord. Teutonici hujus Domus Presbyteri hanc curam Paſtoralem adminiſtrarunt; ultimus autem Anno 1605. ex quo tempore ſioe ioterruptiooe deſerviri cœpit per Paſtores de Weſtrem uſque ad An. 1710. quo nos ipſi hanc deſervitoram abdicavimus, & exinde proprium cœpit habere deſervitorem.

Io Choro hujus Parochialis Sepulturæ locum nactus eſt *Chriſtophorus Baro de Lutzenrode*, Commeodator io Pitzenborch, ſub graodi cæruleo lapide, cujus eſt hæc inſcriptio.

Hier leydt begraven den Hooghweerdigen en Welgeboren Heer / Heer Chriſtofel, Baron van Lutzenrode des Lofweerdighen Duytſchen Orden Ridder / Commandeur van Pitzenborch binnen Mechelen / mitsgrs. Raedt van ſyne doorluchtige Hoogheyt den Aerts-Hertogh Leopoldus Willem, etc. die ſterf den 22. September 1657. Wiens ziele Godt genadich sey.

Quarteria.

Lutzenrode. Gimminich. Sebach. Hathfelt.
Coetshauſe. Viſchel. Broel. Orsbach.

In extremitate hujus Dominii Gandavum versus olim fuit Hospitale, erectum & fundatum a *Beatrice* Domina de Masseme circa annum 1220. ad vagos hospitandos & pauperes reficiendos. Diploma fundationis profert *A. Miræus* in Not. Eccles. Belg. Cap. CLII. novæ edit. cujus hic est tenor.

Notum sit omnibus, quòd ego *Beatrix* Domina de Masseme, per consensum Filiorum & Filiarum mearum, ad consulendum animæ meæ & cari Mariti mei *Gerardi* de Sottengheem piæ memoriæ in wastina mea jacente prope Masseme, ad vagos hospitandos & pauperes reficiendos, novam Domum, scilicet Hospitale, feci construi & ædificari.

Ad eamdem verò Domum sustentandam novem jugera terræ de præfata wastina, & duos manipulos liberæ decimæ Allodii mei in Masseme in perpetuum contuli.

Ad opus autem Capellani, in eadem Domo celebrantis, sexdecim mensuras terræ ad *Willemskerke* jacentes, quas Godefridus tenuit tribui.

Ut hoc autem ratum permaneat, præsens Scriptum Sigillo nostro & Sigillis Filiorum meorum feci communiri.

Verum hoc Hospitale succedentibus temporibus desiit, & tandem in oblivionem abiit; ita ut hodiè nulla ejus exstet memoria, bona, & duæ partes decimarum de Masseme, quæ erant hujus Hospitalis, dein occupavit præfata Domus Pitzenburgica, quæ hodie etiam cætera bona hujus Hospitalis possidet; sed quo jure aut titulo, hactenus indagare non potuimus.

MELLE, in Diplomatibus *Melna* legitur, distat primo lapide a Gandavo viâ Alostanâ, amæno cumprimis loco ad Scaldim fluv. sita, Præfecturæ Rodensis dominium, ad cujus Marchionem de gente *Rodrigues* hodie spectat; in sacris protendit se ultra Scaldim in pago de Heuldene, qui vicus ea ratione vocatur *Den Melle-boeck*.

In hoc pago prætoria sua habent non parum venusta cumprimis *Jacobus Coppieters* Dom. de Hollebeke, situm in vico Quaetrecht, item N. Bellemans situm juxta novam viam lapideam, item *Livinus Triest* Dom. de Ronsele, situm ad Scaldis ripam.

Hic loci visuntur vestigia insignis olim Prætorii, nuper *Ludovici de Melun* Marchionis de Richebourg, hodie ejus hæredis Marchionis de Beeelaere, quod olim inhabitavit *Sigerus Cortracensis*, famosus ille & inter Magnates potens, diversus hic erat ab illo, quem vulgo *Courtrosyn* vocant, cui anno 1837. ad Castrum Rupelmondæ cervix jussu *Ludovici Nivernensis* Flandriæ Comitis fuit præcisa, in hoc autem prætorio fundata fuit Capellania Castralis cum onere trium missarum hebdommadatim, fundata præcipuè in decimis hujus pagi a præfato *Sigero Cortracensi* Mellæ Domino, quæ & Capellania de *Courtrosyn* hodiedum nuncupatur. Spectavit ejus collatio nuper ad præfatum Marchionem de *Richebourch*, post cujus mortem ad ejus filiam nuptam Marchioni de Beeelaere de gente de *Woestyne* hoc jus cum cæteris ibidem bonis devolutum est.

Ecclesia sacra est *S. Martino* Turonensi Episc. Ejus Patronatum gerit Persona hujus Parochialis, qui Personatus Anno 1643. per Illustrissimum *D. Jacobum Boonen* Archiep. Mechl. erectus est in Canonicatum in Ecclesiâ Metropol. *D. Rumoldi* Mechliniæ.

Decimarum varii sunt participes, etiam sæculares, quarum non exigua portio spectat ad præfatum Personatum, quem modo potitur *Alexander Ludovicus Roose* J. U. L.

In hoc pago conspicitur jucundo situm loco ad Scaldim, Cœnobium Canonicorum Regularium *S. Augustini* Congregationis & Capituli Windesemensis,

sis, quod ad Annum 1531. (ut archiva docent) fundavit Vir Nobilis *Ludovicus van Hole* Civis Gaudavensis, vocaturque Cœnobium *B. Mariæ Ten Hole* in Parochiâ de Melle ditionis Alostanæ. Fundat autem illud in suo fundo, & dotat de suis bonis pro VIII. Canonicis, quorum sex erunt Sacerdotes, aliisque duo non Sacerdotes, donec de numero eidem loco de pluribus bonis fuerit prospectum, sub uno Priore ad VII. horas Canonicas quotidiè decantandas, celebrandumque solemne sacrum, pro anima sua, ac majorum suorum, nec non posterorum benefactorum. Factum id coram Scabinis Gandavensibus sexta Julii Anno 1431. Litteræ sunt conscriptæ Flandrico idiomate, quæ apud nos latent.

Exstant etiam litteræ erectionis sub *Joanne* Episc. Camerae. 21. Januarii eodem anno. De hac fundatione ulterius tractat *A. Sanderus* Flandriæ Illustratæ tom. II. pag. 503. & cujus Iconismum illic exhibet.

Seculo XVI. hoc Cœnobium tumultibus Belgicis & bellorum motibus mirum in modum attritum est, ac pro magna sua parte exustum, ac totaliter ferè in cineres abiit; ita ut Religiosi exulare compulsi sint, & aliquot annis dein in Xenodochio Urbis Hulstanæ se continuerint, ex quibus ruinis rebus pacatis nonnihil surrexit & respiravit, ædificiis & templo reparatis aut exstructis.

Cæterum hoc Cœnobium Colonia est seu filia *Busci Domini Isaaci* Diœcesis Cameracensis ac Comitatus Hannoniæ Monasterii propè Nivellas. Sepultus hic fundator *Ludovicus van Hole Francisci* filius ante aram Principem; sed lapis Sepulchralis, & litteræ per turbas Belgicas evanuerunt, inscriptionem tamen hujus Sepulchralis Monumenti invenimus in libro Manuscripto ante motus Belgicos exarato ut sequitur.

Hier licht Lodewyck van Hole, **F**. François, **die dese Clooster dede fonderen op syn erve ter eeren van Godes / ende gaf daertoe lant ende renten / om daer mede te singen eeuwelyck de seven getyden / over syne Ziele ende alle Zielen / die starf int jaer** 1448. **den** 29. **dach van December.**

PRIORES MONASTERII IN MELLE.

Ad hanc Coloniam plantandam venit de mandato *Joannis de Liedekercke* Episc. Camerae. ex Monasterio Silvæ-Isaacanæ *Henricus Nulaets* cum quinque Religiosis *Joanne Masefelle*, *Joanne de Merica*, *Joanne de Poperinge*, *Joanne Hofmackere*, & *Joanne Vrancx*, a quibus primus Prior electus est.

JOANNES DE MERICA, sive *vander Heyden*, qui ibidem obiit An. 1447. die 6. Martii.

JOANNES PINSALINCK, Religiosus Septifontium, inde Ao. 1448. electus Prior in suæ Professionis Monasterio, in quo obiit An. 1470.

JOANNES VRANCX. Obiit Anno 1475. die 26. Februarii.

GERARDUS FABRI.
PAULUS BRUNGAERTSOEN.
JUDOCUS DE PONTE. Obiit Ao. 1511.
GERARDUS TRIEST. Obiit 20. Martii An. 1534.
BARTHOLOMÆUS MEERBEKE. Obiit An. 1548.
JACOBUS GOETHALS. Obiit An. 1550.
CORNELIUS VANDER MOUREN. Obiit 27. Septembris.
JOANNES DE BRUNE. Obiit Anno 1565.
CORNELIUS SERLAMBRECHTS. Obiit An. 1595. die 20. Martii.
FRANCISCUS TORRENTIUS. Obiit Aono. 1605.
JACOBUS COIANUS. Obiit Anno 1617.
HENRICUS VAN HOLE. Obiit Anno 1634.
REYNERUS HALSBERGHE. Obiit An. 1646.
MELCHIOR MATTON. Obiit Ao. 1678.
JACOBUS MARIEN, Religiofus Monafterii de Bethleehem, inde Anno 1683. electus prior io Mooafterio fuæ Profeffionis, in quo obiit An. 1702.
JOANNES BAPTISTA COCK. Obiit Anoo 1703.
JOANNES BAPTISTA PAIGE, ex Monafterio Rubeæ Vallis. Ceffit Anoo 1713.
LAURENTIUS FLORIS, ex Monafterio Septifootium, electus Prior Anno 1713. qui hodiè præeft.

Hanc Seriem ex Tabulario hujus Monafterii maou propriâ excepimus, & oonnullos io eo omiffos, ac alibi ioventos fuo loco addidimus.

MERELBEKE, io Diplomatibus *Marlebeca* legitur, primo lapide a Gaudavo, quem irrigat Scaldis fluvius, qui Aldenardâ Gandavum tendit, pagus hic partim arabilis, partim Saltuolus eft, cootioet ultra mille terræ bonaria.

Hoc Dominium tranfiit ioitio leculi XVII. e gente *vander Cameren*, in qua dudum bælerat, io geotem *Triestiam*, ex qua illud primus acquifivit *Antonius Trieft* Eques, & Cooful Gandavenfis.

Dominium iofigoi Prætorio hortoque inftructum eft, quod hodie potitur *Theodorus Trieft* Eques, Vir Nobilis & Confularis Gaodavenfis.

In hac Parochiali in Sacello *S. Eligii* vifitur Mooumeotum Sepulchrale *N. Vander Cameren* ejufque Conjugis tumbâ elevatâ, litteris pleriſque obfoletis & fractis obiit Ao. 1372. qui fundavit io hoc Sacello tria facra hebdomadatim.

Ante aram principem apud F. F. Recollectos Gandavi in magno faxo cæruleo bumi legitur hæc infcriptio Sepulchralis.

M. S. Sta Viator & lege, hunc fibi pofterifque fuis locum delegit vivus, quem tegeret mortuus *Antonius Trieft Judoci* filius, Eques Auratus Lovendegemii, Ruddershove, Merelebeke, & Lemberghe Toparcha. Vir præftantiffimis animi virtutibus, dotibus, & patriæ fuæ Confulatibus fummâ cum laude clarus, pluribus dignum intercepit mors Anno 1621. 23. Aprilis cum vixiffet ipfe annos 75. optimus maritus, optima præ-

præfuit conjux *Anna de Vos*, Nob. V. *Jois* Eq. Aurati Dñi de Herlebaut filia, non hic, sed in D. Bavonis majorum suorum Monumento illata Ao. 1577. 24. Oct.

Quarteria,

Triest, *Van Hoyen*, *Borluut*, *Gorges*.
De Vos, *Schorisse*, *Blasere*, *Vos*.

Ecclesiæ tutelarem colit *S. Petrum* Apostolorum Principem, ædificata fertur a *Roberto Frisio* Flandriæ Comite teste Chronico Aldeburgensi & J. Meyero in suis Flandriæ Annalibus. Ejus Patronatum gerit Abbas *S. Petri* Gandavi dono *Odonis* Episc. Camerac. Anno 1108. eum suis appenditiis, scilicet Bottelaers, Schelrode & Munte, quæ hodie Parochiales Ecclesiæ sunt, & jam dudum suos habuere Parochos.

Decima est tripartita cujus duæ trientes spectant ad præfatam Abbatiam, reliqua triens ad Parochum cum novalibus.

In hoc pago (teste *A. Sandero* in suo Gandavo pag. 453.) per aliquot annos moratæ sunt Moniales Cœnobii *Ter Haeghen* Ord. Cisterc. An. 1269. animo hic stabilem sedem ponendi, quam dein Anno 1272. prope Axelam posuerunt, indeque propter illuviones aquarum recedere compulsæ sunt, & Gandavum se receperunt, quæ Abbatia ibidem floreścit.

Viget hic cultus & Veneratio *S. Eligii* Episc. ibique Capella huic Divo sacra, & peregrinatio populorum.

MOORTZELE secundo lapide a Gandavo, Præfecturæ Rodensis, ad cujus Marchionem pridem spectavit, nunc ad ejus natos indivisim devolutum est. Hallucinatur *A. Sanderus* in Flandriâ Illustratâ Tom. II. pag. 508. dum putat hunc pagum esse qui est *Moorsele* prope Alostum, in quo quievit *S. Gudula* Bruxellensium tutelaris & Patrona, cum ab eo diversus sit.

Ecclesia inscripta est *S. Amando* Tungrensi Episc. Ejus Patronatus spectat ad Abbatem Eenamensem Ord. S. Bened. prope Aldenardam.

Burchardus Episcopus Cameracensis anno 1126. confert Abbati Eihamensi Altare de Lembergis, uti patet ex hoc Diplomate à moderno Abbate nobis transmisso initio hujus anni 1725.

In Nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti. *Burchardus* divinâ miseratione Cameracensium Episcopus tam futuris quam præsentibus in perpetuum. Scripturâ attestante quæ ait vide cui benefeceris, & erit gratia in donis tuis. Multa commonemur ne indiscetè largiamur. Consilio itaque Clericorum nostrorum supplicationi filii nostri Gisleberti Eihamensis Abbatis condescendimus, & Ecclesiæ S. Salvatoris cui præest, & nostræ sollicitudini incumbit. Altare S. Amandi de Mortsela & Altare S. Aldegundis de Lembergis, libera & sine personâ salvis nostris & ministrorum nostrorum debitis, concessimus. Ad arcendas verò quaslibet importunitates, in prævaricatores quoad resipuerint Anathema exposuimus, atque canonicâ subsignatione nostrâ, quod subimaginatione hujus nostri decreti paginam assignavimus. S. Anselli eorumdem Altarium Archidiaconi. S. Joannis Archid. S. Erliboldi Præpositi & Archid. S. Theodorici Archid. S. Girardi Archid. Signavi Gislebert Abbatis. S. Oilardi Decani. S. Rotberti Cantoris. S. Hadewini. Widonis. Radulfi. Runiordi. Hugonis. Gualcheri. Lamberti. Bernardi. Petri Canonicorum. Actum anno incarnati verbi M. C. XXVI, indictione IIII. præsulatus Domni Burchardi XI. Ego Gueremboldus Cancellarius subsignavi. *Ex Archivis Abbatiæ Eenamensis.*

Decimarum participes sunt pro duabus tertiis præfata Abbatia Eenamensis cum Parocho, quas per interim cessit totaliter Parocho, tertia pars est fecularis spectans ad viduam *N. Gillis*, Advocati Gandavi.

Hic loci plura fuêra Nobilium Prætoria Gandensium, interque ea quod gentis erat *Sanderiæ* non parum eminebat; sed bellorum & temporum injuria multum attrita sunt.

MUNTE altero lapide a Gandavo, Præfecturæ Rodensis Dynastia, contigua præfatæ Parochiæ de *Moortzele*, peculium Marchionis Rodensis. Mansit per plura secula penes gentem Nobilem & Consularem Gandavensem, cognominem *De Munte*, quæ connubia cum variis Nobilibus familiis Gandavi & alibi contraxit, teste l'Espinoyo in suis de Nobilitate Flandricâ commentariis Gallicis signanter pag. 278. & 613.

Prætorium illic visitur spectabile quod dudum fuit penes Barones de Brouchem dein Baronis de Riviere, ejusdem Prætorii incolæ, conditi in hac Ecclesiâ, quorum armaria in Ecclesiâ illic visuntur. Ab hac familiâ nuper emptione publicâ devenit ad N. Borchgrave cum non exiguâ parte decimarum, & pluribus agri possessionibus, hodie spectat ad *N. van den Bende.*

Ecclesia sacra est *S. Bonifacio* Moguntinorum Episc. & Mart., sub Patronatu Abbatis *S. Petri* Gandavi, decorata nuper Venerandis Reliquiis S. S. Crucis cum Indulgentiis Anno 1718. a Sancta Sede obtentis.

Decimarum potior pars spectat ad Parochum cum Novalibus, cui præfatus Abbas cessit suas quas illic possidebat decimas, cum onere quod excedit portionem congruam, reparationis Ecclesiæ.

Cæterum plurimi in hoc pago possident exiguum districtum decimarum quos nimis longum foret recensere, cum sint numero XV.

OOMBERGE sive *Homberghe*, *Espinoyus* vocat *Oyenberghe* pag. 273. Nobilissimæ (si verbis utar *J. van Waesberghe* in suo Gerardimontio) *Dammanorum* Familiæ, verus peculium Gandavi, *Meyeri*, *Marchantii*, *Guicciardini*, aliorumque historicorum paginis commendatæ in Clientelâ Baronis Boulariensis.

Hoc Dominium primitus invenio fuisse penes gentem *D'Oyenberghe*, deinde per nuptias in familiam de *Lombeke*, dein per similes nuptias circa Annum 1408. ad gentiles *vander Meersch*, huic Ao. 1442. item jure nuptiarum ad *Nicolaum vander Sickelen* Dom. de Nazarerre & Zeeuwerghem, inde iterum per nuptias obvenit *Joanni Pignon*, a quo hoc Dominium emptionis tabulis suæ familiæ acquisivit circa annum 1530. *Joannes Damman* cognomento dives, Vir Nobilis & Consularis Gandavi.

Erectum in Vice-Comitatum. Hoc Dominium erectum est in Vice-Comitatum in gratiam *Gasparis Damman* Equitis a *Philippo IV.* Hisp. Rege Anno 1645. Diplomate dato, Madriti die 17. Januarii. Ibidem est insigne Dynastarum prætorium, quod nobis exhibet *A. Sanderus* in Flandriâ Illustratâ tom. II. pag. 526.

Porro hoc Dominium annis plurimis possedit nostrâ ætate *Carolus Damman*, præfati Gasparis filius, post cujus mortem sine liberis defuncti, Anno 1721. die 18. mensis Junii, devenit jure successionis ad *Carolum Franciscum de Preudhomme d'Ailly* Baronem de Poucques, Sororis præfati *Caroli* filium, qui cum brevi post scilicet ultimâ Augusti ejusdem anni coelebs fatis concessit, ejus Hæreditas & ampla possessio devoluta est ad *Marcum Antonium Albertum de Preudhomme d'Ailly*, Vice-comitem Neoportensem, qui vix anno elapso,

elapso, vita similiter excessit Anno 1722. de 11. Septembris relicto filio unico, annorum quatuor.

In Ecclesiâ Cathedrali D. Bavonis Gandavi visitur insigne monumentum marmoreum in sacello trium regum, Parieti insertum *Joannis Damman* Toparchæ d'Oomberge &c. cum hac inscriptione.

D. O. M.

Memoriæ & Virtuti Nob. V. *Joanni Damman* Oomberghæ, Varnoiser, Burghgracht, Vromenhove Domino, qui difficillimis temporibus Gandavi Patriæ suæ Primarius Consul, eademque æquitate summâ cum fortitudine & constantiâ egregiè perfunctus, Regi fidus, Civibus juxta ac magnatibus carus, omnibus gratus, vitâ & honore defunctus cœlo animam, terræ corpus hic reliquit, assitâ sibi dulcissimâ conjuge Nob. Matr. *Joanna van Waelbrouck* Dña de Houthage, obierunt ipse V. mensis Julii An. Sal. Chr. 1581. ista 24. Novemb. 1605.

Nundinæ annales hic binæ celebrantur, postridie festi inventionis S. Crucis die IV. Maii, & XXX. Julii.

In sacris Ecclesia tutelarem colit *S. Martinum* Turonensem Episcopum. Patronatum hujus Parochialis obtinuit Abbatia *S. Gisslini* Ord. S. Bened. Anno 1147. dono *Nicolai* Episc. cum decimis Anno 1438. prædicta Abbatia cessit has suas quas hic possidebat decimas Toparchæ, simul cum decimis pagi de Raissegem sub annuo censu XIV. Librarum Flandricarum hodiernæ monetæ, qua ratione possidet Toparcha hujus Abbatiæ decimas in hoc pago pro duabus trientibus, reliqua triens est Parochi.

Chorus hujus Parochialis multum restauratus & decoratus est per præfatum *Carolum Damman* Dynastam Anno 1701. ut saxum indicat exterius parieti insertum; cujus est hæc inscriptio.

1701.

D. O. M. *Cette Cheur a eté basty par ordre & liberalité de Haut & Illustre Seigneur, Monseigneur* Charle Damman, *Viscomte d'Oomberghe, & d'Essche, Seigneur de Vilaines &c. a la plus grande gloire de Dieu, & de la Ste. Vierge Marie.*

OORDEGEM. Caput hujus Decanatus. Situs est hic pagus viâ novâ lapideâ loco eminentiori, tertio lapide a Gandavo. Dominium ejus jam dudum fuit in illustri familiâ Gandavensi, in quâ per nuptias *Maximiliani Villani a Gandavo* cum *Philippa de Jauce* dicta *Mastain* cum aliis vicinis dominiis Anno 1559. devenit, uti diximus pluribus in pago de Masseme supra, in quâ Nobili stirpe perseverat.

Hic pagus possidetur in Clientelâ Comitis Alostani, in temporalibus subcensetur huic Dominio medietas ferè pagi de *Ottergem*, licet in sacris totus subsit Parocho de Eerdegem, uti suo loco supra diximus.

Porro in hoc pago eſt Dominium de *Landegem*, clientela Abbatiæ Affligemienſis. Anno 1708. emptione publicâ illud acquiſivit *Petrus Huens*, habetque inibi ſuam juriſdictionem perſonis & locis diſtinctam. Exercet per ſuum Baillivum & Scabinos hujus loci Dynaſta juſtitiam Civilem, non autem Criminalem, quia ſi quemquam criminis accuſatum, convictum & condemnatum habeat, illum tradit Baillivo de Oordegem ut ſententiam in executionem mittat.

In hac Parochiali exſtant inſcriptiones ſepulchrales Dominiorum de *Landegem* ſequentes.

Theodorus vander Piet, **Heere van Landeghem ende Boeyghem etc. Jongman out** 68. **Jaaren is gestorven** 8. **Octobris** 1660. **Bidt voor de Ziele.**

Aliud.

Cy giſt le Noble homme Pedro Huens, *Sr. de Landegem Boeyghem, &c. qui mourut le* 24. *d'Aouſt* 1716.

Et Noble Dame ſon Epouſe Catharine Carolina Craywinkel *de Sombeke, la quelle mourut le* 28. *d'Aouſt* 1710. *& leurs ſucceſſeurs.*

R. I. P.

Eccleſia tutelarem veneratur *S. Martinum* Turonenſem Epiſc. Patronatus ejus eſt Archiepiſcopi hujus Diœceſis jure Abbatis Affligemienſis, ad quam Abbatiam ſpectat etiam præcipua & potior pars decimarum, ibique non pauca rura & ſylvas poſſidet. Eccleſia hujus Parochialis habet notabilem diſtrictum decimarum.

A. Miræus in Cod. Piar. Donat. Cap. XCVIII. novæ edit. exhibet Diploma quo Anno 1194. *Theodoricus* Comes Aloſtanus reparat damna Monaſterio Affligemienſi illata, & inter alia concedit prædictæ Abbatiæ Sylvam Fratrum apud Ordengem, quam ſeculari poteſtate vendi & ſuccidi prohibuerat. Præfata Abbatiâ in hoc Pago ſuum habet tribunal, Majorem & Scabinos ſuper realibus jus dicentes.

Ad commendationem hujus loci facit Archipresbyteratus huic Eccleſiæ circa annum 1623. annexus, qui antea erat in Ooſterzele.

Appendix hujus Parochialis eſt *Smet-Lede*, ejuſdem familiæ Gandavenſis vetus peculium. Quomodo autem in hanc familiam devenerit ſupra dictum eſt, ne cogamur eadem ſæpius repetere.

Eccleſia ſacra eſt *S. Pharaildi* Virg. Univerſa hujus pagi decima ſpectat ad Parochum de Oordegem, qui etiam poſſidet notabilem diſtrictum decimarum in Oordegem. In hac Eccleſiâ eſt Capellania *B. Mariæ* cum onere duarum miſſarum hebdommadatim. Anno 1676. hæc Capellania annexa eſt Paſtoratui, ut ex ejus fructibus ſuſtentetur Vicepaſtor.

OOSTERZELE præfecturæ Rodenſis Dominium, ſpectans ad ejus Marchionem, ſecundo lapide cum dimidio à Gandavo. Pagus eſt magnæ extenſionis & magnitudinis, continens ferè mille bonaria.

In

In hoc pago est insigne Dominium *Ter Burght* gentilium *Del Vael*, hodiè jure Successionis primogenituræ spectans ad *Maximilianum Guilielmum Del Vael*; dependet a Curia feudali de Schelderode, & Oosterzele; suum habet tribunal, Baillivum, Meyerum, Grafiarium & Scabinos. Hoc Dominium extendit insuper jurisdictionis suæ alas in plures circumvicinos pagos, videlicet Schelde-Windeke, Mortzele, Schelde-Rode, Bottelaer, Munte & Bavegem.

Ecclesia sacra est *S Gangulpho* Confess. cui olim annexus fuit Archipresbyteratus, prout videre est in Synodo Provinciali Mechl. anno 1607. Sed circa annum 1623. Caput hujus Archipresbyteratus constitutum est Ecclesia Parochialis de Oordegem, eaque ratione Ecclesia ejus vocatur Archipresbyteratus seu Decanatus de Oordegem.

Patronatum hujus Ecclesiæ gerit Abbas Eenamensis Ord. S. Bened. Decima divisa est in sex manipulos, quorum ex æquo participant pro tribus partibus præfata Abbatia, duos percipit Abbatia de Foresto Ord. S. Bened. prope Bruxellam, & sextam restantem Parochus cum medietate Novalium, cui insuper a præfatis decimatoribus in Supplementum competentiæ annuò solvuntur XXI. Libræ Flandr. Certum ibidem districtum decimarum percipit Capellania B. M. V. in eàdem Ecclesia fundata, quæ gravata est duabus missis hebdommadatim.

In sacris hujus Parochialis appendix est vicus de *Bruynsbeke* qui in temporalibus subcensetur pago & Dominio de *S. Lievens Hauthem.*

Viget in hac Parochiali cultus & veneratio *S. Rochi* pro pestiferis Patroni & solemniter ejus celebratur festum die XVI. Augusti, ac solemnis eo die fit Supplicatio ad Capellam hujus Sancti quadrante horæ distantem ab Ecclesia hujus Parochialis.

Anno 1716. exstructum est a *Carolo Maelcamp* Mercatore potente, & Cive honorato Gandavensi nitidum & illustre Sacellum, a Parochiali ferè distans horæ quadrante, viâ quæ Gandavo tendit Gerardimontem, dicata Virgini Deiparæ Lauretanæ, decorata anno 1717. Venerandis *S. S. Crucis* & *S. Rochi* Reliquiis.

OUDENHOVEN S. GAUGERICI, vernaculè *Ste. Guericx Oudenhoven*, præfecturæ Sottegemiensis, Dominium Comitis Egmondani.

Prætorium hic loci olim habuêre Rassingemii, quod dein per nuptias fuit familiæ Gandavensis; at injuria temporum & pristinis bellorum motibus ita attritum, ut nihil de eo supersit.

J. van Waesberge in suo Gerardimontio pag. 94. narrat quomodo *Adrianus Villanus* Rassingemii Dominus Anno 1490. die 12. Junii cum defecto *Adolpho Clivio* cum *Maximiliano* Romanorum Rege & Vidua *Mariæ Caroli* Audacis filiæ in gratiam rediisset, Gandavoque ad domum suam quam in *Oudenhoven S. Gaugerici* habebat cum quatuor famulis properaret a XVI. Cliviis Equitibus ex insidiis invasus, dimidio ab urbe milliari multis vulneribus confoditur, cujus cædis expiatio *Maximiliano* Cæsari multum curæ fuit, cui tandem certis conditionibus satisfactum est die 21. Martii 1492. annuentibus defuncti consanguineis; inter cætera autem conventum, ut missa hebdommadaria pro refrigerio animæ ejus peragatur, item annis singulis ejus Anniversarium die quo mortuus est, quæ peragantur hodiedum annuè in Parochiali de Raissegem, de quâ statim agemus. Vide *A. Du Chesne* in probationibus familiæ Gandavensis pag. 634. & *l'Espinoy* de la Noblesse de Flandre pag. 739.

Ecclesia (ut nomen indicat) sacra *S. Gaugerico* Camerac. Episc. Ejus Patronatus spectat ad Abbatem *S. Martini* Ord. Præmonstr. propè Castelletum Picardiæ oppidum, qui modo Archiepiscopus Senonensis, qui cum Pastore percipit hujus pagi decimas; sed portiones inæquales sunt, nam Pastoris portio vix transcendit quartam partem, qui solus percipit decimas lini & seminum caulium vulgo *'t Cool-Saet*.

Cæterum præfatus *A. Du Chesne* in Historiâ Genealogicâ familiæ Gandavensis pag. 415. refert quomodo *Joannes Masminius* Dominus de Calckene Anno 1436. obtinuerit pro vitâ suâ, item matris suæ *Margaretæ de Gistelles* & *Antoniæ* filiæ ejus Decimas præfatæ Abbatiæ hujus pagi a *Laurentio* Abbate & Conventu hujus Abbatiæ sub annuo censu.

Hæc Cura Pastoralis deservitur per Parochum de Strype.

Vetus Baronatus.

RAISSEGEM, vernaculè *Reesegem*, Illustre titulo veteris Baronatus, & antiquum familiæ Gandavensis Dominium, in fide & clientelâ Gaveranæ Principis. *Espinoyus* a Sottegemiensibus loco cognominem familiam de *Raissegem* ortam existimat, inde ad gentem de *Gavere* migravit, in qua dudum permansit, donec anno 1447. in familiam Gandavensem pervenit.

Possedit hunc Baronatum nostrâ ætate Illustrissimus *D. Franciscus Villani a Gandavo* Tornacensis Episcopus, tamquam hæreditaris paternæ peculium cum Borsbeck, Oordegemio & Smetlede, post cujus obitum anno 1666. devenit ad *Balthasarem Philippum Villani a Gandavo* primum Masminiæ Principem &c. ex fratre nepotem, in quâ illustri stirpe hactenus perseverat.

Hic loci quondam stetit insigne Castellum Dynastarum Raffingemiensium, sed pristinis bellorum moribus & injuriâ temporum interiit.

Ecclesia inscripta est *S. Mauritio* Mart. Ejus Patronatus spectat ad Abbatem *S. Gisleni* Ord. S. Bened. in Hannoniâ, quem obtinuit Anno 1147. a *Nicolao* Episc. Camerac. cum non exiguâ parte decimarum. Diploma hujus donationis exhibui in pago de Herzeele.

Cæterum has decimas cum illis de Oomberga dein cessit hæc Abbatia Anno 1438. Dynastis de Oombergâ sub annuo censu XIV. Libr. Flandric., dein hæc decima viâ emptionis a prædictis Toparchis devenit ad varios, a quibus tandem Anno 1682. die 5. Februarii in Supplementum 100. flor. annue vindicata est a Pastore in Senatu Flandriæ & ita accessit Pastoratui de Raissegem; ita ut potior pars decimarum hujus pagi ad hanc curam Pastoralem hodiè pertineat, quæ deservitur per Pastorem de Borsbeke, Ecclesiæ hujus Parochialis & mensæ pauperum competit notabilis districtus decimarum, quas dividunt inter se; ita ut Ecclesia habeat duas partes & mensa S. Spiritus, seu pauperum partem tertiam istius decimæ. Valent ordinariè simul XX. Libras Flandr.

Abbatia de Biloka Ord. Cisterc. Gandavi & Matricularius, habent inibi exiguam valde partem decimarum.

In hac Ecclesia sunt plures fundatæ Capellaniæ, interque eas Capellania *B. Mariæ* Virg. ad collationem Toparchæ cum onere missæ quotidianæ; sed missæ celebrantur hodie pro ratione fructuum.

Deservitur hæc cura Pastoralis per Parochum de Borsbeke.

SCELDE-WINDEKE, Antiquitus *Wenteca*, *Winti-Scalde* & *Wiendeca* in Diplomatibus legitur, vocatur autem *Schelde-Windeke* ad distinctionem alterius *Windece* ad Teneram fluvium in Decanatu Gerardimontensi. Di-

Distat secundo lapide cum dimidio Gandavo, Præfecturæ Rodensis. Ejus Dominium nuper ex familiâ Marchionis Rodensis devenit jure uxorio ad *Ægidium Dons* Baronem de Lovendegem, *N. D'Hooge &c.*

Abbatia *S. Petri* Gandavi inibi habet Dominium dictum *Berchem ter Spiegelen.*

Ecclesia tutelarem colit *S. Christophorum* Mart. Ejus Patronatus spectat ad Capitulum Metropolitanum Cameracense, cui competit potior pars decimarum, ex quibus Pastori annue datur Supplementum competentiæ in granis & nummis, qui etiam habet parvum districtum decimarum, item Pastor in Balegem, Ecclesia inibi notabilem possidet partem decimarum, item de decimis etiam participant Marchio de Rodes, & varii seculares.

SCHELDE-RODE, Præfecturæ Rodensis caput; Antiquus & Illustris Baronatus, ita dictus est quod ad Scaldim situs sit, primo lapide cum dimidio a Gandavo. *Antiquus Baronatus.*

Præfectura Rodensis seu de Rodes complectitur sub se Vicos seu pagos XVII. scilicet *Shelde-Rode*, *Bottelaer*, *Munte*, *Meile*, *Ghentbrugge*, *Schelde-Windeke*, *Balegem*, *Moortzele*, *Oosterzele*, *Gontrode*, *Lantscauter Vliederzele*, *Bavegem*, *Ghysenzele*, *Letterhautem*, *Berlegem & Melsene.*

Olim hic fuit Castellum Dynastarum, locus & vallum monstratur, sed injuriâ temporum destructum.

Anno 1682. erectus est hic Baronatus in Marchionatum a *Carolo II.* Hisp. Rege Diplomate dato Madriti die 14. Julii in gratiam *Lopes d'Evora & Vega* de gente *Rodrigues*, in qua stirpe perseverat, qui hodie *Emanuel Josephus Rodrigues d'Evora y Vega*, Marchio de Rodes, Baro de Berlegem &c.

Hic Marchionatus est in Clientelâ Comitis Alostani. Hic pagus constituit cum Munte & Bottelare unum tribunal.

Inter antiquos hujus antiqui Baronatus Dominos habuit *Radulphum de Rodes*, qui cum *Joannâ* Flandriæ & Hannoniæ Comitissa permutavit loca de *Nieukercke*, & *Merelbeke*, cum juribus quæ princeps illa habebat in *Melle*, *Gontrode*, *Lantrode*, *Bottelaer*, *Munte*, *Melsene*, *Schelde-Rode*, & *Gent-Brugge*, litteris de eâ datis ad annum 1216.

Hoc Dominio etiam potita fuit familia de *Ghistelles*, & ab hac per filiam hæredem transiit ad *Luxemburgicos*, inde ad *Bourbonios* Regiam in Galliâ stirpem, in quâ *Henricus* ejus nominis IV. Francorum Rex quem magnum appellant initio seculi XVII. eam ditionem vendidit potenti opibus viro apud Antverpienses Lusitano negotiatori *Simoni Rodrigues d'Evora Simonis F.* qui licet variis litibus fuerit a viris magnatibus impetitus, pacificus tamen ejusdem Dominii & Baronatus possessor evasit. Ita ferè *A. Sanderus* in Flandriâ Illustratâ tom. II. pag. 505.

Quoad rem sacram Ecclesia inscripta est *S. Martino* Turonensi Episc. Ejus Patronatum gerit Abbas *S. Petri* Gandavi.

Ibidem est Capellania Castralis non tenuiter dotata ad Collationem Baronis de *Feutiere*, quæ gravata est ad tres missas singulis diebus XIV.

Decima est bipartita, quorum una pars spectat ad Capellaniam præfatam, altera ad Parochum, Decima vero lini est tripartita cujus duæ trientes spectant ad hanc Ecclesiam, altera triens ad Parochum.

Porro hujus Ecclesiæ Parochus rem sacram curat in *Wassem*, in quo pro

majori parte percipit decimas, exiguam vero earum partem habet *N. Del Van.*

Hic locus est Ditionis Gaveranæ, olim pagus, licet exiguus hodie Vicus; ejus Ecclesia temporum & bellorum injuriâ diruta est, ac destructa, bona illius accesserunt Ecclesiæ Foresteosi sive de Vurst, quæ est similiter Ditionis Gaveranæ, & huic loco maximè propinquæ.

SEMMERSAKE, præfecturæ Gaveranæ, Dominium Comitis Egmondani, situs est hic locus ad Scaldim fluvium, qui Aldeoarda Gandavum tendit.

Ecclesia inscripta est S. Petro ad Vincula. Ejus Patronatum gerit Abbas Eenamensis Ord. S. Bened. dono Burchardi Episcopi Cameracensis anno 1117. uti constat ex Diplomate mox producendo.

Decima est tripartita, quarum una triens est penes Parochum reliquæ duæ trientes spectant ad Abbatiam præfatam, quæ anno 1722. Parocho cessit inibi suas decimas ad lexenoium pro Supplemento competentiæ.

Solebat hæc cura Pastoralis esse deservitura Pastoratus de Vurst; at anno 1711. proprium suum nacta est Parochum.

Ex Archivo Abbatia Eenamensis.

In nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis. *Burchardus* divinâ miseratione Cameracensium Episcopus, tam futuris quam præsentibus in perpetuum. Quia attestationi divinarum Scripturarum resistere ostensa est ei, quæ ait, ante mortem benefac, & secundum vires da pauperi, obnixius est cedendum ne de transgressione in oculis veri judicis arguamur severius, beatos igitur pauperes illos qui gloriæ mundi abrenuntiare prælegerunt familiarius venerari peroptantes, Ecclesiam Ehamensem auditâ Venerabilis Fratris nostri *Gileberti* ejusdem Ecclesiæ Abbatis petitione, exaltare disposuimus, concedentes præfatæ Ecclesiæ ob animæ nostræ & prædecessorum nostrorum salutem; Altare de * *Cimbersaca* cum appendiciis suis. Altare etiam de † *Melcines* remota omni persona, salvis nostris, & ministrorum nostrorum redditibus, addita super hoc canonicâ institutione ut presbyteri qui ibidem serie temporum cantaturi sint curam de manu Episcopi accipiant, & de Synodalibus ministris suis respondeant. Rata autem hæc & inconvulsa sæpefatæ Ecclesiæ imperpetuum permanere decernentes, oblata conservatoribus pace, prævaricatores quoad resipuerint ab omni Ecclesiasticâ communione exterminamus, atque decreti nostri paginam sigilli nostri impressione informantes, subsignato personarum nostrarum testimonio corroboramus. Signum Radulfi eorumdem Altarium Archidiaconi. S. Joannis Anselini. Theodorici Everardi Archid. S. Erleboldi Præpositi, Exlebaldi-Decani. S. Balduini, Bernardi, Haduini, Alboldi, Radulfi, Wereboldi, Gerardi Canonicorum. Actum est hoc Anno Incarnati verbi M. C. XVII. Indictione undecima, Præsulatus vero Dni. *Burchardi II.* Ego Weremboldus Cancellarius scripsi & subscripsi.

* *Hodie Semmersake.*
† *Hodie Melsene.*

SONNEGEM, altero lapide ab Alosto Dominium nuper spectans jure usufructuario ad *N. van Hulte*, post cujus mortem Ao. 1721. rediit ad familiam *Deynaert*. Constituit cum Borst, Bambrugge & Cottem unum tribunal. Prædicta Dominia inter illos XXII. recensentur, quos vulgo appellant Proprium Principis, Vernaculè *s'Graven-Propre*.

Ecclesia tutelarem colit *S. Stephanum* Proto-Martyrem, dependet ab Abbatiâ Truncinienſi Ord Præmonstr. quæ illic e suis Canonicis Religiosis Curionem constituit. Universa pagi Decima spectat ad Parochum.

Anno 1173. *Petrus* Episc. Camerac. contulit præfatæ Abbatiæ Altare de Sonnegem; ita annotatum vidimus in tabulâ pensili in Abbatia præfatâ.

Cæterum hæc Abbatiâ hic loci possidet opimum prædium, & plurimas agri possessiones, prout & in locis & pagis hic circumvicinis, dono *Iwani* Comitis Alostani & *Lauretæ* uxoris ejus filiæ *Theodorici Alsatii* Flandriæ Co-

Cumitis, Diplnma refertur in Cud. Donat. *A. Miræi* Cap. XCVI. nuvæ edit. ut ſequitur.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis, Ego Iwanus de Gand. Quoniam plurima niſi ſcripta fuerint, à memoria elabuntur & revolutione temporum in oblivionem rediguntur, neceſſe eſt, litteris notari, quod poſtmodum expedit reminiſci.

Notum igitur facio tam futuris quàm præſentibus, quod alodium meum in villa, quam Burst vocant, ſeu quidquid juris inibi erat exceptâ mancipatione ſervorum, ab omni noſtra vel laica poteſtate omnimodo mancipatum, pro amplificando Dei nominis & laudis honore, ad uſum Fratrum Trunciniensis Eccleſiæ, Præmonſtraten- *Drongen.*
ſem Ordinem profitentium, Deo Sanctæque Mariæ Genitrici ſuæ, perpetuæ Virgini, quæ loco præfato præſidet, liberè tradidi, unà cum uxoris meæ Lauretæ, filiæ Theodorici Comitis, cui quæcumque noſtræ poſſeſſionis erant, in dotem dederam, gratuitâ conceſſione & devotâ petitione: & ipſum ſub præſentia & manu Domini Gosuins, Fratribus ſuis coram poſitis, ſuper ſacrum altare Truncinis manu propriâ obruli.

De ſeodo autem Comitis, quod Comes ipſe conceſſit, petiit, pariterque donavit, videlicet totum pomœrium, cum quatuor manſionibus ei adjacentibus, quarum tres Avæ De Ornace, quarta verò cujuſdam Willelmi militis mei fuerant, annuatim etiam marcam argenti, ſive identidem valens, terram quoque Arnulphi Falconarii, terram quoque Gripponis, & terram quandam paludoſam, quam *Melſvelt* appellant, & hæc Truncinis.

In Waſia verò *Salichem*, cum circumpoſita terra, & villula, totaque palude, & duabus etiam partibus decimæ, quæ me contingebant, *Hulſt* quoque & *Hulſterloe*, uſque ad adjacentes Parochias, apud *Velſeke* incultam terram, quæ jacet juxta *Punbeke* & juxta *Lokkeren*, curtim cum nova terra, inſuper autem decimationem molendinorum, per numerum hebdomadarum, & omnium redituum meorum *Tercungis*, *Truncinis*, & in tota *Waſia* tam futurorum quam præſentium.

Hæç, inquam, Ego, & prænominata uxor mea in remiſſionem peccatorum noſtrorum, ſubſcriptæ teſtificationi fidelium aſſignantes, Deo liberè & votivè obtulimus: quæ præſentis paginæ ſcripto poſterorum notitiæ tranſmittenda curavimus.

Signum Raſonis de Gavera.
S. Willelmi de Boulaer.
S. Gerardi Conſtabularii de Ninive.
S. Giſelberti de Lidekerka.
S. Goſelini Ordeghem.
S. Stepponis.
S. Balduini de Lethe.
S. Oilardi, & fratris ejus Theodorici de Nivela.
S. Henrici patruelis eorumdem.
S. Willelmi de Viva.
S. Gerardi, & fratris ejus Hugonis.
S. Gervaſii.
S. Hugonis de Affne.

Actum Truncinis anno milleſimo centeſimo triceſimo nono Incarnationis Domi- 1139.
nicæ, indictione II, Epactâ XVIII. Concurrente VI, X. Kal. Octobris.

SOTTEGEM, Antiquitus *Gottegem* a Guthis teſte *J. van Waesberge* in ſuo Gerardimuntio pag. 3. Municipium elegans, quarto lapide a Gandavo, ſitum amæno cum primis loco, & frequenti populo habitatum. Caput præfecturæ Sottegemienſis, & antiquus Baronatus Comitis Egmondani, qui illic ſplendidum habet prætorium, cujus prototypon nobis exhibet *A. Sanderus* in Flandriâ Illuſtratâ tom. II. pag. 509. Domicilium olim fuit aliquot Egmondæ Comitum, verum plurimum hodiè de ſuo ſplendore deperdidit. Gaudet foro hebdommadali diebus Martis, nundinas item habet celebres duas,

postridie *S. Marci* Evang. 26. Aprilis, & postridie *S. Lucæ* Evang. 19. Octobris.

Sottegemium miserabilem in modum direptum fuit incensumque Anno 1452. sub *Philippo Bono* a *Stampano*, & Burgundiæ Notho. Item anno 1564. fortuito igne fœdatum fuit, item anno 1645. ab exercitu Franco-Batavo, quando & Ecclesia in cineres redacta est, Ao. item 1708. Sottegemium fæde direptum fuit a militibus exercitus Fœderatorum. Denique Anno 1723. die 19. Maii pridie quo hæc scribimus igne malevolorum hominum manibus injecto exarsit Sottegemium, quo XXXI. domus absumptæ sunt.

Hoc Dominium habuit Dynastas sui nominis in Historiis & Diplomatibus celeberrimos; dein per nuptias transiit in familiam *De Melun*, inde in *Luxemburgensem*, exinde per similes nuptias in Egmondanam ex quâ Illustri stirpe jure nuptiali devenit in eam, quæ est *Pignatelli*, qui hodie *Procopius Maria Antonius de Pignatelli* Comes Egmondanus, Princeps de Gavere &c. Porro stemma Dominorum ac Comitum Egmondanorum invenies in Donat. Belg. *A. Miræi* Lib. I. Cap. CLIII. novæ edit. pag. 465.

Videbantur olim in hac Parochiali plura monumenta Sepulchralia Dominorum Sottegemiensium, quæ incendio perierunt, exstitit inter alia ante incendium hujus Ecclesiæ anni 1645. ibidem tumba elevatâ ex alabastro ante Aram principem *Franciscæ Luxemburgensis* uxoris *Joannis* Comitis Egmondani cujus hæc erat inscriptio.

Cy gist Haute & Puissante Dame, Madame Françoise de Luxembourg, *Comtesse de Gavre, & Dame de Baronnies de Fiennes, la Hamaide, Vieres, &c. & de Seigneuries d'Arquinghem, d'Armentieres & d'Auxi, en son temps Epouse a haut, & puissant Seigneur, Messire* Jean Comte d'Egmont, *Baron de Baer, Lathum &c. Seigneur de Hooghwaude, Aertswaude &c. Chevalier de l'Ordre, & Capitaine General pour l'Empereur* Charles V. *des chevaux legers, lequel gist a S. Marc a Milan & trespassa le 29. d'Avril 1528, & mourut Madame le 1. de Novembre 1557.*

Et inferius erat.

Lamoral ab Egmonda, Princeps a Gavre hæres matris parentibus pientissimis & memoriæ ergo.

H. M. F. C.

M. Aug. die IIII. M. D. LXI.

Symbolum Principissæ *Franciscæ de Luxembourg* erat.

La foy que j'ay

In Ecclesiâ Collegiatâ Antoniensi ad Scaldim legitur hæc inscriptio Sepulchralis.

Cy gist Isabeau, *Dame d'Antoin, d'Espinoy, de Sottenghien & Chatelaine de Gand, jadis femme a* Henry de Louvain, *apres*

apres a Mr. Alphonse d'Espagne & apres a Mr. le Viscomte de Melun, Chambellan de France, Sr. de Blangy & de Monstrevil-Bellay, qui trespassa le 6. de Decembre 1354.

Hæc inscriptio idiomate latino exstat apud *A. Miræum* in Dipl. Belg. Lib. II. Cap. CI. pag. 315. novæ edit.

Anno 1568. sepultus est in hac Parochiali *Lamoraldus Comes Egmundanus*, Nobilitate, formâ regiâ, facundiâque & victoriis de Gallo partis, Flandriæ denique Gubernatione magis quam exitu vitæ Heros florentissimus, ait *J. Marchantius* in suâ Flandriâ pag. 37.

Cæterum Sottegemio Natales suas debet *Joannes de Meyer* Carmelita Conventus Gandavensis S. T. D. Universitatis Lovaniensis. Episcopus Bibliensis, ac Suffraganeus *Philippi de Burgundia* Episc. Trajectensis. Sepultus Ultrajecti in Choro *S. Catharinæ*, quondam Carmelitarum Ecclesiæ sub Sarcophago cum pædo & hac inscriptione sepulchrali,

Hoc Saxum tegit ossa Reverendi Patris & D. Magistri JOANNIS MEYER, Episcopi Bibliensis ac *D. Philippi de Burgundia*, Epis. Trajectensis Vicarii, Obiit an. ϹIϽ. IϽ. XXII. V. Julii PERFER, VINCES.

Sottegemiensis item fuit *Joannes Villicus* Carmelita S. T. D. Universitatis Lovaniensis, teste Valerio Andreâ in Fastis Acad.

In sacris Ecclesia tutelarem venerat Virginem Deiparam *Mariam*, ab annis non paucis vigere in eâ cœpit cultus specialis *S. Barbaræ* Virg. & Mart.

Erecta est hæc Ecclesia in Parochialem a tribus & quod excurrit seculis & separata ab Ecclesia Matrice de Strypen, cujus Pastori annuè penduntur ab hujus loci Parocho in hujus separationis recognitionem V. Sacci siliginis, & V. Sacci avenæ. Patronatus hujus Parochialis spectat ad Dynastam qui est Comes Egmondanus, Decimæ sunt Pastorales.

STRYPEN, Præfecturæ Sottegemiensis, Dominium Comitis Egmondani.

Ecclesia inscripta est *S. Andreæ* Apost. & *S. Romano* Episc. Rothomagensi. Ejus Patronatus spectat ad Abbatem Montis *S. Martini* Ord. Præmonstr. propè Castelletum Picardiæ oppidum, Diœcesis tamen Cameracensis, qui hodie est Archiepiscopus Senonensis, qui decimas cum Pastore possidet; ad hunc autem spectat universa lini decima & seminum canlium vulgo *t'Sloor-Saet*, & in Supplementum competentiæ a præfato decimatore 100. flor. annuè percipit.

Ab hac Parochiali olim separatum est a trecentis circiter annis Sottegemium, sub recognitione annuâ huic Parocho solvenda, uti mox diximus.

Inter Sottegemium & hunc pagum exstat Capella *D. Andreæ* Apost. sacra.

VELSICK, præfecturæ Sottegemiensis, Dominium Comitis Egmondani. In Diplomatibus non uno loco apud *A. Miræum Felseka*, & apud

Gramayum in Aldenardâ *Veltseca* legitur. Dives Romanarum antiquitatum pagus est, & miræ vetustatis, quod hic loci plurima eruta Romanorum numismata satis indicant. Vide plura de hoc loco in Flandriâ *J. Marchantii* pag. 37.

Ecclesia *D. Martino* Episc. sacra est. Ejus Patronatum gerit Abbas Hasnoniensis Ord. S. Bened. ad Scarpam fluvium, ad quam Abbatiam etiam spectat maxima pars decimarum; sola enim nona earum pars est Parochi; sed Anno 1645. conventione inita universa decima vici de *Ruddershove*, quæ in sacris huic Parochiali subest, spectat ad Parochum, & insuper in hoc pago de Velsick percipit decimas de XLVIII. terræ bonariis, reliqua totius pagi decima spectat ad præfatam Abbatiam Hasnoniensem, quæ gravata est pro competentia Vicepastoris annue solvere XXX. Libras Flandric.

In Chronico *Sigeberti* per *A. Miræum* edito Anno 1607. refertur, quod *Godefridi* Ducis dicti Eenamensis filius *Heriminus* & filia ejus *Berthildis*, cum adhuc juvenes essent, in Ecclesia apud Feliecam sint sepulti, qui postea multis miraculorum signis claruerunt; sed a Virdumensibus Monachis, hic furtivè ablati sunt.

Hic loci est Hospitale a Dynastis Sottegemiensibus a trecentis & quod excurrit annis fundatum, cujus Moniales Anno 1680. tertiam Regulam *S. Francisci* amplexæ sunt.

Cæterum in hoc pago est Dominium de *Ruddershove* sed meliùs puto *Riddershove*, quod titulo fiduciario & subsidiario Ninboviæ accensetur, spectans ad gentem *Triestiam*, quod in sacris huic Parochiali subest, quodsuum habet tribunal & Curiam censualem, & multis aliis prærogativis gaudet. Ibidem exstat Capella *S. Petri*. Hujus Dominii universa decima, uti mox dictum, spectat ad Parochum. Capellania ejusdem vici gravata est missâ hebdommadali, annexa est nuperis annis Pastoratui, ut ex ejus fructibus pro parte sustentatur Vicepastor. In hoc pago de Velsick exstat prædium *den Cleynen Haendaert*, quod vulgus malè hodiè vocat *Het Casteelken Oranien*. Illud obtinuit Domus Pitzenburgica Equitum Teutonicorum in Urbe Mechliniensi Anno 1220. a *Gilberto de Sottegem* Diploma hujus donationis recitat *A. Miræus* in Not. Eccles. Belgii Cap. CLII. novæ edit. ut sequitur.

Gillebertus de Sottegem omnibus Christi Fidelibus in perpetuum salutem. Noverint tam moderni quàm posteri, quòd ego Gillebertus de Sotteghem contuli Fratribus Domûs B. Mariæ Teutonicorum de Jerusalem wastinam, quam habui inter Felseka & Elne, & ad opus prædictorum Fratrum liberè resignavi, salvâ tamen mihi & successoribus meis justitia de caussa sanguinis. Testes,

Hillinus Presbyter de Racengheem,
Boidinus,
Henricus, Fratres de Landengheem,
Boidinus de Rode,
Boidekinus van Larne, & alii multi.

1220. Actum anno Domini M. CC. XX. quintâ mensis Maii.

Hoc prædium prædicta domus seculo XV. dedit in Emphiteusim sub annuo censu XVI. florenorum cum medio, continetque sub se XXXIII. terræ bonaria, quod nuper pretio sibi comparavit cum tali onere *Justus Antonius de Jonge* Senatus Flandriæ Consiliarius, post cujus mortem An 1713. illud hodie jure uxorio possidet *Matthias Leonardus vander Noot* Baro de de Kiesekem &c.

VLAC-

VLACKEM, pagus Dominii de Rotselaer, quod pluribus pagis in Comitatu Alostano dominatur, constituit eum Ayghem unum tribunal.

Ecclesia tutelarem colit *S. Lambertum* Tungrensem Episc. Ejus Patronatus spectat ad Abbatissam de Foresto Ord. S. Bened.

Anno 1686. unita est hæc Ecclesia Parochialis, Ecclesiæ de Burst.

Anno 1219. *Ægidius de S. Auberto* & ejus uxor donat omnes decimationes in Parochiâ de Bursta, Bambrugghe, Vleekem & Borsbekâ præfatæ Abbatiæ. Diploma hujus donationis produximus in pago de Burst.

Cæterum Abbatia Forestensis Anno 1680. ut ibidem etiam diximus cessit has omnes decimas Parocho de Burst sub annua pensione 300. florenorum.

VLIEDERZELE, Præfecturæ Rodensis, altero lapide ab Alosto; in Diplomatibus *Fliterséla* legitur, vetus est Abbatiæ Bavonianæ peculium nunc Episcopatus Gandavensis, prout & Ecclesiæ Patronatus, quæ *D. Bavoni* sacra est. Universa pagi decima spectat ad Capitulum Cathedrale *D. Bavonis* Gandavi. Parocho solvitur ex illis annuè competentia 400. florenorum.

Otho II. Imp., uti *Meyerus* ad annum 974. inter possessiones Bavoniani Cœnobii nominat Villam de *Fliterzele*. *A. Miræus* in Donat. Belg. Lib. I. Cap. XVII. novæ edit. profert Diploma, quo *S. Henricus* Imp. anno 1003. confirmat possessiones Monasterii *S. Bavonis* ubi inter cætera recenset *Flitherfele* cum Ecclesiis & omnibus appendentiis earum.

Celebris est hic memoria & cultus *S. Flederici* pro surdastris, qui natione Francus, & a parentibus Christianis natus, quod professus est in baptismo ab ineunte ætate observavit, litterarum & virtutum studio adolescentiam insumpsit, in Sacerdotum ordinem ascitus Pastorale munus subiit in hoc pago, & sicut *Aaron* vocatus, pietatem & sacram doctrinam suis subditis instillavit; fertur autem primitias Sacerdotii celebrans obtinuisse ranarum eum turbantium silentium. Ita fere *A. Sanderus* in Flandriâ Illustratâ tom. II. pag. 508. Vide plura apud *J. Molanum* in Nat. S. S. Belgii ad diem 13. Septembris.

Ad commendationem hujus Parochialis facit quod nostrâ ætate ab Anno 1672. hic Parochi munus egerit per quinquennium Vir per omnia celeberrimus *D. Franciscus vander Vliedt*, illud Mechliniensium decus, quem Lovanium Anno 1663. primum vidit in Scholis Artium & Anno 1677. S. T. L. eodem anno Seminarium Archiepiscopale suum S. T. Professorem & Ecclesia Metropolitana per annos X. Canonicum Graduatum, & tandem Archidiaconum, qui dum hanc Diœcesim ex Commissione Illustrissimi *Alphonsi de Berghes* Archiep. ferventi æstate lustrare aggreditur, ipse æstuanti febri correptus, præmaturâ morte exstinctus est in flore ætatis Anno 1686. die 7. Julii ætatis suæ XLIII. Vir longiore vitâ dignus nisi ad meliorem transiisset.

In finibus hujus pagi est Vicus *De Papegem* antiquitate suâ multum commendabilis, quia in pluribus antiquis Diplomatibus Abbatiæ *S. Bavonis* legitur expressum *Papegem*. In eo ab antiquo exstitit Sacellum cum Capellania annexâ, gravata missâ hebdommadali, nostris temporibus translata ad Ecclesiam Parochialem, cum illud Sacellum nostrâ ætate vetustate & iniquitate temporum collapsum est, ne tamen penitus ejus memoria abuliatur; in hoc loco Capitulum Bavonianum habet insigne prædium, vulgo nuncupatum *Het Hofte Papegem* cum pluribus agri possessionibus.

WANNEZEELE, vulgo *Wanfele*, pagus ditionis Teneræmundanæ, uno milliari cum dimidio ab Alosto. Ejus Dominium spectat ad Marchionem de Lede qui hodie *Joannes Franciscus Nicolaus Bette* Marchio de Lede, &c.

Ecclesia *D. Bavoni* sacra est. Ejus Patronatus spectat ad Personatum de Schellebelle, qui Anno 1707. unitus est Pastoratui prædicti loci de Schellebelle, ut ex ejus fructibus sustenteretur Vicepastor.

Decima spectat pro parte ad Hospitale de *Gantois* in Urbe Insulensi, & Parochum & pro parte ad præfatum Personatum.

Deservitur hæc cura Pastoralis per Pastorem de Ympe, qui alternis vicibus ibidem rem sacram operatur, ipsique in Supplementum competentiæ dantur anoüè a præfato Hospitali ex suis ibidem decimis VI. Libræ Flandr.

WESTREM, æquali distans spatio Gandavum inter & Alostum juxta novam viam lapideam, peculium inclytæ familiæ Gandavensis, quomodo autem ad hanc familiam devenerit alibi in pago de Masseme diximus, ne eadem iterum necesse sit repetere.

In hoc pago est Dominium de *Voorde*, habens suum Baillivum & homines feudales, Curiam Censualem & Feudalem, jus investiendi & devestiendi; olim instructum Castro, item annexum habens prædium cum pluribus agris, Sylvis & possessionibus, tenetur in clientelâ Principis de Masseme. Hoc Dominium An. 1718. emptione publicâ acquisivit *Carolus Boschaert*; pretium fuit 6. millium & ferè centum florenorum.

Ecclesia inscripta est *S. Martino* Turonensi Episc. Ejus Patronatum gerit Persona hujus Ecclesiæ. Decima est tripartita, cujus duæ trientes spectant ad Parochum, altera triens ad Ecclesiam. Parvos tamen districtus decimarum hic ab antiquo possident Abbatia Affligemiensis, item S. Michaelis Antverpiæ, & Domus Pitzenburgica in Urbe Mechliniensi; unicuique est suus decimarum districtus.

Viget in hâc Parochiali cultus, & veneratio *S. Laurentii* Mart. cujus venerandis Reliquiis hæc Ecclesia ornatur. Solemnis hic in ipso Divi festo X. Augusti peragitur supplicatio, totoque anni tempore ad eundem Sanctum perseverat peregrinatio, tam a vicinis quam a longè dissitis populis.

WICHELEN, olim *Wichlines*, ad secundum a Teneræmundâ lapidem, & inter Comitatus Alostani maximos pagos. Toparchia familiæ *De Cordes*. Ejus Advocatia fuit olim penes varios, uti legitur apud Espinoyum, qui primitus refert fuisse penes *Joannem Flandrensem*, a quo tabulis emptionis devenit ad *Simonem de Serthomas* Anno 1351. qui illud tabulis venditionis transcripsit Anno 1364. *Joanni Masminio* filio *Philippi*; inde devenit in familiam *Wyter-Zwaene*, a quâ initio seculi XVII. viâ emptionis devenit in familiam de *Cordes*, cui accessit a Principe Anno 1616. hujus pagi Dominium, in quâ stirpe perseverat, quæ & illic insigne habet Castellum dictum *Het Hof ten Zype*. Item nostrâ ætate amœnum erexit prætorium ad Scaldim fluvium in vicinia Ecclesiæ.

In Ecclesiâ fobterraneâ seu Cryptâ Cathedralis Gandavensis in Capellâ Annuntiationis B. M. V. visitur insigne Mausolæum ad quatuor pedes elevatum *Margaretæ de Ghistelle*, uxoris *Danielis Masminii*, Toparchæ de Calckene &c. cui superius ejus effigies exsculpta est, & circumcirca ejus quarteria habens hanc inscriptionem litteris Teutonicis.

Hier

Hier licht begraven Vrauw Marg^te^. van Ghistelle, **Vr. van Calckene / Vrooghdesse van Wichelen ende van Serscamp / die starf int jaer 1431. den 1. Augusti. Bidt voor de Ziele.**

In hac Parochiali visitur Monumentum Sepulchrale familiæ *De Cordes* Dominorum de Wichelen, exstructum a moderno Toparcha, cujus hæc est inscriptio.

D. O. M.

Epitaphe de la Noble & ancienne famille de Cordes.

Cy gist Messire Jean Charles De Cordes, *Chlr. Seigneur de Wichele, Cerschamps, Reet, Waerloos &c. mourut le* 18. *d'Aoust* 1641. *Et la Noble Dame* Isabelle van Dilft *son Epouse fille de Messire* Eduart, *Seigneur de Leverghem Dorne, trespassa le* 5. *d'Avril* 1612. Arnould de Cordes, *Seigneur desdits lieux fils de Messire* Jean Charles *Chevalier, mourut le* 25. *Juin* 1652. *Et Dame* Eleonore Elevine Wouters *sa Compaigne, fille de Messire* Jean *Cheval. Seigneur de Vinderhaute, Merentre, Eeke, trespassa le* 20. *d'Avril* 1647. *Et deux fils* Lanslot François De Cordes, *Seigneur de Wichelen, Cerscamp, Diesegem. Et* Philippe de Cordes, *Seigneur de Hoyberghe, Richove, JC. Prothonotaire Apostolique. Priez pour leurs Ames.* *Mort l'an 1725.*

Quarteria.

De Cordes. Groesdonck. Preunen. Bomberge.
Vander Dilft. Bernuy. de Cordes. Preunen.
Wouters. Diericx. Colins. Nieuhuyse.
Bernard. Valencia. Wyts. Baillieul.

Quoad rem sacram Ecclesia *D. Gertrudi* inscripta est. Ejus Patronatus est Illustris; Capituli Nivellensis, quod etiam possidet potiorem partem decimarum, reliqua spectat ad Parochum, uterque habens suum districtum.

In sacris subcensetur huic pago vicus *de Eeghene* qui est Ditionis Teneræmundanæ, & Dynastarum dono (teste *D. Lindano* in suâ Teneræmunda Lib. III. Cap. V. N. 69.) jam diu ad Abbatiam Affligemiensem translatum est, habeturque feudum, quod Teneræmundæ Domini beneficio possidetur. Suum tribunal habet, Majorem & Scabinos. Templum autem non habet; sed in ejus vicinia est Sacellum Deiparæ sacrum, vulgo *Schoonaerde Capelle*; in eâ est Capellania cum onere duarum missarum hebdommadatim. In hoc Sacello ad commoditatem incolarum hujus vici, & vicinorum, in hyeme per tres menses, diebus sacris celebratur. Universa hujus Vici decima, quæ satis ampla est, spectat ad Pastorem de Wichelen, cui in sacris subest.

Hoc Sacellum distat tribus horæ quadrantibus ab Ecclesia Parochiali de Wichelen. Vicus autem de *Eeghene* ultra milliare ab eâ se ulterius protendit. Cæterum pagus de Wichelen est ex illis XXII. qui proprium Comitis, sive

s'Graven-Propre vocantur, ratione cujus incolæ talium pagorum sunt variis servitutibus & oneribus subjecti.

YMPE pagus Comitatus Alostani, Dominium gentilium de *Bette*, qui hodie *Joannes Franciscus Nicolaus de Bette* Marchio de Lede, Aurei Velleris Eques &c.

Hic loci gentiles de *Grutere*, Domini de Biesclinck, insigne habent Castellum cum pluribus agri possessionibus.

Hic pagus pro non exiguâ suâ parte Sylvosus est, & ex illis XXII. pagis recensetur qui proprium Comitis vocantur, vernaculè *s'Graven-Propre.*

Ecclesia inscripta est *S. Dionysio* Mart. sub Patronatu Abbatis *S. Adriani* in Gerardimonte Ord. S. Bened. qui decimas suas, quas hic loci habuit Anno 1708. cessit huic Pastoratui sub exiguâ recognitione annuâ.

Cæterum hæc Parochialis olim appendix fuit Parochiæ de Eerdeghem, quod declarat Diploma *Nicolai* Camerac. Episc. qui anno 1141. dum dotat Abbatiam Gerardimontensem inter cætera bona confirmat, quod *Odo* Episcopus contradidit *Altare de Goldeghem* (quod hodiè *Eerdeghem* sive *Erondeghem* vocatur) cum appendentiis suis *Impa* & *Otterghem*, verba sunt Diplomatis.

FINIS.



ADDEN-

ADDENDA

Quæ ſerius advenerunt.

Pag. 36. lineâ 15.

Extractum ex magno Regiſtro Capituli Metropolitanæ Sti. Rumoldi Mechliniæ, ubi titulo primo, Cap. 30. fol. 129. recto & 130. recto & verſo habentur ea, quæ hic ſubjiciuntur.

JACOBUS Dei & Apoſtolicæ ſedis gratiâ Archiepiſcopus Mechlinienſis ad perpetuam rei memoriam. Cum dilectus nobis in Chriſto conſultiſſimus Dominus *Petrus van Cauteren*, Clericus Diœceſis Gandenſis, jurium Licentiatus nobis expoſuerit ſe pro augmento honoris Dei, Eccleſiæ utilitate, & animæ ſuæ ſalute intendere in Metropolitanâ Eccleſiâ *Sti. Rumoldi* fundare ſeu dotare ex bonis ſuis Canonicatum & præbendam, per nos de novo erigendos, ſub eâ conditione, quod collatio eorumdem, & inſtitutio ad nos, noſtroſque Succeſſores pro tempore exiſtentes, jus vero Patronatus ad ipſum exponentem, ejuſdemque Succeſſores legitimos, & in eorum defectum ad alios de paternâ ſuâ familiâ pertineret. Ita tamen ut nullus ad hujuſmodi Canonicatum & præbendam præſentari poſſit, niſi præhabito noſtro, & præmemoratorum Succeſſorum noſtrorum conſilio & aſſenſu, & quod eam præbendam per ceſſum, vel deceſſum Domini exponentis, eo quo fertur modo, aſſecutus, non minus quam ii, qui in dictâ Metropolitanâ Eccleſiâ, præbendas graduatas obtinent, perſonalem reſidentiam facere, & nos, noſtroſque Succeſſores præfatos, operâ, & officio juvare teneretur, adeoque deberet eſſe ſacræ Theologiæ, aut jurium Licentiatus, & alias qualificatus, prout ſacrum Concilium Tridentinum, & bulla erectionis hujus Metropolitanæ Eccleſiæ, quoad Canonicatus graduatos exigunt. Hinc eſt quod nos præhabitâ deliberatione, cum admodum Reverendis & Venerabilibus D. Dominis Præpoſito, Decano & Capitulo dictæ veſtræ Metropolitanæ Eccleſiæ, & eorum interveniente conſenſu, etiam factâ prius per dictum Dominum exponentem de ſuis bonis per ſuum Chirographum hodiè datum, aſſignatione de ſummâ ſexcentorum florenorum, pro dote Canonicatus & Præbendæ; ita ut præfertur de novo erigendæ ad Dei honorem, Eccleſiæ utilitatem & animæ ſuæ ſalutem dicti Domini exponentis, piis & laudabilibus votis annuentes, auctoritate veſtrâ ordinariâ novum Canonicatum, & præbendam, ſub conditionibus & dote ſuperius expreſſis in dictâ veſtrâ Metropolitanâ Eccleſiâ ereximus, & per præſentes erigimus, eumdemque Canonicatum & præbendam eidem Domino exponenti juxta præmiſſa qualificato contulimus & conferimus, ipſumque eo Canonicè inſtituimus cum plenitudine juris Canonicalis, abſque eo tamen quod favore dotationis per eum factæ, ad reſidentiam, & ad operam, officiaque alia nobis, noſtrove Succeſſori præſtando, nec ad aliud quidpiam ulterius obligabitur, quam ejus voluntas feret. Ad lectionem tamen horarum Canonicarum omnino tenebitur. Quo circa mandamus iiſdem Admodum Reverendis & Venerabilibus Dominis, quatenus eum in corporalem, realem, & actualem poſſeſſionem dicti Canonicatus & præbendæ ponant & inducant, ſeu poni & induci faciant, ſtallumque in Choro, & locum in Capitulo aſſignent, adhibitis ubique ſolemnitatibus & ceremoniis in hujuſmodi exhibere ſolitis & conſuetis. Actum Mechliniæ in Palatio noſtro Archiepiſcopali die vigeſimâ Auguſti anno Domini milleſimo ſexcenteſimo quadrageſimo quarto, præſentibus Reverendiſſimo D. Henrico Caleno, deſignato Ruremundenſi Epiſcopo, Vicario noſtro generali, & Archidiacono Mechlinienſi, & R. Domino Amato Coriache in eâdem Metropoli Canonico & noſtro Officiali, in cujus rei fidem præſentibus erectionis, & collationis, ac inſtitutionis litteris manu propriâ ſubſcripſimus, eaſque noſtro ſigillo, & Secretarii noſtri ſignaturâ communiri mandamus, erat ſubſcriptum *Jacobus* Archiepiſcopus Mechlinienſis, & inferius de mandato Illuſtriſſimi & Reverendiſſimi Domini Archiepiſcopi præfati, & ſignatum J. Hetregauts Secretarius, & erat dicta bulla Sigillo, ſeu ſignato Illuſtriſſimi Domini impreſſo hoſtiæ rubræ Sigillata, inferius habebatur, ita extractum ex magno Regiſtro antedicto, in-

ventum est præsens extractum eidem conformè, quod attestor; signatum J. Attevoort Secretarius.

Possessor hujus Canonicalis-præbendæ hodiè est D.C.P. *Hoynck*, J.U.L. Vicarius Generalis Eminentissimi & Reverendissimi Card. Archiep. Mechl.

Pag. 86. lineâ 31.

D. GREGORIUS LA BASTITA, Præpositus Vallis Liliorum subitâ morte extinctus est anno 1724. die 16. Maii, cui eodem anno successit

D. ELIGIUS RIGOUTS, antea S. T. Professor in Tongerlo, præsens Præpositus.

Pag. 95. lineâ 26.

Patricium Lovaniensem [adde] post cujus mortem successit ejus Primogenitus *Petrus Herckenrode*, qui hodiedum Primarius Consul Lovaniensis, & Dominium illud possidet.

Pag. 104. linea 26. omissa sequentia.

Ecclesiâ sacra est Virgini Deiparæ *Mariæ*, ejus Patronatum gerit Archiepiscopus Mechliniensis jure Abbatiali Affligemiensis. Decima est tripartita, cujus una triens spectat ad hanc Abbatiam, altera ad hujus loci Parochum, & restans tertia ad præfatum *D. Du Mont.*

Pag. 118. linea 43.

In Ecclesiâ Abbatiæ Cortenbergensis Ord. S. Bened. inter Bruxellas & Lovanium, visitur humi in candido marmore hæc inscriptio Sepulchralis.

D. O. M.

Sepulture de Noble & tres-illustre Seigneur Sr. Diederick *Comte de vander Nath & St. Remy, Baron de Cortersem franc Seigr. de Dessener & Winterhove, Colonel d'Infanterie & Cavallerie au Service de sa Ma^{te}. Imperiale, decedè le* 11. *9bre.* 1693.

Et

Dame D. Marie Constancia Invrea, *sa Compagne, Dame de Relegem, Wolput &c. decedé le* 21. *de Mars* 1680.

Priez Dieu pour leurs ames.

Pag. 130. linea 24.

In Ecclesiâ Parochiali Vilvordiæ legitur sequens Sepulchralis inscriptio.

Christo Resurgenti Sacrum.
HENRICI DE BRONCHORST
Viro nobili & antiqua e Geldris stirpe
Arcis hîc Præfecto,
Qui militiâ domi & foris peractâ.
In aulâ cælebs consenuit,
Primoribus gratus, omnibus charus,
Plena virtutis & candoris laude
Extrema quæris? virtutem indicant
Pauperes hujus oppidi hæredes scripsit
Amicos, Patronosque legatis prosecutus

Di-

Divinum quoque in hac æde cultum auxit
Missa Dominicis, & festis diebus dicenda
Ad medium duodecimæ, ubi navis Bruxellâ appulerit
Septem adolescentibus è septem familiis Patric. Bruxell.
In Academiâ Duacenâ novennio alendis
Mille & amplius flor. annuum censum reliquit.
Tu Lector imitare, & ut multi imitantur vove
MARCELLUS VILTERS J. C.
Amicorum intimus, & testamenti executor P. C.
Obiit a ∞. ICↃ. XXIX. XI. kal. Julii,
Postquam vixisset annos LXIX.

Pag. 131. lineâ 41.

A. Miræus in Donat. Belg. Cap. CIII. novæ edit.

Pag. 239. lineâ 13.

XXII. CÆLESTINUS ABLOOS, ex Priore Tongerloensi, modernus Præpositus.

Pag. 242. lineâ 47.

Monumenta collecta, & excerpta ex Archivis & variis manuscriptis Capituli exempti insignis Ecclesiæ Collegiatæ *B. Mariæ* Virginis Arscoti, nobis submissa in formâ authenticâ ex parte dicti Capituli initio hujus anni 1725. pront sequitur.

LUDOVICUS DE BOURBON, Dei, & Apostolicæ sedis gratia electus, & confirmatus Episcopus Leodiensis, ad futuram, & perpetuam omnium & singulorum memoriam. Sanè exhibitâ oobis pro parte Illustris Domini *Antonii de Croy*, Comitis de Porchien, ac Domini temporalis de Arscot, suæque devotæ ac generosæ Conthoralis *Margaretæ*, ac Villici, Burgimagistrorum, Scabinorum, & Consulum ac Mamburnorum, Luminariom seu fabricæ Ecclesiæ Parochialis, & singulorum incolarum oppidi Arscotensis nostræ Leodiensis Diœcesis petitio continebat, quod in eodem oppido unica dumtaxat Ecclesia Parochialis existit, sub titulo *B. Mariæ* Virginis dedicata, Parochiam amplam & populosam habens, in decimis & aliis suis emolumentis abundantem . . . .

Quam præfati exponentes ad divini cultus augmentum, majoremque populi devotionem, ac domus Dei ornatum, ex intimo ac bono Zelo ducti io Collegiatam erigi ferventer cupiunt & desiderant, ad divinum Officium nocturnum ac diurnum collegialiter ibidem deinceps devotè celebrandum . . . .

Quodque * Iovestitus ejusdem Ecclesiæ, qui ex Canonicis Regularibus dicti Monasterii assumendus erit, præsentatio ad eundem Abbatem pro tempore existentem, & institutio ad Archidiaconum loci pertinebit, qui Investitus unâ cum Præposito & Cantore officium curæ Parochialis & missam Parochialem faciet & exercebit . . . .

* *Plebanus.*

Intendentes etiam in eâdem Ecclesiâ perpetuum officium Cantoriæ erigi debere, ad quod in perpetuum per dictum Abbatem pro tempore existentem, præsentetur unus ex dictis Canonicis Regularibus, qui omnia onera in dictâ Ecclesiâ consueta, quæ nunc tertius socius ouncupatus supportat, tenebitur sustinere . . . .

Præfati vero tres Domini Regulares Præpositus, Investitus, & Cantor solito more obligati remanebunt ad onera missarum in Hospitali debitarum & fieri consuetarum. Pro quorum Præpositi, Investiti, & Cantoris debitâ sustentatione & vitæ necessariis assignari & deputari iotendunt præfati exponentes de dicti Abbatis, & sui Conventus solemni & expresso consensu, omnes fructus, reditus, & proventus, decimas, & possessiones spectantes & pertinentes dicto Monasterio, prout dicti tres religiosi illis gaudere, & in suos usus convertere consueverunt . . . .

Ultra autem prædictos, Præpositum, Investitum, & Cantorem creari & erigi in eâdem Ecclesiâ intendunt decem præbendas, sive Canonicos præbendales, quarum omnium collationem & præsentationem in perpetuum habeat Dominus de Arscot, Capitulum vero erigendum admissionem, institutionem, & receptionem, quæ Presbyteris idoneis, seu clericis sæcularibus, infra annum a die præsentationis eorum sint adstricti ad ordinem Sacerdotii. Et ipsarum Canonicalium præbendarum unus ex Canonicis sæcularibus semper sit Decanus . . . . . . Qui & omnes Canonici dictarum præbendarum ad personalem residentiam sint adstricti . . . .

Quam residentiam personalem in eorum receptionibus jurent, quibuscumque privilegiis in contrarium, quocumque vel sub quorumcumque verborum formâ concessis seu concedendis renuntiabunt, quodque hujusmodi privilegiis etiam quarumcumque universitatum, seu communitatis vel Collegii in contrarium obtentis seu obtinendis nullatenus unquam utentur . . . .

Pro quorum siquidem decem Canonicorum & Decani, qui semper unus ex dictis decem esse debebit, sustentatione & vitæ necessariis assignari intendunt pias largitiones præfatorum Illustris Domini de Croy & suæ devotæ Contheralis. . . . .

In processionibus verò & Choro Præpositus primum locum & eminentiorem in dextro latere obtinebit & Decanus in sinistro, qui Præpositus & Decanus in processionibus simul incedent, semper tamen Præpositus in dextro & eminentiori, deinde Investitus in dextro & Cantor in sinistro locabuntur: reliqui verò Canonici bini & bini juxta suarum receptionum prioritatem, ita ut prius receptatus præferatur.

Post cujus pro tempore Decani cessu renuntiationem, sive decessum, Præpositus, vacationis tempore, vices ejus geret, & cum Investito, Cantore, cæterisque Canonicis, vel saltem iis vocatis, perpetuis temporibus Decanum eligere poterunt, non unum ex tribus Canonicis Regularibus, sed dumtaxat ex sæcularibus, qui per nos vel alios pro tempore Leodienses Episcopos ad præsentationem nostri Venerabilis Capituli confirmabitur, prout de aliis Decanis secundariarum Ecclesiarum nostrarum fieri est consuetum. . . . . Qui etiam Decanus personas Capitulares ad Capitulum super proponendis per eum sub pœnis & modis rationabilibus ad hoc statuendis convocare & a majore & saniore parte Capituli, etiam ejusdem Decani voto pro unâ voce computato concludere tenebitur. Omnimodam jurisdictionem & correctionem personarum ejusdem Ecclesiæ cum sui Capituli consensu & aliter ad instar aliarum Ecclesiarum Collegiatarum ipse Decanus habebit, salvo quoad jurisdictionem omnimodam in Cappellanos, Chorales, & alios officiatos ejusdem Ecclesiæ in solidum exercebit . . . .

. Ipse autem Præpositus, Decanus, Investitus, Cantor, Canonici, Capellani, Chorales Matricularius, * Bastionarius, Organista, Receptor & alii officiati ejusdem Ecclesiæ exempti erunt perpetuis temporibus, & per omnia secundum privilegia, usum & consuetudines dictarum nostrarum Ecclesiarum secundariarum.

* Virgarius.

. . . . Cæterum fabrica dictæ Ecclesiæ, quæ competenter abundat, fructus suos & proventus præsentes ac futuros integraliter percipiet, pro ejusdem Ecclesiæ conservatione & reparatione retinebit, demptis XXX. Nobilibus prædesignatis ad distributiones quotidianas, ut præmittitur, convertendis, ac eidem Ecclesiæ de luminaribus & ornamentis decentibus ac competentibus ac libris rationabiliter providebit: & recipietur ad Ecclesiæ luminaria ultra solitum unâ Ecclesia in exequiis defunctorum sub regimine Mamburnorum per oppidum ad hoc annuatim solito more deputandorum, cum gremio dicti Capituli, qui omnes semel in anno in præsentiâ dicti Capituli, ac coram Villico & deputatis ejusdem oppidi & debitum & legalem computationem facere tenebuntur . . . .

Quarè pro parte dictorum exponentium de consensu dicti Abbatis suique Conventus nobis fuit humiliter supplicatum, quatenus ad executionem piæ intentionis prædictæ, & conceptuum prædictorum procedere, ipsam B. B. V. *Mariæ* in Collegiatam quam ipsi exponentes, illiusque Parochiæ numerosa multitudo affectuosis hactenus sitirent suspiriis . . . .

Nos igitur Ecclesiam ipsam congruis honoribus prosequi volentes, & ad ipsius Domini cultus augmentum benignius intendentes hujusmodi supplicationibus inclinati de consensu Venerabilis Capituli nostri Leodiensis, dilectorumque Archidiaconi Brabantiæ in Ecclesiâ nostrâ Leodiensi, & Decani Concilii prædictorum, præfatorum Abbatis & Conventus S. Gertrudis Lovanii, ipsam Ecclesiam *B. Mariæ* Virginis Parochialem

chialem in Collegiatam Ecclesiam ad instar aliarum Ecclesiarum secundariarum Leodiensium erigimus, nec non dictum Theodoricum Magistrum, qui pro tempore existit, & in futurum erit in Præpositum, Dominum Petrum Corthys in Decanum, Engelbertum in Investitum, Ludovicum in Cantorem & decem præbendas, sive Canonias præbendales, quatuorque Capellanias & duo beneficia, una cum fructibus, redditibus & proventibus, ut suprà præmittitur descriptis & specificatis ordinariâ nostrâ authoritate sub modis, formis, oneribus, libertatibus & exemptionibus ac immunitatibus supra dictis. . . . . . .

Ut autem præmissa omnia & singula perpetui roboris obtineant firmitatem præsentibus sigillum nostrum ad causas apponi mandavimus. Datum in oppido Trajectensi sub anno a Nativitate Christi 1462. Indictione decimâ, die vero penultimo mensis Octobris, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri Domini Pii divinâ providentia Papæ secundi anno suo quinto. Sic signatum erat per Dominum meum Reverendissimum & de ejus speciali mandato Hermanus de Elderen ex officio Secretarius.

Confirmatio & exemptio fundationis & erectionis hnjus Capituli deio accessit Pootificia *Sixti IV.* anno iocarnatioois Dominicæ 1481. 16. Calendas Augusti Pontificatus ejus anno X.

Porro Capitulum Arscotanum componitur ex XIII. Canooicis, quorum tres sunt Regulares, scilicet Præpositus, Iovestitus (nota quod per Investitum intelligatur Plebanus) & Cantor Religiosi Nobilis Abbatiæ S. Gertrudis Lovaoii, qui ad onera, nt ante erectiooem tenentur. Collatio illarum Præbendarum pertinet ad Abbatem dicti Monasterii, admissio & iotroductio ad Capitulum. Alii decem Canooici sunt de Clero seculari, ad collationem Ducis Arembergiæ & Arscoti, admissio & introductio ad Capitulum, ex quorum numero eligitur a Capitulo Decanus, io ejus electiooe Regulares habent vocem activam, sed noo passivam. Qui obtioet Canooicatum debet infra annum juxta laudabilem consuetudioem, & legem hujus Capituli fieri Sacerdos. Ex XIII. præbendis istis Canooicalibus quatuor sunt dignitates scilicet Præpositura, Decanatus, Plebania, & Caotoria. Investitus sive Plebanus ut Canooicus admittitur & iotroducitur a Capitulo, & ut Pastor instituitur ab Archidiacono loci, & assignatu ei altare S. S. Trioitatis ante Chorum, quod siquidem altare pro missis curæ incumbentibus celebrandi, atque admioistrationi Sacramenti Eucharistiæ seu exercitio curæ Parochialis deputatur & appropriatur. Tres dicti Domini Regulares gaudent decimis Arscotaois, quarum meditatem percipit Præpositus, & alteram medietatem dividunt æqualiter Plebaous & Cantor. Canonici verò seculares habent suas proprias fuodatiooes. Ex X. Canonicis secularibus quatuor ad confessiones audiendas sunt adstricti, qui eâ ratione percipiunt augmentationem particularis reditus quem alii sex noo percipinot. Augmentatio harum IV. Præbendarum secularium facta est ab Illustri Domioâ *Annâ de Croy* Ducissâ Arscotanâ &c. Auctoritate & consensu *Philippi IV.* Hisp. Regis anno 1647. die 12. Januarii sub Illustmo. *D. Jacobo Boonen* Archiep. Mechl.

Extrait de l'augmentation des Prebendes Seculieres du Chapitre d'Arschot.

PHILIPPES *par la grace de Dieu Roy de Castille, de Leon, d'Arragon, des deux Siciles, de Jerusalem, de Portugal, de Navarre, de Naples, de Grenade, de Tolede, de Valence, de Galice, de Majorques, de Seville, de Sardaigue, de Corduba, de Corsicque, de Murcie, de Jaeu, des Algarbes, d'Algesire, de Gibraltar, des Iles de Canaries, des Indes tant Orientales, qu'Occidentales, des Iles & terre ferme de la mer Ocea-*

ne, *Archiduc d'Austrice, Duc de Bourgogne, de Lothier, de Brabant, de Limbourg, de Luxembourg, de Geldres, & de Milan, Comte de Habsborg, de Flandres, d'Artois, de Bourgogne, de Tirol, Palatins, & de Hainau, de Hollande, de Zelande, de Namur, & de Zutphen, Prince de Swave, Marquis du St. Empire, de Rome, Seigneur de Frise, de Salme, de Malines, des Cités Villes & Pays d'Utrecht, d'Overyssel, Groeningen, & Dominateur en Asie & Afrique, à tous ceux qui ces presentes nos lettres verront, ou lire oiront salut. Savoir faisons que ce jourd'hui date icelles par devant notre tres cher & feal Messire* Ferdinand de Boisschot, *Chevalier de l'ordre militaire de St. Jacques, Comte d'Erps, Baron de Saventhem &c. Comparut par devant les hommes de fief de la Souveraine Cour feudale de sa Maj. en Brabant cy en bas denommée haute & puissante Princesse Madame* Clara Eugenia *par la grace de Dieu née Princesse d'Arembergh, Princesse de Chimay, Baronne de Quievrain, Gomont, Wallers &c. au nom & de la part & comme Procuratrice generale & especiale d'aussi Haut & Prince Messire* Philippe François *par la Grace de Dieu Prince & Comte d'Arenbergh, Duc d'Arschot &c. ensuite de l'instrument de procure en étant passé en la Cité de Gandie Royaume de Valence couronne d'Arragon en Espagne par devant* Balthasar Elua *Notaire public admis d'authorité Royale, & certains temoins y denommez le* 30. *de Mars* 1643. *cy veue & montrée en original . . . . en Icelle qualité a dis & reconnu, comme elle reconnoit par cette au profit des Deien & Chanoines Seculiers de la ville d'Arschot une rente heritiere . . . . . le tout en bonne monnoie d'or ou d'argent courans selon les placcarts de Prince audit tems, ayant la dite Dame Princesse comparante en cette obligé, ainsi qu'elle oblige par la presente la persone & les biens du dit Seigr. Duc son frere original constituant & specialement la terre & Duché d'Arschot les quatre Baronnies en dependantes Heverle, Merdal, Bierbeck, Rotselaer & generalement tout ce qui est appendant & dependant du dit Duché, bois, prez, viviers, terres, & autres biens de quelle nature & condition qu'ils soient, le tout comme pands & contrepands & hypotheque especiale de la dite rente . . . . . Et chaque partie d'Icelle sera ponctuellement paiée, fournie & satisfaite par les Receveurs des dites Baronnies terres & Duché presens futurs en vertu de la presente seule, sans pour ce avoir besoin d'aucune autre ordonnance ou assignation, mesme qu'iceux Receveurs & chacun d'eux sy devront obliger en leur propre & privé nom, tant qu'ils exerceront les dites recêtes, nonobstant tous mandemens ou ordres que y pourroit avoir au contraire, ou pour divertir ailleurs au prejudice de la dite rente les dites recêtes, ce que le dit Duc sera tenu de prevoir & laisser la presente sortir son plein & entier effet comme irrevocable, & accepté par partie, si seront les dits Doyen & Chanoines parmi ce tenus & obligés de fournir, accomplir & satisfaire aux charges & conditions portées par l'acte signé de Monseigr. Illustrissime & Reverendissime Archeveque de Malines, & Messire Josse Bachelier Chanoine de l'Eglise Cathedrale, de Nostre Dame a Tornai, comme executeurs du testament de feue Haute & Puissante Dame Anne de Croy Duchesse d'Arschot, Princesse & Comtesse d'Arenberg &c. . . . . Ce qu'a été ainsi le tout accepté par Maitre Laurent Impens Chanoine d'Arschot & Procureur des dits Doyen & Chanoines muni de procuration especiale . . . . ce qu'il a aussi promis de faire le tout approuver, aggreer, & ratifier, tant pour eux, que pour leurs Successeurs sous obligation de leurs personnes & biens . . . . . . Et celle rente libre de toutes charges, aides, & impositions soit de dixiemes, vingtiemes, centiemes moindres ou plus grands deniers & autres charges quelconques connus ou inconnus, mises en a mettre soit par nous, ou nos Successeurs Ducs ou Duchesses de Brabant, ou par les Etats d'icelui nôtre pays sous quel pretexte que ce pourroit être . . . . . . En nous faisant quant à ce cause de notre dit Duché de Brabant, es mains de notre dit Lieutenant, Hommage, foi & serment de fidelité & tous autres devoirs & services en tel cas necessaires & accoutumés de toute ancienneté, le quel nôtre Lieutenant le receut ainsi en nôtre hommage &c. donné par nous Roi en nôtre Ville de Bruxelles le* 12. *jour du mois de Janvier l'an de grace* 1647. *& de nos regnes le* 26. *en bas étoit à côté à grandes lettres par le Roi à la relation du Lieutenant &c. en dessous* 1647. *étoit signé J. Michiels, en bas y appendoit le séel de sa Maj. à un cordon rouge & blanc.*

PRÆ-

PRÆPOSITI ARSCOTANI.

I. Theodoricus de Brakel, anno 1465. Abbas Gertrudanus.
II. Joannes Pinnocx, antea Prior, introductus est anno 1466.
III. Joannes Woelmont, primo Pastor in Oosterwyck, dein Prior, exinde Præpositus.
IV. Raso de Graven, ex Investito seu Plebano Præpositus. Obiit anno 1529.
V. Reinerus de Louwe, ex Plebano Præpositus. Obiit anno 1539.
VI. Petrus de Graven, Obiit anno 1578.
VII. Philippus Vander Noot, ex Pastore in Betecum Præpositus.
VIII. Engelbertus Vander Noot.
IX. Joannes de Donghelberghe, Bruxellensis, antea Prior, mortuus anno 1633. die 30. Januarii.
Joannes a Ryckel, ab Oorbeeck ex Pastore in Betecum Provisor; denominatus Præpositus, moritur ante admissionem anno 1633.
X. Ægidius Happart, ex Pastore in Nederlanden Præpositus, introductus est 9. Martii anno 1633.
XI. Philippus Renatus d'Oyenbrugghe, Primo Supprior, dein ex Plebano Præpositus obiit anno 1647.
XII. Maximilianus van Leefdael, ex Plebano Præpositus, dein anno 1665. Abbas Gertrudanus.
XIII. N. van Doorne.
XIV. Claudius Franciscus de la Vieufville, ex Præposito Abbas Gertrudanus anno 1668.
XV. Michael de Raverschot.
XVI. Isidorus de la Vieufville, ex Cantore Præpositus 8. Augusti anno 1684.
XVII. Maximilianus Florentius de Glimes de Brabant, ex Cantore Præpositus 28. Augusti anno 1704. Obiit 22. Januarii anno 1722.
XVIII. Guilielmus Joannes de Geloes, Introductus est 18. Septembris anno 1722. modernus Præpositus.

DECANI ARSCOTANI.

I. Petrus Cortys, Rector Parochialis Ecclesiæ de Cytere Diœcesis Leodiensis, cessit Decanatum in favorem sui nepotis qui sequitur.
II. Wilhelmus Ghysbeerty.
III. Gerardus van Dorne, electus à Capitulo.
IV. Petrus Cortys, per resignationem sui prædecessoris, & ita fuit primus & quartus Decanus.
V. Joannes a Porta, per resignationem Decanus, obiit in oppido Diesthemiensi Sepultus ibidem in Ecclesiâ S. Sulpitii anno 1512.
VI. Joannes vanden Hulle, Decanus per resignationem obiit anno 1534.
VII. Philippus de Schoonhoven, per electionem Capituli.
VIII. Sebastianus de Witte. Obiit Anno 1599.

IX. Claudius Longin, J. U. L. Obiit 14. Aprilis Anno 1601.
X. Wilhelmus Hagens.
XI. Jacobus Rosa.
XII. Hieronymus Swinnen, Obiit 22. Julii anno 1603.
XIII. Henricus van Rivieren, electus 2. Septembris anno 1603. Obiit anno 1629.
XIV. Guilielmus Matthys, electus 10. Septembris anno 1635. qui & fuit Pastor Beginasii.
XV. Petrus Busen.
XVI. Joannes van Rivieren, Arscotanus S. T. B. electus 3. Maii anno 1659.
XVII. Hermanus Harts, Arscotanus, electus 16. Octobris. Obiit 30. Martii anno 1685.
XVIII. Antonius Smets, Mechliniensis J. U. L. electus 6. Aprilis anno 1685. modernus Decanus.

Pag. 260. lineâ 17.
In hâc Parochiali est Capellania B. M. V. optimè dotata, gravata pluribus missis hebdommadarim, item missi matutinali diebus sacris; quæ initio seculi XVII. a *Matthia Hovio* Archiep. Mechl. annexa est Plebaniæ *S. Leonardi*, uti supra dictum est in Leeuwâ *S. Leonardi*.

Pag. 278. lineâ 45.
Pastoratui annexa est Capellania S Crucis Sacelli de *Raenrode*, vulgo *Reynrode*, Parochiæ de Donck Diœc. Leod. prope Diesthemium.

Tom. II. pag 43. linea 48. subsunt jurisdictioni ordinarii, sub curâ Prioris Viridis Vallis ab anno 1445.

Pg. 50. lineâ 79.
Crescente in Suburbano numero incolarum circa hoc Sacellum, Sacrum Ministrum nacti sunt, qui ibidem in eo divina peragit, rem sacram curat & populo Sacramenta administrat. Anno 1714. hoc Sacellum magis amplum & decorum redditum est propter numerositatem incolarum.

Pag. 136 lineâ 8. habetur ooodum media pars Diplomatis Joannæ Ducissæ Brab. Ecce

Integrum Diploma Joannæ Brab. Ducissæ.

Ex Archivis Monasterii. Jehanne, by der gratien Gods Hertoginne van Lucembourg / van Lothryck / van Brabant / ende van Limbourg / Morcgravinne des Heylichs Ryes. Doen cont in eeuweger gedinckenisse allen lieden / dat wy in puerre aelmoessen / om die minne von Gode / en in verlichtenissen der Zielen alle onse voorvaren Zeliger gedinckenissen / op dat sy / wy selve / en alle onse naercomelingen Hertogen van Brabant deylechtich werden mogen des diensts ons Heeren / diemen in tiden toecomende by den wille ons Heeren daer in begaen sal / gegeven hebben / en geven onsen geminden in Gode Heer Gielis van Bredeycke met sine gesellen / die hy daer nu heeft / of die daer in namals comen selen mogen erffelyck / ende emmermeer die Close vonden Zevenborren mette stad en plaetsen alse wyt als sy daer 'ter stad es gelegen / en hen by onsen getrouwen Raet / en Rentmeester van Brabant Reynier Holsaod bewyst / ende met onsen boschteken von Zonien gehaeckt es / ende geteekent aldaer van onsen wegen / welcke stad en plaet-

plaetse wy hen voor ons/ onse hoir en nacomelinge vercregene hebben/ en vercregenen/ en daer toe oock amoreizeren als daer toe behoirt mee desen eegenwoordegen briebe ome die los en vry van allen comen voertaen eubelic te houdene/ te hebbene/ en te bezittene/ en alsoe dat sy daer op een Godshuus ende Cloostere stichten mogen en maken ter eeren Gods ons Heer ome sinen lof daer in te begaen/ en hem te dyenen/ inden welken wy begeeren in onsen Heere alse ons by den wille ons Heere niet langer in dese werelt sal staen te zijne onse jaergetide jaerlex begaen te werden solemples en temelec des avonts met Vigilien van negen lessen gezongen/ en des morgens met comendatien en Messen gezongen als daer toe behoirt. Ende ome dat wy den voorsz. Persoenen/ ende hune nacomelingen die hier namaels inder selver stad ontfaen werden zelen dese onse gifte vaste stede/ ende onverbrekelec gehouden willen wesen/ ende begheren ome Gods wille van hen/ en hunne nacomelingen den voorsz. dienst van onsen jaergetide indee manier dat boven verclaert es gedaen te zijne/ soe hebben wy voor hen voer ons/ en onse nacomelingen dese onse brieven daer op doen geven met onsen Zegele bezegele in vesticheiden/ en te meger getugenissen der Waerheyt. Gegeven te Bruessele vier dage in de maent van Novembre int jaer ons Heeren dusent driehondert achtentachentich.

Pag. 140. linea 37.

Abbatia Affligemiensis & Forestensis ,item N. Maelcamp secularis in agro Alostano (in tribus scilicet Præturis ruralibus *Nuwer-kercken*, *Mylbeke*, & *Schaerbeke*) non immodicas percipiunt decimas, in quibus Ecclesia Alostana *S. Martini* habet XI. Manipulum.

Pag. 168. linea 28.

Litteræ determinationis dissentionis inter Abbatem Jettensem & Ninivensem de Parochia de Leeuw & Liedekerck *per Dominum* Bernardum *Abbatem Clarevallensem anno 1145.*

In Nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, ego Bernardus Dei gratia Clarevallensis Abbas, omnibus Sanctæ Ecclesiæ filiis perpetuam in Domino Jesu Christo Salutem. *Ex Archivis Abbatiæ Ninivensis.*

Notum esse volumus tam futuris quam præsentibus dissentionem inter Abbatem Ninivensem & Jettensem pro Ecclesiâ de Liedekercke tali modo in præsentiâ nostrâ coram Religiosis personis determinatam: consensit Abbas Jettensis suscipere in partem suam Altare & Ecclesiam de Lewes cum omnibus appartinentiis suis, videlicet in terris, in decimis, censu, ædificiis, mancipiis utriusque sexus, vel si qua sunt alia, & sicut Tenera dividit Parochiam de Lewes, & eam de Liedekercke, præter decimam unam in Parochiâ de Erenbaldegem, pertinentem ad Ecclesiam de Lewes quam Abbas Jettensis possidebit cum cæteris rebus ejusdem Ecclesiæ, Abbate Ninivense reliqua omnia ad Ecclesiam de Liedekercke pertinentia obtinente. Et ut hæc compositio hortatu nostro & consilio facta in perpetuum permaneat rata, cartam hanc fieri jussimus, Sigillique nostri pressione signavimus, subnotatis idoneis testibus qui interfuerunt, consentientibus etiam fratribus, & invicem exfestucantibus utriusque Ecclesiæ sc. Jettensis & Ninivensis. S. D. Petri Abbatis Affligensis Ecclesiæ S. Roberti Abbatis de Dunis. S. Balduini Abbatis de Castellione. S. Gosuini Abbatis Truncinis. S. Everardi. M. Gerardi. M. Geraldi. No. Gualfridi.

Pag. 170. linea 34.

In Continuatione Chronici Affligemiensis relatâ in Spicilegio d'Achery tom. II. editionis Parisiensis anni 1723. pag. 779. legitur de *Joanne IV.* dic-

to *Wolmeroy* XVIII. Abbate Affligemiensi ut sequitur: „ Restituit solido ope„ re Ecclesiam Meldrensem, eamque a Bardegemiensi auctoritate *Joannis* Ca„ meracensis Episcopi, cujus erat appendicium, divisit.

Pag. 182. linea 13.

Patronatus hujus Parochialis spectat ad Capitulum Metropolitanum *B. Mariæ* Cameracense; decima est bipartita, quarum una pars est Parochi, altera spectans ad hanc Ecclesiam, etiam in Novalibus.

Pag. 282. linea 42.

Hoc Dominium hodie possidet partim jure Successionis, partim emptionis LEONARDUS FRANCISCUS WERBROUCK.



INDEX

INDEX

ABBATIARUM, CAPITULORUM, ET MONASTERIORUM DIOECESIS MECHLINIENSIS.

Nota quod Littera *a* denotet Tomum primum; *b* vero Tomum secundum.

Abbatiæ Benedictinorum.

Præpositura Benedictinorum.

Abbatiæ Benedictinarum.

Prioratus Benedictinarum.

Abbatiæ Virginum Cisterciensium.

Prioratus Virginum Cisterciensium.

Abbatiæ Præmonstratensium.

Præpositure Virg. Præmonstratensium.

Abbatia Canonicorum Reg. S. Augustini.

Præpositura Can. Reg. S. Augustini.

Capitula Canonicorum.

In

FINIS.



INDEX

INDEX

TOPOGRAPHICUS ALPHABETICUS ARCHIEPISCOPATUS MECHLINIENSIS

cum designatione cujusque Decanatus.

Notandum quod A. *denotet Decanatum Alostensem*, B. *Bruxellensem*, D. *Diestensem*, G. *Gerardimontensem*, L, L. *Leeuwensem S. Leonardi*, L.P. *Leeuwensem S. Petri*, L. *Lovaniensem*, M. *Mechliniensem*. O. *Oordegemiensem*, R. *Rothnacensem*, & T. *Thenensem*.

Litera *a* denotat Tomum primum, & *b* Tomum secundum.

A.

B.

C

D.

E

F.

G.

H.

Hau-

N

O.

Pa-

FINIS.

J. Harrewyn Sculp.

